Prof. Dr. Halûk İPEKTEN
ARMAĞANIDIR

2746

5. X. 1980

A n k a r a Ü n i v e r s i t e s i

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Yüksek Lisans Tezi

S Â L İ M T E Z K İ R E S İ

İnceleme -
Transkripsiyonlu Metin

Yöneten: Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu

Adnan İnce

1976 - 1977

İ ç i n d e k i l e r

ÖNSÖZ I

GİRİŞ:

I. Salim Efendi,Hayatı ve Edebî Kişiliği III

II. Eserleri VIII

1. Tezkiretü'ş-şu ara VIII

2. Divan XIX

3. Diğer Eserleri XXII

Bibliyoğrafya XXVI

Salim Tezkiresine Yazılmış Takrizler XXIX

Tezkiretü'ş-şu ara (metin) 1

Kişi Adları İndeksi 754

Yer Adları İndeksi 795

Eser Adları İndeksi 820

Ö N S Ö Z

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım bu çalışmamda Mîrzâ-zâde Mehmed Salim Efendi'nin, XVII. yüzyıl sonları ile XVIII. yüzyıl başları (H.1099/M.1688 - H.1134/M.1722) arasında yaşamış şairleri kapsayan Tezkiretü'ş-Şuarâsını inceledim.

Eserin 11 yazma nüshası vardır. 1315 yılında bir de baskısı yapılmıştır. Bunlar hakkında Giriş bölümünde ayrıca bilgi verilecektir.

Çalışmalarımda, eserin müellif hattıyla olan Istanbul Üniversitesi Ktp. T.Y. 2407 numarada kayıtlı nüshası esas alınmıştır. Ayrıca diğer nüshalarda hangi şairlerin bulunup bulunmadığı tesbit edilmiş, müellif hattında bulunmayıp da sonradan diğer nüshalara eklenmiş şairler de hazırladığımız transkripsiyonlu metne alınmıştır.

Metnin sonuna kişi, yer ve eser adı indeksleri konmuştur. Eserde adı geçen kişiler taşıdıkları isimlere göre birden fazla yerde indekse alınmıştır. Meselâ: Ahmed, bkz. İshak H^{v}acesi Ahmed Efendi - Acem Ahmed Efendi, bkz. İshak H^{v}acesi Ahmed Efendi - İshak H^{v}acesi Ahmed Efendi ... gibi.

Giriş bölümünde Salim Efendi'nin hayatı ve edebî kişiliği üzerinde durulmuş, eserleri ile bunların tesbit edebildiğimiz nüshaları hakkında bilgi verilmiştir.

Salim Tezkiresi, içerisinde 422 şair bulunması ve Salim Efendi'nin dîvan tertip etmiş bir şair olması, ilmiye mensubu birçok şairi yakından tanıması nedeniyle Türk Edebiyatı kaynaklarının en önemlilerinden sayılır. Üzerinde çalıştığımız nüshanın müellif hattıyla olması, kurduğumuz metnin sıhhatı bakımından büyük kolaylık sağlamış olduğu gibi aynı zamanda hattat olan Salim Efendi'nin el yazısı için de bir örnek teşkil eder.

Türk Edebiyatının kaynakları arasında ilk önce başvurulan şuara tezkirelerinin pek çoğu henüz yazma halindedir. Eski harflerle basılmış olanlar da tek bir yazmadan alınmış olduğu için eksik ve yanlıştır. Şuara tezkirelerinin yazmalarla karşılaştırılmış tenkitli metinlerinin ve indekslerinin yapılarak bastırılması çok lüzumludur. Bu ihtiyacı göz önünde bulundurarak hazırladığım bu çalışmamla Türk Edebiyatı kaynakları yönünden küçük bir eksiği giderebildimse kendimi mutlu sayarım. Metni hazırlarken muhakkak ki eksiklerim, yanlışlarım olmuştur. Bu sahada henüz tecrübe kazanmamış oluşumdan bunların bağışlanacağını ümid ederim.

Çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Nasibe Mazıoğlu'na ve Asis. Dr. İsmail Ünver'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Adnan İnce

G İ R İ Ş

Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Efendi

I. Hayatı ve EdebîKişiliği :

Sâlim Efendi, Tezkiresinde kendisi anlattığına göre [1] babası Şeyhü'l-islâm Mîrzâ Mustafa Efendi'nin yedinci çocuğudur. Kendisinden önceki kardeşleri hep 3-4 yaşlarında ölmüşlerdir. Mîrzâ Mustafa Efendi H.1097 tarihinde Kabe'ye gitmiş, orada Tanrı'dan kendisine bir evlat vermesini dilemiştir. Istanbul'a dönüşünden birkaç ay sonra,H.1099/M. 1688 cumade'l-ahiresinin ortalarında Mehmed Efendi doğmuştur. 4 yıl 4 ay 4 gün geçtikten sonra ilk olarak Yenibağçeli Çelebi Efendi yanında öğrenime başlamıştır. Daha sonra da özel hocalar tutulmuştur. Bu arada sarf ve nahv, meânî, mantık, hikmet,hey'et, hikmet-i işrak, hesab, fıkıh, tefsir,hadis ve edebiyatı babasından öğrenmiştir. Özellikle hadis-i şerifi Mehmed bin Selâmetü'l-İskenderânî'den tahsil etmiş ve icazet almıştır.

Mülazemeti H.1104 tarihinde Paşmakçı-zâde Es-Seyyid Ali Efendi'nin mührü ile Ebû Said-zâde Feyzu'llah Efendi'den olmuştur. H.1116/M.1704 tarihinde Es-Seyyid Feyzu'llah Efendi'den ibtida-i harici alarak Eyüp'de Siyavuş Paşa Medresesinde hocalığa başlar.

Dâhil oldum tarîk-i vâlâya
Kat idüp hâsılı nice pâye

---

1. bkz. s. 358, 359

Heşt ü deh sâlde olup vâsıl
Oldı nakdîne-i emel hâsıl [1]

Aynı yılın recebinde yine Es-Seyyid Feyzu'llah Efendi'den dahil rütbesi alır. H.1118 tarihinde Mehmed Sadık Efendi'den mûsıla-i sahn pâyesi ile Mu'îd Ahmed Efendi Medresesine erişir. H.1120 tarihinde Ebe-zâde Abdu'llah Efendi'den sahn rütbesi alır. 4 ay sonra H.1121'de yine Ebe-zâde Abdu'llah Efendi'den ibtidâ-i altmışlı ile Ebu'l-fazl Mahmûd Efendi Medresesine gelir. H.1122 recebinde Paşmakçı-zâde'den altmışlı hareketi ile Sinân Paşa Medresesine, aynı senenin şevvalinde mûsıla-i Süleymâniye ile Şehzâde Medresesine, H. 1123 cumâdâsında yine Paşmakçı-zâde'den Süleymâniyye rütbesini elde eder.H. 1125 muharreminde Ebe-zâde Abdu'llah Efendi tarafından Süleymâniyye Medresesine atanır. Aynı yılın şabânında Süleymâniyye Dârü'l-hadisi müderrisliğine yükselir.

1125 yılı zü'l-hiccesinde Selânik kadısı olur. 6 ay bu görevde kalır. Görevini kötüye kullanması ve eğlenceye düşkünlüğü sebebiyle yapılan şikayetler üzerine görevinden alınır, Serez'de 2 ay ikameti emrolunur. (Cumâde'l-ûlâ 1126/ Haziran 1714) [2]

Daha sonra Istanbul'a gelen Mehmed Sâlim Efendi, babasının H.1126 zü'l-hiccesinde şeyhü'l-islâm oluşundandan hemen sonra Galata Kadılığına getirilir. H.1127 muharremi başında hatt-ı hümâyûn ile Mekke pâyesi verilir. Aynı yılın cumâde'l-âhiresinde şehid Ali Paşa'nın gazabına uğrar ve azl-

1. bkz. s. 37
2. Ahmet Refik, Hicrî Onikinci Asırda Istanbul Hayatı, Ist. 1930, s. 47-50

edilir[1]. Babası Mîrzâ Mustafa Efendi de, kendisine rakip saydığı Kazasker Damad-zâde Ahmed Efendi ile Kazasker Hamid-zâde Abdu'llah Efendiler aleyhine tertipte bulunduğu anlaşıldığından 6 ay 13 günlük meşihatten sonra (H.1127) azledilmiştir[2]. Baba-oğul Trabzon'a sürülürler. Orada bir buçuk yıl kadar maldıktan sonra Istanbul'a dönmelerine izin verilir.Trabzon dönüşünde iki ay kadar Bolu'da kalırlar. Istanbul'daki yalılarına dönerler[3].

Sâlim Efendi 1132 yılına kadar mazûl kalır. Bu süre çin içinde Keşan kazası arpalık olarak verilir. H.1132/M.1720 rebî'ul-evvelinde Istanbul payesi verilir ve Balya kazası arpalığına eklenir.

Sâlim Efendi, tezkiresinde bu tarihe kadar olan hal tercümesini kendisi anlatmaktadır. Bundan sonrasını ise başka kaynaklardan öğreniyoruz.

Istanbul payesini aldıktan sonra bu arada Emir Buhârî Tekkesi şeyhi Fazlu'llah Efendi'den inabet almıştır[4]. 1134 yılında bitirdiği tezkiresini Damad İbrahim Paşa'ya sunması üzerine Istanbul kadılığına getirilir. 1135'te azledilir[5].

1. bkz. s. 359
2. Dr. Abdülkadir Altunsu, Osmanlı şeyhülislamları, Ankara, 1972, s. 115-116
3. "Sâhil-hâne-i Mîrgûn-zâde" yalısı Mîrzâ Mustafa Efendi'ye Sultan Mustafa han tarafından, Sultan Selim yakınlarındaki evleri H.1109'da yanınca,Süleymaniye Camiii yakınlarında Kalenderhâne mahallesinde bir ev ile birlikte ihsan edilmiştir. bkz. s. 72-73
4. Sicill-i Osmânî, IV., 22
5. Şem'î, İlâveli Asmârü't-tevârîh, Istanbul, 1295, s. 199

H.1138/ M.1726 tarihinde Aynî tarihinin tercümesi için kurulan hey'ete aza olur[1]. 14 cumâde'l-ûlâ 1143/ M.1730 tarihinde Anadolu kazaskerliğine getirilir[2]. H.1144'te azledilir. H. 1148'de Rumeli kazaskerliğine getirilir[3]. Müddetini doldurduktan sonra H.1149 tarihinde azledilir.

Sâlim Efendi'nin ölümünün nerede ve nezaman olduğu hakkında kaynaklar birbirinden farklı bilgiler vermektedirler. Müstakim-zâde, Râmiz, Ayvansarâyî, Es'ad Efendi, Hacı Tevfik, Fatin, Sâlim Efendi'nin Rumeli kazaskerliğinden mazulen Şehzadebaşı Bozdoğan kemeri civarındaki evinde H.1156 M.1743'te öldüğünü ve Kalenderhane Mescidi bitişiğinde bulunan mezarlıga babasının yanına gömüldüğünü yazarlar. Tezkire-i Sâlim'in Topkapı Müzesi Ktp., H.1272 numaralı nüshasının 101. sahifesinin kenarında şu not vardır: "Müellif Sâlim Efendi merhum 156 tarihinde hanesi karşusında Kalenderhane Camii kapusında mektep sahasında pederi yanında Sadr-ı Rum'dan ma'zulen medfundur".

Bursalı Tanir Bey, Osmanlı Müelliflerinde "H.1156 tarihinde Trablus-Şam ile Şam arasında Mufrık'da vefat etti. Şehzade civarında Bozdoğan Kemeri yakınındaki Kalenderhane sokağında babasının kabri yanına kendi ismine aid bir mezar taşı dikildi" der[4].

Ali Satı, Hadîkatü'l-cevâmi 'e yaptığı ekde Sâlim

1. Çelebi-zade Asım, Tarih, Ist.,1153
2. Hadikatü'l-cevami, Ist., 1281, II, 136
3. Ramiz Tezkiresi, Milli Ktp., M.F.A. 1340, v. 68b-69a
4. Bursalı Tahir, Osmanlı Müellifleri, Ist., 1338, II, 235

Efendi'nin H.1146 rebî'ul-âhirinde/eylül 1733 Rumeli payesini alıp H.1148'de arpalığı olan Sakız'a sürüldüğünü ve orada bir sene kaldıktan sonra Mekke kadılığına atandığını, orada süresini doldurduktan sonra Trablus-Şam arpalığı verilerek aynı yerde ikamete memur olunduğunu (H.1151/M.1739) H.1152 muharreminde (nisan 1739) yolda iken Şam yakınında Mufrık'da öldüğünü belirtir[1].

Sicill-i Osmânî'de : "1149'da Mekke kadısı olup tekmîl-i müddette Trablus-Şam arpalığı verildi. 1151'de Şam'a gelmesi emrolundu. Orada 1152 muharreminde fevt oldu. Şehzadebaşı'nda pederi yanına bir taş dikildi"[2] kaydı vardır.

Yukarıdaki kaynaklara göre, Sâlim Efendi'nin nerede ve ne zaman öldüğü çelişkilidir. Ancak onun, H.1156/M.1743'te Rumeli kazaskerliğinden azlinden sonra öldüğü rivayeti daha doğrudur sanırız.

Sâlim Efendi'nin iki evlilik yaptığını öğreniyoruz. İlk evliliğini, tezkiresinde yeri geldikçe adı övgüyle geçen, ayrıca hal tercümesi de verilen Râmî Mehmed Paşa'nın[3] kızı ile yapmıştır. Müstakim-zâde daha sonra onun, Şeyhü'l-islam Feyzu'llah Efendi'nin kızı ile evlendiğini belirtiyor. Çocukları olduğuna dair ne tezkirede ne de diğer kaynaklarda herhangi bir kayda rastlanmamıştır.

Sâlim Efendi, devrinin tanınmış şairleri arasındadır. Pek çok şair onun şiirlerine nazireler yazmışlardır."Bu fa-

1. Hadîkatü'l-cevâmi , II, 136
2. Sicill-i Osmânî, III, 3
3. bkz. s. 273

kîr-i pür taksîrden her beytinde Allah aşkına lafzı beslenmek vechi üzre hasbe'l-iktizâ mukaddemâ bir gazel südûr eyleyüp şu'arâ-yı zamânemizden ekseri tanzîr ve ol gazele yüz elli kadar nazîre meşhûd-ı abd-i fakîr olmuş idi" [1]

Sâlim Efendi Yusuf Nâbî Efendi'nin Haleb'den Istanbul'a geldiğinde sohbetlerine katıldığını da tezkiresinde anlatmaktadır[2].

Sâlim Efendi'nin şairliği yanında hattatlığı da vardır. Devrin tanınmış tuğrakeşi, Bahrî mahlasıyla tezkirede hal tercümesi verilen Mehmed Efendi'den, 10 yaşları civarında iken hat dersi aldığını kaydeder[3]. Müstakim-zâde'nin Tuhfe-i Hattâtîn adlı eserine alınması da, onun, devrinin tanınmış hattatlarından olduğunu doğrulamaktadır[4].

II? Eserleri :

Sâlim Efendi değişik konularda (dinî, ahlâkî, edebî, târihî) 20'ye yakın te'lif ve tercüme eser meydana getirmiştir.

1. Tezkiretü'ş-şu'arâ

Sâlim Efendi'nin ününün devamını sağlayan en önemli eseridir. Ölüm tarihi M.1688/H.1099 - M.1722/H.1134 arasında olan 422 Osmanlı şairini içine alır [5].

---

1. bkz. s. 89-90
2. bkz. s. 185
3. bkz. s. 167
4. Tuhfe-i Hattâtîn, Ist., 1928, s. 254
5. bkz. s. 55-56

Tezkire iki kısımdan meydana gelmiştir. Birinci bölümde Sultan II. Mustafa (İkbâlî) ve Sultan III. Ahmed (Necîb) yer almaktadır. İkinci bölümde ise ölüm tarihleri esas alınarak şairlerin hal tercümesi elifba sırasına göre verilmiştir."Bu mecelle-i celîle-i pür nûr sebk-i hôş-hırâmında iki fasl üzre mestûr olup fasl-ı evvelde tırâzende-i serîr-i cihân-bânî ve firâzende-i lâvâ-yı sâhib-kırânî olan melik-i melekiyyü's-sülûkun zîver-ârâ-yı sımah-ı gerdûn olan evsâf-ı hümâyûnları ile iktisâb-ı şeref-i bî-hesâb olunmuşdur. Fasl-ı sânî hurûf-ı tehecci üzre ber-âdet-i kadîm sâir şuarâ-yı ûlu'l-ihtirâmın hâl ü makâlleri terkîm ve harfü'l-elfden sonra nakl-i bi'l-mıstar olan hurûfun harf-i sânîleri dahı i'tibâr olunmuşdur ve her harfde mestûr olan erbâb-ı kemâlin hâli ağleb-i fennî ıstılâhatı ile mezkûr olmuşdur".[1]

Sâlim,eserinde kendisinden önceki tezkire yazarlarından övgüyle bahseder. Bunlar, Hasan Çelebi, Âşık Çelebi,Kâfzâde Fâ'izî Efendi, Riyâzı Efendi gibi "erbâb-ı ma'ârifden" bazı kişiler devirlerindeki şâir ve yazarları "tezkiretü'şşuarâ" telif ederek bir araya getirmişlerdir. "Fe-ammâ sinîn ü şuhûrdan niçe zamân mürûr u ubûr eylemiş ki bir eblak-suvâr-ı arsageh-i kelâm bu vâdîye mahmîz-zen-i rahş-ı ihtimâm olmayup her sûret-i hâl âşinâ-yı kemâl içün âyîne-i derûndan bürka-küşâ-yı rağbet ü ikbâl olmamışlar"[2] diyerek zamanına gelinceye kadar bu sahada belli bağlı bir eser

1. bkz. s. 64
2. bkz. s. 55

yazılmadığını belirtir. Ancak, bu dönemleri içine alan Safâî Tezkiresi vardır. Sâfâî'nin eserini bu konuda oldukça yetersiz bulur.

".....dîvân-ı hümâyûn bendelerinden kademe-i ma'rifete râtib olan enderûn-ı tezkiremizde mestûrü'l-ism Safâyî nâm kâtib Tezkiretü'ş-şu'arâların pâ-nihâde-i kı'de-i sükût oldukları sâl-güzeşte-i vekâyi'i samûtından pîrâne-ser-i cünbüş-nümâ-yı eser olması edhem-i hâme-i sebük-hırâmıma bir şevk-ı cedîd ve tâziyâne-i ihtimâm olup yârân-ı safânın bâzâr-ı ma'ârifde dahı değeri olduğı cevher-fürûşân-ı şöhre-bend-i irfâna şeb-çerâg-ı bahr-i ummân gibi nümâyân ve mihr-i sipihr-i cihân-âsâ ayân olmağla bunların evsâfında mezbûrun reftâr-ı sâdesine rızâ-dâde olmayup dil-i zârım gibi der-künc-i ferâğ olan müsvedde-i hayâlimi bir kâlıba ifrâğ eyleyüp ol vezîr-i rûşen-zamîr-i Hâtem-şiyem ve ol âsaf-ı bülend-himmet ü Süleymân-âstânın meclis-i muhteremlerine hemçûn hediyye-i nemle ber-âstân-ı Süleymân arıza-i ubûdiyyet ma'nâsına arz itmeğe dâmen-der-miyân oldum".[1]

Sâlim, Safâî'nin "reftâr-ı sâdesine râzı olmamış ve eserini oldukça münşiyane bir üslûbla kaleme almış ve Damad İbrahim Paşa'ya sunmuştur. Fırsat düştükçe Safâî'yi yermekten de geri durmaz :

" Zamânımızda tertîb-i tezkiretü'ş-şu'arâ eyleyen Safâ'î-i safvet-iddi'a ..... hukûk-ı tezkireye rıâyet itmemişdir." [2]

" Zamânımızda tertıb-i tezkiretü'ş-şu'arâ eyleyen Safâ'î nâm-ı nâ-safvet fark-ı ahad-ı ricâlü'l-kemâle kudreti

1. bkz. s. 59
2. bkz. s. 103

olmadığından ....." [1]

"Asrımızda tertîb-i tezkiretü'ş-şu'arâ eyleyen Safâ'î'nin utrûfetü'l-istiğrâb olan tertîb-i nâ-mürettebü'l-ebvâbında....." [2]

Sâlim Efendi, Sâfâ'î'nin hal tercümesini anlattığı bölümde, onun, eserini H.1052-1133 tarihi arasında bulunan şairleri toplayıp bir tezkire meydana getirdiğini ve bu eseri Damad İbrahim Paşa'ya takdim ettiğini, devrin şairlerinin bu tezkireye takrizler yazdığını, hatta kendisinin de bir takrizi bulunduğunu belirtirse de bunun bir nezaket eseri olduğunu söylemekten çekinmez [3].

Sâlim'in, eserini oldukça münşiyane bir üslûpla kaleme aldığını söylemiştik. Ağdalı bir Osmanlıcayla yazdığı cümlelerde anlam kaybolmakta, sanat yapma gayesi ön plana geçmektedir. Hatta 6-7 kelimeden meydana gelen terkiplere de sık sık rastlanmaktadır.

" Şeref-bahş-ı rub'-ı meskûn ve sehmü's-sü'âde-i zâyîçe-i gerdûn olan belde-i ne'âyim-i kamer-i ahbiye-i ihsân medîne-i defînetü'l-berekât-ı ni'am-ı firâvân Kostantıniyye-i felek-âsitândandır.....iklîl-i celîl-i nesebi-i zât-ı süreyyâ-mêsîlleri mânend-i sımak-ı a'del bâlâ-tırâz-ı şeref-i siyâdeti-i ekmel ....." [4]

Hal tercümesini verdiği şairlerin mahlaslarıyla özel-

1. bkz. s. 280
2. bkz. s.
3. bkz. s. 449
4. bkz. s. 150

likleriyle ilgili kelime, terkip ve deyimleri kullanarak sanat yapar. Meselâ İkbâl'i anlatırken : "kamer,süreyyâ,sımak-ı a'del,mihr,kevâkib,zav'-ı şems,bedr,şarteyn,buteyn, yâzbere,deberân,bürcü'l-hamel,sevr,sertan,yıldızı barışmak[1]; Nahvî'yi anlatırken : harf,müfredât,mürekkebât,kinâyât,hurûf-ı ziyâde,harf-i vâhid,mecrûr,muzâf,muzâfun ileyh,mebnî, nekre,sıfat-ı müşebbehe, ism-i tafzîl,mâzî,muzârî"[2] vb. kelimeleri sıralar. Bestekâr Hâfız Post'u anlatırken musikî ile ilgili kelimeleri, terimleri sıralar: "tanbûr, hicâz, ırak,nihâvend,kürdî,perde,degâh,segâh, nevâ,Zühre[3]" vb.

Sâlim Efendi şairlerin hal tercümelerini verirken, onların özelliklerini daha iyi ortaya koymak, esere bir çeşni vermek için yer yer hikâyeler, latîfeler koyar[4].

Anlattığı konularla ilgili olarak "li-münşi'ihî"başlığı altında metne şiirler serpiştirmiştir.

Sâlim Efendi, çoğunu yakından tanıdığı ilmiyeye mensup şairlerin hal tercümelerini geniş olarak vermeye dikkat eder. Kendisinin de hattat olması sebebiyle hattat şairlere özel bir ilgi göstermiştir.

Eserini yazarken muhakkak ki bu sahadaki eserleri incelemiştir[5]. Şeyh Mehmed Efendi(Şeyhî)'nin Atâyî Zeyline zeyl

1. bkz. s. 151, 152, 150
2. bkz. s. 684, 685, 686
3. bkz. s, 230, 231
4. bkz. s. 91 v.d., s. 314, s. 364
5. bkz. s. 55

olarak yazdığı Vekâyi'u'l-fuzalâ'dan çok faydalandığını kaydeder[1].

Yukarıda da birkaç örnekle değindiğimiz gibi Safâ'î' nin eserini de iyice incelemiştir, hatalarını yeri geldikçe söyler.

Sâlim Efendi'nin şairler için basmakalıp övgüleri olmakla beraber onları tenkit de eder :

"Egerçi şi'rde öyle kemâl mertebe mâhir ve suhan-ı sencîdesi mütekâsir degildir ammâ yine dervîşâne ba'z mertebe suhanları şâyân-ı nigâh oldığından i'tibâr ve bu mecelle-i celîleye bu beyti tahrîr olunmak ihtiyâr olundı." 2

"Sûretâ gerçi eş'ârı yesîr görinür ammâ sehl-i mümteni makûlesi olup reftârına tanzîr be-gâyet asîrdir."[3]

"Lisânı mazbût olmadık bir şâ'ir-i turfa-hey'et ve diline her ne gelürse söyler makûlesinden bir şahs-ı sebüktıynet idi."[4]

"..... sükûtiyyü'l-meşreb bir müteşâ'ir-i tuhfe-kevkeb idi.Vilâyetinde eş'ârı perdâhte olmadığından şehr-i Istanbul'a geldikde ekseriyyâ âsârını bıçakcılar içine götürüp taslağını aldırır ve dest-reşîde oldukda bir sâhibsiz gazel degül belki bütün bir dîvânı nâmına tebdîl idüp mahallerinden kaldırır makûlesi olup dâ'imâ böyle şi'r taslayup fark-ı elfâza kudreti dahı olmadığından ....." [5]

1. bkz. s. 419
2. bkz. s. 207
3. bkz. s. 209
4. bkz. s. 618
5. bkz.s. 191, 192

"..... eş'ârında çendân halâvet ve güftârında vaz'-ı âkilâneden mikdâr-ı zerre bir hâlet yoğidi. Bu güftâr-ı perîşân-etvâr....."[1]

"Güftâr-ı nâdir-berâberleri etvâr-ı huşûnet-perveri gibi kâbil-i ta'mîr olunmayan etrâk-i bî-idrâkin perîşânta'bîrlerinden pür kabâhat-i nâ-fehm-i rûzgâridi." [2]

Sâlim Tezkiresi, Dîvân edebiyatı kaynakları içinde en önemlilerinden sayılmaktadır. Bunun sebebi sadece verdiği bilgilerin güvenilir olmasından değildir. Yukarıda da örneklerini verdiğimiz gibi şairlerin hal tercümelerini anlatmakla kalmayıp onların iyi ve kötü yönlerini tenkit de etmektedir.

Verdiği bilgiden pek emin olmadığı zaman, bunu nereden aldığını ve doğruluğu hakkında şüphesi olduğunu belirtir:

"Emîr Buhârî şeyhi sâhib-i târîh Vefeyâtında bunların rûz-nâme-i hâlini böyle tahrîr eylemiş kim mütercem-i mezkûrun nâmı Hüseyin ve diyâr-ı Kostantıniyyeden nümâyân eşâra pür iktidâr bir merd-i rûzgâr olup sene bin yüz dört hilâlinde intikâl eylemiş ola. Fe-ammâ Safâ'î Tezkiresinde nâmı İsma'il olup on sekiz yaşında bir cevân iken fevt olup eş'ârı intikâlinden sonra şöhret buldı diyü sebt ü tastîr eylemiş.

Li-münşi'ihî

İki devletlinin her biri kesmiş atmış ammâ kim
Benim el-hâsıl ikisinde bile hayli şübhem var " [3]

---

1. bkz. s. 220
2. bkz. s. 687
3. bkz. s. 727

Tezkirede 422 şair vardır.Fakat bu sayı bütün nüshaların incelenmesinden çıkan sonuçtur. Burada şunu da belirtmek ggrekir: Tezkirede "Ahmed" başlığıyla hal tercümesi verilen Müneccimbaşı Ahmed Efendi, mahlası Âşık olduğu için eserde iki yere alınmış. Biz bunu yukarıdaki sayıya tek olarak aldık. Ayrıca bu sayıya birinci bölümde verilen Sultan III. Ahmed ve Sultan II. Mustafa dahil değildir.

Matbu Nüsha :

Tezkire Ahmet Cevdet tarafından İkdam Matbaasında 1315'te basılmıştır. Bunda şair sayısı 421'dir. Bir şair yoktur.(Lebîb, Mahmûd) Bu sayı İslam Ansiklopedisinde 415 olarak verilmektedir.[1]

Esas aldığımız müellif hattıyla olan nüsha ile matbu nüsha arasında önemli bulduğumuz farkları metinde dipnot halinde belirttik. Ayrıca her şair için, matbuda hangi sahifede olduğuna dair dipnot koyduk. Matbuda bazı imlâ hataları cümle bozuklukları vardı. Esas aldığımız müellif nüshası bu yönlerden hatasız denilebilir.

Tezkirenin Yazma Nüshaları:

Tezkirenin bilinen nüshaları, ikisi müellif hattıyla olmak üzere 11 tanedir. Bu nüshalardan müellif hattıyla yazılmış olan Ist. Üni. Ktp. 2407 numaralı nüsha ve müellif hattının müsveddesi olan tarihsiz Süleymaniye Ktp. Esad Ef. 3872 numaralı nüsha dışındaki yazmaların istinsah tarihi bilinenler sıra ile: Topkapı Ktp. H.1272:1150; Üni. Ktp., 6202:1173; Üni.Ktp.,1637:1174; Topkapı Kütp.,H.1271:1185;

1.Ö.Faruk Akün, İ.A. c.10, s. 130-133

Üni. Ktp., 206:1281; Millet Ktp., Trh?766:1282 tarihlerini taşımaktadırlar. Diğer Topkapı Ktp. 1452; Süleymaniye Ktp., Lala İsmail, 317: Hamidiye 1063 numaralı nüshalarda istinsah tarihi yoktur.

Ist. Üni. Ktp., Ty. 2407

238yk.

85x190 mm. 27 st.

Telif Tar. : 1134

Yazarı : Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Efendi

Şair sayısı: 417

Bulunmayan şairler : Emîn-i Tokadî, Kudsî, Lebîb(Mahmûd), Nigînî, Verâ

Bu nüsha esas aldığımız yazmadır.Bu nüshada bulunmayan şairler diğer nüshalardan metne alınmış ve gösterilmiştir. Bu nüshada 437 şair bulunduğu İslam Ansiklopedisinde yazılı ise de[1] içerisinde 417 şair vardır.

Bu nüshada Sâlim Tezkiresi için yazılmış takrizler de yer almaktadır.

Süleymaniye Ktp. Esad Efendi, 3872

392x145 mm. Talik kırması

Müellif hattının müsveddesidir. Sahife sayısı eksiktir. Ni'met - Hâdî arasındaki sahifeler kopmuş. Bazı şairlerin hal tercümeleri henüz tamamlanmamış. Hatta birkaç şairin sadeçe isimleri var(Hasî, Atfî, Hâkî, Haylî). Bunlar esas nüshaya da (Ist.Üni. 2407) alınmamış. Hal tercümesi verilen bazı şairlerin de üzeri çizilmiş. Bunlar da esas nüshaya alınmamış(Bedrî, Hâfız).

---

1. Ö. Faruk Akün, İ.A. c.10 s.130-133

To Topkapı Ktp., H.1272

217 yk.

210x130 mm. 65mm. uzunluğunda 25 satır.

İstinsah Tar. : 1150

Müstensih : İslam Ansiklopedisi Müstakim-zade olarak vermektedir.

Aharlı krem rengi kağıt.

Şair sayısı : 420

Bulunmayan şairler : Selim Dede, Rahmî(Abdü'rrahîm)

İst. Üni. Ktp., 6202

256 yk.

İstinsah Tar. : 1173

Müstensih : Mehmed Nazif el-Istanbulî

Şair sayısı : 415

Bulunmayan şairler: Emîn-i Tokadî, Şefîk(Abdu'r-rahmân), Alî,Kudsî, Mislî(Ali), Mislî(Hasan), Nigînî.

İst. Üni. Ktp., 1637

247 yk.

170 mm. uzunluğunda 25 satır.

İstinsah Tar. : 1174

Müstensih : Halîl Kırımî ibn Murtazâ

Şair sayısı : 414

Bulunmayan şairler : Emîn-i Tokadî, Alî, Kudsî, Mislî(Alî), Mislî(Hasan), Nigînî, Vâsık, Vücûdî.

Topkapı Ktp., H. 1271

264 yk.

230x 125 mm. 70 mm. uzunlugunda 25 st.

İstinsah Tar. :1185

Müstensih:Mehmed Nazif

Aharlı kağıt. Cetveller kırmızı. Vişneçürügü deri cilt.

Şair sayısı : 413

Bulunmayan şairler: Emîn-i Tokadî, Ârif, Alî, Kudsî, Lebîb(Mahmûd), Mislî(Ali), Mislî(Hasan), Nigînî, Vefâ.

İst. Üni. Ktp., 206

227 yk.

175 mm. uzunluğunda 25 st.

İstinsah Tar. : 1281

Müstensih :Ali Rızâ İbn İşkodravî Şerîfî Mustafa Paşa.

Şair sayısı : 419

Bulunmayan şairler : Rahmî(Abdü'r-rahîm), Selim Dede, Ma'nevî.

Millet Ktp. Trh. 766

225yk.

İstinsah Tar. : 1282

Müstensih:Seyyid Ali Rıza

Şair sayısı : 419

Bulunmayan şairler : Rahmî(Abdu'r-rahîm), Selim Dede, Ma'nevî.

Topkapı Ktp. R. 1452

307 yk.

218x145 mm. 83mm. uzunluğunda 21 st.

Aharlı krem rengi kağıt. Cetveller kırmızı. Miklepli kırmızı deri cilt.

Şair sayısı : 413

Bulunmayan şairler : Emîn-i Tokadî, Feyzî(Sâlih), Kudsî, Lebîb(Mahmûd), Mislî(Alî), Mislî(Hasan), Nigînî, Vefâ.

Süleymaniye Ktp.,Lala İsmail 317

303 yk.

215x140 mm. 160x85 mm. Talik

Şair sayısı:416

Bulunmayan şairler : Kudsî, Lebîb(Mahmûd), Mislî(Alî), Mislî(Hasan), Nigînî, Vefâ.

Süleymaniye Ktp., Hamidiye 1065

208 yk.

270x145 mm.-190x80 mm. 27 st. Talik

Şair sayısı : 406

Bulunmayan şairler: Edîb(Süleymân), Emîn-i Tokadî, Rüşdî, Şerîf(Abdu'llah), Şefîk(Abdu'r-rahmân), Feyzî(Hasan), Kudsî, Lebîb(Mahmûd), Mâcid, Mâ'il, Mislî(Alî),Mislî(Hasan), Nigînî, Vesîm, Vefâ, Yüsrî(Mağnisalı).

Yukarıda verilen nüshalardaki şairler teker teker (İsim olarak) karşılaştırılmıştır. Hangi nüshada hangi şairin bulunmadığı metinde dipnot halinde ayrıca belirtilmiştir.

2. Dîvân

Sâlim Efendi Dîvânının elimizde 4 nüshası vardır. Dîvânında 1 münâcât, 8 na't, 1 mirâciye,Ø'sı Ahmed III., 2'si Mahmûd I hakkında 19 kaside, 285 gazel, 1 terci-i bend, 1 terkîb-i bend, 9 müseddes, 3 tahmis, 11 manzum mektup,24 tarih, 35 lugaz ve muamma, 33 rübâiyyât ve mukattaât, 159

matla ve müfredat vardır. Kasidelerin 7'si Damad Hasan, Kalaylıkoz Ahmed, Baltacı Mehmed (3), Damad İbrahim ve İsmail Paşalar için yazılmıştır. 3 kaside de Şeyhü'l-islam Paşmakçı-zâde Ali ve Ebe-zâde Abdu'llah Efendiler içindir. Tarihler 1116 ve 1132 arasındadır. (Sâlim'in Divanında bulunmayan bir çeşme kitabesi için bkz. İ.H.Tanışık, Istanbul Çeşmeleri, Ist. 1945, II, 57) Mesnevî tarzındaki manzumeler divanda muhim bir yer tutar. Kasidelerin bir kısmını mesnevî tarzında kaleme almıştır[1].

Divanının en mükemmel nüshası Topkapı Ktp.,H.915 numaradadır. Üniversite nüshasında diğer ikisinde bulunmayan kasideler vardır. Hususî kütüphanemizde mevcud bir kayda göre şair divanını ilk defa Kalaylıkoz Ahmed Paşa'nın sadareti sırasında(1116/M.1704) tertip etmiştir[2].

Divanın yazmaları:

Konya Mevlana müzesi c. 562 [3]

228x135mm. 19 st.

72 yk.

Güzel bir talik. Başlıklar surhla yazılmış.

Baş: حم ایلمکه ابیاتی اولدم پریشان

Son: بحر حسن و آن کویا موج اورد

Rübaî ile başlıyor. Mesnevî tarzında iki münâcâttan sonra 3 na't, 1 mi'râciye, mesnevî tarzında 3'ü tezkire ikisi mektup olmak üzere 8 şiir, 16 kaside, 4 kıt'a, 1 terci,

1.-2.Ö. Faruk Akün,İ.A., c. 10, s.130-133

3. Konya Mevlânâ Müzesi Yazmaları Kataloğu, II.Katalog, sıra no: 2405, s. 322

9 tesdis, 7 tarih, 1 şarkı, biri nakış olmak üzere 119 gazel, matla başlıklı iki beyit var. Sonda 17 müfret ve beyt 17 rübaî, 37 müfret mevcut.

Ist. Üni. Ktp. 184

81 yk.

75x180 mm. 21 st.

2 münacat 5 na't, 1 mevlud, 1 miraciye, 4'ü mesnevî tarzında 13 kaside, 9 tarih 2 kasriyye, 1 kalemiyye, 1 mesnevî, 1 sergüzeşt-i manzume, 2 mektup, 3 suret-i tezkire-i manzum,ikisi eksik 124 gazel,1 terci(eksik),1 terkib(eksik), 7 tesdis(eksik), 2 tahmis, Muammiyat, 13 rübaî, 64 müfret ve beyt vardır.

Topkapı Ktp., H. 888[1]

62 yk.

255x135 mm. 70mm. uzunluğunda talikle 25 st.

İstinsah tarihi XVIII. yy. 2. yarı olabilir.

Aharlı kağıt, serlevha müzehhep, cetveller yaldızlı, Yeşil deri kumaş kaplı cilt.

Topkapı Ktp., H. 915 [2]

155 yk.

240x135 mm. Talikle 17 st.

İstinsah tarihi : XVIII. asır.

Aharlı ince kağıt. Serlevha müzehhep, cetveller yaldızlı. Miklepli Osmanlı eseri. Lake cilt.

---

1. - 2. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Kataloğu, F. Ethem Karatay, II, 1961

3. Diğer Eserleri :

Neylü'r-reşâd fî emri'l-cihâd

Savaş hususunda evvelki devirlere nazaran asker ve devlet adamlarında görülen gevşeklik karşısında cihad ve gazanın dinî esaslarını ve faziletini göstermek maksadıyla kaleme alınan bu eser 1 mukaddime ve 17 fasıldan ibaret olup, Türkçede bu konuda yazılanların en genişlerinden biridir. 1145/1732'de Mahmud I. adına yazılan bu kitabın 1294/ 1877 Türk-Rus savaşına yakın günlerde İstanbul'da bir baskısı yapılmıştır.[1] Tesbit edebildiğimiz 6 yazması vardır.

Topkapı Ktp., 617 [1]

106 yk.

237x 130 mm. Nesihle 72 mm. uzunluğunda 25 st.

İstinsah tarihi : XVIII. asır sonları.

Aharlı krem rengi kağıt. Cetveller kırmızı. Miklepli kırmızı deri ve yeşil kumaş cilt.

Ist. Üniversitesi Ktp. 1343

137 yk.

212x105 mm.

Ist. Üni. Ktp. 9624

104 yk.

238x134 mm. Talikle 21 st.

İstinsah tarihi: 1116

Süleymaniye Ktp., Hamidiye 747

99 yk.

260x180 - 140x70 mm. Talikle 21 st.

---

1. Osmanlı Müellifleri ve İ.A.

Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 1915

94 yk.

260 x 133 - 148 x 70 mm. Talikle

İstinsah tarihi : 1149

Müstensih : Mustafa el-Ruhavî

Süleymaniye Ktp., Hkm. 555

139 yk.

Ikdü'l-cumân Tercümesi:

Bu eser Aynî'nin umumî tarihinin Türkçe'ye çevrilmesi için Damad İbrahim Paşa'nın emri ile kurulan heyete dahil olarak, eserin baş tarafından kendi hissesine düşen, hey'et ve cografya ile ilgili 11 cüzünün tercümesinden ibarettir. Süleymaniye Ktb. Lala İsmail 318 numaralı nüshada eserin aslında bulunmayan renkli 44 burç resmi de yer almıştır. Sâlim, müellifin Osmanlı hükümdarları hakkındaki bazı yanlış kayıtlarını da düzeltmiştir[1]. Eserin diğer nüshası :

Süleymaniye Ktp., Reşid Efendi 629

214 yk.

220 x 144 - 152 x 78 mm. Nesihle 21 st.

4 c.

Başta iki sahife cetvelleri tezhipli. Tam meşin, miklepli, şirazeli.

(4. cilt Ebu Bekir bölümü)

Mahiyyetü'l-aşık :

Tasavvufa dair 4 cilt olmak üzere tertip edilmiş

1. Osmanlı Müellifleri ve İ. A.

tasavvuf, tabakat,siyer ve tevarihi cami bir eser[1].

Selâmetü'l-insân fî muhâfazâti'l-lisân :

Sarf ve nahve dair 1142/1730'de telif ettiği bir Arapça eserdir. Bursalı Tahir Bey,yazma nüshası Süleymaniye Ktp. Reisü'l-küttap Mustafa Efendi 1088'de olan bu eserin müellif hattı ile olduğunu söylerse de farklı olduğu görülmektedir. Eser kütüphanenin kataloğunda (Defter-i Kütüphane-i Aşir Efendi, Ist. 1306, s. 69) yanlış olarak müellifin babası Mîrzâ Mustafa Efendi'ye ait gösterilmiştir.[2]

Lugat-ı Vassaf :

Nazmî-zâde Murtaza ve Hüseyin Efendilerin Vassaf Tarihinde anlaşılması güç kelimeler için tertip ettikleri lugatin Türkçe bakımından yenileştirilmiş ve tekrar tanzim edilmiş şeklidir.[3]

Türkçe - Arapça, Farsça Lugat [4]

Akayid-i İmam Tahavî Tercümesi[5]

Mantıkda bir metin ve şerhi ve üzerine haşiyesi [6]

Âdâb-ı bahsde Hüseyin Efendi Risalesinin Sülsünü ş şerh ve tahşiye [7]

Şah Hüseyin'e bir haşiye [8]

1. bkz. 358
2. bkz. İ.A.
3. bkz. s. 645
4. bkz. s. 358
5. bkz. s. 358
6. bkz. s. 357
7. bkz. s. 357
8. bkz. s. 357

Nahvde bir metin ve şerh [1]

Şerh-i hikmeti'l- ayn ve Pejdevî üzerine tahrîrat [2]

Sure-i Feth'de ومن اوفى بما عاهد عليه الله ayetinde bir risale [3]

Salavât-ı şerifesine şerh. [4] اللهم صل على محمد كل داء و دواء

---

1. bkz. s. 358
2. bkz. s. 358
3. bkz. s. 358
4. bkz. s. 358

Bibliyoğrafya

1. Dr. Abdülkadir Altunsu, Osmanlı Şeyhü'l-islamları, Ank. 1972, s. 115, 116

2. A.S.Levent, Türk Edebiyatı Tarihi, Ank. 1973, c. I, s. 311-316

3. Ahmet Refik, Hicrî Onikinci Asırda Istanbul Hayatı, Ist. 1930, s. 47-50

4. Babinger, Salim, E.I. IV. 122

5. Babinger, Die Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre Werke, Leipzig, 1927, s. 272 vd.

6. Beliğ, Nuhbetü'l-asar, Üni. Ktp. T.Y. 1182, 32b

7. Bursalı Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri, Ist. 1338, II. 235 vd.

8. Çelebi-zade Asım, Tarih, Ist. 1153

9. Esad Efemdi, Bağçe-i Safa-enduz, Üni. Ktp. T.Y. 192, 94b

10. Fatin,Tezkire, Ist. 1275, s. 177 vd.

11. Hüseyin Ayvansarayî, Vefeyat, Üni. Ktp. T.Y. 2644, s. 158 vd.

12. Hüseyin Ayvansarayî, Hadikatü'l-cevami, Ist. 1281, I., 166

13. Istanbul Kütüphaneleri Tarih Coğrafya Yazmaları Kataloğu, Ist. 1947, I. fas. Türkçe Umumî Tarihler, s.55 vd.

14. Istanbul Kütüphaneleri Yazma Divanlar Kataloğu.

15. İbnü'l-emin Mahmut Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri, Ist. 1930, 1942

16. İsmail Paşa (Bağdadlı), Esmau'l-müellifin, Ist. 1955, I. 324

17. İsmail Paşa (Bağdadlı), Keşfü'z-zünun Zeyli, c. I, s. 507

18. J. v. Hammer, Geschichte der Osmanischen Dichtkunst, Pesth. 1838, IV. 247

19. Konya Mevlânâ Müzesi Yazmaları Kataloğu, sıra no: 2405, s. 322

20. Mehmet Süreyya, Sicill-i Osmanî, Ist. 1311, 1315, III, 3

21. Muallim Naci, Esamî, Ist. 1308, s. 160

22. Müstakim-zade Süleyman, Mecelletü'n-nisâb, Süleymaniye Ktp. Esad Efendi, 3873, 52 a-b

23. Müstakim-zade Süleyman, Tuhfe-i Hattatîn, Ist. 1928, s. 254

24. Ramiz, Adab-ı Zurafa, Milli Ktp. M.E.A.1340, 68b-69a

25. Raşid Tarihi, Ist. 1153

26. Sadettin Nüzhet, Türk Edebiyatı Tarihi Nümuneleri, Ist. 1931. s. 509

27. Safaî, Tezkire, Esad Efendi Ktp. 2549, 131 a-b

28. Salim, Tezkire, Ist. 1315, s. 337-344

29. Salim, Tezkire, Üni. Ktp., T.Y. 2407, 116b-119a

30. Silahdar, Nusret-name, Ist. 1962, c. I., Ist. 1966, c. II.

31. Şem'î, İlaveli Asmarü't-tevarih, Ist.1295, s.199

32. Şemseddin Sami, Kamusü'l-alam, Ist.1311, IV. 2494

33. Tevfik, Mecmuatü't-teracim, Ist. Üni. Ktp. T.Y. 192

34. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu, Fehmi Ethem Karatay, I. II. 1961

Salim Tezkiresine Yazılmış Takrizler :

Salim Tezkiresine yazılmış 11 takriz , esas aldığımız müellif hattıyla olan yazmanın başında vardır. Diğer yazmalarda yoktur.

Takriz I.

" Hoşa güzide-eser-i nüsha-i abır-akir hezar-bar pesend ü tebarek ü tahsın zehı zıbende cem u te lıf ki ibarat-ı belagat-arası belki her kelime-i feşahat-ıması enva -ı mehasin-i hakayık-nikat ile araste ve ehasin-i dekayık-ı ta bırat ile pıraste tezkiretü'ş-şu ara unvanıyla namdar olmaga şayan pertev-nigaşte-i kilk-i bedı u'l-beyandır.

Habbeza Tezkire-i Salim-i pakize-eda
Encümen-i zıb-i edeb zıver-i bezm-i üdeba
Eylemiş her varakın revnak-ı hüsn-i ta bır
Hüccet-i natıka-i rıf at-i kadr-i bülega

....el-fakır es-Seyyid Abdu'llah el-kazı li askeri Rumeli sabıkan."

Takrız II.

"Zehı te lıf-i garra habbeza tertıb-i müstesna

Ki hüsn-i lafzıdır reşk-aver-i vü Hakanî
Re ıs-i ehl-i irfan dinse ger münşısine layık
Hüner babında cem itdi bu gune ehl-i dıvanı

İnde'l-tahkık ol mahdum-ı feza il-mersum beyne'l-etrab yegane-i suhanveran-ı Rum oldugı gibi tab ı bu eser-i fesahat-perver ile dahı hayiz-i kasabü's-sebk-ı erbab-ı hünerdir bellagahu'llahu sübhanehu aksa derecati'l-amal masunen an ayni'l-kemal

Remz-i ümmıd ider bu takrızat
Asaf-ı nüktedan-ı devrana

Arz idüp hüsn-i terbiyyetle anı
Hazret-i padişah-ı zı-şana

Mazhar-ı lutf ide o mahdumı
K'ola mahsud cümle akrana

. .....

el-kazı sabıkan li askeri Rumili afa'llahu anhu ve an eslafihi ve ahlafihı."

Takriz III.

"Bi hamdihı subhanehu

Zehı tezkire-i mübtekiretü'l-esalib-i garra ve terceme-i cemmetü'l-feva id bedı atü'l-terakib-i zehra ki fehava-yı mü essir-ihtiva ve menakıb-ı pırası zinde-saz-ı bülega-yı eslaf ve selaf-ı safı ibarat-ı rayika-i neş e-bahş-ı hayat-efza-yı zurafa-yı ahlafdır. Gurra-i cebın-i necabet ve kurre- ayn-ı kiyaset ü fetanet olan cami -i lami u'l-behası fünun-ı feza il-i ma arif ü kemalatı hayiz ve şitat-ı me alı ve cihat-ı i tilaya fayiz bir gevher-i nayab-ı gencıne-i irfan ve dürre-tac-ı ibtihac-ı zamandır ki bu eser-i fesahat-kesır ve bu hüner-i belagat-perverleriyle inşa-yı Veysı'yi insa ve evrak-ı münşe at-ı Nergisı'yi berk-i huşk-asa itmiş münşı -i Harıriyyü't-tahrır ve'l-eda dinmege .. vü seza ve zamanenin bedı ü'z-zaman-ı Hemedanı dinse hakık u revadır.

Harrerehu el-fakır Şeyh Mehmed bin Mırza Mehmed el-kazı li askeri Rumili afa anhüma."

Takriz IV.

"Bi ismihı sübhanehu

El-hak bu hadıkatü'l-üdeba mütekaddımın ve mu asırın-i şu aradan nice nahl-bendan-ı gülzar-ı ma nanın gül-i ruy-ı seped-i asar ve üşkufe-ter-i reng-i buy-ı eş arını muhtevı bir ravza-yı ana-yı zatü'l-basıredir ki ta rif u tavsifi ve tarsı u tarsıfi hayret-bahş-ı vassafü'l-hasıredir. Bareka'llah hoşa yegane eser ahval ola meger sanki endişe lalezarıdır cedvel-i etrafa cuy-ı carıdir tarh-endaz-ı şükufezar-ı asar olan mahdum-ı celılü'l-i tibar ve'l-ısar şiblü'l-esed-i bişezar feza il-mendi yani Salim Mehmed Efendi Allahu yettekıhi lena salimen da imen muvaffak oldığı mecmu a-i garra sudur-ı keremkar ile şerare-bend-i i tibar olmaga elyak u ahradır.

Harrerehu el-fakır Veliyyü'd-dın el-kazı li askeri - Anatolı sabıkan afa anhu".

Takriz V.

Cevahir-füruşan-ı bazar-ı fazl u irfana nümayandır ki
manzumesi dıbace-tıraz-ı kasayid-i iftihar ve ferıde-i
kavl-i şerıf dürre-i bina-guş-ı
i tibarları olan kar-agehan-ı destgah-ı belagat ve zerduzan-ı kargah-ı ma rifet rahle-bend-i azm-i dar-ı beka ve
vücud-ı samıleri güm-şode-i fena olduklarında temadı-i zaman nam-ı namılerini dahı sahayif-i kulubdan tıraşıde-i nisyan itmek rıza-dade-i mekadir-danan-ı suhanveri degildir. Binaberin hala salar-ı kafile-i suhan-sencan ve yekke-taz-ı ser-zemın-i fazl u irfan balanişın-i bezm-i ercümendi şeyhü'l-islam-zade Salim Efendi hazretleri ol güruh-ı ma arif-şükuhun fevahir-i asarlarından ber-güzıde-i nekkad-ı tab -ı hurde-karı ve sencıde-i terazu-yı nazar-ı i tibarı olan mürvarid-i güftara gencıne ve ashabının kuyud-ı esamısine defter-i hazıne payesiyle böyle bir tezkire-i celıle inşasına sarf u mesa ı-i cemıle buyurmuşlar. Hoşa tezkire-i bı-hemta ki sahayif-i hada ik-i edeb ibaratı reşk-i şüzurü'zzeheb cuybar-ı makalatından zülal-i

letafet ve ızah carı ve sevad-ı hurufı safvet-mevsufunda ma u'l-hayat-ı safa vü inşirah mütevarı fevasıl-ı fıkarat u ser-suhan-ı televvünleri şi r:

ma nasını müzekkir ve nihalistan-ı süturundan ictina-yı esmar-ı letayif?mazmun idenlere şi r:

fehvası zahir idigi muhtac-ı beyan degildir. Hakka ki kilk-i nakkaş-ı bedayi -nigarı nigaristan-ı çıne misal-i suver-i gun-a-gun-ı nevadir ile mal-a-mal böyle eser-i mu teber ile basıra-i erbab-ı kemal iden vücud-ı me alı-nümud süllem-i meratib-i refı aya su uda elyak ve ayıne-i emanısi şi r:

fehvasınca çeşme-sar-ı inayat-ı hüsrevanıden lebrız-i zülal-i iltifat olmaga şayan idigi müstagni ani'l-beyandır. şi r:

Hakka eser-i bı-bedel ü bı-hemta
Vasfında reva ne denlü itsek ıtra
Münşısi seza-yı alıdir

Karrazahu el-fakır el-hakır Emınü'l-fetva Sacidı Alı el-kazı sabıkan li Galata."

Takriz Vı.

"Çeşm-i insaf-ı pür-taraf i tisaf olsa hacleğah-ı hüsn-i beyanda müverriha-yı meniş ve münşiyan-ı nadire-perdaz-ı Veysı-revişin meşşata-i kalem-i sihr-aferınleri şahid-i tabende- ızar-ı nazm u inşayagül-gune-i tasannu at-ı dil-firıb ile zıb ü fer virmege agaz

ideli bu te lıf-i belagat-tertıb gibi cami -i fünun-ı şetta ve havı-i istira at-ı la-yuhsa ki hadıka-i sahayifinde serv-i ser-efraz ser-zede-i ihtizaz olan her satr-ı dil-küşa hamame-i bı-hesab mezamın-i alem-pesende makarr belki deriçe-i mukatta at-ı letafet-perveri enamil-i im an-ı nazar ile taklıb-i semt-i dıger olsa her birinin zır-i kemın istitarından nice andelıb-i nev-agaz cevv-i asman-ı ıhama pervaz eyleye görülmemiştir.

Nazm:

Bareka'llah zehı kuvvet-i bazu-yı hayal
Saneha'llah zehı himmet-i iklım-güşa

Ruy-mal eylemiş ikbaline her vaze zemın
Günderüp yanına miftahı kalı -ı ma na

Ne ise kenz-i letafetde zarıf u
Olmuş inşasına dergah-ı kadrden ihda

Böyle asara muvaffak ola bir zat-ı şerıf
Çok mudur namına Dara-yı güruh-ı şu ara

Ruzgar eyler idi her birinin namını güm
Cay-ı mahlas dinilürse bu kitaba ahra

Yek-be-yek olmuş iken daver-i sahib-dıvan
Defterinde yer arar nadire-sencan-ı safa

Lutfuna mazhar ola daver-i alı-şanın
Olup in am-ı veliyy-i ni amıyla ihya

Böyle te lıf ide namında o kan-ı keremin
Mazhar-ı atıfeti olmaga bi'llahi seza

Hak budur görmedi alemde nazırin devran
Rayegan hep ruşen-i tezkireha-yı şu ara

Bir midir zemzeme-i bülbül ile nagme-i zag
Dinse de her birinin namına mürg guya

Bunda mermuze olan tevriye vü ıhamı
Bulamaz Sa ib ü Urfı'de ararsa fuzala

Eser-i Salim-i tavsıfde hamen Abdı
Diyemez binde birin itse ne denlü ıtra

Hakka ki hayr du adır düşecek şam u seher
Nereden düşdi heveskarı-i takrız sana

Harrerehu el- Abdü'l-eyvel Abdu'llah el-müderris bi medreseti Gevher Han Sultan gufire zünubuhu."

Takriz VII.

"Bi ismihi sübhanehu

Aferin ey tıraz-ı zıb-i edəb
Müntehib mısra -ı neşıd-i haseb
Bir eser eyledin ki ser-cümle
Ehl-i irfan pesend iderler hep

Vakı a beytü'l-kasıd-i belagat-name-i şi r ü inşa ve nazım-i mensurat-ı feza ii-i şetta müfred-i dıvan-ı bülendı Salim Efendi cenab-ı ma arif-nisablarının keşıde-kerde-i silk-i tahrır kilk-i fesahat-semırleri olan tezkiretü'ş-şu ara bi'l-ümera kurta-i bena-guş-ı müstemi ın olmaga elyak u ahradır ki mahdum-ı me alı-mevsum-ı mersum inna luhu'llahi ila ma yerum cenablarının beray-ı tezkir-i asar-ı şu ara telfık-i pır oldukları tezkire-i irfanı zıb-ara-yı samt-ı tenmık olmakda der-dest-i irtizaları olan kelım-i hame-i sihr-asarları izharsaz-ı yed-i beyzadır.Fe lacerem :

Oldı bu tezkire bı-imtinan
Dest-i letafetde ukudü'l-cuman

mefhumuna ma-sadak ve sezavar-ı nazar-ı inayet-eser-i evliya-yı ni am idigi muhakkakdır.

هست که همت ایزد اول کار فضل کل جمع ایزدی هب بریده نظم شعر ایی

ارباب هنر بازیب هنر لوحه جانه بنوازش سالم پاکیزه ادایی

فصل حمدی

حقا که نگشایدان نسیج بلاغت دست و اده خیبری اولان کلای خوشقامش کاکا

عقد زده اعتبار و زیور بازار اشتهار قیمتنده سرمایه قدروشان نزهت نزاران

بنن نزهت بابیدن ذات پرکمال و کان بیهمال حمد بلیغ ادیب

لقد و ابشم البحر المخضم الغاذی بالسنة الکمل عن

سورت لم اقتاد سنن ی کوسابقا رتجلس

میزان مصطفی افق ی مضمر عزیمتی شمر

با الله الملک العلی عوالا

مانی

باسیده بهجت فزای حسن و انوری اولوب هر بیتک سنجیده تعبیر و هر مصرعنک

بیت القصید بلاغت مشحون انتخاب و جمع و اعجاز بدیعه اشتمال

پرشور و لحن بوقلمون اعتلای رفعتک هر مصرعی برسه و بوستان بیانات

پرخال خرد شاه فصاحت هر لفظی برکلغنه گلستان سحر بیان مرجوه حرفی

روس سعف در انی حصل هر و جمله مقبول ارباب فضل و کمال اولوب نظر

نظر باشه بیهمال اولدیغی قدر شناس ارباب عرفانه روشن در کرم الله

یل المرادات فی الدارین بحرمة سید موفخر الثقلین صلی الله علیه و علی آله

هم الشرفا فی الکونین

صورت المصرعه الرحیم حامد الحسینی

الخاصی عفا عنه

tamga-zede-i i tibar ve zıver-i bazar-ı iştihar kılmagla sermaye-i kadr ü şanları müzdad ve kaşane-i cinanların abad iden zat-ı pür kemal ve kamil-i bı-hemal hasıb ü nesıb edıb ü erıb

el-fayiz bi'l-istihal bi-a la derecati'l-kemal asrın fazıl-ı bı-manendi Mehmed Salim Efendi hazretleri ki sabıkan revnak-bahş-ı mesned-i fetva olan şecere-i tayyibe-i fazl u takva Mırza Mustafa Efendi hazretlerinin semere-i behiyye-i nihal-i amali ve ol asl-ı sabit-i fazl u ifzalin fer-i nabit-i adımü'l-misalidir. Ammerehu'l-Rabbi'l-celıl bi-lutfeti'l-cemıl ma a aslihi'l-asıl şevahid-i tıba -ı taze-guyan mazı vü halin ala kadri meratibihim kadd-ı mevzunlarına çesban hal-i pür-baha-i nazm u inşa ilbasiyle behcet-efza-yı hüsn ü anları olup her birinin sencıde-ta bır ü taze mazmun beytü'l-kasıd-i belagat-meşhunun intihab u cem u imla ve bı-hemta bir tezkiretü'ş-şu arà tahrır ü inşa buyurmuşlardır. El-hak bu mecmu a-i ma arifin her satrı bir serv-i bustan-ı belagat ve her noktası bir hal-i ruhsar-ı şahid-i fesahat her lafzı bir gül-gonca-i gülistan-ı hüsn ü beha her cevher-i harfi zıb-efza-yı arus-ı ma nadır. El-hasıl her vechile makbul-i erbab-ı fazl u kemal olup nazar-ı atıfet-i ulya-yı ni ama seza bir eser-i bı-hemal oldıgı kadr-şinasan-ı erbab-ı irfana ruşenadır.

Harrerehu el-fakır Abdü'r-rahım Fa iz el-Hüseynı el-kadı bi-medıneti Galata sabıkan."

Takriz X.

Takriz XI.

Sālim Efendi

TEZKİRETÜ'Ş-ŞU'ARĀ

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

'Unvān-ı dīvān-ı 'ālem-i ma'ānī ihtişām-ı şān ve şevket-i ehl-i 'irfān ile pür-zīb ü bahādır ki ehālī-i ṣafvet-ittisāfınıñ ḫuld-i berīn-i ḳalb-i ṣāflarından peyveste sipihr-i ḥikmet olan devha-i beyān u belāġatleriniñ ṭuyūr-ı mevzūnü'ṣ-sec'-i feṣāḥatleri her bār iḳbāl-i ma'nā-yı i'cāz-ihtivā-yı naẓm-i kerīm ki a'lā-yı (5) şān-ı 'aẓīminde kelām-ı kalīlü'l-lafẓ keşīrü'l-ma'nā-yı (ان هذه لتذكرة) ḥablü'l-metīn-i istidlāl-i vāfī olmaġa maḳām-ı istiġhād-ı suḫandānān-ı 'irfāna kāfīdir ol gürūh-ı muḫteremden maẓhar-ı envā'-ı füyūżāt-ı Raḥmān olan şu'arā-yı meymenet-pīrā-yı zīşānıñ(ان من البيان لسحرا) nuṭḳ-ı şerīfinden müstefād olan telmīḥ-i bedī'u'l-istimlāḥı tāc-ı ibtihācların hemser-i sipihr-i'tibār oldıġın te'yīd (وان من الشعر حكما) ḳavl-i laṭīfiniñ (10) istintāc u istiḫrācı bu taṣrīḥ-i ṣarīḥi te'kīd itdigi dakīḳa-şināsāna muḥtāc-ı beyān degildir. Ṣad-hezār ḥamd ü sipās ve şenā vü şükr-i bī-ḳıyās ol nāṭıḳa-baḫşē-yı insān olan Mennān-ı 'amīmü'l-iḥsāna olsun ki eşrāf-ı şu'arā-yı müstaġraḳu'l-elṭāfı (ان لكل قوم فراسة وانا بحرفها الاشراف) maẓmūn-ı şeref-ittisāfınıñ maẓhar-ı evṣāfı idüp bütün-ı ṣurāf-ve ḳalb-i ṣāflarından āyīne-i 'ibret-nümā-yı ġaybı (15) ve levḥa-i ilhāmāt-ı lā-reybi eyleyüp

perverig-yāfte-i cūybār-ı ʿāṭıfeti olan her bir ṣāḥ-ı mev-
sūn- ḥadīḳa-i niʿmetiña nesāyim-i feyż ile mutarrā ve ebr-i
maṭīr-i raḥmet-i veſīr ile pür-neşv ü nemā ve āfitāb-ı cihān-
tāb-ı mekrümetle māneend-i naḥl-i ṭūbā eyleniçdir.

Münācāt ve Tevḥīd be-Dergāh-ı ʿIzzet-i Ḳalb-i Mecīd

Ola dergāh-ı ḳalḳa ṣubḥ u mesā
Ḥamd ü şükr ü şenā-yı lā-yuḥsā

(2a) Ki odur mecmaʿ-ı devā-yı ḳulūb
Mültecā-yı ʿarīża-i maṭlūb

Şefḳat-āmīz-i ġurbet-ālūde
Güneh-āmūz-ı meskenet-sūde

Çāre-sāz-ı mukārin-i hicrān
Merhem-i yāre her ġama dermān

Cūd u iḥsānı şāmil-i her kes
Cümle muḥtācı hep nefs-be-nefs

(5) Yem kemer-bend-i emr ü fermānı
Ber de muḥtāc-ı ṭoḫm-ı iḥsānı

Kühlar ser-firāz-ı ikrāmı
Her niçimen karīn-i inʿāmı

Gülsitan pür-niʿam çemen-be-çemen
Şāḥalar sāḥa-i pür-revnaḳden

Ebr-i luṭfı naʿīm ile mālī
Kereminden bir an degil ḫālī

Vaṣf-ı tevḥīd-i vaḥdetini eger
Güş iderdi işitme ḥeryūlar

Cümle eşyā dilince bā-temcid
Ḫāliḳan rāzıḳan ider tevḥīd

Gülsitān içre gülbin-i tāze
İtmede naʿt-ı ẕāta āġāze

Kimi luṭf-ı bahār ile güyān
Kimi ḳahr-ı ḫazāndan ters-ān

Kimi dil-dāde-i temennādır
Kimi ḫūn içre serv-i raʿnādır

Goncalar ʿakd-i naḫl-i güllerde
Hemçü ṭıflān hemīşe pervorde

Sir bülbül zülf-i dil-rübā-āsā
Münbüliştān ḳarīn-i ʿaib u bahā

Tāze tāze benefşeler derpey
Gāh luṭf-ı bahār u geh ġam-ı dey

Güller açılmada leṭāfetden
Mürg-i gülşen nevāda behcetden

Lāle pür-dāġ-ı sīne hemçü riyā
Sāʿid-i zühde gey olup güyā

Bülbülān ise hep nevāsında
Rüzgār esmede hevāsında

Ḥavż-ı gülşen ṣadā-yı vaḥdetde
Başḳa bir ẕevḳi var bu kesretde

Selsebīliñ hemīşe mecrāsı
Şāhid-i daʿvī-i dil-ārāsı

Gerçi fıṣḳıyyedir ana şāʿir
Līk ʿibretde anda şek vāfir

Çīşe gerçi şerāba mevādır
Lāk gāhī de zemzeme cādır

Ḥāl-i muḫtaṣ koyulmaz ıṭlāḳa
Ya'nī ma'nā virilmez 'uṣṣāḳa

(25) 'Ayn-ı bāṭın cinān-ı ḥikmetdir
Çeşm-i ẓāhir esīr-i ġafletdir

Vāḳı'a ṣūretinde ġūlyālar
Kimi ẓāhir kimi de sevdālar

Ba'żı ru'yā muṭābaḳ-ı ḥaḳ'dır
Lübb-i ṣıdḳa karīn ü müdlhakdır

(2b) Kimi de ġarḳ-ı maḥż-ı veham-i serāb
Hemçü renc-i girān-ı 'ālem-i h'āb

Rūḥ birdir bedense sāyirdir
Neye baḳsañ bütün muġāyirdir

Ya'nī uymaz biri birine her an
Büsbütün bu ṭabī'at-ı insān

Geh küşāde gehī de derhemdir
Gerçi 'ālem yine o 'ālemdir

(5) Kārlar ḥikmetine rāci'dir
Cümleten ḥükmine mürāci'dir

Gerek 'ālem gerek benī ādem
Kāse-i nūna noḳṭa-i tev'em

Bulur amma ki merkezin yine āh
Baṭn-ı hūtı idinse menzil-gāh

Dād-ı dādından 'ārif-i sübḥānıñ
Ḫonça-veş lāl ider seniñ deneniñ

Gül gibi bir küşāde-ʿālem iken
Seni eyler ḥazān ile ḫūlḫan

Seni eyler çü cūy-ı bī-ārām
Çeşmiñe ḫāb-ı rāḥatıñı ḥarām

Gerçi ḫ̆ābı ḥarām ider ammā
Līk ancaḳ helāl olur maʿnā

Yaʿni cūş eyleyüp yem-i ʿirfān
Hemçü baḥr-ı sehā ṭaşar insān

Sen de ey dil netīce eyle ḥurūş
İde tā baḥr-ı kābiliyyet cūş

Ḳābil ol ḳābil-i naṣīḥat ol
Onda her bir merāmıñı hep bul

Rabṭ-ı ḳalb-i ḫulūṣ idüp her gāh
Żikr ü fikriñi eyle hep Allāh

Lafẓatu'llāha dilde cā eyle
Cümle andan hemīn recā eyle

Kāmıñı eşke dirseñ ola naṣīb
Şuyı ḥāṣıl başından ola ġarīb

Ne gedādan ne ṭabʿ-ı şehdendir
Bu olan şīveler bütün bir bir

Ne siyeh baḫtıdır bu Mecnūnuñ
Vü ne Leylā'deki gül-erġūnuñ

Olmaya yine bezm-i kāma yaḳīn
Telḫ iderse ḫayāliñi şīrīn
Hele şöyle bak bilür mi ol şeydā
Ne āmiş ʿĀmir'i iden rüsvā

ʿAşḳ ile çıkmamış iken başa
Neyo urdı kūlüngüni taşa

Anda yoḳ bunı derke istiʿdād
Ne bilür kūh-ı himmeti Ferhād

Ketm-i esrār ideydi ol maʿyūb
Olmaz idi nevālden maḥcūb

(25) Nefret itmezdi kimse hīç andan
İtse cāy-ı ḥaḳīḳati meskeh

ʿĀḳıbet hep kelām-ı menfūrı
Gör ki başdan çıḳardı manşūrı

Ketm-i sırr-ı ḥaḳīḳat itme velī
Līk lāyıḳ mı señā dünye dili

(3a) ʿĀrif ol da ḥamāḳat izhār it
ʿAḳlı leb-i cünūna derkār it

Saḳın aşmā yine melāletden
Geçme dil-dārdan melāmetden

Bir kupunuñ kuluyuz ey Sālim
Nie'olur dinmesün saḳın ḥālin

Sen hemān it ḫulūṣ-ı ḳalbi penāh
Gam yeme kāmıñı virir Allāh

(5) ʿArż-ı ḥālin o bāba eyle revān
Eyle derdiñ derinde cümle ʿayān

Dime ṭoġmaz şeb-i kederde şafer
Gicelер yüklüdür dimiş erler

Bir gün ola bu gördüğün tekdīr
Maḥv ola hep biʿavn-i luṭf-ı ḳadīr

Çeşminiñ seyl-i miḥnet-ālūdı
Ola bāġ-ı ġetāretin rūdı

Dīde derd-i remedle oldıġı ḫan
Ola güller gibi ṣafā-yı cinān

Gül-i ümmīdi fikr idüp her an
Şol arak kim kederle ola revān

Ola cümle gül-āb-ı istiġnā
Böyledir hep bu gülşen-i maʿnā

Nemān iste cevād-ı muṭlaḳdan
Ne ise muṭlūbuñ çemen-be-çemen

Yā İlāhī bi-cūd-ı feyz-i yesār
Yā İlāhī bi-yüsr-i ehl-i ʿusār

Yā İlāhī bi-feyż-i sırr-ı seḥer
Beni idüp ʿināyete maẓhar

Eyle her bir ġamımda son ṣad cūd
Şiddetimde ferecler it meşhūd

Şerer-i āhı pür eser eyle
Çeşm-i giryānıma naẓar eyle

Olmasun sīne ġam ile külḫan
Söndür āteşlerim sirişkinden

Sāḥre çıḳdıġınca şemʿ-i ümīd
Beni itme ʿināyet it nevmīd

Eyle luṭf-ı viṣāli ersānī
Zār-ı küno-i ġaman hicrānı

İḥtiyācım sāña olup muʿtād
Beni luṭf ile ġamdan it āzād

Ṣalavāt-ı nā-maʿdūd ve teslīmāt-ı nā-maḥdūd ol ẓill-ı ʿināyet-i memdūd bāb-ı küll-i teccellī vü ẓuhūd rūh-ı cismān-ı ʿālem-i vücūd ṣaḥibü'l-livā'i'l-maʿkūd ẓü'l-ḥavżi'l-mevrūd yoktā-niẓīn-i erīke-i makām-ı maḥmūd olan nūr-ı (2b) ʿayn-ı ekvān şeref-i nevʿ-i insān ḫulāṣa-i Beni ʿAdnān mālik-i tāc ṣāḥibü'l-miʿrāc ḳıble-i iltiçā-yı her muḥtāc sulṭān-ı enbiyā sened-i esfiyā ḥabīb-i Ḫudā Ḥażret-i Muḥammedü'l-Muṣṭafā ṣallallāhu taʿālā ʿaleyhi vesellem (3b) bi-ʿadedi men seketo ve kelleme ḥażretleriniñ olsun gül-feşānī-i nesīm-i niyāz bi-ravżа-i miḍḥat-i şehingāh-ı taḫt-gāh-ı iʿzāz nūr-ı evvel ẓuhūr-ı āḫir Ebu'l-Ḳāsım Muḥammed ḥāşir ʿaleyhi efżalü'ṣ-ṣalavāt ve ekmelü't-teniyyāt ve der in naʿt-i şerīf ṣad-gül-i gülistān-ı muʿcize-eş mevcūdest

(5) Demdir ey ḫāme-i bihīn-taʿbīr
Eyle naʿt-ı Muḥammedi taḥrīr

Eşk-i şādīyi eyleyüp rīzān
Seyle döndür midādı ez-dil ü cān

Varak-ı fikreti idüp pür-nūr
Eyle dilde medāyiḥin mestūr

Tūr-veş ṭavr-ı dilde ola ʿayān
Ḳabes-i iktibās ile lemaʿān

Lemʿa-i feyż-i Ḥażret-i Mevlā
Vire ẓulmetine derūnа żiyā

(10) ʿĀrif-i sırr olup dil-i nālān
Dehenim ola ḥoḳka-i ʿirfān

Eyleyüp nuṭk-ı pākime imdād
Ola cūy-ı ruḫam midāmī midād

Yaʿni ebr-i nevāli rīzān it
Eşk-i ḫūnīn-i şevki bārān it

Gehī sāfī sirişk ü geh ḫūnīn
Şafḥa-i nuṭkuma idüp tezyīn

Ṣāf eşkim ola sütūr-ı edā
Eşk-i hūnpāş-ı nokṭa-i ḥamrā

(15) Lema'ān eyledikce dilde bu nūr
Görinür cedvel-i zeheble sütūr

Āşinā ola sırr-ı vālādan
Kāleb-i lafẓı rūḥ-ı ma'nādan

Medḥ-i pākin beyān-ı taḥkīk it
Feyż-i na'tin medār-ı tevfīk it

Mebde-i feyż eyleyüp ḳalemiñ
Eyle na'tiñ resūl-i muḥteremiñ

O 'amīmü'l-kerem şefī'-i ümem
Ki anıñ maḥż-ı luṭfıdır 'ālem

(20) Ḫāṣ mihmānı ḳurb-i Ma'būdun
Maḥż-ı faḫr-ı maḳām-ı maḥmūdun

Şeh-i kevneyn-i ins ü cin ḫuddām
Şeh-i 'ālī-i mülket-i in'ām

Rāst-miḥrāb-ı esved ü aḥmer
Muḳtedā-yı cemī'-i Peyġamber

Gül-i sad-berg-i gülşen-i raḥmet
Ber-ser-āmed-i nihāl-i ḳurbiyyet

Yoḳ nihāyet 'aṭā-yı Sübḥān'a
Mu'cizāt-ı şerīf ü bürhāna
(25) Cümlesi oldı şātına bürhān
Biri ez-cümle Ḥażret-i Ḳurʾān

Rıf'at-ı şātına şüvāh-ı 'ıyān
Emr-i sirāc-ı vācibü'l- īmān

(4a) İtdi yevm-i Ḥuneyn o şāh-ı ġayyūr
Ḫanf-ı a'dāyı ser-te-ser maḳhūr

Ġaleba itdi ol gürūh ile ol
Āyet-i [illegible] ile ol

Yine ol ġazve şāhir oldı bu
Mu'ciz-i ḳavl-i pāk-i [illegible]

Ḥıfẓ-ı Ḥaḳ'dır netīce bī-minnet
Ḳeb-i ḥicretdeki olan ḥālet

Perde oldı ʿadū-yı bed-gühere
ʿAnkebūt u ḥamāme vü ġecere

Āyet olmaz mı bu o zī-şāna
Nuṭḳ-ı iḥres enīn-i Ḥannāne'a

İtmedi mi nübüvvetin iḳrār
İctimāʿ-ı ḳavimde su sammār

Cūş-zeddir bu vaḳʿa-i meşhūr
Feth-i Ḫayber tekellüm-i Yaʿfūr

Işbaʿ-ı pākin eyleyüp takdīm
Bir işāretle oldı māh dü nīm

Yalıñuz şaḳḳ-ı şaḳ meh mi meger
Buña hem-ser degil mi şaḳḳ-ı şecer

Şumʿ-ı taḳvīl-i ruḳʿa-ı maʿhūd
Maḥv-ı saṭr-ı rakīm-i rakḳ-ı ʿUhūd

Nām-ı pākiyle dād-gīr oldı
Reh-nümā-yı sefīne-gīr oldı

Olmaġ ile nigāh-ı pāke sezā
İtdi tenvīr-i rāh nūr-ı ʿaṣā

Bī-mezādır bu naḳl-ı maʿlūma
Muʿciz-i şāh-ı emr-i mesmūma

Sāyebān itmiş idi Rabb-i muʿīn
Bir seḥābı aña idüp taʿyīn

İtdi taʿyīn mevte hāletini
Baʿż aṣḥābınıñ şehādetini

O resūl-i Muḥiḳḳ-ı Ḥaḳḳ-ı huṣūm
Dād-baḫşā-yı ʿāciz ü mazlūm

Ki bir aʿrābī-i ġarīb-i diyār
Derd-mendiñ bir iki üştüri var

Bay' içün sūḳaʿarz u sevḳ eyler
Yed-i Bā Cehl-i bed-fiʿāle düşer

Ne virür üştürün no ḫōd şemenin
Ṭaleb itdikce bāz ider dehenin

Gelür ol derd-mend-i bī-yaver
İtdi Peyġamberē şikāyetler

İdüp ol dil-şikesteye şefḳat
Beyt-i Bū Cehle eyledi süraʿat

İtdi taḥṣīl Bū Cehl'den hem
Şemen-i üştürī idüp mülzem

Ḳāfdan ḳāfa şāh iken o resūl
Bir gedānıñ umūruna gide ol

Cümleniñ ol velī-i niʿmetidir
Sebeb-i devlet ü saʿādetidir

Cümleten ehl-i ṣuffa gibi cihān
Heme sīr-i naʿīmidir her an

Olmasa ẕāt-ı ümmete niʿmet
Nāzil olmazdı ḳaṭra-i raḥmet

Redd iderdi selām virse eger
ʿİzz ü tevḳīr ile nihāl ü ḫacer

Meseḥ idince gözin resūl-i Ḫudā
Remed-i Bū Türāb buldı şifā

İtdi iḳrār daʿvetin bi-ǧuhūd
Feres ü ḫabb u aḫrec-i maʿhūd

Naḫl-i ḫurmāya bir duʿā itdi
Cābiriñ dīnine vefā itdi

Nuṭḳ-ı pāki idüp yine teʾsīr
Oldı ḫurmā-ya Bū Hüreyre vefīr

ʿAḳl ü derki ider hele ḥayrān
Yaʿni Selmān'a itāiǧ iḥsān

Vaḳʿa-i rüǧeni idenler güş
Oldılar cümle vālih ü medhūş

Buldılar k'ol keremle tekrīm
Ḫānedān-ı şerīf-i Ümm-i Selīm

Ümm-i Mālik daḫı olup ṣāyān
Görd̲i ʿayniyle böyle bir iḥsān

(10) Nedir ol muʿciz-i bihīn-etvār
Yaʿni güftār-ı gürg-i merdüm-ḫ̲ār

Bir̲ide muʿcizin bu sībā sırr
Ḳıṣṣa-i ze'b ü emr-i rāʿidir

Bir de muʿciz bu emr-i vālādır
Yaʿni emr-i libās-ı Zehrā'dır

Geçmegin vaḳt-i ʿaṣr-ı yevm-i miyāna
Redd-i şems eyledi ʿAlī'ye tamām

İçiden bildi cümle iclālin
İbni Ḥāriṯ zübāb aḥvālim

(15) Revnaḳın himmet-i rūsūl-i Mecid
İtdi ʿAmr İbni Aḫṭab'ıñ cāvīd

Saña besdir bu emr-i dehşet-ḫ̲īz
Ṭāḳ-ı kisrī vü vaḳʿa-i Pervīz

Bereketle duʿā idince hemān
Enes'iñ ḫaysına o feḫr-i cihān

Bereketle dolup o niʿmet-i tām
Yediler sīr olunca ṣuḥb-i kirām

Cümle bildi Ḳureyş bī-inkār
Ḳaldı ol şāh ile ḫ̲ayli güftār

(20) Alıcaḳ destine resūl-i faṣīḥ
Şübhesiz eyledi ḫaşmı tesbīḥ
Odur ol nūr-ı maḥż-ı ʿālemiyān
Āftāb-ı cemāl- i kevn ü mekān

Şu ḳadar şuʿle-senc idi ol nūr
Ki bedīhi cihāna itse ṣuhūr

Bulumurdı cemāli nūrundan
Ẓulmet-i şebde güm olan sūzen

Daʿvī-yı hāle ḥüccet-i ebher
Ḳıṣṣa-i ʿĀyişe gi'vāh yeter

(25) Bād ile eylemişdi yevm-i rihl
Bir münāfık helākin istidlāl

Ṭaleb itdiklerinde ḳavm-i ʿanūd
Emr-i iḥyāyı ḳılmaġı meşhūd

Oldı iḥyā söz ile bī-teʾḫīr
Mürde-i Yūsuf İbni Kaʿb-ı şehīr

(5à) Bu da şöhret-şiʿardır yekser
Emr-i iḥyā-yı mürde-i duḫter

Şehre pür eylemiş ḥikāyetini
Āhū vü nāḳanıñ şikāyetini

Bu da Yaʿlī rivāyeti üzre
Ṣābit oldı taḥarrük-i şecere

Yaʿni bir gün seferde bir şecere
Geldi dergāh-ı efżalü'l-beşere

(5) Eyleyüp anda ḫidmet āmāde
Ṭurdı vāfir ḥuẓūr-ı vālāda

Eyleyüp bir nice ʿubūdiyyet
Yine itdi maḥalline riciʿat

Bu da naḳl oldı böyle Yaʿlī'den
O seferde gelüp yine bir zen

Getürüp derdmend bir püseri
İstedi ol fütādeye naẓarı

Didi ey çāre-sāz-ı her ġamiġīn
Niçe demdir bu dil-şikest-ü ḥazīn

(10) Küne-i miḥnetde dil-ḫırāş yatur
Rence-i şarʿayla der-firāş yatur

Ḫānedānıñda buldı her muḥtāc
Çāresiz derdlerine cümle ʿilāc

Mesh idüp menḫir-i ġulāma o nūr
Gitdi necm-i püserden ol maḥẕūr

Güş iderdi çü ḥālet-i yaḳẓān
Nevmesinde kelāma faḫr-ı cihān

İbni Mes'ūdūñ oldı çün ḥāli
Bu kelāmı rivāyet-i pākı

(15) Nuṭḳ-ı pākiyle olmuşidi beyān
Cümleten vaḳ'a-i Ebī Süfyān

Naḳl idüp mekrin eyledi ilzam
Rūy-ı pinhānın eyledi i'lām

Ṭurdı yevm-i aḥad yemīn ü yesār
İki şaḥṣ-ı mu'azzamü'l-miḳdar

Görmemişdi dü dīde-i dünyā
Muntaẓam öyle ḳāmet-i bālā

Cenk āḫir olunca ser-tā-ser
İtdiler leşkere i'ānetler

(20) O ġazāda berīde- i'cāzıñ
Mu'ciz-i vaḳ'a-i ẓafer-sāzın

Bu idi kim melā'ik-i emcād
İtdiler emr-i Ḥaḳ ile imdād

Kesr idince ḍurūbı Süseāḳ'ıñ
İbni Evka' cenābınıñ sāḳın

Yed-i pākiyle mess idüp o yeri
Mülte'im oldı cümle yāreleri

Eyledi bu 'ināyetini penāh
Yine 'ayniyle sāḳ-ı 'Abdu'llāh

(25) Ümm-i ma'bed evinde peygamber
İtdi bir ġūsfende ḥüsn-i naẓar

Ḳalmamışken netīce dermānı
Ceresyān itdi şīr-i pistānı

Oldı şāyān-ı luṭf-ı nā-yābı
Dest-zār-ı Ḳaṭī-i A'rābı

(5b) Şordıġında Ḥācī'yi ṣoḥb-i kirām
Būzer oldıġın eyledi i'lām

Ḳılletini ẓāhir-ı ḥālinden eṣḥāb
İtmegin şāt-ı pākine işrāb

Eyledi bir duʿā o peyġamber
Hep yetişdi nevāle-i ʿasker

Olıcak kim bi-hikmet-i vālā
Bu ġazā yine nāḳa-i ḳaṣvā

(5) Mevkiʿ-i ḥālin eyledi taʿyīn
Yine bulundı ol o gūne hemīn

Döküp āb-ı vużūʿ-ı vālāsın
İtdi iḥyā nihāl-i zībāsın

Tāzelendi görünce böyle kerem
Yaʿni ḥurmā-yı ḫuşk Bu'l-Hişem

Ne imiş aña itdi ihbārı
Zīr-i Aʿrābī-i nihān-kārı

Nice dediyse çıḳdı öyle peyām
Ser-güzeşt-i Zübeyr İbni ʿAvām

(10) Yevm-i Ḫandaḳa eyleyüp tebyīn
İtdi ʿAmmār şehādetin taʿyīn

Ḥudeybiyye ġazāsın eyler iken
Cereyān itdi maʾ benānından

Ġazve-i ṭāyif-i muʿallāda
Olmuşidi bu muʿcız āmāde

Oldıġında o şaḥṣ-ı muʿcız-hᵛāh
Emr idüp naḥle ol resūl-i İlāh

ʿArż-ı şevḳ eyleyüp çemen-be-çemen
Şāḥı münfek olup ʿurūḳından

(15) Geldi meclisde eyledi ḫidmet
Yine itdi mekānına ricʿat

İtmek içün tesellī vü tebcīl
Geldi bir gün cenābını Cibrīl

Didi ey şāh-ı milket-i maʿnā
Şeh-i fermān-revā-yı اولو العزمی [1]

---

1. 53. النجم sūresi 9. ayet

Ne revā ḳavl-i müşrik-i bed-dil
Eyleye ẕātıñ keder ḥāṣıl

Böyle idüp tesellī-yi ikrām
Ḳıldı ẕāt-ı şerīfini aʿẓām

(20) Tesliyet virmege dem-i vaḥşet
İtdi bir naḫli meclise daʿvet

Eyleyince maḫalline ricʿat
Anda ol naḫli eyledi ḫidmet

Oldı anıñ bu cūdı ʿalem-gīr
ʿAfv ü aʿrābī-i ḫayl-tedbīr

Oldı luṭfiyle keşret-i meşhūd
Mā'-i bi'r-i ḳabīle-i maʿhūd

Yalıñuz bu maḍır olan inʿām
Oldı teksīr mucʿizeyle taʿām

(25) Şāhid-i daʿvī -i cihān merġūb
Ḳıṣṣa-ı Cābir ü Ebī Eyyūb

Sevbine Bū Hüreyre'niñ ki o dem
İtdi faḫr-i cihān vaźʿ-ı ḳudem

Ġıtmedi nesne hīç ḥıfẓından
Oldı sadrı feżā'ile maḫzen

(6a) Oldı dillerde nāmı ʿālem-gīr
Ḳuvvet-i hāfıẓayla oldı şehīr

Bu kadar evvelā eylediydi beyān
Cümle encām-ı kārı faḫr-i cihān

Yaʿni tedbīr-i bīm-i Sāriye'ye
Ḥasan'ıñ ṣulḥuma Muʿāviyeye

Ḥafr-i Ḫandaḳ'da ġazve-i Aḥzāb
ʿĀciz oldı netīce hep aṣḥāb

(5) Bir ḥaccer var idi nihāyetde
Ḳatı bālā idi ṣalābetde

Ḥaḥm idüp ṣuḫb i muʿdelet gühere
İtdi ilkā liʿābın ol ḥaccere

Tārümār oldı buldı izmihlāl
Seng-i ma'hūd o ḫaṭṭadan fi'l-ḥāl

Yine bu ġazve-i mu'allādā
Oldı teksīr-i zād-ı ḫurmāda

Ḥarb-i yevm-i Ḥuneyn ol zi-şān
İtdi şaḥṣ-ı sakar-mekānı beyān

(10) Mu'ciz-i pākdir bu emr-i 'aẓīm
Kār-ı ḫurs-ı cevīn Ümmi Selīm

Yā bu mu'ciz degil mi dehşet-yāb
Ya'ni te'mīn-i 'ayn-ı ḥayıṭ ü bāb

K'eylemişdi o gün resūl-i Ḫuda
İbni 'Abbās hānesinde du'ā

Şāhid-i şānıdır kelām-ı cemel
Emr-i büzġāle emr-i nuṭḳ-ı Ḥübel

Eylemez mi 'uluvvini mizdād
Mu'ciz-i rīḥ-i ref' u nuṭḳ-ı zimād

(15) Añma oldı bütün çemen-be-çemen
Ḥīle-i merd-i güşte-gīrinden

Yā bu mu'ciz degil midir meşhūr
Ki siyerlerde oldı hep mesṭūr

Vardı bir Rūsiyye kemīne ġulām
Āb-keşlik ider idi o müdām

Alup ābın anıñ resūl-i Ḫudā
Bir sefer itdi 'askeri irvā

Meseḥ idüp vechini sa'ādetile
Rūyine koydı destin 'izzetile

(20) Siyeh iken dü rūyı oldı sefīd
Şu'le saldı cemāli çün ḫurşīd

Vardıġında mekānına o cevān
Oldılar kavmi yeksere ḥayrān

Ḫūbluḳ ile dāstān oldı
Ḥüsn ile şöhre-i cihān oldı

Ledir ol muʿciz-i sütūde-penāh
Sırr-ı İbni Selām-ı ʿAbdu'llāh

Güş iden bildi ḳadr-i niʿmetini
Lokman-hʷāhīde zen ḥikāyetini

(25) Guşu ḫayretle itdi māl-ā-māl
ʿAbd-i ʿİzzī ḥikāyesindeki ḥāl

İzdiyād itdi luṭf-ı nā-yābı
Mudeybiyye şehindeki ābı

İdüp iʿcāzını yine teʾyīd
Muźmahil oldı meger sihr-i lebīd

(6b) Yā bu muʿciz ki şöhret-ārādır
Ömr-i ʿālī vü sırr-ı vālādır

Olıcaḳ şevket-i nebiyy-i saʿīd
Yaʿni günden güne hemīşe mezīd

Düşüp ateş netīce bu vehle
Ḫānümān-ı şaḳiyy-i Bū Cehle

Zār u bīmār olup ḍalāletden
Oldı dem-beste dil melāmetden

(5) Ġayrı bir kāre bulmayup nikmet
İtdi bu ḥīleyi tamānīnet

Ḥafr idüp itdi ḥiylesin taḥḳīḳ
Pes-i derde nühüfte biʾr-i ʿamīḳ

Bilir idi bu deʾb-i vālāyı
Ki ʿiyādet iderdi merżāyı

Yaʿni geldikde o resūl-i ḫudā
Ola üftān derūnuna ḥāşā

Marażın güş idüp o fahr-ı cihān
Oldı Bū Cehl'e ʿizzet ile revān

(10) Olıcaḳ ḳurb-i bābına vāṣıl
Oldı peyk-i cenāb-ı Ḥaḳ nāzil

Vahy ile ḥāl-i biʾrā itdi beyān
Ricʿat itdi o server-i ẓī-şān

Tuyıcak Dū Cehl o ḥāli tamām
Da'vet ü i'tizārı itdi kıyām

Sür'at ü dehşet-i nekrinden
Zāhil oldı çeh-i müzevvirden

Sür'at ile olurikon pūyān
Oldı ḥafr-i ḥafīrine ġaltān

(15) Le'aceb nuṭḳ-ı pākdir bu kelām
Ki dimiş ġā'ir-i bihīn-ilhām

حافر البئر في طريق وليه
واقع فيه لا محالة فيه

Yine bir gün o bed-gumān-ı 'anūd
Ḥarem-i Mekke'de iderdi ḳu'ūd

Görd: kim mefḫar-i be-her dū-serā
Çuġlı vardır ṣalāṭ ile tenhā

Eyledi mekr ü ḥiylesi ḫalecān
Ḳaṣd idüp cānına oldı revān

(20) Ṭarafına oldı olmadı o yaḳın
Ric'at-i ḳahḳarile döndi la'īn

Çorup emṣāli bir aġızdan hep
Didiler feṣḥ-i 'aḳme n'oldı sebeb

Didi kim vardıġımda itdi ẓuhūr
Nārdan bir ḥafīre-i maḥfūr

Bu 'alāmet ṭarīḳ-i redd oldı
Bana ḫandaḳ netīce sedd oldı

Ḳatı çoḳ ecnihā ẓuhūr itdi
Pīş ü pesden çeçüp mürūr itdi

(25) Her ne çend eyledimse ḳaṣd-ı vefīr
İtdi bunlar 'azīmetim tedmīr

Olıcaḳ ḥıfẓ-ı Ḥaḳ ẓāhir ü mu'īn
Neye ḳādir ḥasūd-ı bed-āyīn

Ḳaderiñ tīri sa'yile dönmez
Bir çerāġı yaḳınca Ḥaḳ sönmez

(7a) Vaḥy besdir bu muʿciz-i ekmel
Baʿni sim ḥarb-i Devmetü'l-cendel

Ṣāfıṣı ḥak'dır o şehin her ki
Anı kem-bīn olur karīn-i cesūd

Nola olsa helāk olur mı baʿid
Ḥabeş u esved طلا طلا ile vefid

Ne güzel nuṭḳ-ı pākdir bu edā
Gül-i şad-berg'de dimiş Yaḥyā

(5) Nūr-ı çeşm-i cihāndır o ḥabīb
Bed nazar eylemeyen olur aʿmā

Kāyına bilmeyen yüzün eğ dil
Başdan ayağa cürm olur ḥaḳḳā

Nola elden çıḳup olursa helāk
Daʿvetinden ibā iden cühelā

Her ki olmaz mutīʿ-i emr-i resūl
Maẓhar-ı ḳahrı eyler anı Ḥudā

Emr-i ḥarb-i Tebūk idince ṣuhūr
İtdi bu muʿciz-i sütūde sürūr

(10) Eyledi ol resūl-i Kābe-i muʿīn
Emr-i bād-ı vezīdeni taʿyīn

Maḥż-ı luṭfı degil mi inʿāmı
Mādder-i Bū Hüreyre islāmı

Bir de muʿcizin bu emr-i ḥaṭīr
Sereḳa tühmetinde nuṭḳ-ı baʿīr

Müttefikdir bu muʿciz-i bāhir
O rivāyet ki ḳavl-i Ḥanzeledir

Eyleyüp böyle bu sözü taḥḳīḳ
Ki dimiş ol sādūḳ u ʿadl ü Ṣıddīḳ

(15) Bu eserden virüp bu güne ḫaber
Didi bir gün cenāb-ı peygamber

Reʾsime ḳoyup ʿizzet ile yedi
بارك الله فيك dinmiş idi

Lutf-ı te'sīr-i dest-i pākinden
Görmedim hīç şudā'-ı rencin ben

Olsa bir 'ārıżaylā dil rencūr
Farażī bir vec'de itse żuhūr

Mesh idince giderdi hep serden
Yed-i pāki ṭokunduġı yerden

(20) Eyleyüp mu'ciz-i nigāhı devā
Zahm-ı çeşm-filtāde buldı şifā

Yā İlāhī bu nūr-ı feyż-i subhan
Eyle lutfuñla dīdemi rūşen

Nūr-ı pāk-i ḥabīb ḥürmetine
O resūl-i necīb ḥürmetine

Mu'cizāt-ı çerīfi ḥürmetine
Zāt-ı pāk ü laṭīfi ḥürmetine

Dīdemi bī-ma'īm-i nūr itme
Mededinden bu zārı dūr itme

(25) Eyleyüp 'izz ü ni'mete mu'tād
Eyleye kahr u ġumūndan āzād

Ma'aiyyet-kār-ı zārı redd itme
Der-i lutfuñ ḥazīne sedd itme

(7b) Hevl-i maḥşer zamān-ı ḥayretde
Yevm-i zilletde vakt-i fikretde

Meded eyle meded 'ināyet kıl
Def'-i dil-tengī-i kıyāmet kıl

Bārgāhında cümle ey Ḳayyūm
Fīk u bed kār u hālimiz ma'lūm

Ne 'ibādet ne emr-i ṭā'at var
Dürlü dürlü niçe ḳabāḥat var

(5) Dilde bār-ı girān-ı ronc u 'inā
Serde derd-i hayāl-i fikr-i sivā

Destimiz hep dırāz olur nedeme
Pāyımız cürme o leyyin ḳademe

Ḳalbimiz ʿaks-i fikr-i manṣıb u cāh
Dīdemiz dūr-bīn-i cürm ü günāh

Ruḳumuz vaḳf-ı kūy-ı çün u çerā
Ṭabʿımız bend-i hᵛāhiş-i dünyā

Dīde pür-ḥᵛāb-ı kīne-i ġafletdir
Ru'l-heves nefs ise ḳıyāmetdir

(10) Ḥeel-i müddet olmada dāḫil
Hevesin toḫmun ekmede yine dil

Nefs-i bed-ṭıyne kondi kārımın
Ṭarlasın cü gibi güzārında

Bu revişler ʿaceb temāşādır
Bu heves dem-be-dem ne sevdādır

Ne bālādır ḫayāl-i müstaḳbel
Çeb-i yeldā miṣāl ṭūl-i emel

Yed-i vicdāndan naṣīb gitmez
Rızḳ-ı maḳsūm infiṣāk itmez

(15) Ḥubb-ı cāh ile serde rāḥat yoḳ
Dilde bir ẕerrece ḳanāʿat yoḳ

Beni ey nefs eyleme tuḫdīş
İdeyim gāyāñı biraz teftīş

Dinle daʿvī-i ṣıdḳı müstaḥkem
İdeyim ben seni miyāne ḥakem

Sensin ol bir cenīn-i müstehcen
K'eyledin raḥm-i mādderi meskeen

Bir zamān sāde levḥ-i dil-hāne
Bir zamān ise rūḥa bīgāne

(20) Olmuş iken netīcesin ol gāh
Ẓulumāt-ı ṣelāṣeden āgāh

Seni ibrāz idüp saʿādetile
Ḳoydı mehd-i ẓuhūra ʿizzetile

Enfüs-i raskın id'ip âverde
İtdi ġīr-i keremle perverde

Tohm-ı kişt-i ḫayāl iken [illegible]olā
Şecer-i ḳaddiñ eyledi ber-pā

Şeste ceste virip terāḳīler
İtdi ṣad-gūne niʿmete maẓhar

(25) Eylesün diyü luṭfa istinās
Ḳodı mecmūʿa-i vücūda ḥavās

İtdi sīne ʿanāsırı gūyā
Çār-evrāḳ-ı nüsḫa-i kibrā

Sīne ḥikmetle bir kitāb oldı
Bu ḥavās ile penc-bāb oldı

(30) Cüst-cū olsa anda ḥikmet-i ḫalḳ
Bulunur her faṣl varaḳ-be-varaḳ

Dehoniñ ḥolḳa-i beyān itdi
Duḳ-ı taʿbīri tercemān itdi

Sīneñi eyledi ḫazīne-i nūr
Ḳalb-i pākiñ defīn-i genc-i [illegible]ūr

Ḳalbi ʿilm ü ārāda kān itdi

Seriñi ʿaḳla āşiyān itdi

(5) Nefsiñi ḳıldı māye-i idrāk
Fikriñi ḳıldı ḳābil ü derrāk

Komadı bir ḳuṣūr-ı kesb-i kemāl
İtdi bir bir netīce istikmāl
Hep rıżā-ʾyı şerīfin itdi beyān
Komadı iʿtiẕāre şey'-i nihān

Virdi niknet zamān-ı ṣıḥḥatde
Vüsʿat ü fırṣat u selāmetde

Görelim n'işledin sen ey bī-zād
Mütecāsir ġarīb-i siflo-nihād

(10) Vaḳt-i feyż-i dem-i icābetde
Bendelik eyleyen ticāretde

Kūnc-i ġafletde iʿtiyādıñca
Nevmeler eyledin murādıñca

İller oldukca nā'il-i feyżān
Ġaflet itdi beni tehī dāmān

Bu ne ġaflet bu ne ḥamāḳatdir
Böyle kārıñ soñı nedāmetdir

Ġayrı yoḳdur bu kāra bir çāre
Yapışup dāmen-i meded-kāre

(15) Ḳabż-ı ḳalb it şefā'at-i pāke
Meded-i şāh-ı taḫt-ı levlāke

Çāre yoḳdur o şāhdan ġayrı
Yoḳ meded ol penāhdan ġayrı

Eger eylerse cüdına naẓar
Keremi kārına yeter artar
Kerem eylerse ger şeh-i levlāk
Sāña ferdā çi germ ü serd ü çi bāk

Sāña eylerse ger o ḥüsn-i naẓar
Ḫavf yoḳdur o rehde zerre ḳadar

(20) Pādişāh-ı serīr-i merḥametā
Çāre-perdāz-ı ehl-i ma'şiyetā

Nigeh-i luṭf-ı 'āṭıfet eyle
Sālim-i zāre merḥamet eyle

Rūz-ı maḥşerde vaḳt-i ḥācetde
Ḥālet-i ḥayret-ıḳıyāmetde

Oldıġında dü dide pür-ḳaṭarāt
Cān-ı dil-teng-i vaḥşet-i 'araṣāt

Yāverim ol meded naṣīrim ol
Meded ol günde dest-gīrim ol

(25) Iżṭırabım zamānı zār itme
Beni maḥşerde dil-figār itme

Zār u muḥtācıña 'ināyet ḳıl
Bize ol günde şefā'at ḳıl

(86) Ravżа-i pākiñe cenāb-ı vedūd
Rūz-ū şeb eylesün ḥezār dürūd

İde ol ḫıṭṭaya be-rūz-ı ḳıyām
Melek ü ins ü cin ṣalāt ü selām

Ḳabr-i pākine ola bī-ġayūt
Ṣalavāt-ı şerīf ü teslīmat

(5) ve dürūd-ı mevrūd erbāb-ı ʿizz ü cūd olan āl-i kirām ve eshāb-ı ūlu'l-iḥtirām ḥużarātına olsun ki ol şüfūfü'l-ḫayr-ı kemāl-ittisāfdan her bir kāmil ü tedāḫaẓe fāṣıla-i ḥā'il olan ṣatr-ı ḥaẕf ü ıżmār-ı terfīl-medīd-i ʿavāyı-ku'd-delā'ilde tesbīġ-i kelām-ı beliġların sebeb-i keşf-i izāle-i/sā'il eyleyüp ساقل sāfil eşkāl-i ḳabā ile ẕihn-i seriʿu'l-intiḳāl vāfirü'l-kemāllerinden (10) basṭ-ı basīṭ ḳabż-ı şübbe-i laḳīṭ olan ṭavīlü'l-menāfiʿ kelām-ı ḥaḳḳ-ı nāfiʿların ḳaṭʿ-ı iştibāh-ı ḫalā'il ü muḥārime ẕib-ṣalem ve'l- teşʿīş ber-seyf-i sārim eyleyüp her bir hezcü'l-vaḳf min ġayri'l-vuḳūf ve reczi'l-ʿacz-ı cehālet-mevṣūf muḳteżab-ı ḳażībü'l-ḥaẕf-i kef-i ihtimāmları ve müteşerrif-i şeref-i ḳaṭf-ı şemerāt-ı kelāmları olup kelimāt-ı manṭūḳada şanʿat-ı cezz-i tedḳīḳ mütāliʿa-i (15) taḥḳīḳlarından istifāde-i kelām ve şiddet-i hevā ve heves-i nefs-i emmāre ile ġuṣūn u evrāḳ mütefettit olan şeceretü'l-ḫulūb-ı mehareye yed-i ḫāliseü'n- nehk-i ihtimāmları ile ol mertebe ʿaṣb-ı tām ḥāṣıl olmuġdur ki reml-i intiẓām ve mütekāribü'l-menāfiʿ olan niẓāmlarından ol ġurūh-ı muḥtereme müte-dārik olan fārisān-ı ʿarṣa-i ʿirfānıñ beyān-ı münseriḥü'l-lisānları ḫafīfü'l- ḥıfẓ-ı keşīrü'l-menāfiʿ-i fevā'id-i (20) ḥāl ü māżī vü mużārī olmaġın her بتر و خد و ḳaṣr-ı şübbe ki ṣaḥīfe-i şükūkdan ḥāl ü ḳāle ẕihn-i mużtarib-i imāle eyleye tevecculh-i kerīmāneleri ile muḥtebiş olup ṭayy u izāle olmuġdur.

Beyt

همه راضی همه مرضی رفتند
قرب حق را مقاضی رفتند
کشته در قرب خدا اکنون کم
رضی الله تعالی عنهم

Ba'd-ez tahmīd-i vācibü'l-iftitāh be-nām-ı pāk-i kerīm ü fettāh ve salāt u (25) selām be-ravza-i mutahhare-i seyyidü'l- enām ve ittibā'-ı etbā'-ı kirām ve āl ü suhb-i ülü'l-ihtirām bir mir'āt-ı derūn-ı safvet-nümūndan zāhir ü āşikār olan sūret-i zībā-yı ma'ārif-i celīlü'l-mikdār zīver-i mehdāyih-i şerīfe (9a) halīfe-i 'ālem-i sipihr-iktidār ile pür-safvet-i envār olmadıkca ol secencel-i 'irfān mahall-i dāmen-i i'tibārın dest-i tetāvül-i iğbār-ı iğbirārdan tahlīşe bir medār bulamaz ve mahsūl-i 'ömr-i nāzenīn olup endāhte-i verā'-i hayāt-ı güzīn olan tuhfe-i pür-şerefden bir hayrü'l-halef-i dānişverān teşhīb-i (5) evsāf-ı hümāyūn-ı pādişāh-ı gerdūn ile teşhīb-i evrāk-ı sütūde-tabāk-ı 'irfān eylemedikce tāc-ı ibtihāc-ı ser-levha-i nāme-i fahr u mübāhātı olamaz li-ecli şālike'l-emri'l-mehām du'ā-yı devām-ı 'ömr-i devlet-i pādişāh-ı islāma bu güne sevk-i kelām lāzımü'l-ihtimām olunur ki ol mihr-i sipihr-i devlet-i 'Osmānī ve bedr-i münīr-i cihān-ı tenvīr-i cāh-ı Süleymānī pādişāh-ı yem-hümem deryā-şiyem hürşīd-ihtirām Cemşīd-gulām Ferīdūn-çāker Süleymān-ferr sāye-endāz-ı okālīm-i (10) seb'a-i bi't-tūli ve'l-'arz maşhar-ı eltāf-ı cemāl āyīne-i kemāl (انا جعلناك خليفة في الارض)[1] ve matla'-ı envār-ı esrār-ı (فاحكم بين الناس بالحق)[2] ve maşrık-ı

---

1. 38. ص suresi 26. ayet
2. 38. ص " 26. "

āftāb-ı ʿadl ü dād olmağa aḥakk olup maḥsūd-ı devrān-ı Ṭuğrul u Sencer ve maġbūt-ı ʿayn-i Dārā vü Sikender olan pādişāh-ı bī-muʿādil ü bī-bahā (15) şemere-i şecere-i ṭayyibe-i (ونعم الامير امير) ġurre-i ġarrā-yı cebhe-i dīn ü devlet dürre-i beyżā-yı tāc-ı tārîk-ı şevket ü şavlet veliyyü'n-niʿmet-i şehān-ı gerdūn-ı āsāyiş-bahş ḫıtṭa-i Cem ü Keyḳūbād u Efrīdūn-ı ḥalīfe-i revnak-buḫş ḫilāfet-i akālīm ü arāżī maḥsūd-ı ġevāt-ı ervāḥ-ı salātīn-i ḥāl ü māżī ki

Şiʿr

لو اشبهتك لجاد الارض في كرم لا صبح الدر مطروحا على الطرق
او اشبه الغيث جودا منك منهمرا لم تنبج في الارض مخلوقا من الغرق (20)

mıṣdāḳınca sebʿa-i ebḥar cūybār-ı cūd-ı ḥadīḳa-i mekrūmet-i żāt-ı hümāyūnundan bir ḳaṭra olmağa tereccī ve fülk-i felekde ziynet-bend-i iclāl olan meşāmīr-i kevākib-i iḳbāl gülmīḫ-ı pīrāmen-i pür-emn-i dergāh-ı saʿādet-dest-gāhī olmağa temennī eyleyüp her geh ki şuʿa-ı mihr-i ʿālem-ārā-yı feyż-ā-feyż-i ṣubḥ-ı ṣabīḥü'l-iḳbāl (25) meʾzūn-ı duḫūl-i ḥarem-serāy-ı şevket ü iclāli olsa ol dergāh-ı saltanat-bārgāha

Şiʿr

يهنك الاحسان الملك و العمر ما سار الا سيران الشعر و السمر
وطال سناك المستضاء به ما صر الا بنان الكتب و السهر

يفدى الورى كلـــهم كافي الكفاة فقد صفا به الا فضلا ن العدل والنظر
لـه مكـــارم لاتحصى محاسنها ويحسب الاكثران الرمـــل و الشجر
مـــا ســـار موكـــبه الا ويخدمه في ظله الاسنيان الفتح والظفر
وان امـــر على طرس انامـــلـه اقضى له الابهجان الوشي والزهر
دامـــت تقبلـــها صيد الملوك كمـــا
تقبل الاكرمـــان الركـــن والـــحجر (5)

terānesiyle kadem-zen-i vuṣūl olur ve her geh ki nesīm-i ʿanber-gemīm-i ġob-i iclāl-i serā-perde-i ruḫsār-ı dilberān olan kākül-i müşgīn-misāl sürādık-ı Ekrem-ġal.-ı devlet ü ik-bālleri ola ol dürr-i hümāyūn-ı bī-hemāle

دو شـاه راســت جهان تا جهان بزير نكين
يكى بر اوج سپهر و يكى بروى زمين
بچار بالش قدران يكى خجسته مكان
بهفت كشور ملك اين يكى ستوده كمين
ظهور هر دو بملك كرم بيكفنـــوال
طلـوع هر دو ز صبح شرف بيك آيين
بچار مسند خود ان يكى بلند نشـان
بهفت كرسى خود اين يكى سرير نشين
ازان جواهر نايـاب در جهال نهـــاد
وزين خزاين اسرار در قلوب دفـــين
كزين خواهـش ان انچـه طبع كرده پسند
پسـند خاطر اين انچـه عقل كرده گزين
اشعه نظر ان زدوده ظلمت دهـــر
لوامع خرد اين فزوده نـور يقـــين
شعاع طلعت ان رفته كرد سطح بسيط
فروغ فكرت اين شســته روى عرش برين

زفیحران شده طبع بهار رنك امیز
زفضل این شده گلزار ارزو رنگین

زمین بموسم احسان ان بود گلخیز
فلك زگلشن اقبال این بود گلچین

اران بفرق مخالف رسیده تیغ بلا
وزین بسینه دشمن نشسته خنجرکین

سواد کون ازان منجلی بنور اتم
جهان غیب برین منکشف بعقل یقین

فروغ یافته کیتی اران برای رزین
نظام یافته عالم ازین برای متین

بهم زمطلع اقبال خور برامده اند
هم این مروج ان و هم ان مروج این

عدیل نیر اعظم جناب احمد خان
چو افتاب بروی زمین کشاده جبین

جهان دانش بنیش محیط حلم و حلا
سپهر عدل و کرم افتاب دولت و دین

شهی که دیده ز اموزگار دل تعلیم
شهی که یافته از مرشد خرد تلقین

زبهر مصلحت انتظام هفت اقلیم
ابد بعهد نشاطش دوام کرده زمین

درین حدیقهٔ رنگین بتازه روئی یاد
بهار بخت تزور و نقده شهور و سنین

بتخت وبخت شه و شاهزاده ها باشند
ظفر قرین و جهان سازکار و بخت معین

Zemzemesiyle hāyiz-i meyāmın-i duhūl olur ol pādişāh-ı ʿālem-penāh ki sūḥa-i faṣīḥü'l-mesāḥa vuṣ-ı devlet ü cāhında yeke-süvārān-ı mizmār-ı maʿānī gebdīz-i ḳalem-i serīʿü'ş-seyre ne ḳadar irḥā-yı ʿinān-ı tok ü tāzī itseler yine ser-menzil-i rāh-ı ʿaczde endāḫte vü bī-mecāl ve ḥadīka-i behişt-nümūn (10) medāyiḥ-i gāt-ı [illegible]yūnunda bül-

[illegible]-ı ḫōş-leʾ[illegible]o-i gülistān-ı [illegible]nı ve ḫafeʿa-i ṣadef-[illegible]ri-i [illegible] perverig-yāfte-i [illegible]kerān-beyān-ı ḥalāvet-dāmān olan tūtī-zebān-ı miṣr-ı belāġat-i dānişverāniye ne rütbe tertīb-i terbiyyet ve ne mertebe muṣaṣat-dih-i ṣemzo-me-[illegible]i-i nimāt olunsa yine pes-perde-i ḥayretde dem-beste ve lāl olmalarıyla neomaʿ-i ʿaliyye-i erbāb-ı [illegible]ldır.

Li-mūnşiʾihī

اگر بحر سیه بادا مرکب برکها اوراق همه جوب وکیاه کلستانرا خامهٔ مشکین
رشسام دهر تا برصبح روستا خیربنویسنفکنجد مدحت یکموی ان در صفحه تخمین

Ol ṣulṭān-ı pür-ʿirfān- ı cihān ki ḳaṣāʾid-i nafīse-i mid-ḥat-i mekārim-i pesend ü bülend-ʿunvān mürvārid-i ʿibārat-bedīʿa-i iʿcāz-ı ḫarīn ile her ne mertebe teṣbīb ü tezyīn olunsa yine edā-yı ednā (20) maḳāle-i evṣāf-ı pesendide-i ġāt-ı kerāyimları der-verā-yı gürūdik[illegible]t-ı istiḥāle olanʿı ḫarīr-dāde-i denāyik-ginārān-ı cihān ve dibāce-i şeh-nāme-i ʿibrariyyü'l-ḳulūb-ı maḥmidet-i meʾāsin-i cihānsitān-ı saʿādet-ḳarānları leʾālī-i mütelālī-i elfāẓ-ı gūzīn ile her ne ḳadar ārāyiş-pezīr olup meḥbit-ı envār-ı envāʿ-ı pesend ü taḥsīn ḳılınsa yine iatināʿ-ı kemterīn maḳāle-i risāle-i eitāyiş-i güzīde-sıfat-ı feḥāʾil-i (2[illegible]) meşḥūnları cesm-kerde-i dānişverāndır. ʿAle'l-ḫuṣūṣ benim gibi ḫubār-ı sebak ḫ'ānān-ı mekteb-i ʿirfān ve ḫūşe-çīn-i ḫarmen-i ʿarsa-geh-i beyānın mürg-i ḫayāl-i iḳkeste-bāli evc-i maḥmidetinde bāl-küşā-yı istiṭāʿat olmadıġı mürtesim-i dāʾire-i hūş-i her dil ü cān ve ṣad vechile (10b) nümāyān olmaġın ṭabʿ-ı ʿākı-bet-endīş-i kīmeyt-i refrefiyyü'e-seyr-i hūneye ol vādide ruḫṣat-dih-i ḥarām olmayuḫ cānib-i vaṣf-ı h māyūnlarına bu

meşnevī-i şad-ʿöżr-makrūn ile zīver-efzā-yı ser-i ṣafha-i mübāgeret ü mübāderet olmağıdır.

Meşnevī

İtdüm āġāz vaḳtidir ḫāme
Midḥat-i pādişāh-ı islāma

Vaṣf-ı pāk-i ḫalīfe-i islām
Müsmin eyler suḫanların itmām

Vaṣfıdır rūḥ-ı pāki her eserin
Müsmi güldüren ṣaḥīfeleriñ

Yaʿni bir nüsḫa-i bihīn-i-alā
Ola medḥ-i ḫalīfe anda edā

Müsmi itmām olur bu midḥat ile
Pür olur enderūnı niʿmet ile

O şeh-i pāk-i milket-i devrān
Melik-i ʿādil-i zemīn ü zamān

Yaʿni sulṭān-ı ḫādimü'l-ḥaremeyn
Reşk-formā-yı rifʿat-i Bedreyn

Mālik-i ḫırḳa-i bihīn-berekāt
Hāmil-i maḥfil ü ʿilmdir o żāt

Şehleriñ hep yegāne sālārı
Ẓıll-ı Mevlā ḫalīfe-i bārī

Nūr-ı çeşmi aṣīl-i vekkādıñ
Nesl-i pāki şerīf-i ecdādıñ

Evvelīn-i ʿakl ü şānī-i hürşīd
Aḥmed-i sālis-i zafer-teʾyīd

Şehleriñ gāh-ı cūd-perdāzı
Yaʿni Sulṭān Aḥmed-i Gāzī

Odur ol pādişāh-ı pāk-ḥaseb
Ṭayyibü'l-menḳabe sütūde-neseb

Cedāi ḥaḳḳında didi böyle eşer
[illegible] peyġamber

Lāreme'llāh zehī ma'ādetdir
Dünyevī uḫrevī ne devletdir

Ki virüp ḳavl-i pākiyle ḫaber
İde biʾz-zāt medḥin ol server

Odur ol pādiġāh-ı ʿālī-cah
Eyleyüp maẓhar-ı naʿīmi İlāh

Dürr-i elṭāfın añа bāz itmiş
Żātını ḳible-i niyāz itmiş

Eylemiş sāyesin hemīn Allāh
Mice düşmüş fütādeġāna penāh

(25) Olsa ḫāk-i derinde ger maḥrom
Ġayrı iksīri neylesün ādem

Der-i vālāsı maḥż-ı niʿmetdir
Naẓarı kīmyā-yı rıfʿatdir

(11a) İtse bir mürı ger nigāha sezā
Añа ṣad reşk ider idi ʿanḳā

Naẓar-ı pādiġāh-ı rūy-ı zemīn
Sengi eyler netīce dürr-i ṯemīn

Dehri yek cūdı kān-yāb eyler
Żerreyi luṭfı āfṭāb eyler

Odur ol pādiġāh-ı rūy-ı cihān
Revnaḳ-efzā-yı taḫt-ı ʿālī-şān

(5) İtmede kilk-i dil-küşā taʿbīr
Dāʾimā böyle midḥatin tahrīr

Dāver-i taḫt u baḫt-ı ʿālī-nām
Mālik-i baḥr ü berr şeh-i islām

Nūr-ı ṣubḥ-ı cebīn-i ġonca-i cūd
Feyż-i iḳbāl-i bād-ı gülşen-i sūd

Ṣāf-āyīne-i şerīʿat ü dīn
Sebeb-i intiẓām-ı şerʿ-i mübīn

Odur ol şāh-ı mekrümet-muʿtād
Pādiġāh-ı kerem-nihād ü cevād

Ger nesīm-i naʿīmi nāzāne
Güzerān eylese gülistāne

Cümle eyler idi bu bū-yı kerem
Bākin iksīr ü sahn-ı bāġı İrem

Düşse bir zill o cāy-gāhı sehor
Sāye-i kahrı sūretinde eger

Kendin eylerdi ġonca-i handān
Şiken-i zülf-i sünbüle pinhān

Kef-i cūdına nisbet ü temsīl
Katre-i kemterīni olmaz Nīl

Nice olsun bu cümle pür-feyzān
Nīl ise geh ziyāde geh noksān

Konmuş ihsān-ı Nīle bir mikyās
Bu ise hīç kabūl ider mi kıyās

Nīl cūdın dem-i yesīr eyler
Bu ise hep cihānı sīr eyler

Nīl'iñ olmaz sehāsı deryāda
Berr ü bahre bu cūda āmāde

Nīl anıñ yem-i sehāsından
Olur akdığı yerde sağ u esen

İtmese bād-ı himmeti icrā
Sedd olur idi Nīl'e her necrā

Nīl bir cūy-ı endek-icrādır
Bunuñ ihsānı ʿayn-ı deryādır

Hīç bahr-i muhīte nehr-i sağīr
Nice kābildir olunsa tanzīr

Bahr ü berde nevāline mutlak
Cümle halk-ı cihān müstaġrak

Şübhesiz bu tecellī-yi bāhir
Cümle teʾyīd-i feyz-i bārīdir

Bu kılāʿ u husūn-ı pür-ziynet
Bu kadar şān u şevket ü hışmet

Bu nizām ile ḳuvvet-i ḳāhir
Ḳanǧı bir devlete müyesserdir

Yek-be-yek hep ẓuhūr ü bülḳānı
Cümle memlū faźl-ı Rabbānī

(11b) Var mı miṯli o şehr-i maḥbūbūñ
Taḫt-gāhı olan Ōtanbul'uñ

Cāy-gāh-ı fuḥūl-ü ehl-i kemāl
ʿİlm ü faźl ü hünerle māl-a-māl

Kān-ı devlet-medār-ı ʿizzetdir
Gülsitān-ı hezār-niʿmetdir

Her ṭaraf ol maḳarr-ı devletden
Olmuş ezhār-ı kāmı bir gülşen

(5) Bā-ḫuṣūṣ ol niẓīmen-i pür-zeyn
Cāmiʿu'n-niʿme mecmaʿu'l-baḥreyn

Yaʿni kim büḳʿa-i sarāy-ı güzīn
O sarāy-ı bihīn-i sütūde-zemīn

Var mı dünyāda bir naẓīri meger
Āb ü ḫāk ü hevāda ser-tā-ser

Bir mi böyle sarāy-ı sulṭānī
Her yeri bir cinān-ı rūḥānī

O sarāy-ı cedīd kim her dem
Olur anda ḫalīfe-i ʿālem

(10) Żāt-ı vālāsı ʿizz ü devletle
Cāy-gāḫ eylemiş saʿādetle

Ḥüsni mümżā-yı ṭabʿ-ı ʿālemdir
Revnaḳ u zībe faṣṣ-ı Ḫātem'dir

Eylemiş Ḥaḳḳ sarāyı rūz ü şeb
Kān-ı envāʿ-ı ʿilm ü faźl ü edeb

Oldı ol ḫāne-i kerem-manṣūṣ
Gūyiyā bir miḥekk-i ḳure-ı ḫulūṣ

Her kes alup berā-yı istiʿdād
Feyżi andan olur ḫarīn-i murād

Ne manẓire ḳabūl ider ne miṡāl
O sarāy-ı defīnetü'l-iḳbāl

Reşk amañ ḳarīn-i ni'metine
Terbiyyet-kerde-i sa'ādetine

Odur ol bihterīn mekān-ı şerīf
Ma'den-i her kemāl ü cāy-ı laṭīf

Ne güzel menzil-i 'ibādetdir
Cāy-ı her ṭā'at ü noẓāfetdir

Ṣaḥn-ı vālāsı manẓar-ı māhīd
Dūde-i ḥāki sürme-i ḥūrşīd

Ḥıfẓa güyā sarāyı şām u seḥer
Ṭolaşır nevbet ile şems ü ḳamer

Ne sarāy ol maḳarr-ı luṭf-i ḫudā
Ma'den-i feyż-i nimet-i 'uẓmā

Olsa āb-ı ḥayvāna ger cārī
Mā'-i mīsāb saḳf-ı dīvārı

Āb-ı ḥayvān olurdı ḫalḳa 'ayān
Sīr olurdı anañla cümle cihān

Ne sarāy ol vesīle-i maḳṣūd
Herkesiñ kāmı anda hep mevcūd

Olmada çākerānı şām u seḥer
Feyż-i na'mā-yı mālik'a maẓhar

Şeh-i devrāna ḫidmet eylemede
Ḫidmetiyle 'ibādet eylemede

Vech-i pāk-i ḫalīfeden her bār
Ġarḳ olup nūra dīde-i enẓār

Żerre-i şems-i müstenīr-āsā
Ḳesb-i nūr-ı şerefdedir her cā

Bā ḫuṣūṣ öyle gāh-ı cūd-meyyūl
K'ola'aşrında ma'rifet maḳbūl

Ḥamdüli'llāh zamān-ı pākinde
Dergeh-i āsitāñ-i pākinde

Olup ehl-i kemāl nā-muḥtāc
Ma'rifet bulmada hemişe revāc

'Aṣr-ı pāki olup hızāne-i cud
İtdi kālā-yı ma'rifet hep sūd

Nice āsār-ı ṭayyib ü fāḫir
Oldı vaḳtinde ol şehin ẓahir

Ḥamdüli'llāh zamān-ı 'adl-āyın
Böyle bir pādişāha oldı ḳarın

Pertev-i mihr-i cūd u iḥsānı
Dā'im itmekde kevni nūrānī

Ḳalbi āyine-i ẓamāyirdir
Herkesiñ kāmı anda hāżırdır

(10) Yed-i cūdı ider hemīşe mūdām
Lāyıḳa üzre herkese ikrām

Bāreka'llāh ne şihn-i zībādır
Ne hümāyūn ḫayāl-i ra'nādır

K'ide her kām ile kemāli ḳadar
Dūr-bīn-i 'ināyetinde naẓar

Olsa akṣā-yı ġarbda pinhān
Bilür ehl-i kemāli şāh-ı cihān

Lāyıḳ-ı luṭfa gām-sürāg olmaz
Ne ḳadar dūr ise zrāg olmaz

(15) Ḳalb-i pāk-i ḫalīfe-i islām
Olur elbette levḥa-i ilhām

Müşkil olmaz mülūk-i zī-şāna
Keşf ider Ḥaḳḳ ḳulūb-i şāhāne

Eylemişdir cenāb-ı Ḥaḳḳ zīrā
Şehleri maḥrem-i ḥarīm-i veliā

Hem vilāyet-ḳarīn ü dānādır
Hem kerāmet-rehīn-i me'nādır

İdüp 'ilm-i şerīfe raġbet-i tām
İtdi erbābına nice ikrām

(20) İdüp iʿzāz ʿilm-i zī-şāne
Enderūn-ı sarāy-ı sulṭāna

Naẓar idüp nigāh-ı şāhāne
Vaṣfda bir dil-küşā kütübḫāne

Fikr idüp enderūnını ṭabāḫ
Ṭoldı ol cāy-gāha cümle kitāb

Ana taʿyın-i luṭf idüp ol şāh
Eyledi bir muʿallim-i āgāh

Ol muʿallim selīm-ṭabʿ-ı derūn
Nāsıḫ-ı fenn-ı gūn-a-gūn

(25) Ḫıdmeti-i pīkinde ol şeḫin her dem
Ḫāṭırlar müteraḳḳibdir ʿalem

Ki cihān cümle istirāḥatde
Herkes ʿadlinde emn ü rāḥatde

Ḳalmadı bir ḫarāb dil-i muġdūr
Oldı vaḳtinde cümle maʿmūr

(12b) Keremiyle cihān olur şādāb
Herkes oldı nevāline sīrāb

Kām-cūlar meṭālibin buldı
Bunca üftādeler ṣirāġ oldı

Biri ez-cümle kim bu ʿabd-i faḳīr
Görmüşüm dergehinde luṭf-ı vefīr

Taḫta devletle geçdiginde o şāh
Beña ṭālīʿ olup müsāʿid-i cāh.

(5) Dāḫil oldum ṭarīḳ-i vālāya
Ḳaṭʿ idüp ḫāṣılı nice pāye

Heşt ü deh sālde olup vāṣıl
Oldı nakdīne-i emel ḥāṣıl

İtdim iḥrāz cāh-ı meʾmūli
Yaʿni kim pāye-i İstanbūl'ı

Ger olurmu meşiyyet ü taḳdīr
Görürüm devletinde luṭf-ı vefīr

Pāyemiz ʿayna eyleyüp taḥvīl
Şān-ı taḥkīkın eyleye tekmīl

(10) Bu mecāzī cihānda bā-tevfīk
Sāyeni cūdı eyleyüp taḥkīk

Cūd-ı pākiyle bi-niyāz oluruz
Cümle akrāna ser-firāz oluruz

Bu koremler ki gördük ol derden
Nice gitsün derūn-ı enverden

Pederim de bu çākerīn de anāān
Görmüş gitsidir niçe niçe ikrām

Pederim ceddine idüp hidmet
Görmüş andan berü nice rıfʿat

(15) Ben de olup nevāline maḥrūm
Görürüm niçe luṭf-ı gün-a-gün

Lamdüli'llah beni idüp taṭyīb
İrsāle luṭfuñ oldı baña nasīb

Kārım ancak benim be-her cāda
Nitekim sağ olam bu dünyāda

Nusret-i devlete ṣabāḥ u mesā
Eylemekdir netīce ḫayr duʿā

Sāyeñi ḥażret-i Ḫudā-yı Ġayyūr
İtmesün üstümüzden aṣlā dūr

(20) Nice olmaz devrüma māa duʿā
O güzīde-geh-i kerem-fermā

Maḥż-ı nūr-ı maʿān-i Mevlā'dır
Sırr-ı devrāna luṭf-ı ʿuzmādır

Oldı ʿaṣrında kāse-i devrān
Cümle lebrīz-i noş'e-i ʿirfān

O leṭāfet ki var ṣıfatında
O hünerler ki kendi ẕātında

İtmemişdir ṣalefle hīç güzerān
İşte tārīḫ-i mālīf-i devrān

(25) Ẕātı mecmūʿa-i ʿavārif iken
Ṣadrı ṣandūḳa-i maʿārif iken

Ḫaṭṭ u remy ü tüfenk ü her tertīb
Şiʿr ü inşā vü ṣanʿat-ı teẕhīb

Reʾy ü tedbīr ü ʿilm-i fersāna
Hep ḳarīn-i ḫayāl-i ẕī-şāna

(13a) Ẕātı ʿirfān ile hemīn mālī
a'rifetden bir an degil hālī

Cümle-i maʿrifetden ol şeh-i pāk
O şehinşāh-ı çāpük ü çālāk
eyl-i remy-i tüfenk idüp bir rüz
ondı pīşe nişān-ı zer-endūz

Gehsen adın menāfe ʿerṣalden
O şehinşāh-ı māhir-i her fenn
(5) Bir siyeh şey'e dikdirüp bir zer
Ḳıldı vaż'-ı nişān dest-i hüner

Deste alup tüfenẕini o dilīr
Atdı ṭaraf-ı hiṣāna bī-teʾhīr

Bir atışta vurup nişānı o şāh
Oldı altun pür-kelef ber-māh

Ḍarb olunca derūnuna maḳrūn
Ay maḳṣına döndi ol altun

Gönderüp ol zer-hüner didi
O nümūne-nümā-yı teʾyīdi

(10) Āṣaf-ı ʿaṣra eyledi irsāl
İtdi şāyān-ı luṭf-ı pür- iḳbāl

O da zeyn eyleyüp cevāhir ile
Hiçe ṣunʿ-ı bihīn ü fāḫir ile

Şād olup bu sürūr ile o vezīr
Eyledi ʿarż-ı bendegī vefīr

Ḳābil olsa virirdi şükrāne
Cümle varın müjde-bahşāne

Dīde-i ʿibret ile olsa naẓar
Hurde bir zerde böyle pāk-hüner

(15) Müjde-i sāyegān degmez mi
Biñ ḫarāc-ı cihān degmez mi

Żabṭ idüp ḫatve-i semānını
Fāl-i ḫayr eyledin bu āyını

Saltanat bā-meşiyyet-i Ḫālik
Ola tā ol ʿadedlere lāyık

Ola añā ʿadedde hem taʿdad
Feth olan kalʿalar bi-vefḳ-ı murād

Be-resūl-i mümecced-i Ḫallāḳ
İtmiş ola bu ḳavli Ḥaḳ intāḳ

(20) Ne hünerdir bu ṣüret-i zıbā
Nice itmez kişi o şāha duʿā

Şöyle ṭursun iṣābet itmek añā
Seksen adım mesāfeden farażā

Seçmek altını ḫaylı dikḳatdir
Hünerin ʿaynıdır ne ḳuvvetdir

Biz birini degil hezārını ger
Dikseler kisemiz de ser-tā-ser

Birini görmeziz bu merḥalede
Kanda ḳaldı añā iṣābet ide

(25) Bāreka'llāh sehā geçāʿatdır
Rüstemāne ne zūr u ḳuvvetdir

Ḳahramānān-ı ʿālemi bu hüner
Ḥayret-ālūde itdi ser-tā-ser

Göricek böyle sanʿatı insān
Nice olmaz bu ḳuvvete ḥayrān

(13b) İde maḥfūẓ ḥażret-i Żülmenn
Żāt-ı pākin yavuz naẓarlardan

Kullarn kulluğunda pīr olsun
Düşmeni dā'imā ḥaḳīr olsun

Aña bed-h'āh olan la'īni Ḫudā
Ḳahrına maẓhar ide ser-ta-pā

Bulunur mı meger cihān içre
Böyle bir pādişeh şehān içre

(5) Mice ḳābil ki vaṣfın ideḥeyān
Ḫāme-i Sālim-i şikeste-zebān

Ne ḳadar ḫāme miḍḥat eyleso ger
Yine elbette bir ḳuṣūr eyler

Setr ide ẕeyl-i luṭf u iḥsānı
Muhammedü meger ki noḳṣānı

Var mıdır hiç meḍār-ı imkānı
Mür vaṣf eylemek Süleymān'ı

(10) Mice ḳābil bu şi'r-i pür-noḳṣān
Ola şāyān vaṣf-ı şah-ı cihān

Bu eser 'arż olunmak ol bāba
Dergeh-i pāk-i şāh-ı nā-yāba

Beñzer 'ayni ile bu dāstāna
Ya'ni kim ḥażret-i Süleymān'a

Kendi ḥaddince ṣarf idüp maḳdūr
İtdi pāy-ı cerādı ihdā mūr

Luṭfuñ olmasa nuṭḳumuñ mededi
Eylemek teẕkire ne ḥaddim idi

(15) Ḳalem-i ḫuşkūm ey şeh-i nā-yāb
Nem-i luṭfuñdur eyleyen şād-āb

Cūy-ı iḥsānıñ itmese imdād
Cereyān eylemendi böyle midād

Eyleye ḥażret-i Ḫudā-yı ḳadīr
Zātıñı devlet ü şafā ile pīr

Ba'd-ez istid'ā-ş-şalevāt-ı 'Omr ü devlet-i pādişāh-ı bī-naẓīr (20) ve edā-yı vācibü'l-ḳıyām-ı du'ā-i şehinşāh-ı cihān-gīr ya'ni ol ṭırāzende-i serīr-i cihān-bānī ve ol fırāzende-i livā-yı şāhib-ḳırānī ḫudāvend-i tāc-baḫş-ı

efser-rübā ve cihān-dār-ı ʿadū-gīr-i kişver-küşā olan mesned-ārā-yı mahfel-i ḫilāfet ve revnak-efzā-yı taḫt-gāh-ı ʿadālet güzīde-i kār-gāh-ı ʿālem-i tekvīn maḫż-ı iḥsān-ı ḥażret-i Rabbü'l-ʿālemīn emīn-i saʿādet-i ḫilāfet-i ʿuẓmā (25) medār-ı ʿimāret-i emāret-i kübrā kevākib-ḫadem Sikender-ḥaşem Süleymān-şevket Yūsuf-behcet Zuḥal-mekān Müşterī-ʿirfān Behrām-rezm ve Māhid-bezm ʿUṭārid-ḳalem āftāb-ʿalem ḳamer-ruḫsār Felek-i rehvār (14a) bü Bekr-ṣadāḳat ʿÖmer-ʿadālet ʿOsmān-ḥayā Ḥaydar-ı Kerrār-veçe olan pādişāh-ı ʿālī-cāhıñ evṣāf-ı hümāyunları ile iktisāb-ı şeref-i bī-ḥesāb olunduḳdan şoñra reʾy-i ʿuḳde-küşā-yı efāżıl-ı ūlūʾl-ebṣāra ve żamīr-i semīr-i emāsil-i ūlūʾl-enẓāra ṣūret-nümā-yı mirʾāt-ı incilādır ki (5) bir ṣāha-i riyāż-ı inşāda ḥavż-midād kevşer-nijād maʿārif-āmāde olup ġadırvān-ı bezm-i suḫandānıñ ḳulḳul-i āb-ı fevvāre-i ʿirfānından ṣadā-yı midḥat-i ṣadr-ı a'ṣamı her sū'ayān olmasa ol gülistān-ı nükhet-i firāvānda belābil-i şīrīn-şemāyil istiḥsān-ı nümāyān olmaz ve bir kümeyt-i ḫāme-i vāsıṭa nisbet ol fezā-yı feraḥ-efzā-yı midḥatiñ tā hāk-i vasaṭ-ı (10) meydān-ı cennet-nişānında ḫırāmān olup murād üzre cevelān itmedikce dil-pesend-i yektā-süvārān-ı degt-i pehnā-yı ʿirfān olmaz lā siyyemā bir böyle nev-nüşeb-i sībā ki āsār-ı müşeggin-ṭarḥ-ı sütūde-edā-yı eshāb-ı maʿrifet ve makāl ü erbāb-ı faḍl u kemāl ile māl-ā-māl olup rikʿa-i ʿubūdiyyet maʿnāsına taḥrīr ve ṭevāmīr-i ḫulūṣ u ṭeviyyet olmaḳ üzre tastīr oluna (15) tīşe-i endīşe-i ferhādāne cibāl-i saʿbü'l-menāl-i kemālden ḳatʿ-ı ḳıṭaʿāt-ı mānikāne eyleyüp kāse-i faġfūr-taʿbīriñ bir küşesin şikest-i seng-i ṭanʿe-i āgāhān-ı

vādī-i ʿirfān itmedin zīver-i pīşgāh-ı şadr-ı nişīnān erbāb-ı kemāl-i cihān oluna ol cevāhir-i fukarātdan her bir kelām-ı rāyiḳ ve ol ṣunʿ-ı maṭbūʿü'l-edā ḥüsn ü bahāda emsāline faʾik olmaz illā vaṣf-ı āṣaf-ı zamān (20) ve medīḥa-sencān-i şadr-ı aʿẓam-ı devrān olmağla olur ki feyż-i mihr-i ʿālem-ārā-yı evṣāf-ı zāt-ı Bermekiyyü'ş-şıfatları tāb-āver-i her dil-i erbāb-ı suḫan ve şemʿ-i şeb-ārā-yı bezm-i her-encümendir. Bā-ḫuṣūṣ öyle vezīr-i dilīr Müşteri-tedbīr rüşen-żamīr Cemşīd-serīr ki

Kıṭʿa

ان صفدری که اشهب زرین سنام چرخ
چون شب زکرد ابلق کوارشن اد همست
ماه سپهر منزلتی کش بزخم تیغ
چون افتاب کشور خاور مسلمست

veḥkınca ol āṣaf-ı ʿālīşān-ı cihān-metāʿ ve ol şadr-ı zīşān-ı vācibü'l-ittibāʿıñ heykel-i şemşīr-i cihān-gīr-tedbīri berḳ-i hezārān (14b) lemaʿān māh-tāb-ı ḫuceste-ṭulūʿ-ı ʿālem-i teʾyīd ve siper-i zerrīn ẓafer-ḳarīn āftāb-ı cihāntāb-ı reʾy-i münīri ẓulmet-zidā-yı sevād-ı sevdā-yı ḳalb-i efkār-ı her tīre-i ümmīd olup külāle-i ṭuġ-ı pür-fürūġı şāne-zede-i meşşāṭa-i kām-kārī ve nihāl-i rāyet-i meymemenet-āyeti mevzūʿ-i pīş-gāh-i dersīçe-i baḫtiyārdır (5) kim ol nūr-ı ḥadaḳa-i saʿādet ol bāve-i naḫl-i ḥadīḳa-i ʿadālet hāliyā ḫalīfe-i eyyām pādişāh-ı islām bālā-nişīn-i taḫt-gāh-ı şehriyārī ve muʿallā-mekān-ı mahfil-i tāc-dārī Sulṭān Süleymān-ḥaşem Ferīdūn-ʿalem Dārā-kişver Şikender-ẓafer Behmen-iḥtişām Rüstem-intiḳām Ḳahramān şecāʿat ʿÜmer Bin ʿAbdü'l-ʿazīz-ʿadālet ḫudāvendigār-ı sipihr-āsitān pādişāh-devrān (10) es-Sulṭānü'bnü'ş-Sulṭāni'ş-Sulṭān Aḥmedü'l-Gāzī Ḫānü'ş-Sulṭān Muḥammed Ḫān ḫalleda'llāhu ḫilāfetehu ve eb-

bede saltanatahū ḥażretleriniñ hem maḥṣūṣ-ı çerāg-ı terbiyyet-kerde-i ẕāt-ı hümāyūn-ı bī-akrānı ve hem ol sulṭān-ı heft-evreng-i ḫilāfetiñ vezīr-i aʿẓam-ı ḥātem-ẕiyemi ve dāmād-ı ʿālı-nijād-ı celīlü'ş-şānıdır.

Li-münşiʾihī

تا ابد باشد الهي ان اين را درجهان
در سرير پادشه بادا بمهر اين كامياب
بخت و دولت بر يمين و فتح و نصرت بر يسار
عز و رفعت در عنان و يمن و فرحت در ركاب

Ol vezīr-i müşteri-tedbīr ki maḥmidet-i ẕāt-ı bī-naẓīrlerinde yerāʿa-i bāhirü'l-berāʿa her ne rütbe teşmīr-i sāḳ-ı ihtimām eylese ovṣāf-ı ḥamīde ve esnāf-ı eltāf-ı pesendīdeleriniñ hezārından yek-vaṣf-ı bihterīnini ʿalā vechi't-tamām edūda ʿacz-āver-i ḳıyām oldıġı āyīne-i żamīr-i rūşenā-pezīr enāma bedīhü'ş-ẓuhūr oldıġı (20) mā-lā-kelāmdır. Li-ecli żālik semt-i ḫucceste-simāt evṣāf-ı ẕāt-ı melekiyyü's-ṣıfatlarına bu meşnevī i ʿtiẓār-ı ġiʿār ile ḫırāma tecāsür ü mübāderet eyledi.

Meşnevī

Başla ey ḫāme-i güzīde-suḫan
Midḥat-i pāk-i ṣadr-ı aʿẓamdan
O keremver güzīde-i devrān
Kān-ı iḥsān vezīr-i ʿālī-şān
(25) Eshıyānıñ keremde esbaḳıdır
Pādişāhıñ vekīl-i mutlaḳıdır
Ḥātem-i ʿaṣr cūd ü ʿadl-i emīn
Bihterīn-meẓhar-i pādişāh-ı zemīn
(15a) Mahż-ı nūr-ı cebīn-i sībiş ü ferr
Yaʿnī hem-nesl-i cedd-i peyġamber

Odur ol āṣaf-ı sütūde-ṣiyem
Menbaʿ-ı cūybār-ı luṭf u kerem

Kim vücūdı keremde yektādır
Kef-i cūdı ʿaṭāda deryadır

(5) Nice deryā keremde bā-taḥkık
Ḳaṭra olmaz yanında baḥr-i ʿamık

Herkesi eyleyüp sezā-yı niʿam
Buldı güyā ḥayāt-ı tāze kerem

ʿĀleme luṭf-ı bī-ḳıyās itdi
İʿtilāf-ı ḳulūb-ı nās itdi

Eyleyüp sūr-ı cūdı ḥıṣn-ı ḥaṣīn
ʿAṣr-ı pākinde herkes oldı emīn

O muṣavver güzīde-rūḥ-ı revān
Ḳālıb-ı cūda oldı güyā cān

(10) Nām virdi keremle devrāna
Ḥātem oldı nigīn-i iḥsāna

Ḥātem-i Ṭā'i ṭayy idüp erkān
Oldılar hep esīr-i luṭfı cihān

Sebeb-i feyż-i cāvidān oldı
Beden-i luṭfa tāze cān oldı

Görmemigdir cihānda çeşm-i felek
Bir beşer ṣūretinde böyle melek

Çıksa dīvāna ol vezīr-i güzīn
ʿAdl ü iḥsān ṭurur yesār u yemīn

(15) Ne ḳadar olsa iżdiḥām-i ricāl
Şefḳati itmez anañ istiġkāl

Görür anañ serīʿ-i efkārı
En lā yenḥaṣırda bīñ kārı

Ḥiddet-i żihni sürʿat-i ḳalemi
Ḫalḳa inṣāfı keşret-i keremi

Selefīñ cümlesine fāyıḳdır
Bīñ cihetle o ṣadra lāyıḳdır

Her isābet-karīn-i taʿbīri
ʿAḳl-ı Nisto esīr-i tedbīri

(20) Ṣoḥbetine olur idi meftūn
Görse idi cemālin Eflāṭūn

Anıñ ednā nisāmına yekser
Mülk-i Keyḫusrev olsa reşk eyler

O vezīr-i muḥibb-i ʿilm-i şerīf
Ṣāḥib-i ḥilm ü cūd u tabʿ-ı laṭīf

Eyleyüp ʿilme raġbetin müzdād
İtdi bir pāk medrese bünyād

O eser şöyle oldı ḥüsn-efzūn
Ki cihān oldı ṭarḥına meftūn

(25) İtdi taʿyīn o bükʿaya ḥāṣıl
Bir güzīde müderris-i fāżıl

Ne müderris ʿilmde Baʿdü'd-dīn
Fāżıl-ı Seyyid-i Şerīf-i güzīn

Baḥr-ı zeḫḫār-ı ʿilm-i bī-pāyān
Yemm-i ʿirfān-ı ḫāyıḳu'l-aḳrān

(15b) Bir mi böyle netīce ḫayrātı
Var cihān içre ṣad müberrātı

Kalmadı bir ḫarābe-zār-ı cihān
Oldı vaḳtinde cümle ābādān

ʿĀlemi eyleyüp seḫāsı esīr
Keremin görmede ṣaġīr ü kebīr

Kalmadı bir kimesne kim anıñ
Görmeye oūdın el kerem-kārıñ

(5) Mürg-i iḥsānı āşiyāne arar
Herkese luṭfa bir bahāne arar

Dil-ḫarābān olup hemān mesrūr
Oldı vaḳtinde dehr hep maʿmūr

Żātı anıñ cihāna cūd oldı
Nūr-ı çeşm-i cihāniyān oldı

O kadar eyledi cihāna kerem
K'oldı mumnūn-ı lutfı hep ʿālem

Rūz ü şeb oldı dīde-dūz-ı ümīd
Kef-i ihsānına meh ü hurşīd

(10) Kasd-ı ʿazm eyleyüp saʿādet ile
Basa pāyın rikāba devlet ile

Gerd-i pāy-ı semendini devrān
Sürme-i dīde eyler ez-dil ü cān

Binse ger zevrak-ı sebük-pāya
ʿAzm idüp sū-yı rūy-ı deryāya

Fevc-ber-fevc fülkūne her dem
Yüz sürer idi mevcesiyle yem

Ben de yem gibi ol kerem-kāne
ʿArż-ı hāl eyleyem fakīrāne

(15) Mevc-i deryā gibi olup pā-māl
Sāhil-i şamda buldum istimhlāl

Şu kadar tīre-dil ider devrān
Beni baht-ı siyāh ile her an

Rūşen olmak şebim ki emr-i baʿīd
Olsa cirm-i felek bütün hurşīd

Beni şaʿf ile fikr idüp gün nāl
Keder itdi netīce hāmemi lāl

Kasd-ı şebt ile bu telāşīde
Kalemim eylesem tırāşīde

(20) Sedd olur nutka dil-hırāşımdan
Bulamam bir suhan telāşımdan

Heft-sāl eyledi kedārle güzer
Ki gönül haml-i bār-ı ʿazlī şeker

Şöyle turdum hicāb-a ehl ü ʿıyāl
Şayret itdi beni perīşān-hāl

Hāşılı ey vezīr-i pāk-nihād
ʿAmel-i dūr u dırāmdan feryād

Böyle cevlān ın eyler idi ḳalem
Degt medḥinde olmasam ebkem

(25) Devletiñde ḫazīne-i dil lāl
Ġeb-çerāġ-ı hünerle māl-ā-māl

Tūtī-i ḳand-gū-yı ʿirfānım
Mürġ-i bāġ-ı hezār-destānım

Gerçi pür-gū bir ehl-i āsārım
Lāk bīzār-ı baḫt-ı keç-kārım

(16a) Mīşlesün ṣad ḥadenge yek sūzın
Meylesün biñ cefāya bir insān

Bu ḳadar da suḫanda tāb-ı mecāl
Feyż-i medḥiñledir bilā-eşkāl

Yoḫsa böyle kederde tāze ḫayāl
Ẓāhir olmaḳ gönülde emr-i muḥāl

İde zeyl-i ʿināyetiñle meger
Rūy-ı mir'āt-ı sīne def'-i keder

(5) Yoḫsa ḥālim benim dīger-gündur
Ġam u miḥnetle dīde pür-ḫündur

Lāk şevḳ-ı medāyiḥiñle derūn
Kesb-i feyż eyler olsa da maḥzūn

Pertev-i āftāb-ı iḥsāndır
Mīdḥatiñ nūr-ı şeşm-i ʿirfāndır

Yeter ey kilk-i ḫōd-fürūş-ı suḫan
Ḥazer eyle melāl-i sāmiʿadan

Ḳanġı nā-kāmı ḳaldı devrānıñ
Devletinde o ṣadr-ı zī-şānıñ

(10) Menzil-i kāma olmamış vāṣıl
Gül-i maḳṣūdın itmemiş ḥāṣıl

Sen de bir gün idersin ey dil-i zār
Gül-i maḳṣūdı zīver-i destār

Hemān ey hāme-i sütūde-edā
Dā'imā ḳıl o şāta böyle duʿā

Bu cihān içre ḥażret-i Allāh
Eyleyüp bāz-ı dergehiñ her gāh

Ola iḥyā deriñde ṣubḥ ile şām
Ṣad-hezārān benim gibi nā-kām

(15) Olup āzāde dil-fikendeleriñ
Sālim olsun deriñde bendeleriñ

Zātıñ ʿizzetle ber-devām olsun
ʿÖmr ü devletle müstedām olsun

İde Ḥaḳ ġātıñı baṣd-ı iḳbāl
Dāʾimā ẓıl-i meşned-i iclāl

(20) Baʿd-ez duʿā-yı ʿizz ü ḥaşmet ḥażret-i ṣadr-ı aʿẓam-ı şāḥib-i devlet bürhānü'l-ʿulemā vāriṣ-i ʿulūm-i enbiyā olan ʿallāme-i devrān fāżıl-ı cihān efżal-i zamān veliyyü'n-niʿam kesīrü'l-cūd u ve'l-kerem şeyḫü'l-islām-ı ʿaṣr-ı ʿālī-mertebe ve müfti'l-enām-ı vaḳt-i güzīde-rütbe ḥażretleriniñ maḥmidet-i ẕāt-ı sütüde-şimāṭlarına bu güna suḫan-perverī-de-i ʿubūdiyyet olunur ki ol reʾīs-i (25) ʿulemā-i aʿlām ve burhān-ı fużalā-i ẕevi'l-aḥlām pīşvā-yı ḫuceste-rāy-ı Ber-cīs-niẓām ve muḳteda-yı müşkil-küşā-yı İdrīs-iḫtirām ki se-cencel-i cemāl-nümā-yı dekāyıḳ-ı ġaybī ve āftāb-ı mücellā-yı ḥaḳāyıḳ-ı lā-reybī olan (16b) ṭabīʿat-ı insāniyyesi miśkāle-i kuvvet-i ḳudsiyye ile cilā-yāfte ve Sündüs-i kāmet-ārā-yı şāhidān-ı esrār ve istebraḳ-ı revnaḳ-efzā-yı ārāyiş-āẕār olan neşīe-i ʿibārāt-ı maṭbūʿası tārīḫ pūd-ı ḳavāʾid-i maʿ-ḳūle vü maḥrūʿa birle ber-minvāl-i ṣadāḳat-bāfte olup kilk-i nādire-kār-ı fetvā-nigārı (5) ve yerāʿa-i şīrīn-berāʿa-i istiḳāmet-şiʿār-ı gevher-bārı bir naḫl-i mutarrā-yı firdevs-fetvādır ki dāʾimā her nev-bāve-i şemerāt-ı taḥḳīḳāti muḥ-tācun ileyhi kāʾināt yā şemʿ-i nūr-efgān-ı Hüdāʾdır ki

fetātil-i nāl ile ziyā-baḫş-ı kāşāne-i şāhāne-i kemāl olan ḥarem-sarāy-ı iḳbāl-i bedīhiī-iclālin me'ḫaz-ı feyż-i envār-ı istifādesi olmağın lema'ān-ı vücuh-ı ḥisān-ı erbāb-ı 'irfāna nehbat-i envār-ı envā'-ı berekātdır (10) ve muḫbire-i 'anber-nisār-ı mu'ciz-āsār ve devāt-ı nāzik-nikat-ı fezā'il-gi'ār u ma'ārif-disārları ol micmere-i buḫūr-iftādır ki edḫıne-i erkām-ı müşk-fāmı mu'attar-sāzī-i nüzhetgāh-ı kemāldir yā ser-çeşme-i nīl-i 'atādır ki feyż-i āsār-ı sütūr ile ekālīm-i evrāka resānende-i berr ü neval* dir yā kandīl-i 'ibādet-ḫāne-i takvādır ki rūğan-ı midād ve fetīle-i likā-i sevād-ı ittiḥād ile pertev-endāz-ı zevāyā-yı (15) celīlü'l-mezāyā-yı faźl u ifżāldir. Ol 'ālem-i Rabbānī ve Bū Ḥanīfe-i şānī kim her dem ḥayāt-ı cāvidānı iḥyā'u'l-'ulūm-i dīn-i mübīn ve verāşet-i bihīn-i riyāset-i enbiyā vü mürselīn ile mümtāz-ı 'ulemā -i 'ālem belki rehnümā-yı cemī'-i sü'edā-yı sa'ādet-iḫtıvā-yı zümre-i benı ādem olup bi'l-cümle mecma'u'l-biḥār fünūn-ı 'ulūm-i zāhire vü bātına ve meş'al-i ihtidā -i berzaḫü'l-berāziḫ-i ma'lūmāt-ı bārize vü kāmine olmağın ṭıynet-i pāk-sıfātı kemāl-i nezāhet-cevherinden mağbūṭ-ı mele'-i a'lā olmuşdur du'a-yı serīre-i ḫuceste-sıfātı cenāḫeyn-i 'amel ü 'ilm ile evc-i kurb-i ilāhīde mekūnan buīmuşdur.

اسمان افضل زمانش خوانـــد دهر علامه جهانش خوانـــد
عقلیش از قیاس عقـــل برون نقلیش از اساس نقـــل فرون
هر چه در دهر نقش دانا بیست دل اورا بدان توانا یـــیست
او چو ابر کرم بغرق جهان طالبان چون صدف کشاده دهان

لا زالت ایات علمه وکماله مطوة في جوامع الملک والملکوت وما بـــــرحت بیـــنات فضله وافضالـــــه مفروقة في مواســـیع الناسوت (17a)

Ol ʿallāme-i ʿaḳl-ı evvel mükemmel-i zevāt-ı kümmāki benān-ı bedīʿu'l-beyān ʿukde-küşā-yı müşkilāt-i cihān medre-i dārü'l-iftā-yı feżāʾil-i kudsiyyede müstaġrak-ı nūr-ı (5) feyż-ā-feyż olup çün fetīle-i ḳandīl-i beyt-i maʿmūr ziyā-bahş-ı şeb-i deycūr istidlāl-i ḥarem-sarāy-ı cümle-i ʿulūm olup terāzu-yı şemerāt-ı şuʿūr-ı cemīʿ-i şudūr oldıġı bedīhü'z-zuhūrdur ve ol güşāyene dehān-ı muḫbire-i gevher-efşān-ı ser-çeşme-i māʾu'l-ḥayāt-ı mülk ü millet olmaġla en-güşt-i bedāyiʿ-i nigārı neşr-i evrāḳ-ı fetvā ile bir nihāl-i cennetdir ki şemerātı (10) ʿālemiyāna müşmir-i keşfü's-sīr ve gülleri dimāġ-ı ʿāmme-i ʿibādi'llāhı muʿaṭṭardır ve ḫāme-i müşaḳḳ-dehān-ı müstecmiʿü'l-ʿirfānı güyā ki cevāb-ı būd u nebūd-ı peyām ile bir mecmaʿu'l-baḥreyn-i kelāmdır ki şaḳḳ-ı baḥr-i belāġat-nümā-yı iʿcāz-eser ve mübtedā-yı muḳaddimetü'ş-şeʾāle lāzım-ı fāʾidetü'l-haberdir. Pes żātı bu ʿunvān ile müstesʿid ve kilk-i beyānı bu teʾyīd ile müʾeyyed olan memdūḥ-i celīlü'ş-şānave (15) mevṣūf-ı refīʿu'l-mekāna ḫāme-i işkeste-bāl-i żihn-i fāṭır ve ḫazīn-i ber-vefḳ-ı dil-ḫᵛāh-ı maḥmidetlerin edāya nice ḳādir ve ol emr-i ʿaẓīm-i ihtimām-ı lāzıma ne vechile müsāʿiddir olur li-ecli şālik evṣāf-ı żāt-ı seʿādet-sıfāt-ı pür-berekātlarına bu mesnevī-i özr-ḫᵛāh ile ʿarīża-i ʿubūdiyyetimiz maʿrūż-ı pāy-gāh-ı saʿādet dest-gāh-ı merḥamet penāhları kılındı.

(20) Mesnevī

Vaḳtidir ʿamm iderse ger ḫāme
Şidḥat-i pāk-i şeyḫü'l-islāme

Feyż alup medḥ-i żāt-ı pākinden
Nüsḫün itmām ider beḥāda suḫan

Öyle değdir o Refi Şeyh Ahmed
Mahsûd-ı rızk-ı cümle-i 'ulema

Katm eylemiş anın zemmam
Şahle-i ihtiyaç-ı na-kâmân

(25) Kerci -i kâ'inât-ı 'âlemdir
Kerî her derd-i tab'a merhemdir

İtmiş ol dergehiñ kudâ-yı necâ
Mâlin ikrâr-ı pîte-i ümmîd

17b Kalkın-ı bab-ı beyt-i ihsânı
Hâl-i tab'ın penâh-ı 'irfânı

Kalk Hamd-i cûy-ı her keremi
Mâlo dır-ab-ı lûlo-i kalemi

Kıydar-ı her kerendir ol zî-şân
Mulda fetvâ amânla izzet ü şân

Kadr-ı fetvâ penâh-ı vâlâ-mân
(5) Şeyhü'l-islâm-ı bu Hanîfe-nişân

Kadır ol kadr-ı mekrümet-perver
Ki cihân anı böyle vasf eyler

Muktedâ-yı memâlik-i islâm
Kıble-gâh-ı cemâyi' ü ahkâm

Kerci -i kâr mesâ il-i müşkil
Koh-n'am-ı tesellî-i her dil

Kadır-ı sırr-ı batın u zahir
Kıbl-i rü'ü-ya 'ızz ü fahir

(10) Cem' olup anda cevr nâdirdir
Mahz Kevm'-i nevadirdir

İntihâl eserinin mülhasmadır
Cihânın içtimâ' kazasıdır

Kadî bir 'ilm-i 'âlem-i temyiz
Ham-cüyân-ı zerre-i nâçiz

Kadve eyle-i fikr-i pür'levleri
'i idâ-i cihânın zerreleri

Zerreyim ben de zerre-i nāçiz
İdeyim nūr-ı feyzi dest-āviz

(15) Ya'ni 'arż-ı vücūd idüp çün geh
Keh-rübā-yı 'ināyetin eyle keh

Da'vi-i incisāb-ı bal iderim
Medhin ārāyiş-i nakl iderim

Kalb-i āgāhın ey kerem-perver
Bilür ehl-i kemāli ser-ta-ser

Ehl-i dil ehl-i fażl ü 'irfānı
Bilür ol cūd-ı merhamet-kānı

Ben geda-yı liva-yı ehl-i dilim
Ben neyim hāk-i pāy-ı ehl-i dilim

(20) Lutfuna irtibāt-ı kalbimden
Eyledim ben bu güne bast-ı suhan

Merdübān-ı niyāza vaż'-ı kadem
Eyler elbette çalap nef'-i kerem

Mükedde'ada bu nev-delil-i eda
Oldı bürhān-ı müllemi güyā

Kāna bast-ı mukaddimat-ı tarik
Untec-i lutf olur kıyās iderim

Kantıkından netīce hadd-i çunan
Şekl-i evvel gibi bütün ma'lum

(25) Sahv-i kāna ne nutkı sarf idelim
Zikr-i makbadda tayy-ı harf idelim

Hikmet-i āmüzgārda zirā
Key'et-i zihn-i müfti-i dānā

Sahn-i ışrākī-i dil-i mağmūm
Düz göstürmez kaziyye çün ma'lum

(18a) Lik gāhı be-de'b-i meşā'ın
Güft-gū-yı niyāz olur tahmīn

Ana da fikr-i hendesī-i refī'
Ta'in eyler hicābı men'-i semī'

Eylemekle ḫayāl-i bī-ārām
Bu maʿānīyi hep tefaḳḳuh-ı tām

Bir suʾāl ile eyleyüp taʿbīr
İtdi māfi'ż-żamīri dil tefsīr

(5) Yaʿni taḥdīṯ-i niʿmet itmege dil
Eyledi bir girīz el-ḥāsıl

Ey bihīn-ṣadr-ı mesned-i iclāl
Hovkiʿu'l-hallāl-i her işkāl

Olsa ger Seyd ʿāciz ü maḥzūn
Maraż-ı müzmin-i ʿazl ile zebūn

Olsa da bir ṭabīb dünyāda
K'anda her derde merhem āmāde

(10) Ugrayıp ol vaḳtde umsa devā
ʿAyb olur mı o zāre böyle recā

O ṭabīb-i cihān da bilse k'o zar
Olmaz olmazsa ol devā tīmār

Lāyıḳ-ı luṭf-ı müstetāb nadir
Bunda bir reʾy-i bā-ṣavāb nedir

Eyleye dāʾimā ḳudā-yı ʿevād
Ḳalemiñ nāvdān-ı nīl-mürād

Ola her bār-ı cūda āmāde
Kilk-i pākiñ serīr-i fetvāda

(15) ve baʿde lāyiḥa-i żihn-i bī-miḳdārda her bār bu maʿnā raḳam-zede-i hūme-i sebük-reftār-ı efkār idi kim sevābıḳ-ı aʿṣārda aḥsen-i efvāh-ı maʿārifiñ güzīdesi sulṭānü'l-büleġā merḥūm Ḥasan Çelebi gibi ve mihristān-ı muḥabbetde nerd-i ṣādıḳ olan bülbül-i pür-gū nevlānā ʿĀşıḳ Çelebi gibi ve ʿaṣrınıñ nādire-seng-i żarīfi olan ṭūṭī-i ḫōş-leḥçe-i maʿārif Laṭīfī Çelebi gibi cūybār-ı (20) belāġatıñ mecmaʿ-ı rāʾizi maḥdūm-ı ʿālī-ḳadr Ḳāf-zāde Fāʾizī Efendi gibi ve riyāż-ı insānın azade-serv-i bülendi merḥūm u mebrūr

Riyāżī Efendi gibi niçe bālā-niġīnān-ı ṣandalī-i ʿirfān medāyiḥ-i ẕāt-ı molāḥat-ġi ʿārları ser-nāme-i güzīde-i ʿtibār midḥat-nāme-i rūzgār olan ṣuʿarā-yı ūlū'l-iḥtirāmıñ rūznāmçe-i ḥalleri ve delā'il-i ẕevāt-ı sütūde-ṣıfātları (25) olan maḳālleri mürūr-ı eyyām ve kürūr-ı aʿvām ile hemgün senābil-i ḫazān-resīde-i gülistān-ı ʿālemde pejmürde vü perīşān olmayup her bir bülbül-i şīrīn-şemāyil mürgzār-ı eşʿār-ı nezāket-kārıñ mürg-i heẕār-destān-ı ʿirfānı ḳanġı (18b) lāneden āşikār ve ḳanġı āşiyānede ḳarār ve ol verḳa'-i ferruḫ-lika-yı ferḫunde-fāllerıñ ve ol ḥamāme-i hümā-hemtā-yı hümāyūn-cemāllerıñ ḳanḳı küngüre-i kāḫ-ı kāmrānıden küşāyende-i bāl-i iḳbāl olup ʿāḳıbet bu bāġ geh gülşen ve geh külḫan-ı ʿālemiñ ḳanḳı gülbininde ḫazān-resīde-i bād-ı fenā (5) ve sinīn-i māżiyeden ḳanġı sālde rū-nümā olduḳların taḥḳīḳ ve ol perākende-evrāḳ-ı tevārīḫ-i güzeşteyi cemʿ ü telfīḳ eyleyüp erbāb-ı maʿārifden nice kimesne kendi vādīsinde bir teẕkireti'ş-şuʿarā teʾlīf itmekle ʿālem-i erväḥda āşiyān-sāz-ı lāne-i inşirāḥ olan gürūh-ı pīşīn-i şuʿarā-yı güzīniñ ruḥ-ı revānların şād ve bu vesīleyle ol (10) eṣnaf-ı ʿirfān-ittiṣāfıñ ḫayr duʿā ve raḥmet-i vafīr ile yād olunmalarına birer reh-güzīde iḳtiḥād eylemişler fe-ammā sinīn ü şuhūrdan niçe zamān mürūr u ʿubūr eylemiş ki bir eblaḳ-suvār-ı ʿarṣa-geh-i kelām bu vādiye maḥmūz-zen-i raḫş-ı iḥtimām olmayup her ṣūret-i ḥāl āşinā-yı kemāl içün āyīne-i derūndan bürkaʿ-küşā-yı raġbet ü iḳbāl olmamışlar āyā (15) ol meḥveġān-ı sipihr-ʿirfānıñ defter-i güzīde-eşer-i dil-i ʿārifleri vaḳt-i vilādetimiz ki biñ toḳsan ṭoḳuz sālidir ol sāl-i ferḫunde-fālden bu aña gelince ki sene

selāse ve selāsin ve mi'ete ve elf-i 'ām-ı pür-nevālidir lemā'āt-ı fāyizetü'l-berekāt mihr-i sipihr-feyezāna makrūn olup mekīn-i şandalī-i 'irfān ve kemīn-i ḫaẓīre-i cinān olan şu'arā-yı bihīn-i'tibārdan (20) ne mikdār erbāb-ı suḫan ma'lūmunuz olmuşdur diyü gāh zāviye-i derūna irsāl-i cāsūs-ı ḫayāl iderdim ve gāh olurdı kim bu emri himmet-i bülend-zebān-ı ḳalem-i makdem-i beyāna ilcā itmek ihtimālin mestūr-i sahīfe-i bāl eyleyüp her şeb sipihr-i 'ālī-kevkeb āyīne-i şerḥ-i musaffāya zülf-i 'anberīn-i evtār-ı leylī-i leyl-i sarā-nedār ile bir sürādıḳ-ı istirāḥat āvīze idüp āzāde-serān (25) 'ālem-i pister-i raḥatde gunūde vü hürrem olalar.Benim dīde-i i'tibārım bu fikr ile şeb-ta-seher bīdār olup

ای زشب بحرکران سایه تر
در نفس عمر تهی مایه تر
سایه صفت چند توان خفت چند
خیزکه خورشید برامد بلند

(19a)

terānesiyle eşi''a-i mihr-i himmet beni ḫayre-çeşm-i tāb ü tākat eylerdi ve her rūz-ı fīrūz ki ikbāl-i pertev-i āftāb-ı ma'ārif ü kemāl ve sürme-sīde-yı dīde-i ḫayāl-i leyal olup āsūdeğān-ı bezm-i cihān der-iktisāb-ı neşāt-ı sūdgāh-ı devrān (5) ola.Benim dil-i bī-karārım bu endīşe ile der-kayd-bend-i efkār olup her şām u leyāl

Ḳıt'a

وفا زعمر مراد از جهان بنوبه رسال
حضور وقت زایام فرصت ازمه وسال
من این خیال تصور کنم فلک کوبد
زهی تصور باطل زهی خیال محال

nüsḫasın der-āġūş-ı fikret-i bāl iderek bi'l-āḫāre re'īsü'l-kemāl (10) ẕihn-i güzīde-ḫıṣāl deryā-yı ḥülyā-yı ḫayālde bu fülk-i ārzū ki lenger-endāz-ı līmān-ı iḥtimāl olmuşdur tā çend bu mā'-i rekdde bī-kām āzürde-i evsāḫ-ı mükedderāt-ı tūl-i ḳıyām olsun bu keştī-i āmālī ber-kenār-ı selāmete il-cā itmege bād-bān-ı raġbet-i bālī āvīze-i fülk-i ḫayāl ey-lemek dā'iyyesiyle bu eḍer-i nāzik güheri tesvīd ü tertīb (15) ve tastīr ü tehẕīb eyleyüp henüz ṭarḥ-ı zībāsı revnak-yāb-ı intiẓām ve evrāḳ-ı perīşānı şīrāze-bend-i iḥtiġām ol-mayup be'ż 'avāyıḳ-ı rūzgār ve terākūm-i ekdār ile kāşāne-i ḫayālde endāḫte-i ṭāḳça-i ihmāl olup ḳalmış idi ve bu tīre-derūn-ı maġmūm u maḥzūn daḫı gāh derya-yı ḥayretde şikeste-sefīne-veş ġaltān ve gāh (20) pehnā-i deşt-i ġurbetde iş-keste-faġfur-āsā mehcūr-ı dīde-i 'irfān olup

Beyt

Fülk-i dil çıḳmadın kenare daḫı
Rūzgār itdi bir diyāre daḫı

terānesiyle sū-yı deryā-yı melāletde cūlar gibi ḳarīn-i iż-mihlāl ve beyābān-ı aḥzānda

Beyt

Şararıp soldı benzim berk-i ḫazāne döndi
Ġüne düşüp Emīrī gidelim bu rūzgārın

güzāreşince gülbininden (25) dūr olmuş berk-i zerd-rūlar gibi gird-bād-ı infi'āl ile hem-be-hem olarak ser-gerdān-ı tīr-i melāl idim. Belki cūybār-ı iḥsānı şūresitān-ı āmali-mi sīr-āb-ı ḥayāt-ı cāvidānī iden memdūḥum kerem-kānı ve-zīr-i 'ālī-şānın (19b) bu ṣaḥrā-nişīn-i deşt-i ḥayret ü efkāra dīde-i merḥamet ve çeşm-i şefḳāti dūçār olmasa

bādiye-i ebedü'l-ābād-ı ḥarmanda bār-ı muġeylān gibi üftān u yüyān olmak muḳarrer idi. Ol vezīr-i nāmdār İbrāhīm nām maḥmūdü'l-āsār ve sālār-ı ḫuceste-kirdār eyyām-ı sa'ādet-medār mihr-i sipihr-i devlet ü i'tibār ve sipeh-keş-i (5) zerrīn-cevşenān-ı kārzār ve tefrika-endāz-ı erbāb-ı fitne vü fesād ve müntecim-sāz-ı 'umūr-ı 'ibād-ı bilād ḥażretleri bi's-sa'ādeti ve'l-iclāl pāy-ı 'izz ü iḳbālin ṣadr-ı mekrümet-kārıye basup ve tīg-i zer-niçān-ı tedbīrin ḳandil-i beytü'l-ma'mūr-asā 'arş-ı a'lāya asup ol memdūḥ-i 'ālem ve maḥmūd-ı benı ādem olan ṣadr-ı bülend-himmet ü 'ālī-maḳām ve ol vezır-i (10) müşterī-tedbīr Behrām-ıntiḳām ki ṣad-pençiş-i ejdehā-yı 'uḳde-i nā-becānın kemend-i dām-ı ibtilāsından zebūn olan nice ḫātır-ı perişan ve maḥzūn-ı derūnı dest-i tahlīsi ile necāt-āverde-i iḥsān u tesliyyet kılmışdır ve hezārān ledġ-ı ef'ī-i sitīzin nāyter-i āzār-ı tīz-ātīzinde bī-hūş-ı ekdār-ı tekdīri oldıġı zārı tiryāk-i bürü'ş-şā'a-i iḥsānı ile iḥyā-kerde-i lutf u mürüvvet (15) eyv lemişdir. Ol āṣaf-ı sütūde-nāmın maẓhar-ı kerem ü ikrāmı olup āġiyāne-i me'lūfuma pā-nihade-i rāḥat ve ṣaḥn-ı gülistān-ı āmālimde ḫazān-resīde olan her berk u şāḫ-ı me'mūlüm cūybār-ı merḥāmetleri ile şād-āb-ter-i 'ināyet buyurulup şehr-i maḳbūl olan sū-yı Sıtanbūl'a ric'āt eyledigimde ol cevāhir-şinās-ı ehlü'l-ma'ārif nāsik-i zamān-ı devlet ü eyyām-ı sa'ādetlerinde (20) eyyām-ı sābıḳada 'ināyete muḥtāc olan erbāb-ı ma'ārifin kemā kān-ı ḥāle-i ma'rifetleri revāc bulup sāḥa-i kemāl pertev-i āftāb-ı iḳbāllerinden pür-envār ve kef-i teng-destān-ı tehmi'l-ingirāḥ-ı zerrīn iḥsanlarından ezhār-ı mühezzeb ile pür zeheb bir ḥadīka-i ni'met

olup cennetden nigān virdigin dīde-i müşāhade ile ʿayān it-diginden

Ḳıṭʿa

(25) Gelürse şimdi gelür çeşme-i recā-yı dile
Terāzu-yı felegin āb-ı ruy-ı iḥsānı
Görürse şimdi görür rūy-ı maḳṣadı ʿalem
İderse şimdi ider şād ehl-i ʿirfānı

diyüp mukaddemā der-şamīm olan tebyīż-i müsvedde-i ḫayālī ez-derūn-ı taşmīm üzre (20a) iken dīvān-ı hümāyūn bendelerinden kademe-i maʿrifetā rātib olan enderūn-ı tezkiremizde mestūrü'l-isem Şafāyī nām kātib Tezkiretü'ş-şuʿarāların pā-nihāde-i kıʿde-i sükūt oldukları sāl-güzeşte-i vekāyi'-i şamūtından pīrāne-ser-i cünbüş-nümā-yı eşer olması edhem-i hāme-i sebük-ḫırāmım bir şevk-ı cedīd (5) ve tāziyāne-i ihtimām olup yārān-ı safānın bāzār-ı maʿārifde daḫı değeri oldığı cevher-fürūşān-ı şöhre-bend-i ʿirfanın şeb-çerāğ-ı baḥr-i ʿummān gibi nümāyān ve mihr-i sipihr-i cihān-āsā āyān olmağla bunların evṣāfında mezbūrun reftār-ı sādesine rızā-dāde olmayup dil-i zārım gibi der-kūnc-i ferāğ olan müsvedde-i ḫayālimi bir ḳalıba ifrāğ eyleyüp ol vezīr-i rū-şen-żamīr-i (10) ḫatem-şiyem ve ol āşaf-ı bülend-himmet ve Süleymān-āstānın meclis-i muḥteremlerine hemçün hediyye-i nemle ber-āstān-ı Süleymān ʿarīża-i ʿubūdiyyet maʿnāsına ʿarż itmege dāmen-der-miyān oldum.

Ḳıṭʿa li-mingi'ihī

Naẓara gerçi ki lāyıḳ da değildir ammā
Ḥuẓuru çānını bu nüsḫanın aʿlā eyler
Āsaf-ı ʿaṣr-ı keremver eger eylerse ḳabūl
Cāliṃ-i ḫaste-dili luṭf ile iḥyā eyler

(15) Şikāyet-kerden-i ez-ba'ż-kesān-ı pür-bahāne ve tebdīl-i maḥlaṣ-kerden-i ba'ż-ebnā-i zamān

Egerçi 'avn ü in'ām conāb-ı gü'l-celāl-i vālā-kirām birle bu le'ālī-i mütelālī-i zāhire ve bu cevāhir-i zevāhir-i fāhire silk-i hātıradan zīver-ārā-yı kemer-bend-i ihtimām ve nakş-bend-i ḳumāş-ı encām oldı, fe-ammā bu nesīc-i sütūde-intiẓāmın tār-pūd-ı nizāmı beytü'l-ḥayāl-i derūndan bāzār-ı rişte-fürūşān-ı gerdūnun revnak- (20) 'ara-yı dükkān-çe-i i'tibārı olunca ser-rişte-cüyān-ı zamāneden neler çekilmişdir ve ḫurde-ma'nā-perverān-ı 'ālemin kāse kāse zehrāb-ı nūş-ı sitemleri olup ol bisyār bahānelerden neler görülmüşdür ben-i zār-ı cüybār ġayret-i türābiyyemden ḥadīka-i evṣāf u maḥāmidetlerine isāle-i miyāh-ı neşv ü nemāsāz-ı her giyāhiye her sū cüst-cūda cuş-a-cuş-ı himmet oldukça anlar bezm-i inşāda (25) ba'ż kesin rūz-nāmçe-i ḥālin imlāda ser ü sütūr olan ta'bīrātın bā'z muḥtemilāt-ı ba'idine ilbās-ı libās-ı nifāḳ eyleyüp amāla ḫulvü'l-mezāḳ oldığımız aḥbābdan bī-ḥesāb verd-i celīlü'l-istiṣhāb ile miyānemiz şekker-āb olmağla (20b) sebeb-i bī-irtiyāb olmuşdur fe-ammā ḫudā-yı kerīm 'allām u 'alīmdir ki bir iki yerde ancaḳ berāy-ı mażmūn bir kaç kuṣd-ı nezāket-nümūndan ġayrı selsāl-i ta'bīrde bir tebe-i ḫurde-gīri kimseyi tekdīr-i reh-yāb-ı ḥātıra-i fakr olmamışdır.

Li-münşi'ihī

دوستي را برای هر رویـــــا
بنکوبی کند همـــــه تحبیـــر
هرکه را دشمني بیند یتـــــد
که عجب این از او چه شد تحبیر

hele seng-i bī-direng-i ṭa'ne ne ise

Mıṣra'

Atarlar taşı elbetde dıraht-ı meyvedar üzre diyüp sabr olunurdı. Āh illā esnā-yı taḥrīr-i tezkirede ba'ż bu'l-heves eṭfāl-i güftārdan ve ba'ż seyh-i şabī-sīret mahlaṣ u eş'ār-ı settārdan çekdigim çille-i ṭākat-güzār-ı tekdīr bir vechile küncāyiş-pezīr-i ḥavṣala-i ta'bīr degildir (10) evvelā ol bu'l-hevesān-ı jīve-şānlar ārām-gāh-ı cihāndan bir yerde karār itmek ihtimālleri yok ki bir müteraṣṣıd-ı kaṣd ya kāṣıd ile keyfiyyet-i ḥāllerinden ḫaberdār ya āsārlarından āsitānelerinde der-āmed-i eş'ār eyleye bi'l-farż isticlāb-ı ta'b ile bir merd-i ihtimām-güzār bu maṭleb-i bālā-ṭırāz-ı meşakkati kesb eylemiş ya meger ol mürgān-ı ıżṭırāb-cünbān bir dalda karār ve 'ale'd-devām bir mahlaṣ (15) ihtiyār iderler mi her mihr-i rūsı gün başına bir mahlaṣ tecdīd ve māh-tābān ruhsārı ay başından ay başına bir nām-ı cedīd temhīd idüp menāzil-i ḥurūfı devr-i kamerī ile devr ve kimi daḥı bilā-nām iken pes-māndе-i ihtirām olup ḥūr ba'de'l-kūr iderler. Gülşen-i ḥurūf-ı tehecciде mānend-i serv-i bālā imrūz ḥarf-i elfde kitābet ü imlā eyledigin nām-ı vālāya (20) ferdā nigeh-endāz oldukda görürsün ki rūzgār-ı hevā ile temāyül eyleyüp bāde küncāyiş-pezīr-i ikāmet olmuş ve şebān hezār zaḥmet çekip dendāne-i meşakkat birle sāḥa-i faṣīḥü'l-mesāḥa-i ḥarf-i elsine-i kitābet ittigin efsürde-ṭabī'at mahlaṣına ışınmayup germābe-i hā'-i huttiye me'mūl-i duḫūl ile bī-karār-ı ric'at-i kahkarı pa-der-rikāb-ı 'azīmet olmuş

(25) Şikāyet-nāme-i manẓūme

Niçleyim ey ḥidīv-i pāk-nihād
Ehl'l-hevas baʿż kimesneden feryād

Şuʿarā silkine olup idrāc
Virmede kendi kendine o revāc

(21a) Günde biñ mahlaṣ ittiḫāẕ eyler
Bildüğin bilmediğini söyler

Bir bir alup ḫurūfı ḫayr eyler
Kuṭr-ı mülk-i hecāyı devr eyler

Mahlaṣın ṭabʿı gibi sāde görür
Geh elifde gehi de bāda görür

Şāne-ber-dūş olan ḥarīfe hemān
Anı teşbīh idende yok noḳṣān

(5) Ṣarf-i vāḥidde bir maḳar bulamaz
Anı cüyān olan arar bulamaz

Kimi Hindī kimi Sedeḥşānī
Kimi Rūmī kimiyse Dihḳānī

Tāʾibīñ itdigi şikāyetler
Hep baḳılsa yerindedir yeksen

Āh o mahlaṣ kʿola bi-ġayr-i hecā
Baʿż nisbī o yā-i nā-bercā

Maṣdara nisbet olsa bu götürür
Lāk ġayrı çemende şu götürür

(10) Baʿż mahlaṣda var ki bī-endām
Rūy-ı mıṣṭarda bir saṭr o tamām

Bār olmaz mı ẕihnine āyā
Ḥarfi çok böyle nām-ı nā-bercā

Şiʿrde künye ittiḫāẕ itmek
Şöhre-i ʿādeti koyup gitmek

O ḳadar bī-meze olur o edā
Bī-tarīḳü'ş-şıbeh o iş güyā

Kādī-zade gürūhunuñ biri
Olsa bir dām-ı ṭurra-nahcīri

(15) Istılāḥın idince pāy-endāz
Yakışır mı o ġāta ṭarḥ-ı niyāz

Her ne rütbe şovuksa ger oncfes
Bu da ʿaynıyle öyledir öz kes

Yā ol pīrāne-ser şāʿir-i ferāġat-nümā-yı nā-sütūde-seyr kendiden bed-ter bir kaç koç-nihād-ı ḥazf-ı berāber ile āġāz-ı vādī-i ʿirfān ve iddiʿā-i şiʿr ü inşa-i hünerverān idüp tururken böyle bir lüzüm-i lāzımü'r-rıżāda ya münasebet-i taḥrīr-i tezkiretü'ş-şuʿarā ya hod bir ġayrı kar-ı bedīhi'l-iḳtiżāda ġuya bir ʿazīm minnet gibi kendinin rüznāmçe-i ḥāli ve baʿż pākize-maḳāli istiḳṣā olundukda berçīde-dāmān-ı yāveri ve setr-i ḥāl ü maḳalle āyā niçün bīhūde evżāʿ-ı nādir-berāberi eyler ol teʾlīf-i cedīdiñ bağ-ı riyāż-ı cāvidinde ol ḫōd fürūş bulunmaması ol gülşene noksān-ı ziynet ve yā hod ol saʿīm-i kabāḥat-ı nā-fehmin taḥrīr olunması mūcib-i hiffet degilse hemān ḥażret-i Allāh-ı ʿazīmü'ş-şān sāyir erbāb-ı ʿirfāna dükenmez ḥasenāt-ı cāvid ve ʿömr-i menīd virsün herkes kendi vaż'-ı nādir-berāberinden (21b) maḥcūb ve herkesin zimām-ı iḫtiyārından kendi vadī-i maḫṣūsı matlūbdur.

Setr-i nām u maḳāl-i insāna
Yeter ancak güvāh noksāna

Er iseñ nāmıña beyān eyle
Cevheriñ var ise ʿayān eyle

Yohsa genc-i ḫafāda daʿvā-i zāt
İddiʿā'īdir o bilā-iṯbāt

(5) ʿĀrifin nuṭḳı cūd-ı sīnesidir
Genc-i ʿirfān anıñ ḫazīnesidir

Ne kadar ṣarf olunsa bī-pāyān
Dükenir mi ḫazīne-i 'irfān

Ṣaklasun anları hemān Müte'āl
Eger erbābı bula izmiḥlāl

Tā ola dā'imā bu küḥne-cihān
Müttaṣā-i ehāli-i 'irfān

Gün-be-gün tāze tāze verd-i küner
Gülşen-i ma'rifetde göstere ser

(15) İde ehl-i kemāli Ḥaḳ dā'im
Taḫt-ı baḫt u ṣafāda hep ḳā'im

Temhīd : Bu vādide raḥş-suvār-ı iḥtimām olan eṣḥāb-ı tezkiretü'ş-şu'arā-i sütūde-nāmdan her bir ser-firāz maḳṣūdına birer rābıṭa ile āgāz eyledigi mürtesim-i ḫayāl-i bāl ve ma'lūm-ı erbāb-ı kemāldir. Li-ecli zālike'l-emri'l-ḫaṭīr bu 'abd-i faḳīr daḫı maḳṣūda ṣurūdan mukaddem böyle rābıṭa-bend-i taḥrīr oldı ki gülistān-ı eṣḥāb-ı irfān olan bu mecelle-i celīle-i pür-nūr sebḳ-i höş-ḫıramından iki faṣl üzre mestūr olup faṣl-ı evvelde ṭırāzende-i serīr-i cihān-bānī ve firāzende-i livā-yı şāḥib-ḳırānī olan melik-i melekiyyü'ṣ-sülūḥun zīver-ārā-yı ṣımāḥ-ı gerdūn olan evṣāf-ı hümāyūnları (20) ile iktisāb-ı şeref-i bī-ḥesāb olunmuşdur. Faṣl-ı sānī ḥurūf-ı tehiccī üzre bir 'ādet-i ḳadīm sāyir şu'arā-yı ūlū'l-iḥtirāmın ḥāl ü maḳālleri terkīm ve ḥarfü'l-elfden ṣonra naḳl bi'l-mastar olan ḥurūfuñ ḥarf-i sānileri daḫı i'tibār olunmuşdur ve her ḥarfde mestūr olan erbāb-ı kemālin ḥāli aġleb-i fenn-i ıştılāḥātı ile meşkūr olmuşdur.

(25) Der-zikr-i pādişāh-ı islām ve ḫalīfe-i enām sulṭānü'l-berreyn (22a) ve ḫakānü'l-baḥreyn hādimü'l-ḥarameyni'ş-şerīfeyn mālikü'l-ḥarkati ve'l-'alemü'l-muḥtereməyn nāṣırü'l-

bilād ḫāni'l-ʿibād dāfiʿu'l-meẓālimi ʿani'l-ekvān nāṣib-i rāyāti'l-ʿadli bi'l-luṭfi ve'l-iḥsān ilā vehūve'ṣ-sulṭānü'b-ni'ṣ-sulṭāni'l-aʿẓam ve'l-ḫalīfetü'l-ekrem (5) eṣ-Sulṭanü'l- Ġāzī A ḥ m e d Ḫ ā n ibnü'ṣ-Ṣulṭān İbrahim Ḫān ḫalledallāhu mülkehu ve ebbede sulṭanatahu.

Ol sulṭān-ı devrān ve pādişāh-ı bī-akrān ki Cenāb-ı ḫālik-ı leyl ü nehār Perverdigār-ı dey ü bahār ezel ü āzāl ve feyż-i lā-yezālīsinde ol ẕāt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūnuñ ve ol vücūd-ı bihbūd-ı feyż-meşḥunun ḫürşīd-i sipihr-i teʾyid olan kevkeb-i baḫt-ı (10) saʿidlerin pertev-endāz-ı celīlü'l-āṯār (والله يؤيد بنصره من يشاء ان في ذلك لعبرة لاولى الابصار)[1] dan müstefīż-i lemaʿāt-i cerār ve ḫıżāne-i ebediyyü'l-ʿatāsından şāyān-ı ḫilʿat-ı mülūkāne (توتي ملكوت من تشاء)[2] itmegin ser-firāz ve ʿamme-i nāsa maḥall-i niyāz eyledi ki ẓalām-ı şeb-i tārik-i bārik- (15) evtār şebāyikü'l-meẓālimi lemaʿāt-ı şemşīr-i āteş-ṭabʿ-ı şavleti ile izāle itmek ʿādet-i seniyye-i şāhānesi ve deʾb-i pesendide-i mülūkānesi oldığı āyine-i ʿibret-nümā-yı (واما ما ينفع الناس فيمكث في الارض)[3] da ṣūret-nümā-yı incilādır min baʿd dahı muttaṣıf-ı vaṣf-ı ebediyye-i (ان الله لا يخلف الميعاد)[4] olan Cenāb-ı Rabbü'l-ʿibād celle celālehū ve ʿamme nevālehu ḥaẓretlerinin (20) dergāhına sebeb-i tevaṣṣul olan vaʿd-i kerīm (ادعوني استجب لكم)[5] āyet-i meserret-medlūliyle tevessül olunup şeb ü rūz dest-i

---

1. 3. ال عمران suresi 13. ayet
2. 3. ال عمران " 26. "
3. 13. الرعد " 17. "
4. 3. ال عمران " 9. "
5. 40. غافر " 60. "

du'a-i 'amme-i mü'minun ber-dugte-i dergah-ı hazret-i Kab-bü'l- alemindir ki bundan böyle hazret-i zü'l-Celal mü'eyyed-i mülk-i islam ve mü'ekked-i şerayi' ahkam hafiz-ı bilad nasır-ı 'ibad rüh-ı 'alem asayiş-bahş-ı zümre-i beni adem olan vücud-ı hümayun-ı şevket-makrununa ila yevmi'l-kıyam taht-ı devlet ü saltanatda ber devam eyleyüp kaffe-i enam (اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولوالا مرمنكم)[1] emr-i vacibü'l-kıyam ile itaat (22b) ü ihtiramına taraf-ı bariden me'mur-ı emr-i vacibü'l-imtisal bi'l-fark ve inkıyad ile es-sultan zillu'llahi fi'l- arzi hazretlerinin zill-ı inayetlerin ve saye-i şefkatlerin 'amme-i beriya ve kaffe-i re'ayu üzerinden dur u zail itmeyüp asitan-ı humayunlarına bi-hulusü'l-bal eyyam u leyal (5) du'a-yı devletlerine iştigal üzre evkat-güzar olan bendegan-ı sadakat-karların hemvare mazhar-ı inayet-i mülukaneleri eyleyüp ihraz-ı kasabü'l-sabak-ı sa adet ü ikbal ile nigah-endaz olan kür-dilan-ı bed-baktanı mehcür-ı her bab idüp derunlarını ekdar ile mil-á-mil ve hasaret-i dareyn ile pay-mal eyleye (10) asra'

وهذا دعاء للبرية شامل

l padişah-ı enam-sipah ki rimmet-i efrad-ı 'alemde ve zimmet-i beni ademe du aci taraf-ı 'ayn oldığı bi-reyb ü meyndir.

يا من اعاد رسم الملك منشورا ... وعم بالعدل اجراكان منشورا

لا زال فالبيد بالنشار منشورا ... وصدر واليد للروال منتشورا

Sagrak-ı inayet-i bi gayet-i ilahi ile ser-i cihaniyane bir hurşid-i zerrin-tar-ı sipihr-i (15) te yad pertev-

---

1. ٤ النساء suresi 59. ayet.

endāz-ı eşi'a-i nūr-ā-nūr-ı istirāḥat-ı cāvid olmuşdur ki bu iḥsānı ġ[illegible]rane-i 'ābidān-ı evvami'-i iḫlaṣ ve zāhidān-ı sevāmi'-i iḫtisaṣ her ṣalāt 'akabimde be-hulūṣi'l-bāl du-'a-yı bekā-yı 'ömr ü devlet ü iḳbāl ve kıyam-ı şevket ü ic-lālin ṣalāt-ı atiyyeye vaṣl oylesēler yine (سبحانك ما شكرناك حق شكرك) kelimāt-ı bedī'u'l-insicāmından (20) münfehim olan 'acz ü iftikārı pāye vü kār idecekleri mecma'-i 'aliy-ye-i erbāb-ı dāniş ü intibāhdır.

Beyt

ان لطف حق را که عقل نه دید ست و نه شنید
شکرانه واجب است که در روزکار ما ست

Ol sulṭān-ı devrān ki ṣalāl-i 'adl-i sābıġı müfārik-i halā-yıḳa şu rütbe sāyıġdır ki mecmū'-ı bādi vü ḥāżır ve cümle eşā/ir ü ekābir meyāmin-i meḥāsin-i devlet ü re'fetlerinden (25) ferāġ-ı bāl ve rerāḥ-ı ḥāl ile meger düşmenden emīn ü maḥrūs ve is'āf-ı eltāf-ı 'aliyye-i bī-heml[illegible]ine mu'tād ve me'nūslardır.

Beyt

چه سناکویت ای سایه الطاف خدا
یا رب این سایه بس بر سر اسلام بپا

Cenāb-ı vācibü'l- (23a) vücūd-ı bi-'illet ve vehhāb-ı vü-cūd-ı bī-minnet ol vücūd-ı hümāyūn-ı feza il-meşhunı böyle bir nüsḫa-i küberā-yı cāmi'u'l-meḥāsin ve şāt-ı pür-kemālin her vechile müstecmi'-i evṣāf-ı ehāsin eylemiş ki şāhid-i midḥat-i şāt-ı pür-şān u şevketin tavṣifde nesīci tār u pūd-ı ḥurūf-ı tis'a ve işrīnden (5) 'ibāret olan edā-yı pür bahā ile hezār evṣāf-ı celīlü'l-i'tibarından birin naḳl ü ḥikāyet eylese bir ḥurfin murād üzre edayı ḳādir olmadığı

dekāyık-gināsān-ı ʿirfāna keʾg-şemsi fī vasaṭiʾn-nehār ẓāhir ü bāhirdir. Ol sulṭān-ı cihān ki zamān-ı saʿd-iktirānlarında ʿabede-i agnām ve ʿinde-i eyyāmdan teng ü tār olan zevāyā-yı aḳṭār-ı devrān ve sevāḥil-i (10) cihān-ı berren ve baḥren feyż-i envār-ı mihr-i ruḫsārı ve emvāc-ı biḥār-ı luṭf-ı bī-şumārı ile şu rütbe pür-nūr ve ol mertebe pāk ü ṭahūr olmuşdur.ki her ṣubḥ-gāh-ı ḫurşīd-i ʿālem-ārā-yı cihān pertev-endāz-ı müfārıḳ-ı ʿālemiyān olup nümāyān ola. Ol ẓillu'llāhi fi'l- arżiñ lisān-ı ġaybla duʿā-yı vācibü'l-edā-yı farżında

Beyt

ای جهاني بتوروشـــن تو بيا يبد خدا
نفسي مين وافاق منـــــورميـــــكن (15)

edāsıyla terāne-sence olarak ol pādişāh-ı pür-intibāh-ı ʿālī-cāhı ḫʿāb-ı müsteṭābandan bīdār ider ve nesāyim-i ʿanber-şemāyil sū-yı dil-cū-yı şāhānesine vezān oldukça pister-i abkariyyü'n-nakş bisāṭ ü ferşine rū-māl olup lisān-ı ḥālile

şiʿr

لو ان البحر اصبح لي مدادا
و دجلة و الفرات وكل السواد
و نبت الارض اقلا ما جميعا
تخط بها الى يوم التنـــاد
اذا لم استطع اخصاه بـــاب
من الشوق المبرح في الفؤاد

iʿtigārın tekrār ider. Ol pādişāh-ı bī-akrān-ı celīlü'ş-şān ki Cenāb-ı vācibü'l-vücūd ḫızāne-i ḫāne-i cūdundan ḳāmet-i bālā-ṭırāz-ı kerāmet-nişānına ilbās-ı libās-ı ḫilʿat-ı mülūkāne ve şāt-ı hümāyūn-ı (25) bī-bahānesine ol rütbede bir ṭabīʿat-ı nekkād-ı şāhāne iḥsān itmişdir ki havākīn-i

pīşīn ve salāṭīn-i güzīndan bir żāt-ı celīlü'l-ḳadre bu teʾyīd-i Rabb-i mecīd müyesser olmayup vücūd-ı bihbūd-ı (23b) şāhānesi ve evṣāf-ı hümāyūn-ı pādişāhānesi

Naẓm

فما ليس الله امراً فوق جسمه
من المجد الا بعضما انت لا بس

libās-ı iktibāsından pür-lemaʿān-ı nūr-ı iştihār oldıġı hemçü hūrşīd-i cihān-tāb ẓāhir ü āşikār iken ġāt-ı ʿālī-sıfāt-ı pür-berekātın (5) Ḫudā-yı lem-yezāl envāʿ-ı maʿārife maḥall idüp raġbet-i ʿulūm ve riʿāyet-i rüsūm ḥıfẓ-ı ḥıṭṭa-i ʿadl ü dād ve rūşd ü sedād-ı silāḥ-şörī ve tüfenk-endāzī ve dekāyıḳ-şināsī ve suḫan-perdāzī şevket ü ʿaẓamet ve ṣalābet ü mahābet ve kerem ü iḥsān u cud bi'l-cümle żāt-ı hümāyūnunda mevcūd olup erbāb-ı devlet ve erkān-ı (10) ḥaşmeti bi'l-cümle ber-veḳ-ı şerīʿat ve ber-ḳānūn-ı ʿadālet müretteb ü müheẕẕeb olup zamān-ı devletinde ve eyyām-ı saʿādetinde ʿulemā vü fużalā vü şuʿarā vü ẓurafā ve sāʾir erbāb-ı ʿirfān ser-cümle naẓar-ı hümāyūnlarına şāyān ve rubʿ-i meskūn maʿārif-i gün-a-gün ile meşḥūn olup reşk-i gülistān ve cennetden nişān olmuşdur.Cenāb-ı Perverdigār-ı ʿāmme-i ibādullahıñ (15) āsāyiş ü rāḥatına medār olan vücūd-ı hümāyūn-ı şevket maḳrūnuñ ebedi'l-ābād ilā yevmi't-tenād devlet-i iclāl ve saʿādet-i iḳbāl bikle taḫt-gāh-ı saltanata sābit ü kāʾim ve ẓill-a ẓalīl-i şefḳat ü merḥametlerin müfārıḳ-ı kāffe-i ḫalāʾiḳ üzerlerine dāʾim eyleye āmīn bi-ḥurmeti seyyidi'l-mürselīn. Bu dürr-i şāhvār ol pādişāh-ı maʿārif-penāhıñ ve ol şehinşāh-ı pür-intibāhıñ melikü'l kelām olan kelām-ı mülūkānelerinden zāde-i ṭabʿ-ı hümāyūnları

olan āsār-ı celīlü'l-miḳdārlarındandır. (24a)[1] (24b)

Ẕikr-i sulṭān-ı celīlü'ş-şān ve pādişāh-ı güzīde-'unvān sāye-nişīn-i saḳf-ı merfū'-ı kāḫ-ı cinān es-Sulṭānübni's-Sulṭān Es-Sultanübni's-Sultan M u ṣ ṭ a f ā Ḫ ā n ibnü's-Sulṭān İbrāhīm Ḫān-ı cennet-mekān 'aleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān (5)

Ol pādişāh-ı veliyy-i bī-iştibāh dūdmān-ı 'Oṡmāniyān-ı şeref-ḳarīn ve silsile-i celīle-i ḫavāḳīn-i bihterīnden ġurra-i ġarrā-yı sipihr-iclāl ḫurşīd-i tābende-i bürc-i iḳbāl gencīne-i cevāhir-i ḫulūṣ-i tām semmiy-yi faḫr-i enām es-Sulṭānü'b-ni's-Sultan Es-Sulṭān Muṣṭafā Ḫān ibnü's-Sulṭān İbrāhīm Ḫān ḥażretleridir ki İḳbālī maḥlaṣ-ı pür-iḳbālī ile (10) taḫallüṣ buyurmuşlar idi. Bihr-i mā'nīr-i ẕāt-ı 'ālem-gīrleri sāl-i hicretiñ biñ yetmiş dört zü'l-ka'de-i şerīfiniñ sekizinci şelāşe günü ḳabīl-i 'aṣrda ufḳ-ı sa'ādet ü iḳbālden devlet ile tāli' ü ẓāhir ve meh-i bürci'l-ḥaml-i celāletde mānend-i āftāb-ı 'ālem-tāb lāmi' ü bāhir olup baḥr-i bī-kenār-ı iḥsān vāsi'u'l-feyż-i feyeżāndan dürr-i meşhūd-ı vücūd-ı (15) pür-cūdları resīde-i sāḥil-i ẓuhūr ve pīrāye-baḫş-ı şehvāre-i pür-nūr olduḳda rūy-ı 'ālem müstebşir-i vüfūr-ı sürūr olmagın

Tārīḫ

Geldi Sulṭān Muṣṭafā dünyāya baḥr-i nūrdan

diyü tārīḫ-güyān ve nādire-sencān olan tehniye-ḫ'ānān-ı bezm-i cihānıñ ḥadd ü pāyānı yoḳ idi. Ba'dehū sāl-i ferḫun-

---

1. Bu sayfa boştur. Kenarında : " İşbu beyāż noḳṣān olmayup Aḥmed Ḫān-ı Ṡālis ḥażretleriniñ eş'ārına . . . . bulunmasegla her no vakt . . . bulunur ise taḥrīr oluna" notu vardır.

de-fāl sitte ve mi'ete ve elf-i'ām-ı ṣafā-encāmına (20) re-sīde oldukda ol seneniñ māh-ı cumādā-yı āḫiresiniñ yedinci aḥad günü 'āmm-i buzurgvārları Sulṭān Selīmü'ş-şadr-ı mu-'allā-ḳadr Sulṭān Aḥmed-i Ṣānī ibnü'ş-Sulṭān İbrāhīm Ḫān ḥażretleri civār-ı raḥmet-i Raḥmān'a inti<u>k</u>āl buyurmalarıyla ol pādişāh-ı melek-ḫiṣāl anlarıñ yerlerine sa'ādet ü iḳbāl birle şeref-baḫş-ı ḫilāfet ve (25) sāye-endāz-ı taḫt-gāh-ı saltanat olup āvāze-i debdebe-i iḥtişāmında ṣadā-yı pür-iḳ-bāl-i kūs

Tārīḫ

Müjde ki 'izz ile Sulṭān Muṣṭafā itdi cülūs
tārīḫ-i laṭīfi zemzemesiyle ḳubbe-i nüh-ṭāḳ-ı gerdūnı (25a)
pür-ṭanīn eyleyüp

Tārīḫ

İde Sulṭān Muṣṭafā'nıñ devletin devlā mezīd
tārīḫ-i tehniyet ḳarīni ile dehān-ı cihāniyān lebriz-i na'-ra-i taḥsīn ü aferīn itdi ve bunuñ emsāli

Tārīḫ

Oldı Sulṭān Muṣṭafā 'adlile dehre pādişāh
ve dahı

'İzz ile hāla şeh-i dehr oldı Sulṭān Muṣṭafā
tārīḫlarıyle (5) şu'arā-yı zamāne birbirlerine müjde-resān olmuşlar idi. 'Ākıbet

Beyt

Pādişāh olsa da devletle cihānda ādem
'Ākıbet cām-ı ecel eyler anı da medhūş

güzāreşince bin yüz on beş receb<u>i</u>niñ yigirminci şebt günü ḳabīl-i 'aṣarda riḥlet ve mülk-i eymen-i 'adne 'azīmet buyur-

dılar, Müddet-i saltanatları sekiz sene ve ṭoḳuz ay ve üç gün olup müddet-i ʿömr-i ʿazīzlerin (10) ḳırḳ sene ve ṭoḳuz ay ve on bir gündür diğer ʿaşırımızda cemʿ olan Tārīḫ-i Şeyḫ Emīr Fuḥārī'de mestūrdur. ʿĀlem-i ṣıġarımızda bin yüz on tārīḫinde ve andan muḳaddem saʿādet ile taḫta teşrīflerinde bin yüz altı tarīḫinde vālid-i mācid-i kesīrü'l-meḥāmidimiz ʿulemā-i kirāmın dil-pesendi Mīrzā Muṣṭafā Efendi Rūmili ṣadāreti ile mükerrem olup mazhar-ı (15) inʿām-ı şāhāneleri ve ḳarīrü'l-ʿayn-ı nüvāzış ü iltifāt-ı pādişāhāneleri olmuş idi. ʿAle'l-ḫuṣūṣ sene bin yüz ṭoḳuzda maḥmiyye-i Istanbul'da Sulṭān Selīm ḳurbünde şöhre-i afāḳ olan ḫānemiz fenā-pezīr-i āteş-i ḫānümān-sūz-ı ıḥrāḳ olup vālid-i mācidimiz sarāy-ı hümāyundan ḫurūcı gününden ol şöna gelince devlet-i pādişāhī'de cemʿ ü idḫār itdigi (20) elli kīselik miḳdārı kütüb-i nefīse ve sā'ir emtiʿa ve eşyā tar u mār ve destresīde-i yaġmā-girān olmayan eşyā bi'l-külliye ıḥrāḳ bi'nnār olup vālidimiz bu faḳīr güole o āteş-i ḫānümān-sūzdan ḫalāṣ olup mülḥaḳ-ı gürūh-ı eytām ü erāmil olmuş iken bu ḥālimiz ol şefḳat-kānı pādişāh-ı zī-şānın sem'-i hümāyūnlarına vāṣıl oldıgı gibi (25) deryā-yı merḥamet-i mülūkāneleri pür-cüş olmaġla āteş-endūh-ı derūnumuzı cūybār-ı kerem-i hümāyūnları ile iṭfā' buyurup mesrūr u memnūn ve ol sāl-i vaḥşet-mālik māh-ı şaʿbānında rūse-dār-ı ekdār olan dil-i pejmürdelerimiz (25b) ʿayd-ı sürūr ināyet-i mevfūrlarına maḳrūn buyurup vālid-i mācidimiz defʿa-i sāniye-i Rūmili ḳażıʿaskerligi ile şerāf-efrūḫte buyurulmaġla devlet-i ʿaliyye Edirne'de olamk ḥasebiyle cümlemiz rū-be-rāh ve ol dārü'n-naṣr ve'l-meymene olan şehr-i Edirne'ye varup ol

ʿaṣrda veẓīr-i aʿẓam olan āb-ı rūy-ı eṣḥiyā-yı cihān merḥūm-i cennet-mekān ʿAmmī-zāde Ḥüseyin Pāşā'dan heẓār kerem ü iḥsān ve bi'ẕ-ẕat şevketlü pādişāh-ı vālā-cāh Sulṭān Muṣṭafā Ḫān ḥażretlerinden nice kerem ü ʿināyet ẓoruldiginden mā'adā vālid-i mācidimize muḥterik olan ḫānesine bedel Kosṭantıniyye'de Süleymāniyye Cāmiʿ-i şerīfi ḳurbünde Ḳalenderḫāne maḥallesinde bir ḫāne-i bī-naẓīr ve āb-ı rūy-ı kenār-ı yemm-i (10) iʿtibār olan sū-yı dil-cū-yı ḥiṣārda Ṣāḥil-hāne-i Ḫırgūn-zāde'yi ʿaṭiyye ve iḥsān buyurup ḥatta ol ʿaṭiyye-i behiyye-i şāhāneleri olan sāḥilḫāneniñ temlik-nāmesinde kendi mübārek ḳalem-i şerīfleriyle bu ḫaṭṭ-ı şerīfi keşide buyurmuşlar idi kim bi-ʿaynihī ʿibāret-i şerīfi budur : " Mülk-i mevrūsum olan ḥadīḳayı eben an cedd dāʿī-i devletim ve ḥālā (15) Rūmili ḳāżīʿaskerim olan mevlānā Mīrzā Muṣṭafā Efendi'ye hibe ve temlik itmişimdir. Evlād u aḥfād-ı kerem-muʿtādımdan bir ferd taʿarruż buyurmayalar." dīde-i iʿtibār ile bu kerem-i lāyıḳu'l-iftiḫāra niẓerān olunsa ser-firāz-ı düvel-i ekvān olan mülūk-ı zī-şān-ı bendegānına bir anda bu maḳūle serāy degil bunda heẓārān bār bihterni'am-ı firāvān ʿaṭiyye vü iḥsān eylemek (20) baḥr-i ʿināyetlerinden bir ḳaṭra-i kemter degildir fe-ammā bir bendesi ḥaḳḳında bu kerem ü iltifāt ki ḳalem-i hümāyūnlarından eben an cedd dāʿī-i devletim lafẓı şudūrı kerem ü ʿināyetlerine seẓāvār ve şāyān buyurulmaḳ luṭf u iḥsānınıñ muḳābelesinde zebān-ı ḳāṣır edā-yı şükrine bir vechile ḳādir olmadıġı ke'ş-şemsü fī-vasaṭin nehār şāhirdir. Bundan mā'adā ṭaraf-ı hümāyūnlarından (25) vārid olan ḫaṭṭ-ı şerīflerinde Mīrzā Muṣṭafā Efendi sādıḳamız lafẓı kitābet buyurulmaḳ gibi ve

bunuñ emsālī nice mühimmāt-ı şāhāneleri ile ḥākdan ref' buyururlar idi. Cenāb-ı ḥażret-i ẕü'l-celāl-i ẕāt-ı bā-kemāli ve resūl-i (26a) mükerrem ṣallallāhu 'aleyhi ve sellem ḥürmetine leyle-i mi'rāc ve ẕāt-ı bi-çūnuna olan iḥtiyāc ḥürmetine ol pādişāh-ı melek-ḫışāli nāil-i ni'am-ı ḳurb ü cemāl ile memnūn ve şeref-yāb-ı taḫt-ı ḫiṭāb-ı müstetāb-ı (ادخلو الجنه بما كنتم تعملون)[1] eyleye. Ḥaḳḳā ki ol pādişāh-ı 'ādil ve şehin-şāh-ı bī-mu'ādil (5) muḥibb-i 'ulemā vü ṣulehā ve yāver-i fuḳara vü żu'afā olup melek-ḫaṣlet ḥalīm-ṭabī'at 'ālem memnūn-ı inṣānı seḫā kānı bir şehriyār-ı pür-ma'ārif ve bir ḫalīfe-i 'ārif idi. Ġayr 'irfānından mā'adā ḫaṭṭ-ı süluş ve nesiḫ ve celīde şu rütbe müşārün bi'l-benān-ı ḫaṭṭāṭān-ı zamān idi kim silk-i cevheriyyü'l- memālik benānından şeyḫāne nigāşte-i ṣaḥīfe-i 'irfān olan (10) ḥurūf-ı 'anberīn-i ḳabe-yı ser-bülend dervīş-i 'ālī-pesendleri Ḥarabḥişāri merḥumuñ dīde-i regk-ā-regkine cihān-ı ġayreti tire itmesi müttefaḳun 'aleyhi sümre-i şīve-i ḫaṭ-ı şināsāndır ve sā'ir ma'ārifde ẕihniniñ sür'ati ve 'ilm-i şerīfe raġbeti daḫı ma'lūm-ı cihān bir pādişāh-ı bī-akrān idi. Cümle-i ma'ārifinden ṭabī'at-i şi'riyyesi ḫāzikāne bir ḫalīfe-i rūzgār-ı bī-bahāne idi. (15) Bu güftār-ı celīlü'l-i'tibār eş'ār-ı mülūkāneleri olan āşārlarındandır.

İlāhī

Allāhu Rabb-i lā-yezāl yā vāḥid-i yā ẕü'l-celāl
Ey pādişāh-ı bī-zevāl yessir lenā ḫayre'l-umūr

Vaḳt-i seḥerde dādımız 'arşa çıḳar feryādımız
Cürm ü ḫatā nu'tādımız yessir lena ḫayre'l-umūr

---

1. 16. النحل suresi 32. ayet

Senden irişmezse amān olur ḳamu işler yamān
Yā ṣāḥib-i kevn ü mekān yessir lenā ḫayre'l-umūr

(20) Yā ḫāliḳ-ı berr ü selām olsun ḥabibiñe selām
Budur ḫulūṣ üzre kelām yessir lenā ḫayre'l-umūr

İḳbālī ʿāṣidir ġarīb luṭfuñdan itme bī-naṣīb
Yā Bāḳı-i Ḥaḳḳ u Mucīb yessir lenā ḫayre'l-umur

İlāhī

El-medod ey faḫr-i ʿālem hem şefīʿu'l-müznibīn
Nāsil oldı ḥaḳḳınıza çün raḥmetenli'l-ʿāleмīn

(25) İşidelden vaṣfıñı budur lisānımda hemīn
Es-ṣalātü vē's-selām ey ṣādıḳu'l-vaʿdi'l-emīn

Çağlayup her dem aḳar bu çeşm-i giryānım benim
Fikr idüp nār-ı cehennemi ḫavf ider cānım benim
Umarım rūz-ı cezāda ola dermānım benim
Es-ṣalātü ve's-selām ey ṣādıḳu'l-vaʿdi'l- emīn

(26b) Ṭalmışım baḥr-i ṣekāvet içre kārım seyyi'āt
Yā İlāhī sen hidāyet eyle bir dem vir necāt
Sen şefāʿat ḳıl ġarībe ey resūl-i kā'ināt
Es-ṣalātü ve's-selām ey ṣādıḳu'l-vaʿdi'l-emīn

Ümmetiñden bir ḥaḳīr ü bī-kesim ben yā Resūl
Maḥabbetiñe itdigim vird-i ṣalātı ḳıl ḳabūl
ʿAciz İḳbālī'yi sen eonnat-ı ʿadne ḳıl vüṣūl
(5) Es-ṣalātü ve's-selām ey ṣādıḳu'l-vaʿdi'l-emīn

F a ṣ l - ı S ā n ī

Ḥurūf-ı tehiccī üzre bir deʾb-i ḳadīm erbāb-ı ʿirfān ve ṣuʿarā-yı kirāmı beyān ider ve bu mecelle-i celīle-i ʿirfān-da meṣṭūr olan ṣuʿarā-yı ūlū'l-iḥtirāmıñ eksēriniñ Türkī'de müdevven dīvānı ve kiminiñ daḫı elsine-i ṣelāṣede ve kiminiñ daḫı Fārisī ve Türkī müretteb ḳaṣā'id ü tevārīḫ-i ʿadīde ġa-zeliyyāt ve rübāʿiyyāt u (10) muḳaṭṭaʿāt u müfradāt ve sā'ir mālzeme-i dīvān olan nice tuḥaf-i pesendīdeleri olup ekṣeri meşhūr ve kimisi daḫı muʿāyene olunmamaġla taṭvīl-i kelāmdan

ihtirāz içün ṭeyy olunmuşdur.

والله الميسر لكل عسير
وهو على كل شيء قدير [1]

Ḥarf-i elf

Eylesün şiveden girü erbāb-ı faẓl u ma'rifet
Cünbüş-i yebdīz-i kilk-i sāḥa-i 'irfānı seyr
Eyledim ḥarf-i elifden şebt-i maḳṣūda ġurū'
Rabbi yesşir lā tu'assir Rabbi temmim bi'l-ḫayr

(15) Āġāz-kerden-i zikr-i ġu'ara-yı ūlū'l-iḥtirām
ber-tertīb-i ḥurūf-i hecā

İ s ḥ a ḳ E f e n d i [2]

Faḫr-i meḥādīm-i kirām zübde-i mevālī-i ūlū'l-iḥtirām gül-ġonca-i gülistān-ı belāġat nev-bāve-i būstān-ı feṣāḥat naḫl-i berūmend-i çemenistān-ı erdümendi āzāde-serv-i gülşen-i 'irfān-ı dil-pesendi yekdā-süvār-ı meydān-ı ḥaḳāyıḳ maẓnūn-ı ġavvāṣ-ı ḳulzüm-i ma'ānī-i delāyıḳ meşhun-i fāżıl-ı edīb 'āḳil ü erīb maḫdūm-ı pāk-ṭıynet-i bī-aḳrān yekdā-rev-i vādī-i 'irfān ki āb-ı rūy-ı memālik-i baḥr ü berr ġıbṭa-fermā-yı Dārā vü İskemder dārü's-saltanati'l-'aliyye-i Ḳostantıniyyeti'l-maḥmiyyede sābıḳan ziynet-efzā-yı ṣadr-ı fetvā ve erīke-nişīn-i faẓl u taḳvā olup ẕāt-ı sütūde-ṣıfāt beyne'l-aḳrān müşārün bi'l-benān olan 'ulemā-i kirāmın ser-bülendi sa'ādetlü faẓīletlü İsma'īl Efendi ḥażretleriniñ maḫdūm-ı necābet-mersūmlarıdır ki ol şecere-i

---

1. 5. المائدة suresi 120. ayet; 11. هود suresi 4. ayet; 30. الروم suresi 50. ayet; 42. الشورى suresi 9.ayet; 57. الحديد suresi 2. ayet; 64. التغابن suresi 1. ayet; 67. الملك suresi 1. ayet.
2. Matbuda 65. s.'dedir.

الولد سرابیه

ḫayyibeden şehere-i şaṭṭ'l-ʿarabdan olup medlūlince peder-i mükerremleri (27a) gibi şarīf u kāmil ve fünūn-ı şettayı cemīʿ bir fāżıl-ibni fāżıldır. ʿĀlem-i şebābларından beri ġāt-ı sütūde-ṭıynetleri kesb-i maʿārif ü ʿulūma iştiġāl üzre mānend-i māh-ı sipihr-i iclāl şeb ü rūz daʾire-i terakkīde meyl-i kemāl eyleyüp bīhūde ṣoḥbet-i būd u nebūd ile tażyīʿ-i evḳāt (5) eylemeyen vücūd-ı şerīflerdendir. Bu minvāl üzre vücūd-ı bihbūdları gülistān-ı maʿrifetde neşv ü nemā buldıġından gül-i ṣad-berg-i gülşen-i hezār-ʿirfān olup her vechile fāʾiḳu'l-aḳrān ve ser-tāc-ı cümle-i dānişverān olmuşlardır. Binā'en ʿaleyh vālid-i mācid-i celīlü'l-iʿtibārları Ebū İsḥaḳ künyesi ile tekennī buyururlar idi.

Li-münşiʾihī

(10) Öyle maḥdūm-ı mükerremdir o ġāt-ı vālā
Fahr ider zātı ile cümle mohādīm-i kirām
Nice maḥdūm-ı güzīn ġonc-i defīn-i ʿirfān
K'eyleyiş zātına ḫaḳ cümle kemālī ḫuddām

neşr: Ol maḥdūm-ı bī-ʿadīl ʿulūm-ı şettāyı peder-i mükerremlerinden ve merḥūm u maġfūrun leh Müfti-zāde Efendi'den ve taḫt-gāh-ı ḳadīm-i bī-hemtā medīne-i Burūsa'da vālid-i mācid-i keşīrü'l-mehāmidlerinin zīb-āver-i seccāde-i şerʿ-i ḳavīm olmaları taḳrībiyle fāżıl-ı ser-āmed (15) İsḥaḳ Ḥācesi Aḥmed Efendi'den ve şehr-i Istanbul'da Muṭavvelcı Meḥmed Efendi'den ve mümtāz-ı efāżıl-ı cihān Şeyḫ Süleymān Efendi'den ve sāʾir meşāhir-i fünūndan bi'l-cümle ʿulūma taḥṣīl ve ġāh vālid-i mācidimiz ʿalemü'l-ʿilm ve'l-hilem ʿallāmetü'l-faḍl ve'l-kerem fużalā vü ṣulaḥānın bülendi şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām Mīrzā Muṣṭafā Efendi ḥażretlerinin dere-i

şerīflerine ḥāżır olup encümen-i taḥṣīlimiz (20) tekmīl buyururlardı. Żihn-i nekḳād ve ṭab'-ı vekḳādı sebebiyle müddet-i yesīrde taḥṣīl-i küll-i 'ulūm ve kesb-i ma'ārif-i vefīr idüp fā'iḳu'l-aḳrān mecmu'atü'l-'irfān bir maḥdūm-ı bī-naẓīr olmuşlardır. Merḥūm cennet-mekān firdevs-āşiyān Müftī Ankaravī Meḥmed Efendi'den sene biñ ṭoḳsan yedi ẕi'l-ḥiccesinde meḥādīm-i kirāma muḫtaṣṣ olan ikrāmda mülāzım olup iḫtirām olunduḳdan ṣoñra (25) señe biñ yüz on birde vāḳı' imtiḥān-ı kebīrde zer-i ḫāliṣ-i fu'ād-ı celīlü'l-i'tibārın ṣayrefī-i istiḳṣā iḫtiyār u 'ayār idüp ṭabī'at-ı pürṣafvetlerin ḫāliṣ ü pāk ve ẕāt-ı 'ālī-simāların vādī-i(27b) 'irfānda be-ġayet cüst ü çālāk bulup ḥużżar-ı meclis olan fuḥūl bi'l-cümle ṣad-pesend ü ḥezār-aḥsente diyüp sikke-zen-i ḳabūl olmuşlardır. Binābérān 'alī-ḳadrlerinā bülendi merḥūm u maġfūrun leh es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'niñ defter-i a'lā-keşretlerine dāḫil ve ol ẕāt-ı 'ālī-simādan ibtidā-i ḫāric elli (5) rütbesiyle Oṭabaşı 'Ömer Aġa Medresesine nā'il ve biñ yüz on beşde yārinde ḥareket-i ḫāric i'tibār olunduḳdan ṣoñra sene-i mezbūra evāḫirinde ibtidā-i dāḫil rütbesine ḫırān ve yüz on ṭoḳuz recebinde ḥareket-i dāḫil ile ol esnāda müceddeden binā olunan Ankaravī Meḥmed Efendi Medārisiniñ ūlāsına evvel müderris olup iḫtirām olundılar ve ol medrese-i celīleden yüz (10) yigirmi iki cumādāsında müṣāla-i ṣaḥn ile Şeḫbān 'Alī Medresesine eblaḳ-suvār-ı naḳl ü ḥareket ve ol medreseden 'ādet üzre Ṣaḥn-ı Semāniyyeden birine vāṣıl ve andan ibtidā-i altmışlı ile Ebū'l-faẓl Maḥmud Efendi müderrisi olmaġla bünyān-ı ifādeniñ mü'essisi olup ba'dehū ḥareket-i altmış ile Meḥmed Aġa Medre-

sesine ba'dehū bin yüz yigirmi yedi muharreminde vāliḍ-i mācidiniz (15) ḥaẓretlerinden bir kaç gün Eyyüb'de Yazılı Medrese ta' bir olunan İsmiḫān Sulṭān Medresesine olup pānihāde-i tereddüd buyurdukları ndan ṣoñra ol eṣnāda kendilere Sulṭān Aḥmed Ḫān Medrese-i celīlesiyçe ikrām buyurılup ve ol medrese-i mu'teberede Süleymāniyye i'tibāriyle tebcīl ve devre-i medāris-i ṭarīka tekmīl buyurup ol eṣnāda peder-i muḥteremleri 'ulemā-i kirāmıñ bülendi ma'ādetlü (20) faẓīletlü İsma'īl Efendi ḥaẓretleri şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām olup ẕāt-ı sütūde-simātları İzmir kaẓāsıyla ikrām ba'dehū Edirne pāyesiyle nev-bāve-i çīn-i nihāl-i kām ve bin yüz otuz ṣaferinde bā-ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı şevket-maḳrūn Mekke-i mükerreme pāyesiyle iḥtirām olundılar. ve bu mecelle-i celīle-i 'irfānı eṣnā-yı taḥrīrimizde ol rütbe-i refī'a ile ṭırāz-ı enẕemen-i fużalā-yı kirām idiler. (25) Vāḳi'a maḥdūm-ı feẓā'il-meresūm her ciheti ma'mūr bir ẕāt-ı hünerver ve ṭab'-ı 'ālīleri be-ġāyet pāk ü bī-bahāne yegāne bir suḫan-perverdir. Zamānımızda Şifā-yı Ḥāzī ayāz'ı zebān-ı dil-pesend-i müngiyāne ile bir terceme-i nāzikāne ve Ebu'l-leys-i Semerḳandī'niñ (28a) Büstānü'l-'ārifīn nām te'līf-i laṭīfin terceme buyurup 'aded-i şuhūr-ı eyyām-ı nübüvvet ile Di'set-nāme nāmında mesnevī bir manzūme-i feṣāḥat-muḥtevī ve 'ulūm-ı 'Arabiyye'de sa'bü'l-menāl olan maḥallere risāle-i 'adīde ve maḥall-i kesīre taḥrīrāt-ı pesendīdeleri vardır. (5) Kām-ı nāmı ve ism-i kirāmīlerin maḫlaṣ ittiḫāẕ buyurup maḳāṭi'-ı ebyāt-ı dil-küşālarında İsḥaḳ diyü güyā olurlar idi. Türkī'de güftār-ı pākları ne mertebe selīs ve lisān-ı 'Arābī ve zebān-ı Fārisī'de daḫı eş'ār-ı melāḥat-

şi'ārları ol rütbede faṣīḥ ve nefīsdir. Ṣoḥbet-i pür-ifāde-sinden dünigverān istifāde itmekden ḫālī degillerdir. Bu ebyat-ı ābdār müğārün ileyh ḥażretleriniñ (10) zāde-i ṭab'-ı ālem-ārāları olan āṣār-ı celīlü'l-miḳdārlarındandır.

Ġazel

Ne dem ki nāz ile ol serv-ḳad ḫırām eyler
Ḳıyāmı ḳāmet-i sürūşanına ḥarām eyler

Girigme-bīn-i nigāh-ı ġazāl-i me'nūsı
Rezār āhū-yı vaḥşet-pereşti rām eyler

Ḫamīde ḳāmet-i māhı hilāl ṣanm itme
Fürūġ-ı mihr rūh-ı yāre iḥtirām eyler

(15) Revā-yı sünbül-i sülf-i mu'anberi her dem
Neşāmm-ı 'ālemi püyende-i ġarām eyler

Yerā'a-i muḫan-ārā-yı mantıḳ-ı İsḥaḳ
Bu naẓmı zīver-i mecmū'a-i kirām eyler

ve lehū

Ḥüsn o şühūr kāle-dūz-ı ḳāmet-i dil-cūsıdır
Ṭāḳa-i behçet münāsib cāme-i nikūsıdır

(20) Eyleyon şehr içre ol māhı müşārün bi'l-benān
Ḳatla'-ı mihr-i cebīninde hilāl ebrūsıdır

Var mıdır taṣvīre ḥüsn-i bī-miṣālin iḥtimāl
'Aks-i rūy-ı enveri āyīne-i mānūsıdır

Degme bir naḥcīre olmaz dām-cū-yı iltifāt
Nesr-i iştiġna şikār-ı pençe-i bazusıdır

Ḫāme-i İsḥaḳ 'aceb mi cilve-senc-i naẓm ise
Deşt-i 'irfānıñ ġazāl-i ma'rifet-me'nūsıdır

(25) ve lehū

İtmem nigāh rūyına pāk-i'tikādsız
Pess eylemem o muṣḥafı ṣarf-ı sedādsız

Āh eylerem hevā-yı sırr-ı zülfi yādsız
İtmem ḫurūş yemm-sıfat olbette bādsız

(2Ob) İtdim feyān menra'a-i 'aşka kendini
Gördüm resīde tohm-hevāyı ḥaṣādsız

Pakiıster itdi cismimi lehīb-i mehīb-i 'aşk
Ḳānūn-ı ṭab'ı 'āşıkın olmaz remādsız

Tebḫāle fikri virdi c mūd eşk-i çeşmime
Kyler toreşguḥ olmasa kāsem

İsḥak olur m ḫāne-i te'sīr-i müstenīr
Dūd-ı fiġānı eylemeden gu'le zādsız

(5) Maḥdūm-ı müşārün ileyh ḥażretleri ḳaṣīde-perdāzīde ve teġazzülde bī-naẓīr ve sent-i mu'ammāda ve luġazda tabī'at-ı pākları 'ālem-gīrdir. Bu elġāz-ı bi-hemtā ol żāt-ı vālānıñdır.

Luġaz

Nedir ol mürg-i lāne-sāz-ı ḳadem
Ḳafesinde mesīresi 'ālem

(10) Ceşt ider kevni yok per ü bālı
Gāh olur āşiyāneşi ḫālī

Çıḳ oldukda lānesinden dūr
Anı külliyyen eylemez mehcūr

Olmaz aṣlā cihānda kimseye rām
Anı şayda bulunmada bir dām

Dām u tedbīr ile ele girmez
Çıḳ kovsañ daḫı yine gitmez

Der gelüp vaḳti eyleşe pervāz
Gelmez aṣlā ne ḥad olunsa niyāz

(15) Bü'l-'acebdir o tā'ir-i çālāk
Çādí vü ḫānı itmede idrāk

Ḫaṣṣ ider dem-be-dem leṭāfetden
Nefret eyler hemīşe ġılşetden

Şanma vaḥşī o ṭālib-i inşı
Oldur 'ālemde maḥrem-i ḳudsī

Serçi herkesle āşinā vü ṣadūḳ
Gör anı cihānda görmedi yoḳ

Güyiyā ol meseḥ-i ʿālemdir
Çāh-ı āb-ı ḥayāt pür-demdir

(20) Ḳātıdır cevher-i girān-ḳıymet
Zīb-baḫş-ı ḫazāne-i ḥikmet

Anı derk idemez ʿuḳūl ü fuhūm
İsmi maʿlūm cismi nā-maʿlūm

Bunı ḥall idene ider İsḥaḳ
Kebş cānın fedāya şedd-i niṭāḳ

ve lehū

(25) Nedir ol gevher-i genceīne-i ʿirfān ü hüner
Zīver-i tāc-ı mübāhāt benā nevʿ-i beşer

Zīb-i genceīne-i dildir o letāfet-i ḫilḳat
Ḳıymet olmaz aña nakdīne-i ʿālem yekser

Nūrunuñ mihr-i felek zerre-i māçīzi degil
Dürr-i şātımı göre oldı ḫacef-pāre güher

(29a) Çunki bir şāh-ı serīr-efken-i ḥikmetdir kim
Bād-bahşende-i kevn olmada her şām u seḥer

Ṭabʿ-ı derrākine reşk itmede ʿaḳl-ı evvel
Ẕihn ü vehḳādını pervāne gibi çerḫ döner

İyle şāhenşeh-i iḳlīm-i fetānet ki anıñ
On vezīr olmadadır ḳubbe-nişīni ekser

Ḳarem-i ḥāsına olmuş beşi anıñ ḥādim
Beşi ḫāricde nüfūsın görüp oldı çāker

(5) Her biri eylemegin ʿadlile reʾy ü tedbīr
Mülketi buldı nizām oldı cipeh aña ẓafer

Çār rütbe ile iderler o şehi şāhi yād
Ki virir her biri dünyaya hemīşe zīver

Şāh-ı dānā-dil-i ḫāmil-reviş kār-āmūz
Bu cihān anıñ içün oldı mühelleḳ yekser

Müşkilindir bu luġaz ḥallin iden yürāna
Olurun ben daḫı İsḥaḳ misāli çāker

ve lehū

(10) Kedir ol pīr-i kühen-sāl ki ekser gîceler
Keşf ile 'âlem-i dünyayı bütün seyr eyler

Gerçi tenvir-i derūn eylemege sa'y-i mezīd
Çāf-dil olmamagın olmada noksānı be-dīd

Oldı meyyūr on iki ism ile bī-kal ü kıyl
Hāsın itmede her ay bagı olunca tebdīl

Ceşt ider süy-be-süy cümle bilādı bī-reyb
Şehr-i Sirozda eyler giderek kendini gayb

(15) E s 'a d E f e n d i [1]

Mehādīm-i kirāmdan sabıku't-terceme İshak Efendi hazretlerinin küçük birāderleri olup anlar da pür-neş'e-i vālā mahdūm-ı zībādır ki mihr-sāt-ı sa'd-iktirānı tāb-bahş-ı 'ālem-i 'irfān olup tab'-ı nekkādı 'ayn-ı istī'dād ve kevkeb-i dāniği hengām süreyyā 'ālī-nijād zihn-i derrāki mihemmāl ve hayāl-i pāki gıbta-fermā-yı erbāb-ı kemāl (20) bir mahdūm-ı nāzik-tıynet ve bir şā'ir-i sihr-āsār-ı pür-zerāfetdir kim çīn-i 'anber-sitūr-ı eş'ār-ı pür-āb u tābı gūyiyā bir bahr-ı feyzāfet ve neve-ā-neve-i hurūf-ı güftār-ı melāhat-şi'ārı bir kulzüm-i belāgatdir. Şi'ri bī-nazīr ingāsı dil-pezīr tabī'at-ı pākizesi 'ālem-gīr bir zāt-ı sütūde-sıfāt-ı nāzik-ta'bīrdir ki mehādīm-i kirāmın miyānesinde ma'ārif ile ser-firāz ve haysiyyet-i zāt ile (25) müsellem ü mümtāzdır. Eş'ārında halāvet ve güftārında be-gāyet letāfet vardır. Muşūā sübbe-i salātīn 'umde-i havākīn aftāb-ı (29b) sipihr-dād māhsāb-ı çerh-i'adl ü sedād şeh-i kadr-āgināā-yı zümre-i gu'ārā pādişāh-ı muhibb-i 'ulemā vü sulehā hazret-i sultān-ı a'zam ve hākān-ı ekrem es-Sultānü'bni's-

1. Matbuda 72. s.dedir.

Sulṭāni's-Sulṭān'l-Ġāzī Aḥmed Ḫān ibni's-Sulṭān Muḥammed Ḫān ḫalleda'llahu ḫilāfetehu ve ebbede saltanatahu ḥażretlerinin nām-ı laṭīf ve ism-i (5) şeriflerine bir Bülbül-nāme-i bī-hemta taḥrīr ve inşā eylemişlerdir ki neva-yı şīrīn ve edā-yı temkīnine bülbülān-ı gülistān-ı 'irfān vālih u ḥayrān ve ol mürgzār-ı belāġatiñ gülġonca-i ta'bīr-i dilnişīnine mürġān-ı çemen-i ḥüsn ü ān hemīşe aḥsente -güyān olup ḥadīka-i mezāmīninde eshār-ı şevk şükufte vü ḫandān ve her ser-i suḫan-ı surḫ midādı bir ġonca-i ḥamrā-yı behcet ü istiḥsāndır.

(10) Li-münşi'ihī

Mezār-ı tab'a dā'im nola virse neş'e-i served
Gülistān-ı suḫandır pāk Bülbül-nāme-i Es'ad

Ḥaḳḳā ki maḫdūm-ı celīlü'l-ḳadr-i merḥūm şi'r ü inşāda māhir idigi şems-i sa'd-iktirān gibi zāhir ü bāhirdir. Cihet-i 'ilmiyyesi żāt-ı sütūde-ṣıfātı gibi ma'mūr ve żāt-ı pāk-nihādı żihn-i nekkādı gibi bī-ḳusūrdur. Mālzeme-i maḫdūmiyyetleri olan (15) 'ulūm u ma'ārifi sa'ādetlü pedder-i muḥteremlerinden Mutavvelcī Meḥmed Efendi merḥūmdan ve sā'ir mehere-i fünūndan kemā yenbaġī taḥṣīl eyleyüp müddet-i yesīrde żāt-ı sa'd-iktirānları fā'iḳu'l-akrān ve bī-'adīl olmuşdur. Ol maḫdūm-ı sa'ādet-nersūm merḥūm cennet-mekān firdevs-āşiyān çemere-i şecere-i āl-i Ḥasancān müftī-i āl-i 'Osmān meḥdūm-ı kirāmıñ ercümendi Ebū Sa'īd-zāde Feyżu'llāh Efendi merḥūmun (20) def'a-i sāniyelerinde mülāzım ve kırkdan münfaṣıl oldukdan soñra ser-tāc-ı 'ulemā-i ūlu'l-iḥtirām ve mābihi'l-iftiḫār-ı emāżīr-i kirām sütūde-menḳabet Mü'Alī-fikret şerefā-yı celīlü'l-ḳadrleriñ bülendi Taşmekcı-zāde es-Seyyid 'Alī Efendi merḥūmuñ def'a-i sāniyelerinde sene biñ

yüz yigirmi iki recebinde ibtidā-i ḥārīc elli ile sāliṣe-i Sarāy-ı ġalaṭa olmağla nebnā-yı binā-yı ārzūların ta'mīr ve (25) silk-i müderrisīn-i kirāma dāḫil olmalarıyla ẕāt-ı 'ālīleri tevkīr olunup ba'dehū ḥareket ba'dehū dāḫil olduk-dan ṣonra vālid-i mācid-i keşīrü'l-meḥāmidleri ṣadr-ı fet-vāya teşrīf buyurdukların da müsāla-i ṣalā ile 'Abdü'ṣ-ṣelām Medresesine (30a) olup bu mecelle-i celīleyi eşnā-yı taḥ-rīrde yektā-nişīn-i ṣadr-ı mekrūmet mihr-i sipihr-i faẓīlet 'unde-i 'ulemā-i kirām melce-i ṣudur-ı ulu'l-iḥtirām şey-ḫü'l-islām müfti'l-enām sa'ādetlü faẓīletlü Yeñişehirli Abdullāh Efendi ḥażretlerinden ṣaḥn-ı semāndan biri ile iḥ-tirām olunup o medrese-i celīlede (.) ṭāhir-ẕāt-ı sa'īdleri şeref-baḫş-ı emāṯen-i ṭalebe-i kirām olmaḫda idi. Bu güf-tār-ı ābdār anlarındır.

Ġazel

Baḫmam o ebrūvāna ḫaṭṭ-ı fitne-sādsız
Şeh-beyt-i ḥüsne meyl idemen müstezādsız

Ḥüsn āḫir olsa ḫaṭṭ-ı ġubār āşinār olur
Āteş ki bī-lehīb ola olmaz remādsız

Bir ḳaṭre-i füsūrde olur dīde ġiryе-hīz
Eyler şikeste kāse tereşşuḥ [illegible]

Bī-āh ider mi yāre vüṣūl ıżṭırāb-ı dil
Nālā-resān olur mı yemiñ mevci bādsız

(10) Bu geşt-gāhde ḫarmen-i sāmānı ḥāṣılı
Ḳaldum henüz ser-zede gendüm ṭaşādsız

Bī-eşk çeşm-i dāġ-ı ġam itsün mi şerḥ-i dil
Çāk-i dil ne fā'ide milke miñādsız

Ne'ad mıṭā'-ı naẓm gehī bī-revāc olur
Bāzār germ olursa da olmaz kesādsız

ve lehū

Değildir riyte-i dil çeşte ṭarf-ı ebrūvānından
Çekilme çille-i serd-i elem bin kız kemānından

(15) ŋeyl-i gird-i ḥaṭṭın pür-nem itmiş çeşme-i 'uşşāḳı
Aceb kim ḳaṭralar rīzīde olmuş sürmedānından

Olur mı nīk-hū bed-ṭıynetan ālāyiş ü ferle
Beli bulmaz teġayyür ṭab'-ı āhen ser-feşānından

Güvāhī kār-ı mā-nemvārının' eczā-yı ẕātıdır
Āyānındır her kesin' evżā'ı tertīb-i beyānından

Şıdūr-ı ṭavr-ı ġūn-ā-ġūnını ta'yīb-sāz olma
Bilen taksīrini mikdār-ı tecvīz-i zamānından

Olurmuş inzivā ḳısmet-rübā-yı pāy kim būmun'
Ġınā-yı 'ayş oldı hōd nihādī-i nihānından

(20) Sedāyān-ı suḫan deryūze-kār-ı nakḳ-i naşm olsa
Sezādır fe'adın' i'cāz-ı tāb-ı kāmrānından

aḥdūm-ı menbūr-ı celīlü'l-ḳadrin nice nu't-ı şerīfi bī-nazīr ve nice ḳaṣā'id-i dil-peẕīrleri vardır ki her biri bir-er teẕkiretü'ş-şu'arāyı bā'iş-i teẕkīr ve nice ġazel-i ser-āmed-i 'ālem-gīrleri vardır ki naẓm-ı hōş-leḥçesi erbāb-ı isti'dādı bi'ṭ-ṭab' kendüye esīr idinmişdir.

.i-ünşi[2] ihī

(25) Bāreka'llāh sehī ṭabī'at-ı pāk
Levḥaşa'llāh hōşū-dil-i çālāk

E s ' a d - i D ī g e r [1]

Gülşen-sarāy-ı diyār-ı Yanya'dan gülbin-i şāt-ı feṭānet-mu'tād (30b) ve bülend-isti'dādları perverig-yāfte-i na'īm-i nesīm-i 'ātifet-i Kirdigārı gül-ġonca-i ṭab'-ı şükufte vü ḫandānları perverde-i 'ināyet-i Perverdigārı oldukdan şoñra sene bin ṭoksan seferinin hengām-ı bahārında

---

1. Matbuda 76. s.de " s ad D ace" adıyla verilmiş.

gül-āb-efşān-ı rūy-ı şāhid-i maʿmūn olarak şehinşāh-ı şuhūr-ı büldān (9)merciʿ-i şuʿāʾ-i bāṣıra-i rüşen-dilān olup medār-ı ʿilm ü kemāl iftiḫār-ı devlet ü iḳbāl olan belde-i ṭayyibe-i Ḳosṭanṭıniyye'ye vāṣıl ve meclīs-i kibār-ı enāma dāḫil olup dimāġ-ı ẓībāsı būy-āşinā-yı her ʿilm-i vālā olmağın ẕātına iḳbāl ve gül-ġonca-i vücūd-ı bī-hemālinin şebnem-misāl eṭrāfı ṭalebe-i ʿulūmla māl-â-māl olarak gül-i ẕātı maḳbūl-i bülbülān-ı ṭullāb ve (10) her maḥall-i manẓūr-ı fike itdigi taḥşiye-i müteteṭāb-ı gül-āb-vār elden ele gezüp devr-i eyādī-i ūlu'l-bāb iderek nesīm-i peyām-āver-i tīz-şitāb-ı būy-ı istiʿdād ve reyḥāna takrīr-i ders-i pür-āb u tābın merḥūm u maġfūr Ebū Saʿīd-zāde Feyżullāh Efendi'nin dimāġ-ı istiḫsāsına ilḳā idüp ẕāt-ı dil-pesendini ḳarīn-i ebr-i maṭīr-i vaḳt ve ṭabʿ-ı bülendin pür-nükhet-i faḍīlet (15) buldıġından sene biñ yüz ikide ẕātına müstaḳil ikrām içʿn müstaḳillen mülāzım ve elden gelen ikrāmı itmege cāzim olup sūd-mend-i ʿilm-i ʿālī ve maʿlūm-ı cevāhir-i eʾālī oldılar. Baʿdehū sene biñ yüz on bir tārīḫinde māh-ı cumādā-yı āḫiredo vāḳı imtiḥānda merḥūm cennet-mekān firdevs-āşiyān eʾālīniñ bülendi es-seyyid Feyżu'llah Efendi gül-āb-ı mütāleaʿa-i derūn-ı ṣafvet-nümūnını (20) der-dest-i istiḳsā ve ber-efşān-ı rūy-ı dil-cū-yi istiḳṣāf ve istinbāṭ kıldıḳda gül-ġonca-i ẕātın pür-būy-ı istiʿdād ve ẕihn-i pākin vekḳād-ı nihād buldıġından gülgen-i ḥadīḳa-i enīḳa-i ulemā-i kirāma idḫāl idüp ibtidā-i hicrīc elli ile Dārü'l-ḥadīs-i Süleymān Aġa Medresesiyle behre-mend u şād-kām ve ol sāl-i meymenet-fāliñ silsile-i celīlesinde nāʾil-i merām olup baʿdehū sene biñ yüz on altı (25) cumādā-yı āḫiresinde

erbāb-ı himmetiñ bülendi Yağmakcı-zāde es-Seyyid ʿAlī Efendi merḥūmuñ def'a-i ūlāsında ikinci hāricle Defterdār Yaḥya Efendi Medresesine baʿdehū sene biñ yüz on ṭoḳuz ġa'-bānında merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr pāk-ṭıynet melek-ḫaṣlet ālü'ṣ-ṣadr ve ḳamerü'l-bedr fużalānıñ (3la) ʿālī-ṭabʿ u bülendi Ṣadrü'd-dīn-zāde Meḥmed Ṣādıḳ Efendi merḥūmuñ def'a-i ṣāniyelerinde ibtidā-i dāḫil ile Eyyūbüm Medresesiyle mesrūr olup żamīr-i cemʿ medrese-i naẓīfeyi ceʿiyyet-i ḫāṭıra īḳā ve andan ḥāṣıl olan āʿidī envāʿ-ı ḥubūre ircā itmiġler idi. Baʿdehū sene (5) biñ yüz yigirmi ikide yine es-Seyyid ʿAlī Efendi ḥażretleriniñ ikinci fetvālarında merḥūm-ı mebrūrdan ikinci dāḫil ile Ebī Eyyūb-i Anṣārī'de Ferhād Aḳçá'ya olup baʿdehū biñ yüz yigirmi beşde müsıla-i ṣaḥn ile Fātıma Sulṭān Medresesine ve biñ yüz yigirmi sekizde Müderris-i Ṣaḥn-ı Semān'dan bizzine ve biñ yüz yigirmi ṭoḳuzda Edirne Ḳapusı Mihrimāhına ve biñ yüz otuzda (10)altmışlı ḥareketiyle Murād Pāşā-yı ʿAtīḳ'a ve biñ yüz otuz üç muḥarreminde müsıla-i Süleymāniyye ile ḥażret-i Ebī Eyyūb-i Anṣārī ʿaleyhi raḥmeti'l-bārī medrese-i celīlesine nakl-i rikāb ve bu mecelle-i laṭīfeyi esnā-yı taḥrīrimizde ol büḳʿa-i bī-hemtāda ifāde-i ṭalebe-i ʿulūm itmekde idiler. Ḥakkā ki ġāt-ı ʿālīleri faḍl u kemālle ārāste oldıġı ʿinde'l-emām maʿlūm ve vücūd-ı bihbūdları(15) ser-tāc-ı dānişvemān-ı ḫıṭṭa-i Rūm'dur. Ol fāżıl-ı bī-hemtā ʿulūm-ı şettāyı merḥūm u maġfūrun leh Şehirli-zāde İbrāhīm ibni Faḍlu'llāh Efendi'den ve mukaddemā diyār-ı Yanya'da müftī-i beled olan Meḥmed Efendi'den ṣarf u naḥve ṣarf-ı evḳāt-ı taḥṣīl eyleyüp ve yine Yanya'da müftī-i

diğer İbrāhīm Efendi'den ve sa'ādetlü Dāmād-zāde Aḥmed (20) Efendi ḥażretlerinin ḫ'āceleri es-Seyyid Muṣṭafā Efendi'den ve Miṣr-ı Ḳahire'den ma'zūlen vefāt idüp dāḫil-i dārü'n-na-'īm olan çāpük-süvār-ı deşt-i feżā'il Tāṭār 'Abdü'l-ḥalīm Efendi'den fünūn-ı şettāyı tekmīl ve daḫı zamān-ı ḥayātları nı dergeh-i tālī'leri müsā'id olmagın uṣūl-i 'aḳīdesi 'aşrında müneccimbaşı olan şöhre-i āfāḳ merḥūm Meḥmed Efendi'den ve 'ilm-i ḥesābla hey'eti Tekfurṭaġı Müftīsi .....[1] Efendi'den ve baḳiyye-i 'ulūm-ı mütedāvileyi (25) sābıḳu'ż-żikr Çehirli-zāde Efendi'den ve Pārisī'yi Monlā Mincel'den taḥṣīl ve ba'de't-tekmīl vücudun bezl-i ifāde eyleyüp 'ilm-de 'alem ve fażlile yegāne vü müsellem olmuşlardır. Kütüb-i keşīreye taḥşiye-i bī-naẓīri ve resā'il-i 'adīdesi (31b) ve niçe āṯār-ı ḳalemi ve fevā'id-i vefīri vardır ki şöhreti naḳlden müstaġnī ve ma'lūmiyyeti żikr ü beyāndan müstaġnīdir. Lisān-ı 'Arabī'de şöhre-i cihān Pārisī'de mümārün bi'l-be-nāndır. Pārisī ve 'Arabī ve Türkī ḳaṣīdeleri ser-cümle ḳa-būle şāyān ve pesendīdedir.

Ḳıt'a

(5) Ṭab'ı bir meşşāṭadır kim ḥucle-gāh-ı naẓmda
Noḳṭa-i kilki rūḥ-ı bikr-i ḫayāle ḫāl olur
Gerdiş-i çeşm-i ḫayāl-i şevḳot ü şüret anıñ
Pāy-ı bikr-i fikrine bir kehterīn ḫalḫāl olur

Żāt-ı 'ālīsiniñ medāyiḥini serd olunmaḳ lāzım gelse bi-re'sihī bir kitāb ve feżā'il ü kemālleri ta'dād olunmaḳ iḳtiżā eylese her varaḳ-ı medāyiḥi bir bāb olurdı. Ḥaḳ bu ki şi'r-i faḍla-i feżā'illeri ve ilāve-i cümle-fevāżıllarıdır. Bu faḳīr-i pür-taḳṣīrden her beyitte (10) Allāh'aşkına

---

1. Metinde boş bırakılmış.

lafẓı beslenmek vechi üzre ḥasbe'l-iḳtiżā muḳaddemā bir ġazel şüdür eyleyüp şu'arā-yı zamānesinden ekşeri tanżīr itmiş idi. Lākin mezbūr bir naẓire-i bī-naẓīr itmişdir ki sā'ir nezā'iri ferseng fersaḥ sebḳat itmişdir. Bu beyt ol naẓīredendir.

Beyt

Neydigin esrār-ı devr-i çerḫi bilmezler gibi
Girmeyenler ḥalḳa-i çeşmāre Allāh 'aşḳına

Bu mecelle-i ḥaṭīreye taḥrīr içün bu 'abd-i faḳīre irsāl buyurdukları ebyāt-ı dil-pezīrdendir.

(15) Ġazel

Ġuld-i berīn yārsız dāmı belādır bāña
Çeşme-i kevşer daḫı 'ayn-ı cefādır bāña

Sanma ki leb-teşne-i bādiye-i ḥayretim
Ābile-pāy-ı dil cām-ı ṣafādır bāña

Şāh-ı kişver-sūle-i bāġ-ı ġamım kim çeşm
Kāhiş-i eczā-yı dil neşv ü nemādır bāña

ve lehū

Ruḫsārıñ üzre cānā zülfüñ niḳāb göster
Mihr-i cihān-efrūzı zīr-i saḥāb göster

Bezm-i çemende ney-veş zerd eyle cismim ey āh
Sīnemde üstühānım tār-ı rebāb göster

ve lehū

Maḥv itdi 'ālemi dehenin bī-nişān iden
Kılmış helāk ḥalḳı lebin maḥż-ı cān iden

Ayar-ı 'aḳlım eyledi maḥbūs-ı çāh-ı ġam
Ḥüsn-i bedī'le anı şāḥib-ḳırān iden

ve lehū [1]

Misāl-i jāle maḥv-ı pertev-i ḥūr olmamış yegdir
Çü pervāne ḥarīḳ-ı şem'-i pür-nūr olmamış yegdir

---

1. Bu şiir yazmada yoktur. Matbudan alındı.

Beserretle ġamı biñ yek-laḥt idüp mānend-i tavūsān
Cihānda yek libās-ı mātem ü sūr olmamız yeġdir

(25) Enīs [1]

Ol şeyḫ-i mevleviyān-ı ʿālī-kevkebin ism-i şerīf ve nām-ı laṭīfleri Receb'dir. Behcet-i sāḥa-i faṣīḥü'l-mesāhası āb-ı rūy-ı noşāṭ ve feżā-yı leṭāfet-ixtiżāsı bādi-i ḫulvü'l-mezākī-i erbāb-ı iḫtilāṭ olan medīne-i pür-meymene-i (32a) şehr-i Edirne'dendir. Ol şeyḫ-i vāṣıl-ı kemālāt bir żāt-ı melekiyyü's-sıfātdır ki ḫırḳa-i peşmīne-i ferāġati ber-dūş-ı rāḥat ve külāh-ı pür-intibāh-ı meymenet-penāhī-i efser-i ser-i ḫulūs u ʿuzlet idüp ʿabā-yı dervīşāneyi zer-beft-i şāhāneye değişmeyen āgāhlardandır. Ṭab'-ı pāki çālāk ve reftār-ı müsellemü'l-eṭvārı (5) bī-bāhdır. Ḥünre-i şulehānın āb-ı rūyı ve güşşen-geh-i mevleviyānın bir gül-ġonca-i nāzik-ter-i nihān-būyıdır. Cihet-i ʿilmiyyesi maʿmūr bir żāt-ı pāk ü ṭahūr oldıġından maʿdūd erbāb-ı kemāl kendiden ḥāl müşāhede itdikleri ṣūhre-i cihān ve menḳabe-i ḥikāyetleri zib-āver-i dībāce-i menāḳıb-ı devrāndır.

Ḥikāyet: Kelāmı ġūʾibe-i kizbden muʿarrā ve naḳl u beyānı ilāve-i żamīme-i mübālaġadan (10) müberrā olan aḥbābımızdan bir merd-i āgāhdan güş-zedimiz olmuşdur ki sene biñ yüz on beşde ol vaḳt ki rūy-ı dünyā baġy u fesād ile māl-āmāl ve ṭaraf-ı pādişāhiye eşḥāb-ı kibr ü celāl nān u nemek ḳadrin ferāmūş eyleyüp taslīṭ-i eyādī-i cemʿiyyet ve şaḥrā-yı Edirne bīm-i ḳudūm-i leşker-i bī-ser überdārdan pür-vaḥşet ü dehşet olduḳda (15) yine fuḳarā-yı mevleviyāndan

---

1. Fatbuda 30. s.dedir.

bir ṣāḥib-ḥāl-i ferḫunde-fāl bu ḥāleti def' içün ser-be-ceyb murāḳabe-i recā ve ḫānesinde nihānī inzivā eyleyüp dergeh-i ḳāżī'l-ḥācāta cebhe-i rıḳḳıyyeti nümūde ve cebīn-i żarā'atı seccāde ve ezhāk-i temennāya sūde eyleyüp ba'de'l-'işā ḫalvet-nişīn-i küne-i istiġnā olup kemāl-i ġayretinden kendiye beşeriyyet ġalebe eyleyüp yā Rabb (20) ya bu vaḥşet-i pür-şiddeti def' eyle yā benim rūḥ-ı pür-fütūḥumı ḳabż u ref' eyle tā kim bu meşā'ib-i keşīrü'n-nevā'ibi bana gösterme diyü niyāz ve bu güne suḫan-ı nādir-i berāber ile ḥużūr-ı ḥaḳ'da du'āsın dırāz-ender-dırāz iderken bu kelām-ı bī-ḥissī peyām-āver-i ḳudsī tekye-gāhında Ḥnīs-i āgāhın ḳalb-i nefsine ilḳā idüp der-ḥāl ṣabra mecāl kalmayup ol şaḫṣ-ı pür-ıżṭırābın (25) ḫānesine gelüp daḳḳ-ı bāb ve şaḫṣ-ı mezkūr duḫı isti'lām-ı mecī'-i pür-şitāb içün feth-i bāb itdikde görür ki Ḥnīs-i ṣāḥib-i nefsü'n-nefīsdir buyuruñ diyü ikrām zāt-ı 'ālīlerine tertīb-i mukaddimāt (32b) şadedinde iken nāgeh Ḥnīs-i nīk-nām'ıtāb u te'dīb ile feth-i kelām eyleyüp ādem sen murādu'llāhı niyazıñ ile tebdīl ve mukadderāt-ı İlāhiyyeyi recāñ ile taḥvīl ni itmek istersiñ kim rūḥ-ı pür-fütūḥuñı besmelege 'ıyda gāyān ḳurbān gibi encām-ı kārı ma'lūm olmadık emr içün (5) fedā-yı cān idersin ne bilürsin belki Rabb-i 'ibād ıṣlāḥ-ı 'ālemi murād itmiş ola bu mertebeyi evliyā-yı mukaddimīn belki enbiyā-yı mürseliñ bile itmemişdir. Ziñhār zinhār böyle cür'et ve bu güne bī-edebāne ḥareket itme diyü tenbīh buyurup

Beyt

Taḳdīr-i ḫudā ḳuvvet-i bāzū ile dönmez
Bir şem'i ki Mevlā yaḳa bir vech ile sönmez

diyü vāfir ʿıtāb ve yine ricʿat eyleyüp tekye-gāhına şitāb eyledügi beyne'l-fukarā meşhūrdur(10) diyü naḳl u ḥikāyet eyledi. Rivāyet olunur ki müşārün ileyh sene biñ ṭoḳsan beşden muḳaddem dār-ı fenādan tekye-gāh-ı bekāya irtiḥāl ve ol ḥudūdda intiḳāl iden Yeñiḳapu Mevlevī-hānesi şeyḫi Aḥmed Dede perverdesi olup biñ ṭoḳsan beşde medīne-i pür-meymene (19) şehr-i Edirne'de mevlevī-hāne şeyḫi oldılar. Zühd ü taḳvā ve faḍl u inşāsından faḍla şiʿr-i pākīzesi olup lisān-ı ġayb ve ʿālem-i lā-reyb olan eşʿār-ı ḥüsn-āġārda yed-i ṭūlāları var idi.

Bi-münşiʾihī

Ṭabʿ-ı nekḳādı ʿālī vü çālāk
Ẕihn-i vekḳād-ı pāki ġāyet pāk

Eşʿār-ı pākleri ġāyet maḍmūndār ve her lafẓı ābdār idügi ūlu'l-iʿtibāra mümkindir ve āşikārdır. Mundan (20) mā'adā eşʿār-ı pāklerinde maʿnā-yı taṣavvufı iʿtibār olunsa zevḳ-āşināyān-ı ḥālet-i irġāda bāʿiṣ-i izdiyādī-i ḥubb u vedād olur. Ez-cümle bu beyt-i dil-küşā ol ẕāt-ı şerīfiñ güftār-ı bī-hemtālarındandır.

Beyt

Ṭokunsun tek hemān laʿl-i nem-girīziñ leb-i cūma
Ḳatarsan bāde-i nābı nemek ḳat ḳat helāl olsun

Bu zemīn-i şīrīnde ḳat ḳat helāl olsun suḫan-ı zībāsı egerçi bir zamān (25) şöhret-şiʿār ve meṭārihü'l-efkar şuʿarā-yı ūlu'l-iʿtibār olup herkes bir vādī-i dil-peẕīrde birbirlerine naẓīre eylemişlerdir. Lākin bu zemīnde böyle bir beyt-i ʿālī manẓūr-ı eʿālī olmuş değildir. Ḳaḳa ki maʿnāsı envāc-ı yemm-i meḍmūna (33a) ḳat-ender-ḳat māhil-i lotāfete ilcā itmişdir ki ez cümle ol engür helāl olup baʿdehū

muktezā-yı ma'şūriyyetden ẕātına ḥürmet ṭarayān itdükden soñra nemek-i nemgīn ilkā itmekle ḥall olmağı īcāb itmegin ḥürmetine maḥal olup ḳat ḳat helāllık rū-nümā olmuş iken 'ayn-ı ḥāl (5) ḳat ḳat ki lisān-ı Türki'de bir emirdir kim ta'bīr 'Arabi olsa elkı ileyhi mūfādını eda ider bināberīn ḳat ḳat maḍmūnunda fā'ide peydā ve lef lef leṭāfet-ber-leṭāfet rū-nümā olmuşdur. Egerçi ḳat ḳatda ba'ż mertebe nizā' ve mābeyn-i ḥürmet ile maktū' olunmağın pey-der-peylik ma'nāsı murād-ı mezkūrdan māni'-i intifa' olmuşdur.diyü eṣḥāb-ı me'ālīn dimāġ-ı (40) ḫayāli pür-iḫtilāl ve fārisān-ı 'arṣa-geh-i kemāl-i mübāriz-cidāldir. Lākin cevāb-ı bā-ṣevābı erbāb-ı ḥakayıka püşīde vü nihān ve eṣnāf-ı ṣadr-nişīnān-ı çār-bāliş dikkat ü kerāmete pinhān degildir. Ekseriyā bu makūle nizā' lafzı miyān-ı çu'arāda bī-pāyān ve dest-i ḫayāl-i dānişverānıñ böylesiniñ ta'nesi be-ġāyet firāvāndır.

Miṣra'

Atarlar ṭaşı elbette dıraḫt-ı meyvedār üzre

(15) maḍmūnunca bu makūle maḍmūn-ı dilsitān seng-zede-i dest-i 'üzr-āverān olmakdan ḫālī degildir. Şā'ir ebyātında ḫōd cümlesi kef-ber-dehān-ı istihsāndır. Bu 'abd-i fakīriñ

Maṭla'

Şerd-i rāh-ı yāri ey dil dīde-i pür-derde çek
Tūtiyā-yı ḫāk-i pāyın çeşm-i ġam-perverde çek

ġazelimize bu güne bir naẓīre eylemişlerdir.

Naẓīre

(20) Zülf-i pīç-ā-pīçden ruḫsār-ı āle perde çek
Rişte-i enẓār-ı 'uşşāḳı nihānī yerde çek

E n ı s - i D ı g e r [1]

İsm-i ser-āmedi Meḥmed ve Gülümser-zāde dimekle şehīr bir şā'ir-i pākīze-ta' bīrdir. Peder-i buzurgvārları meşhūr Gülümser İsma'īl Efendi'dir ki devlet-i 'aliyyede yeñiçeri efendiliği ile müşār ve vaktinde ocağın aḥad-ı ricāl-i müsteşārından olup iştihār bulmuş idi. Mütercem-i mezbūr belde-i ṭayyibe-i 'aliyye-i Ḳosṭanṭıniyyetü'l-maḥmiyyede[2] (25) ebu'l-fütūḥ ve'l-meğāzī Cāmi-i Sulṭān Meḥmed Ḫān Gāzī ḳurbünde Yeñiçeşme'den āb-ı revān-ı rūḥ-efzā-āsā ẓāhir ü hüveydā olup eş'ār-ı pāki selīs ü âbdār ve maḍmūn-ı pākizesi āb-ı ḥayāt gibi (33b) ḥayāt-baḫşende-i dil-i erbāb-ı güftār idi. Vāfir zamān ol cānib-i müşārün-ileyhde sākin olup niçe kibār-ı mekrūmet-kār ile hem-dem ü celīs ve ḥalḳa-i erbāb-ı dānişde dā'imā hem-bezm ü enīs idi. Ba'dehū Bāḳī Ḥaşa merḥūm nā'il-i vezāret ve kām-revā-yı ṣadāret olmazdan muḳaddem Ḥaleb (5) muḥaṣṣılı iken cenāb-ı vālā-niṣābların naḳdīne-i mu'āriflе kām-yāb bulmağın bi'le istiṣḥāb buyurup enīs ü nedīm ve ḫidmet-i kitābetleri ile şeref-yāb eylemişler idi. Laṭīfe : Bāḳī Paşa merḥūm Ḥaleb muḥaṣṣılı iken tā'ife-i Beşānaḳa'dan bir ketḫudāsı olup Enīs merḥūm kātib ve nedīmi bulunmağla ekşer evḳātda ta'āmda ketḫuda ile bile cem' olup Enīs ẓurafādan (10) meclis-ārā olmagla āḳā-yı muḥterem ekşer anınla ṣoḥbete aḳāz ve ikrām u nüvāziş ile merkūma her bār ser-firāz eylediğinden bār-'adet-i nā-pesendīde-i ġıbṭa vü ḥased ketḫudā-yı merḳūmuñ bu iltifāt-ı bi-

---

1. Matbuda 84. s.dedir.
2. Bu kelime Yazmada " tayyibede" şeklindedir. Metna matbudan alınmıştır.

ġayr tenāvül-i ṭaʿāmına sedd olup ġāh çın-i cebīn-i kethudāyı gāh bā z kelāmında tokzīb ile iẓhār-ı ḥak-gūyāyī idermiş. Bir gün yine ta am tenavül olunurken esna-yı ta-amda miyana lahana türşīsinden (15) ṭabḫ olunmuş bir dolma gelüp kethudā-yı fuśūl ez-dil ü cān tenāvülüne meyġūl iken Ḫnīs daḫı destin sofraya dırāz ve bir ṭolma alup femine ilkā itmege āġāz şadedinle iken ez-ḳażā elinden ṭolma düşüp sāʾiḳ-i takdīr-i sukāṭayı kethudā-yı ġī-gānıñ tā ḥāk-ı vasaṭ-ı şadr-ı ġerīfine ilkā ve libās-ı ẓāhirīsin cāme-i bāṭını gibi murdār u rüsvā itmegin kethudā-yı kīne-ḫūnuñ (20) ceyş-i ḥiddeti ġulū idüp bir ḥadenkde derd-mend Ḫnīs'iñ cigerin delmek taṣavvur ve dilşikāna āġāz eyleyüp be hey ḥerīf kendiñi ṭaġda mı şandıñ diyü iẓhār-ı tehevvür eyledikde der-ḥāl ḫnīs-i nāzik-maḳāl be hey aġa bizi yer misiñ ne bu tehevvürdiñ sizler bize ve ecdādınıza muḥabbet idecek iken bizim dilbimser-zādeliġimize iʿtibār itmemek taḳiyye ise o daḫı revā degildir dedikde (25) Bāḳī Aġa merḥūm cūş ü-cūġ-ı ḫande olup vāfir istiḥsān ve mütercem-i mezbūra bi müddet yetişecek ḳadar iḥsān eyleyüp kethudā-yı merḳūmuñ ḥasedle ḥālin ḫarāb ve cigerin bu nār-ı ġabṭa ile kebāb eyledi. Laṭīfe-i diger :(34a) Ebu'l-fütūḥ ve'l-meġāzī merḥūm cennet-mekān firdevs-āşiyān Sulṭān Meḥmed ḫān Ġāzī Cāmiʿ-i ġerīfine sene biñ ṭoḳsan yedi tārīḫinde fenn-i ḳırāʾatde meşhūr-ı enām olan Müncu-zāde Ḫalīl Efendi imām olup henüz imāmet-i merḳūmānıñ ʿarżın alup maṭlabına nāʾil ve üteden beri āteş-i ārzū ile şemʿ-i ümmīdi (5) söẓān oldıġı maḳṣadına vāṣıl oldıġı vaḳitler ʿarż-ı imāmet-i merḳūmaya destresīde oldıġı gibi ḫānesine varmadan pīşin ḳavuḳcılar için

varup ʿaşrımızda göhre-i iklīm merḥūm Ḳavukcı İbrāhīm Çelebi ol zamān bezzāzistān-ı ʿAtīḳ ḳurbünde oldıġı dükkāne varup kendilerinden imāmetde ber-ser ḳılmaḳ içün bir ʿimāme-i ināmāne isteyüp be-ġāyet taʿcīl ve bir sāʿat[19] mukaddem ḥuṣūl-peẕīr olmasını dest-i üstādānelerine taḥmīl eyleyüp ertesi gün İbrāhīm Çelebi daḥı çelebilik eyleyüp ʿimāmeyi Ḫalīl Ḥfendi'ye irsāl ve bir sīm-ten ü semen-endām şākird-i ḫōş-ḫırām ile irsāl idüp ancaḳ mezbūr Ḫalīl Ḥfendi fart-ı sürūrundan nāşī ʿimāmeyi bir ḫōşca murādı üzre sipāriş ve tenbīh ve sāʾir eʾimmeniñ ʿimāmesine şibīh eyle diyü tefhīm itmeklīginden ʿimāme-i (15) mezbūra be-ġāyet bālā vü bī-endām ve ḳubbe-mānend bir bī-niẓām nesne olup kendülere vuḳūfda ḫōş ʿimāmeniñ ʿaybını getüren maḥdūm-ı perī-ruḫsārıñ yüzüne urmaġa daḥı tecāsür itmeyüp żarūrī taḥsīn ü şenā bir az müdāhane ve bir az duʿā idüp maḥdūm şavdıḳlarından ḫōşnūd ʿimāmeye nigerān olur. Vāḳıʿa ḥuddeu ziyāde bālā-ṭarḥ u bünyān ve vaḳt tenk olmaġın tebdīline (20) daḥı imkān olmayup hele ne ḥāl ise bir destār şarup şitābān ve ārzū-yı ʿimāmet ile edā-yı ḫidmetlerine revān olurken reh-güẕārında merḥūm Enīs'e dūçār olup çeşm-i güş fetḥ-i kelām ve muntaẓır-ı selām iken der-ḥāl merḥūm Enīs , Ḫalīl Ḥfendi birāder bu destār-ı perīşān-eṭvār ile cenābıñıza ser-i rāhda gördigimde bir hilāliñ serine şalġam vażʿ olunmuş (25) ḳıyās eyledim didikde Ḫalīl Ḥfendi daḥı ben deʿacebā neden meʾlūfumuz olan muʿāmele-i āşināyī olmadı diyü nigerān idim. ʿİmāmemiz nizāmluca vāḳıʿ oldıġından böyle teşbīh buyurıldı daḥı perīşāncа olmaḳ lāzım gelse Sülbünsere (34b) teşbīh idüp bizi böyle başdan şavmaz idiñiz diyü mülāṭafa eylediklerī ol

zamānıñ şarafāsı miyānında şöhret-şi'ār olmuş idi. Müterceme-i mezbūruñ böylece letāyif-i zībāsı ve nice mezāmīn-i bī-hemtāsı vardır. Mecmū'atü'l-ma'ārif bir şā'ir-i ẓarīf u 'ārif idi. Şā'ir ma'ārifden mā'adā ḫatt-ı (5) nesḫ u ta'līḳ ve celīniñ ḥüsn-i ḫaṭṭ-ı kitābetine pür-iḳtidār oldıġından maḳbūl-i o'ālī vü kibār olup ẕikri mürūr iden Bāḳī Paşa'nıñ naṣb-ı 'aynı olup meddūm-i çeşm-i bīnāsı gibi her ḳanda gidecek bile istiṣḥāb itdiginden paşa-yı merḳūm ḥaleb muḥasarada iken anlarla bile olup Ḥalebü'ş-şehbāda

Li-mükşi'ihī

Ṣehā-yāb-ı necāt olmaz felekde merkeẓi hīç kes
Ḫnīsiñ pençe-i şīr-i eceldir 'ākıbet bir gün

(10) Ser-ā-pā böyledir āyīn-i kūrı çerḫ-i ġaddārıñ
Bire gün öldürür sañā virse 'āfiyet bir gün

gözleriçince sene biñ yüz aḫtı ḥudūdında rūḥ-ı pür-fütūḥı ervāḥ-ı şuḳiyyeye enīs ve bezm-i ḫümūşunda hem-bezm-i celīs olmuşdur. Bu güftār anıñ āşārındandır.

Ġazel

Ey sūz u tab içün araruz dil-rübāmızı
Pervānevār yanmada bulduḳ şafāmızı

(15) Olmazdı telḫ bāde-i gül-reng-i bezm-i şevḳ
Yād itmeseydi 'ayş-ı şeb-i girye-zāmızı

Biz hūşe-cū-yı ḫarmen-i kām itmedik dili
Me'lūf-i kāh eylemedik koh-rübāmızı

İtdik piyāle-i ṭalebi sürmedān-ı rū
Vaḳf-ı ġiyāh-ı ye's ideldon verāmızı

İtmiş dili mutayyeb derd ü firāḳ Enīs
Bī-ġāne-i mü-'ālem iden āşināmızı

(20) Müterceme-i mezkūr lisān-ı Türkī'de pür-feṣāḥat oldıġından ġayrı zebān-ı fārisī'de daḫı ḥayret-efzā-yı erbāb-ı

ṭabī'at olup ebyāt-ı pür-melāḥatına ġāyet ve ol vādīde de mezāmīn-i 'ālem-gīrine nihāyet yokdur. Bu çokīde-i silk-i taḥrīr olun ebyāt-ı bī-naẓīr devlet-i 'aliyyede sābıkan re'īsü'l-küttāb olup faḍl u ma'rifetle şöhre-i ūlu'l-elbāb olan Ebū Bekir Efendi cenābına virdigi Fārisī ḳaṣīde-i müstetāb dandır.

(25) Naẓm

چنان زنامه کشته جهان زفیض بهار
که برگ و شاخ براورده اه اشتبار

صفا جوناله کلوکیریش کند شبنم
که را ز عاشق شیدا بکوید ارشب تار

دهد زفیض نما کیسوان حور اکر
شوند نافه فکن اهوان مشک تتار

عجب مدار زفیض نما برون اید
صدای تیشه فرهاد از رک کهسار

کنون دمیست ز شاخ کلی بدید اید
نوای مدحت ان ذات اسمان مقدار

ریئس دولت و همنام حضرت صدیق
که اسمان ز دوش کرد کسب عز و وقار

E m ī n [1]

Bir ẕāt-ı pāk-gū-yı nāzik-ifāde ve bir şā'ir-i māhir-i her ma'rifet-āmādedir ki ismi Meḥmed ve naẓīrī-zāde dimeklo şöhret-dādedir. Fi'l-aṣl ẕāt-ı bihīn-āsārı ḳaṣā-yı Delvine'den āşikār olup ba'dehū vücūd-ı bihbūdı şehr-i Belānik'de ḳarār idüp sene biñ yüz tārīḫinde diyār-ı bī-ḳuṣūr (10) Ḳostantıniyye-i ma'mūra gelüp vāfir zamān hem-ṣoḥbet-i kibār u a'yān olmuşlardır. Ḥāl-i ḥirāvān ile evā'il-i ḥālı şöhre-i cihān idi.

---

1. Matbuda 90.a.dedir.

Li-münşi'ihī

Kalkın idbārdan mağrūr-ı ikbāl olma dünyāda
Felek erbāb-ı 'izz ü cāha bīhūde kerem itmez

mażdākınca nūrūr-ı eyyām ve te'ākıb-ı şuhūr u a'vām ile ḥāli perīşān ve fakr u fāḳa sebebiyle bī-ser ü sāmān olup ḥāl-i dīrīninde āşinā(15) olan aḥbābdan ḫaclet-keş olmağla Ḳıbrıs defterdārlığın alup kendi kendin ol cānibe nefy ü iclā itmişdir. Fenn-i mūsiḳīde kemāl-i maḥāreti ve 'Arabī ve Türkī ve Fārisī suḫan-perdāzlığa ḳudreti oldığı meşhūr ve mütevātir ve ke'ş-şemsi fī vasaṭi'n-nehār ẓāhir ü bāhirdir. Ḳıbrıs defterdārı olmasına bu rübā'ī sebeb olup fakr u fāḳasından şikāyeti nāṭıḳ bu şikāyet-nāme-i zībāyı (20) taḥrīr ve merḥūm Şeyḫü'l-islām es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'nin firistāde-i nādī-i devlet-maṣīrleri ḳılmışdır.

Rübā'ī

ای دست دولت بلطف وجود اماده
وی خاک درست ملا رم را فتاده
اصمنس قبله ان یقول القائل
قدماتمن الجو نظری زاده

Bu suḫan-ı şikāyet-āmīzi ba'de'l-'arż telsīm-i kūşe-i iḥrām cenāb-ı şeyḫü'l-islām-ı felek-iḥtişām itdiklerinde devāt-ı ḳand-nebāt cevāb-ı bā-ṣavābların kūşāde ve zebān-ı ḳalem-i mu'ciz-raḳkamı ḥisāmetü'l-keremlerinden nişārende-i le'āli-i ḫıtāb-ı müstetāb itmege āmāde eyleyüp der-ḥāl zīr-i nāme-i rübā'ī-i bī-hemtāya (35b) bu naẓm-ı pāk ile bed'en cevāb-ı bā-ṣavābın imlāya taṣaddī ve bu su'āl-i lāzımu'l-iskātın cevābına bu veçh üzre ta'addī buyurmuşlardır

Cevāb

ای انکه شده زنقش هستی ساده
وزفقر و مجاعه هم زپا افتاده
ها ابتدأ الغنی اذا تم الفقر
هذا شیء جرت علیه العباده

(5) Emīn-i Dīger [1]

Bunların dahı ism-i ser-āmedleri Mehmed'dir. Ṣāliḥ-zāde dimekle şehīr bir şā'ir-i hōş-āyende-ta'bīrdir. Peder-i buzurgvārları Ṣāliḥ Efendi Ḳandiye'den ma'zūlen sene biñ ṭoḳsan ṭoḳuz tārīḫinde irtiḥāl ve tāze-zebān-ı eş'ār-ı melāḥat-şi'ār ile revnaḳ-baḫşende-i maḳāl ve suḫan-ı pākīzeye ḳābiliyyet-i ṣalāḥiyyet irşen kendüye intiḳāl itmiş bir żāt-ı ḫuceste-ḫıṣāldir. Maskaṭ-ı re'sleri (10) şehr-i sütude-ṣıfāt medīne-i defīnetü'l-berekāt Ḳosṭanṭıniyye-i bīhemtādan Ṣevḳī'i Ca'fer Paşa Maḥallesinde mevḳi'-i eyādī-i vücūd-ı yirliğ rıḳ'a-i rūḥ-ı pür-fütūḥların dīvān-ı celīlü'l-'unvān-ı 'ālem-i ervāḥdan ser-nāme-i dībāce-i teblīğ ve īkā'a iḫrāc ve tehzīb-i berāt-ı żāt-ı ḫuceste-simātların zībende-i ṭuġrā-yı ġarrā-yı aḫlāḳ-ı ḥamīde ve mālik-i memālik-i suḫan-ı pesendīde eyleyüp 'aḳrında gürūh-ı suḫan-sercānīde (15) kendüye ḫayli revāc virmişdi. Fe-ammā ber-muktezā-yı tefrīḳa-i erzāḳ ve ber-de'b-i ser-nüvişt-i cümle-i āfāḳ āb u dānesi feżā-yı dil-feżā-yı Şām-ı cennet-meşāmda ser' u feşān ve nefaḳāt-ı muḳteże'l-harekātı ol cānib-i küşādo-cevānibe naḳl u ḥareketi dā'ī oldığından ol semte şitābān ve şām-ı şerīfe revān olup ol ḫıtta-i meserret-peymāda maḥalletü'l-küberā-i kişādo-ebvābda ser-ḥalḳa-i gürūh-ı (20) kuttāb olup gāh ḫidmet-i kitābetde ba'ż mevādda resīde

1. Matbuda 92. s.dedir.

oldukça defter-i tekāzādan dest-i kazā ile müfredāt-ı mecmū'a-i esāmī-i dīvenin resīd ve gāh pīşgāhına dil-dādegān-ı muhabbetden şükāt-ı turra-i tarrār-ı dilberān geldikce islāh-ı zātü'l-beyn idüp nevk-ı müjgāmı ile sulh-nāmelerin geb-tā-be-sehor zindedār-ı kitābet olup tesvīd ve gāh niyābet-i cevānib ile def'-i nevā'ib iderken (25) müdde'ī-i pīçīde iddi'ā-yı mergden tahlīs-i girībāne bir mahall ve'ukde-i hitāra-ı 'ömr-i nāzenīnini hall mümkin olmayup li-külli acl - kitāb-ı sūri dā'ire-i vücūdın istī'āb itmek ile dest-i kasm-ı ecelden rehā bulamayup sene bin (36a) yüz yigirmi bir hudūdunda devāt-ı sīm-efşān-ı dehānı pes-tahta-i vücūd-ı 'irfān ile rū-be-rāh-ı mahkeme-i kirdigār ve dār-ı fenādan karār-gāh-ı bokāya güzār eyledi. Bu matla'-ı garrā ol zāt-ı pāk-edānıñ olmak üzre sebt ü imlā olundı.

Şalınsañ bāga dīdārıñ cihān hep ārzū eyler
Kadiñ şimşādına serv-i gülistan ser-fürū eyler

(5) E m ī n - ı B u r ū s ī [1]

Nām-ı bihīn ve ism-i nāzenīnleri Mehmed Emīn'dir. Tahtgāh-ı kadīm şehr-i cennet-ma'īn diyār-ı şevk-medār medīne-i Burusa'dan karīn-i iştihār olmuşlardır. Sābıkan mahlasları Sābık olup zāt-ı latīflerinin emānet-i ma'nā-yı mütelāzımı ve ism-i şerīflerinin lafz-ı emīn-i cüz'-i lāzımı oldıgından mahlas-ı sābıkdan Emīni bedel itmege sebkat-ı zihn-i derrākları istid'ā-yı himmet eyleyüp cüz'-i ism-i sāmilerin rū-nümā-yı mir'āt-ı istishāb u rağbet eylemişlerdir. (10)

1. Matbuda 93.s.dedir.

Zamānımızda tertīb-i tezkiretü'ş-şu'arā eyleyen Ṣafā'ī-i ṣafvet-iddi'ānıñ egerçi bunlarıñ mahlaṣların Sābıḳ olmaḳ üzre kitābet ü taḥrīr ve ba'ż eyyām-ı cevānī ve hengām-ı güzeşte-beyānı ile ḳadd-i ḥūbān gibi kendi ḳāmet-i güftārın bī-çare dırāz ve mū-miyān-ı dilberān-āsā derd-mend ba'ż bārīk- (15) maẓmūna āġūş-ı ta'bīrin bāz eylemişdir. Ancaḳ üftāde-i [illegible]me-sāl- dīrīne-ṣadedlerin ferāmūş olunmuş küno-i bī-genceīnede tār-ı nigāhı pāy-ı 'ankebūt-āsā pā-bend-i rişte-i nesc-i iḫmāl oldıġından bir hōş tetebbu' itmeyüp reftār-ı sābıḳ ile sābıḳ olmasını ḫayāl ve bu tebdīl-i mahlaṣ güft ü genīdi güyā sāmi'a-i pīrānesin ḫar'-ı viṣāl itmediginden ḥarfü'ṣ-ṣıne kitābet (20) itmek ile ḥuḳūḳ-ı teẕkireye ri'āyet itmemişdir. Mütercem-i mezkūr bu cerīde-i 'irfāna nām-ı behcā'at-'unvānı ṣebt ü taṣṭīr ve rūz-nāmçe-i ḥālleri ḳayde-i silk-i taḥrīr ḳılınan Burūsavī 'Abdü'l-hādī Efendi'niñ maḥṣūm-ı necābet-meraūmı olup gülbininde ġonca-i nā-şikufte-dehān iken nesīm-i 'irfānla kuşāyiş bulan bir verd-i gülistān-ı siyādet ü ma'rifet olup seyyid-mütāla'a (25) ve sa'd-beyān bir şā'ir-i māhir-i nādire-dāndır. Medine-i Burūsa'da bu cerīde-i cedīdeye evṣāfla taḥrīr olunan Selīm Efendi iḫtiyār-ı tedrīs idüp 'uzlet eyledikleri vaḳtde anlardan mütercem-i sābıḳu'ş-şikr'ulūma ḳırā'at (30b) ve kātib-i mütedāvileniñ bir nikdārın daḫı Şeyḫ Aḥmed 'İzzī' den ve Menteş-zāde Ḥācesi 'Abdü'r-raḥmān Efendi'den istifāde ve Ḳostanṭıniyye'de Fetḥiye semtinde sākin olup ẕihn-i vālīsı fātiḥü'l-müşkilāt cāmi'u'l-ma'ḳūlāt ve'l-manḳūlāt ṣāḥib-i ṭabī'at-ı fāḫir Mekkī-zāde Ṭāhir Efendi'den daḫı (5) ba'ż lāzım olan nüsḫaları görüp ḥavż-ı derūn-ı ṣafvet-nümū-

nuruñ āb-ı ṣāfını germ-ābe-i ḫudā-dād gibi i'ānet ma'den-i ẕihn-i āteş-pāresi ile ṣāf u selīs-ta'bīr ve cereyān-ı fikr-i sedīdine sedd-i rāh olan ḫās u ḫāşāk-şübheh ü iştibāhdan ṭabī'at-ı 'ālem-ārāsın her fende taṭhīr itdikden şoñra yine şehr-i sütūde-şöhreti olan medīne-i Burūsa'da (10) Konlā Hüsrev müderrisi olup mütercem-i mezkūruñ 'ammi olan Muṣṭafā Efendi'den mülāzım olup duḫūl-i ṭarīk-ı medrese-i muntaẓıraya müddet-i medīde mu'ayyen-i mu'teberenin güẕerānına dīde-dūz-ı intiẓār olup şubḥa-i ta'dādında eyyām-ı güẕeşteyi şumār idüp āyīne-i takrībinde çehre-i maksūd rū-nümā vü 'arż-ı dīdār ve 'ādet üzre bir medreseye nā'il olmasınıñ (15) vaḳti ḥasbe't-ṭarīk ẓāhir u āşikār oldıġından ol vaḳt-i nā-maḥmūduñ güẕerān-ı feyż-i ma'dūdunda bāb-ı cūd-ı erbāb-ı kemāle mesdūd oldıġın teb'īd eyleyüp nāfe-i müşk-i ārzū vü heva meşāmm-ı ümmīdin būy-ı iddi'ā-resīden-i kām ile būyā eyleyüp nāfında ẕerre ḳadar merḥamet ve nāfesinde yek-şemme būy-ı ḥaḳīḳat olmayan meẕhūm u mebrūr Göbek-zāde (20) Maḥmūd Efendi şeyḫü'l-islām iken devlet-i 'aliyye cānibine gelüp ẕāt-ı ma'ārif-irtisāmının Istanbūl'uñ ṭarīk-ı medreselerinden bir güzīdesi hezār-bār-ı ḥaḳḳ-ı sarīḥi ve ḳaddār-ı mezbūruñ ḳalem-i iştkeste-pāsına mütercem-i mezbūruñ nüsḫa-i baḫt u iḳbālini murādı üzre taṣḥīḥ eylemek ḥisse-i şaḥīḥi iken erbāb-ı ma'ārife olan 'adāvet-i cibilliyesi lutfuna perde-i teb'īd (25) ve cūybār-ı kāmdan nāy-ı cevf-nihād ve nā-kābil-i ta'dād olan nā-şāyānları ḥisse-mend eyleyüp mezbūruñ müsā'ade-i morāna göyle ṭursun ḳurs-ı ḫālisü'l-'ayār ṭab'-ı 'ālī-miḳdārların sikke-pīrā-yı ḳabūl olmaġa mi'yār-ı (37a) fuḫūl olan zamānında vāḳı' imtiḥāna

bile ruḫṣat-yāb-ı duḫūl olduḳda cevāz göstermeyüp is'āf-ı emānīsine tevcīh-i nigāh-ı müsā'adeden iḥtirāz idüp leb-i reddin dırāz-be-dırāz ve ḳable'l-iġżāb 'ādet-i nā-maḥmūdı üzre ġażab ve mücāzefeye āġāz eyleyüp (5) bittün müddetinde mezbūruñ dil-i nā-şekībi ol āsitāneden bī-naṣīb olup bir az zamān mürūr u güzerānından ṣoñra ḳadr-āşinā-yı her kāmil ü kemāl olan sa'ādetlü Ebū İsḥaḳ İsmā'īl Efendi ḥażretlerinin zamān-ı fetvālarında Burūsa'da ol vaḳtde münḥall olan 'Arabiyye Medresesi içün ḥużūr-ı şerīflerinde lede'l-imtiḥān istiḥḳāḳ-ı żātī'sine mütebeyyin ü 'ayān olmağın (10) biñ yüz otuzda medrese-i merḳūma dāḫil rütbesinde iken bunlarıñ żātına ve pederlerine ikrāmen tenzīl olunup ibtidā-i ḫāric i'tibārı ile iḥsān buyurulup ba'dehū şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām yektā-sūvār-ı himmet mihr-i sipihr-fażīlet sa'ādetlü 'inābetlü Yeñişehirli 'Abdu'llah Efendi ḥażretlerinden biñ yüz otuz birde yerinde ḥareket-i ḫāric i'tibārı biñ (15) yüz otuz ikide yine anlardan Burūsa'da dāḫil rütbesiyle Küsec 'Alī Paşa Medresesine ḥareket ü reftār eyleyüp ve ser-i rīşin perīşān-ı sürūr eyleyüp akrānına bu ikrāmla iftiḫār eylemişlerdir. Bu bir kaç beyt-i dil-ārā zāde-i ṭab'-ı rānālarındandır.

Ġazel

Riyāżetsiz cihānda kimse 'irfān-āşinā olmaz
Ked u ḫuşk olmayınca māhir-i fenn-i şinā olmaz
(20) Dinilmez dil-rübādan geçmeyince mācerā-yı 'aşḳ
Piyāle tā ki ḫālī olmayınca anda şadā olmaz
Değil tār-ı ta'alluḳ kāmile sedd-i sefer-sāzī
Sülūk-ı sūzına peyvend-i rişte bend-i pā olmaz

Nevesz-kārī-i ziynet şaḥs-ı nā-kābilde kābil mi
Dil-i zencīye de hīç raġbet-i reng-i ḥınā olmaz

Ḳo şāhid meclis-i rindānda fikr-i resm-i ta'zīmi
Tekellüf düşmenān beyninde aslā merḥabā olmaz

Emīnā nola itsem zaḫm-ı tīġ-i cevr ile feryād
Ḳalem şakk olmasa anda ṣarīr-i iştikā olmaz

(25) ve lehū

İtmem ferāġ o āfet-i müşgīn-külāleden
Dil pāre pāre olsa da çün şānc nāleden

Bilmezse cā-yı büse-i ḫaṭṭın nola rakīb
Cāhil maḥal ḥayāl idemez ol risāleden

(37b Sākī-i nükte-dān aña dirler ki fehm ide
Cām-ı lüzūm devrini ḫaṭṭ-ı piyāleden

Küğ-ı şerāb 'aṣrda ġam virmesün bize
Ālām-ı dehri geçdim Emīnā iżāleden

ve lehū

İtsem ḫuṭūr ḫāṭır-ı nā-mihribānına
İtsem de beste tār-ı nigāhı benānına

(5) ve lehū

Görünce dāne-i ḫālin dil akdı āb gibi
Ġam ile olmada ser-geşte āsiyāb gibi

O şūḫ cevr iderek sundı şerbet-i la'lin
Emīn miyānemiz anınla şekker-āb gibi

E m ī n - i T o k a d ī [1]

Bunların dahı nām-ı nāmīleri Mehmed olmagla Müteveffā Mehmed Emīn dimekle şehān-şed ü mu'ayyendir. Pederi/kibār-ı

---

1. Bu şair, esas aldığımız müellif hattıyla olan nüshada yoktur; İst. Üni. Ktp., Ty, No.206; Süleymaniye Ktp., Lala İsmail, No.317; Topkapı, Revan Ktp., No. H.1272; Millet Ktp., Emirî, tarih, No.766 ve Matbu nüshalarında bulunmaktadır. Metne matbu nüshadan alınmıştır(s.97).

Nakşibendāndan Rūmiyye Şeyhi Seyyid Mehmed Efendi fukarāsından olmagla şeyh-i mezbūr hedef-i tīr-i każā-yı Rabb-i ğafūr olduķda ol dehşetle sem't-i Tokad-ı sütūde-simāta 'azimet ve ierī-yı sünnet-i hicret idenlerdendir. Kendi dahı idrāk-i sırr idüp

Beyt

بسیار سفر باید تا پخته شود خام

ķā'ide-i hikmet-medārınca seyr u siyāhat ve geşt ü güzār-ı diyār u memleket ve ḥaremeyn-i muḥteremeynde mücāvereti esnāsında gürūh-ı pür-fütūḥ ḥ'ācegān-ı Nakşibendī'den sākin-i ḥarīm-i beyt-i kerīm olan eş-Şeyḥ Yekdest ḥażretlerinden ta'allüm -i verziş-i ṭarīķat ve ba'de't-tekmīl reviş-i Ķādirī'yi ve Şazelī'yi ve Sā'irī'yi dahı birer 'azīz-i muḥteremden görüp 'ulūm-ı ẓāhireyi dahı 'ulemā-yı Ḥicāz'dan taḥṣīl ü tecāvüz olup zümre-i ehl-i ḥadīsiñ ser-ḥalķa-i kümmeli eş-Şeyḥ Aḥmed Naḥleb'den rivāyet-i fenn-i ḥadīse me'zūn ve belde-i ṭayyibe-i Ķostanṭıniyye'de dahı ba'ż meşāhir-i fuḥūliñ nişān-güh-ı ṣubḥa-i ṣad-dāne-i ḥalķa-i ifādeleri olmagla tedārik ü temekkün ü temeddün ü tavattun eylemişlerdi. Bu mecelle-i ḥaṭīremizi tebyīżden ṣoñra vālid-i mācid-i koşīrü'l-meḥāmidimiz meşāyiḥ-i islāmiyyeniñ bülendi ḥasebetü'l-enām Mīrzā Muṣṭafā Efendi'niñ sevķ-i ḫayr u tenbīhlerine intisālen bu gürūh-ı ma'ārif-i şükūhı teberrükan anlarıñ icmāl-i ḥālleriyle teşrīfe ve irāde-i ilḥakımız sebeb-i teşrīf u telākīmiz olmuşdur. Ta'ārüf-i cāh ile tecāhül-i 'ārifi tebdīl ve zer-berf-i kibārāneyi mürekka'-i dervīşāneye taḥvīl iden āgāh-dillerden olmagla

عالم

Görmeyince zâtımı Sâlim benim
Ehl-i 'irfândan kemâlim kim bilür

güzâreşince bizim bezm-i mülâkatımızda şadrü'ş-şüdûr-ı fuhûl ḥarf-i 'aynda mu'ayyen ü mu'arref ü meşhûr 'Ârif Efendi ḥażretleri mütercem-i mezbûruñ ma'ârif-i 'arif-i 'ârifâne ve ṣoḥbet-i kâmilânelerini müşâhade eylediklerinde teberrukan kendi maḥlaslarını bunlara taḫṣîṣ buyurup berây-ı ḫaṭîr-ı 'âtırları ḳabûlünü nakl buyurdılar. Lâkin mübâhi'l-iftiḫârlarına binâ'en ḳable'l-ülfet ḥarf-i elfe 'akdü'l-ferâ'id-i sille-i ehl-i suḫan kılınmağa cezmimiz sebeb-dîdleri olup bu mecelleniñ ta'yîn ü tertîbine rızâ-dâd olmadılar. Eyyâm-ı mülâkâtımızda Şevâ'iḳ ibn Ḥacer tercemesi tesvîdine iştiġal üzre idi. 'Arabî ve Türkî risâleleri ve manzûm Silsile-name-i Ṭarîḳ'ları olup 'ilm-i mûsîḳîde daḫı ḥâce-i benâm zümre-i ṭalebesinde ġulâm olmaḳ perwesinde kemâli ve elsine-i selâşede eş'ârı iḳtidârı vardır. Ḥaḳḳ bu ki ma'ârif-i şi'riyye faḍla-i ifżâli ve müstezâd-ı manzûme-i kemâl-i ḫâli olup ẓâhiren edâ-yı Türkâne ve reviş-i 'Arabâne ve ṭavr-i Kürdâne üzre görünüp lâkin ol żât-ı bü'l-emân fi'l-ḥaḳîḳa esrâr-ı süveydâniñ emîn-i nakş-ḫvânı ve destgâh-ı ḫâcegâniñ nakş-bend-i perende-i 'irfânıdır. Bu rübâ'î taḥdîsen zâde-i ṭab'-ı âzâde-i ḥaḳîḳat-nümâlarındandır.

Kıt'a

من سالك راه اشتقیای دینم
با بسته این سلسلهٔ زرینم
گم نیست امین اگر چه مجنون گویند
من بندهٔ دیوانه بهـا الدینم

. erḥūm-ı mezbūr evā'il-i ḥāllerinde şeyḫāne bir muḫammes ingā ve anda iki mahlaṣ yād eylemekle faḳat maḳta'ı tebarrukan bu mecelle-i şerafāda īrād olundı.

Muḫammes

'Ārifā keeme ümmīdiñ raḥmet-i Ḥaḳḳān'dan
Ger rıżā-yı Ḥaḳ'sa maṭleb geç yüri rıżvāndan
Ḳıble-i 'uşşāḳa yüz sür ġāfil olma andan
Ḳıl itā'at sāḳī-i şahbāya her dem cāndan
Ey Emīn-i bu'l-emān ger ister isen feṭḥ-i bāb

E m n ī [1]

İsmi Süleymān ve Selīm-zāde dimekle ma'rūf ve şehr-i dilsitān-ı Sıtanbul'da ḫōş-nüvislik ile mevṣūf bir zāt-ı güzīde-i dānişverān mālik-i mülk-i 'irfāndır ki selāmet-i ṭab'ı kondüye bi'l-irṣ intiḳāl ve selāmet-i ta'biri zebānında hem-bāl vüzerā-yı 'uẓāmıñ dīvān efendiliği ḫidmeti ile şeref-yāb ve vālī-i Mıṣr olan Müsevvin Paşa'ya intisāb eylediğinden ṣoñra sene biñ yüz on ḫilālinde 'ālem-i mecāz-ı fānīden ḥaḳīḳat-ı ḥicāz-ı uḫrāya irtiḥāl eylemişdir. Bu güftār āṯār-ı ṭab'-ı dürer-bārlarındandır.

Şi'r

(15) Nemi nisār ideyim pāy-ı dilbere Emnī
Dükendi seyl-i sirişkim gözümde nem kalmadı

Nemīşe 'aşḳ ile 'ālemde şeydā yādirīyüz biz
Bizi pür-āteş eyler cezb-i Mevlā yādirīyüz biz
Nola Emnī figān ü nālemizle ġülşen-i 'ālem
Olursa rūz ü şeb pür bülbül-āsā yādirīyüz biz

---

1. Natıcuda 89.s.dedir.

E m n ī - i D ī g e r [1]

Ḥālīsinin ḳıraḳ-ı ḥiddet ü şekāsı ġāyetle ḍırāz-ı bālā ve būy-āġīnā-yı her maʿrifet olmaḳda şehīr-i dünyā olan āb-ı rūy-ı memālik-i (20) şarḳ-ı pür-nūr memdūḥ-ı medāyīn ü şuhūr Āmidʿi kesīrü'l-meḥāmidendir. Beyne aṣḥābü'l-veġā Burnaz oḥmed Āġa dimekle şehīr bir şāʿir-i ḫōş-taḳrīrdir, fe-ammā bir miḳdār müdemmaġ ve kendüye iʿtibārı ve boyneʾş-şurafā şūtıma iġtirārı olup zuʿmunca ḫayli pindārī olmaġla semt-i ḫucoste-simāt-ı Rūmʿa revān ve ṭaraf-ı devlet-i ʿaliyyeye rū-be-rāh u şitābān olmayup taşra (25) memāşıbındanolan baʿż vüzerā-yı kirām ve vükelā-yı ülu'l-iḥtirāma intısāb idüp biñ yüz dört tārīḫinde vālī-i Baġdād-ı behiş̱t-i ʿibād olan Aḥmed Paşa'ya muḳarreb ü hem-rāz ve gidevrek sertuḫudālıġı ḫidmetiyle ser-firāz (38a) olmaġın ol ḥudūdda vāḳı olan ʿarab cenglerinin birinde ser-mest-i cām-ı şehādet ve dār-ı fenādan dār-ı bekāya rıḥleḳ eyledi. Bu şiʿr cümle-i āşārındandır.

Şiʿr

ʿAhd-i firḳatde daḫı kesb-i ḥużūr eylemişüm
Şanma kim ḫāṭıra-i vuṣlatı devr eylemişüz
(5) Dünkesirdir didi aḥbāb bize mā'nāyı
Ḥürmet-i bādede āyā ne ḳuṣūr eylemişüz
Meclisinde bizi yād eylemiş Emnī cānān
Ṣad şükür ḫāṭır-ı dildāre ḥuṭūr eylemişüz

A ḥ m e d Y a ḥ y ā [2]

Ol şeref-baḫş-ı meḥādīm-i kirām yeniçeri-niş̱īn-i ṣadrü'ş-

---

1. Ḫatbuda 39. s.dedir.
2. " 99. s.dedir.

ṣüdūr-ı ūlu'l-iḥtirām olup ḫātime-i ʿaṣr-ı Sulṭān Meḥmed ḫān-ı Rābiʿ de şeyḫü'l-islām bulunup on altı gün mikdārı maʿzūl oldukdan şoñra maṭlaʿ-ı devlet-i Sulṭān (10) Süleymān Ḫān-ı Sānī'de yine şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām olup baʿde'l-ʿazl ilā vefātihī maḥmiyye-i Istanbul'da Sivāsī Tekye-gāhı ḳurbünde olan devlet-ḫānelerinde sākin olup ʿömr-i ʿazīzleri ʿizzet ile güzerān eyleyen ʿİzzetī Efendi dāmādı fāżıl-ı nihrīr pīr-i rūşen-żamīr sübde-i ṣulaḥā muḥibb-i fuḳarā eshiyāniñ bülendi merḥūm Dabbāġ-zāde Meḥmed Efendi'niñ maḥdūme-ı necābet-meresūmlarıdır ki sāl-i hicretden (15) biñ seksen altı şevvāliniñ altıncı cumʿa gicesi Zühre-āsā maṭlaʿ-i vücūddan nümāyān ve meh-i tābān gibi hāle-i āġūş-ı iḳbālde ʿayān olup mertebe-i sinn-i temyīze vüṣūlden şoñra şehr-i Sıtanbul'da ruḥ-ı żībā-yı kemāle ḫālmiṯāl olan ʿaṣrınıñ dil-pesendi merḥūm Beñli Efendi'den ʿulūm-i nāfiʿa aḫz u ḳırā'at ve mehāre-i zamān ile bi't-ṭabʿ ülfete mā'il bir maḥdūm-ı melek-ḫaṣlet olup (20) sükūnet-i vaḳār ile evḳāt-güzār idi. Ḳużāt-ı ʿasākiriñ ʿaṣrında maʿrūf u bülendi Esīrī Birāderi Muṣṭafā Efendi müteraʿī mezkūr maḥdūm-ı muḥtereme cem- be-ġāyet müncezib olup ʿayn-i iʿtināsı ve her bār şoḥbeti ile ḳarīr ve ol maḥdūm-ı güzīniñ żāt-ı necābet-karīninine pederāne dil-dāde vü esīr olmaġla ol maḥdūm-ı celīlü'l-ḳadriñ ikrāmına ez-dil ü cān cāzim ve ol żāt-ı (25) ʿālī-ḳadr ol pīr-i muḥteremden mülāzım oldukdan şoñra emsālinde cārī olan ḳānūn-ı dil-peẕīr üzre żāt-ı şāyān-ı iḥtirāmlarına tevḳīr olunup şeno biñ yüz üç şaferinde defʿaten müsıla-i saḥn ile cedd-i emcedleri Zekeriyyā Efendi (38b) Medrese-i celīlesine olup yüz beş şaferinde Ḫān-ı Demān'

dan birine ve yüz altı muharreminde Sadîce Sulṭān Medresesine ve yüz tokuz rebī'u'l-āḫirinde Ayasofya-i Kebīr'e nakl olunup kāse-i ḫōş-güvār-ı 'ömr-i 'azīze sīr ve dīde-i merdüm dīden-i kām ile karīr olmadın henüz maḥal-i vücūdı müşmir ve leyle-i āmāli (9) muḳmir olacak zamānda peder-i muḥteremleri dīde-dūz-ı kadr-i ṣıfātları ve nigerān-ı mürüvvetleri iken bi-emri'llāhi'l-meliki'l-mü'te'āl raḥlet-gāh-ı dünyādan intiḳāl idüp sene biñ yüz on recebiniñ altıncı erba'a gicesi mihr-i şāt-ı bī-hemtāleri ufūl vücūdları Zekeriyyā Efendi merḳadi cenbinde olan luḥdlerine duḫūl eyleyüp ol pīr-i rūşen-żamīr ġubār-ı dāmen-i tūtyā-yı rūşenāyī olan (10) püser-i pür-hünerlerinin cān gibi dīdeden nihān olması müstelzim-i perde-dārī-i dīde-i bīnā ve bu perde-i derde dīde-i ġam-dīde-i vālid-i mācid-i keşīrü'l-meḥāmidleri tāḳat getürmeyüp dehr-i denīye dīde-i dünyā ile niġāh itmemişdir ve intiḳāllerine bir cüz'ī müddet ḳalınca-ya degin ol ekber-i riyāżet-i nādīde-nażīr ile evḳāt-güzār-ı 'ālem-i tekdīr olmuşlar idi. El-ḥaḳ öyle vücūd-ı muḫteremden (15) ve öyle maḥdūm-ı mükerremden dūr olan vālid-i firḳat-keş veçh-i arżı dīde-i i'tibārından isḳāṭ eylemez de neyler. Ol maḥdūm-ı celīlü'l-ḳadr ki vücūdı nā-yāb bir żāt-ı sütūde-ṣıfāt-ı 'ālī-cenāb idi. 'Ālem-i ṣıġarımızda bir kaç def'a meclis-i şerīfleri ile şeref-yāb ve şoḥbetleri ile iktisāb-ı şeref-i bī-ḥesāb eylemişdik. El-ḥāṣıl öyle bir mihr-i pertev-efken-i ḫānedān-ı şerefīñ ġurūbı dehri (20) mātem-zede eyleyüp rūz-ı neşātın şeb-i tekdīr ve leyle-i intiḳāllerin siyeh-cāme-i mātem-i her sevān ü pīr eylemişdi. Ol ḫānedānıñ şeref-yāb-ı intisābı olan 'Azīz

Çelebi nām kimesne merḥūm u mebrūrūñ intiḳāllerine bu güne tārīḫ eylemiş idi.

Tārīḫ

Çıḳdı bir hātif-i ġaybī didi tārīḫin anıñ
Göre menzil-gehini 'aryda Aḥmed Yaḥyā

Ol maḥdūm-ı bi-'adīliñ mütāla'a ve taḥḳīḳda fikr-i sedīdleri ceyl oldıġı gibi mālzeme-kerden-i maḥdūmiyyet olan sā'ir 'irfānda daḫı fā'iḳu'l-aḳrān idi. Faḍla-i faḍīletleri olan eş'ār-ı pākize ile teşḫīz-i ẕihn-i vālā buyururlar idi. (39a) Żāt-ı necābet-me'āli ġāyetü'l-ġāye 'ālī olmaġla maḥlaṣ ittiḫāẕ buyurmayup 'ālī-cenāb olan mehere-i sālifīne iḳtidā buyurmuşlar idi. Bu birkaç beyt-i dil-ārā ol maḥdūm-ı necābet-meẕmūmuñ sāde-i ṭab'-ı dil-ārālarındandır.

Ġazel

(5) Āsūrde-i cevri idügim yāre diyeydim
Cevr eyler ise şoñra nedir çāre diyeydim

Bīgāneye rāzın beni dir ẓann ider ol māh
Yanmazdım eger kim bu dil-i zāre diyeydim

Hīç söylemedi derd-i dilim yāre didim āh
Söylerdi eger sūret-i dīvāra diyeydim

Āheste de nerm eyler idi āhen-i ḳalbin
Bu āteş ile hālimi dil-dāre diyeydim

ve lehū

(10) Görünce rūy u ḫaṭṭ u zülfüni ẓann eyledim ey dil
Gül ü sünbül açıldı nev-bahār-ı dil-küşā oldı

A ḥ m e d E f e n d i[1]

Dārü'n-naṣr ve'l-meymene şehr-i Edirne'den olup şem'-i 'irfāna bi't-ṭab'-ı dildāre ve encümen-i yārān-ı ṣafāda

---

1. Matbuda 107. s.dedir.

Pervāne-zāde dimekle şehīr bir şā'ir-i dilīrdir. Ba'de'l-mülāzeme sālik-i ṭarīk-ı każā ve bin yüz on dört hilālinde 'āzim-i dārü'l-bekā-yı vāsi'ü'l-fezā olmuşlardır. Helvā-yı Edirne (15) gibi ekser eg'āra ḥalāvetten ḫālī ve tāze ḥayāli bi-meze vü bālī degil idi. Belki cūybār-ı endīşeni her bār cūy-ı ferīç misāl cūş ve ṭab'-ı vālāsı deyyā nehār şevk u ekdārda nehr-i Tunca gibi hurūş itmekde idi 'Ākıbet nihāl-i bīd-misāl şāt-ı sütūde-ḥaṣāli ol cūybārıñ kenārında seyl-āb-ı fenā ile 'āzim-i gülistān-ı bekā olu sāl-i mesbūkü'z-zikrde intikāl eylemişlerdir. (20) Bu güftār ol şāt-ı me'ālī-medārıñ cümle-i aḥfādlarındandır.

Şi'ir

El aldım māh-peykerlerden girdim ḥalka-i zikre
Felekde devri ben bu çerh-i kec-reftāre güsterdim

Elifler dağlarla zeyn idüp bu cismi āh itdim
Girībān çāk olup ol dilber-i ġaddāre güsterdim

A h m e d D e d e [1]

Müneccimbaşı Aḥmed Efendi 'unvānıyla şehīr bir merd-i kāmil-i mā'īde-nazīrdir. (25) Şemsü'l-ma'ārif-i vücūd-ı 'ārifleri şark-ı şārik-i mehdden ġarb-ı ġārib-i laḥde gelince bir sipihr-i 'irfān-ı bürūc iqnā 'aşer-i fünūnda kemāl üzre teşyīrü'l-kevākib-i iktidār eyleyen mā'ika-şināsān-ı rub'-ı meskūn dā'ire-i gerdūn-iştihār (39b) olan mehere-i sütūde-etvārdandır. Cemā'-ı evvel mālzeme-i terakkī-i rıf'at olan tārem-i vālā-yı ma'rifetin ḳamer-i bedrī'l-büdūr-ı dāniği ve seb'-i semāvāt-ı derecāt-ı efżal olan şarf u

---

1. Matbuda 103. s.dedir.

naḥv ü maʿānī vü tefsīr ü ḥadīs ü fıkh u ḥikemiyyātıñ eflāk u ḥāk u rāmūz-ı rumūzundanşzihni çālāk oldığından ol sipihriñ (15) mānend-i neyyir-i aʿzam ve ufk-ı esrār-ı dikkat-perverişidir. Fi'l-aṣl sünbüle-i vücūdları kişt-zār-ı saḥrā-yı Selānik'den meşhūd olup unḥurlāb-ı ḫayāl ve aḥkām-ı takvīm-i bāllerinde tekmīl-i iḫtiyārāt-ı fünūn ve levḥ-i ḥıfza-i ezelīde nüvişte-i kilk-i ḳadīr olup sahmü'sa'ādelerine diğen mertebe-i ʿulūma taḥṣīl eylemek dā'iyyesine ez dil ü cān meftūn olmağın Selānik Mevlevī-ḫānesi şeyḫi ḳuṭb-ı (10) felekü'l-kemāl dā'ire-i merkez-i ḥāl Şeyḫ Mehmed Dede'niñ ḫānkāh-ı şerīflerinde mukīm olup sohbetleriyle nāzir ve Zühre-āsā gāh mıṭar-ı buḫāneleriinde ve gāh ʿUtārid-veş şeyḫiñ baʿż müsvoddesin tebyīż eyleyüp müşteri-i metā'-ı iryādı olarak Mirrīḫ-mānend dā-dīde-i ḫūnpāşın şevk ile dil-peẕīr idüp dā'imā mukābelelerine ḥāżır olmağla cevzaʿ-niṭāḳ-ı ney-bend-i mücāhedeyi (15) ārāyiş-i miyān-ı şāhid-i iḫlāṣ ve şemse-i zerkār-ı ʿubūdiyyeti pālheng-i dervīşāne-i iḫtişāṣ idüp her bir mürāʿāt-i elf-i nemed işāretiyle güzer ve serde külāhıyla ḫidmet-i şeyḫi berāber ve ḫırka-i dervīşāne ʿindinde ḫilʿat-i şāhāneden ber-ter idi. Bu minvāl üzre faṣl-ı şayf ve henġām-ı şitāda Zuḥal'in Zühre ile mukābelesi gibi ḫidmet-i şeyḫ-i kāmilden bir sāʿat āzāde olmayup (20) ne tāb-ı temmuz-ı iştidād-ı ḥarāret-i kār-güzārīden bī-tāb ne ḫōd evvel ḥubūb-i bürdi'l-āsaf-ı zaḥmetden der-girīz-i sāye-i iktināb olur idi. Nesīden-i gül ü gülnār ve vezīden-i bād-ı şarḳī-i nesākot-kār ile cemerāt-ı āruūsun sīr ve kenāre düşüren dervīşān-ı nevrūz-ı sultānī-i evvel bahārda ber-muktezā-yı ḥareket-i

aḥlāṭ-ı sevdāviyye mübtelā-yı hevā-yı geşt ü güẕār (25) olup mānend-i ʿandelībān rū-be-rāh-ı gülistān oldukca bu ḫarīdār-ı metāʿ-ı ʿirfān necm-i ṣābit gibi bürc-i ṭ-ṭulūʿ-i şems-i ḥakīkat olan āsitāne-i şeyḫ-i mebrūrda dīde-dūz-ı şerefü'ş-şems-i saʿādet olmakda raṣad-sāz-ı istikrār (40a) ve ḥadd-i nā-şināş olan mürdeden baʿż dūn-himmet-i ḫaşarāt-ı arż gibi ḥareket-i nādir-berāber itdikce ol ẕāt-ı melek-ḫıṣāl ṣaff-ı niʿāl-i teslīmde ḫalka-be-güş-ı ʿubūdiyyet ü istimrār olmagın kāse-i derūn-ı iḫlāṣ-meşḥūnın ābyārī-i feyż ile ser-şār ve ezhār-ı ḥadāyıḳ-ı muḥabbetleri gün-be-gün ṭarāvet-yāb-ı cūybār-ı ḥakīkat u ṭarīḳat oldıgı (5) rū-nümā-yı mir'āt-ı ṭabʿ-ı ilhām-āṣār ḥażret-i şeyḫ-i irşād-medār olmagla irtifāʿ-ı ḳadr ü menziletine tevecc-i cüh-i tam ve sehmü'l-ġayb-ı ḳudsīden derece-i vālāsın muʿāyene-i çeşm-i ilhān idinüp terbiyyesine bezl-i maḳdūr ve saʿy-i mevfūr ile ẕāt-ı Süreyyā-miṣālı istikmāl-i her kemāl itdikden soñra ol serv-i ḫōş-ḫırām-ı gülşen-sarāy-ı ḥakīḳat (10) bād-ı şimāle mürāfaḳat idüp ʿazīmet-hʾāh-ı Istanbul ve ol belde-i mmʿmūrada Galaṭa nām maḥalde olan tekye-gāh-ı Mevleviyyāna duḫūl ve ʿArżī Dede ḫidmetine vüṣūl bulup bir az zamānda anda olan fuḳarādan her birisiyle imtizāc-ı fasleyn gibi istikmāl-i esmār-ı şecere-i vedād idüp ittiḥād eyledikden soñra ḳarār-ı leyl-i cūybār-ı ārzūları sālifü't-taʿdād olan ʿulūmı taḥṣīl içün (15) ʿArżī Dede Efendi merḥūmuñ iẕn ü icāzetiyle ʿayn-ı midādü'l-fūrāt-ı irşād olan Ḳāsım Paşa'da Mevlevī-ḫāne şeyḫi es-Seyyid Ḫalīl Efendi tekye-gāhın iḫtiyār ve ol āsitanede nice sinīn ü şuhūr taḥṣīl-i maʿārif-i ġayr-ı maḥṣūr itdikden soñra

devlet-i ʿaliyye ṣāneha'llāhu teʿālā ʿan külli'l-belāyā Edirne'de olup ve mażmūn-ı zerʿu'l-kettān fi'l-maṣr-ı nümāyan ve erbāb-ı ʿirfān-ı (20) envāʿ-ı iḥsāna ġayān oldıġı vaḳt olmaġla şeyḫ-i āgāh-ı mütercemü'z-zikr Edirne'ye ʿazim olup ḫayr ile dāḫil ve kibār-ı enāmıñ meclis-i muḫteremlerine vāṣıl olduḳdan ṣoñra ser-cümle eʿālīniñ maḥbūbı ve suḫan-ı ḫalāvet-güsteri pesendide-i ehālı olmaġla cümleniñ merġūbı olaraḳ muṣāḥibān-ı ḥarem-i hümāyūndan baʿż ḳadr-āgīnā-yı devrān pādişāh-ı deryā-nevāl-i cihān (25) es-Sulṭānü'bnü's-Sulṭāni's-Sulṭān Muḥammed Ḫān ibnü's-Sulṭān İbrāhīm Ḫān ḥażretleriniñ meclis-i hümāyūnlarında mütercem-i mezkūrı ẕikr ü yād ve baʿż kemāl ü edebiñ īrād eyledikle-rinde pādişāh-ı ʿālem-penāh ḥażretlerinden daḫı tevecc̈uh ve raġbet-i maḥṣūṣ (40b) ve ḥużūr-ı hümāyūna duḫūl ile teş-rīfe iḳn-i hümāyūn-ı saʿādet-meʾnūsları ṣuḥūr-yāfte-i āyi-ne-i ʿināyet olmaġla bir vaḳt-i ḫucesto-fāl̈rda şeref-yāb-ı duḫūl-i bezm-i hümāyūn olup ve rikāb-ı şehriyāriye vażʿ-ı cebīn-i ḍuraʿat-i ihlāṣ-ı meşḥūn itdikde ẕīrīn-maḳāli ve ḫōş-ṭavr ü nāzik ḫayāli pesendīde-i ṭabʿ-ı daḳīḳa-şināsı (5) şehinşāhī olmaġın olʿaṣrda muṣāḥib-i şehriyārī olan vüzerā-yı kirāmıñ mābihi'l-iftiḫārı vezīr-i rüşen-żamīr-i pāk-nihād genc̈ine-i şāyegāne-i her murād Muṣāḥib Muṣṭafā Paşa yessirhu'llāhu fi'l-cennetü mā-yeşā ḥażretlerine mer-ḥūm-ı ġāt-ı pür-ʿirfānı nesāketle iḫtibār eyle diyü lisā-nen fermān buyurmaġla pāşā-yı celīlü'ş-şān ḥażretleri daḫı mīzān-ı tecribesinde ḳavs-i bāzü-yı iḳtidārān (10) keşīde-i dest-i imtiḫān buyurup mücmer-i muʿaṭṭar-sāz-ı dimāġ-ı şevk-cüyān olan gec̈ike-i pençe-i sīmīn-benāmlarından bir

miktār ʿūd-ı mā-verdī pinhān eylediyip destinde nihān olan nedir diyü su'āl ve ber-muktezā-yı maʿrifet ü ʿilm-i reml ile istihrāc u istidlāl eyle diyü ikbāl buyurduklarında anlar dahı kalem-i dāfiʿu'l-eşkālden istintāk-ı su'āl idüp ber-vefk-ı tarīk-ı ايدحى vażʿ çār-satr-ı nikāt ve baʿde'l-tarh ümmehāt u ahvāt u benātlarından eşkālin bast-ı istinbāt eyleyüp reml-i merkūmuñ kutriyyet ve dılʿiyyetinden taʿyīn-i ittisāl u infisāl ve teftīş-i arżī-i māżī ve cüst-cū-yı cibāl-i istikbāl ve tellāl-ı hāl iderek mīzān-ı ʿirfāndan nokta-i āteşīn zekāyı seyr itdirüp müntehī oldıġı hānede kūşe-be-kūşe hakīkat-i hāli istiksā-yı nihānī (20) iderken meşhūr-ı devrān nādire-i cihān vezīr-i müşārün ileyh-i şāhib-vakārıñ ser-tāc-ı mażmūn-perverān olan mühürdārı Abdu'llāh Āġa اخى السرار اسا ümmā-i nezāket-nümā-yı edāsından bu beyitle terāne-sence olarak mebrūr u merhūm efendiniñ yanından güzār

Beyt

Ṭicmer-i cūd u sehādan bir tutūn dūd isteriz
Derçi kim sū -i edebdir bir yakım ʿūd isteriz

āġāze-i hafīfü'l-uṣūl ile naġme-sāz olup (25) ʿubūr u reftār itdiginden Aḥmed Dede nakş alup fi'l-hāl cevāb-ı bā-savāba taṣaddī ile güyā ve micmer-i devātından būy-ofşān-ı dimāġ-ı istiksā olup def'-i zülkām-ı şekk ile hıtāb-fermā oldı kim (41a) ey vezīr-i rūşen-żamīr dā'imā ʿūdü'l-kahr-ı ġażabıñ dimāġ-ı aʿdāyı tedmīr ve ʿūd-ı māverdī-i lutfuñ būy-ı gül-ġonca-i ikbāl gibi meşām-ı bendeġānı taʿtīr eylesün buhūrdān-ı ikbālıñdan fürūzān olan bu su'āl ġālibā mevālid-i selāseden nebātiyyü'l-aṣl olmak üzere rū-nümā ve elvāndan ayāha

(5) mā'il olması hüveydādır. Būyı laṭīf ḳaṣrı şerīf bir şecer-pāre-i maḳbūl-i ekābir-i devrān ve dūd-ı ḫūş-būy-ı ʿanberle aḳrān ve cevher-i ẕātīsi ʿūd olmaḳlıḳ üzre nişān virür didikde mahāret-i ḳemāline peşend eyleyüp ol ʿaṣrda şeyḫü'l-islām müfti'l-enām ḥasenetü'l-eyyām Saʿdüdd-dīn-i zamān Ebu's-suʿūd-ı devrān fużalānıñ āb-ı rūy-ı bülendi (10) efendimiz merḳūm Ḫınḳārī-zāde-Yaḥyā Efendi'niñ ẕāt-ı ʿālilerine bu meclisi pāşā-yı celīlü'ş-şān ilḳā itmekle rikāb-ı hümāyūna sālifü'ẕ-ẕikr Aḥmed Efendi'yi müneccimbaşılıḳ ḫidmetine taḥṣīsbuyurulmaġa sezādır diyü buyurulmaġın vāfir zamān müneccimbaşılıḳ ḫidmeti ile evḳāt-güẕār ve muṣāḥib-i şehriyār-ı sipihr-iḳtidār oldukdan soñra ḳānūn-ı derūnlarında teb-i iştiyāḳ (15) germ-ā-germ olup iştidād-ı ḥarāret-i eyyām-ı bīḫūr-mānend dil-i sevdā-zedesi iḥtirāḳ eylemiş uṭārid gibi āteş-i ʿaşḳ-ı ziyāret-i Beyt-i ḥarām ve boriye-i kīmyā-eser-i ravża-i muṭahhare-i seyyidi'l-enām ʿaleyhi efżali's-ṣalātu ve's-selām ṭūṭyā-yı şevḳ u ġarām eylemeḳ dāʿiyyesiyle vezīden-i bād-ı cenūbīden istīfā-yı ḫaẕẕ-ı tām ve ḳible cānibine meyl-i ḳible-nümā gibi meyl-i ḫayr-encām eyleyüp

(20) Kaʿbedir maḥbiṭ-i envār-ı ḫudā
Zādeha'llāhu teʿālā şürefā

Kaʿbe'dir ḳible-i ümmīd-i cihān
Maḥv olur anda günāh u ʿıṣyān

Kaʿbe kim vāsıṭadır maġfirete
Bāʿiṣ-i mevhibedir merḥamete

Kaʿbe kim beyt-i kerem-sermeddir
Ḳible-i pür-şeref ü emceddir

Eyledi dīdemi pür-āb benim
Ḥasret-i rü'yet-i mīzāb benim

(25) Ḥ'āheşim itmede dilde takdīm
Reşk-i cennet olan eṭrāf-ı ḥatīm

Et-ṭab' zemzeme olup mā'il
Döndi bir ḳumḳuma-i zemzeme dil

(41b) Güyiyā hācī-i maḥrem gibi ben
Teni nez' eyledim ālāyişden

Serde sevdā-yı ṭavāfı der-kār
Dilde dāġ-ı ḥacerü'l-es'ad var

Varup ol cāda mücâvir olsam
Feyż-mend-i dem-i āḫir olsam

diyerek ārzū-yı ṭavāf-ı Beytü'l-ḥarām ile bā-ḥezār vecd ü şevḳ-ı ( ) semā' u ġarām ve hevā-yı Ḥicāz ile nār-ı muḥabbetde tek ü tāz ve āb u tāb-ı zemzeme-i şerīf-i nā-yāb ile dü-dīde-i ḫūn-pāşından sirişk-i ḥasret-i seyl-āb ve fikr-i ḥ'āh-ı 'ıṭırnāk-i 'Arafāt ile meşām-ı ārzūsunı mu'aṭṭar ve Minā-yı sa'īdde istiġrā-ı metā'-ı sürūr ile evḳātını hem-ḳadr-i 'ıyd-ı ekber itmek taṣavvurı ile kāşāne-i ḳalbini pür-nūr-ı behcet ü iḳbāl (10) ve takbīl-i perde-i sevādi'l-a'zamı ḫayāl ile perde-i pür-sūdı şeb-i yeldā gibi dūr ü dırāz-ı fikr-i viṣāl olup ceres-i nāḳa-i leylī-veş derūnumda ḳalb-i lerzende-i keşmekeş-i ārzū olarak Ka'be-i mükerreme cānibine hicret ve ol şerefle şeref-yāb buyurulması zuhūr-yāfte-i verā-yı perde-i ḥikmet olmaġın sefer-i deryāya bād-bān-küşā-yı 'azīmet olan sefīnelerin birine (15) himmet idüp şiddet-i sermā rūzgārları ġüzerān itdikden soñra cānib-i Mısra ḥareket ve iki sene mikdarı anda meksden soñra semt-i cennet-simāt Yesrib'e andan cānib-i pür-nūr Baṭḥa'ya

revān olup veliyy-i niʿam ʿālem-i emān-ı [illegible] mahbūb-ı Ḫudā sulṭān-ı enbiyā tūtyā-yı çeşm-i leyle-i miʿrāc ḳıble-gāh-ı ġufūf-ı erbāb-ı iḥtiyāc merdüm-i ʿayn-ı esrār (20) (ما زاغ البصر وما طغى)[1] ve mālik-i gencīne-i (فاوحى الى عبده ما اوحى)[2] imżā-yı beyżā-yı ḥüccet-i (ولكن رسول الله وخاتم النبيين)[3] tuḥfe-i vālā-yı ser-i ʿulyā-yı (وما ارسلناك الا رحمة للعالمين)[4] resūl-i mükerrem nebiyy-i muḥterem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem bi ʿadedi men sekete ve kelleme ḥażretleriniñ ravżа-i mutahhareside çārūb-ı müjgān-ı çeşm-i żarāʿat u ḫulūṣ ile ḫāk-rūbī-i dergāh-ı saʿādet-i dest-gāhların (25) edā idüp ḫidmet-i firāsetleri ile muġtenem oldukdan soñra ol arż-ı pür-bahāda pā-nihāde olan ṣāḥib-ḳadem-i mübeşşer bi-envāʾi'n-niʿam olan Mekke-i mükerremede on iki sene ʿalā ṭarıkı'l-mücāvere ḳarār itdikden soñra (42a) ol ravżа-i ṭayyibede on üç tārīḫinde intiḳāl idüp roh-rev-i niçeste-gāh-ı mutahharden ve ḫadīcetü'l-kübrā raḍiyallāhu anhā ḥażretleriniñ civār-ı saʿādetlerinde medfūn olmuşdur. Ṭabʿa çālāk ẕihn-i nekkādı pāk bir ġāt-ı bī-hemtādır. Bu beyt-i dil-küşā zāde-i ṭab-ı raʿnālarındandır.

(5) Beyt

Nev-kīse-i zamānede iḥsān uman kişi
Ḥayfā dirīġ sūret-i gülden gül-āb olmaz

Müterceme-i mesbūku'ẕ-ẕikriñ fażīlet-i bāhiresinden ve maʿ-rifet-i gün-a-gün-ı fāḫiresinden ḳaṭʿ-ı naẓar sohbeti bī-naẓīr ve ʿālem meclisine dil-dāde vü esīr idi. Her meclise

---

1. 53. النجم suresi 17. ayet.
2. 53. النجم " 10. " .
3. 33. الاحزاب " 40. " .
4. 21. الانبياء " 107. " .

güre birer laṭīfe-i naẓīfe istiḥżār ve bir meclisde naḳl (10) u beyān itdigin bir meclisde daḥı ẕikr itmeyüp tāze ṣadedler peydā itmege iḳtidārı var idi. Laṭīfe : Sābıḳu't-terceme merḥūmuñ cümle-i leṭā'ifindendir ki bir gün meclis-i hümāyūn-ı pādişāh-ı şevket-maḳrūnda su'tādınca mültefīt iken pādişāh-ı melek-simāt eşnā-yı ṣoḥbetde tevecciih ü iḳbāl buyurup sulṭān-ı taḫt-gāh-ı iclāl Aḥmed Dede şeyḫiñiz merḥūmuñ hīç kerāmetin gördüñ mi (15) ẕikr ü beyān eyle anlayalım diyü su'āl buyurduḳlarında ol bülbül-i gülşen-sarāy-ı ẓevāfet naġme-perdāz-ı leṭāfet olup şevketlü efendim şeyḫim dā'īlerine bu kerāmet yetişmez mi kim benim gibi ḥaḳīr dervīş-i faḳīri devletlü efendim gibi bir pādişāh-ı 'ālī-şānıñ meclis-i hümāyūnlarına nā'il ve ḥużūr-ı hümāyūnlarına dāḫil eyledi didiginde pādişāh-ı bī-naẓīr (20)vāfir iḥsān buyururlar. Vāḳı'a mülāḥaẓa olunsa böyle bir pādişāh-ı Cem-ġulām ve İskender-iḥtişāmıñ şeref-yāb-ı iltifātları olmaḳ maḥż-ı sa'ādet ve müterceme-i mezkūrun şeyḫine ekber-i kerāmet olmaz da ne olur.

Li-münşi'ihī

Bārekallāh zehī tevecciih-i tām
Ki kerāmet olursa anoaḳ olur

Müterceme-i sābıḳu'l-ẕikriñ maḥdūm-ı necābet-me'sūmları olan dānişverān-ı vaḳtiñ ser-āmed-i dil-pesendi Ma'rifetli Çelebi Efendi 'aṣrımızda müneccimbaşı bulunup ekseriyyā görüşülüp ṣoḥbet ü ülfet ider idik. Kendilerinden vālid-i mācidleriniñ tecemmu'i istikşā olunduḳda bi-'aynihī böylece (42b) iḫbār eylediler ki vālidim merḥūmuñ maskat-ı re'si medīne-i Selānik olup medīne-i mezbūrada vāḳı' mevlevī-

ḫāne şeyḫi Meḥmed Efendi merḥūmdan inābet idüp ṭarīḳ-i Mevleviyye'den mücāz u müstaḫlef olmuşlardır. Ol vaḳtde Selānik'de meʾzūn bi'l-iftā olan ʿAbdu'llah Efendi bir zāt-ı bī-ʿadıl olmaġla (5) telḫīṣa degin ʿale't-tertīb anlardan taʿallüm idüp taḫmīnen sinni yigirmi üç yigirmi dört mertebesine bülūġda şeyḫden meʾzūnen siyāḥat ṭarīḳıyla Istanbul'a gelüp ʿArżī Dede merḥūm Galaṭa Tekyesinde mevlevī şeyḫi iken tekye-i mezbūrada bir müddet mekoden soñra ʿilm-i şerīfe kemāl-i raġbetden nāşi ḳaṣaba-i Ḳāsımpāşā'da mevlevī-ḫāne şeyḫi olan ḳuṭbü'l-ʿārifīn zaḫrü'l-vāṣılīn (10) es-Seyyid Ḫalīl Dede Efendi merḥūm zāḫirde daḫı yoḳtā bir vücūd-ı bī-hemtā olmaġla anlara intisāb ve kāmil on seneʿale't-tevālī şeref-i ḫidmetleriyle şeref-yāb olup tefsīr ü ḥadīṯ ve uṣūl ü maʿānīyi anlardan telemmüẕ eyleyüp şeyḫ-i zāhid meşārün ileyhiñ mantıḳ u ḥikmet taʿallümüne ruḫṣat virmedikleri ecldon tekmīl-i ʿulūm bulunsun içün māddeteyn-i meẕkūriyyetini meşhūr-ı enām olan (15) dersʿām Sālih Efendi merḥūmdan telemmüẕ ve heyʾet ü nücūmı kendileriñ salefi olan Münecciminiñ Meḥmed Efendi'den aḫẕ itmişlerdir. Bu esnāda mizāc-ı kemālleri ʿilm-i ṭıbdan hāric ez-defter ḳalmaġla münḥarif olmaġın taṣḥīḥ-i mizāc-ı ḳudsī ile dest-i raġbetlerin hükemānıñ ferīdi etibbānıñ vaḥīdi merḥūm Sālih Efendi'niñ yed-i tedbīrine teslīm ve anlardan eczā-yı ʿilm-i meẕkūrı taʿlīm eyleyüp ol fenn-i pür ḥikmetde taḥṣīl-i mahāretden (20) soñra yine şeyḫi es-Seyyid Ḫalīl Efendi'ye iḫtiyār-ı ḫidmet ve bir müddet tekye-gāhında ikāmetden soñra ḫuld-āşiyān Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābiʿ aleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān

ḥażretleri kendilere raġbet buyurup istiṣḥāb buyurdukları bī-iḥtiyārdır. On sekiz sene miḳdārı muṣāḥib-i şehriyārī olup ḥużūr-ı hümāyūnda māfi'ż-żamīrin ifāde ve edā ve nice leṭā'if ile gūyā olurlar idi ve ol (25) pādişāh-ı kāmil-i şīrīn-şemā'il nāzik ü memdūḥ olan leṭā'ife mā'il olmaġın mütercem-i meẓkūr Ubeyd-i Zākānī'niñ Leṭā'if-nāme-i 'Arabī'sini Türkī'ye terceme oyleyüp 'arż-ı ḥużūr-ı pādişāh-ı ḫorem-mu'tād ve meclis-i hümāyūnlarında muḥallā ile īrād ider idi. (43a). Bundan ġayrı nice āṯāra muvaffaḳ olup Cāmi' ü'd-düvel nāmına olan tārīḫ-i bī-bedelleri Mevlānā 'Uṣām'ıñ Fārisi İsti'āre Risālesi'ni ba'de't-ta'rīb şerḥ eyleyüp bir eṯer-i celīl ve Ḳādī 'Ażdü'd-dīn'iñ aḥlāḳda olan metnine bir şerḥ-i cemīl eylemişdir. Āṯārı bī-şumārdır. Bundan mā'adā şi'ri(5) selīs ve inşāsı nefīs olup 'Āşıḳ taḫallüṣ iderlerdi. Bu beyt āṯārlarındandır.

Beyt

Her ḥūba esīr olmada ṣad ḳayda düşerseñ
'Āşıḳ nice sen 'ālemo āzāde mi geldiñ

ve elsine-i nāsda āṯāze olunan şarḳılardan

Yine ṣaḥn-ı çemen reşk-i cinān oldıġı çaġlardır
Degil nerkis görünen cā-be-cā zerrīn ayaġlardır

güfteleri şarḳ u ġarbda meşhūrdur ve bunlardan ġayrı nice āṯāra vardır. (10) Toḳsan ṭoḳuzda Istanbul'dan hicret ve iki sene Mıṣr'da mekşeden ṣoñra Ḥaremeyn-i muḥteremeyn ṣavb-ı şeref-evbine müteveccih olup Medīne-i münevverede ba'dehū Mekke-i mükerremede mecmū'ı on iki sene mücāveret mukadder olup yüz on üç tārīḫinde vefāt idüp Ḥadīcetü'l-kübrā radiya'llāhu anhā ḥażretleri civār-ı şeref-medārın-

da medfūn olanlardır. Sinni yetmiş tecāvüz itmiş idi.(15) Zeyl: Mütercem-i sābıku'ş-şikr-i sādıkın mahlas-ı şerīfleri Āşık olup egerçi mahlaşları ile ḥarf-i ʿaynda taḥrīr ve imlā eylemek iktiżā ider idi. Fe-ammā miyānemizde müneccimbaşılık ve Aḥmed Efendi'lik ile şöhreti ziyāde olmağla ḥarf-i elfde rūz-nāmçe-i ḥālleri tefaṣṣul olunup ḥarf-i ʿaynda tertīb-i tezkireye mürāʿātle ʿĀşık diyü şebt ve ancaḳ bir fi satr mertebesi taḥrīr olunup (20) yine bu maḥalle ḥavāle olundı.

A ḥ m e d - i D ī g e r [1]

İshaḳ Ḥvāceliği ile şöhret-şiʿār bir kāmil-i nāmdārdır. Kemāl-i ẕātīsi kelimātınıñ ẕātına ihtiṣāṣına dāl olduğundan ekşer āşārı bī-mahlas u ber-çīde-dīvān ve ẕāh mukātı-ı ġazeliyyāt u kaṣā'idinde isimleri ile mahlaşgūyān olurlar idi. Aslında şāhidī merḥūm ile hem-şehrī olup diyār-ı Kentege'den ẓuhūr eylemişdir. Diyār-ı ʿAcem' de taḥṣīl-i ʿirfān (25) içün nice ezmine vü ẓuhūr siyāḥat eylediginden bir az zamān duḥı ʿAcem Aḥmed Efendflik ile meşhūr olup baʿdehū vezīr-i aʿẓam maḥdūm-ı mükerrem Ḫātemşiyem Bermekī-ʿalem Köprilli-zāde merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr Fāżıl Aḥmed Pāşā'ya (43b) intisāb ve nedīmi olup ḥayli şöhret iktisāb eyleyen şöhre-i āfāḳ İshaḳ Efendi Mütercem-i mezkūrı ẕāt-ı cemīlü'l-ʿavārifi mecmūʿatü'l-maʿārif olmaḳ ḥasebiyle kendüye ḥvāce ittiḫāẕ eylediginden beyne'l-akrān İshaḳ ḥvāceesi Ahmed Efendi

1. Matbuda 113. s.dedir.

diyü şühre-i cihān olmuş idi. Sa'dehū İskender Efendi fevt oldukda (5) maḥrūsa-i Burūsa'da bir medrese iḫtiyār eyleyüp ol ḥıttada ḳarār ve nice zamān dersle ü şuġlle evḳāt-güzār iken merḥūm u mebrūrü'l-vāṣıla ilā raḥmeti Rabbiḥi'l-ġafūr ṣadrü'ş-şühedā ve bedrü's-sü'edā veżīr-i kāmil 'ālim ü fāżıl Köprili-zāde Muṣṭafā Pāşā revnaḳ-ārā-yı ṣadr-ı vezāret ve ziynet-baḫşā-yı dīvān-ı celīlü'l-'unvān-ı ṣadāret oldukları̇nda mevlānā-yı pür-fażīlet Burūsa'dan (10) ṭaraf-ı devlet-i 'aliyyeye da'vet buyurulup medrese-i mezbūra üzerinde ḳalmaḳ vechi üzre menāsıb-ı dīvāndan Anaṭolı muḥāsebeciliği ile ol veżīr-i 'ālī-cenāb merḳūm hem-rikāb ve sefer-i meymenet-eserde kendilerle bile istiṣḥāb buyurup veżīr-i merḳūm-ı sa'īd sefer-i mezbūrda şehīd oldukları̇nda medrese-i mezbūra üzerlerinde bulunmaġla yine Burūsa'ya 'avdet (15) ve ḳarār-gāhlarına ric'at eyleyüp ser-tāc-ı erbāb-ı istifāde ve meşġūl-i müṣḥa-i kubrā-yı irāde olup cemm-i ġafīriñ ṣudūra pertev-i feyżden pür-nūr ve ṭalebe-i kirāmdan niceleri ṭaraf-ı şerīflerinden mücāz olup icāze-i destūrü'l-'amelleri ile mesrūr olmuşlardır. Āḫiri'l-emr Burūsa'da Murādiye Medresesi'nde żāt-ı nefīsleri şubḥa-i 'anberīn-tār-ı teneffüs iken sene biñ yüz yigirmi ḫilālinde terk-i 'ālem-i fānī (20) eyleyüp medrese-i dünyeviyyeden te'bīd-i uḫreviyyeyi iḫtiyār ve nihāyet bük'a-i şaḥndan rütbe-i vuḳūf-ı cāvidānī olan maḥrec-i beḳāya güzār eylemişlerdir. Süyūtī-i zamān Cāmī -i devrān bir fāżıl-ı kesīrü't-taḥrīrdir kim 'Arabiyyāt'da yed-i ṭūlāsı dırāz Fārisī'de bāġ-ı iḳtidārı her müşkile bāz idi. Te'lifatı

ekşer min en yüksek ve üşşar-ı kalemi mā-ḥābil-i 'add u ihsādır. Hüseyn luġat-ı kavme ol rütbede intisābı ve edebiyyāta çol mertebede (25) iktisābı var idi kim ḳāmūsü'l-muḥīṭ-i 'akl-ı tām kef-ber-dehān-ı ḥayret idüği mālākelāmdır. Cümle-i te'līfātından dört cildde fenn-i luġatde Akse'l-ereb nām te'līf-i celīl-i müheẕẕibleri bu daʿvī-i müberhemü'ṣ-ṣadḳa ḳıyās ve bu emriñ teslīminde şebādī-i taṣdīḳa (44a) esās olur ve bir mücelled-i kebīrde şerḥ-i çemū'il ve Vaḥdet-nāme ile ġıṣaṣ-ı nbiyā'ya naẓm itdikleri eşer-i kāmilleri ve Çandūkatü'l-maʿārif nām nāde-i ṭabʿ-ı pükleri ve bunlardan mā'adā nice mendūḥ u mümtāz ġazeliyyāt u ḳaṣā'id ü elġāz ve naẓm u neşr-i mutebberden nice güherleri vardır ki her biri ḳurṭa-i ṣaḥīfe-i tuḥsīn olmaġa (5) müyeyyete ve mengüş-ı güş-ı dil ü hüş olmaġa bāyestedir. Eş'ārlarından bu bir iki beyt-i ġarrā teberrukan bu mecelle-i celīleye şebt ü imlā olundı.

Maṭlaʿ

Levḥ-i ruḫsārda ḫaṭṭ-ı perīşān görünmezün
Mir'āt-ı dilde jeng-i ẓırāvān görünmesün

Maṭlaʿ ve lehū

Düşüp ayaġına şāḥiye ʿizzet eyleyelim
Varup suyunca ġarābına ḥürmet eyleyelim

(10) Maṭlaʿ

Dil meyl iderdi ʿāriż-ı cānānı görmege
Sevdāsı çıktı zülf-i perīşānı görmege

ve daḫı manẓūme-i meşhūresinden teẕkīr-i erbāb-ı teẕkire içün bir kaç beyt-i bī-naẓīr şebt ü taḥrīr olunmuşdur. Bu cümle hevā vaṣfında böyle lāl-cünbūn-ı ove-i beyān olurlar ki

ومن الماء كل شئ حى

سـورة الانفال يصـلى ويصـوم ويقعد ويقوم خلقته لا يحصـى
وصـنعته لا يستقصى فسـرده ايها الموالى فانه يعجـز من حلـى الا حـالـى

Bu luġaz vāfir zamān (10) bunlarıñ olmaḳ üzere şehr-i Istanbul'uñ ruḥa-şināsānı miyānında devrān eyleyüp çoḳ kimesneler cevābına taṣaddī ve veçh-i ḫafāsından keşf-i nikāb-ı ḥicāb itmege te'addī eyleyüp ḫattā 'aṣrımızıñ güzīde ẓurafāsından olan Ḥabeşī-zāde Efendi buna bu veçh üzre tesvīd-i cevāb-nāme-i ḥall-i eşkāl eyleyüp şöhre-i emgāl olmuşlardır.

Cevāb-ı Ḥabeşī-zāde

ایا عین الفاضـــل انت شـــمس یضیء بکل یوم منك افـــق
نثرت جواهر اللبـــات لغزا شـــهی القول والمعنی یدق
اهنئك بالمثانـــی مـــن عیـــون فقد حدثت ان ابحیـــن حق

ve mu'ammāda duḫı ẕihn-i nekkādları bī-naẓīr olup pāy-ı 'ankebūt lafẓından bi-ṭarīḳi't-taḥlīl Eyyūb insāne mu'ammā eyledikleri şāhid-i müdde'ādır.

A ḥ m e d - i D ā g o r [1]

Nām-ı nāmī ve isim-i kirāmīlerin maḥlaṣ ittiḫāẕ eyleyüp ṭabī'at-ı 'ālem-ārāları istiḥżār eyledigi eş'ār-ı celīlü'l-miḳdārda isimleriyle (20) muḫlaṣ-pīrā olurlar idi. Meh-i tābende-i sipihr-i şükā olan ẕāt-ı bi-hemtāları şehr-i Ḳosṭanṭıniyye-i zībādan Altıay Çeşmesi ḳurbünde ẓāhir ü hüveydā ve vüfūd-ı bihbūd-ı şekā vü fıṭnatları Zeyrek-zāde Maḥallesinde neşv ü nemā bulup 'ulūmı bi'l-cümle müstaḥżar-ı ẕihn-i derrākları ve le'ālī-i ma'ānīyi zīb-āver-i

1. Matbuda 11'.a.dedir.

ṭab'-ı çālākları ḳılup vādī-i ey'ārı pāk ve semt-i inşāsı tābnāk bir şā'ir-i ḫuceste-idrāk (25) olup 'aṣrımızıñ hōş-perverişlerinden vaḳtimiziñ nükte-dān-ı nāzik-revişlerinden sene biñ yüz on beş tārīḫinde sū-yı Istanbul'um cā-yı cil-cūy-ı sütūde-i tibārı olan Üsküdār-ı ḫoşār-ḫarīdāra sevrak-suvār-ı (45a) 'azīmet ve ol kenār-ı sāḥil-i rāḥat-medārda iḫtiyār-ı iḳāmet idüp Üsküdār maḥkemesinde kātib ve miyān-ı ketebede ḳaṭ'-ı merātib iderek maḥkeme-i sütude-bābda ser-i kittāb olmuşlardır. Şöhre-i her şehr ü her iḳlīm ġıbṭa-formā-yı ṭab'-ı Sā'ib ü Kelīm Selīm Efendi'den ancaḳ (5)' vādī-i edebi aḫş u ta'allüm ve meharet-i zamānednn daḥı şā'ir fünūnı görüp miyān-ı baḥsde ber-veḳ-ı dil-ḫ'āh-ı ḳādir-i tekellüm bir edīb-i şāḥib-istiḥżār ve bir żāt-ı ma'rifet-şi'ārdır. Kemāl ile āmāl-i mütelāzım oldıgından sene biñ yüz otuz iki muḥarreminde şeyḫü'l-islām ḥasenetü'l-eyyām cīb-āver-i mesned-i fetvā ṣadr-nişīn-i erīke-i taḳvā sa'adetlü fażīletlü Yeñişehirli 'Abdu'llāh Efendi'den mülāzım olup 'adet üzre ḳırḳdan infiṣāl ve ḫāliyā medāris-i duḫūl-i ṭarīḳdan bir medreseye āġūş-küşā-yı iḳbāl-i viṣāldir. Ḥaḳḳā ki żihn-i neḳḳādı bāyeste-i iḫtirām ve żāt-ı ma'rifet irtisāmı şāyeste-i ikrāmdır. Bu ebyāt-ı dil-ārā zāde-i ṭab'-ı ra'nālarındendır.

Ġazel

(15) Ḳapılma ḫākīl-i ḥūbāna ġaflet itme şaḳın
Düşürme kendiñi dāma ḥamāḳat itme şaḳın

Girerse destiñe 'işretde dāmen-i dilber
Kenār-ı vuṣlata çek fevt-i fırṣat itme şaḳın

Le'īme rabṭ-ı ta'alluḳdan iḫtirāz eyle
Ümid-i nef'ile celb-i maẓarrat itme şaḳın

Der-i cenāb-ı Ḫudā'dan merāmıñ eyle ṭaleb
Ki ġayra 'arż-ı niyāz ile żillet itme ṣakın

(20) Ṭufeyl-h'an-ı fürū-māye olma ey Aḥmed
Gedā-yı ṣabr-ı güzīn ol sefālet itme ṣakın

ve lehū

Cefā-yı 'aşkı o şūḫuñ ṣafā degil de nedir
Marīż-i hicrine vaṣlı şifā degil de nedir

Helāk iderse beni derd-i iftirāķı anıñ
Meh-i viṣāline cānım feda degil de nedir

ve lehū

(25) Görenler ṭab-ı ḥüsn-i yārı ḥūrşıd-i cihān dirler
Olursa böyle olsun pertev-i rūy-ı bütān dirler

Bu gün va'd-i viṣāl-i yār ile kām-āver olmuşuz
Bināñçün ey dil-i āvāre şimdi ḳamrān dirler

İ b r a h i m - i G ü l ş e n i[1]

Şehr-i dil-küşā-yı Maġnisa'da Semerci Dede dimekle şehīr bir pīr-i rūşen-żamīriñ (45b) veled-i ḫayrü'l-ḫalef-i bāhirü'ş-şerefi şeyḫ-i Gülşenī Derviş İbrahīm Efendi'dir ki dārü'n-naṣr ve'l-meymene şehr-i Edirne'de 'ālem-i dünyāye ḳadem baṣup anda tevellüd itmişlerdir. Ḥikāyet olunur ki Egri fātiḥi Sulṭān Mehmed Ḫān ḥażretleri bolde-i Maġnīsada şehzādelikleri ḥālinde sa'ādet ile mutaṣarrıf-ı imāret iken āyīne-i mizāc-ı (5) 'ālīlerinde bir miḳdār ġubār-ı iġbirār müşāhade buyurup merḥūm Semerci Dede'yi ḥużūrlarına da'vet ve enfās-ı ṭayyibelerinden ifāḳat bulup ba'd-ez-in her çend ki gülberk-i mizāclarında bir ġiken-i şikestegī nümāyān ola ol pīr-i rūşen-żamīriñ

1. Matbuda 119. s.dedir.

tevecc\u00fchleri ile dev\u0101-pez\u012br olurlar idi. Ba\u02bcdeh\u016b devlet \u00fc sa\u02bc\u0101det ile z\u0101t-\u0131 melekiyy\u00fc'\u015f-\u015f\u0131f\u0101tlar\u0131 serir-\u0101r\u0101-y\u0131 hil\u0101fet olup Egri seferine tevecc\u00fch buyurduklar\u0131 (10) esn\u0101da Edirne'de yine miz\u0101c-\u0131 \u02bc\u0101l\u012fleri bir mikd\u0101r \u015fikoste olup Semerci Dedecigim gel beni oku diy\u00fc bi \u02bcaynih\u012b bu ta\u02bcb\u012br-i lat\u012bf\u00fc'l-mak\u0101l ile ol p\u012br-i r\u016b\u015fen-zam\u012br mahmiyye-i Edirne'ye da\u02bcveti mutaz\u0101mmin bir hatt-\u0131 \u015ferif irs\u0101l buyurmag\u0131n ol vesile ile anlar dah\u0131 diy\u0101rından \u015fehr-i Edirne'ye hicret ve ol \u015fehr-i p\u016br-meymenede bast-\u0131 k\u0101li\u00e7a-i ikamet buyurup te\u02bcehh\u00fcl ve bu takrib ile m\u00fctercem-i mezk\u016br ol beldo-i (15) ma\u02bcm\u016brada s\u0101ha-i v\u00fcc\u016bda vaz\u02bc-\u0131 kadem ve ol \u015fehr-i dil-\u0101r\u0101da zevk-i \u02bc\u0101lem-i \u015fuh\u016bd ile mu\u0121tenem olup sinn-i temyi-ze res\u012fde olduklar\u0131nda meg\u0101m-\u0131 ihtid\u0101lar\u0131na buy-\u0131 g\u00fcl\u015fen-i \u02bc\u0101lem-i ma\u02bcn\u0101 vezan olup turuk-\u0131 \u02bcaliyyeden birine intis\u0101b itmek \u0101rz\u016fsuyla nigeran ve \u0101y\u012fne-i \u02bc\u0101lem-i h\u1d5b\u0101b olduklar\u0131nda d\u016br-b\u012bn-i istih\u0101re-i v\u0101l\u0101dan \u015f\u016bret-i h\u0101l bu vech \u00fczre n\u012fm\u0101y\u0101n olur ki bir \u015fahr\u0101-y\u0131 pehn\u0101da (20) m\u0101nend-i serv-i revan evc-i \u02bcilm-i \u02bcay\u0101n ve her birinde birer p\u012br-i r\u016b\u015fen-zam\u012br ve her birinin p\u012br\u0101menlerinde fuqar\u0101 v\u00fc derv\u012b\u015f\u0101nn bile n\u012fm\u0101y\u0101n olur. Meger ol h\u016b\u015f\u00fcd-i m\u00fcn\u012frlerin biri hazret-i Mevl\u0101n\u0101 ve biri hazret-i \u0130br\u0101h\u012bm-i G\u00fcl\u015fen\u012b ve biri Hac\u012b Bekt\u0101\u015f-\u0131 Veli imi\u015f. Bunlara varup ed\u0101 ile m\u00fcl\u0101k\u012b oldukda hazret-i Mevl\u0101n\u0101 ile Hac\u012b Bekt\u0101\u015f-\u0131 Veli hazretleri \u0130br\u0101h\u012bm-i G\u00fcl\u015fen\u012b hazretlerine (25) hit\u0101b buyurup bu derv\u012b\u015f sizin hem-n\u0101m\u0131n\u0131zd\u0131r sizler terbiyye buyurmak m\u00fcn\u0101sibdir diy\u00fc i\u015f\u0101ret buyurmalar\u0131 ile \u0130br\u0101h\u012bm-i G\u00fcl\u015fen\u012b hazretleri dah\u0131 gel o\u011ful diy\u00fc iltif\u0101t buyurup ol s\u0101\u02bcat dest-b\u016bs-\u0131 b\u012b\u02bcat ve in\u0101betleri ile (46a) m\u00fcte\u015ferrif olurlar. H\u1d5b\u0101bdan

bidār oldukları gibi bī-tevekkuf ol 'aşrda şehr-i Edirne' do ser-tāc-ı Meşāyih-i Gülşeniyye olan Veli-Dede-zāde Şeyh Mehmed Efendi'den ahş-i yed-i inābet ve dāhil-i halka-i com'iyyetleri olup bir müddet anda ikāmetlerinden şoñra şehr-i Kostantıniyye'ye gelüp kutb-ı devrān (5) ve ġavs-ı zamān sālik-i mesālik-i yakīn menba'-ı zülāl-i tesliyye-tü'l-mürīdīn merkez-i dā'ire-i hāl veterü't-tūm-ı kutr-ı kemāl āl-i resūl tāhirü'l-vüsūl mükemmelü'ş-şāt bedihü'l-kerāmāt erīke-niyīn-i şadr-ı rāhat-sarāy-ı va'd-sadūk āyet-i sütūde-penāh (ومن يخرج من بيته مهاجرا الى الله ورسوله ثم يدركه الموت فقد وقع اجره على الله)[1] olup sene biñ yüz yigirmi (10) tārīhinde 'azīmet-i cānib-i Mekke'ye rıhlet buyurup esnā-yı tarīkda hacda vedā'-ı 'ālem-i fānī idüp müstağrak-ı derya-yı mağfiret-i Rabbānī olan efendimiz şeyhimiz pīrim merhūm u mağfūrü'd-dārici ilā rahmeti Rabbihi'l-ğafūr Emīr Buhārī 'aleyhi'r-rahmeti'l-bārī āsitāne-i şerīflerinde seccāde-niyīn-i meşihat-i irşād olan fuzalā-yı 'ārif-bi'llāhiñ bülendi (15) şayhü'ş-şuyūh es-Seyyid Faźlu'llāh Efendi hażretleri ile üç sene mikdārı sohbet-i meclis-i şerīfleriyle şeref-yāb ve mazhar-ı tevecciih-i kerīmāneleri olup iktisāb-ı şeref-i bī-hesāb eylemişlerdir. Vāki'a muhibb-i meşāyih bir mert-i celīlü'l-kadr olup kendilere bir def'a rākiben ve bir defa māşiyen hacc-ı şerīf müyesser olmağla 'ālemi geşt ü güzār ve siyāhatde kendüye nice esrār-ı mestūru (20) āşikār olmuşdur. Mesken-i müttehhad olan Bağdād-ı behişt-ābādda Derviş Kānī nām mert-i āgāhiñ sohbeti ile kanā'at eyleyüp nice

1. 4. النساء sureси 100. ayet.

zamān ol merd-i refāḳat-ḥaḳīḳate hem-rāh u refīḳ olup diyār-ı Iṣfahān'da Şeyḫ Bahāü'd-dīn nām bir kāmiliñ ṣoḥbeti ārzūsı ile memālik-i ʿAcem'i bütün geşt ü güzār eyledikden ṣoñra beray-ı ḥikmet-i nihān-ı perde-i taḳdīr yine semt-i Edirne'ye ʿazimete sāḳ-ı ihtimāmı (25) teşmīr idüp geldiklerinde meşaḳḳat ü ġınā ile mālī olan dehr-i dūndan bi'l-külliye ʿuzlet ihtiyār eyleyüp otuz sene miḳdārı küşe-nişīn-i inzivā olup sene biñ yüz ḥudūdunda ḥārietān-ı cihāndan gülşen-i cināna (46b) revān oldılar. Şehr-i Edirne'de Uzunḳaldırım ta'bīr olunan mezāristānda medfūndur. Vefātına şu'arā-yı zamān tārīḫ-gūyān olup ḫattā bu cerīdeye kāf ḥarfinde evṣāf-ı celīleleri keşīde-i silk-i taḥrīr olan mütercem-i mezkūruñ maḥdūm-ı necābet-meşrūmları Kānī maḫlaṣ mocmū'a-i devrān Mehmed Efendi cenāb intiḳāllerine bu tārīḫ-i mu'ammā-güneyi şebt ü taḥrīr eylemişlerdir.

Tārīḫ-i mu'ammā-güne

Pīr-i ruşen-dil-i dervīş-nihād-ı Ibrāhīm
İntiḳāl eyleyicek derd ile giryān oldum

Āhe-ı pey-der-peyi mir'āt-ı derūnunda görüp
ʿĀḳıbet iki gözüm yaş ile ṭolmuş buldum

ve ṭarīḳ-i istiḫrācı daḫı budur ki iki def'a lafẓ-ı " o\ " ki pey-der-peş ola taṣarruf ile (10)" o\ "ın peyi ki " \o " dır der-pey olunca " oo\\ " olur. Mir'āt-ı ṣamīrde ʿaks olunca " \\oo " olur. Gözler ṭolunca biñ yüz olmaḳ üzre taṣarruf olunmuşdur. Mütercem-i mezkūr zümre-i meğāyirden olmağın ekṣer eş'ārı şeyḫāne ve vādīsinde merdāne idi. Bu beyt-i dil-ārā sāde-i ṭab'-ı dil-ārālarındandır.

Beyt

Ṣūfiya bilmem siyeh-ser oldıġını sır nedir
Yeter artar yüz seniñ gibiye yüziñ ḳarası

ve lehū [1]

Kūy-ı maḥbūb-ı ḥaḳīḳatde ṣaḳın āh itme
Gice git Ḥaḳ yoluna sāyeñi hem-rūh itme

ve lehū[2]

Ben olmaġa ben çünki mu'ayyin sensin
Ben ben değilim velīk sen sensin

Ü l f e t ī - i N ā - m u r ā d [3]

Bī-reyb ü meyn ismi Ḥüseyin'dir. Ṣeḥā-yı behcet-iḳtiżāsı kef-i dest-i kerīmāne gibi bī-pāyān u vasi' ve sāḥa-i faṣīḥatü'l-mesāḥası dil-i 'ārifān mānend mihr-i sipihr-i ġükaya eşref-i meṭālī' olan taḫt-gāh-ı salāṭīn-i pīşīn maḳarr-ı ḥavāḳīn-i güzīn dārü's-selām-ı ve'ş-şedād meskon-i zühhād Baġdād-ı behişt-ābāddandır. Eva'il-i bālinden evāḫir-i 'ömrüne ġelince rīkistān-ı taḥayyilde pür-güşiş ve bādiye-i (20) 'irfānda ḫār-ı muġeylān gibi üftān u ġalṭān olmuş bir şā'ir-i pākīze-reviş dir. Lākin fuḳarīñ ṭālī'i ġayeẗle dūn ve kāse-i āmāli ġam ile meşḥūn oldıġından kūy-ı dil-cū-yı neşāṭdan dūr ve kū y-ı ārzū-yı inbisāṭdan meḥcūr olup gülşen-sarāy-ı 'ālemde gül-ġonca-i ṭab'ı ḫandān ve bir vaḳitde nīl-i āmāl ile şādān olmamışdır.

Beyt

Felek bir ehl-i kemāliñ kebāb ider ciġerin
(25) Bir iki cāhili bulsa ziyāfet eyleyecek

1. - 2. Yazmada yoktu, metne matbudan alındı.
3. Matbuda 122. s.dedir.

Mütercem-i merḳūm felek-zedelikle rütbe-i kemāl ibrāz eyledigiden bir ruze iḥżār itdigi ḥarekāta irteye iddiḫār idemeyüp kef-i sādesi māh-ı nev gibi kāgāde abdāl-megreb bi-kām (47a) u bi-matlab bir ḥarīf-i laṭīf-i ser-āzāde idi. Aslında Bagdād-ı behişt-ābāda gelen vüzerā-yı kirāmıñ kethudāyān-ı pür-iḥtirāmlarına kātib ve ol ḥidmeti medār-ı mā'işet ve bu vesīle ile ol tarafa gelen kethudālar ile ülfet ü ünsiyyet iderdi. Amma bunlarıñ içinden Dālṭaban Muṣṭafā Paşa'nıñ kethudāsına (5) kemāl mertebe taḥsīl-i mülāḥaseset ve sā'irden ziyādece kesb-i ünsiyyet itmişdi. Kethudā-yı merḳūmuñ pāyesi olan vezīr-i pür-ḥaşmet mühr ile ṭaraf-ı devlet-i 'aliyyeden da'vet olundukca mütercem-i mesbūr kethudā-yı mūmā'ileyhiñ evā'il-i ḥālinde olan iltifātına mağrūr ve nice zemān ṣoḥbeti ile müşerref oldıgım zāt-ı muḥterem kethudā-yı ṣadr-ı a'ẓamī oldı diyü mesrūr olup bu bādiyede (10) ḥār-ı mağeylān gibi teftān u galtān ve bu deşt-i beyābānda bī-şikār ve naḫcīr-i şīr-i gümgüde-i tedbīr gibi pūyān olacagıma devlet-i 'aliyyeye rūbe-rāh olup pençe-i ḥāliṃe münāsib bir ṣayd-ı saādīnde olayım ve kethudā-yı vālā-cāhıñ ḥüsn-i tevecciih-i himmetleriyle kām-cū-yı ḥuṣūlī oldıgım metālibıma bulayım diyüp ümmīd-i riyāset ile dāmen-i rāḥatın ālūde-i ewsāḫ-ı (15) kürbet-i ġurbet eyleyüp ġonce-i teng-ẓarf-āsā kendi kendiye sıgmayup cānib-i merāmı 'anīmet cinān-cūlar gibi vādī-i 'izzet-mebādī-i devlete revān olur ammā

Li-müngi'ihī

Kapılmam şebnem-āsā her hevāya

كـــــلا ، اللـــيـــل يـــحـــو الـنـهـــار

ġiftārınca kethudā-yı mezbūruñ diyār-ı ġurbetde ḳaḥṭ-i ricāl-i ṣoḥbetde ṣob-tā-be-seḥer bu bī-çārenin ṣob-i zindedār-ı ṣoḥbet ve revnaḳ-ārā-yı (20) beşm-i ülfet olup āġā-yı merḳūmuñ dīdesine ḫāb gelince derd-mend bezle-gülüklerle bī-tāb ve bī-çāre her ṣaded-i nakdü'l-ḫāṭıra āġāz itdikce mevā'īd nesne ile ṣamāḥ-ı teşnesin bī-niyāz itdüği derler bi'l-külliyye ferāmūş ve cām-ı devlet ü iḥtişām-ı āġā-yı merḳūm tamām mertebe mest ü medhūş eyledigînden bu derd-mendiñ derūn-ı endīşesine taḥmīn eyledigi libās çıḳmadıġından (25) bī-çāre dil-teng-i ḥayret u ayās olmuş idi.

Beyt

Nev-devletāna Feyyāż-ı muṭlaḳ
Erbāb-ı ḥāca itmeye muḥtāc

Mezbūr kethudā-yı bī-mürüvvet bu derd-mende aṣlā reġbet itmeyüp żelīl ü ḥazīn nā-kām u ġam-gīn Edirne gibi bir mesāfir-düşmen (47b) velī serd ü bahūra külḫan bir cā-yı pür-nihende vāḳı' ḫān kūşesinde maḥzūn u mālān ve Tunca kenārlarında zār u giryān kalup illeriñ bāzū-yı buḥtı şāḥid-i āmālı ile hem-āġūş oldukca bu zār u şeydā kūşe-i miḥnetde ḥamūş ḫalḳ şitāda āteş şafūnın itdikce bu nā-kām ḥasret-i derūnundan (5) külḫanlar gibi sūzān 'ālem'ālem-i āb u buḫār-ı ḥuceste-tābda Meriç żevḳin itdikce bu pejmürde-berk-i rūzgār ol noḳ'elerden mehcūr u perīşān eger bī-nevā evvelden āşinā olmayup şoñradan taḥṣīl-i intisāb kaydı ile ḫafālarından şitāb itmiş olmaydı ġā'ikasına bu okdār-ı devri ser-ā-ser ḥelvā-yı Edirne ile ḥalāvetde berā-

ḫaber olurdı ve eger evvelden (10) kelime-i ṭayyibe-i lā-ilāhe-yı kerem-cūy ile sāmi'a-i iḫtirāre pür-gūş olmasa hal-ḳın ḥaḳḳında eyledikleri şenāʿat-ı 'aṭıl gūşunda ṣadā-yı gerdūne-i Edirne'ye mümāsil gelüp kimesneniñ ġıyāb u hu-ḍurunda ġūyā olduḳlarında vücūd virmeyüp ışġā itmez idi. Fe ammā kār böyle oldıġından ṭāli'ine levm ve baḫtıyla lecc ve bir küşe-i inzivāda ber-zede-dāmān-ı şümūm olup muntaẓır-ı ferec iken (15) bir şādıḳa-i kemā yedeyni tedān çoḳ çeşneden devletleriniñ cem'iyyeti perīşān ve vezīr-i müşārün ileyh be'ż tevābi'iniñ cāfe-i dünyāya ṭarafa sebe-biyle kendüye ḥıyāneti mūcib-i izmiḥlāl-i devleti oldıġun-dan cānile ḫā'ib ü ḫāsir u ser-gerdān ve rencīden-i ṣubḥ ile şem'-i fürūzanından perākende olmuş pervānelер gibi perī-şān olmağla bu mā-kān daḫı telḫīde-kām olup ne 'azm-i rāh-ı maḳṣūd itmeğe cāb-i (20) tehīsinde isti'dād ve ne hōd mīl-i murād olmağa bir āsitāneye daḫı taḫṣīl-i isti-mād mümkin olup ṣad remz ile zār u bīmār ve bir kūne-i meẕelletde pür-ḥasret-i dār u diyār olup kaldıġdan ṣoñra hezār derd ü meşḳḳatle Istanbul'a geldikde kendüye semt-i selāmet ü rehā bulan dārü's-selām-ı bekāya giden kāfilelo-rin birine hem-rāh ve dār-ı rāḥat-sarāy-ı behişte rū-be-rāh oldı. Ol tā̆donin̆ żarūreti ol rütbede idi kim Istanbul' uñ kısmet-i 'askeriyyesinden ancak yevmi altı akça vaẓīfe-ye mühteşır olup sedd-i mesed ve çār-nā-çār ihtiyācda bun-dan ġayrı bāb-ı ma'āş bi'l-küllīye kendüye sedd olmuş idi. Ḫālbuki (48a) öyle bir girān-cān ve bed-vaż' u bed-zebān degil idi, ve eş'ār-ı ma'ārif ṭarafı daḫı olduḳca mu'temūr

[illegible] [illegible] [illegible] [

fehm şā'ir-i pāk ḫuṣūṣan am'ammā ve tevārīḫde ṭab'ı çoḳdāk idi. Bu mu'ammā mütercem-i mezkūrundur.

Be-nām-ı Mehmed Nāīm

نام ان خورشید رخسارای همام هشت حرف و هر یکی ماه تمام

ve mütercem-i mezkūruñ tevārīḫinden ḥaḳḳ bu ki ḥāliyā ḫalife-i eyyām ẓillullāhi te'ālā fi'l-enām ḥażretlerinin sene biñ yüz on yedi tārīḫinde ğelvāre-i vücūda ḳadem-nihāde-i teşrīf olan Şehzāde Sulṭān 'Īsā ḥażretlerinin vilādetlerine (48b)

Maṣra'

Meşīḥ-āsā ğelüp Şehzāde 'Īsā buldı 'ālem rūḥ
tārīḫ-i zībāsı ḥayāt-baḫş-ı ṭabāyi'-i ğu'arā oldıḳca bī-reyb ü merdūr.

N a ī b [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Mehmed'dir. Nā-dīd-i keşīrü'l-berekātden olup ser-silsile-i ulu'l-elbāb perverde-i ni'met-hāne-i teḳdīr-i küfūr-ebvābı olan müsebbibü'l-esbāb (5) ol seyyid-i şaḥīḥu'n-nesebiñ vücūd-ı bihbūd-ı mü'eddebin ğonca-i ser-sebz-i pür-leṭāfet-āsā ğülşen-ğeh-i 'ināyetinde perverde-i nāzük obr-i mutīr-i fehm ü şekā eyleyüp Anāsiyye sancağında Kādik ḳasabasından hilāf-me'mūl enbūbe-i mükker gibi nümāyān ve te'bīr-i leṭīf odāsıyla kīm-ı nümāḥ-ı lebrīz-i lezzet-beyān olan maḥr-ı belāğatiñ bubğa-yı fuṣīḥ ta'bīri ve ḳuṣūr-ı feṣāḥatiñ eğāridir. Sebt-ı re'sleriden cānib-i (10)

Kostantaniyye'ye gitāb ve sābıkan şeyhü'l-islām ve müfti'l-enām olan Lādikī Mehmed Efendi merhūm-ı mağfūr-la-leh ile Anadolu kazaskerliğinden mukaddem İstanbul mu'zūli iken āsitāne-i 'aliyye-lerine intisāb idüp anların i'ānetleriyle şāmī merhūm Bekrī-zāde Ahmed Efendi'ye mu'āvid ve mānend-i rūze-dārān-ı muntazır-ı sürūr-ı 'ayd-i ümmīd olup merhūm-ı mezbūr devr-i medāris-i rüsūm iderek Medāris-i Şahn-ı Semān'dan (15) baş ayak tā' bir olunan medrese-i celīleye pā-nihāde-i hareket-i 'āde oldukları anda hidmet-i i'ādelerinden nā'il-i mülāzemet olup dil-şād ve bu tarīk ile tarīk-i 'aliyyeye duhūl eyleyüp dāhil-i bāb-ı murād olmuşlar idi Ba'dehū yüz tārīhinden mukaddemce Lādikī Mehmed Efendi hażretleri Rūmili şadāreti ile mükerrem oldukları anda ka-żāya rızā-dāde olup anlardan Alakenīse'ya ba'dehū yüz dört tārīhinde (20) şadr-ı sābıkü'l-'ulemā merhūm u mağ-fūr Kalkanbaşı-zāde Yahyā Efendi hażretlerinin def'a-i sā-niyelerinde Livādiye każāsına ba'dehū yine Lādikī Mehmed Efendi hażretlerinin def'a-i sāniyesinde yüz altı tārīhin-de Yanbolu każāsına olup ba'dehū bin yüz tokuz tārīhinde şadr-ı sābıkü'l-'ulemā āb-ı rūy-ı fużalā sübde-i 'ulemā-i kirām 'umde-i neğāyihü'l-islām melekiyyü's-sıfātların bi-lendi fażīletlü Mirzā Mustafā Efendi hażretlerinin (25) def'a-i sāniye-i Rūmili każī 'askerliklerinde Akçakazanlık każāsıyla şeb-i yeldā-yı tūl-i infisālleri resīde-i subh-ı kām olmışdı. Ba'dehū sene bin yüz on beşde zāt-ı şerīf ve mahdūm-ı latīf erbāb-ı fużalānın bülendi merhūm Tevfīkī-zāde Mehmed Efendi (49a) Rūmili każī'asker oldukları anda

Karaferye kaḍāsıyla ber-murād ve anlardan daḥı bu yüzden dil-şād olup ba'dehā sene bin yüz yigirmi üçi muḥarreminde kesīrü'l-ma'ārif lafẓan ve ma'nen 'ārif hünerverānā bi-lendi faḍāiletlü 'Abdü'l-bāḳī 'Ārif Efendi ḥażretleriniñ def'a-i şānīyelerinde Akkirman kaḍāsıyla nesrūr (5) olmuş-lardır. Ṭab'ı pāk çāluḳ çābuk bir şāt-ı ṣāḥib-idrākdir. Eş'ārında ḥelāvet ve ṭalāḳatında ṭalāvet olan gu'arādandır. Ḥüsnüman ḥ'āoe-i 'ālem fahr-ı ḥażret-i ādem nebiyy-i ṭa-hūr-a pāk mesned-ārā-yı serīr-i levlāk sulṭān-ı verā muḳ-tedā-yı enbiyā ṣalla'llāhu 'aleyhi ve sellem bi 'adedi men seḳete ve kalleme ḥażretleriniñ na't-ı ser-āmedlerinde bu ḳıṭ'a-i dil-pesendleri semdāh-ı cihān ve maḳbūl-i şā'i-rāndır.

(10) Ḳıṭ'a

Emā-ı ger'çi bānī-i ḳudret kyle yapmış kim
Ḳafer bulmaz eña dest-i fenā gāyetle muḥkemdir
Ḳared-ḳufl-i der-i ahkāmına fehm itmeden 'āciz
Ḥakīm-i muṭlaḳañ ṣun'iyle bir gene-i mutalsamdır

Bu güftār daḥı müşārün ileyhiñ cümle-i aşārındandır.

ve lehü

(15) Teshīr iden ol yārı du'ā-yı seherimdir
Keremi ülfet iden sohbet-i sahbā eserimdir

ve lehü

'Aḳlañ ki gül-i bāg-ı dil-i gu'le-perimdir
Ārāyiş-i deshīr-i cihān pūy-ı serimdir

Ma'ş-ı serīf

Aç cānıñı ki āyīne-i billūr görünsün
Ḥaḳ-ı Cebel-i Ṭūr'dakī nūr görünsün

Bir eyle-i ḫāne muḳābil ola ġīr kim
Ḫāton-kede-i dehr-i denī sever ġörmeśün

Ṣeḥn-i dile kuḥl eyle ġubār-ı reh-i yārı
Ḳim cilve-i nūr-ı Ṭebel-i Ṭūr ġīr mıdın

Bir miḥre naẓar it ki anuñ gerrelerinden
Ṣihr-i ṭole'-āsā nice biñ ḥūr görünmün

Ol rütbe-i vālīya ḳadem-vaż' ide ġīr kim
Dildon gidip enduh-ı ṣıvā sūr görünmün

Bir dilber-i bī-miśle yer it kūh-ı diliñde
Ve ṣuret-i dildur ne ḥod ḥūr ġīr mıdın

Bir pādişāhıñ bendesi ol kim naẓarında
Ḫāk-ı felek-mertebeniz dūr ġīr mıdın

Ḥulḳde-i zāl illet-i ḥeml-i dā-'ālem
Sa'y eyledigin na'tına meşkur görünmün

Şıḳa beni toh sāḥar ile mont idemezsin
Ḳarşıd-vaş ol kāse-i rafīr görünmün

Ol mertebe nūş it ney-i nāba ki Ḳābā
Ḳāṣın-a ḳavi-ḳalb-i cihan sur görünmün

Ḥ ā ṭ ı b - i D i l ş e r [1]

Bāt-ı kec'ü'l gibi nūr-ı nāmileri ümmā olup belde-i nedīde-bahūr Ḥegāri'l-enhār olan rzemī'r-rūm-ı birūdot-ezmānda ner-zede-i ẓuhūr (5) ve ḥesb-i ma'rife na'y-i nevfūr ile esb-i emnūn-ı vādi-i ey'īr olup sermā-ya ma-'āş u iżtırār ıstevcib-i duhūl-i ger-dle-i ḳażā-ya mü-teḥsinü'l-eḥdūr olmıġla bā'ı ḳanāatde bust-ı seccāde-i ḥıkmet ve ecza-yı ger'-i mutahhırada beşl-i ḳudret eyle-miştir.' Şerīn gu'arāmından oldıġına binā'en tastīr ve

---

1. Nabbuda 130. s.dedir.

Ġuśśıradan bu guftārı taḥrīr olundı.

Ġazel

Żaḫm-ı āgūş-ı ḫayālle pīrehon bīgānedir
Āteş-efrūzān-ı dāġ-ı ʿaşḳa ten bīgānedir

Penbe-i dāġ ser-ā-pāy olmūn-ı besdir dille
Küşte-i şemşīr-i hicrāna kefen bīgānedir

Ḥırg-i cān olsa nola ġamdelikden muḍṭarib
Dil- esīrān-ı ġamı fikr-i vaṭan bīgānedir

Nār-ı ġamdı ʿāşıḳa besdir ḫayālīnī baʿd-ez-in
Nezze-i ehl-i ʿaşḳa şemʿ-i encümen bīgānedir

Fāş iderken fitne-i ebrūsı rāz-ı ġamzesin
Cām-ı nāz-ı çeşmine keyf-i suḫan bīgānedir

Ē d ī b - ı D ī g e r[1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Fi'l-aṣl āb u bevāsı dil-küşā Mıgde sancuḳında nefs-i kaṣabe-i Bor'dan mütevellid olup ol cānib-i küşāde-cevānibden ẓāhir ü hüveydā olmuşlardır. Vaḳt-i ṣabāvetde ve hengām-ı ṭufūliyyetde ʿilm-i şerīfe raġbet ve ṣarf u naḥvdan kendüye kifāye-i sinn-i temyīzi olmaḳ rütbe merāḥ u mıḍbāḥ maḳūlesi fennīnden birer emmūzec-i iştiġāle ṣarf-ı maḳdūr eyleyüp (20) taḥṣīl-i kütüb-i muʿtebere-i maʿdūd içün diyārından meczmaʿ-ı ṭalebe-i ʿulūm olan Kayseriyye şehrine ṣarf-ı maḳṣūd eyleyip ʿuzlet ve ol tārīḫde anda meʿzūn bi'l-iftā olan beyāż-ı ṣubḥ-ı sādıḳ-ifāżıl-ı tuḳvā ʿĀlim Develli Ḳarabay ʿAlī Efendi merḥūmuñ meclis-i feżā'il-meşḥūnlarına dāḫil ve onlardan mantıḳ u maʿānī vü ādāba müteʿallıḳa

1. Matbuda 131. sayfadır.

olan nesḫ-i mütedāvileyi taʿallüm eyleyüp istifāża-i tām eyledikleriniden ṣoñra muḫaṭṭ-ı riḫāl-i rāḥile-i her edib ve merciʿ-i her fāżıl u lebīb olan belde-i bī-hemtā-yı Ḳosṭanṭıniyye-i ʿuẓmāya gelüp ol ʿaṣrda fużalā-yı müteḥaseb seyyid-şerīf-i (502) celīlü'n-neseb ṣadr-ı ʿālīdürü'ş-şühe-dā bedr-i bedūrü's-sūʿodā mecmūʿatü'l-ʿirfān olan fużalā-nıñ bülendi merḥūm u maġfūr es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām bulunmaġla anlarıñ büḳʿa-i faźlına dānişmend olmak içün Sulṭān Bāyezid Ḫān ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ḥaẓretleriniñ medrese-i celīlelerinde ḥücre-nişīn-i istifāde olmaġa ḥuḍūr-ı ʿālīlerine ʿarż-ı ḥāl ile istidʿā-yı iḥsān ve tefsīr-i şerīfden meclis-i şeyḫü'l-islāmīde baʿde'l-imtiḥān istiḥḳāḳ-ı żātisi ʿayān olmaġın dānişmendlikleri şerefin ḥā'iz olup ser-firāz-ı aḳrān oldukdan ṣoñra ʿatabe-i ʿaliyyelerine ḫidmet-i dā-nişmendī ve mülāzemet-i dehlīz-bābları illere bāʿiş-i ik-tisāb-ı şeref-i bī-ḥesāb iken bu nā-kām henüz vāṣıl-ı mu-rād (10) ve bāb-ı saʿādetlerinden taḫṣīl-i mülāzemetle dil-şād olmadın āyīne-i sipihr-i ġaddārda cene biñ yüz on beş tārīḫinde vāḳıʿ olan jeng-i ġubār-ı feterāt-ı nā-hem-vār be-dīdār olmaġla

Beyt

Kām görmek istesem iḳbeste mirʾāt-ı felek
Ben felāket-dīdeye ṣad rūy-ı ḥarmān gösterir

medlūlünce mirʾāt-ı baḫt-ı dūndan temāşā-yı ruḫsār-ı kām-dīde-i ümmīde ḥırām ve eşhār-ı āmāl-i seyl-āb-ı ḫaṣā ile (15) bi'l-külliye müżmaḥil ü bī-nām olup

Beyt

Bu nev-bahārda ancaḳ açıldı lāle-i dāġ
Küşād-ı ġonca-i dil ḳaldı bir bahāra daḫı

būyı her ṭaraf-āşikār olup revāyiḥ-i nerām ile būy-āşinā-yı ġarām olan meşāmm-ı ārzūsuna istişmām-ı gül-i kām naṣīb olmayup nā-kām ḳaldıḳdan ṣoñra Lādikī Meḥmed Efendi ḥażretleri şeyḫü'l-islām olduḳda tekrār

Li-müngi'ihī

Ṭalebden fāriġ olmam her heves deyt-i ġüşārındır
(20) Benim teodīd-i ümmīd eylemeklik eski kārındır

vefḳınca anlara daḫı dānişmend olup ümīd- cū-yı incāz ve va'd-i va'de-i iḥsān ve ṣubḥ-ı ṣādıḳ-keremlerine dīde-dūz-ı intiẓār olup nigerān iken

Miṣra'

رسیده بود بلایی ولی بخیر گذشت

mā ṣadaḳı olup ufḳ-ı kāmından bedīd olan mānend-i serāb ve maḥż-ı ḫayāl-i ḫ'āb maḳūlesi imiş anlar daḫı mesned-i fet-vādan bend-i riḥāl-i 'azīmet ve'azl ile hem-ülfet-i (25) 'uzlet olup yerlerinde ṣubḥ-ı ṣādıḳ-ı ufḳ-ı kemāl olan şeyyidü'l-ḳavm-i zamān sa'd-i sa'ādet-ṭulū'-ı müfārıḳ-ı ehl-i 'irfān ġürefā vü fużalāniñ bülendi merḥūm u maġfūr Paşmaḳcı-zāde es-Seyyid 'Alī Efendi ḥażretleri şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām (50b) olup

Naẓm

مشـــوملول که فتاح باب مشکلها بیك دریچه بیند و هزار بکشـــاید

güzāreşince anların ṭulū'-ı ḫurşīd-ṣuḥūrlarından müste-
fīż-i nūr-ı sürūr olup

Miṣra'

الشئ لا يثنى الا وقد يثلث

suḥanı ile āmil ve tekrār Medrese-i Sulṭān Bāyezīd Ḫān'ın
zümre-i ṭalebesi miyānında dāḫil ve bir müddet daḫı ḫidme-
ti sebḳat itdikden ṣoñra (5)

Miṣra'

كل امر بوقته مرهـــــــون

veḥınca ḥuṣūl-i kāmının vaḳt-i muḳadderi gelmeġin bunların
yed-i kenzü'l-meyāminlerinden dīde-dūz-ı ḥuṣūli oldıġı
mülāzemete nā'il ve maṭleb-i dīrīnesine vāṣıl oldukdan
ṣoñra Maḥmūd Efendi merḥūmuñ Anaṭolı ḳāḍi'askerliginde
ḥadīḳa-i āsitānelerine mülāzemet ve bar-āver-i ma'āş olur
bir nihāl-i kām ṭalebi ile dīvān-ı pür-'unvānlarına kerre-
ten ba'de merreten bast-ı kāġıça-i 'ubūdiyyet ve iḥtirām
(10) itmeġin mezbūruñ bāġbān-ı genc-i 'aṭū-yı ḥikmetlerin-
den ġecere-i nā-mümmir-i şeh-rāh-ı ṭarīḳ-i Anaṭolı olan
Söġüd ḳażāsıyla dāḫil-i ḳaṣbā olup andan daḫı mīr'azil ol-
dukdan ṣoñra 'alā vechi'l-istimrār 'atebe-i 'aliyyeye mü-
lāzemet devām iḳtiżā ile rütbesinde olan menāṣıbdan her
manṣıbıñ emel ü fikri dehān-ı ārzūsunda bir ḳaṣabü'ş-şük-
ker-i mısr-ı kām ve Anaṭolı ṭarafınıñ cibāl ü tellālinı
şāhid-i ḥayāline gül-geşt-i merām iderken (15) biñ yüz
yigirmi iki tārīḫinde ser-tāc-ı māḥbihi'l-ibtihāc-ı meḥā-
dīm-i kirām 'umde-i ṣadr-nigīnān-ı efāżıl-ı ūlu'l-iḥtirām
ehl-i 'irfānıñ māḥbihi'l-iftiḫārı merḥūm efendimiz

Münkārī-zāde Yaḥyā Efendi ḥażretleriniñ ḥafīd-i sa'ādet-medāri 'ulemā-yı kirāmıñ bülendi fażīletlü Dāmād-zāde Aḥmed Efendi ḥażretleriniñ Anaṭolı ḳāżī'asker-liginde Egridir ḳażāsıyla mukāri'l-merām buyurılup ba'dehū ol ḳażādan daḥı 'ādet üzre ma'zūl olup āsitāne-i (20) 'aliyyede mülāzemet-de iken Mora seferi vāḳı' olup ḥālā revnaḳ-efzā-yı mesned-i fetvā ve ṣadr-nişīn-i erīke-i taḳvā şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām sa'ādetlü 'ināyetlü Yeñişehirli 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ żāt-ı vālā-niṣāb-ı fażīlet-me'ābıñ her kemāle ḥayyiz-i müstetāb oldıġına binā'en şehīd-i sa'īd merḥūm u maġfūrü'l-muḥtācı ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr 'Alī Pāşā kendileriyle istid'ā-yı refāḳat idüp ordu-yı hümāyūn (25) ḳażāsıyla żāt-ı bī-hemtālarını bile istiṣḥāb buyurduḳlarında mütercem-i sābıḳu'ż-żikr ol żāt-ı melek-ṣıfātıñ ordu-yı hümāyūnda vekāyi'-i kitābetleri ḫidmetinde olup ol şerefle şeref-yāb olmaġan Mora cezīresiniñ bi'l-külliye feth u teshīri (51à) müyesser ve 'uyūn-ı ehl-i islāmı ol feth-i 'aẓīm ile ḳarīrü'l-'ayn-ı ẓafer oldukla-rında Anaṭolı ḳalemlerinden mütercem-i meẓkūrı Rūmili ḳalemi-ne naḳl u ilḥāḳ ve bā-fermān-ı 'ālī Mora cezīresiniñ kür-sī-i memleketi olan Înebolı ḳażāsınıñ ḥükūmeti kendülere 'ināyet buyurılup tāc-ı ibtihācın şeyveste-i nüh-ṭāḳ eylemişken bu feth-i cedīd maḥż-i 'ināyet-i Rabb-i mecīd oldıġına teşekkür içün bi-ḥasebi'l-iktiżā (5) ḳażā-i merḳūm mevleviyyet olup bunlara yine bā-fermān-ı 'ālī Mora bedeli olmaḳ üzre Ferecik ḳażāsı iḥsān olunup esnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ol ḳażādan münfaṣıl ve ma'zūl ve ġāniye

mütbesinde bir manṣıb-ı celīle mütereḳḳıb-ı vuṣūl idi. Bu güftār bu mecelleye taḥrīr içün irsāl eyledikleri āṯārlarındandır.

(10) Ġazel

Vardıḳca ḥ'āb-ı nāza ruḥı kākül örtünür
Ḥāl-i 'iẕārı gül döşenür sünbül örtünür

Bezm-i ṭarabda neş'e-i meyden zebūn olan
Baġdan ayaġa gilde 'yatur hem gül örtünür

Virmez dem-i viṣālini 'aşḳ ehli kimseye
Ḳanda bulursa berk-i güli bülbül örtünür

Ṭab'-ı edīb-i zāre gerek bir güzel libās
(15) Dehriñ ḳumāş u aṭlasını düldül örtünür

E d ī b - i D ī g e r [1]

Nām Süleymān'dır. Istanbul'uñ şehrīlerinden olup pederleri Şehrī 'Abdullāh Āġā dinmekle şöhret-şi'ār bir āteş-pāre-ṭabī'at şā'ir-i nāzik güftār olup āṣaf-ı 'ālī-nijād ve ṣadr-ı kerem-mu'tād devletlü sa'ādetlü dāmād-ı pādişāhī İbrāhīm Paşa ḥażretleriniñ sarāy-ı 'ālīlerinde terbiyyet-kerde ve biñ yüz otuz iki tārīḫinde kitābcılıkları ḫidmet-i şerīfesiyle müteşerrif oldukdan ṣoñra biñ yüz otuz dört tārīḫinde bir sa'āmet ile çerāġ u ber-murād oldılar, Re'īsü'l-küttāb ḳalemiñde idiler. Bu güftār cümle-i āṯārlarındandır.

Ḳıṭ'a

Hep güft ü gūyā ey ḫat-ı nev gānedir sebeb
Ṭutma ḳulaḳ netīce anuñ ḳıyl ü ḳāline

---

1. Atbuda 135. s.dedir. Bu şair yazmada V.51 a'nın kenarındadır; ayrıca Süleymaniye Ktp., Hamidiye No. 1063'de yoktur.

ʿAşıḳ neler çeker reh-i ʿaşkıñda ey Edīb
Vāṣıl olunca menzil-i ḳaṣr-ı viṣāline

İ ḳ b ā l [1]

Şeref-baḫş-ı rub'-ı meskūn ve sehmü's-saʿāde-i zāyiçe-i gerdūn olan belde-i neʿāyim-i ḳamer-i aḥbiye-i iḥsān medīne-i defīnetü'l-berekāt-ı niʿam-ı firāvān Ḳosṭanṭıniyye-i felek-āsitāndandır. Nāmı Maḥmūd elḳabları Meḥmed ve iḳlīl-i celīl-i neseb-i zāt-ı şüreyyā-meşīlleri mānend-i simāk-ı aʿdel bālā-ṭırāz-ı şeref-i siyādet-i ekmel (20) olup zamān-ı māżīde Istanbul'a ḳāżī-i sem-āmed olan şārıḥ-i mütelaḳḳiyyü'l-ebḥar Seyyid Meḥmed Efendi merḥūmuñ necm-i giysūdār-ı sipihr-i şevḳ-i fāḫiri ve nūr-ı çeşm-i bīnişi ve maḥṣūl-i ʿömr-i āḫiridir ki rūy-ı dünyāya ancaḳ anuñla nigeh-sāz ve kiştzār-ı bādiye-i ümmīd beriyyesinde bundan ġayrı bir sünbüle dırāz olmayup dā'ire-i ḫayāl ve ceyb-i muḳanṭara-i iḫtimālinde bundan mā'adā nigerān-ı mürüvveti ve dīde-dūz-ı irtifā-i (25) ḳadr ü menzileti oldıġı bir mihr-i sipihr-himmeti yoġidi ve bu veled-i necābet-tev'emin ġıyābında sehmü'l-ġayb ḫāṭırın ol ḳadar zirāʿ-ı mürāʿāta urmaḳda idi kim kevākib-i müteḥayyire mānend-i sipihr-i rıżāsında ḫaṭṭ-ı istivā-yı dil-ḫvāhı üzre ḥareket (51b) ve sā'ir etbāʿı bile kevākib-i ḫamse taḥt-ı ḍav'-ı şemsde muhtefī oldukları gibi bunuñ sāye-i pertev-cemāl-i iḳbālinde müstaḍıll olup cümlesi mütāvaʿatında müsāraʿat iderlerdi. Hāṣılı bedr-i münīr menzil-i şarṭeyndon buṭeyne

---

1. Matbuda 135. s.dedir.

yāẕbereden deberāne kendüyi ṣarfa bāl-ġünbān-ı ʿazīmet oldıġı gibi (5) maḥdūm-ı mezkūr encümen-efrūz-ı mecālis olup nūr-ı ziyādetleri pertev-endāz-ı cebhe-i istiḳbāl-i kibār olduḳca ikrāmında ihtimām ve māh-ı cihān-gīr-i menāzil-i hane'a ve ʿavādan yāḫūd haḳa'a ve zābiḥden bir ṭarafa şitāb itdikgi gibi müʾtercem-i mezbūr ḥırām itdikce żāt-ı sa'd-iḳtirānlarını ḳayām ile ikrām-ı tām iderlerdi. Muḥaṣṣal pederiniñ ṣevret- devleti ile ruṭūbet-i ḥāli (10) ve dehr-i ġaddār-ı yābisü'l-vaʿıñ ḥarāret ü bürūdetin görmediginden niżāc-ı aḥvāli var idi. Sā'ir meḥādīm-i kirām gibi mihr-i pertev-fiken-i żāt-ı bülendi nevrūz-ı ṣuḥūrdan bürcü'l-ḥamel-i mehde ibtidā-yı teḥvīl ve lālālarınıñ nānend-i esed-i ḫāris pençe-i terbiyyelerinde nigeştegāhın tebdīl eyledigînden ṣoñra bāzū-yı himmeti idmān-ı meşḳ-i ḳavs-i ḳusaḥ-ı pür-eşkāl-i maʿārife iştiġāl (15) ve delv-i fikri ile maʾu'l-muʿīn-i ḥayāt-ı cāvidānī olan kemālde bi'l-ġuduvvi ve'l-āṣāl mīzān-ı ḥayālin vaḳı-ı biʾr-i ʿamīḳ-ı mesāʾil-i müşkile ve ibḥāṣ u cidāl eyleyüp ġavvāṣ-ı fikrin mānend-i ḥūt ġavṭa-kār-ı deryā-yı ʿulūm-ı tām ve ṣaḥrā-yı tefaʾüllde ḥadd-i nā-ġināş olan nice ṣevr-i bī-ṣuʿūrı hemçün sertān-ı pür-pīç-i iżṭırāb idüp ilzām u ifḥām eyleyiżdir. Ḫuṣūṣan (20) ʿilm-i nücūmda kemāl-i mahāret ve ḥarekāt-ı felekiyyeniñ mezāyāsın derk u iz'ān itmekde irtifāʿ-ı ḳadr ü menzileti var idi.ve şāhid-i istiʿdādı cevāhir-i tāḳ-ı kemāl oldıġından ḫūrşīd-i tāliʿi cedy-i cedīde-ikrāmdan pertev-efken-i ṣaḥīfe-i meram olup ḳırkdan infiṣāli tamām oldukdan ṣoñra ibtidā-i

ḫāric elli rütbesinde bir medrese ile ikrām (25) baʿdehū ikinci ḫāric ile iḥtirām olunup dāḫil rütbesine taḳarrüb ile esb-i ārzūsun zibende-i püskil-i zeyn-püş-ı iḫtişām eyledikden soñra baʿż dil-āzārun bu bī-çāreyi aḳreb gibi ledġ eylediklerinden beräy-ı (52a) ḳaṣd-ı muḳābele bir miḳdār kelām-ı nā-ġāyān ile müläḥaẓa-i maḥẕūr itmeyüp suḫan-sencān oldıġın merḥūm ṣadrü'ş-şehīd şeyḫü'l-ʿislām es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'niñ semʿine mānend-i aḥkām-ı muvaḥḥaḥ taḳvīm-i müdhiş illḳā eylediklerinden maḥdūm-ı mezbūr ile ṣadrü'ş-şüdūr-ı merḳūmuñ yıldızları barışmayup (5) hemçün şihāb-ı sāḳıṭ naẓar-ı iʿtibār-ı şeyḫü'l-islāmdan lāḳaṭ olaraḳ biʾl-āḫare nāmın taḳvīm-i celīlü'l-iḫtibārāt defter-i müderrisīnden ḥakk ve ḥacr ile teʾdīb u zecr eyleyüp üftādeniñ reʾs-i ṭarīḳında şems-i zer-i şemşe-i vücūd-ı istiʿdādı münkesif ve bedr-i münīr-i tāliʿi bu zenb-i caʿlīsi sebebiyle ʿuḳde-i zenbde münḥasif olup nice zamān ḥeylūlet-i ʿārıża-i arż-ı ġaraż ile (10) hilāl-i kāmı ḫurşīd-i feyżden istifāde-i nūr-ı sürūr ve revzen-i iḳbāline eşiʿʿa-i żiyā-i mihr-i merāmdan şerre ḳadar bir lemʿacıḳ ẓuhūr eylemeyüp zār u maʿzūr ve melāmet-meʾāb-ı ẓuhūr u dühūr olaraḳ güẕār idüp mānend-i ḳırān-ı naḥseyn-i ḥalīlesiyle bir yerde olup ḫüsn-i zindegānīsi var iken taşradan baʿż ʿavāriż ḥasebiyle mābeyn olup andan ḍaḥı dūr ve ceyb-ü dāmānı yek-rūze ḫarclıḳdan bile mehcūr iken

Ḳıṭʿa Li-münşiʾihī

(15) İderler keh gibi üftāde olmuş dillere raġbet
Ḳudūruñ keh-rübā-yı raḥmetiñ amcaḳ budur kāri
Biri baḳmazsa biri merḥamet eyler añā lābüd
Yetīm-i ḥālisiñ cezzāb-ı şefḳatdir dil-i zārı

mısdāḳınca ba'ż e'āli-i ṭarīḳımız olan efendilerimiz ḥāl-i sāfiline şefḳat ve zīr-i ḫākde defīn olan pederiniñ türābına merḥamet buyurup vilāyet-i (20) Rūmili ḳażābātından ba'żısıyla irkisār-ı ḫāṭırın cebr itmekle kerenderin müteḳāżı ve bu cerīdeyi taḥrīr esnāsında Koçhar'da ḳādī idi. Derd-mend bu ḳadar perīşān-tār ve kāse-i tamburvar nāzārāb-ı melāmet ile nedelenmiş bir zār iken yine vādī-i eş'ārda ve semt-i inşā-yı melāḥat-şi'ārda bī-naẓīr bir maḫdūm-ı pākīze-ta'bīrdir. Eger bir mikdār neca-i ṭāli'i nuḫūset-i idbārdan (25) rehā-yāb ve gerre-i eşi'a-i merḥūmdan dīde-i intiẓārı ḫiseş-yāb olsa şimdiki gibi böyle pürḳayd olmayup bu ġūne lā'ubālī ve mecnū'a-i vücūdı intifā'dan ḫālī olmazdı. Bu bir ḳaç beyt-i dil-āvūsından olan (52b) āb u tāb der-i zīr-i sütre-i şekk ü irtiyāb degildir.

Ġazel

Neca-ya mihr-i felek 'ayn-ı āftābdan āb
Nemān eyleme der-i cūst-cū serābdan āb

Nevā-yı 'aşḳile sırr-ı kerem ü dīde pür nemdir
Cūdā olur mı ḥabāb ābdan ḥabābdan āb

(5) Miṣāl-i teşne-lebim būs-ı la'lin itmem ümmīd
Dem-i ḫumārda ḫūrşīd bāña şerābdan āb

Sirişk-i dīde-i giryān ile düner gerdūn
Kīç eksik olmaz o nūh-çerḫ-i āsiyābdan āb

Ġazel

Yine ai zāġ kār-ı tīġ-i çeşm-i bī-amān olmuş
Felekde ṭab'-ı Mirrīḫ ile gūyā tev'emān olmuş

Ziyā-yı mihr-i nuṭḳı sīne-i billūr-ı çāfından
Dil-efrūz-ı muḫāṭab olmaġa āteş-zebān olmuş

(10) Ḥarām itmiş temāşā-gāh-ı bāġa ol çeh-i ḫūbān
Ḫiyāl-i gülsitān ḫāk-i rehinde zer-feşān olmuş

Żarūrī müncezibdir hūy-ı 'ālem rūy-ı cānāne
Ki ebrū dīde-i ḫuffāş-ı ḥüsne üstüḫān olmuş

Āgāh [1]

'Ale'l-ittifāḳ nām-ı nāmīleri Meḥmed Sulaḳ'dır. Fi'l-aṣl şāt-ı bülendleri şuhūr-ı cihān olan çehr-i Semerkand'dan olan

Li-münşi'ihī

Bāġın erbābı bilür būyını ancaḳ verdiñ
Şöhret-i būd-ı ṣabā seyr u seyaḥāt iledir

(15) maḍmūnı ile 'amel ve terk-i diyār u maḥall idüp ṣāt-ı āgāhlarına bihūde ḳarār-dāde-i feyż olmadıġı āşikār ve yolı ile siyāḥatde niçe muḫtefī esrār oldıġı ẓāhir ü bedīdār olmaġın siyāḥate ḳarār ve gül-geşt-i deşt u güzār-ı dār u diyār iderek ḫıṭṭa-i Rūm'uñ naẓīre-i Semerḳand'ı āb u hevāsı ve ehālisiniñ fıṭnat u zekāsı cihetinden memā-lik-i şarḳıñ bülendi olan (20) çehr-i Āmid-i keşīrü'l-meḥāmide gelüp def'-i dil-tengī-i ġurbete feżā-yı vāsi'i ḳadar bir 'arsa-i pehnā-yı ḥuşūr ve dūrī-i vaṭanla rızān olan eşk-i mecerā maḳı-i dīde-i ġam-dīdesine pīş-gāh-ı çehr-i dil-āvīsinden cereyān eyleyen şaṭṭı ḳadr-i īrās-ı

---

1. Matbuda 139. s.dedir.

māye-i sürūr ider şuhūrdan bir şehr-i ṣafā-bahş-ı ḫayāl ve bu āb u tābda memālikden ol diyāra naẓīr olur bir iḥtimāl miṣāl itmediğinden ol (25) cāy-gehde ḳarār itmegi ihtiyār idüp ol medīne-i pür-meymenete ḫadem-nihāde olaldan eşnā-yı taḥrīr-i teşkiremize gelince elli sene miḳdārı ol memleketde sākin olup şu'arā-yı 'aṣrımızdan bir kāmil-i hüner-der-pīş ve Fārisī ve Türkī'de ṣāḥib-i Dīvān (53a) bir dervīş-i dil-rīş olup

Li-münşi'ihī

'Ālemde tekāsül itmemişdir
ya'ni ki te'ehhül itmemişdir

beytine hem-hāl merd-i mücerred-i bī-ḳayd-ı 'iyāl ve āsāde-ser-i tedārik-i medār-ı ma'āş u bī-arzū-yı cem'-i māl oldığından iklīm-i vücūduna mālik ḥarīfü'l-me'ūne bir merd-i sālik olup

Li-münşi'ihī

(5) Bir nemekzārdır ki istiğnā
Andadır hep melāhat-ı ogyā
genc-i istiğnānıñ mürg-i dilā-i ferāḫatı
vefkınca ve iklīm-i kanā'atıñ şāhibü'l-vakt-i rāḥatıdır. Bu ebyāt-ı müteteṭāb Türkī Dīvān'ından intiḫāb olunan güftārındandır.

Beyt

Ḳoyalım mürg-i dilī lāneye bülbül yerine
Şāyed ol ġonca-dehen seyr-i gülistāne gele

(10) ve lehū

Bezmimiz yār ile Āgāh bu şeb
Böyle garm oldı ki hammām oldı

ve lehū

Sākī gelür mi meclis-i rindāne bir daḥı
Ma'mur olur mı kūşe-i vīrāne bir daḥı

ve lehū

Terk itse āgiyān-ı teni mürg-i dil nola
'Āḳil düşer mi düşdügi zindāna bir daḥı

ve lehū

(15) Devāt-ı sīmdir ol dilsitānıñ şanma yanında
Ḳażā şekl-i yed-i beyżāyı gösterdi miyānında

ve lehū

Buḥl ile 'ālemе żarbü'l-meşel olmaḳ yegdir
Maḥż-ı da'vā ile ṣāḥib-kerem olmaḳdan ise

E m r ī[1]

Hān-ı latīf ve iskm-i şerīfleri Emru'llāh olmağla mahlaş-ı mezburı iḫtiyār ve beyne'ş-şu'arā bu mahlasla şöhret-şi'ār olmuşlardır. Fi'l-aṣl maskaṭ-ı re'sleri Anatolı'da Lārende kaşabası olup sū-yı cennet-sarāy-ı Istanbul'a 'azīmet ve ba'de'l-vüṣūl Fāżıl Süleymān Efendi merḥūmdan mülāzım ve ṭarīḳ-ı 'aliyyeye duḫūl eyleyüp biñ şeksen beşde kevkeb-i baḫtı müsā'ade itmekle 'Alī Efendi merḥūmdan ibtidā-i ḫāric elli rütbesiyle Bahrāmiyye Medresesine ḥarām ba'dehū bin seksen yedi ramażānında yine (25) anlardan şāniye-i İbrāhım Pāşā'ya ḥareket-i ḫāricle ḳıyām buyurup libās-ı şevḳ u neşātın tecdīd ve bu sürūr ile ol ramażān-ı şerīfiñ (53b) evāsıtında şūyiyā 'ıyd eyleyüp ba'dehū biñ toksan bir muḥarreminde yine anlardan dāḫil ile Eyyūb'de Ferhād Pāşā Medresesine vāṣıl ve biñ toksan

1. Matbuda 141. s.dedir.

ikide kezalik anlardan Emre Ḥ'āce Medresesiyle ḥareket-i dāḥil yine ṭoḳsan beşde anlardan meşāmm-ı zībāsı būyende-i iḥtirām (5) olup mūmāle-i şaḥn ile Üsküdār'da Mimkārīzāde Yaḥyā Efendi Medresesine zevraḳ-suvār-ı 'aẓīmet ve bād-bān-kūşā-yı fülke-i ḥareket olup ol būḳ'a-i laṭīfede evvel müderris bunlar olmışlardır. Ba'dehū ṭoḳsan sekizde Ankaravī Meḥmed Efendi merḥūmdan şaḥn ile dil-şād ve ṭoḳsan ṭoḳuzda Dabbāġ-zāde Meḥmed Efendi merḥūmdan Sinān Pāşā Sulṭānına ibtidā-i altmışlı ile (10) āġūş-kūşā-yı şāḥid-i murād ve sene-i merḳūma şa'bānında Küçük Pāşā edresesine nakl ü ḥareket ve sene biñ yüzde Ebū Sa'īd-zāde Feyżu'llāh Efendi'den Zāl Pāşā'ya pīrāne-ser-i ḥareket ve yüz birde yine anlardan mūmāle-i Süleymāniyye ile Maḥmūd Paşa'ya ve andan yüz ikide Sulṭān Selīm'e nakl ve yüz beşde Ṣādıḳ Efendi merḥūmdan Süleymāniyye'ye taḳdīm ve yüz altı zi'l-ḥiccesinde es-Seyyid Feyżullāh Efendi'den Yeñişehirfenār (15) każāsıyla tekrīm olunup 'ādet üzre żabṭ idüp ma'zūl oldukdan soñra Bālyā arpalığı ile mükerrem ve yüz on üç şevvālinde Ḥalebü'ş-şehbā ḳāżīsı olup anda ḥükūmetde iken biñ yüz on dört ḥilālinde intiḳāl ve dār-ı fenādan ḳurār-gāh-ı bekāya irtiḥāl eyledi. 'İlmde 'allem ve inşāda müsellem olup 'Arābiyyat'da ḥāfıżası ḥasebiyle naḥrīrin ser-firāzı ve Fürs'de yād-dāştī-i bī-enbāz (20) olmağla gūyā Ḥāfız-ı Şīrāzī idi. İnşāsınıñ sergisi dīde-düz-ı dikkati ve sohbetiniñ kelīm-i nādire-gū āġūşte-i selāseti idi. Erbāb-ı suḫan ve aṣḥāb-ı fenn bir mecmū'asına Kenzü'l-inşā diyü tesmiye-i nām idüp maḥfaza-i derūnla-

rında ḥıfẓ ile ikrām iderlerdi. Elsine-i ġelāsede eş'ārı var idi. Bu bir kaç beyt-i Fārisī ḳaṣīdelerindendir.

Ġazel

(25) صافیا از بزم صحبت باکم صحبا بده
با فروغ مهر رویت جام نور افزا بده
در سماع ایم بحشت بوقهای نه سما
جرعه از فیض جام بزم مولا نما بده

Bu güftār daḥı mütercem-i meẕkūrūn Türkī'de olan eş'ārlarındandır.

(54a) Ġazel

Temennā-yı sürūr-ı sīne vaṣl-ı ġül-'iẕār özler
Kilşād-ı ġonca-i ümmīdimiz fuṣl-ı nev-bahār özler

Dili āvīze-i fitrāk-ı zülf itmek murād itmiş
Düvār-ı esb-i nāzım şimdi muḥcīr-i şikār özler

Şeb-i tārīk-i baḥr içre ḳalupdur gönlümüz tenhā
Ḫayāl-i rişte-i zülfüñ gibi bir ġam-ḫīsār özler

(5) Semend-i İntiẓār-ı ṭab'-ı ḥurrī olmuş āmāde
Cihān peymā-yı 'aşḳıñdır ki dā'im reh-güẕār özler

E m ī r ī[1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Ceẓīre-i buzurgı şekker-rīz-i ṭabaḳçe-i meḥāmid olan konār-ı ġatda vāḳı' ḥuṣn-ı mi-devver ve ġār °,,> medīne-i Āmid'dendir. Ticāret-gāh-ı sūdda vücūd-ı bihbūdı feyż-mend-i rubḥ-ı rāyiḥa-i siyādet olan gürūh-ı pür-sa'ādetden (10) oldıġından mā'adā mıyān-ı ḥayl-şu'arāda bir emīr-i şāḥib-livā-yı feṣāḥat olmaġın maḫlaṣ-ı merḳūmı iḫtiyār ve bu laḳab ile şöhret-şi'ār olmuşlar idi. 'Aṣrıñ pür-gū şu'arāsından ve vaḳtiñ ẓurafā-

1. Matbuda 144. s.dedir.

sındandır. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

beyt

Şararup şoldı benzim berk-i ḫazāne döndi
Önüme düşüp Emīrī gidelim rūzgārın

(15) Ü m ī d ī[1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Aḥmed olmaḳ üzre güşzedimizdir. Rūmili'nde Akçaḫazanlıḳ dimekle meşhūr olan ḳaṣabadan ẓuhūr idüp ol diyārda vāḳı' Ḫalvetī Zāviyyesinde şeyḫ olan İsmā'īl Efendi nām 'azīziñ ser-tācı ve püser-i necābet-eser-i nābihi'l-ibtihācıdır. Hengām-ı cevānīde kemālden ġayrı neseneyi ārzū vü iltiçā ve dergeh-i Ḥaḳ'dan 'ilm ü ma'rifetden ġayrısın (20) recā itmenekle ma'ārif-i bisyāre intimā ve illeriñ bīgāne oldıḳları 'ulūm ile āşinā olup ol diyār-ı bī-medārda bīhūde künc-i ḫalvethānede ārām itmek mānī'-i mu'ayyene-i rūy-ı kām oldıġın müşāhade-i tām eyledigiinden ḳıble-gāh-ı cemī'-i ümmīd ve etribe vü sükkānı muẓhar-ı 'avāṭıf-ı Rabb-i necīd olan bāb-ı mürādāt ve derīçe-i sa'ādāt Ḳosṭanṭıniyye-i 'aliyye şaynet-i'ami'l-beliyye cānibine gelüp (25) ḥüsn-i aḫlāḳıyle ġūş-āfāḳ-ı ma'ālī ve ḥarekāt u sekenātı memdūḥ-ı erbāb-ı ma'ālī olarak ta'yīn-i devrān ile ġāt-ı celīlü'ş-şānları Ayaşofya-i Şaġīrde Ḥüseyin Āġā Zāviyesinde seccāde-nişīn-i meşīḫat olmaġla netīce-pezīr (54b) olup ol zāviye-i dilnişīnde nice zamān ẓıll'-ı müstaḳīm veterü't-tām-ı ḫidmet-i saġīr ü kebīr oldukdan soñra ḥüsn-i sülūk-ı şeyḫāneşi ve

1 l. Matbuda 144. s.dedir.

vādi-i ḫudā-dādında reftār-ı dilīrānesi bādi-i isviyād-ı kadr ü menzilet ve sebeb-i terakkī-i mertebet olup böyle bir fāżıl-ı silsiletü'z-zeheb meşāyiḫ-i kirāma dāḫil olmamak revā (5) değildir diyü meşāyiḫ-i kirāmıñ vāḳı' olan silsile-i laṭīfelerinde ol 'aṣrıñ şeyḫü'l-islāma bunları daḫı tertībe idḫāl eyleyüp iḫtirām ve bulundukları pāyede ḳat'-ı ḳademāt-ı nerdübān-ı küreī-i iclāl itdirerek ikrāmında istiḥcāl ve meşīḫat-ı Cāmi'-i şehzāde ile kürsī-nişīn-i ikbāl idüp müreffehü'l-bāl olmuşlar idi. Ḳırk sekiz senede müretteb (10) va'z ile ḫatm-i tefsīr-i şerīf eylemiş ẓāhir u bāṭını mu'mūr bir şeyḫ-i laṭīf idi. Vaḳtinde ḫaylı eşere muvaffaḳ olup Kevāşiḥ-i Evliyā nām bir kitāb ve ed'iyeye müte'allıḳ āyāt u aḥādīs-i cāmi' bir te'līf-i müstetāba muvaffaḳ olup gürūh-ı meşāyiḫ-i kirām ṭıbb-ı ma'nevī ile meşġūl āşinā ve ol fenn-i bāṭınīde rüsūḫ-ı tāmları bī-mersā iken ṭıbb-ı ẓāhirīye de ruḫṣat virdiklerinden (15) 'ilm-i ebdāna mürāca'at-ı bādī-i ḳuvvet-i mücāhede vü 'ibādāt olur ma'nāsına 'ilm-i ṭıbda olan Keşf-i Reyān'a bir terceme-i nāzikāne eyleyüp nil-i dimā'-ı 'urūḳ-ı merīd-i hezār 'illete deşt-i inābet-i pür-ḥikmeti ile bir miḳyās ve tedbīr-i 'ilel-i şūriyyeye şıfā'u'l-'ayn-ı emrāż-ı ma'neviyye olan ḫayrü'l-iḳtibās-ı enfāsından netīce-peẕīr-i devā-i ' bere'ü's-sā'a olur bir ḳıyās vaż' eylemişler idi kim 'adimü'l-miṯāl (20) idi. Bu minvāl üzre şavma'a-i lima'a-i intifā'de taḥṣīl-i eczā-yı iḫlāṣa iştiġal üzre iken biñ yüz altı sālinde cāmi'-i bekā-yı aḥżarḫanādīl-i sūfūf-ı ervāḥ-ı müstecmi'u'l-inşirāḥda i'tikāf-ı

mü'ebbed eyleyüp dîde-i dünyâ ile dîdem-i dünyadan 'uzlet ve ol senede 'alem-i fânîden tekye-gâh-ı bekâya göçüp rıhlet eyledi. Şeyh-i celîlü'l-kadr sâlifü'ş- (25) şikr meşâyih-i ulu'l-ihtirâmdan olmağla kendilerin faâla-i feżâ'illeri olan kelâm-ı necma'u'l-fevâżılları ekseriyya sûfiyâne vü şeyhâne ilâha vü na't dil-pesendâne olup sâ'ir şu'arâ gibi her vâdîde tek ü tâz ve hakîkatde (55a) itmedikleri neşeleri kendüye isnâd itmekle pâ-bend-i silsile-i mecâz değil idi. Belki cümle kelâma tasavvuf-ı pâk ve zımnında ecr ü mesûbat ümmid olunan kelâm-ı tâbnâkından idi. Ez-cümle bu bir iki beyt nâ't-ı nebevîdendir.

Es-na't-ı şerîf

(5) Enbiyânıñ hayline şâh itdi ol Rabb-i mu'în
Anıñ içün oldı zâtın rahmeten lil'âlemîn
Zâtın ile oldı bünyâm-ı nübüvvet çün bihîn
Merhaba ey nûr-ı ümmet merhaba yâ merhaba

Ey şefa'at kânı fahr-i enbiyâ vü mürselîn
Tâ'atıñda buldı devlet cümleten hep kâmilîn
Kıl cümîd'ye şefâ'at ya şefi'a'l-müznibîn
Merhabâ ey nûr-ı ümmet merhabâ yâ merhabâ

Âzerî [1]

Revnak-efzâ-yı rûy-ı dünyâ olan şehr-i Istanbul-ı bîhemtâdan olup (10) küttâbdan re'îs kalemînde kâtib ve hâlince hat'-ı merâtib itmişdir. Fetîle-i dâğ-ı 'aşkı sûzân bir mahdûm-ı nükte-dân idi. Şehr-i Kostantıniyye'de Lâleli Çeşme'de mütevellid olduğundan ber-mukteżâ-yı hâliyyet etribe-i ernesinde sûziş-i muhabbet hâsıl ve elbette bir mahbûba lâle-veş dâğ-ber-dil olup şem'-i muhabbeti sûzân

1. Matbuda 146. s.dedir.

ve maḥbūbesiz evḳāti ġayrān itmezdi. Āḫirbet bu hevādan (15) ferāġat ve Lāleli Çeşme'de bīhūde sükūnunda büy-ı rāḥat bulamayup dīvān-ı efkārdenin revāyiḥ-i ǧūn-ı cennet-meşāmm ile ta'ṭīr içün ǧām defterdārı olup ol ṭarafa 'azm ü ḥırām itmişdir. Tekfurṭaġlı Muṣṭafā Pāşā merḥūmūn vezāretinde ǧām defterdārı iken revża-i cināna 'azīmet ve dār-ı fenādan heşt-behişt-i rāḥat-sirişte rıḥlet (20) eyledi. Bu güftār-ı leṭāfet-şi'ār zāde-i ṭab'ları olan āşārlarındandır.

Ġazel

Telḫ itdi 'ayşımı lebīni nūş-ı ḫand iden
Ḳalmış seni ṭabīb beni derd-mend iden

Virmiş şekīb u ṣabrı sevip sen sitemgerī
Ṣabr it belā-yı 'aşḳa diyü baña pend iden

Āteş bıraḳdı miemere-i ḳalb-i 'āşıḳa
Ruḫsārıñ üzre dāne-i ḫāliñ sipend iden

(25) Āẕerī-i Dīger [1]

Ṭabī'at-ı bī-bahāneleri kīse-i duḫān-ı pür-behcetleri gibi nāzikāne olan şehr-i cennet-āsā medīne-i Burūsa'dan olup dil-i dilīrānesi ve ḳalem-i sütūde-raḳamı ma'ārifde müsellem ve dehān-ı gīrīn-beyān-ı 'irfānı ḫoḳka-i devāt-ı nāzik (55b) edevātı gibi dil-pesend-i nezāket-i perverān-ı 'ālem olup güftār ile leṭāfet-i ṭabī'at-ı hōş-āyendesine istidlāl olundıġından ol emre iḥtābeten muḥtāc-ı istişhād olmadıġı muẓā-kerde-i aṣḥāb-ı fu'ādd ır. Evā'il-i ḥālinde medīne-i mezbūra maḥkemesinde ḫidmet-i kitābetde olup ġāt-ı nefīsi enderūn-ı (5) ṭarīk-ı tedrīse duḫūle cāsiz ve bā-

1. Matbuda 147. s.dedir.

'ādet-i seniyye-i ṭarīk-ı 'aliyye mülāzım olduḳdan ṣoñra medīne-i Burūsa'da ḫāric i'tibār ile Köpüklü Medresesine ba'dehū ḥareket-i ḫāricle Defterdār Yaḥyā Medresesine olup ol medresede iken muḥāsib-i rūzgār-ı sitem-kār mu'āmelesinde ba'ż kārından rencide oldıġın iẓhār idüp re's-i tarīḳa olan i'tibār-ı ḫāricīsini güyā (16) mīrīye ḳabż ve medrese-i mezbūra üzerinden ref' olunmaġla şān-ı refī'ine nakīṣa taruyan ve tamām-ı bedr olmuş ve meh-i hāledār-kāmında noḳṣan-ı fāḥiş nümāyān oldıġından ṣoñra ḥāline merḥamet buyurılup sedd-i ramaḳ olacaḳ ḳadar bir ma'īşet ile def'-i ġam-ı nevā'ib ve fikr-i telāfī-i endūh-ı neşā'ib ḥaṣıl ikon sene biñ yüz on ṭoḳuzda her sekīnet-i taṣḥīḥ-i nefsü'l-emrīsi ile (15) ṣaḥīḥ olan bār-gāh-ı 'alī-miḳdarda şitābān ve luṣamā ve baḫtı ile mürāfa'a olmaġla maḥkeme-i Kirdigār'a revān olmuşlardır. Bu güftār āṯār-ı ṭab'-ı letāfet-medārlarındandır.

Beyt

Üzeri gülşen-sarāy-ı ġamda 'aşḳ-ı yār ile
Daġlarla lāleẕāra sīne beñzer beñzemez

E b u ' l - E s ' a d [1]

İsm-i nāzenīnleri Meḥmed Emīn'dir. Asrımız şu'arāsından olup (20) vaḳtimizde Istanbul ḳażāsından ma'żūl olduḳdan ṣoñra rütbe-i 'izām ve merātib-i ikramdan Anaṭolı kādi'asker liġi pāyesiyle pāyesin ḳat' u iḥrāz ve beyne'l-emsāl bu ikrāmlu ser-firāz olan sütūde-siyerlerin bülendi

1. Matbuda 149. o.dedir.

Ṭosyevī Muṣṭafā Efendi'niñ ḥāṣıl-ı ʿÜmr-i girān-māyeleri ve maḥṣūl-i nihāl-i bāġ-ı vücūd-ı bihān-sāyeleridir ki ni-met-hāne-i erbāb-ı ʿirfān olan şehr-i (25) cennet-nişān Ḳosṭanṭıniyye-i niʿmet-firāvāndan ẓuhūr idüp ṭulū'd-dehr-i ḥacr-i terbiye-i dāye-i kemālde neşv ü nemā bulan ẕāt-ı pür-ʿirfānlardan olup hengām-ı ṭufūliyyet ve eyyām-ı ṣabā-vetlerinden beri ḫaridār-ı maʿrifet ve mücidd-i (56a) taḥ-ṣīl-i faẓīlet olmaġın ʿaḳl-ı selīm ve ẕihn-i müstaḳīmin vādī-i ʿirfāna ḥaşr-ı tām ve zānū-yı gūş-i vüs'in ik-ʿād-ı iʿtiyād-ı ḫalvet-ḫāne-i kesb-i maʿārif-i şeb ü rūz eyleyüp bir ḥırām üzre ḳayām eyleyen ṣāf-dil ve ṣāf-derūn bir yār-ı ḥaḳīḳat-meşhūndur. Ṣalāḥ-ı ḥāl ve taṣfiye-i bāle ʿale'd-devām (5) iştiġāl eyleyen erbāb-ı kemālden olup

Beyt

Virdi behişt-i heşti Ḫudā cüns-i ṭāʿata
Bāzār-ı faẓlda olur ednā şemen semūn

tesliyyesin hem-ḥāl itāʿatle tāʿati ḥüsn-i ḥatt ile nüsḫa-i kübrā-yı faẓīleti comʿ eyleyen āgāhlardandır. Heşt-behişt-i bāġ-ı mükteronnimü't-ṭuyūr ve mevzūnü's-secʿ-i eşʿārda mu-ḳaddemā Firdevsī taḫallüṣ eyleyüp Firdevsī-i Dīger olduġun (10) istimāʿ itmekle maḥlaṣ-ı merḳūmu kendilerden ibʿād ve mevrid'l-büleġā-i dānişverānīde maḥlaṣların Ebu'l-esʿad ey-lemişlerdir. Vāḳıʿa maḥlaṣ-ı mezbūr güş-zed olmayup bu ana değin āşikār ve mesbūk-ı esāmī-i ricāl-i eşʿār olmammışdır. Mütercem-i vālā-cenāb māl̈zeme-i ẕihn-i derrākleri olan feżā'ili iktisābıen çoñra faẓla-i faẓīletleri olan eşʿārda daḫı ʿArabī ve Fārisī ve Türkī suḫanda güyā (15) ve çeh-

çeh-i endelib-i nāzik-edā gibi elḥān-ı sevdānları ile bī-pervā nādire-senc-i ġurūh-ı şu'arā olurlar idi. Ġazel ü ḳaṣā'idine nihāyet ve kelām-ı mevzūn-ı hoş-nümālarına ḥadd ü ġāyet yokdur. Sent-i tevārīḫde kelāma kesīr ve şekā vü fitnatla şehir bir şā'ir-i 'acāyib-ta'birdir. Ḫuṣūṣan sene biñ yüz otuz iki tārīḫinde vāḳı' olan sūr-ı hümāyūn-ı şevket-maḳrūna sāde-i (20) ṭab'-ı ra'nālara olan tārīḫ-i biākrān cilve-sene-i enderūn-ı suḥan-dānān-ı cihāndır. Mütercem-i mārü'ẕ-ẕikr sene biñ yüz dört tārīḫinde mülāzam ve ḳarından münfaṣıl olduḳdan ṣoñra 'aṣrıñ meheresinden istifāde ve nüsaḫ-ı mütedāvileyi görüp ifādeye ḳudret-i tām ḥāṣıl olduḳdan ṣoñra sene biñ yüz on toḳuzda şeyḫü'l-islām müfti'l-enām erbāb-ı fażā'iliñ bülendi(29) merḥūm u maġfūr Meḥmed Ṣādıḳ Efendi'den āḫir-i silsilelerinde hitāme-i misk-būyundan dimāġ-ā ṣıdnā-yı feyż olup ibtidā-i hāric elli ile 'Arabiyyeci Üveys Medresesine müderris olup tāc-ı ibtihāc ḥarā (56b) peyveste-i nih-ṭāḳ-ı gerdūn olduḳdan ṣoñra tarīḳıyla ḥareket-i ḫāric ba'delü dāḫil ba'dehü ḥareket-i dāḫil olup yerinde müsāvāt-ı ṣaḥn i'tibārıyla memmūn olmuşlardır. Ekser ġazel ü ḳaṣā'idi ma'na-yı nefsü'l-emriñ perverdesi olup şā'ir cesūr şu'arā gibi mażmūm diyerek derūde-i perverde-i 'ırż u vaḳār edna (5) mażmūn içün irtikāb-ı tekellüf-i güftār eylemezlerdi. Bu güftār bu mecelle-i celīle-i 'irfāna taḥrīr içün irsāl eyledikleri āsārdandır. Ṭab'u hayāllerine mażmūn-ı maḳālleri ile istidlāl olunur.

Ġazel

Düşdüm şarāba şevḳ-ı leb-i dilrübā ile
Pürdür ḥabābvār derūnum hevā ile

Mānend-i gerd-i ġam degil olsam da ḫāksār
Tek kūy-ı yāre ʿāzim olaydım şabā ile

(10) Bāb-ı felek-meʾābınıñ oldum mülāzımı
Ol serv-ḳadd-i ḥūsne uruldum ḳażā ile

Çāyed dil rakībe vire ruʿb-ı cān-güdāz
Ṣaḥrā-yı ʿaşḳı ṭayy idelim hūy u hāy ile

Bilmem ne ḥīle itsek o Yūsuf-cemāle kim
Girmez ele metāʿ-ı viṣāli recā ile

ve lehū

(15) Şeydā-yı zülfüñ oldı dil-i bī-ḳarārımız
Sevdāya düşdi Ḳayṣ-ı siyeh-rūzgārımız

Şād eylemez mi ʿāşıḳ-ı pā-māl-i hecrini
Bir tāziyānesiyle o çāpük-süvārımız

ve lehū

Ruḫṣat-dih-i vaṣl olmadı ḫaṭṭ-ı ruḫı yārin
Ümmīd gül-i luṭfını itme bu bahārın

ve lehū

(20) Uşlanmadı gitdi şehā dīvāne göñlüm bir daḫı
Taʿmīr olunmaz yıḳdıġın vīrāne göñlüm bir daḫı

Öyle şarāb-ı ʿaşḳ ile bed-mest-i rüsvā oldı kim
Hüşyārlıḳ bilmez nedir mestāne göñlüm bir daḫı

Mütercem-i sābıḳu'ş-şikr reftārında kimesneyi dil-gīr itmekden iḥtirāz idüp kendi şuġli ile evḳāt-güzār ve kendi vaḥdetinde dāʾimā ṭalebde olup maʿārif-i idḫār itmekde olmaġla bulundıġı meclisde aḳrānından birini (25) baʿż kimesneler esnā-yı ṣoḥbetde mezemmet idüp çekberi itdikce

Li-münġiʾihī

El-ān bir ḳıldan alur nükte-i bārīk maḍmūnı
Ne ḥācet ḳıṣṣayı taṭvīle mānend-i ṣeb-i yeldā

Ṭaḳılmak herkese dünbāle gibi girü ḳor ṭab'ı
Varaḳ dīger ḥikāyet dīger ey 'āşıḳ dīger ma'nā

(57a) diyüp ṣoḥbeti ṭaraf-ı āḫara sevḳ u tagbīr ve ba'ż maḥalle münāsib hikāye-i māżiyeden ḥiṣṣe alınacaḳ ṣadedler ile ol meclisde olunan faṣl-ı ġıybeti kelām-ı dīgerle ḥalṭ u tebdīl iderek mümkin oldukca mezkūr-ı fi'l-meclis olan ẕātıñ 'ırżını ḥimāyet idüp semt-i maḥabbete vüṣūḳ ve ḳādir oldıġa (5) ḳadar ḥaḳḳın mürā'āt-ı ḥuḳūḳ iderdi. Eı-ḥāṣıl evṣāfında ne ḳadar ẕikrā olunsa müteḥammil ve rūz-nāmçe-i ḥāli ne rütbe tafṣīl olunsa sezā vü maḥaldir. Ancaḳ bezm-i inşāda bu mertebe ketb ü imlā olunup evṣāflarında bundan ziyāde teḳṣīr bu cerīde-i cedīdeniñ vaẓīfe-i kilk-i teri olmamaġla bu ḳadarca taḥrīr ve nüsḫa-i edāya güyiyā berberā'a-i istihlāl ta'bīr ḳılındı.

(10) Ānī Ḳadın[1]

Ṭā'ife-i nisvāndan nādiretü'l-akrān ve zübde-i zenān zühre-i zehrā-yı sipihr-i 'irfāndan ṣecere-i āl-i Ḥasan-cān'ıñ ṣemere-i behiyye-i dil-pesendi ve sūḳu'l-'ukāẓ-ı ma'ārifde ḥ'ācegān-ı kār-gāh-ı dānişiñ māyedār u ecvedi ve ol gürūhdan el-yevm mevcūd olanların a'lem u ergedi olup ḥacle-gāh-ı ma'rifetleriniñ 'arūs-ı püster-i nezāketi ve ṣadr-ı ḥarem-sarāy-ı fıṭnatlarınıñ (15) bānū-yı ṣebistān-ı ẓarāfetidir. Nām-ı laṭīf ve ism-i şerīfleri Fātıma' dır. Emīr Āġa dimekle şehīr bir merd-i dilīriñ ḥalīlesi

olup beyne'n-nisvān Ḫ'āce-i zenān tavṣīfi ile pür-'unvān ve ümmü'ş-su'adā-yı nesl-i Ḥasancān'dır. Belki cānlarınıñ cānı ve merdüm-i dide-i 'irfānlarınıñ kuḥl-i Ṣıfāhānı'dır Ne kuḥl-i Ṣıfahān belki şīrāze-bend-i cem'iyyet-i Īrān u Tūrān şānları ve ibrīz-i ḫāliṣ-i (20) ser-tāc-ı pür-la'l-i bedaḫşān-ı celādet-'unvānlarıdır. Ne 'unvān belki ġonca-i gülistān-ı nāzikī-revişleri ve 'andelīb-i ḫōş-nāme-i nezāket-perverişleridir. Vāki'a ṣūret-i ḥālde tedḳīḳ-i fikr-i enīḳ olunup cüst-cū olunsa mezbūranıñ mā-fevḳında şu'arā-yı ülu'l-iḥtirāmdan levend-i dil-pesend zevraḳ-niṣīnān-ı baḥr-i 'irfān-ı suḫan-sencānīden ḳatı çok erler bulunur fe ammā kār-gāh-ı dest-gāhlarında (25) nesḫ-ı ḳamīṣdan mergūb ve bir kūşe-i inzivāda ḫaṭṭ-ı merdāne bedel-i yādigār-ı destleri olan ġazelden ġayrı bir tuḥfe-i yedleri maṭlūb olmayan ṭā'ife-i nisvāndan böyle bir zen-i merdane nesc yerine ḫaṭṭ-ı nesḫ u ta'līḳ (57b) ve ġazel yerine tegazzül eyleye ḫaylī erlik ve bī-meḥābā serverlik degil midir. Böyle bir zen-i merd-nümūnuñ 'ālem-i dünyāda tuḥfe-i raḥm-i dahmetü'l-ma'ārifi olan yürī er oġlı erim dise lāyıḳ ve 'uhdesinden aḥbābınıñ nigerān oldukları ma'ārif ḥaḳḳında mevrūsumdur diyü da'vā itse ṣādıḳdır (5). Egerçi evā'ilde güzerān eyleyen Ṣā'ire Zeyneb didikleri yādigārın Ḥasan Çelebi Teẕkiresinde

Beyt

Āb-ı ḥayāt olmayıcaḳ ḳısmet ey gönül
Bin yıl gerekse Ḫıżr ile seyr-i Sikender it

Zeyneb ko meyli ziynet-i dünyāya zen gibi
Merdānevār sāde dil ol ḥerk-i zīver it

ġazeli mestūr ve beyne'l-enām rūz-nāmçe -i ḥāli maʿrūf u meşhūrdur. Lākin bi-ġayri'l-iʿtisāf dīde-i inṣāf ile naẓar olunsa Zeyneb'iñ kāse-i nemek-ḫīz-i şevki (10) bunuñ cām-ı nā-fercām-ı ṭabʿı gibi ẕevḳ ile lebrīz ve anıñ şīve-i ḥarekāt-ı güftārı bunuñ reftār-ı edā-yı şīrīn-kārı gibi dil-āvīz degildir. Bu iddiʿānıñ muḥākeme-i āşikārı müterceme-i mezbūranıñ bu ġazel-i ābdārından ẓāhir u āşikār olur

Ġazel-i laṭīf

Ferāmūş itdi ḫaylī dem dürür yād itmeden ḳaldı
Benim çoḳ sevdigim maḫzūnı dil-şād itmeden ḳaldı

(15) Nola taʿmīrine ḳaṣd itmese şāh-ı cihān-bānım
Bilür kim ḫāṭır-ı vīrānım ābād itmeden ḳaldı

Ḳalupdur baḥr-i ġamda fülk-i dil yoḳ sāḥil-i maḳṣūd
Ḥayflar rūzgārım baña imdāt itmeden ḳaldı

Düşelden rāh-ı ʿaşḳa yāre zār u nā-tüvāndır dil
Ser-i kūyunda ḥālim yāre feryād itmeden ḳaldı

Niçün der-pey olur Ānī ki ḥāl-i Ḳays'ı bilmez mi
O bī-çāre yitürdi kendin irşād itmeden ḳaldı

ve lehū

(20) Ḫayāl-i ʿārıżıñla sīne ṣaḥn-ı gülsitānımdır
Açılmış şerḥalar sīnemde naḫl-i erġuvānımdır

Ümīd-i vuṣlatıñ ey ḳaşları yā sīneden çıkmaz
Ḫayāl-i tīr-i ġamzen Āniyā ḫāṭır-nişānımdır

Müterceme-i mezkūrenin müretteb Dīvānı ve miyān-ı zenānda ḫaylī nām u şānı var idi. Maḫdūm-ı hōş-āyende-eṭvārı Yeñi-şehirfenār ḳāżīsı iken kendilerle (25) bile olmaġla anda intiḳāl idüp dār-ı cināna rāh-nümūn ve ol şehriñ enderūnunda ṣandūḳa-i vücūdları medfūndur. Laṭīfe : Müterceme-i mesbūḳü'ẕ-ẕikr şuʿarā-yı nisvāndan olmaġla cümlesiniñ

taḥtına teʾḫīr olunmaḳ münāsib görülüp (58a) āḫirü't-taḥrīr olunmaḳ tercīḥ olunup tertībde cümleniñ taḥtına vaż‘ olunmuşdur ve müterceme-i mesbūrunıñ ḥaḳḳında nice leṭā-ʾif-i ‘acībe ve ḥikāyāt-ı ġarībe miyān-ı merdān-ı suḫan-sencān-ı devrānda güẕerān eylemişdir ki her biri mengüş-ı güş-ı istimā‘ dlmaġa şāyeste ve ḳırṭa-i fāḫire-i sėmā‘ olmaḳlıġa (5) bāyestedir. Ḥattā ‘aṣrıñ ‘arūs-ı ḥaclegāh-ı leṭāyifi ve bezmiñ nemek-i meclis-i müsāmere-i ẓarāyifi olup şu‘arā-yı zamān-ı nādirü'l-aḳrāndan vücūd-ı bukalemūn-āṣārı en lāyenkaseemde ṣad şekl-i ‘acīb iẓhār ve bir nüktede hezār ṣūret-i ġarīb āşikār ider maḳūlesi/bir ma‘lūm olmadıḳ yādigār olup zamān-ı ḥayātında bütün ‘ömri ebnā-yı zamāna renk itmekle güẕerān ve ekṣer (10) evḳātı hezl ve meẕāḳ-ı yārānı isti‘āb idüp lāġ u laṭīfeleri meşhūr-ı cihān ve mestūr-ı ṣuḥūf-ı ḥāfıẓa-i hünerverān-ı devrān şā‘ir-i fenn-āzmā-yı cihān ẕāt-ı ma‘ārif-mersūm Üsküdārı Sırrī merḥūm ekṣer evḳātda tercemeleri sebḳat eyleyen bānū-yı ḥarem-sarāy-ı ma‘rifet ve muḫaddire-i sırr-ı evḳāt-ı ‘iṣmet nisvān-ı behcet-ittiṣāfıñ nūr-ı cebhe-i şānı müterceme-i meẕkūr Ānī Ḳadın'ıñ (15) püser-i necābet-eseri olan maḫdūm-ı ser-āzāde faḫrü'l-aḳrān Ḳadıncıḳ-zāde- merḥūm es-Seyyid Meḥmed Efendi ile görüşüp şeb-tā-be-seḥer ülfet ü sohbet ve ḫānedānında beytūtet iden mihmānlarından ve ol maḫdūm-ı sohbet-esīr ile bī-tekellüf ülfet iden yārānlarından olmaġla bir gün yine ‘ādet-i pesendīde ve de'b-i dīrīnesi üzre maḫdūm-ı müşārün ileyhe varup sohbet-i vefīr ve ülfet-i keşīr (20) ile nice lāġ u laṭīfe

der-kār gāh āfākī muṣāḥabet ve gāh ṣoḥbet-i ʿilmiyye vü eşʿar ile nıṣfü'l-leyle degin neşāṭ-efzā-yı erbāb-ı bezm-i ṣoḥbet oldukdan ṣoñra şebīke-i müjgān tāʿir-i hᵛāba kafes ve çekerzār-ı istirāḥat-ı ārām-gāh tūtī-i zebān-ı herkes olup ṣāḥib-ḫāne-i yārāna vedāʿ idüp cānib-i ḥareme revān oldıġı maḥalde leyse fi'd-dāri ġayruna deyyār ṣūretleri nümāyān oldukda (25) müterceem-i merkūm Sırrī merḥūm kendi kendine fikr-i serīʿ ve mülāḥaẓa-i vasīʿ eyleyüp bu şeb dahı böyle āhir ve murādım üzre kimesneye bir reng itmege mübādir olmamaḳ revā degildir. ʿAceba ne gūna reftār ile hᵛāhiş-i dil ḥuṣūl-peẕīr (58b) ve ne minvāl üzre ḥareket olunmaġla iẓhār-ı māfi'ż-ẓamīr olur-diyü pāsbān-āsā beytūtet itdügi hücreniñ cevānibini cüst-cū ve kaṭʿ-ı hāy u hū idüp bir küşede şebīke-i nigāhı bir ṣaydı ʿıcāletü'l-vaḳte hem-āġūş ve dūrdan merdüm-i çeşmine bir peştaḫte düş olup şitābān cānib-i peştaḫteye (5) revān oldukda görür ol ṣandūkatü'l-maʿārifiñ üstünde bir ẕātıñ mecmūʿatü'l-maʿārifi vaż' olunmuş āyā bu mecmūʿa-i müstetāb ne maḳūle şāhid-i rāzdan keşf-i nikāb ider diyü dest-dırāz ve enderūnuna nigeh-sāz oldukda görür ki ṣāḥib-ḫāne maḥdūmuñ vālideleri Ānī-i maʿārif-mevsūmuñ Dīvān-ı muḥadderesidir. Der-ḥāl māl bulmuş abdāl gibi ol şeb-çerāġ-ı (10) ḳulzüm-i güftārı şemʿ-i sūzān-ı bezmiñ cenbine iḥżār idüp ʿarż-ı iştiyāḳ ve taḳlīb-i evrāḳ iderek ḫāṭır-ı ʿāṭırı bu emr ile pür-iżṭırāb olup nefsine böyle ḫıṭāb eyledi ki ey cüyende-i mezāḳ-ı dil ü cān v'ey reng-perdāz-ı zümre-i yārān

Beyt

شـــده راهی بدید از جانب مقصـد روم شـاید
بدیدم در سر انجامش هـــزاران روی مطلبهـــا

el-ḥāṣıl ol (15) bezle-gū-yı küşāde-rāz müterceme-i mestūreniñ Dīvān-ı muḥadderāsine dest-dırāz olup ol mecelle-i mecmū'atü'l-'irfānıñ içinde şebt olunan ḳaṣā'id u ġazeliyyātdan her nerede Ānī maḥlaṣı güzerān itdi ise taġyīr ve taḥvīl ve maḥlaṣ-ı merḳūmuñ nūn'unu ḥakk ü iṣbāt ile ḥarf-i mīm'e tebdīl eyleyüp lisān-ı Türkī'de meṣel-i sā'iredendir ki ḳapa ḳutunuñ ḳapaġını dirler (20) gūyiyā ol meṣel ile 'āmil olup dīvānçeniñ cildi ile dīvān-ı mezbūruñ serin mestūr eyleyüp maḥalline vaż' itmekle iẓhār-ı ṣūret-i inkār ve 'ale's-seḥer ṣāḥib-hāne ḥarīminden ṭaşra reftār itmedin firār ve vāfir zamān bu sırr-ı mestūr böyle ḳalup ref'-i zeyl-i istiẓhār itmeyüp āşikār olmamışdır. Ba'de zamān mezbūranıñ püser-i necābet-eṣeri (25) maḥdūm-ı sābıḳu'ẕ-ẕikr Çelebi Efendi leyālī-i ṭıvālden bir şeb-i ferḫunde-fālde zümre-i yārān-ı ṣadūḳab-kār ve ülfet-kān-ı nezāket-şi'ārdan bir gürūh-ı müsteṭābı müsāmere-i şevḳ içün istiṣḥāb eyleyüp ol şeb-i dırāzda (59a) yer yer sohbete āġāz ile ḳalā-yı ḫōş-ḳumāş-ı ülfete revāc ve le'ālī-i mezāmīni ḫokka-i dehānlarından ṣandūḳatü'l-ma'ārif olan sūdūr-ı yārāna idrāc itmekle revnaḳ-baḫş-ı bāzār-ı şevḳ u şeṭāret ve ziynet-efzā-yı kār-gāh-ı behcet olaraḳ şāhid-i sohbet-i rāzdan keşf-i niḳāb-ı iḫticāb itmeleriyle herkes perverīş-yāfte-i (5) dāye-i ḫāṭırı olan ebkār-ı meżāmīn-i letāyifi der-miyān ve erbāb-ı meclisi her vechile dem-beste vü ḥayrān itdikleri esnāda yārāndan biri

dīvān-ı merḥūma nigerān ve taḳlīb-i evrāḳ iderken Sırrī merḥūmuñ dest-resīdesi olan mevāżı'dan birine nazar-endāz oldukda keyfiyyet-i ma'hūde ba'de'l-ıttılā' maḥdūm-ı merḥūma ne ġarīb vālide ḳadın tebdīl-i maḥlas mı eylediler diyü su'āl ve meḳātı'-ı ḳasāyid u ġazeliyyatda vāḳı' olan emr-i 'acīb ile da'vāların istidlāl eylediklerinde maḥdūm-ı bāḫā-pervāz āyā ḫāṭır-ı yārāna ḫuṭūr iden su'āl āyā mersūm-ı ṣaḥīfe-i vuḳū' mıdır diyü bī-ṣabr u mecāl mecmu'a-i mezbūrayı der-dest idüp maṭmaḥ-ı enẓār-ı yārān olan maḥallerine nigeh-endāz oldukda görür ki bi'l-cümle taḳrīrleri vāḳı'a mutābıḳ (15)ve iddi'āları mektūb olan ḫuṣūṣa muvāfıḳdır. Binā berīn bu ḫuṣūṣ ma'lūm-ı ḫās u 'ām oldıġı mā-lā-kelām olmaġla kendüye iżṭırāb-ı tām ḥāṣıl olup āyā bu vaż'-ı ḫurde-gīri ne maḳūle merd-i hünerveriñ dest-dāde-i ḫayālidir diyü cüst-cūya irsāl-i cāsūs-ı müfekkire eyledikde der-ḥāl bu kār-ı bī-enbāz Sırrī-i reng-perdāziñ tuḥfe-i dest-dırāzı oldıġına 'azm ü cezm (20) idüp tetābu'-ı 'iżāfāt ile hezār cürūb u şütūm idüp ol rind-i 'ayyāre düşnām-ı ḳudūm iderek ba'ż ḳābil-i taṣḥīḥ olan maḥallerinde taṣḥīḥ ile def'-i seḳāmet ve bir vechile ḳābil-i taṣḥīḥ olmayan evrāḳı maḥallerinden gergef mikrāsı ile ḳaṭ' itmekle celb-i istiḳāmet eyleyüp vālideleriniñ 'irżını tekmīl ile bir eser-i cemīl eylemişlerdir.

(25)

Ḥarfü'l-bā

Ḥarf-i bā'da bulunan bülbül-i ḫōş-leheleri
Şebt idüp bu varaḳ-ı nāẓike taḥrīr itdik

Her suhan-sāzı koyup bülbül-i hōş-gū yerine
Varaḳ-ı tercemesin gülşene tanẓīr itdik

B ā k ī [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i sāmileri ʿAbdü'l-bāḳī olmaġla bu maḥlası iḥtiyāra cesāret ve ʿālem-i fānīde bunuñla şöhret bulmuşlar idi. Fi'l-aṣl medine-i Burūsa'da e'immeden bir pīşvā-yı ṣufūfü'l-maʿārifīn veled-i necābet-eşer-i ʿārifi olup bu dehr-i ġayr-ı bāḳī fānī ve her zevḳ-ı fānīniñdaḥı şoñı peşīmānī oldıġın (9) müşāhade-i ḥāl itmekle terk-i māl ü menāl eyleyüp zümre-i dervīşāna dāḫil ve kendi de bāḳī ḳalacaḳ ḥālete vāṣıl ve leẕẕet-i faḳr u fenādan āgāh bir merd-i pür-intibāh olmuş idi. ʿAṣrıñ şuʿarāsından olmaġla bu cerīde-i ʿirfāna taḥrīr ve cbyātından olmaḳ üzre bu beyt-i münāsib-ḥāli sebt ü tasṭīr olundı.

Beyt

(10) ʿĀlem-i fānīde ancaḳ maʿrifet bāḳī imiş
Bāḳıyā bāḳī degilsin gel bekāya ṭālib ol

B ā ḥ i r [2]

Meyve-i vücūd-ı bihbūdları cevānib-i maḳbūl olan pīşgāh-ı Istanbul'da būstān-ı ʿirfān ḳaṣaba-i Ḳāsım Pāşā'dan nümāyān ve Emrudcı-zāde dimekle meşhūr-ı cihāndır. Nām-ı cemilleri Ḫalīl olmaġla herkese miḥribānlık muʿtādı olup bir muẓyāf-ı ẕāt-ı tevekkül-ittiṣāfdır. Bu güftār-ı āb-dār (15) ol niḥāl-i pür-bār-ı suḥanıñ şemerāt-ı āṣār-ı ʿālī-miḳdārlarındandır.

1. Matbuda 156. s.dedir.
2. Matbuda 157. s.dedir.

Beyt

Ḫaṭṭ-āver olalı o şūḫuñ i‘tibārı var
Dürr-i yetīm-veş güherinde ġubārı var

Bülbül çemende ol güle üftāde sen misiñ
Anıñ yanında sencileyin şad ḥemārı var

B a ḥ r ī [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Şeb-çerāġ-ı edeb ü ‘irfān olan vücūd-ı (20) fāyıḳu'l-aḳrānı ve ẕāt-ı genjīne-i ‘irfānı leb-i deryāda sedd-i sedīd düşmān-ı bed-nihād ḳufliü'd-duḫūl-i bāb-ı baḥr-ı sefīd-i ma‘reke-ābād olan kilīdü'l-baḥrden nümāyān ve ol sāḥil-i cennet-mümāsilden dürr-i yektā-yı vücūd-ı bihbūdları daḫı dürr-i ṣadef-i mehd-i cevānī iken Endersūn-ı sarāy-ı sulṭānīye şeb-çerāġāsā çırāġ olup nice zamān dürr-i girān-māye-i vücūd-ı bihterīnleri (25) dürr-i nigīn-i terbiyye-i sarāy-ı güzīn olup zamān-ı sa‘d-iḳtirān ḥażret-i Sulṭān Meḥmed Ḫān ibni İbrahīm Ḫānī'de ḫāne-i ḫāṣṣaya maḥsūb olan aṣḥāb-ı edeb ü dāniş olan āġāyān-ı sütūde-perveriş (60a) zümresine ilḥāḳ olunmaġla tākıye-i devleti peyveste-i nüh-ṭāḳ olup giderek isti‘dād-ı rāṭibi kendüyi sır katibi eyleyüp Endersūn-ı sarāy-ı hümāyūn āġāyānı miyānında mümtāz ve ḫaṭṭ u ma‘rifetle ser-firāz oldukdan soñra ḥarem-i hümāyūndan beglerbegilik ‘unvānıyla (5) taşra çıkup tīġin hem-‘inān-ı ḳalem u iḳlīm ḥaşmetin pür-velvele-i ṭabl u ‘alem eyleyüp eyālet-i suḫan u ma‘rifetin serdārı oldıġı gibi taşra menāṣıbınıñ daḫı bir mīr-i mīrān-ı nāmdārı olup şāḥid-i püm-

1. Matbuda 137. s.dedir.

şān-ı makūl-i iclāl olan tūğ-ı pür-fürūğınıñ heybetinden ḥıtta-i Şām ehālīsi lerzende vü perīşān ve etrāf u eknāfın ḥıfẓ u hirāsetine (10) beẕl-i ḳudret idüp ṭaraf-ı devlet-i ʿaliyyeden kendüye ṣādır olan evāmīriñ icrāsına dāmen-der-miyān olurdı. Devlet-i Sulṭān Muṣṭafā Ḫān ibni Sulṭān Meḥmed Ḫān ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrānda yüz on tārīḫinde be-ġāyet serīʿu'l-ḳalem ve tuġrā-keşlikde ʿalem olmağın ẕāt-ı refīʿi ḫidmet-i tevḳīʿīlik ile müşerref idiler. Niçe zamān (15) tuġrāsı ṣıver-i bālā-yı fermān ve beyżā-ı tuğrā-yı muṭarrāsın āvīze-i ṭāḳçe-i istiḥsān ve zülfelerin mānend-i zülf-i ḫūbān-ı pür-ḥüsn ü ān itmiş idi. Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Sānī ḥażretlerinin tuġrā-yı celīlü'l-ʿunvān-larında ṣād ile tā'nıñ miyānesine dendān kitābet iden tuġrā-keşleriñ evvelidir. Vāḳıʿa ol maḥalle bir dendān taḥrīr olunmaḳ lāzım oldıġından (20)māʿadā ḥüsn-i dīger-nümāyān ve kendiler fi'l-aṣl sülüs ü celīde be-ġāyet māhir olmalarıyla taḥrīr-i tuġrāda daḥı bī-aḳrān olmuş idi. O tārīḫlerde pederimiz faẓīletlü Mirzā Muṣṭafā Efendi ḥażretleri defʿa-i ṣāniyye-i ṣadāret-i Rūmili olmalarıyla şehr-i Edirne'de olup bu faḳīr daḥı henüz deh-sāle yāḫūd daḥı ziyādece olup kendilerle bile (25) olmamız ḥasebiyle mütercem-i sābıḳu'ẕ-ẕikr ḥażretlerinden meşk alup taʿallüm-i ḫatt ve niçe zamān meclis-i şerīfleriyle şeref-yāb ve ol vaḳitlerde ḥasbe'l-iḳtiżā berevāt-ı sulṭāniyye bis-yār olmağın eshıyānıñ āb-ı rūy-ı (60b) cevdeti ʿAmmī-zāde Hüseyin Pāşā ḥażretinden meʿẕūnen ḳatı çoḳ berevāt ve evāmīr-i şerīfeniñ tuġrāsına imdād eyleyüp ḫidmet-i üstād

iderdik. Ḥatı vücūd-ı mükerrem bir ẕāt-ı muḥterem idi. Ekser evḳātı vużū' ile güzer ider bir rūḥ-ı muṣavver idi. Ḫattā ṣalāḥı kendüyi ferāġa cer idüp (5) pāyālıkdan ferāġat ve menāṣıb-ı kalemden Cizye muḥāsebeciliği ile ḳanā'at idüp biñ yüz on iki hilālinde tā'ir-i ḳudsiyyü'l-uṣūlleri sāḥil-i fenādan baḥr-ı bekāya ġavṣ idüp ārzū-yı gevher-i raḥmet ile ṣadef-i laḥdlerine vuṣūl eyledi. Bu güftār āṣārlarındandır.

Ġazel

(10) Devr-i laʿliñde seniñ ey sāḳi-i mestāne dōst
Olmamaḳ mümkin midir ʿāşıḳların peymāne dōst

Her seher ʿarż-ı cemāl it ʿāleme çün āftāb
Dā'imā şem'-i şeb-ārā gibi olan hāne dōst

Yāriñ ümmīd eyleme ġam-hāneñe teşrīfini
Olmaz ey Bahrī bilürsin şāhlar vīrāne dōst

B ü r r ī - i ʿA ṭ ṭ ā r [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Mehmed'dir. Miyān-ı gülistān-ı leṭāfetde (15) mānend-i ṣakāyıḳu'n-nuʿmān olup ḥadīḳa-i derūn-ı sükkān-ı ṣafā-meşḥūnunuñ ʿarṣa-i nebāt-ı metānet ü ṣebātları giyāh-ı zūfā-yı vefā ile her dem bahār ve ḳaranfülzār-ı kemālleri rāsūḫ-ı maḳāl ile mānend-i evrāḳuẕz-zeheb-i müheẕẕib ü hemvār olup ṣadef-i dürer-i ʿirfāna kān ve cevāhir-i şecāʿate mekān olan diyār-ı behişt-āsā şehr-i Maġnisa'dan olup الكاسب حبيب الله (20) neş'esinden iktisāb-ı feyż-intibāh eylediginden ol diyār-ı sütūde-i ʿtibārda sind-āb-ı iḥtiyāç-ı iḥtilātdan tīzāb-ı

1. Matbuda 160. s.dedir.

kesb ile sebîke-i âsmâyiş-i kurs̱ü'l-hâliş-i ṭab'ın taḫlîṣ
kesb-i ʿifâf ve meʿâş-i ʿâkibet-i
içün kendi kârında vefîr olan zât-ı ḫuceste-simât-ı fâyi-
ḳu'l-akrânı ol beldede ʿaṭṭâr tâ'ifesinden olup

(25) وهل يصلح العطار ما افسد الدهر

bûyı ile dimâġ-âşinâ-yı ʿuzlet oldıġından meṣâliḥ-i belde-
den nîk ü bed ḫardal ḳadar hîç bir emre ḳarışmayup kendi
eczâ-i ṣafâsın cemʿu terkîb itmekle kendi vaḥdetinde ve
yârân ile (61a) dükkânında ṣoḥbete firîfte bir merd-i di-
lîr u ġarîb idi. Sipihr-i lâciverd-kevâniñ bir ḳaç günlük
ṣafâsı mürr-i ṣâfî ve semmü'l-fâr-ı dehr-i ġaddâr aṣḥâbın-
dan ʿuzlet ve firârdan ġayrı bir devâ-ı bere'ü's-sâʿa ve
şâfî olmaġıġın ṣeb ü rûz ḫayâl ve zamâne ḫalkında mûmya-yı
ḳerd-i derûn ve tiryâk-ı ledġ-ı efʿî-i (5) dehr-i dûn bu-
lunmaḳ emr-i muḥâl ve emrâz-ı reddiyye-i ḫezâr-nevʿ-güne
ḥabîb-i rızâ ve ṭabîb-i merżâ olup kef-i muḥabbeti pür-
râżiyâne-i rızâ ve ṭıynü'l-maḥtûm-ı sirişt-ülfeti meved-
det-i ṣıyânet-iḳtiżâda ḳıṣṭ-ı ʿadl ile hem-vezn ü hemtâ
maʿdenü'l-vefâ bir yâr-ı ṣâdıḳ-i pâd-zehr-i herdâ dünyâ-
da bulunmadıġın taṣdîḳ-i ḥaḳîḳ ile taḥḳîḳ eyleyüp bûstân-
efrûz-ı ḥayât olan ehâlî-i (10) ʿaṣrıñ benefşec-i hôş-
bû-yı ḫilḳatleri durunc ʿaḳrebi gibi ẓâhirde müşk-i dekk
bâtında bî-nemek ve aṣḥâb-ı külfetin çemenzâr-ı meveddet-
lerinde rû-nümâ olan uḫuvân-ı ṣadâḳatleri beng-i bî-di-
reng-i vehhâmetle be-hem ve dem-i aḫaveyn-âsâ biri biri
ile âmîziş-i iḫtiṣâṣ iden mütecânibeynden yek-ṭaraf ber-
muḳteżâ-yı zamâna elbette bir fikr-i fâsid ve bir ġaraż-ı
kâsid ile müttehim olup dîde-dûz-ı iḳbâlleri (15) oldıġı

zātların kāşāne-i derūnları hucerāt-ı dükkānçe-i kehhalın-āsā dehnec-i merdümiyyetden hālī ve beca-yı sünbül-i hı-tāyī ihsān-ı seng-i ta'n-ı hatā ile mālī ve şüretā ev-zā'-ı mahmūdeleriyle mevā'īd-i neş'eleri va'd-i kemmūn-āsā bī-incāz oldığından mā'adā mānend-i mıknātīs istic-lāb-ı ref'i kendülere muhtass kılup müft-i zift-i tahsīl-i nevāle mā'il ve bir kimesneniñ vesah-ı ıztırārın (20) şü-yūde-i sābūn-ı himmet ve bahrān-ı teb-i ıztırābın kurs-ı tebāşīr-i tedbīr ile zā'il itmege bezl-i kudret itmedik-leri ma'lūmı oldığından mā'adā ziyāfet-hūne-i devrānıñ micmer-i ihsānı pür-'üdü'l-kahr-ı hırmān ve çeşm-zen-i il-tifātı bā'iş-i remed-pūşī-i dīde-i erbāb-ı 'irfān oldığı meczūmī olup Ahmed-i Hāvendī misāl iklīlü'l-melik-i her kemāl olsan dārü'ş-şifā-i hünerde sa'y u güşiğiñ (25) habbetü's-sevdā kadar mu'teber ve şem'-i kāfūr-āsā fürū-zān-ı bezm-i 'irfān olup tab'-ı bī-akrānından dehān-geh-i rīzān olan sukkerīn-katarāt-ı mazmūn ol bī-mezāk suhanla-rıñ 'indinde hanzal u katrandan ber-ter olmadığı ke'ş-(61b) şemsü fī vasati'n-nehār zāhir ü āşikārdır diyüp kimesneniñ ni'am-ı velādan mahcūb-ı keremi ve dil-gīr-i gamı olmadın bir küşe-i inzivāda gevher-i çille-i kanā'at ile bādiyān-ı neşāt olan gürūh-ı fukarā ile ihtilāt ve mā'u'l-kibrīt-i sāde-dilān-ı germiyyet-i ehl-i dünyādan ihtiyāt üzre ken-di kahve ve afyon ve keyfī ile (5) dükkān-ı 'attārīde bī-kāh u bī-ümmīd bir merd-i ferīd olup kalb-i şanevberīsi mānend-i kurs-ı ğāliye şu rütbe kesret-i eczā-yı āmālden hāliye idi kim ne dimāğ-ı ārzūsı Hindūstān'ıñ kasabü'z-

zerīre-i kāmına ḫāheǧǧer-i meşāmm ve ne zebān-ı hōş-güsı ʿibāret-i fülfül-i merāret-i kelīmāt-ı ġayrdan telḫide-kām idi. Her mukill-i nakl ü beyānı nā-hˇah olan sā'il-meniş sā'ir ehl-i sūk-ı (10) gedā-çeşm gibi şohbeti māhiyet-i lisān-ı şevri müzekkir ve dükkānçe-i şifāsında her kabābe-i lābesi nişādırsız kılaydan ibāret olup birbirlerine āşinālık yerine cerb-i şirīn ile edā-yı mevaddet-i sabūhu'l-hayrı iden ehl-i dükkān gibi lāğ u latīfesi mükedder degildi. Belki sūsen-zebān-ı ʿaliyyü'l-beyānı ḫulvü'l-mantık taʿbīr ve lisānü'l-ʿuşfūr-ı ḫayāl olan nükte-i bā-rīkde şu rütbe ḫurde-gīr idi kim (15) nükte-şināsānla tekellüm-i rāz eylese kuşuñ dili mesābesinde baʿż kendüye mahsūs olan taʿbīr-i dil-pezīrine kesīren vākıʿ olurdı kim ecānibden bir ferd-i vākıf-ı esrār ve ʿanberle hem-vezn olan enfās-ı tayyibesinden dimāğ-ı aġyār nā'il-i istişmām-ı būy-ı istihbar olamazdı. Kaşabü'ş-şükker-i lisānı ḫalāvet-baḫş-ı mezāk-ı erbāb-ı belāğat ve gül-i nesrīn-taḇʿı dā'imā küşāde vü bī-ġılşet olup ceddvār ṭabīʿat-ı (20) mahrūrü'l-mizāc olmağla mükesser olan erbāb-ı şohbetiñ mukābelesinde tedbīr-i bihīn-i nuʿūṭ cünbīd-i setr-i sükūt ile ızhār-ı taşammum u metānet ve ḳalīlü'l-lafẓ kesīrü'l-maʿnā kelām ile edā-yı maksūdda ḳanāʿat eylerdi. ve zaʿferān-ı mizāc-ı ḫilkati ferah-efzā-yı ḳulūb-i yārān ve zencebīl-i ġażab-ı be-rādde-i taḥammül olup sekr-i ʿafv ile terkīb olunmuş bir şüfūf-ı letāfet-me'lūf idi. El-ḥāsıl tīn-i Rūm[25] ve tīn-i ʿAcem'de böyle bir ʿabher-i nāzik-eser ve gülistān-ı dānişverānīde böyle bir verd-i ter

ḳarīn-i beẕm-gāh-ı ḫayāl ve nümāyende-i ḥadīḳa-i iḥtimāl olmamışdır. Diyār-ı sengistān Aydın ve Ġaruḫān'ın ekser eşḫāṣı enderūn-ı merdüm-i (62a) irfānda mürde-seng-i kabiliyyet ve derya-dillerinin daḥı kulzüm-i ṭabī'atlerinden sāḥil-i nezāket-i pür- i'tibārlarına resīde olan dürer-i nādire-i kelimātları ümbdetü'l-baḥr maḳūlesi olup muḥtāc-ı terbiyyet iken ehl-i sūḳ tā'ifesinden böyle bir ḳavli selīs ṭab'ı nefīs merdüm-i pāk-nihād bi-vefḳ-ı murād suḫan-ı pākīzeye (ɔ) ḳādir olmaḳ dīde-i inṣāf ile nigerān olunsa nādirdir. Küşe-nişīn-i 'uzlet iken dād u sited-i taḥṣīlden ḳalmayup niḥest-gāhın sandellī-i 'irfān ve kesb-i ma'ārif-i firāvān eyleye. Mütercem-i mezkür diyār-ı Maġnisa'da vāḳı Sulṭān Cāmi'-i şerīfiniñ dārü'ş-şifāsında ṭabīb-i şānī olan Aḥmed Efendi nām ḥāẕıḳdan 'ulūm-ı nāfi'ayı aḫẕ u ḳırā'at ve vādi-i ma'ārifde ḫayli maḥāret (10) kesb eylemişdi. Bu mecelle-i celīleye evṣāf-ı şerīfleri çekīde-i silk-i beyān ḳılınan şu'arāmañ mümtāz u bülendi merḥūm u maġfūr Yūsuf Nābī Efendi ile mütercem-i bī-'ayb min şaḥri'l-ġayb 'aẕīm āşinālıḳ kesb eyleyüp birbirlerine irsāl-i nāme ve kebūter-ḫāne-i ḫulūṣ u mevālātdan īṣāl-i ḥamāme iderler idi.ve kezālik ma'ārifde yegāne-i 'aṣrımız olan bülbül-i çemenzār-ı feṣāḥat ve ġonca-i (15) ser-sebz-i bāġ-ı leṭāfet merdüm-i zādegān-ı ma'ārifiñ insānü'l-'ayn-ı dil-pesendi şerīf-i sütūde-ḥaseb seyyid-i şaḥīḥü'n-neseb Vehbī Müseyin Efendi cānibine daḥı ba'ż ḫōş-āyende naẓīreler irsāl ve anlar da bunları nezā'ir ile istiḳbāl iderler idi. Bi'l-cümle eş'ārı ḫūb

güftārı merğūb nāmı çālāk bir şā'ir-i pākdir. Sene biñ yüz yigirmi sekiz hilālinde intiḳāl (20) eylemişlerdir. Bu güftār-ı nāzik-ta'bīr Seyyid Vehbī Çelebi'niñ

Beyt

El-ḥaḳ o meh-i evc-i kemāle yetişilmez
Ol şem'-i çebistān-ı ḫayāle yetişilmez

ġazel-i dil-peẕīrine eyledikleri naẓīre-i bī-naẓīrdir ki terāzū-yı letāfetde vezn olunsa berāberdir.

Naẓīre-i Birrī Çelebi

Bu fikret ile ma'nī-i ḥāle yetişilmez
Bu ġaflet ile seyr-i cemāle yetişilmez

(25) Māżī ile müstaḳbaliñ efkārını terk it
Gel ḥāli gör ey yār ḫayāle yetişilmez

Sāḳīniñ ayaġına düşüp keyfi yetişdir
Bī-vāsıta çün bezm-i viṣāle yetişilmez

Tevfīḳ refīḳ olmayıcaḳ rāh-ı ṭalebde
Ser-menzil-i erbāb-ı kemāle yetişilmez

(62b) Vehbī-i suḫan-pervere taḳlīdi ko Birrī
Çāpük-rev-i şeh-rāh-ı maḳūle yetişilmez

Keẕālik mütercem-i vālā zāde-i ṭab'-ı ra'nāsından böyle bir ġazel-i zībā ṭarḥ eyledikde

Ġazel-i Birrī

O şūḫa āyīne cām-ı şerāb olmaz mı
O mihr-i enveriñ 'aksi der-āb olmaz mı

(5) Gönül ki āteş-i 'aşḳayla oldı çün maṭbaḫ
Ciger bu sūziş ile hiç kebāb olmaz mı

Ḳalur mı ḫāne-i dil böyle hīç der-beste
Nesīm-i luṭfuñ esüp feth-i bāb olmaz mı

Ḫaṭṭ-ı 'izārına dikkatler eyledim Birrī
Yazılsa her suḫanıñ bir kitāb olmaz mı

Seyyid Vehbī Çelebi daḥı bu vech üzre naẓīre eyleyüp mütercem-i mezbūrı memnūn eylemişdir.

(10) Naẓīre-i Seyyid Vehbī

Lezīnde yār fikende-nikāb olmaz mı
Şerāb bā'iṯ-i refʿ-i ḥicāb olmaz mı

Zülāl-i laʿl-i lebiñ ḳanda eylesem teşbīh
Benimle ol gül-i ter şekker-āb olmaz mı

Ġubār-ı ḫaṭṭını ruḫsār-ı āteşīn üzre
İden müşāhade ḥayret-meʾāb olmaz mı

Zamān-ı devlet-i ḥüsnünde ol şehiñ ʿacebā
Kemīne bendeleri kām-yāb olmaz mı

(15) Düşer mi ādeme endūh-ı pāy-māl-i dil
Soñumda bütün ḫāki türāb olmaz mı

Ḥabāb gibi ṣaḳın rüzgāra aldanma
Ḳalur mı böyle bu ʿālem ḫarāb olmaz mı

Zemīn-i Birrī-i pākize-gūya ey Vehbī
ʿAceb bu şiʿr-i selīsim cevāb olmaz mı

ve mütercem-i mezkūr bu ġazeliyle Seyyid Vehbī Çelebi'den naẓīre isteyüp bu zemīni ṭarḥ itmişdir.

(20) Ġazel-i Vehbī

Viṣāli ile telāfī-i firḳat olmaz mı
Bu miḥnetiñ ʿaḳıbı bir meserret olmaz mı

Nigīn-i laʿl-i leb-i dilrübāyı seyr ideniñ
Dehānı ḫātem-i engüşt-i ḥayret olmaz mı

O ṭıfl-ı fitneger-i nev-ḫırāmınıñ giderek
Bu ḳadd ü ḳāmet ile pek ḳıyāmet olmaz mı

Gürüp ol ġonca-lebiñ ḫaṭṭ-ı nev-demīdesini
Benefşe ser be-girībān-ı ḥayret olmaz mı

(25) İdince pençesin eğyār ḫaṭṭına şāne
Gönül o reşk ile ṣad-çāk-i ġayret olmaz mı

ʿAceb mi eylese Birrī naẓīre oy Vehbī
Bu nev-zemīn-i ġazel-i pāke raġbet olmaz mı

(63a) ve anlardan dahı böyle bir naẓīre-i ḫoş-āyende sü-dūr oylemişdir.

Naẓīre-i Birrī

O yāre ḥālimizi ʿarża ruḫṣat olmaz mı
Ṣafā-yı vuṣlata bir vaḳt-i fırṣat olmaz mı

O ḳāşı yā bu dil-i nā-tüvānı eylese ger
Nişān-ı nāvek-i müjgānı iṣābet olmaz mı

(5) Nigāh-ı lutfile gāhī girişmeler eyler
Bu şīve bāʿiṯ-i meyl ü muḥabbet olmaz mı

Neden ki ḫaste-i ʿaşḳın ʿiyādet itmezsin
ʿAceb bu ʿādete sözde riʿāyet olmaz mı

Ḳatīl-i ʿaşḳın olanlar ḳalursa kūyuñda
Ṭuraġı cā-yı şehīdān-ı cennet olmaz mı

Naẓīme isteye Vehbī Efendimiz Birrī
Anıñ bu ḫidmeti hīç cāna minnet olmaz mı

(10) Mütercem-i mezkūrı yārānından baʿż ehl-i ṭabīʿat bezm-gāh-ı ülfetlerine bu manẓūma tezkire ile daʿvet eyle-diklerinde zīr-i maktūb-ı daʿvet-i yārān-ı ṣadāḳat-kāra der-ḥāl bu cevābı yazup iʿtiẕār eylemişdir.

Daʿvet-nāme

İş bu maktūb-ı muḥabbet size bulduḳda vuṣūl
Umarız kim ḳılasız dest-i mürüvvetle ḳabūl
(15) Cümle yārān-ı ṣafā muntaẓır olmuşlardır
Gelesiz lutf idesiz ʿöẕrüñüz olmaz maḳbūl

Cevāb-nāme-i Birrī

Guldı maktūb-ı muḥabbet bu şenā-kāra vuṣūl
Dest-i taʿẓīm ile tekrīm olunup oldı ḳabūl
Cümle yārāna selām ideriz ihsāḥ buyuruñ
ʿÖẕrümüz var ki ṭutar ʿöẕri ekārim maḳbūl

Mütercem-i mehrūr gülşen-geh-i ma'rifetden Bülbül-i Gülzār-ı Vecd nām bir ḳaç varaḳ (20) bir gül-i şad-berg-i ma'rif et nümāyān idüp bāġ-ı hünerde her dem gül-geşt-i nezāket eyleyen nagme-perverān-ı ḥarem-i letāfeti serv-i berçīde-dāmān-āsā vālih u hayrān ve ġonca-i ne-şükufte-veş engüşt-i taḥsīn-ber-dehān oylenişdi ve şu'arādan ḳatı çoḳ kimesneler bu te'lif-i hoş-ayendesine taḳrīżler eyleyüp taḥsīn ve her varaḳ-ı gül-ṭabaḳ-ı nüsḫa-i ra'nāsın müceddvel-i zerrīn cedvel-i aḥsente vü āferīn eylemişlerdir. Ez-cümle 'aşerde nezāket ü żarāfet ile bī-hemtā olan Fevzī Mehmed Āġā bu taḳrīż-i bā-tārīḫ ile 'arż-ı muḥabbet ve edā-yı ḫidmet itmişdir.

(63b) 'Acayib-i būstān-ı rāz-ı pür-feyż-i ledünnī kim
Ser-ā-ser meyve-i ḳudsiyye-i ehl-i hāle elyaḳ bu
Sürūş-ı 'ālem-i ma'nā didiler Fevżiyā tārīḫ
Kitāb-ı Bülbül-i Gülzār-ı Vecd-i Sirrī el-ḥaḳ bu

El-ḥaḳ merḥūm-ı mezbūr ile ġerm-iḫtilāṭ olanlardan daḫı aḥvāli istiḳsā ve istiḫbār olunduḳda ser-cümle ceyādet-i ṭab'-ı bülend-iḳtidārı ile iḫbār eylemişlerdir.(5) ve bu cerīde-i 'irfāna rūz-nāmçe-i aḥvāli keşide-i silk-i taḥrīr olunan merḥūm Nābī-i sütūde-ta'bīr diyār-ı Istanbul'a Ḥaleb'den geldiklerinde ḳatı çoḳ sohbetleriyle müşerref olmuşduḳ. Ol esnāda bir ḳaç def'a münāsebet ile mütercem-i mezkūrı żikr ü şenā ve ziyy-i 'attārīde böyle bir merd bulunmaḳ ḫayli hünerdir diyü du'ā idüp herrāren ve merrāren ḫayr ile yād ve meclisde evṣāfını niḥ şahri'l-ġayb şenā iderek (10) īrād iderler idi. Mütercem-i ma'ārif-ṭālib daḫı kān-ı 'irfānıñ gevher-i nā-yābı sulṭānü'ş-şu'arā

Nābī cānibine müncezib olup her bār ġazellerin tezyīl ve irsāl-i mekātib ile dā'imā mevaddet taḥṣīl itmekde idi. Ḫuṣūṣan midḥat-i Ḥaleb ile ṣenā-i Nābī-i bülend-menḳabeyi keşīde-i silk-i naẓm eyledigi terkīb-i bend-i ehālī-pesendi be-ġāyet dil-pesend bir laṭīf terkīb-i bend olmuşdur.

(15) Maṭlaʿ-ı terkīb-i bend

Olsam ʿaceb mi şevḳ ile midḥatger-i Ḥaleb
Āşüfte eyledi beni bir server-i Ḥaleb

diyü bed eylelüp toḳuz bend ile ḫatm eyler. Ḫatı pākīze güftār ve nemgīn bir eşer-i melāḥat-şiʿārdır ve dahı şuʿarā-yı zamāneden ḫatı çoḳ pākīze-gūyān tanzīr eylemişdir. ve çok eşere muvaffaḳ olmuş bir şāʾir-i bī-naẓīrdir.

Beyt

(20) Ḫaḳ teʿālā ḳabrini nūr eylesün
Cennet ü kevşerle meserūr eylesün

B e z m ī [1]

Nām-ı cemīlleri Ḫalīl'dir. Mekīn-i her ārām-gāh-ı nāzenīni şāyān-ı sāpāg-ı firāvān ve ḳarīn-i her bezm-gāh-ı bihterīni muḳārin-i hezār ʿirfān olup ḳıyām-ı ḫıyām-ı her merāma feżāsı cā-yı pehnā-yı ḫużūr-ı firāvān ve rīkistān-ı nāzenīni ġubār-ı sükkerīn ve meyātī vü ʿaselden bihterīn olan şehr-i nā-günūde-muʿādil (25) Ḳosṭanṭıniyye-i cennet-mümāsilden Ḳumḳapu ḳurbünde Bālī Paşa Maḥallesinde Çadırcı-zāde nām ṣāḥibü'l-ḫayrīñ binā eyledigi mescid-i şerīfiñ mü'ezzini ʿĪsā Ḫalīfe nām mesʿūd-i erciimendiñ ferzend-i dil-

1. Matbuda 169. s.dedir.

pesendi ve ol maḥallede bezm-gāh-ı vücūda dāḫil ve mehd-i gerdūne vāsıl (64a) olup ġerdiġ-i eyyām ve teʿāḳub-ı aʿvām ile hilāl-i vücūd-ı nāzik ü bihbūda bedr-i münīr-i sipihr-i ʿaḫş u dem ve sinni on beş yaşına ḳadem basup sinn-i fikret-i mübālıġ ḫamse ve ʿaşereye bāliġ olduḳda iḥtimāl-i meşaḳḳat ve iḥtiyār-ı ġayret eyleyüp Rūm u ʿAcem ve ʿArabı siyāḥat ve meṭāf-ı sidre-eknāf-ı (5) ṭavāfa ʿazīmet idüp Mekke-i mükerreme-i ġīrīn-eṭrāfı ziyāret itmekle menāsik-i ḥacc-ı şerīfi itmām ve revāyiḥ-i ʿArafāt-ı kesī-rü'l-berekāt ile muʿattar-ı dimāġ ve būyende-i kām-ı ġarām olduḳdan soñra medāyihi dehān-ı vaṣfıñ eglencesi ve kendi şīr-i islāmıñ ponçesi olan medīne-i pür-iştihār Sakız diyārında seccāde-nişīn-i irşād olan maḥbūb-ı ḳulūb-ı nās ḳuṭbü'l-ʿārifīn zaḫru'l-vāṣılīn (10) Şeyḫ İlyās Efendi'den bīʿat ve aḫz-ı yed-i inābet eyleyüp ol ẕāt-ı beyne'l-kerāmetden dest-resīde-i hezār-ḥimmet olup tekmīl-i esmā'-i ʿaliyye ve taḥṣīl-i ḥālāt-ı celiyyeden soñra mercīʿ-i ʿirfān olan Ḳostanṭıniyye cānibine ʿaṭf-ı ʿinān eyleyüp meşāyiḫ-i kirāmıñ tūṭī-i şekker-ḫāy-ı mısr-ı belāġati ve sālikān-ı ʿālī-mesālikiñ ʿacāyib-reftār-ı ʿibāreti rāmūz-ı rumūzuñ nükte-bendi (15) merḥūm u maġfūr Niyāzī-i Mısrī Efendi ile hem-bezm-i ülfet ve nice müddet soḥbet ve Tekfurṭaġı dimekle şehīr olan Rodoscuḳ'da ol ʿaṣrda sākin olan meşāyiḫ-i ʿacāyib-reftārıñ şeyḫ-i maḥmūs-eṭvārı aṣḥāb-ı ḥāliñ bülendi Şeyḫ Muṣlī Efendi'niñ kezālik hembezm ü enīsi ve nice zemān hem-meclis ü celīsi olmuş çille-keş-i kemān-ı dervīşi bir merd-i güzīn ve sinn-i şerīfi

dāḫil-i ḥadd-i erbaʿīn (20) olmuşdı. Sene biñ yüz .....[1] tārīḫinde medīne-i Sakız'a ʿālem-i menāmında ʿAzīzī merḥūm daʿvet ve emīrlerindeimtişālen ol cānibe ʿazīmet ve anda rıḥlet eylediler. İsm-i şerīfi Ḫalīl olmasının teʾsīri herkes ile dōst ve āşinā olmağa māʾil pākize-gū vü ḫande-rū vü küşāde-dil Zühre-meşreb bir ġāʿir-i şūḫ-kevkeb idi. Eşʿārı ekserī şeyḫāne ve vādisinde dilīrāne (25) idi. Bu güftār bu mecelle-i celīleye taḥrīr içün biʾz-zāt kendüler ḥāl-i ḥayātında iḫtiyār buyurdukları āşārlarındandır.

Beyt

İrişdir sākiyā peymānemi rindāne düşdükçe
Ayaklandır ḫarābāt ehlini mestāne düşdükçe

(64b) Olur her berki bir gird-āb-ı baḥr-i āteşīn-emvāc
O māhıñ pertev-i ḥüsni gül-i ḫandāna düşdükçe

Beni pā-bend-i sevdā eyledi zencīr-veş zülfi
Müselsel ḫalka ḫalka gerden-i cānāna düşdükçe

Olur her muy-ı ten bir naḫl-i āteşbār-ı ṭavr-ı ʿaşḳ
Fürūġ-ı berk-i nezzārem dil-i nādāna düşdükçe

Cemāl-i şāhid-i ḥāli temāşā kıl gel ey Bezmi
(5) O şūḫuñ ʿaks-i rūyı sāġar-ı raḥşāna düşdükçe

B e l ī ġ Ç e l e b i[2]

Nām-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Meḫādīm-i kirāmdan ṭarīḳ-ı ʿulemā-yı kirāmda Rūmili ḳāzīʿaskerliği pāyesiyle ikrām olunup sene biñ yüz on tārīḫinden mukaddemce küşe-nişīn-i sarāy-ı cinān olan pīr-i rūşen-żamīr Bucaḳlı Aḥmed Efendi merḥūmuñ ferzend-i erciimendi olup meḫādīm-i kirāma

1. Metinde boş bırakılmış.
2. Matbuda 171. s.dedir.

muhtass olan (10) mülāzemetle ʿālem-i ṣıġarlarında ikrām olunduḳdan soñra ibtidā-i ḫāric elli ile kendi pederleri nāmına olan medrese ile dāḫil-i ṭarīḳ olup mesrūr ü ḫandān baʿdehū hareket-i ḫāric baʿdehū yüz on beş senesi ibtidā-i dāḫil ile Miʿmār Sinān Medresesine baʿdehū bi-reheti min ez-zamāni ḥareket-i dāḫile şitāban olmuş iken ʿömr-i ʿazīzlerine sīr kūşe-i merāma kūcegāyiş-peẕīr olmadın sene (15) biñ yüz on yedi ramażānında intiḳāl ve dār-ı fenādan gülşen-sarāy-ı raḥmet-i Raḥmān'a intiḳāl eyledi. Müʿāheşger-i envāʿ-ı maʿārif bir maḫdūm-ı ẕekiyy ü ʿārif idi. ʿÖmr-i nāzenīni müsāʿid-i taḥṣīl-i kemāl ü ʿirfān olsaydı az zamānda müşārūn bi'l-benān olur idi. Yine o ḳadarca vaḳitde ẕāt-ı sütūde-cenābı bir ḫaylice maʿārif iktisāb itmişdi. Eşʿārı egerçi öyle bisyār değildir. (20) Fe-ammā nādire-gū-yı belāġat bir maḫdūm-ı sāḥib-i ṭabīʿat idi. Bu güftār cümle-i āṣārlarındandır.

Gazel

Ruḫ-ı pür-tābına māh-ı münevver dāġ-ber-dildir
O ḫāl-i gerden-i sīmīne ʿanber dāġ-ber-dildir

Serin sevdāya virmiş Ḳays-veş tutmuş beyābānı
O rūy-ı āteşīne lāle-i ter dāġ-ber-dildir

Nola dil dāġ-ı pür-sūzını izhār eylese zīrā
Gül-i ruḫsār-ı cānāna gönüller dāġ-ber-dildir

(25) ʿAceb mi yaḳsa nār-ı ḥasretle sīnesin her-dem
Ki ḫāl-i müşk-bū-yı yāre mücmer dāġ-ber-dildir

B e l ī ġ - i D ī g e r [1]

---

1. Matbuda 172. s.dedir.

Ol ġāt-ı pür intibāhıñ nām-ı nāmīleri ʿAbdu'llāh'dır. Der-i taḥṣīl-i dest-māye-i ʿirfān ve kesb-i maʿārif-i fi-rāvāndan ṣoñra mülāzım ve kırkdan münfaṣıl/(65a) olduḳdan ṣoñra Anaṭolı kalemınde Mıṣr menāṣıbına muttaṣıl olmuşlardır. ʿAṣrıñ şuʿarāsından bir ṭūṭī-i şekeristān-ı mıṣr-ı belāġat bir pür-gū şāʿir-i hoş-ṭabīʿatdir. Bu güftār-ı dil-peẕīr āṣārlarından olmaḳ üzre taḥrīr olundı.

Beyt

(5) Neticе dil heves-i vaṣl-ı dil-rübā itmez
O şūḫa şıklet olan maṭlabı recā itmez

B e l ī ġ - i D ī g e r [1]

İsm-i cemīli İsmaʿīl'dir. Āb u hevāsı ṣafā-baḫşende-i aṣḥāb-ı istirāḥat ve naḥcīr-i zevḳ u şevḳi bī-enbāz u bī-minnet olan şehr-i Burusa'da āġiyān-sāz-ı karār ve Çāhīn Emīr Āġā-zāde dimekle pür-iştihār bir şāʿir-i māhir-i sü-tūde-āṣārdır ti ol kişṭzār-ı emel olan şehr-i bī-bedelde müfettiş kātibi ve şāh ġalle (10) nāʾibi olurdı. Si-pihr-i lācivard-ıgūndañ aṭlas-ı āteşīn-reng-cūhı şöyle ṭur-sun bu dehr-i denīniñ bir fülş-i aḥmeriniñ bile ḥesāb u kitābı ferdā-yı ḳıyāmetde bādī-yi ıṣfırār-ı rūy-ı ḫacālet olmaḳdan ġayrı bir kārı mü'eddā olmayacaġı derūn-ı pür-kanāʿatlarında istiḳrār bulmaġın ol şehr-i pür-behcetde Yeşil ʿİmāret meşīḫat u kitābeti ile kanāʿat idüp anıñla evḳāt-güzār (15) idi. Aṣḥāb-ı ḥaysiyyetden bir ṣāḥib-i ṭabīʿat olup maʿrifet-āgīnā bir ẕāt-ı vālādır. Eḥādīṣ-i nebeviyyeden yüz ʿaded ḥadīṣ-i şerīfiñ maʿnā-yı laṭīfini

1. Matbuda 173. s.dedir.

birer beyit ile edā ve Gül-i Ṣad-berg diyü tesmiye idüp bir eşer-i şerīf ve eyyām-ı cevānīde vāḳı' olan sergüzeştini bi-ṭarīḳi'l-ḥikāye müngiyāne ṭab' bir-i dil-peẕīr ile şebt eyleyüp bir mecmū'a-i laṭīf ve meḥābīb-i Burūsa ḥaḳkında (20) şehr-engīz nāmına bir manẓūme-i dil-āvīzi olup dil-pesend-i 'āşıḳān bir te'līf-i cedīd-i bī-emsāla muvaffaḳ olmuşlardır. Edāsı pāk zihni çālāk bir şā'ir-i bālā-idrākdir. Bu güftār-ı tābdār cümle-i eş'ār-ı leṭāfet-şi-'ārlarındandır.

Beyt

Ṣaḥn-ı gülşen sensiz ey gül-ġonca külḫandır baña
Ḥünc-i külḫan yād-ı ruḫsārıñla gülşendir baña

(25) ve lehū

Ol āteş-i dil-sūz-ı ġamım bir eşerim yoḳ
Ser-tā-be-ḳadem aḥkerim ammā şererim yoḳ

ve lehū

(65b) Ne ṭarḥ-ı vefḳ-ı müşelleş ne intisāb iledir
Viṣāl-i yāre Veṣīle şerāb-ı nāb iledir

B e l ī ġ - i D ī g e r [1]

Vücūd-ı naḳş-ı bukalemūn-āsārı diyār-ı Kayseriyye'den sābıḳan me'ẕūn bi'l-iftā olan Karabaş 'Alī Efendi'niñ veled-i ser-berāberidir. Sene biñ yüz on beş evāḫirinde şehr-i İstanbul'a gelüp Sulṭān Meḥmed ḫān 'aleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ḥażretleriniñ cāmi'-i şerīfinde olan medārisiñ birinde sākin olurlar idi. الولد سر ابيه sırrına fakat reng ü şemāyilde maẓhar olup esmerü'l-levn sükūtiy-

1. Matbuda 274. s.dedir.

yü'l-meşreb bir müteşā'ir-i tuhfe-kevkeb idi. Vilāyetinde eş'ārı perdāhte olunmadığından şehr-i Istanbul'a geldikde ekseriyyā āsārını bıcakcılar içine götürüp taşlağın aldırır ve dest-resīde olduķda bir sāhibsiz ġazel degil belki bütün bir dīvānı nāmına tebdīl idüp (10) mahallinden kaldırır maķūlesi olup dā'imā böyle şi'r taşlıyup farķ-ı elfāẓa ķudreti dahı olmadığından şu'arā-yı zamānemiziñ refīķu'l-ķalbleri bī-çāreye merḥamet idüp ba'ż ġazelcikler 'ātiyye idüp semāḥat iderleridi. Fe-ammā ba'ż renge mā'il olan bī-luṭf ve bī-ma'nā ba'ż ḥaltiyyāt yapup ṭumṭurāk-ı elfāẓ-ı āteşīn ve bürūdet-i ma'nā vü zemīn birle bir nāce suḫan-ı nādir-i berāberi bir ṣaḥīfeye imlā ve bī-çāreye ṭutuşdurup (15) derd-mendi cayır cayır āteşlere yakarlar ve kemān ü dūrdan faķīriñ sūziş ü pīç ü tābına baķarlardı. Laṭīfe: Ḥattā şöyle rivāyet iderler ki ba'ż bezle-güyān

Beyt

Belīġ-i zār ile geh cenk ider rüsvā-yı mest
زهر طرف که شور کشته شود اسلامست

taẕmīnini yapup bu derd-mend daḫı bir taẕmīncik eyledük diyü ḳırā'at-ı mübāḥāt ve erā'et-i erbāb-ı ma'ārif-i 'ālī-simāt idüp uẕḥūke-i yārān ve (20) ve nemek-i hezel-i suḫan-perverān olurlar idi. Laṭīfe-i dīger: Mütercem-i mezkūr Siyohçerde Maḥmūd nāmında bir tāzeye bende olmagın erbāb-ı zekā varup kendüye Maḥmūde diyü laḳab vaż' idüp bir meclise vardıkda esnā-yı sohbetde şehr-i kattāāsiñ çelebi diyü laṭīfe iderlerdi. Mehmed-i 'Ömer bī-çāre dā'ire-i belāġatda vāṣıl ve 'ālem-i menāmında daḫı şöyle

ṭursun feṣāḥat-ı suḫan-ġinūslıġa nā'il (25) olmamış iken الشئ بضده اعرف من حـــــــده kā'idesiyle 'amel eyleyüp Belīġ maḥlasın ihtiyār ve maḥbūbı olan Maḥmūd-ı nā-meġhūd ḥakkında bu şi'rle iẓhār-ı ma'ārif u āṯār eylediginden sā'ir şu'arā-yı kirāma bā'iṯ-i tuḥdīṯ-i ni'met ma'nāsına bu mecelle-i celīleye taḥrīr ve ol ġazel-i nādir-i berāberden bir iki beyt ṯebt ü tasṭīr olundı.

(66a) Ġazel

Her ki vaṣl-ı yār ile kendini maḥsūd ider
Yārdan mehcūr olup eşk-i revānın rūd ider

Yek neffes dünyāda rāḥat isteyen ḥiftādeler
Zümre-i ḫūbāna raġbet bābını mesdūd ider

Nice serve ḳondı ġerçi ḳumrī-i dil oy Belīġ
Yine turmaz cā-be-cā meyl-i ḳadd-i Maḥmūd ider

(5) P ī r ī [1]

Nām-ı bülendleri Mehmed'dir. Gülşen-i 'irfānı bālā-ḳadān-ı ehl-i ma'ārifle maḥ-ā-māl ve pīr ü cevānı her dem tāze-i vādī-i kesb-i kemāl olan belde-i ṭayyibe-i bī-akrān Koṣṭanṭıniyye-i ni'met-firāvāndan ġehvāre-i vücūda ḳadem baṣup cevān iken taḥṣīl-i dest-māye-i 'irfān eyleyen dakīḳa-şināsāndandır. Vālid-i muḥteremleri faḫru'l-muḥadderāt Vālide Sulṭān Cāmi'-i şerīfiniñ kātibi 'Abdu'llāh Efendi'-'aṣrında müġārün bi'l-benān (10) ve erbāb-ı devletden ma'rūf-ı cihāniyān bir ẕāt-ıkup ḫānedānlarında erbāb-ı ma'ārif u kemāl ṣeb ü rūz māl-ā-māl ve ni'met-i mebẕūli erbāb-ı 'irfāna mevṣūl olmaġın peder-i muḥteremleriniñ

1. Matbuda 176. s.dedir.

iḳdamı ve kendilerinin dikḳat ü iḥtimāmı ile ġāt-ı nikūḥ-
ḥaṣṣalleri zamān-ı ḳalīlde kesb-i kemāl eyleyüp ṭarīḳ-ı
'ulemāya raġbet şeref-i mülāzemetle iktisāb-ı rıf'at eyle-
dikden ṣonra bin ṭoḳsan (15) sekiz cumādā-yı ūlāsında
meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ būlendi Ankaravī Meḥmed Efendi'den
ibtidā-i ḫāric elli ile İbrāhīm Keṯḫuda Medresesine ve biñ
yüz bir ṣa'bānında maḥdūm-ı sa'ādet-meraūm Ebū Sa'id-zāde
Feyżu'llāh Efendi'den ḥareket-i miġliyye ile ḥaṣṣālī Meḥ-
med Āġā Medresesine vāṣıl ve yüz altı muḥarreminde şeyḫ-
ü'l-islām müfti'l-enām Ṣādıḳ Efendi merḥūmdan Seyyid 'Ab-
dü'l-ḳādir Medresesine ibtidā-i dāḫil (20) ile nā'il olup
bin yüz ṭoḳuzda ṣadrü'ş-şehīd merḥūm es-Seyyid Feyżu'llāh
Efendi'den ḥareket-i dāḫil ile Tevḳī'ī Ca'fer Çelebi Med-
resesine yüz on iki şevvālinde yine anlardan mūṣala ile
ūlā-yı ġüsrev Keṯḫudā'ya ḫırām ve yüz on dört muḥarreminde
yine anlardan Ḳoca Muṣṭafā Paşa Medresesiyle müsılada tek-
rār eyleyüp sene-i mezbūra cumādā-yı ūlāsında yine an-
lardan ṣaḥna gelüp yüz on beş (25) rebī'u'l-āḫirinde şeyḫ-
ü'l-islām Meḥmed Efendi'den ibtidā-i altmışlı ile Minḳā-
rī-zāde Yaḥyā Efendi Medresesine ve yüz on altı rebī'u'l-
āḫirinde meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ būlendi Paşmaḳçı-zāde es-
Seyyid 'Alī Efendi merḥūmdan altmışlı ḥareketiyle ġāniye-i
Sarāy-ı Ġalaṭa'ya (66b) geldiklerinden ṣoñra ol medrese-
den biñ yüz on sekiz şevvālinde Diyārbekir ḳāżīsı olup
'ādet üzre żabṭdan ṣoñra ma'zūl ve yüz yigirmi üç cumādā-yı
ūlāsında Baġdād-ı behiġt-ābād mevleviyyetine vuṣūl ve
on üç ay żabṭdan ṣoñra ma'zūl olup yüz yigirmi şevvālinde

Kuds-i şerīf kādīsı olup (5) esnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ol manṣıb-ı celīleden maʿzūl ve bilād-ı selāsenin birine dīde-dūz-ı ümmīd olup müterakkıb-ı vuṣūl idi. Ḫōşnüvis ve ḫōş-ṣoḥbet ve nāzik-meclis bir ehl-i ṭabīʿatdır. Bu güftār zāde-i ṭabʿları olan āṣārlarındandır.

Beyt

Nigāh-endāz olup āyīne-i ruḫsār-ı cānāna
Derūnumda olan rāz-ı nihānı yāre güsterdim

(10) Ḥarfü't-tā

T ā ʾ i b [1]

Nām-ı emced ve ism-i ser-āmedleri Aḥmed'dir. Ḫızāne-i ẓarāfet olan ẕāt-ı pür-maʿrifetleri kān-ı cevāhir-i ʿirfān makarr-ı dānişverān Ḳosṭanṭıniyye-i bi-ʿadīl ü bī-akrān-dan olup ʿaṣrında küttāb-ı vālā-cenāb miyānesinde maʿrūfü'ş-şān olan māliye teẕkirecisi ʿOṣmān Efendi'niñ veled-i necābet- (15) eṣeri ve püser-i pür-hüner-i hem-seri olup ʿOsmān-zādelik şöhretiyle şöhret-şiʿār bir şāʿir-i māhir-i sihr-āṣārdır ki tāze-zebān-ı meẖāmīn-i dilsitānı dillerde dāstān ve maʿārif-i bisyār ile müṣārün bi'l-benān olup ʿādet üzre mülāzım ve kırḳdan infiṣālı tekmīl ve ṭarīḳ-i ʿaliyyeye dāḫil oldukdan ṣoñra on sene miḳdārı infiṣāl ile silsile-i celīle-i müderrisīne (20) ittiṣāl ve bāb-ı duḫūl-i ṭarīḳ olan ḫāricden bed'en ṭarīḳ ve ḥarekāt-ı ʿalā mā yelīḳ iderek maḫrec-i menāṣıb olan Süleymāniyye'den ḫurūc ve sene biñ yüz yigirmi ṭoḳuzda Ḥaleb mevleviyyetiyle

1. Matbuda 178. s.dedir.

mukteʾl-meram buyurılup dāʾire-i mevālī-i kirāmdan vūlūc eylemişlerdir. Şuʿarā-yı nādiru'l-akrān-ı ʿaṣrdan ṭabīʿati āteş-pāre bir şāʿir-i sihr-aferīn olup nice ḥudūdü'l-lisān āteşīn-beyān olan merd-i (25) dūdmān-ı devrān ve suḫan-sencānı bin harāc-ı ḫūn fedā olan güftār-ı nāzik-edāsıyla il'āne ve hezārān ḫod-fürūşānıñ mürg-i bālā-pervāz iddiʿāsına āşiyāne-i teslīmi lāne eylemişlerdir. Evc-i sipihr-i güftārın aʿlā-yı merātibinde hümā-yı (67a) ṭabʿı āşiyān-sāz oldığından sāʾir suḫan-perdāzān-ı cihānıñ mürg-i ḫayālleri ol rütbe-i ihrāzdan bāz olup bi'l-cümle

Mısraʿ

Bl arkası yerde sañā ey merd-i suḫan-sāz

naġmesin āġāz iderek ʿandelībān-ı gülşen epʿār-ı nevā-yı midḥatine dem-sāz olmuşlardır. Ẕihn-i pāki vādī-i suḫanda çālāk bir şāʿir-i sihr-āzmā-yı (5) bī-bākdir. Lemaʿān-ı berk-i ṭabʿ-ı āteş-pāresi ehl-i baṣīreti ḥayre-çeşm-i ḥayret ider ve dest-dāde-i ḫayālleri olan nice tuḥaf āṣār ziver-i peştāḫte-i kibār olmuşdur. Ḥattā maṭlaʿ-ı himmet-lerinden Miftāḥü'l-envār'a bir tercome-i bī-naẓīr eyle-mişdir ki ḳandīl-i fürūzān gibi envār-ı āṣārı şuʿle-senc-i zevāyā-yı cihān olmuşdur. Pür-gū bir şāʿir-i nāzik-ṭabīʿat ve āṣār-ı ḳalemi ve ḳaṣāʾid u ebyātı bī-nihāyetdir. (10) Bu bir ḳaç beyt-i raʿnā ol şāʿir-i nezāket-kārıñ biñ yüz yigirmi ikide vāḳıʿ olan Moskov feṭḥine eyledikleri tā-rīḫ-i raʿnāyı müştemil ḳaṣīde-i bī-naẓīrlerindendir ki bu mecelle-i celīle-i ẓurafāya ṣebt u taḥrīr ve zīver-i sa-ḥīfe-i imlā vü taṣṭīr kılındı.

Ebyāt

Öyle to'yīd itdi ṭafṭıñ kim ider emr eylese
Perlerin pervāneler mikrās-ı çeşm-i āteşīn

(15) Olsa re'yiñ muntaẓam-sāz-ı umūr-ı kā'ināt
Rişte-i bürān olurdı ṣubḥa-i dehr-i ṣemīn

Şemme-i bāġ-ı bahār ḫulḳuña olmaz şebīh
Ḫāk-i gülzārı sabā itse ser-ā-pā 'anberīn

Devr-i 'adlinde mükedder kimse yok derdin eger
Ḥuzgāra cūylar göstermese çīn-i cebīn

ve sene biñ yüz otuz üç tārīḫinde şehzāde-i cevān-baḫt Sulṭān İbrāhım vilādet-i şerīflerinde ḥuẓūr-ı hümāyūna 'arż olunan tārīḫleri pesendīde-i (20) hümāyūn oldukda teşekküren şevketlü ve mehābetlü pādişāh-ı 'ālem-penāh ḥafaṣahu'l-ilāh ḥażretlerine virdikleri ḳaṣīdelerinden daḫı biraz ıṭbāt-ı nāzik-ta'bīr çekīde-i kilk-i taḥrīr kılındı.

ve lehū

Benim şimden girü maḥkūm-ı fermān-ı mutā'ımdır
Gerek erbāb-ı tedrīsi gerek küttāb-ı dīvānı

Ve lākin ḫüsrev-i mülk-i ma'ānī Nāşid ü Vehbī
Birisi nūr-ı çeşmimdir birisi cānımıñ cānı

(25) Mevālī zümresin 'add eylemem şā'ir gürūhundan
Ki nādir bulunur naẓm-āşinā merd-i suḫandānı

Velī bir ḳaç yeñi şā'irleri şimdi ẓuhūr itdi
Ki zu'munca kimisi Germiyānī kimi Kırmānī

Velī ben bildiğim şā'ir faḳaṭ Neylī vü Nāmī'dir
Ḥatādır ġayre itmem şā'iriyyet ile bühtānı

(67b) Müderrislerde ancaḳ 'Āṣım-ı hōş-gū müsellemdir
Ki naẓm u neşr ü faẓl u ma'rifetde yoḳdur aḳrānı

Eger meşk itse mektūbī-i defterdār 'İzzet Beg
İderlerdi re'īs-i zümre-i naẓm-āverān anı

Kaṣīd ü Gāliṭa ü Şehrī vü Lem'ī vü Naḥīmī'dir
Be-nām-ı şā'irān-ı zümre-i küttab-ı dīvanı

Velī bunda biraz eṭfāl-i endek-sāle vardır kim
Daḥı üstāddan görmüş degillerken Gülistān'ı

(5) Sözüne geçmek içün dā'imā merdān-ı meydāna
Kemāl-i şevk ile teşmīr iderler sāḳ u dāmānı

Ṣudā' īrāş ider nuḳli şayılmaz maḥlaṣ erbābı
Kimi şehrī kimi Nāzenderānī kimi Dihkānī

Ögerçi selb-i küllī eylemem her fırḳanıñ vardır
Sezā-yı ḥusn-i tevcīh-i naẓar pākize-güyānı

Velī şāyan odur kim ola miḳdārınca her şaḥṣıñ
Gerek teʾdīb ü taʿẓīri gerek inʿām u ihsānı

Olur ise eger mīzān u temyīz-i suḫan der-kār
Bilinür herkesin ol dem kemālātıyla noḳṣānı

(10) Bu taḳrīb ile taṣlaḳcı mukallidler ḳarup küstük
Misāl-i Tavla-sāde ḳaldırırlar belki ṭabanı

İderdim Tā'ibā her fırḳanıñ erbābını taʿrīf
Velī ḫavfüm budur şāyed ki dil-gīr ide yazanı

Degil midir benim Vehbī-i muʿciz-dem beyān itsün
Sunūf-ı tāze-güyānı gürūh-ı yāve destānı

Ayārın herkesiñ taʿrīf idüp ol bildirür ḥaddin
Virür mānend-i taʿrīfāt-ı Seyyid başḳa ʿunvānı

(15) Ḫulūṣ-ı ḳalb ile ben eyleyim pīrāye-i evrād
Duʿā-yı devlet-i şāh-ı cihān u ṣadr-ı zī-şānı

Hemān bārī ḳarīn-i rütbe-i feyż-i ḳabūl itsün
Ki dem-sāz-ı duʿādır ḳudsiyān-ı ʿarş-ı Raḥmānī

T ā'i b - i D ī g e r [1]

Ol żāt-ı maʿrifet-şināsıñ nām-ı nāmīsi ʿAbbās olup
Memerāda beyne'n-nās ʿAcem Pāşālıḳ'unvānıyla şöhret-şiʿār

---

1. Matbuda 193. s.dedir

bir merd-i dilir-i nāmdār idi. Diyār-ı ʿAcem'den rikāb-ı hümāyuna firdove-ʿiyān merhūm u mağfūr Sultān (25) Mehmed Hān-ı Rabiʿ ʿaṣr-ı şerīflerinde rūy-māl eyleyüp memdūl-i iḳāmetin deştar-ı ʿubūdiyyet-i devlet-i ʿaliyyeye tebdīl ve mārgīl-i derūn-ı pür-tafżīlin selsebil-i bīʿadīl-i sünnet-i seniyyeniñ mā'-i karāḥ-ı rāḥatü'l-ervāḥ ve şifā' u'l-ġalīli ile şüst ü şū vü taṭhīr eylediği كل انا يترشح بما فيه maḍmūn-ı cemīli ve daʿva-yı ṣafvetderūnuna evvel delīl olmağın şān u hālinden hulūṣ-ı bāline istidlāl olunup (25) beglerbegilik ʿunvānı ʿināyet buyurılmağla şāyān-ı iltifāt-ı hümāyūn-ı şehriyār-ı gerdūniktidār beyne'l-enām ʿAcem Pāşālık ʿunvānıyla şöhret-şiʿār olmuş idi. Dervīş-megreb bir mīr ve ol ḳadar bī-ḳayd ü āzāde bir dilīr idi kim raḫş-suvār-ı ʿazīmet (60a) olup bir cānibe ḥareket itmek lāzım gelse esb-i ṣabā-reftārına babayāne bir ḥaydarī raḫt urup bī-tekellüf bir vaż'-ı pesendāne ve belki miyāne-i dil-i esīrān-ı cāh u iḥtişāmda izhār-ı ṭaḳiyye idüp ḥaydarīyi kemer-i raḫte tercīh ile muʿāmele-i dervīşāne iderdi. Şāh-ı ḳanāʿat ve āhōnd-ı ḫānḳāh-ı (5) maʿrifet idi. Sene biñ yüz iki tārīḫinde faġfūr mizācı şikest ve ḳadr-i ʿāfiyet ü ṣıḥḥati pest olup dārū-yı ḫōş-por ʿilliyyet-i müster ārāmı kendüye ḫārḫār-ı tāb u tāḳat itmegin ol sālin̄ safarinde çār-bāġ-ı ʿanāṣırda nümā-yāfte olan meyve-i ḥayātı fenā-pezīr olmağla ʿāleм-i vücūddan ġiğerān itdiler. Żāt-ı lā'übālīleri maʿārifdeh ḫālī degil idi. Kendi zebānı ve mu'tād (10) oldıġı lisānı olmağla ekser eşʿārı Fārisī olup Diyār-ı Rūm'da kesret

üzre dānişver'n ile ūnūziş ve iḫtilāṭından Ārkī'de daḫı
suḫana ḳādir ve aḳrānına göre ḫaylice ḫōş-leḥçe bi' şā'ir
idi. Bu güftār cümle-i āḫirlarındandır.

Ġazel

Bir māh-rū-yı velvele-ārāya düşdi dil
Ānend-i ḫāle ġonca-i ra'nāya düşdi dil

(15) Yandı yaḳılmış sūz-ı ġam-ı 'aşḳ-ı yār ile
Pervāne gibi şem'-i dil-ārāya düşdi dil

Ser-maṭla'-ı cemālde ebrūların görüp
Evvel naẓarda bir meh-i ra'nāya düşdi dil

Bu 'arse-gehde Tā'ib idüp cān-sipārlıḳ
Tevāh-ı ṭa'n-ı 'āşıḳ-ı hōdrāya düşdi dil

Tā'ib - i Dīger [1]

Aṣl-ı nāmı ve ism-i sāmīleri İbrāhīm'dir. Fi'l-aṣl
ḫāt-ı sütüde-ṣıfātları sarāy-ı hümāyunda terbiyyet-kerde
olup şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām (20) 'Ali Efendi mer-
ḥūmdan mülāzım ve rūh-ı tedrīse 'āzim olup biñ toḳsan altı
rebī' u'l-āḫirinde yine anlardan ibtidā-i ḫūric ile Emīn
Ġanem Medresesiyle mu'tenem ve toḳsan toḳuz şaferinde
şeyḫü'l-islām Dabbāġ-zāde Meḥmed Efendi'den ḥareket eyle-
yüp Aḫī Çelebi Medresesiyle mükerrem ve sene-i mezbūra
şevvālinde yerinde dāḫil i'tibār olunup yüz muḥarreminde
şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām Ebü Sa'īd-zāde (25) Feyżu'l-
lāh Efendi'den ūlā-yı Ḫārev Ḳethudā'ya ḥareket ve sene-i
mezbūra şevvālinde Ḳażī'asker Muṣṭafā Efendi Medresesine
muṣıla-i suḫn ile vardıḳdan ṣoñra yüz altı cumādā-yı
ūlāsında Ṣadıḳ Efendi merḥūmuñ def a-i ūlāsında

1. Ḳatbuda 183. s.dedir.

āhirinde (68b) Ṣaḥn-ı Semān'dan birine ve sene-i mezbūra zü'l-ka'desinde Erzenü'r-rūmī es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den Edirnekapusı'nda Mihrimāh Medresesine olup yüz ṭoḳuz seferiniñ yigirmi birinci güni irtiḥāl ve Edirnekapusı ḫāricinde olan laḥdlerine intiḳāl eylemişlerdir. Mevlānāyı mezbūr ma'ārif ile maşhūr Celeb Pāşā-zāde dimekle maʿrūf bir żāt-ı feżā'il-mevṣūf idi. Bu güftār cümle-i āsārlarındandır.

Beyt

Dil miyāncılık ider mū-yı miyān-ı yāre
Cān virür böylece bir fā'ideli bāzāre

Tā'ib-i Dīger [1]

Maskaṭ-ı re'si şehr-i Istanbul olup vaẓīfe-i mukaddaresi ḳadr-i ḥiṣṣedār-ı nakdīne-i ma'rifet olan bir merd-i rūzgār Cābī-zāde Meḥmed Çelebi (10) 'unvānıyla şöhret-şi'ār bir ehl-i ḥayṣiyyet geh kitābet geh ticāret ider maḳūlesinden mecẓūb-nakş ve sāde-dil bir āzāde-ser żevḳ u şevḳe mā'il idi. Biñ yüz altı senesinde defter-i ḥayātdan nāmı reşīd ve resīde-i ni'met-i cāvīd olmuşlardır. Bu güftār cümle-i āsārlarındandır.

Beyt

(15) Ża'f-ı rūzeyle beni eylemeyeydiñ çü hilāl
İki 'ālemde naṣīb olmaz idi 'ayd-ı viṣāl

Tā'ib-i Dīger [2]

---

1. Matbuda 184. s.dedir.
2. Matbuda 185. s.dedir.

Kör Müftī ʿunvānıyla şehīr nāmı Muṣṭafā bir şāʿir-i nāzik-taʿbīrdir. Fıḳh u ḥikemiyyāta intisāb daʿvā ve meʿālis ü maḥāfilde mezkūr olan mebāḥiṯe münāsib şadeḏler ile güyā ve her maʿrifete āşinā ve dīdesi şehlā olmagla bu laḳab ile beyne'n-nās iştihār bulmuş idi. Fi'l-aṣl maskat-ı reʾsleri maḥall-i nübāreżān (20) ve makarr-ı güceʿān olan Aydın sancaġından Alaşehir nām ḳaṣabadan olup diyārından nakl ü ḥareket ve iḫtiyār-ı ġurbet idüp medār-ı devlet ü iḳbāl ve makarr-ı erbāb-ı cāh u celāl olan Ḳostanṭanṭıniyye'ye ʿatf-ı ʿinān-ı ʿazīmet idüp yektā-niġīn-i taḫt-ı ʿibbehet ve ʿumde-i salāṭīn-i şevket pādişāh-ı saʿādet dest-gāh-ı sulṭān-ı emced Sulṭān Mehmed Ḫān ʿaleyhi'r raḥmeti ve'l-ġufrān (25) ḥażretleriniñ zamān-ı saʿd-iḫtirānlarında ḳapudan-ı güzīde-ʿunvān serdār-ı bihbūd vezīr-i deryā-cūd Seydī-zāde Mehmed Paşa'ya intisāb ve zamān-ı devletlerinden behre-yāb olup sāyıḳ-ı taḳdīr müteraccem-i mezkūruñ żāt-ı bihterīninī pāgā-yı (69a) ḫurde-bīniñ çeşm-i ʿināyetine şīrīn güsterüp maḳbūl ü merġūb olaraḳ zamān-ı ḳalīlde ḳaṭʿ-ı merātib-i iʿtibār ve ḫuddām-ı ze-i vi'l-iḥtirāmıñ cümlesine tercīḥ eyleyüp ḫazīnedār eyledi. Pāgā-yı deryā-dil ḳapudan ve sāʾir menāṣıbda pür-ʿizzü şān iken kendilerle bile berren ve baḥren cihāda meʾmūr oldukca (5) şeref-i refāḳatleriyle müteşerrif ve naẓar-ı himāyetleri ile manẓūr olmakda idi. Pāşā-yı celīlü'l-iḳbāl dār-ı fenādan inteḳāl eylediklerinden şoñra yine pāgā-yı mesbuku'ż-żikriñ kethudālıġından çıkma ʿOsmān Paşa'nıñ naẓar-kerdesi olup ʿOsmān Paşa Tire vālisi iken biñ ṭoḳsan

beş tārīḫinde sefere me'mūr olduḳda müterjem-i mezkūrı yerine Tire'de mütenellim eyleyüp istiḫdām (10) ve zamān-ı şerīflerinde nice ikrām eylemişler idi. Ba'dehū anlar da intiḳāl ve bekāya irtiḥāl eylediklerinde

'Arabiyye

رحم الله ايام السرور فانها تمر سريعات كمر السحاب

mısdāḳınca müterjem-i bī-çārenin eyyām-ı sürūrı münḳalib-i ġumūm ve a'vām-ı ḥubūrı mütebeddil-i hümūm olup faḳr u fenā ile alūde-dāmān ve teng-destī ile (15) perīşān olmaġın

'Arabiyye

انا احمى فيك النجوم ولكن لغموم الزمان لست يحصى

naġmesiyle āh u enīn ve şikāyet-i rūzgār ile iẓhār-ı fütūr-ı bāl-i ḥazīn iderek sene biñ yüz yigirmi iki hilālinde dīdān-i dünyādan çeşm-i bīnāsın bürīde idüp intiḳāl eyledi. Müterjem-i mezkūruñ ẕihni be-ġāyet çālāk ve ba'ż dil-gīr oldıġı kimesneler ḥaḳḳında (20) hicvi zehrnāk şemşīr-i zebānı ser-tīz bir şā'ir-i bī-bāk idi. Ḫuṣūṣan mesnevīde kemāl-i mahāreti ve ol vādīde istiṭā'at ü ḳudreti var idi. Lākin ġam-dīde-i rūzgār oldıġından āḫir-i 'ömründe ma'ārifi bi'l-külliye nigāh-ı i'tibārından iskāṭ idüp ma'rifetle iftiḫār ve eş'āra raġbet olunmadıġından naẓma i'tibār itmez idi. Bu ḳıṭ'a-i zībāları meşhūr u mütevātir ve mestūr-ı her mecmū'a-i ekābirdir.

Naẓm

Dil-i ʿāşıḳa cefādan gelo rū-yı yāre düşmez
Gül-i terden āh-ı şekve dehen-i hezāra düşmez

Ger-i kūy-ı yāre uġra dil-i zārdan ḫaber vir
Dime ey ṣabā güzārım benim ol diyārdan geçmez

Rivāyet olunur ki Yekçeşm Ḥüseyin Efendi (69b) merḥūm Şām-ı cennet-meşām ḳāżīsı olup ol cānibe ḥarām eyledikde mütercem-i mezkūr mezbūruñ ḫazīnedārlıġı ḫidmetinde olan bir cevān-i ʿālem-gīr-i nādīde-naẓīriñ dām-ı zülf-i ibtilāsına beste ve derd-i bī-müdāvāsı ile ḫaste bulunup fir-ḳatine ṭāḳat ü mecāl (5) ve āteş-i hicrine ṣabra iḥtimāl olamamaġla çāre-cū-yı viṣāl olmaḳ efkārıyla bī-ṣabr u ārām ve dü çeşmine ḫ'āb-ı rāḥatı ḥarām idüp bi'l-āḫare merḥūm-la Şām'a gitmekligi niyāz u recā ve āyīne-i taḳdīrde يسوق الا مل الى الاجل nüsḫası ṣūret-nümā olup żarūrī maḥdūm-ı mebrūr ile ḳapu yoldaşlıġın vesīle-kār ve mevlā-nā-yı refīḳu'l-ḳalbiñ ḫidmet-i şerīfine şeb ü rūz muḳad-dem olmaġı (10) iḫtiyār idüp merḳūma intisāb ile ʿazm-i diyār-ı Şām ve terk-i vaṭan u maḳām itmegin rū-be-rāh-ı sefer ve der-i Istanbul'dan güzer eyledikde bu ḳıṭʿa-i zībāyı ʿadem-i nisyān-ı aḥbāb içün yārāna ihdā eylemişler idi.

Ḳıṭʿa

Şorarsa ḥāl-i dil-i zār-ı Tā'ibi yārān
Neticce āteş-i hicrān ile işi bitti
(15) Olup fütādesi bir şūḫ-ı fitne-engīziñ
Hevā-ya zülfi ile ʿazm-i Şām idüp gitti

T e c e l l ī [1]

1. Matbuda 187. s.dedir.

Ol nāmdārın nām-ı nāmīsi Zülfikār'dır. Fi'l-aṣl vilāyet-i Rūmili'nde Pirizrin ḳaṣabasından ẓuhūr ve ṭavr-ı feyż-i tecelliden istifāże-i nūr eyleyüp dārü'l-mülk ve'l māl olan Ḳosṭanṭıniyye-i bī-hemāle dāḫil ve ṣadr-ı a'ẓam merḥūm Tekfurṭaġlı Muṣṭafā Pāşā ḫidmetlerine vāṣıl(20) olup ol āsitāneye intisāb ile ayaḳlanup dīvān menāṣıbından piyāde mukābeleciliği gibi ba'ż menāṣıba nā'il olmuş iken biñ yüz żü'l-ḳa'desinde menāṣıb-ı mezbūradan keşide-i deşt-i kām ve ḳı'de-i ḥayātından sefer-i 'uḳbāya ḳıyām idüp Ṣofya ṣaḥrāsında devletle bile iken ol sālde raḫş-suvār-ı na'ş-ı memāt olup deşt-i bekāya ḥırām eylemişlerdir. Bu ebyāt-ı belāġat-'unvān mütercem-i (25) mezbūruñ dīvānından bu mecelle-i celīleye şebt ü taḥrīr ve keşīde-i silk-i tastīr ḳılındı.

Maṭla'

Nice ḳan aglamasam şīşe-i mīnā-yı şerāb
Söz diker sāġar-ı la'l-i leb-i cānāna ḥabāb

ve leh

(70a) Ġam-ı ġiysū-yı yārdan feryād
Fitne-i rūzgārdan feryād

ve lehū

Gülzāra āteş urdı dil-i dāġ dāġımız
Yer yer yaḳarsa lāle 'aceb mi çerāġımız

Mādām düşmiye elimizden sifāl-i mey
Bezm-i çemende yerlere başmaz ayaġımız

(5) ve lehū

Ālām-ı şeb-i hicrüñe rūz-ı ezel aldım
Endīşe-i zülfüñ gibi ṭūl-i emel aldım

Ser-ḥadd-i keş-ā-keşde ġam-ı zülfün ucundan
İsbāt ile bu da'vī-i 'aşkında tel aldım

ve lehū

'Uryan iken bulunmaya ol māh-ı sīm-ten
Serden geçüp ayaġına düşmezdi pīrehen

(10) Sāḳī yetiş ayaġımıza indi ḳara şu
Zeyn oldı tāze dāġ-ı çerāġan-ı enciümen

T ü r ā b ī [1]

Siyāḥat-güzār olan dervīşān miyānesinde merġūb cezīretü'l-'uşşāḳ medīne-i Sinob'dandır. Ol diyarda Emīr Efendi dimekle ma'rūf ve meşhūr bir nesl-i pākīn 'ırḳ-ı ṭahūrundan ḥasīb u nesīb bir dervīş-i dil-rīş-i edībdir. Ol diyārda vāḳı' minber-i şerīfin ṭanṭana-i āvāze-i medāyiḥi 'ālem-gīr olup (15) Sulṭān 'Alā'ü'd-dīn 'aleyhi raḥmeti'l-meliki'l-mu'īn cāmi'-i şerīfinde bir ḥücrede küşe-nişīn-i inzivā ve tārik-i dünyā olup külāh-ı dervīşāneyi tāc-ı şāhāneye değişmeyen fuḳarā-i ṣābirīnden ve 'ibād-ı ḳani'īndendir. Aşlında ol diyārda sevān iken dārü'l-faḍl ve'l-'irfān şehr-i Istanbul'a revān olup biñ yüz sekiz tārīḫinde ṣadr-ı Anaṭolı'dan ma'zūl ve ṣalāḥ u takvā ile meşhūr(20) merḥūm u maġfūr 'ulemā-i kirāmıñ pīr-i rūşen-żamīr ü bülendi Aḳ Meḥmed Efendi bābana intisāb ve āsitāne-i sa'ādetlerinde nice müddet meks ile kesb-i ma'rifetden soñra pīr-i mifżāl dār-ı bekāya intikāl eylediginde

'Arabiyye

وكنت كدموع المهجور نارا وكنتم النار فى قصب محال

---

1. Matbuda 189. s.dedir

mü'eddāsınca āteş-i hicr ve bād-ı iftirāḳ ile sīne-çāk de'b-i ḳanā'at ile ḳabā-ı āmālin taṭhīr ü pāk eyleyüp(25) libās-ı dervīşaneyi ihtiyār ve muḳteżāsınca 'uzlet ve meşāyiḫ-i kirāmıñ birinde inābet idüp yine vaṭan-ı aṣlīsine 'azimet ve küşe-i vaḥdetde kendi ḥāli ile meşġūl olmaġı 'adet idinüp

'Arabiyye

(70b) ومن الرديف لقد رکبت غضنفرا اذا عظم المطلوب قل المساعد

diyüp küt-ı lā-yemūt ile ḳanā'at ve bir daḫı rūy-ı dünyāya nigāh-a raġbet itmedi. Egerçi şi'rde öyle kemāl mertebe māhir ve suḫan-ı sencīdesi mütekāşir degildir ammā yine dervīşāne ba'z mertebe suḫanları şāyān-ı nigāh oldıġından i'tibār ve bu mecelle-i celīleye bu beyti taḥrīr olunmaḳ ihtiyār olundı.

Beyt

Degişmem żevḳı ekdāre ġınāyı neyleyim her giz
Libās-ı faḳrıma ben ḫil'at-ı şāhāneye virmem

Ḥarfü'ş-şā

Ḥarf-i tā'da olan erbāb-ı hüner
Oldı eş'ārı ile çün taḥrīr
(10) Şā'nıñ erbābını Sālim vaṣfa
Sā'id-i kilkiñi eyle şemşīr

Ş ā b i t [1]

Nām-ı bihīn ve ism-i nāzenīnleri 'Ala'ü'd-dīn şu'arā-yı kirāmıñ dilīr-i meydān-ı feṣāḥati ve devḥa-i belāġatiñ

1. Matbuda 190. s.dedir.

bülbül-i hezār-destān-ı maḥṣūṣ-edā-yı berā'ati olan ẕāt-ı 'ālī-sināt-ın vücūd-ı bihbūdları fi'l-aṣl sāḥa-i celīlü'l-mesāḥası ṭab'-ı şa'irān gibi vāsi' u bī-pāyān ve her cānib-i küşāde-cevānibi gülşen-i (15) dil-i 'ārifan-āsā ma'mūr u ābādan olan Özice nam cā-yı dil-küşāda olup ol diyar-ı ṣafā-medārda ṣābit ve ol memleketiñ āb-ı rūy-ı ifzalāsı Halīl Efendi nām üstād-ı māhirden taḥṣīl-i 'ulūm-ı şettā ve kesb-i ma'ārif-i bi-bahā ile mānend-i naḥl-i pür-bār-ı nābit oldukdan soñra merci'-i cemī'-i erbāb-ı ma'ārif-i cihān ve maṭmaḥ-ı enẓār-ı aṣḥāb-ı 'irfān olan Kosṭanṭıniyye'ye rū-be-rāh u şitābān (20) olup velī-infmetlige şāyeste bir ẕāt-ı kadr-şinās cüst-cū iderek merḥūm u maġfūr Seydī-zāde Mehmed Pāşā bāb-ı himmet-me'ābına intisāb eyleyüp cümle-i etbā'-ı pāşā-ya muḥterēmi edeb ü ma'rifetde sebḳat idüp şāyān-ı ikrām olduḳlarına binā'en ol ẕāt-ı nāmdāra imām olmaġla cümleye taḳaddüm ve beyne'l-aḳrān mümtāz ve şeref-i ṣoḥbet-i pāşā-yı celīlü'l-kadr ile ser-firāz olup (25) bin seksen ṭoḳuzda vāḳı' olan sefer-i hümāyūn teşrīfātından ṣadrü's-ṣudūr-ı bī-mūdānī meşāyiḫü'l-islāmiyyeniñ fā'iḳu'l-aḳrānı şeyḫü'l-islām ve müfti'l-imām 'ulemā-i kirāmıñ ser-bülendi merḥūm u maġfūr Çatalcalı 'Alī Efendi'den mülāzım ve (7)a) kırḳdan münfaṣıl oldukdan soñra dehr-i bī-ṣebātıñ manṣıb u cāhı ṣūret-i tekdīrden ġayrı nesneyi netīce-peẕīr olmadıġı āşikār oldıġından bir müddet 'uzlet iḫtiyār idüp biñ yüz üç tārīḫinde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām olan meḫādīm-i kirāmıñ ercümendi Ebū Sa'īd-zāde Feyżu'llāh (5) Efendi'den Tekfurṭaġı

fetvāsı ve ḫāric i'tibār ile Rüstem Paşa Medresesin alup ol leb-i deryāda olan diyār-ı bī-hemtāda hemçün dürr-i semīn şeref-baḫş-ı kenār olup ṣābit ü ber-ḳarār ve yüz dört tārīḫinde müġārün ileyh merḥūmdan yerinde dāḫil/i'tibār olmuşiken biñ yüz ṭoḳuz tārīḫinde Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den yerinde müsṭıla-i ṣaḥn i'tibār olmuş iken şeyḫü'l-islām-ı mezbūr żāt-ı pür-ma'ārifiñ ikrāma şāyān görmekle biñ yüz on iki muḥarreminde Saraybosna nevleviyyeti ile muḫże'l-merām olmaġan bīnā-yı sarāy-ı dil-i pür-kemāli cesa-i iḳbāl ile meṭānet bulup şecere-i şāt-ı müşnireleri ḥadīḳa-i nevālīde nābit ve bir müddet bu i'tibār ile müstaḳirr ü ṣābit oldukdan ṣoñra bin yüz (15) on altı tārīḫinde erbāb-ı himmetiñ bülendi es-Seyyid 'Alī Efendi merḥūmdan Ḳonya nevleviyyeti ile tāc-ı ibtihācı hem-ser-i fırḳadān ve küleh-küşe-i iḫtirāmlarında bir gül-i iḳbāl daḫı nümāyān oldı. Ba'dehū yüz on ṭoḳuzda āl-i ṣadr ve kamerü'l-bedr fużalāniñ bülendi merḥūm u maġfūr Ṣādıḳ Efendi'niñ def'a-i sāniyelerinde Āmid ḳażāsıyla şād-kām ve resīde-i iḳbāl-i tām oldukdan ṣoñra (20) sene biñ yüz yigirmi dört tārīḫinde intiḳāl ve bu dehr-i bī-ṣebātdan irtiḥāl eyledi. Ḥaḳḳā ki vādīsinde ferīd ü çālāk bir şā'ir-i māhir-i pāk idi. Ṣūretā gerçi eş'ārı yesīr görinür ammā sehl-i mümtenı' maḳūlesi olup reftārına tanżīr be-ġāyet 'asīrdir. Rūz merre isti'māl olunan leṭāyifi bir ḳālıba ifrāġ ider ki żarūrī ādeme bir şevḳ ve tekrīr-i ḳırā'at ü tecdīd-i istimā'ına (25) tāze tāze şevḳ ḥāṣıl olur, her beytde birer ḳaṣdī muḳarrerdir.

Li- Ümgi'ihī

Gerçi eş'ār-ı cümlesi nergūb
Dunuñ amma ki ṭarzı ġāyet hūb

(71b) Mütercem-i mezkūruñ āşārı ekser min en yuḥṣā ve tuḥaf-ı vālāları ba'īd ü iḥsādır. Mesnevī-i nāzik-hikāyeleri ve Edhem ü Hümā nāmında bir ġarīb ü 'acīb ser-güzeşti vardır. Ḫamse itmek vechi üzre ġurū' eyleyüp 'Ömr-i 'azīzleri maḥsā'id olmamağla na-tamām kalmışdır. Eger tamām olmak lāzım gelse ḥak bu ki bu eşeri cümle ehl-i ma'ārifi (5) ḥayrān u medhūş ve Ḫamse-i 'Aṭāyī'yi erbāb-ı kemāle ferāmūş itdirirdi. Bundan mā'adā Berber-nāme ve nice hikāyāt-ı mużhike-i bī-bahāne ve müretteb Dīvān-ı belāġat-'unvānı ve mecmū'a ve mekātibde ebyāt-ı firāvānı vardır. Şu'arā-yı 'aṣrımızdan bir suḫun-perver-i üstād-ı māhir olmağla ma'lūm-ı cemī'-i eṣāġir u ekābirdir. Li ecli ġālib rūz-nāmçe-i ḥālleri tafṣīl olunmayup dīvānlarından bu bir kaç beyt-i ra'nā ketb ü imlā olundı.

(10) Na't-i şerīf

Ḫōşā ferḫunde aḫter leyle-i mümtāz u müstesnā
Ki 'unvān-ı berāt-ı ḳadridir ser-sūre-i İsrā

Şafaḳ rū-yı 'arūs-ı miḥre bir gül-gūn tabaḳ aşdı
Kevākib saçıvirdi bī-nihāyet gevher-i yektā

Degil cirm-i ḳamer pür-cūş olup baḥr-i siyāh-ı ġam
Bir alttun pullı māhı ṭaşra itdi mevce-i deryā

Zamāne giydi nārençī ḳabā-yı zer-nigār üzre
Cevāhir düğmelerle bir çiçekli 'anberīn-hārā

(15) Seyirci çıḳdı gök meydānına şāhāñ temāşāya
Resen ḳurdı şebāb-ı rīsmān-bār-ı felek-peymā

Musammat Na't-i şerīf

Emīn-i Rabb-i ʿizzet ḫāzin-i genciīne-i raḥmet
Delīl-i rāh-ı devlet reh-nümā-yı cennet-i neʾvā

Resūl-i ḳādir-i mutlaḳ şefīʿ-i ʿāṣem ü esbaḳ
Ḥabīb-i ḥaḍret-i Ḥaḳḳ maḥrem-i esrār-ı Lā ūhā

İmām-i ṣāḥibü'l-kevṣer ḫaṭīb-i lā-mekān minber
Amān-ı dehşet-i maḥşer zamān-ı raḥmet-i Mevlā

(20) Nebī-i Muctebā Aḥmed resūl-i efḍal ü emced
Ḥabīb-i Ḥaḳḳ Muḥammed tācdār-ı efser-i Ṭāhā

O şāhenşāh-ı fermān-rān-ı evreng-i risālet kim
Niğīn-i ḫātemīniñ aʿtındadır dünyā ve mā-fīhā

Semend-i ḳudrine eflāk altun pullı yanaḳdır
Faṭāsı dır o necm-i turradār-ı āsumān-pīrā

Sirişt-i ẕāt-ı pāki ṭıyn-ı maḫtūm-ı nübüvvetdir
Nişānıdır mübārek arḳasında ḫātem-i sībā

(25) Ya ḫōd bir ḥüccet-i ẓahriyye-i maʿbūledir ol kim
Aña ḳāżī-i ḳuḍa-i ḳudret urmuş ḫatm ile imzā

ve ġazeliyyātı daḫı maʿlūm-ı cümle-i dānişverān ve vird-i zebān-ı suḫan-dānān oldıġından egerçi taṣṭīre ḥācet yoḳdur. Fe-ammā mücerred teberruk maʿnāsına bu ġazel-i şerīfleri (72a) dīvānlarından taḥrīr ve yādigār olmaḳ içün mecelle-i celīle-i ʿirfāna taṣṭīr olundı.

Ġazel

Ẓann itme merḳadindeki seng-i mezārıdır
Taş oldı ḳaldı ol bütün ʿuşşāḳ-ı zārıdır

Sīm-i sefīd-i ḫāliṣe benzer çeh-i ẕeḳan
ʿAyniyle şehr-i Edirneʾniñ Aḳpınārıdır

(5) Her tāze naḫl-i gülşeni pīr-i sefīd iden
Berd-i ʿacūz mevsiminiñ ḳocaḳarıdır

Gūyā ġazal-i mihr-i sihām şuʿāʿ ile
Ol atıcı dil-āveriñ oḳlı yigārıdır

Ma'ẕūr ṭut bu tāze gül-i naẓmı Ṣābitā
Endiger[illegible] ḥadīḳacınıñ yādigārıdır

ve rübā'ī-i bī-naẓīrlerinden daḥı bu rübā'ī-i pākları keşīde-i silk-i taḥrīr ḳılındı.

Rübā'ī

(10) Zātında televvün var idi meftūnuñ
Leylī'de de ṭurmazdı dili maḥzūnuñ
Çeh nāḳaya seyl itdi gehī ḥarreşine
Evżā'ı güṭür ġurbe idi Mecnūn'uñ

Beyt

Cünūn-ı 'aşḳ ile ḳayd 'ākilāne söylerdi
Hemān ki 'aḳlı gelürdi yābāna söylerdi

ve ol ġāt-ı emcediñ tevārīḫ-i ser-āmedlerinden biñ yüz altı tārīḫinde vāḳı' (15) cülūs-ı Sulṭān uṣṭafā ḫān-ı Ṣānī'ye bu tārīḫ-i bī-bedelleri çekīde-i kilk-i iftiḫār olmaġa maḥaldir.

Tārīḫ-i cülūs-ı Sulṭān Muṣṭafā

Müjdeler āfāḳa Sulṭān Muṣṭafā itdi cülūs

ve daḥı biñ seksen altı tārīḫinde intikāl eyleyen şā'ir-i lā-hemāl Meẕākī merḥūmuñ dār-ı bekāya irtiḥāllerine bu tārīḫleri ḥakk bu ki ġāyet 'ālī'l-'āldir

Tārīḫ-i berāy-ı intikāl-i Meẕākī

Eeel cām-ı mülūn içdi Meẕākī

(20) ol hā'iz-i ḫasabī's-sebaḳ-ı meydān-ı belāġatiñ dīvān-ı celīlü'l-'unvānlarına nigerān olan çeşm-i pāk rütbe-i vālāların idrāk ider naẓm u neşrinden her ne rütbe şebt ü taḥrīr ve evṣāf-ı celīlelerinden her ne ḳadar sebḳ ü taṣṭīr olunsa ṭālib-i ma'rifet dil-i 'irfān-āşināya ḳanā'at

olmaz. Li ecli ğālik ketb ü imlāda bu mertebe ile iktifā olundı.

Ṣ ā ḳ ı b [1]

Dār-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Żāt-ı bī-hemtāları şehr-i dil-ārā-yı Ḳostanṭıniyye-i (25) ʿumrādan ğāhir olmuş bir şāʿir-i māhir-i sihr-kārdır. Vālid-i mācidleri devlet-i aliyye ṣūnehe'llāhu teʿālā ʿan külli'l-belāyyede reʾīsü'l-kuttāb ḳalemlerinde kātib-i vāli-cenāb olmağın fenn-i kitābetde kendilerе mahāret ü kemāl bi'l-irğ intiḳāl eyleyüp (72b) ḳalem-i nembūrun dekāyıḳ u ḥalāyıḳını taʿlīm ve iştiğālde bār-ı meşaḳḳat ü kesbi iḥtimāl eylediklerine ḳadd-i ḥam-geştelerinden istidlāl olunmaḳ ğāhir-i ḥāl ve cemʿiyyet-i fikr-i daḳīḳlarına şekl-i uʿcūbe-nümāları dāldir. El-ḥāṣıl aḳrānı miyānesinde bir merd-i hōş-ḥarām ve ğāt-ı melāḥat-nisārı nemek-i meclis-i erbāb-ı ʿizz ü iḥtişām idi. Ḫatt u kitābeti (5) vādīsinde bī-naẓīr bir nedīm-i hōş-taʿ bār oldığından baʿż pāşālara dīvān efendisi olup muntaẓamu'l-ḥāl iken evhen min beyti'l-ʿankebūt olan köhne cihāndan irtiḥāl ve biñ yüz yigirmi ṭoḳuz senesi hilālinde intiḳāl eylemişlerdir. Bu bir ḳaç beyt-i reʿnā zāde-i tabʿ-ı bī-hemtālarındandır.

Beyt

(10) Sevād-ı sūziğ-i ʿaşḳ ile ṭoldı defterimiz
ʿAceb mi riğte-i şemʿ olsa tār-ı maṣṭarımız

ve lehū

---

1. Matbuda 196. s.dedir.

Bülbül gibi ʿarż-ı zār itmem tenk-destim ġonca-veş
Ben nâçe ḫandān olam bāġ-ı viṣāl-i yārde

ve lehû

Pāyāne irmedi ġam-ı hicrān dükenmedi
ʿÖmrüm dükendi firḳat-i cānān dükenmedi
Şükḳab dükendi germī-i ülfet o şūḫla
Ammā zebān-dırāzī-i yārān dükenmedi

Ş ā ḳ ı b [1]

Bunların daḫı nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Muṣṭafā' dır merkez-i dā'ire-i ḥāl olan vücūd-ı bī-hemālleri şehr-i bī-naẓīr medīne-i İzmir'den nümāyān ve ḥadāṣet-i sinlerinde Köprili-zāde şehīd Sa'īd Muṣṭafā rāşā merḥūmun ḥarem-sarāy-ı terbiyyelerinde taḥṣīl-i ʿirfān ve kesb-i maʿārif-i firāvān eylediklerinden ṣoñra dūr-bīn-i ḥaḳīḳat-ḥāl (20) olan dīde-i baṣīret-i ceyyidü'l-istidlāl ve māhiyet-i dünyā-yı denīye naẓar ve tefekkür-i meʾāl-i eyyām-ı güẕer eyleyüp bu semāʿ-ḫāne-i devrāna gelüp bervefḳ-ı dil-ḫʾāh cevelān eyleyen ṭāvūsān-ı sāḥa-i ʿirfānıñ mühlet-i ʿömr-i ʿazīzleri baʿde'l-irtiḥāl ancaḳ bir sāʿat ḳadar müddet-i ḥayāl olundıġı bedīhi'l-intiḳāl oldıġın taṣdīḳ ve taḥḳīḳ-i bāl idinüp zīver-i ḥayāt olan māhibi'l-ihtiyāc-ı kāʾināttan (25) bir ḥarḳa ile bir külāha ḳanāʿat ve bakıyye-i ārzūların ser-tā-be-ḳadem ṣarf-ı ʿibādet idüp āsitāne-i ḥażret-i Mevlānā'da kesb-i rifʿat ve seccāde-nişīn-i irşād olan ʿazīzden aḫẕ-ı yed-i ʿināyet ve tekmil-i ʿirfān ü maʿrifet ve nice müddet (73a) seyr u siyā-

1. Matbuda 197. s.dedir.

ḥatdan soñra Küṭâhiyyu şehrinde vâ ki fuḍarâ-i mevleviyyâne maḥsûb olan zaviye-i inzivâ-yedinde şeyḫ-i evlevi olup esnâ-yı taḥrır-i teẕkiremizde gelince ol ḫankâhda icrâ-yı âyîn-i evlâmı iderek çille-keş dervîşi olup inzivâda idiler. Bu şâʿir ol serd-i ẕâkirîn cümle-i âşerlarındandır.

(5) Ġazel

Sûziş-feşâ-yı âteş-i dildir hevâ-yı ney
ʿUşşâḳ ʿacep mi olsa esîr-i nevâ-yı ney

Güm-kerde râh-ı tîḫ-i muḥabbet olanlara
Ḫakkâ ki ḫıżr-ı zinde ṣadâ-yı derâ-y-ı ney

Âyîn-i nâz u sırr-ı niyâza teyâm ider
Remz-i beyân-ı neyzen-i müşkîn ridâ-yı ney

Ġuyâ li ḫumrî-i dile serv âşiyân.ır
Oldukca vecd ü ḥâl ile hû hû seraʿy-ı ney

(10) Bir demde ṣad-fütûrde dili raḳsnâk ider
Sihr-i ḥelâldil helo ey dil ṣadâ-yı ney

Şutdı sirişk-i dide-i ḫûn-bârımız gibi
Bezm-i semâʿ mâtem-i pür-mücerâ-yı ney

Ṭâḳıb ṣadâ-yı şehper-i rûḥu'l-emîndir
Sığınız hulâsa perde-i fikre odâ-yı ney

ve lehû

..er kapan kim zülf-i ..ğînin ġazel silker düker
Nahl-i ʿUrûm hâşılın bâd-ı ecel silker düker

Ḥarfü'l-cim

Çün sâ'da olan ehl-i kemâli yazdıñ
Maḳbûl-i cihân oldı sonıñ taḳsîmiñ
Ḥaḳ şevḳ ile tahrîrine ḫâtm eyle
Ey kilk-i tev.. ..ebbilâ ḥarfü'l-cimiñ

C ā z i m [1]

Ol mahdūm-ı necābet-mersūmāt nūr-ı nāmı ve ism-i kirāmileri Seyyid Ahmed'dir. Sultān Mehmed nām-ı hābi' 'asr-ı şerīflerinde dāru's-saltanati'l-'aliyye-i Kostantıniyyetü'l-mahmiyyede nakību'l-eşrāf olan memdūhu'l-eslāf 'ulemā-yı kirāmın bülendi merhum u maġfur Seyrek-zāde es-Seyyid 'Abdu'r-rahmān Efendi'nin hafīd-i sa'idleridir ki merhum Sarı İbrahim Paşa'ya hemşireliğile şöhret-şi'ār olan Seyyid Ahmed Efendi nām fāżıl-ı nāmdārın mahdūm-ı necābet-mersūmlarıdır. Semend-i tab'-ı bülendleri (25) meydān-ı 'irfānda kasabü's-sebuk-ı kemāli hāyiz ve ticārot-gāh-ı ma'rifetde nakdine-i şihn-i vālaları sebebiyle sud-ı nekāyı fāyiz olan erbāb-ı 'irfandan oldıġı cezmkerde-i şüyūh-ı dünyverīndir. Sene biñ yüz on tārihinde (73b) devlet-i Sultān Mustafā Hān-ı Sānī'de revnak-efzāyı şadr-ı Anatolı olan şürefā-yı ulu'l-iktirāmın bülendi Hoca-zade es-Seyyid Osmān Efendi'den tarīh-i şeref-i mülāzemet-i nefis ve hırkadan infisal ile müsta'idd-i tarık-ı tedrīs oldukdan şonra biñ yüz yigirmi altı rebī'u'l-evvelı ġurresinde şeyhü'l-islām (5) Mahmūd Efendi'den bā-imtihān ibtidā-i hāric elli ile Dāru'l-hadīs-i Ca'fer Āga medresesine olup bin yüz otuz rebi'u'l-evvelı ġurresinde neşriyih-i islāmiyyenin bülendi Ebu Sa'id İsma'il Efendi'den hareket-i hāric ile devrani çelebi medresesine revān olup ve biñ yüz otuz üç ġurresinde şeyhü'l-islām ve müfti'l-enām 'ulema-i kirāmın bülendi es-sadetlü Seniçehirli (10) 'Abdu'llāh Efendi hazretlerinden dühül rütbesiyle

1. Matbuda 19.. s.dedir.

Yūnus Paşa medresesine hareket-i mu'tad idüp cümle-i tahrīr-i tezkiremizde ol medrese-i vālāda ser-seccādē-i ifāde idiler. Hattā ki geçi vü zārek ü bī-bahāne bir mahdūm-ı necābet-mersūm olup faźl u kemāl ile pīrāste ve hilye-i edeb ü ma'ārif ile ārāstedir.Bu güftār āşār-ı tab'-ı letāfet-şi'ārlarındandır.

(25) Beyt

Leb-i sāķī mi cām-ı mey mi bilmem bā'is-i neş'em
Şuyundan farķ olunmaķ hayli iştir hāl-i mināda

Bu bir kaç beyt-i ra'nā daḫı ol şā'ir-i sencide-edānıñ şadrü'l-vüzerā ḥażret-i dāmād İbrahim Paşa'nıñ medīḥasında olan şitā'iyye kaşidesindendir.

Ebyat

(20) Her serv-i çemān dündi bu mevsimde çemende
Kar yaġdı şarıklı bir uzun boylı cevāne

Yaḫ-beste idüp şiddet-i dey cū-yı baharı
Gülşende gümüş ma'deni gösterdi ḫazāna

Her memlekete atmaķ içün penbe-i berfi
Ḥallāc-ı felek ḥasretini kıldı kemāna

C e z m ī [1]

Ol żāt-ı sütude-sıfat saltanat-ı Sultān Aḥmad Ḫān-ı Rābi' 'de şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām fużala-yı meḥadīm-i kiramıñ bülendi (25) merḥūm u maġfūr şā'ir-i māhir Ḥahāyı Efendi'nin birāderleridir ki 'Azīz Efendi-zāde Yaḥyā Efendi merḥūmuñ maḥdūm-ı ercümendi Mehmed 'Abdü'l-kerīm Efendi'dir. Ḳ ye-i maḥdūmiyyeti menzūr-ı ḫāṭır-ı edeb ü ma'rifet oldıġından 'ittırā'-ı evsāflarında (74a) teksīr-i sevāda

1. Matbuda 200. s.dedir.

ihtiyāc olmadığı bedīhü'z-zuhūr oldığından mahūc-ı ihticāc değildir. Ol mahdūm-ı sa'ādet-mersūm bin elli recebinde 'amm-i mükerremleri Mehāyī Efendi merhūmun def'a-i sāniye-i sadāret-i Rūmili teşrīfātından mülāzım ve kırkdan münfasıl oldukdan soñra bin altmış yedi recebinde erbāb-ı semāhatiñ (5) bülendi Lālī-zāde Efendi'den ibtidā-i hāric elli ile Anbār Ōdzī Medresesine olup ba'dehū Lālī-zāde ru'ūsı ile müderris olanlara i'tibār olunmayup anlardan hulvū'l- mezāk-ı merām olanlar telhīs-kām olmalarıyla müterceme-i merhūm dahı medrese-i mesbūrada on iki sene mikdārı mekseden soñra bin yetmiş dokuz rebī'u'l-evvelinde dimāg-ı tā'li'i büy-āver-i kām olup şeyhü'l-islām (10) müfti'l-enām 'allāme-i devrān yegāne-i cihān 'ulemā-i kirāmıñ bülendi merhūm u mağfūr İnkūrī-zāde Yahya Efendi hażretlerinin zamān-ı şerīflerinde hareket idüp Mağnisalı Molebi Medresesine olup tashīh-i tarīk eylemişler ba'dehū seksen dört tārihinde yine merhūm-ı sābıkdan Kāsım Pāşa Medresesiyle dahil hātıra-i sürūr-ı tām ve seksen beş ramazānında (15) şeyhü'l-islām-ı bālā-kām müfti'l-enām Şu Hanīfe-mekīn meşyih-i islāmiyyenin bülendi merhūm u mehrūr Ali Efendi'den Atmekcioğlı Medresesiyle ikrām ve seksen altı şevvālinde yine anlardan Sinān Pāşa Medresesiyle ihtirām olunup seksen yedi ramazānında Sonra mevleviyyeti ile cürūh-ı mevālī-i kirāma dahil andan dahı 'ādet üzre mu'zūl olup toksan üç muharreminde (20) Selānik kāżāsına nā'il oldılar. Ba'dehu toksan sekiz recebinde Diyārbekir pāyesiyle Kayseriyye'ye olup bu dehū yüz dört tārihinde tekmīl-i pāye

e leyüp bi'l-fi l Diyarbekir kāzısı olup medīne-i Amid'de esnā-yı hükūmetlerinde irtihāl ve dār-ı fenādan dār-ı bekāya intikāl eylediler. Mālşeme-kerden-i mahdumiyyet olan ma'ārifden hisseedār bir mahdūm-ı celīlü'l-mikdār idi. Bu güftār cümle-i āsārlarındandır.

(25) Ġazel

Ḫaṭṭ-ı ruḫun nigāha ber-āverde gösterir
Ḫāh-ı girifte-hāle-ṣıfat perde gösterir

Ḫaṭ-ı siyeh-eser-i nigeh-āşıkāne gösterir
Ol kitāb-ı ḥüsni siyeh-çerde gösterir

(74b) Ey bād-ı ṣabā bülbül-i nālāna ḫaber vir
Āşüftoliğinden gül-i ḫandāna ḫaber vir

Ey bād-ı ṣabā zülfini taḥrīk idersen
Evvel dil-i 'āşıḳ-ı perīşāna ḫaber vir

Ey bād-ı ṣabā gönlüme gir lutf eyle yārin
Gel sonra dil-i Cezmī-i ḫayrāna ḫaber vir

Ġazel

(5) Baḫār irişdi yine bāġa yār gelmez mi
Murādım üzre benim bir baḫār gelmez mi

Hemīşe beste olup zülf-i dilbere gönlüm
Ḳalur gider o ġarību'l-diyār gelmez mi

Nüvāziş eyliyeli ḫaylī oldı ġam Cezmī
'Aceb yine ol bīt-i ġam-güsār gelmez mi

C e z b ī [1]

İsmi İbrāhīm'dir. fi'l-aṣl ḳaṣaba-i Ṭurḫal'dan ẓuhūr ve bir miḳdār dest-māye-i 'irfān peydā itmekle kendüye maġrūr ṣāḥib-i cezbe ve pür-ḥareket(10) bir şā'ir-i ṭurfa-

1. Matbuda 202. s.'dedir.

hey'et olup 'ulūm-i 'aḳliyyeye intisāb ve dā' vāsıa bulun-
duġı meclisde be-ġāyet ıṭnab itmeġin müsteskıl-i gürūh-ı
aḥbāb idi. Ḥālen ki maḥlaṣ-ı mezbūr ile müdde'ası olan
'ulūm-ı māni'atü'l-cem' oldıġı cümleye ma'lūm idi. Merḥūm
u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr şürefā-yı
ülu'l-iḥtirāmın bülendi Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid 'Ali Efen-
di'niñ def'a-i sāniye-i kumili ḳāżi'asekerliginde şeref-i
(15) mülāzemeti hāyiz olup kümili kalesinde ba'ż ḳaṣabāta
ḳāżi olmuş iken aḫirü'l-emr اجر الامر رحم الله امرأ عرف قدره و
لم يتعد طـــوره tavrından cezbesi sebebiyle güzerān itme-
gin icrā 'ani'l-vaṭani te'dībi ile mücāzāt olunmaġın pe-
rīşān ve esnā-ı taḥrīr-i tezkiremizde müddet-i medīd ha-
reket-i nā-sezā ile üftāde-i çāh-ı ḥırmān olmuş idi. Eş-
'ārında çendān ḫalāvet ve güftārında vaż'-ı 'aḳilāneden
(20) miḳdār-ı żerre bir ḫalet yoġ idi. Bu güftār-ı peri-
şān-eṭvār cümle-i eş'ārındandır.

Ġazel

'Ārifiz ehl-i fenā rind-i ḳalender-meşrebiz
Lā'ubālī merd-i 'ayyāşız Selāmī-mezhebiz

Tāli'a incinmeziz baḫt ile yoḳdur lüccemiz
Burc-i teslīm-i rıżā-yı ḥak'da tāli' kevkebiz

Meşned-i meyḫānede Cem denlü vardır zevkimiz
Duş-ber-dūş sebūyuz cām ile leb-ber-lebiz

(25) Ehl-i hāy u huy perhiz eylesinler her gice
Şaşt-ı himmetden ḥadeng-endāz-ya Rab bāzız (?)

'Aḳl-ı külden ḳarımız taḥṣīl-i fenn-i ma'rifet
Güren amma Cezbiyā añlar ki ṭıfl-ı mektebiz

C ū d ī [1]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Ol gül-i nesrīn-i bāġ-ı ma'rifet ṭabaḳa-i Sulṭān (75a) Meḥmed Ḫān-ı Rābi' 'ulemā-sından Ḳızıl 'Alī Efendi nām gül-i ḫamrā-yı gülistān-ı faẓīletiñ birāder-zādesi olup hilāl-i ramażān-āsā ġāt-ı bī-hemtāları eyyām-ı cevānīde müġārūn bi'l-benān i'tibār iken Ṣa'bān-zāde Efendi merḥūmuñ āsitāne-i celīlesin ihti-yār idüp ol ġāt-ı sütūde-ṣıfātıñ (5) ḫānedānında evḳāt-güẕār olmaġla Ṣa'bān-zāde Müzellefī Aḥmed Çelebi diyü şöhret-şi'ār olmuşlardır. Meşbuḳū'z-żikr Ṣa'bān-zāde Efendi merḥūmdan şeref-i mülāzemetle müstes'id olduḳla-rından şoñra biñ ṭoḳsan sekizde ḳaṣaba-i İznīḳ'da vāḳı' Süleymān Paşa Medresesiyle ḳanā'at idüp evḳāt-güẕār iken ṭarīḳdan ferāġat ve Medīne-i münevvere cānibine hicret idüp (10) ol belde-i mübārekede ḳerār ile āsūde-ḥāl iken sene biñ yüz on ikide intiḳāl eylemişlerdir. Ḫoş-nüvis ve mūsiḳī-dān bir şā'ir-i şīrīn-zebān idi. Bu güftār-ı leṭā-fet-şi'ār zāde-i ṭab'-ı siḥr-āşārlarındandır.

Ġazel

Ol şem'-i şebistāne ḳo pervāne ṭoḳunsun
Pervāne ṭoḳunmasun sāña yā ne ṭoḳunsun
(15) Zülf-i siyeh deşt-i ta'arruḍdan emīndir
Zinhār ana maşşāṭa değil şāne ṭoḳunsun
Bu dāmde bir kerre dimez çerḫ-i sitem-kār
Çeşm-i ṭuma'-ı mürg-i dile dāne ṭoḳunsun
Gördün ne alur bey'iñe 'ayşda zāhid
Gelsün biricik ḫāṭır-ı yārāne ṭoḳunsun

1. Matbuda 203. s.dedir.

ʿArż eyleye Cūdī-i heves-kāre merāmın
ʿAḳlı var ise bir daḥı mestāne ṭoḳunsun

Beyt

(20) Maṭlebimdir būse-i şīrīn-dehān
Ṭıfl-ı dil yoḳ bilmez ey şūh-ı cihān

C e v h e r ī [1]

Dürr-i ġirān-māye-i vücūd-ı bihbūdları kān-ı cevāhir-i nāyāb ve maʿden-i maʿārif-i müstetāb olan ʿaṭūfetāne-i felek-sāye ve südde-i seniyye-i Şūreyyā-pāye-i vezīr-i dilīr Āṣaf-naẓīr Muṣāḥib Muṣṭafā Pāşā'da terbiyyet-kerde olmaġla cevāhir-i güftār-ı dil-peẕīri lāyıḳı üzre silk-i taʿbīre keşīde itmege kādir (25) laṭīfe-gū ḥāżır-cevāb bir şāʿir-i māhir olup ẓurafā-yı ʿālī-miḳdār miyānında Cevherī Muṣṭafā Āġā dimekle şühret-yi'āfte bir ẓarīf-i nezākot-kār-ı rūzgār idi kim ol ʿaṣrıñ güzīde-i şuʿarā-yı nāyābı yekke-tāz ve vādī-i ʿirfān Yūsuf Nābī Efendi ile (75b) olan laṭīfeleri meşhūr-ı cihān ve maḥfūẓ-ı ṣudūr-ı ḳadir-şināsān-ı devrāndır. Sene bin yüz yigirmi beş sālinde civār-ı raḥmet-i Raḥmān'a intiḳāl eylemişdir. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

Şarḳı

Ṣabā firḳat-serāda dil dinen ġam-ḫ'āra gördüñ mi
Ṭaşer-i kākül-i dilber o mihnet-kāra gördüñ mi
(5) Nice mecmū'alar gördüñ hezārān defter ü dīvān
Felek bu Cevherī gibi bir dürr-i şehvār gördüñ mi

1. Matbuda 204. s.dedir.

Çün oldu ki ṭayy-kerde-i ḫāmeñ oldı
Olsun anıñ eglencesi ḥarf-i dīger
Ser-ṣafḥa-i taḥrīrine virsün ziynet
Mā'da bulunan cümle güzel maḫlaslar

Ḥ ā z i m [1]

Ol maḫdūm-ı dil-āvīzeñ nām-ı nāmīleri Meḥmed ʿAzīz olup sādāt-ı (10) keşīrü'l-berekātdan devlet-i ʿaliyyede naḳībü'l-eşrāf olan zātlarıñ miyānesinde mümtāz ve Anaṭolı każī'asker liği pāyesiyle ṭarīḳında aḳrānına ser-firāz olup bu mecelle-i celīleye Vālī maḫlası ile taṣṭīr ve evṣāf-ı celīleleri çekīde-i kilk-i taḥrīr olunan Nefeḥī-zāde es-Seyyid ʿAbdü'r-raḥmān Efendi'niñ maḫdūm-ı kebīrleri ve yine bu mecmūʿa-i ẓurafāda Refīʿ maḫlaṣı ile nigūşte-i kilk-i taʿbīr olunan Meḥmed Refīʿ Efendi'niñ (15) birāder-i ser-berāberleri olup biñ ṭoḳsan bir tārīḫinde tevellüd eyleyüp üç yaşında iken biñ ṭoḳsan dört tārīḫinde meḥādīm-i kirāmı muḫtaṣṣ olan ikrām ile mümtāz ve meḥādīm-i kirāmıñ büllendi Minḳārī-zāde Yaḥyā Efendi'niñ maḫdūm-ı ercümendi ʿAbdu'llah Efendi'den mülāzım olup bu şereflе aḳrānına ser-firāz oldukdan şoñra yüz sekiz şü'l-ḳaʿdesinde ṣadrü'ş-şehīd es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den (20) ibtidā-i hārie elli ile tāsiʿa-i Sarāy-ı İbrāhīm Pāşā'ya olup yüz on beşde şeyḫü'l-islām Meḥmed Efendi'den Ferhād Pāşā'ya duḫūl ve yüz on altı rebīʿü'l-āḫirinde ʿamm-ı buzurgvārları şūrefānıñ büllendi Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid ʿAlī Efendi'den ḥareket-i dāḫil ile Esīrī Birāderi Kāżīʿasker Muṣṭafā

1. Matbuda 205. s.dedir.

Efendi Medresesine gelüp yüz on yedi recebinde yine anlardan müşıla-i şahn (25) ile Dabbāġ-zāde Aḥmed Efendi Medrese-i celīlesine ve yüz on ṭoḳuz şa'bānında Ṣādıḳ Efendi merḥūmdan Ṣaḥn-ı Ṯemāndan birine yüz yigirmi birde Ebe-zāde 'Abdu'llāh Efendi'den ibtidā-i altmışlı ile Şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi Medresesine (26a) yüz yigirmi birde Ḫāl Pāşā Sulṭānına altmışlı ile ḥareket itdikden şoñra yüz yigirmi üçde müşıla-i Süleymāniyye ile yine Seyyid 'Alī Efendi merḥūmdan Ḳara Muṣṭafa Paşā müderrisi olup yüz yigirmi altı muḥarreminde bi't-ṭalebi ve'l-iḳbāl Medīne-i münevvere mevleviyyeti ile iclāl olunup 'ādet üzre żabṭ eyleyüp (5) ma'zūl olduḳdan şoñra Bolı ḳażāsı kendülere ber-vech arpalıḳ 'ināyet buyurılup ba'dehū sene bin yüz otuz bir ramażānında żabṭ eylemek üzre İzmir ḳażāsına kendülere tevcīh olunup ol cānibe rū-be-rāh ve ba'de'l-vuṣūl ancaḳ yigirmi gün żabṭı müyesser olup şitāre-i ḥayātları ufūl ve dār-ı beḳāda menzillerine vuṣūl buldılar. Ḥaḳḳā ki müterceme-i merḥūm ḫalūḳ u edīb (10) ve ma'rifetlü erīb ü necīb bir maḫdūm idi. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

Ġazel

Sevdā-zedeyim zülf-i siyeh-kār yüzünden
Bir bülbül-i zārum gül-i ruḫsār yüzünden

Ḥīr'āt-ı cemāl üzre niḳāb-efken olup yār
Ref' oldı yine ol şitem-i āşkār yüzünden

Zevraḳçe-i vaṣlına kenāre çeküp eşkim
Geldi emelim bu yem-i zeḫḫār yüzünden

(15) Ḥaḳş eyleyeli 'ahdini her gördüği demde
Şermende olur Ḫāzimiñ ol yār yüzünden

ve lehū

Yazup ḳabā-yı sefīd üzre kākülüñ ol ġazāl
Beyāż üstüne buyurıldıdır berāy-ı viṣāl

ve lehū

Sāḳī ṣununca cām-ı mu'anber ṣarāb ile
Dün eyledim ayaġımı ben de ḥicāb ile

(20) ve lehū

Nesteāne olup üstüme dildār yıḳıldı
Aġyār diyüp kim başıma yār yıḳıldı

Ḫ ā ṣ i m [1]

Ol gül-ġonca-i ser-āmediñ nāz-ı emeğidleri Es'ad olup Sulṭān Meḥmed ḫān-ı Rābi'-'aṣr-ı şerīflerinde ṣadr-ı ekrem vezīr-i a'ẓam olan vüzerā-yı kirāmiñ dilīri ve vükelā-yı ūlu'l-iḥtirāmiñ ṣāḥib-i tedbīri vezīr-i (25) bī-hemtā Ḳoca Küprili Meḥmed Pāşā'nıñ nūr-ı çeşm-i dil ü cānı maḫdūm-ı an'ādet-meresūm-ı celīlü'ş-şān olup yine devlet-i muḥammediyede ṣadr-nişān-ı ṣadāret-i 'uẓmā (76b) ve revnaḳ-baḫş-ı vekālet-i kübrā olan devrāniñ āṣaf-ı bārā-' unvānı fāżıl-ı bī-mūdānī ṣadrü'ş-şühedā ve bedrü'ş-sü'edā vezīr-i dilīr Müşterī-tedbīr Muṣṭafā Pāşā merḥūmuñ forzend-i sa'ādet-mendi Es'ad Pāşā ḥażretleridir ki fāżıl-ı cihān 'ulemā-i devrān ṣulaḥā-i ümmetiñ merd-i güzīde-himmeti merḥūm u mebrūrü'd-dāricī ilā raḥmeti (5) Rabbihi'l-ġafūr vezīr-i celīlü'ş-şān Nu'mān Pāşā ḥażretleriniñ birāder-i kihteridir. Vezāret mevrūş-ı ḫānedān-ı sa'ādet-'unvānı oldıġı gibi faḍl u ma'rifet ve seḫā vü mürüvvet ẕāt-ı bī-

1. Matbuda 207. s.dedir.

akrānınıñ mālzeme-i ġānıdır. Cūyiyā ʿālem-i ġuhūdda o ʿurcūn-ı pür-cūduñ ġecere-i bihbūdı bir nahl-i berūmend-i ḥadīka-i vücūddur ki her meyve-i ābdārı perverde-i neşāyiı-i ʿirfān ve ol gülistān-ı faźl u kemāliñ (10) her ġonca-i ḫandānı bir şükūfte-gül-i bāġçe-i ʿizz ü şān olup ārāyiş-i destār-ı iftiḫār-ı cihāniyāndır. Ġorçi rütbe-i źuhūre-i kirām-ı enām müstevliyyetü'l-akdāndır. Fe-ammā merātib-i faźl u rüchān miyāne-i her ġurūh-ı vālāda źāhir ü ʿayāndır.

ʿArabiyye

فان تفق الانام وانت منهم فان المسك بعض دم الغزال

ol vezīr-i rüşen-żamīr eyyām-ı cevānīde dahı mīr iken ulūm-ı ʿaḳliyye vü naḳliyyeye (15) iştiġāl ve mehāre-i zamāneden taḥṣīl-i kemāl eylediklerinden şoñra bir müddet dahı müżāla'a vü ifāde ve te'sīs-i taḥṣīl ü istifāde eyleyüp ol seyyid-i mīrān-ı ḫānedān-ı vezāret bi'l-fi'l Sa'dü'd-dīn-i kemāl ü faźīlet olduḳdan şoñra vādī-i edebiyyātda ve ʿArabiyyātda vaż'-ı ḳayām-ı ḳayān buyurmalarıyla yed-i ṭūlā-yı iḳdāmları şol rütbede teshīr-i memālik-i feṣāḥat-kelām eylemişdir ki ḫayme-i belāġatlerinde ḫayām-ı (20) mevvāl maḳūlesi bir ʿukkām olan ġāyeste ve ġilgoşt-i dest-i pehnā-yı fürsde şol mertebe bālā-nümā-ı iḥtirām olmuşlardır ki fikr-i sā'iblerinin şevkat ü şānı ve ṭab'-ı solīmlerinin selāmet-i ḫayāl-i pür-ʿirfānı rūḥ-ı ʿarfī-i nādire-dānı ḥayrān-edā-yı ʿaṭiyyāt ve ʿibārāt-ı bedī' u'l-beyānı eyleşe bāyestedir. Lisān-ı ʿArab ʿure zīver-ārā-yı silk-i edā olan ḳaṣāyid-i bī-naẓīri (25)

egor zamān-ı Mütenebbī'de vāḳı` olup ol ġā`ir-i māhir kabāyil-i `arabıñ ḳar`-ı sem`-ı feṣāḥat-üşināsı olaydı ol vezīr-i zī-şānıñ bī-şübhe mekteb-i `irfānına sebaḳ-ḫ`ān olmaġa dā`ī ve İmrü'l-ḳays ve A`şālar şerā-şāh-ı eyhāndā keşāmıyla iştiġāl (77a) idüp her ṣubḥ u şām vaẓīfe-i müläzemet-i dehlīzü'l-bāb-ı istifādelerin dā`ī olıcaḳları mā-lā-kelām ve ma`lūm-ı ḫamāyir-i enāmdır. Ma`a hāẕā şi`r ile ba`ż evḳātda nādire-sencān olmaları teşḫīẕ-i eşḫān maḳūlesi olup belki evḳāt-ı `asīzleri maṣrūf-ı iştiġāl-i mebāḥiṣ-i faźl u kemāldir. Bu bir ḳaç beyt-i ma`nā (5) ol vezīr-i bī-hemtānıñ mīr-i muḥterem iken Şehīd `Alī Paşa' ya virdikleri ḳaṣīde-i zībādandır.

Maṭlaʿ

Sen semiyy-i Murtażā Ḥaydarsıñ ey rūşen-żamīr
Hīç `aceb mi heybetinden muźṭarīb olsa zemīn

Serverā bu gülşen-i `ālemde naḥl-i sātıñsın
Tūnd-bād-ı nā-muvāfıḳdan ḥıfẓā itsün emīn

Ḥāsimā ümmīdvārım şerdiş itdikce felek
Dest-gīr olsun aña her yirde Rabbü'l-`ālemīn

(10) Ḥ ā s i m - i D ī g e r [1]

Ol vücūd-ı naẓīr-`adīmiñ nām-ı nāmīleri İbrāhīm'dir. Fi'l-aṣl żāt-ı keşīrü'l-meḥāmidleri medīne-i Āmid'den olup taḥṣīl-i `irfān ve keseb-i ma`ārif-i firāvān idüp diyārından hicret ve ḫıdmāne-i āmāl-i eyhāniyān olan Ḳosṭantıniyye'ye `azīmet eyleyüp devlet-i `aliyyede kerreten ba`de merre şeyḫü'l-islām müfti'l-enām olan pīr-i pür-nūr

1. Matbuda 210. s.dedir.

āb-ı rūy-ı şühedā-i buḥūr aṣḥāb-ı ǧulūşuñ bülendi merḥūm(15)
u maġfūr Abe-zāde ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretlerinden mülāzım
ve kırkdan münfaṣıl olup baʿdehū kendi iḫtiyār ve ṭalebleriyle Müşdī Muṣṭafā Efendi yerine İzmir fetvāsını alup bu mecelle-i celīle-i ʿirfānı eşnā-i taḥrīrinde ol cāyı zībāda meccāde-nişīn-i iftā vü ifāde olmaḳdan idiler. Faḍīlet-i bāhirelerinden mā'adā şiʿr ü inşāda daḫı ṭabʿ-ı ʿālem-ārāları bī-hemtā maḳbūl-i cihān bir ǧāt-ı yegāne-i devrāndır. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

(20) Ġazel

Luṭfı ḫaṭṭ-ı siyehiñ ḫüsn-i cihān-tābdadır
Raġbet-i sürme-i şeb dīde-i mehtābdadır

Maġz-ı bādām-ı şeker-püş-ı ḳadr-i girīndir
Küşe-i çeşmi o şūḫuñ ki şeker-ḫ'ābdadır

O siyeh-mest-i günāhız ki çü çeşm-i dildār
Bāde vü sāġarımız küşe-i miḥrābdadır.

Ḫaḳ içün ʿālemi ser-geşte idüpdür güyā
Nīzbān-ı feleğin şofrası gird-ābdadır

(25) Leb-i dildārda teb-ḫāle degildir ḫāsim
Jāledir dā'ire-i ġonce-i sīrābdadır

ve lehū

Mir'āt-ı ḫāṭırıñda görünmem ʿadem miyim
Ey māh-pāre yoḫsa ġubār-ı elem miyim

(77b) Geh çeşm ü gāh pāye düşürdi beni nesīm
Bilmem ġubār-ı sürme mi ḫāk-i ḳadem miyim

Baḫtım sevādı ḳaldı fünūn i'tibārımı
Ḫāk-i bütān mı seng-i siyāh-ı ḥarem miyim

Eyler serimde tīġ-i belā-rīzin iḫtilāl
Dest-i sitem-nüvīşt-i ḳużāya ḳalem miyim

Ey āram perestiş ider ḫasım bütün
Rengīn-nümūy-ı ma'niye beyti'ş-şurūra miyin

(5) Ḥ ā s i b [1]

Nām-ı ser-amedleri Meḥmed'dir. Ai'l-aṣl vilāyet-i Ḳastamonı'dan olup bu mecelle-i celileye Ferdī maḥlaṣı ile keşīde-i silk-i taḥrīr olunan Arnavud-zāde Ḥasan Efendi'niñ terbiyyet-kerde-i ḥikmeti şāḥib-livā-yı şi'r ü inşā bir mīr-i kelām-ı şā'ir-i ḫāṭır-i küş-tabī'atdir. Vezīr-i rūşen-żamīr Baltacı Meḥmed Paşa merḥūmuñ def'a-i ūla-yı vezāretlerinde menāṣıb-ı dīvāniyye ile meşġūl-ı ḫidmet olup Çorlulı 'Ali Paşa (10) merḥūmuñ vezāretine değin ol mertebe ile evḳāt-ı ḫüzūr olup 'Ali Paşā vezīr-i a'ẓam olduḳda mansıb-ı mezbūrı bunların üzerinden ḫaleb-i bī-ṭṭābūt Ördek İsmā'īl Efendi nām ma'rūf-ı emsāl olmaḳ-ıçün vaḳt-ı vaḳt-conūba tevcīh eylemişler idi. Ol eyyāmda 'Ali Paşa'ya bir ḳaṣīde inşād ve bir miḳdār ġubār-ı iḍṭırār izhār eyleyip feryād eylemiş idi. Bu beyt ol ḳaṣīdedendir.

(15) Beyt

Beni ḫāk avlayup Ördek Efendi yerine geçmiş
Dönül ser-pençe-i şāhīn-i ḫasm-beste dir ḥālı

Ba'dehū mütercem-i mezkūr vüzerā-yı sābıḳuñ ḫudemā-yı müfīd-dīdelerinden ekserī ve vükelā-yı Ülu'l-iḳtidārıñ kār-āgāh-delerinden efḫāmı olan vezīr-i rūşen-żamīr-i bī-hemtā 'Abdī Paşa ḥażretleri maḥrūsa-i Ḳāhire'de vālī iken ısmır mutaṣarrıflıġı olup (20) Meḥmed 'Ali Paşa devletine ġıyamından mukaddem āsitāne-i sa'ādete ġelip asker-i manṣūr-ı Mıṣr

1. Matbūa 211. s.dedir.

olup kendilerin[illegible] ağır'ın bu'ā ahvāli su'āl olunduḳda ṭab'-larına nā-muvāfıḳ ve 'ādetlerine eyledikleri ġayr-ı mu-tābıḳ bu'ż kelimāt sebḳat ve kendilere bir Miṣr takvimi irā'et itdikleri ḥāḍı-i iḫti'āl-i ḳalb-ı aḳdi olup Baḥr-i Sefīdde Lozenada cezīresine nefy i icli ile ta'zīr ve bir müddet (25 [illegible] ḥiṣṣetle Menefyi-ḥaḳīr-i kūşe-i tekdīr olup vezīr-i merḥūm sefer-i [illegible] ve derd-mendiñ ġıret-i benāgīde [illegible] eyledi[illegible] ḥaḳīr bedīd olduḳdan [illegible] ol vartadan ḫalāṣ olup rehā-yāb ve(73a) [illegible]ora defterdārlıḳına olup ol cezīrede dūr-bāş-i aḳdika ve aḥbāb iken biñ yüz otuz sālinde intiḳāl ve dār-ı neşe-ḳatden [illegible]lem-i rūḥāniye ihtiḳāl eyledi. Ḫoş-ṭab' ve mu-ḥāḍır-kolān bir şā'ir-i maḥbūb-ı cān idi. Şu şi'r Fādīrlerin-dendir.

[illegible]eyt

(5) Ḥaber iriyerle her geldikde bir can ile istiḳbāl
Ḳayīl-i yārī ayā çeşm-i [illegible] nem ḳayān eyler

Ḥāfız Pōst

Ol ilm-i edvārıñ ḥāfıżı-i cilā'ı ve zamān-ı [illegible]siḳlıñ [illegible]ngorı-a devrānı tanaṭṭu'-ı ḥazm-i şevḳāñ miyāne-tarz-ı ne-zāketi ve dā'ire-i ilāfetiñ [illegible]ālsa[illegible]-i şehbāti olup beyne'l-ḥibār Ḥafız Pōst Aḥmed Çelebi 'unvānıyla şöhret-yāb olan rāmişker-i nāt-kār-ı bī-nażīr [illegible] [illegible]ükā-nāḳıp u niğār-ı nāzik-ta'bīrdir ki (10) eve-i [illegible] [illegible]ā-yinden niyāmesinde be-ḳāyet vālā ve [illegible] [illegible] niʿmet ve dil-[illegible] [illegible] ḳadd-i ḳāyet [illegible] bir [illegible]ā-ı bā-l[illegible]

[illegible]tbudā 21[illegible]

hemtā dır ki aṣḥāb-ı terkīb-i penc-gāh-ı ḥavāda memālik-i Rūm u Ḥicāz ve ḫıtta-i ʿIrāḳ u Ṣıfahān'da ve iḳlīm-i Kihāvent ve arż-ı Ḫiǧābūr ve memleket-i Kürdī ve sā'ir aḳṭār-ı cihānda buzurg u kūçekiñ elsineṣinde nām-ı nāmīleri şöhret-şi'ār ve (15) nigārende-i ṣan'ları olan beste ve semā'ī ve kār ve naḳş ve şarḳī ve ʿūdīleri māl-ā-māl ve bī-şumār oldıġından mā'adā ol üstād-ı ser-firāz her geh ki mecālis-i kibārda ol bülend-i mūsīḳī-ḥvāz ile bir perdeniñ düġāh ve segāhından nevāya āġāz itse dem-sāz oldıġı ṣadā çārgāh-ı ʿanāṣırdan bīrūn belki felek-i sivūnde güş-ı Żühre'ye ol āhenkde maḳrūn olurdı.

(20) Li-mançi'ihī

Miḥnet-i ʿārıżadır gerçi ṣadā
Bār olur ādemo bīhūde serā

Sāmi'a zevḳi de inkār olmaz
Güşda böyle ʿarż bār olmaz

Bā-ḫuṣūṣ eyleye bir ṣavt-ı ḥazīn
Güşı lebrīz-i ṣafā her sūdan

İde ol naġme-i ṣan'at bārik
Bāġda bād-ı ṣabāyı taḥrīk

(25) Geh hüseynīde ḳarār eyleye gāh
Büselikden lebi ola āgāh

Geh ʿaşīrān ide geh kürdīler
Āteş-efşān ola her naġme-i ter

Neşr: Ol bülbül-i gülzār-ı mūsiḳī da'ire-i ber-kef-i berkenār-ı cūybārda ʿilm-i edvārda (7.b) mahāret ve ma'lūmātın iẓhār itdikce bāġda bād-ı ṣabā vālih u medhūş ve nahl-i güllerde bülbüller kemāl-i lezzetinden ser-mest ü hamūş olurlar idi. İlm-i edvārda ḫvāce-i cihān-ı hünerend-i

bī-aḳrān u bī-naẓīr iken vādī-i maʿārifde ve şiʿr-güyālıkda merd-i dilīr idi. Evāḫir-i ʿömründe dīvān-ı ʿālī (5) ḥʿāceleri zümresine ilḥāḳ olunup müstaẓ ve birūn-ı kāġıd emāneti manṣıbı ile aḳrānından ser-firāz olmuşlar idi. Bin yüz beş sālinde niḥnet-sarāy-ı dehrden ṭarab-gāh-ı bekāya intiḳāl eyledilər. Bu beyt-i rʿnā zāde-i ṭabʿ-ı zībālarındandır.

Leyt

Firāḳıñla günüm geb gice kūrım cānle ḫāk oldı
Yetiş gel ey ṭabīb-i cān ü dil ḥālim tebāh oldı

(10) ḳ ā f ı z - ı b i g e r [1]

Nām-ı şerīfleri ʿAbdü'l-laṭīf'dir. Fi'l-aṣl Büdaizāde dinekle şöhret-yāfte bir merd-i heyyin ü leyyin-i rūzgār olup ehālī-i İstanbul'uñ bir ṣāḥib-i ṭabıʿat-ı ehl-i maʿrifeti ve meclis-ārā ẓarīf-i meşrebü'l-ġā'ile bir merd-i hōş-ṣoḥbetī olup sā'ir maʿārifinden ġayrı ʿilm-i edvārda da ḫayli mahāreti ve zāde-i ṭabʿından bir güfteyi beste itmege ḳudreti ve aṣḥāb-ı derunuñ ṣāḥib-i ṣadāḳati idi. (15) Ekser evḳātda meşāyiḫ-i kirāmı ile ülfet ve ṣulaḥā-yı enāmı ile āmīziş u ṣoḥbet iderek inciẓāb-ı bālī ve ṣalāḥ-ı ḥālī kendüyi vādī-i felāḥa serr idüp Ümmi Sinān-zāde Ḥasan Efendi merḥūmdan aḫẕ-ı yed-i inābet ve nice zamān ol şeyḫ-i kāmile ḫidmet eylediklerinden mine'l-cumhūr Ümmī Sinān-zāde Ḥāfıẓı dinekle meşhūr olmuşlar idi. Bin yüz ḥudūdunda ārzū-yı ḥacc-ı şerīfle cānib-i (20) Miṣr'a irtiḥāl eyleyüp ol cānibde intiḳāl eylemişlerdir.

1. Fatbuda 214. s.dedir.

Elsine-i nāsda ḥāliyā şöhret-şi'ār olan bu ilāhī-yi laṭīfiñ güfte ve bestesi ol ġātıñ cümle-i āġārlarındandır.

İlāhī

Ḳarīn-i beşş-i erbāb-ı hevāyım yā Resūla'llāh
Ḥarīm-i ḳurb-i kūyuñdan cüdāyım yā Resūla'llāh

Yetor oldum yetor ġark-āb-ı ġird-āb-ı yem-i hiriñ
Fzelden ḥażretiñle āşināyım yā Resūla'llāh

(25) Vücūdum tīġ-i 'aşkıñla ser-ā-pā çāk çāk olsun
Yoluñda ḥāfızem maḥlaş godāyım yā Resūld'llāh

İlāhī

Mey-i 'aşkıñla ser-mest ü ḫarābım yā Resūla'llāh
Den-ā-den nār-ı şevḳiñle kebābım yā Resūla'llāh

(79a) Kerem ḳıl ġātır-ı maḥzūnuma luṭfuñla şādān it
Ġamınla tā-be-koy pür-ıżṭırābım yā Resūla'llāh

Der-i devlet-me'ābıñdan beni dūr itme sultānım
Ġarībim ḥāfız-ı ḥażret-me'ābım yā Resūld'llāh

Bu beyt-i ġarrā daḫı mütercem-i meẕkūruñ zāde-i ṭab'-ı olan ġazeliyyāt-ı rāhāsındandır.

Beyt

(5) Ḥasret-i ebrūñ ile ḫam-der-ḫam oldı ḳāmetim
İnhinā-yı māh-ı nev şekl-i hilāl olmaz beña

Ḥ ā f ı ẓ - ı D i g e r [1]

Vücūd-ı bihbūdları şoheb'l-hāliş-i müheẕẕeb-ṭıbā'-ı erbāb-ı ma'ārif-i devrāna ḍarb-hūne-i terbiyye-i bī-bahāne olan ma'den-i fiżāż-ı 'irfān Ḳoṭuntıniyye-i bi-aḳrān-dan olup Altuncı-zāde 'unvānıyla şehir bir şā'ir-i māhir-i āteşīn-elfāẓ ve dil-sūz-ta'bīrdir ki her ma'rifetden

1. Fatbuda 216. s.şadır.

behredār ḫōş-ṣoḥbet ve nāzik-etvār (10) ḥāfıẓ-ı Kelāmu'llāh bir merd-i pür-intibāhdır. ʿAṣrımız şuʿarāsından olup elsine-i ṣelāşede şiʿre ḳādir bir merd-i māhirdir. Ḫuṣūṣan ṣanʿat-ı tevārīḫde bī-naẓīr ve mālik-rikāb-ı ḥüsn-i tabīrdir. Bu tārīḫ-i āb-ı ḥayāt-āsā bin yüz dört tārīḫinde icrā olunan şeşmelerden bir şeşme-i şibāya itdikleri tārīḫ-i raʿnādır.

Tārīḫ

(15) Ḳaabeten lillāh idüp zemzem sebīl
Kaʿbe-veş maʿmūr kıldı bu yeri

Sırr idüp oldı bu ṭabʿı ḥāfıẓ'ıñ
İki tārīḫi şu gibi ezberi

Remz ile dir lillü ʿaṭşānına mā
Gel içek ʿayn-ı ʿalīden kevşeri

Ḥ ā f ı ẓ - ı Ş ī ş e r [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i şāmileri Muṣṭafā'dır. Edāllī-i Istanbul'dan Gümrük Kātibi Ḥāfıẓ Çelebi dimekle şöhret-şi'ār bir ṣāt-ı sütūde-etvārdır. (20) ʿAṣrıñ şuʿarā-yı nāzik-edālarından ve vaḳtiñ ẓurafā-yı bī-bedāllarından ḫōş-ṣoḥbet pāk-ṭabīʿat bir şā'ir-i pür-maʿrifetdir. Şuʿarā-yı ʿaṣrımızdan Burusī Rāġıb Efendi ve Istanbullı Nāẓīm Çelebi ve ʿAşım Efendi nām nāzik-edāllar bu zemīnde bir ġazel-i ʿābdār ile suḫan-sence olup ʿAzmāyiş-i ġüftār eyledikleriñde bunlar da bu naẓīre-i pākize ile anlara peyrevlik eyleyiğler idi.

Ġazel

(25) Ruḫsāñla laʿliñe itmekde imtisāb şerāb
Remz bulduı bu meclisde āb u tāb şerāb

1. Matbuda 217. s.dedir.

Elimde lahṭ-ı ciger cām-ı dideden ḫūn-āb
Muḥabbet ehline sāḳı budur kebāb gerek
(79b) Nemīşe la'l-i lebiñ yād ider dil-i ġarīz
'Aceb midir anıñ olsa elinde āb gerāb

K ā f ı ş - ı D ī g e r [1]

Fi'l-aṣl medīne-i Eskidār'dan olup medīne-i mezbūrada vāḳı' Toġancılar'daki cāmi'-i şerīfiñ müʾaḍḍinesi ḫaṭībi olmaġla Ḫaṭīb Muṣṭafā Efendi dimekle şöhret-yāfte bir merd-i rūzgār idi. Bu güftār cümle-i ḫoşlarından olmaḳ üzre taḥrīr olundı.

(5) Beyt

Şükufte-ġonca-i ġam ḫōş-nevī-hezār-ı dilim
Güşāde-bāġ-ı nihon nevbahār-ı dilim

M ā c ī [2]

Mehmed nām bir seyyāḥ-ı bī-ārām olup fi'l-aṣl بلبه diyārından ẓuhūr ve biñ yüz otuz senesi diyār-ı Ḳostanṭıniyye'ye gelüp bir az zamān mürūrundan ṣoñra yine ārzū-yı siyāḥat ile yārāndan ḳaṭ'-ı ṣoḥbet eylemişlerdi. Māzikāne (10) Mārisī eş'ārı ve ḫōş-āyende güftārı olup ḫōş-ṣoḥbet pür-maʿrifet bir dervīş-i dil-rīş idi. Bu güftār ol merd-i sebük-reftārıñ ḫoşlarındandır.

Beyt

چون بکرد وکرم استنبول که از هر کوچه اش
صبح نا کردیده صد خورشید می آمد برون

---

1. Matbuda 217. s.dedir.
2. Matbuda 218. s.dedir.

Nasīb [1]

Ol verd-i bāġ-ı siyādet ve ġonca-i ser-sebz-i gülistan-ı belāġat olan (15) zāt-ı ḥasīb-i naẓīr-i ʿadīmiñ ism-i şerīfleri İbrāhīm olup devlet-i Sulṭān Aḥmed-i Ġālis

لا زالت ايـــــام عدلـــه مقرونـة بالامتداد وما بـــــرحت
اعوام ســـــلطنته ممتدة عـــلـــى العبـــــــــاد

ḥażretlerinde nice zamān mekābet manṣıb-ı celīli ile tekrīm ve bi'l-fiʿl ṣadāret-i Rūmili ile taʿzīm olunan ʿumde-i fużalā-i kirām zübde-i nehārīr-i ūlu'l-iḥtirām faẓīletlü ʿUşşākī-zāde es-Seyyid ʿAbdu'llah Efendi ḥażretleriniñ(20) birāder-i celīlü'l-meʾāşirleridir ki zāt-ı vālāları maʿārif ü feżāʾil ile şehīr bir maḥdūm-i ʿālī-ḳadr u bī-naẓīr olup meḥādīn-i kirāma muḫtaṣṣ olan mülāzemetle iḥtirām olundukdan ṣoñra sene biñ ṭoḳsan sekiz cumādā-yı āḫiresinde meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ ercümendi mükerrem u maġfūr Ankaravī Mehmed Efendi'den ibtidā-i ḫāric elli ile Muḥarrem Āġā Medresesiyle ḫurrem ve yüz bir rebīʿu'l-evvelinde (25) ḥareket eyleyüp Ebu'l-faḍl Medresesiyle muḥterem ve yüz beş ṣaferinde ṣadrü'ş-şehīd es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den Ḥamāmiyye Medresesine dāḫil ve yüz altı ẕü'l-ḥiccesinde yine anlardan dāḫil ḥareketi ile ūlā-yı Ḫüsrev Kethudā Medresesine vāṣıl ve sene biñ (30a) yüz yedi ṣevvālinde yerlerinde mūṣıla-i ṣaḥn i'tibār ve yüz on ẕü'l-ḳaʿdesinde yine anlardan Ṣaḥn-ı Semāndan biriyle ḥisṣedār buyurılup yüz on iki ṣaferinde yine anlardan ibtidā-i altmış ile ūlā-yı Zekeriyyā Efendi'ye ḫurām ve yine anlardan yüz

1. Matbuda 218. s.dedir.

on üçde altmışlı hareketi ile Âʿişe Sultān Medresesine kıyām (9) ve bin yüz on beş rebīʿu'l-āhirinde Mehmed Efendi'den hareket-i nisbiyye ile Ḫayru'd-dīn Paşā Medresesine tekerrür eylediklerinden soñra bin yüz on altı rebīʿu'l-āhirinde merḥūm u maġfūr Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid ʿAlī Efendi'den mūṣıla-i Süleymāniyye ile Ūlā-yı Mūlāy-ı İbrāhīm Paşā'ya vāṣıl ve yüz on ṭoḳuzda medīne-i münevvere ḫuddāmına mā'il olup baʿde'l-ʿazl Ayazmend ve Mendeliyāt (10) arpalıklarına mutaṣarrıf iken sene bin yüz yigirmi beş gü'l-ḥiccesinde İzmir ḳażāsıyla gāt-ı ʿālīleri tevkīr olunup baʿde'l-ʿazl [illegible] arpalıġı ile mükerrem ve bin yüz otuz iki recebinde Edirne pāyesiyle Yeñipazar ḳażāsı maʿīşetlerine mumāsan olup eşnā-yı taḥrīr-i tevkīromūzde gāt-ı vācibü'l-i rāmları ol pāye-i celīle ile iḫtirām olunmuş idi. Ḥaḳḳā ki gāt-ı (15) vālāları her maʿrifetde bī-hemtā ve vücūd-ı bihbūdları ḥilye-i edeb ü kemāl ile muḥallā olup faḍl u maʿrifetde yed-i iḳtidārı küşāde ve ṭabʿ-ı bülendleri istiḥżār-ı kemāle āmāde oldıġından ġayrı eşʿārları laṭīf ü nāzikāne ve ḫayāl-i pākları bi-bahānedir. Ātāyi merḥūmūñ maʿrūf u meşhūr olan iki mücelled-i kebīrde tārīḫ-i şerīfine bir nāzik ü laṭīf zeyl eylemişlerdir ve niçe (20) āşāra muvaffaḳ olup evḳātları kesb ü maʿārif ü kemāli müstevʿib olmaġla iḫtiyār-i inzivā ve keşret-i iḫtilātdan ictināb ile mālik-i vaḳt-i fırsat ve mā'il-i lezzet-i vaḥdet olmuşlardır. Bu ġaffār cümle-i āşārlarındandır.

Ebyāt

Şevk-i ruḥsārıñla dāġım sīnem üzre güllenür
Rūyını gördükçe cānā mürg-i dil bülbüllenür

(25) 'Ayş-ı vaṣla bencnez gerçi ġam-ı fiṛḳat hele
Fikr-i la'l-i yār ile ḥūnābe-i dil sağlenür

Ḳ a ṣ ī b - i D ī g e r [1]

Sādāt-ı kesīrü'l-berekāt ve ṭarafā-yı İstanbul-ı sütūde-ṣıfātdan Meḥmed Dede dimekle ma'rūf ve zekā vü 'irfān ile mevṣūf (80b) bir ẕāt-ı nīkū ḫiṣāl olup tekmīl-i ma'ārif ü kemāl ve taḥṣīl-i sermāye-i ḥāl eyledigünden ṣoñra sevāḥil-i Miṣr'a deryā-yı iştiyāḳı ḥurūş ve yem-i mevc-āmevc-i ārzūsı cūş-ā-cūş olup bi-ṭarīḳı'ş-şiyāḥat Ḳāhire'ye 'azimet ve ol beldede vāḳı' Ḫānḳāh-ı ḥażret-i Mevlānā'da seccāde-nişīn-i meşīḫat (5) olan vāṣıl-ı ḥaḳīḳat Sipāhī Muṣṭafā Dede'den aḫẕ-ı yed-i inābet eyleyüp tekmīl-i rüsūm-ı ṭarīḳatden ṣoñra yine ṭaraf-ı Rūm'a ric'at ve İznik ḳaṣabasında zāviye-nişīn-i iḳāmet iken biñ yüz yigirmi bir ḥilālinde tekye-gāh-ı bekāya intiḳāl eyledi. 'Arabī ve Fārisī ve Türkī suḫanda ādir bir ḫōş-ṣoḥbet merd-i celīlü'l-me'āşir idi. Bu güftār cümle-i āṯārlarındandır.

Ġazel

Nümāyān ḥiddet-i peykān-ı mujgān tīr-i āhımda
Ḳażā te'sīri ẓāhir ġamze-veş şemşīr-i āhımda

Ġam-ı ruḥsār-ı āliñle ġılāf-ı sīneden neslūl
'Ayāndır āteş-i dil tīġ-i cevher-gīr-i āhımda

Ḳatı mażlūmı oldum çerḫ-i bi-dādıñ muṣībū ben
İder te'sīr bir ġün kalur mānā sīr-i āhımda

---

1. Matbuda 220. s.dedir.

ve lehū

(15) İder ağyārı mazhūr-ı mürüvvet yār baḫtımdır
Beni ḳaṣd-ı helāke ġamzeler der-kār baḫtımdır

O bir neca-i siyehdir bürc-i āteşden ṭalū' itmiş
Ruḫunda ol müdevver ḫāl-i 'anber-bār baḫtımdır

Bola meftūn olursam ol meh-i tābān-ı bed-mihre
Benim her-cā-yı dilber ey Ḥasīb-i zār baḫtımdır

Ḥ a s ī b - i D ī g e r [1]

Kunlar daḫı sādāt-ı keşīri'l-bereketāddan olup nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Mehmed'dir. Medīne-i dil-ārā şehr-i bī-hemtā beldesi Buruusa'dan olup (20) ol diyārda neşv ü nemā bulmuşlardır. Żāt-ı bī-naẓīrleri ol memleketde ṣaġīr ü kebīr miyānesinde Mü'min-zāde dimekle şehīr bir merd-i ḫōş-ṣoḥbet ü māzik-ṭab' bīr ve şu'arā-yı 'aṣrımızdan bir şā'ir-i ferḫunde-żamīrdir. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

Beni serdir hevā-yı 'aşk-ı dildār eyleyen yekser
Derūn-ı cān ü dilde fikret-i sevdā-yı ḫāldildür

H ü s e y i n E f e n d i [2]

Ḥācī Evḥad Şeyḫi dimekle şehīr şehrimizde meşhūr bir pīr-i rūşen-żamīrdir. Ol enfās-ı ṭayyibesi bādī-i tefrīḥ-i ḳulūb olan şeyḫ-i ṭarīḳat-ı merġūb Anaṭolı'da Za'ferānborlısı nām ḳaṣaba civārından merd-i celīlü'l-istiġnā-ı (Bla) enfās Eşref-zāde ahfādından 'Abbās nām bir şūfī-i ṣafā-

1. Matbuda 221. s.dedir, verilen bilgi birazdeğiştirdir.
2. Matbuda 223. s.dedir.

sīretiñ maḥdūm-ı necābet-ṭıynoti olup ʿulūm-ı ẓāhireyi tekmīl ve kemā yenbaġī taḥṣīlden soñra cānib i ḳosṭanṭıniyye'ye rıḥlet ve sipihr-i kerāmetiñ nihr-i pür-nūrı Nūrī Efendi'den aḫẕ-ı yed-i inābet ve vāfir zamān ḫidmet ve tekmīl-i (5) ṭarīḳatdan soñra biñ altmış tārīḫinde ḥācı Evḥad Cāmi'-i şerīfinde şeyḫ olup nice zamān ol māvi-yede seccāde-nişīn-i neṣīḥat ve vāfir müddet ol tekyede icrā-yı āyīn-i ṭarīḳat itmegin bu nisbetle beyne'l-enām şöhret bulmuşlar idi. Biñ ṭoḳsan beş şaferinde ebu'l-feth Sulṭān Meḥmed Ḫān Cāmi'-i şerīfinde şeyḫ olup ve yüz bir recebinde Sulṭān Bāyezīd Ḫān (10) neṣīḥatını naḳl ve yüz üç cumādā-yı āḫiresinde Süleymāniyye neṣīḥatine intiḳāl eylediklerinden soñra yüz beş cumādā-yı āḫiresiniñ yigir-mi sekizinci erbaʿa güni irtiḥāl eyle iler. Cümle-yı rıḥ-letlerinde bu cerīdeye rūz-nāmçe-i ḥālleri keşīde-i silk-i taḥrīr kılınan şeyḫ-i bī-naẓīr pīr-i rūşen-żamīr şeyḫ Nażmī Efendi merḥūm mütercem-i merḥūmuñ vefātına bu tā-rīḫ-i dil-peẕīri raḳam-zede-i ṣaḥīfa-i taḥrīr olmuşdur.

(15) Tārīḫ

Bir eksik ile Nażmī fevtine dédi tārīḫ
Seyyid Ḥüseyn'iñ olsun yeri Ḥālā cennet

Mütercem-i meşkūr faḍl u kemāl ile meşhūr ṣāḥib-i ḥāl maḥ-mūdü'l-ḫıṣāl maʿrūf-ı āfāḳ ḥüsnü'l-aḫlāḳ bir şeyḫ-i vāṣıl ve mürşīd-i kāmil olup cümle-i ṭaʿārīḳdan ṭabīʿat-ı giʿriyyesi dahı olup ʿilm ü takvāda ʿalem (20) ve ṣalāḥ u mücāhedesi müsellem bir ẕāt-ı bī-hemtā idi. Ḫalvet-i nāsda taṣavvufāne ilāhiyyāti verīr ve evrād-ı celīlesi maʿlūm-ı

ṣaġīr ü kebīrdir. Bu ilāhī-i ġerīf ol ġeyh-i laṭīfiñ āṣār-ı enfās-ı ʿaliyye-i ʿālī-miḳdārlarındandır.

İlāhī

Dervīş olan ʿāşıḳ ġerek
Ol yolda hem ṣābit ġerek
(25) Aḥkām-ı Ḳur'ān'a uyup
Hem sünnete rāġıb ġerek

Terk eyleyüp serkeşligi
Iṣbāt ide dervīşligi
Iṣbāt idüben merdligi
Hem ḫāṣile ṭālib ġerek

(31b) H ü s e y i n C ā n [1]

Medīne-i Ḥurūfa'dan şöhret-şi'ār olmuş nev'i şaḥsına münḥaṣır bir ẕāt-ı ġerīgān-eṭvār olup

Naṣra'

Bir alay cānı cebinde ḍu'afā sulṭānı nakkāline hem-ḥāl ve keyf u efyūna şu rütbe maġlūb olmuş hem-ḥāllerdendi kim heykel-i u'cūbe-nümā-yı neşāfet-me'āli eṭibbā-yı zamāne ḳā'ide-i teşrīḥa bir miḳdāl yā ḫod (5) bir ḳadīd ġār-ı dīrīne idi kim mürūr-ı a'vām ve ḥurūr-ı eyyām birle ḥuşkīde ādem kālıbında bir insān yā ḫod siyeh ḳalem-i Bihzād ile taṣvīr olunmuş bir ṣūret-i bī-cān idi. Yā ẓill-ı ādemiyyet ve sāye-i insāniyyet idi. Vücūd-ı bī-meccāli ḫayāl-i fenār-miḳdāl nüḳūş-ı ʿacībe ile mā'l-ā-mā'l olup her cünbiş ü ḥareketinde bir nakş-ı ġarīb iẓhār ve her reftārında bir u'cūbe ṣūret āşikār olurdı. Ādāsı ancak (10) efyūn ve berş ve sā'ir müḫeyyifāta dā'ir ve şurūbı

1. Matbuda 224. s.dedir.

ḳahveye münḥaṣır olan ṭā'ife-i ma'hūdeden olup keyf-sāzlıḳ ve yuvarlaḳ-bāzlıḳda sihirbāz maḳūlesinden bir ser-firāz idi yā ḫōd ṣan'atında māhir bir ḥoḳḳabāz idi kim güz yumup açınca nice yuvarlaġı bir ḥoḳḳa altında pinhān iderdi Ḥaḳḳā bir resen-bāz-ı ḫayāl idi kim her sene ḫafīfinde yek rişte ḫayāli üzre dā'ire-i imkānı seyrān iderdi.(15) Belki ber-tārik-i būd-ı nabūd idi kim 'ālem-i fenāda ifnā-yı vücūd eyleyüp mecmū'a-i vücūdunda ḥayāt ile memātı cemʿ eylemiş bir secencel yā isnı mevcūd cismi nā-mevcūd maḳūlesinden bir luġaz-ı dikḳat-maḥall idi. Üç ḥoḳḳalı bir devāt her ḥoḳḳasında bir türlü mürekkeb olmaḳ üzre mültezimi ve kendiyile bile istiṣḥāb ve su'āl eyleyen aḥbāb-ı zī-niṣāba gāh

Beyt

Üç ḥoḳḳa devātıñda ne var dirse o şāhım
(20) Ḫūn-ı cigerim laḫt-ı dilim dūd-ı siyāhım

beyt-i müstetābıyla ḫıṭāb ve gāh olurdı kim

Ḳıt'a

Üç ḥoḳḳa devātıñda didi yār ne vardır
Didim aña ey Ḫüsrev-i şīrīn ü şeker-leb
Zülf-i siyehiñ la'l-i lebiñ çeşm-i kebūduñ
Evṣāfını taḥrīr içün üç dürlü mürekkeb

ḳıt'asıyla cevāb virirdi ve sīnesinde bir cüzdān getürmek müdām (25)'ādet ü şān idinüp derūnı evrāḳ-ı perīşān ile māl-ā-māl ve enderūnunda bir varaḳ-ı maḫṣūṣ bulunmaḳ emr-i muḥāl idi. Muḫaṣṣal keyfe pā-māl esīr-i ḳahve ve bīmecāl ṭurfa-reftār bir u'cūbe-i yādigār idi. Kendi derdi kendüye yeter iken (82a) bī-çāre maḥbūb-ı dōstluḳ ile

şöhret-şi'ār olup her gördigi dilrübāya sırrın āşikār ider idi. Belki bir sā'atde bir kaç maḥbūba dil-beste ve bir derdden şifā-yāb olmadın daḫı bir derd ile ḫaste olur maķūlesi olup dām-i tedbīre naḥcīr olmayan āhuvān ḥarem-i ḥüsnüñ hīç olmazsa (5) şeklini bezl-i māl itmekle muṣavvirāna taṣvīr itdirüp

Maṣra'

Hīç olmazsise taṣvīriñle ülfet eylerüz cānā

diyüp ol taṣvīri pīş-gāhına ķoyup ol bī-çāre ġarīb hezār mużḥik vaz ve şad ṭarḥ-ı 'acīb iderdi. Ġarīb u 'acīb bir şaḫṣ idi. Biñ yüz yedi tārīḫinde fevt oldı. Āḫir-i 'ömründe mevķūfāt ķalemınde ķoyun ḫalīfesi olup ḥāline (10) göre ķaṭ'-ı pāye eylemiş idi. Ḥāṣılı bu ḥāl ile ṣūret-i insāniyyetden çıķmaġla ḥaseniyyāt semtinde āzmāyiş olmayup ekşer eş'ārı suḫre maķūlesi olup türrehāt ve hezoliyyat Ḫāre-nāme'si ve sā'ir ebyāt-ı mużḥikesi meşhūr ve ol maķūle āşārı bī-şumārdır. Bu bir iki beyt Ḫāre-nāme-i perīşān-tārından intiḫāb ve taḥrīr olundı

(15) Ebyāt

Ḥāṣılı ol ḫāre-i pür-ṭumṭurāk
Gāh cibinlik eyledi gāhī tuvak

Giderek ol ḫāre-i 'ibret-me'āl
Eyledi çoķ kimselere intiķāl

Elden ele gezdirerek rūzgār
Eyledi bu şūfıñ elinde ķarār

Ḥ a ķ ķ ī [1]

1. Matbuda 227. s.dedir.

Nām-ı cemilleri İsmaʿīl'dir. Ol merd-i fāżıl-ı āgāh ve vāsıl-ı (20)ilāhīniñ fi'l-aṣl muskat-ı reʾsleri dārü'n-naṣr ve'l-meymene Edirne ḳurbünde Aydos nām ḳaṣabadan olup miṣkāt-ı ḳalbleri miṣbāḥ-ı envār-ı envāʿ-ı ʿaṭiyye-i İlāhī ile münevver olup kesb-i füyūżāt-ı vehbiyye-i nā-mütenāhī eyledikden ṣoñra medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp ṣāḥibü't-taṣānif ve maʿrūfü'ş-şān yektā-suvār-ı vādi-i ʿirfān olan meşāyiḫ-i (25) kirāmıñ refīʿu'l-mekānı vāṣıl-ı Rabbānī fāżıl-ı bī-mūdānī sādāt-ı kirāmıñ bülendi Atpazarı Şeyḫi es-Seyyid ʿOsmān Efendi merḥūmdan aḫẕ-ı yed-i inābet ve müsteşʿid-i ḫilāfet olup baʿdehū bā-işāret (32b) vācibü'l-istiṣāl medīne-i Burusa'ya naḳl ü irtiḥāl eylemişler idi. Meşāyiḫ-i kirāmıñ fużalāsından ẓāhir ü bāṭını maʿmūr bir pīr-i muḥterem olup meclis-i şerīflerinden herkes mikdār-ı istiʿdādına göre istifādeden ḫālī degildir. Her vechile fāʾik ve ġāt-ı şerīfleriyle iftiḫār olunmaġa lāyıḳdır.(5) Āṣār-ı ḳalemi keşīr ve teʾlīfātı vefīr muvaffaḳ-taʿbīr bir merd-i dilīrdir. Ḫuṣūṣan ṭarīḳat-ı meşāyiḫde ġāt-ı bī-hemāli be-ġāyet ʿālī ve lisān-ı tasavvufdan ḥaḳīḳatı üzre āgāh ve maʿānī-i tefsīr ü āḥādīşde ẕihn-i şerīfleri āyeti min āyāti'llāhdır. Üç cildde Rūḥü'l-beyān nām bir tefsīr-i celīlü'ş-şānı ḥadīşde Muḥbetü'l-fikr'e bir şerḥ-i celīl ve iki cildde Yazıcı-zāde'niñ Muḥammediye'sine bir şerḥ-i cemīli (10) ve Fātiḥa-i şerīf Tefsīri ve Bonā-i Şerīf Tefsīri ve Fıḳh-ı Keydānī'ye bir şerḥ-i şerīfleri ve Mesnevī-i şerīfe bir şerḥ-i laṭīfleri ve Tamāmü'l-feyż nām bir teʾlīf-i tāmları ve sā'ir mevʿıẓa ve ḳıṣaṣ ve

mühimm olan mahallere resā'il-i ʿadīde ḫuṣūṣan manẓūr-ı ʿālīleri olan etrāf u hāmişlerde taḥrīrātına nihāyet ve ḥaṣr-ı ḳalemine ḥadd ü ġāyet yoḳdur. Cümle-i feżā'ilinden fażla dād-ı Ḫudā olan vezn-i ṭabʿ-ı ʿālem-ārāları maḳbūl ve memdūḥ-ı cemīʿ-i fuḥūldür. ʿArabī ve Türkī veFārisī suḫan-ı pākda ẕihn-i ʿālīleri çālākdır. Bu bir ḳaç beyt-i dil-ārā bu mecelle-i celīleye ġebt ü taḥrīr içün ʿabd-i faḳīre kerem buyurdıḳları ebyāt-ı zībā ve zāde-i ṭabʿ-ı raʿnālarındāndır.

Beyt

Ḫançer-i ser-tīz-i ʿaşḳıñ nola çeksem minnetin
Dem-be-dem revzen-küşā-yı beyt-i cānımdır benim

(20) Ġazel

Ḫamīde-ḳadd ile baḳıñ ne ḥāle döndüm ben
Yā nūn şekline girdim yā dāl'e döndüm ben

Beni bu cism ile hergiz perī bile göremez
Meger ki peyker-i ḥ̌āb-ı ḫayāle döndüm ben

Dirīġ ağzına düşüp bu ehl-i dünyānıñ
Elemden incelüp ʿayn-i hilāle döndüm ben

Geçinmedin bu ʿömr sāyesinde bir ḳaç gün
Miyān-ı rūzda fī-i zevāle döndüm ben

(25) Bu deñlü lehçe-i Bülbül nevā ile Ḥaḳḳī
Olup girifte-i ṣad-ġuṣṣa lāle döndüm ben

Fārisī

از شکاف نیری دیدم جمال خویرا
دل فراموشم بکرده خطبهٔ مطلویرا

(83a) شکر شکر بود یوسفرا ولیکن صبر صبر
زان سبب هرکس ندارد شیوهٔ یعقوبرا

از هوای دل دو چشم موج بر موجی زند
کم بود تسکین بحر فتنهٔ اشکویرا

Ḥ a k ī m [1]

Nāmı Meḥmed'dir. Mecma'-ı 'acāyib-i maḫlūḳāt ve maḳarr-ı eṣnāf-ı kā'inat olan Ḳosṭanṭıniyye'de Ḳara Muṣṭafā Pāşā Türbesi ḳurbünde Gedik Pāşā Maḥallesinden (5) ẓāhir ü hüveydā olmuşdur. Ol maḥalleniñ cāmi'-i şerīfinde ḫaṭīb olan Sā'atcı Ḥüseyin Efendi nām kimesnenin veled-i ḫālifi olmaġla Sā'atcı-zāde 'unvānıyla şehīr bir şaḫṣ-ı āteşīnta'bīr olup melāmī-meşreb rind-i bī-ḳayd ü bī-maṭleb cere'l-lisān bir şūḫ-zebān olup keşret-i siyāḥatle ol dehri şu rütbede geşt ü güẕār eylemişdir ki Rūm u 'Acem'de puşt u pā ve Anaṭolı (10) ve 'Arabıstānda görmediği bir cā ḳalmamışdır. Aḳrānına nisbet 'ālim-i nihrīr maḳūlesi olup böyle bī-ārām olmayup bī-ḳayd-ı ma'āş ve āzāde-ser-i fikr ü telāş olıcaḳ iken verā'-i perde-i ġaybde nihān olan ḥikmet-i ḫafiyye muḳteżāsınca bī-çāre ḥırmān ve lā'ubālī be-hem āteş-i sūzān ile her dem ḥarīḳ-i nār-ı firāvān olmaḳdadır.

كم عاقل عاقل اعيت مذاهبه
وجاهل جاهل تلقاه مرزوقا

هذا الذى ترك الاوهام حائرة
وصير العالم النحرير زنديقا

Derūnı ḳasvet-i ḳalbden ārī olsa eş'ārında bir ḫayli leṭāfet ve güftārında murād üzre ḥalāvet olurdı. Bu bir ḳaç beyt cümle-i eş'ārındandır.

Beyt

نكه كاول ز جسمش هركجا افتد بوى ماند كانوار محاسن موج وانكارنك بيحد زد

---

1. Matbuda 229. s.dedir. Bu şairin mahlası Millet Ktp.,766; Topkapı,H.1272 ;Ist. Üni.,206 nolu yazmalarda Ḥandī'dir.

ve lehū

Gönül her zevraḳıñ yelken gibi olmaz hevādārı
Yem-i ʿaşḳında dil bir dilber ḳadar āşinā ister

ve lehū

Cemāl-i şāfıñ envār-ı tecellīden bir āyīne
Müveccehdir vech-i maḳṣūd-ı cihān ḫafā temāşāsın

(25) Ü l f ī [1]

Ol tāze-nihāl-i bāġ-ı ʿirfānıñ nām-ı nāmīleri ʿOşmān olup gülistān-ı hezār-behcet ü ān olan şehr-i cennet-nigān Ḳosṭanṭıniyye-i bī-aḳrānda Yeñibāġçe ḳubbünde ẓāhir ü hüveydā olup pādişāh-ı refīʿü'ş-şān (83b) şehinşāh-ı cihān Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābiʿ ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ʿahd-i şerīflerinde yeñiçeri efendisi olan Ördek İsmaʿīl Efendi'niñ beyẓa-i neslinden ḥāṣıl olmuş ferzend-i erciimendidir ki şāʿir-i māhir Nāẓım Muṣṭafā Efendi'niñ birāderidir. Maʿārif kendüye bi'l-irş intiḳāl eyleyen erbāb-ı kemālden olup (5) devlet-i ʿaliyyede kethüdā yeri kātibi ve ḳoyumlar defterdārı olmuşlardır. Ḫōş-nüvis ve dīvānı venesḫ ve sülüs kitābeti nefīs ve her fende māhir ḫōş-ṣoḥbet bir nāzik şāʿir idi. Sene biñ yüz otuz iki ḥudūdunda sāḥil-i fenādan ḥavż-ı bekāya ḥavż eyleyüp bīnişān ve tarīḳ-ı ḥadīḳa-i vücūd olup ʿāzim-i bāġ-ı cinān olmuşlardır. Bu güftār cümle-i āṯār-ı ṭabʿ-ı leṭāfet-şiʿārlarındandır.

(10) Maṭlaʿ

---

1. Matbuda 230. s.dedir. Bu şairin mahlası Topkapı K.1272; Ist. Üni.,206 nolu yazmalarda Hamdı'dır.

Ḥ'āb girmez çeşmime fikr-i ḳad -i dildār ile
Ḥālimiz düşvārdır dūr u dırāz efkār ile

Ḥ a m d ī [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Kān-ı ʿirfān ve maḳarr-ı dānigverān olan belde-i ṭayyibe-i bī-ʿadīl Ḳosṭanṭıniyye-i cennet-mesīldendir. Taḥṣīl-i ʿirfān ve kesb-i dest-māye-i fırāvāndan şoñra ṭarīḳa ʿāzim ve ʿādet üzre mülāzım olup Rūmilī (15) ḳużātından olmuşlar idi. Sene biñ yüz altı rebīʿu'l-āḫirinde intiḳāl ve dār-ı beḳāya irtiḥāl eyledi. Āṣārlarından bu beyt-i maʿmūr be-ġāyet elsine-i nāsda meşhūrdur.

Maṭla`

Çekerken dāra ḥayfā eylemiş biñ ġirye vü zārı
Cihānda olmamış bir kimse Manṣūr'uñ hevādārı

H a m d ī - i D ī g e r [2]

Bunlarıñ daḫı nām-ı nāmīleri ve ism-i kirāmīleri Meḥmed'dir. Ṭabʿı āteş-pāre (20) olan şurafā-yı Istanbul'dan Ḥammāmcı-zāde dimekle meşhūr-ı cihān bir merd-i ġīrīn-zebāndır. Ḳırḳdan münfaṣıl olup muntaẓır-ı āmāl iken sene biñ yüz yedi tārīḫinde intiḳāl eyledi.Bu beyt-i dil-ārā zāde-i ṭabʿ-ı raʿnālarındandır.

Maṭlaʿ

Dāne-i ḫāliñi aç zīb ü fer-i zülfüñde
Dām göster şiken-i pür-ḫatar-ı zülfüñde

---

1. Matbuda 231. s.dedir.
2. Matbuda 231. s.dedir.

Ḥamdī - i Dīger [1]

Ṣaḥarr-ı aṣḥāb-ı fehm ü ẕekā olan Āmid-i keşīrü'l-meḥāmid-i bī-hemtādan tüccār tā'ifesinden bir merd-i sütūde-eṭvār ve ol gümrūhuñ miyānesinde Aḥmed Çelebi dimekle şöhret-şi'ār bir şā'ir-i leṭāfet-kārdır ki eş'ārı levendāne (84a) olup tekellüfden mu'arrā ve güftār-ı maḍmūndārı tezeyyün ü taṣallüfden müberrādır. Sene biñ yüz on beşde inṭikāl eyleyen şu'arā-yı pākīze-maḳāllerdendir. Bu beyt cümle-i āşārlarındandır.

Beyt

Kül oldum yana yana tāb u ṭāḳat ḳalmadı dilde
Yanup yaḳılmadan da ḳaldım ol şem'-i şebistāne

(5) Ḥamdī - i Dīger [2]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmod'dir. Fi'l-aṣl Ḳaşabadan olup taḥṣīl-i dest-māye-i 'irfān itdikden soñra meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi merḥūm Minḳārī-zāde Yaḥyā Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı 'aliyyeye 'āzim olup biñ ṭoḳsan sekiz cumādā-yı ūlāsında Anḳaravī Meḥmed Efendi merḥūmdan Defterdār Yaḥyā Efendi Medresesine ibtidā-i ḫāric elli ile müderris (10) olup ba'dehū yüz bir ramażānında Ebū Sa'īd-zāde Feyżu'llāh Efendi merḥūmdan yerinde ḥareket i'tibār olunup yüz altı muḥarreminde es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den Eyyūb'de Siyāvuş Paşa Medresesine dāḫil i'tibārı ile nā'il ve yüz

1. Matbuda 232. s.dedir.
2. Matbuda 232. s.dedir.

on ẕü'l-ḥiccesinde yine anlardan ḥareket-i dāḫil ile Ca'fer Paşa Medresesine vāṣıl ve yüz on beş rebī' u'l-āḫirinde Meḥmed Efendi'nin def'a-i (15) ṣāniyesinde müṣıla ile Beşiktaş Sinān Pāşā'sına ve biñ yüz on altı rebī' u'l-āḫirinde Paşmakçı-zāde es-Seyyid 'Alī Efendi merḥūmdan ṣaḥn ve sene-i mezbūra ẕü'l-ka'desinde yine anlardan ibtidā-i altmışlı ile Rüstem Paşa ve yüz on yedi şa'bānında yine anlardan altmışlı ḥareketi ile Şāh Sulṭān Medresesine yüz yigirmi ṣaferinde merḥūm u maġfūr Ebe-zāde 'Abdu'llāh Efendi'den müṣıla-i Süleymāniyye iḫe (20) ūlā-yı Serāy-ı İbrāhīm Pāşā'ya ve biñ yüz yigirmi üç recebinde yine es-Seyyid 'Alī Efendi merḥūmdan Süleymāniyye'ye gelüp ol medrese-i celīlede muntaẓır-ı nāil-i āmāl iken sene-i merḳūma ramażānında intiḳāl ve maḫrec-i fenādan manṣıb-ı bekāya irtiḥāl eylodi. Bu beyt anıñdır.

Beyt

Görüşdükce dil-i dildārı ṣāf u sāde afılarsıñ
Nice sāde nezāket ḥamdiyā ol ġoncada ḳat ḳat

(25) Ḥ a m d ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Ẓurafā-yı Istanbul'dan bir ẕāt-ı ma'rifet-rātib ve devlet-i 'aliyyede māliye ḳaleminde kātib olup giderek rütbesiyle baş ḫalīfe olup ḳaṭ'-ı merātib eylemişdir. 'Aṣrıñ şu'arā-yı nāzik-güftārından (84b) ve vaḳtiñ erbāb-ı ṭab' u pāk-eṭvārındandır. Ġazel ü ḳaṣā'idde bī-naẓīr olduḳlarından ġayrı semt-i tevārīḫde daḫı muvaffaḳ-ta' bir bir merd-i dilīrdir. Vezīr-i

1. Matbuda 233. s.dedir.

a'zam merḥūm u maġfūr Çorlılı 'Alī Pāgā'nıñ dārü'l-ḥadīsine bu tārīḫ-i ra'nāları 'ālem-gīrdir.

Tārīḫ

سـار موانی الدرس فاسـحوابالعلوم

(5) ve biñ yüz yigirmi yedide vāḳı' olan fütūḥāt-ı celīleden Ṣoda ataşınıñ feṭḥine bu tārīḫ-i pāki dimişlerdir.

Tārīḫ

Āb-ı feṭḥ-i seyf ile reyyān-ı pāk oldı Ṣoda

H a m d ī - i D ī g e r [1]

Bunlarıñ daḫı nām-ı ser-āmedleri Aḥmed olup Rūmili ḳużātından güftāre ḳādir suḫan-sencān-ı 'aṣırdan bir ġā'irdir. Bu güftār anlarıñdır.

Beyt

(10) O ġūḫ eylemede tāze tāze nāz baña
'Acep mi olsa müsellem reh-i niyāz baña

Ṣerāb-ı nāz ile ser-mest tīġ-i ġamze be-dest
O ġūḫdan hele lāzımdır iḥtirāz baña

H a m ī d ī [2]

Nām-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Fi'l-aṣl Ḥamīd sancaġındanḳaṣaba-i Afşar'dan olmaġla maḫlaṣ-ı merḳūmı iḫtiyār eylemişlerdir. Taḥṣīl-i dest-māye ve kesb-i sermāyeden ṣoñra ümmīd-gāh-ı cemī'-i ehl-i 'irfān olan Ḳosṭanṭıniyye-i ni'met-firāvāna ġitāban (15) ve ba'de'l-vuṣūl pīr-i

1. Matbuda 234. sa6ödir.
2. Matbuda 234. s.dedir. Bu şa irin mahlası Topkapı,H.1272; Millet, 766 nolu yazmalarda Hamıd'dir.

pür-nūr āb-ı rūy-i şühedā-yı bahūr meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi merḥūm u maġfūr Ebe-zāde ʿAbdullāh Efendi'den mülāzım olup ṭarīḳ-i ḳużāt-ı Anaṭolıfya ṭālib ve ol ḳalemde żabṭ-ı menāṣıb eylemiş ḫōş-nüvis bir şāʿir-i zībādır. Bu beyt anıñdır.

Beyt

Nedir bunca güftār u duşnām-ı telḫ
Neded baña raḥm eyle ümr güle baḳ

(20) Ḥarfü'l-hā'i'l-muʿceme

Eyleyüp erbābını bir bir beyān
Ḥarf-i hā'-i mühmele oldı tamām
Nāḳil-i kilk-i beyānım eyledi
Ḥarf-i hā'-i muʿceme naḳl-i kelām

Ḥ ā l ı ş [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Sū-yı Sıtanbul'da ... leb-i deryāda revnaḳ-efzā-yı sāḥil-i baḥr olan Ḳāsımpaşa nām maḥalde tevellüd idüp taḥṣīl-i maʿārif (25) ve kesb-i ʿavārifden şoñra ṭarīḳ-i ʿaliyyeye ʿāzim ve ʿādet üzre mülāzım olup yüz üç ẕü'l-ḥiccesinde Ebū Saʿīd-zāde Feyżu'llāh Efendi'den ibtidā-i ḫāric ile ḫāmise-i Sarāy-ı Ġalaṭa olup baʿdehū yüz dört şaʿbānında yine anlardan ibtidā-i (85a) dāḫil ile Emre Ḥʿāce Medresesine baʿdehū yüz beş şaferinde yine anlardan yerinde mūṣala-i ṣaḥn iʿtibār olunup biñ yüz ṭoḳuz rebīʿu'l-evvelinde Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den ṣaḥn ve yüz on şaferinde yine anlardan ibtidā-i altmışlı ile Nişāncı Pāşā-yı Cedīd'e ve yüz on iki şaʿbā-

1. Matbuda 235. s.dedir.

mında ḥareket-i altmışlı ile yine anlardan (5) Ḳadırġa Limanında Meḥmed Pāşā'ya olup ba'dehū yüz on beş rebī'u'l-āḫirinde Meḥmed Efendi'niñ def'a-i ġāniyesinde mūṣıla-i Süleymāniyye ile Ayasofya'ya ve yüz on sekiz gü'l-ka'desinde Paşmaḳçı-zāde Efendi merḥūmdan ḫāmise ile Sulṭān Aḥmed'e gelüp yigirmi bir muḥarreminde Medīne-i münevvere ḳāżīsı olup sene-i merḳūma rebī'u'l-āḫiriniñ içinde intiḳāl eyleyüp Medīne-i münevverede medfūndur.(10) Belāmīmeşreb lafẓan ve ma'nen ḫāliṣ bir vücūd idi. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Ġazel

Bād teşrīfine yāriñ geh peyām-āver olur
Rūḥ-ı Cem-bezm-i mey-i sāḳiye cām-āver olur

Ġayre būy-āver gül-ḫeste-i ümmīd-i nesīm
Baḫtı ḳör kim baña geldikde zükām-āver olur

Çeşmi sehv ile nüvāziş ide 'uşşāḳa hemān
Ġamzesi ḳaṣd-ı dil ü cāna sihām-āver olur

(15) Sen ṣafā kesb idegör ye's ile ġāliṣ yoḫsa
Kāmı nā-kāmı bilenler nice kām-āver olur

Ḫ u l d ī [1]

Nām-ı zībāları Muṣṭafā'dır. Medīne-i Burusa'da bir tācir-i celīlü'l-me'āsiriñ ribḥ-i rābiḥa-i ḥayātı ve veled-i ḫayrü'l-ḫalef-i sütūde-simātı olup taḥṣīl-i 'ulūm-ı verīre ve kesb-i kemālāt-ı kesīre eyledigimden şoñra şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām merḥūm u maġfūrun leh es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den mülāzam ve ḳırḳdan (20) münfaṣıl

1. Matbūda 236. s.dedir.

olduḳdan ṣoñra ṭarīḳdan ferāġat ve medīne-i Burūsa'da vāḳı' Sulṭān ʿOsmān meşīḥati ile ḳanāʿat eylemişlerdir. Cürūh-ı ehl-i dilāndan bir merd-i celīlü'l-miḳdār ve bu ṭā'ifeniñ sā-de-i ṭabʿları olan āşārdandır.

Beyt

Ümīd-i büse itmezsem ʿacab mi laʿl-i nābıñdan
Ne mümkin gevherim leb-teşne olmaḳlaḳ serābından

(25) Nezāre ḳābil olmaz ol cemāl-i ʿālem-efrūze
Yüzüñ ḳat ḳat müreccaḥtır sipihriñ āftābından

Ġazel

ʿAcab mi düşmese ehl-i tecerrüd ḳayd-ı nāmāne
Olur mı āşinā her luṭf ile maʿnā-yı bīgāne

(85b) Şeb-i tārı şanurdı kākül-i müşgīn-i cānāne
Müselsel her gice yā Leylī dirdi ḳayd-ı dīvāne

Düçār olsam bir ehl-i derde yer eyler dermānında
Ne pek beñzer benim dīvāne gönlüm beyt-i aḥzāne

Benimle var mı at başı berāber bir yirür sāḳī
Küneyt-i meyle-gülgün-ı sirişkim girdi meydāne

Seni ey āftābım gelmeden taḥvīl ider aġyār
Nola dönse ṣabāḥ-ı ʿayşımız şām-ı ġarībāne

(5) Ḳadem rence ḳılup ġam-ḫāneme gelse gice ḳalmaz
Bize geldikçe ṭurmaz ol vefāsız ʿahd ü peymāne

Sarāy-ı sīne-i Ḫuldī'yi teşrīf eylese bir şeb
Gelüp īmāna ol kāfir yaḳın olsa müselmāne

Ḥ u l ū s ī [1]

Nāmı Aḥmed'dir. Merḥūm-ı cennet-mekān firdevs-āşiyān Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābiʿ ʿaṣr-ı şerīfleri vüzerāsından Cerrāḥ Ḳāsım Pāşa nām vezīr-i dilīriñ ferzend-i erciimendi

1. Matbuda 239. s.dedir.

bir nīr-i nāzik-ta'bīr olup 'ālem-i ṭufūliyyetde sarāy-ı hümāyunda terbiyyet (10) olunmağla taḥṣīl-i dest-māye-i 'irfān eyleyüp etmegi ile ṭaşra çıkdıkdan şoñra evḳātın meşāyiḫle görüşmoğe ḥaşr ve ḳaṭ'-ı 'alāḳa-i güft-gū-yı vaḳt ü 'aşr itmekle ekşer edāsı ṣūfiyāne ve bi'l-cümle güftārı ilāhī ve na't-ı şerīf olup ta'bīrātı şeyḫānedir. İlāhiyyātından bu iki beyt-i hōş-ta'bīr teberrukan bu maḥall-i colīleye taḥrīr olundı.

Beyt

(15) Cenābıñ rehber-i 'aşk-ı Ḫudā'dır yā Resūla'llāh
Cihāna ṭal'atıñ maḫż-ı ziyādır yā Resūla'llāh

Ḫulūnī cānını biñ şerm ile ḳurbān-ı 'arż itdi
Yoluñda olsa biñ cānı fedādır yā Resūla'llāh

H a n d ī [1]

Lefkoşalı Ḫıżır Dede dimekle şöhret-şi'ār ve gürūh-ı Mevleviyyān'dan bir merd-i nāmdār olup cemīre-i merḥūmada vāḳı' āsitāne-i Mevlānā'da kārī-i Mesnevī olmuşkardır. Bu bir kaç beyt-i zībā zāde-i ṭab'-ı ra'nālarındandır.

(20) Ġazel

Ḳoyma ayaġı bir dem elindeñ ki iş budur
Nūş-ı şerāb-ı nāb idegör Cem-menic budur

'Arż eyle gāh bedriñi gāhī hilāliñi
Nāhım felekde vādi-i ṭarz-i revic budur

Aġyāra münis oldı o vaḥşī ġazālimiz
Āḫir baña ola göresin gösteric budur

Cevre taḥammül eyleme de vaṣl-ı yār eyle
Ḫandī rakībe āfet-i cān serzenic budur

---

1. Matbuda 238. s.dedir.

(25) Ḥarfü'd-dāl

Çebḳ idince ḥarf-i hā-i mu'cemde
Ḳ'āhiş-i dil itdi tecdīd-i ġarām
Ḫyledik ber-vefḳ-ı tertīb-i ḥayāl
Ḥarf-i dāl-ı mühmele sevḳ-ı kelām

(86a) D ü r r ī [1]

Ol ẕāt-ı nādide-naẓīr ve pākīze-te'bīrüñ nām-ı serāmedleri Aḥmed olup orbāb-ı dāniş ḳān olan medīne-i Van'dandır. Ẕāt-ı yektāsınuñ çeşm-i bīnāsı 'irfān ile küşāyiş bulan nādiredāndan ḫurdo-bīn bir şā'ir-i māhir-i nāzenīn oldıġından manẓūr-ı vüzerā-yı kirām ve mültefit-i (5)vükelā-i ūlu'l-iḥtirām olarak devlet-i 'aliyye-i 'Oṯmāniyye'de dīvān-ı hümāyūn küttābı sümresine vāṣıl ve anlara maḫṣūṣ olan menāṣıb-ı dīvāniyyeden nice cāh-ı vālīye nā'il olup suḫan-sāz ve kār-güẕār olmaġla ẕāt-ı vālālarına i'tibār olunup ḫudemāt-ı 'aliyyede istiḫdām ile pür-'izzü şān ve emnā-i taḥrīr-i teẕkiremizde biñ yüz otuz iki evāḫirinde diyār-ı 'Acem'e elçi olup (10) revān olmuşlar idi. Lisān-ı Türkī'de pesendīde tevārīḫ ve eş'ārı ve zebān-ı Fārisī'de 'acemāne güftārı ve luġaz-ı bisyārı oldıġından mā'adā kendüye maḫṣūṣ ḫurde nāzik bir ḫatt-ı nādīdesi olup ādīvānī ve şā'ir ḳalemde hōş-nüvis leṭāfet-kār bir ẕāt-ı pür-ma'ārif-i celīlü'l-mikdār ve 'aṣrınuñ pür-gū şā-'ir-i pesendīde-güftārlarındandır. Bi-feyżi Yezdān (15) ḫazīne-i ṭıynetleri ser-rişte-i 'irfān olmaġla gerek kendileri ve gerek bu mecelle-i celīleye taḥrīr olunan

1. Matbuda 239. s.dedir.

Sa'dī ve Feyzī nām birāderleri bi'l-cümle ḫānedān-ı şi'r ü ma'ārifiñ perverde-i nisān-ı ebr-i ḥüsn ü ānı olup mālik-i dürer-i ma'ānī ve nā'il-i sa'ādet-i feyż-i ḥabbānī olmuşlardır. Ḫuṣūṣan tārīḫ-gūyālıkda muvaffaḳum min 'indi'llāh olup ḳatı cüz'ī āzmāyiş-i ṭab'la ān-ı yesīrde bir göz yumup (20) ağınca bī-hemtā bir tārīḫ-i bī-naẓīr iderlerdi. Sāl-i ferḫunde-fāl biñ yüz on beş senesine reside oldukda sulṭān-ı Ferīdūn-çāker İskender-rehber 'Īsī-sīret Yūsuf-cemāl melik-i 'ādil sulṭān-ı maḥmūdü'l-ḫıṣāl olan ḫalīfe-i devrān ẓillu'llāhi te'ālā fi'l-emvān es-Sulṭānü'bni'ş-sulṭānü'ş-sulṭāni'l-ġāzī Aḥmed Ḫān ibnü'ş-Sulṭān (25) Muḥammed Ḫān ḫalledallāhu ḫilāfetehū ve ebbede saltanatahu ḥażretleriniñ żāt-ı hümāyūn-ı şevket-maḳrūnı maṭla'-ı envār-ı feyż-ihdā revzene-i esrār هب لی ملکا لاینبغی لاحد من بعدی[1] den oġı'ca-pāy-ı ẓuhūr ve müfārıḳ-ı 'ālimiyāna pertev-endāz-ı (36b) nūr olup devlet ü sa'ādet şevket ü meymenet birle ḫalīfe-i eyyām ve sulṭān-ı enām olup liḳyo-i şerīflerin irsāl ile icrā-yı sünnet-i seniyye itmege iḳbāl buyurduḳlarında mütercem-i meẓkūruñ bu tārīḫ-i bī-naẓīri 'ālem-gīr olup zīver-i mecmū'a-i mübāhāt-ı ṣaġīr ü kebīr olmuş idi. Bu iki beyt-i (5) dil-ārā zāde-i ṭab'-ı bī-hemtāları olan tārīḫ-i ser-āmed ü ra'nālarındandır.

Tārīḫ

Degil ḫatt-ı hümāyūn ḳıl ḳalemle kātib-i ḳudret
Cemāl-i pākiniñ icmālin itmiş mü-be-mū tafṣīl
'Uṭārid-levḥa mühre Dürriyā yazdı bu tārīḫi
Cemāl-i Aḥmediyye sāye şaldı şehper-i Cibrīl

---

1. 38. suresi 35. ayet.

ve sene bin yüz otuz iki ramażānında ḫalīfe-i eyyām ḥażretleriniñ bir miḳdār (10) ǧül-berk-i mizāc-ı hümāyūnları şikeste olup ol rūḥ-i ʿālem-i ḥafaẓahu'l-Rabbi'l-ekrem ḥażretleriniñ iǧbirār-ı mizāc-ı leṭāfet-imtizācı ile ʿālem maḥzūn olup baʿdehū cenāb-ı Mālik u bī-çūn taṣḥīḥ-i mizāc-ı hümāyūnları ile ser-cümle kā'inātı yeniden iḥyā eyleyüp mesrūr u memnūn eyledikde bu iḥsān-ı cenāb-ı Sübḥān'a şükrāne şuʿarā-yı kirām birer ṣıḥḥat-nāme ile maḳām-ı ʿubūdiyyetde ḳıyām eylediklerinde mütercem-i meşkūr (15) daḫı bir dil-ārā Ṣıḥḥat-nāme-i bī-hemtā inşā ve imlā eyleyüp ol pādişāh-ı gerdūn-iḳtidārıñ ḥużūr-ı hümāyūnuna ʿarż u inhā eylemişlerdir. Bu ebyāt-ı raʿnā ol Ṣıḥḥat-nāme-i dil-ārādandır.

Ebyāt

Ḥaḳ budur kim inḥirāfından mizāc-ı pākinin
Oldı ǧūyā ser-te-ser icrā-yı ʿālem bī-ḳarār
Vāḳıʿa ʿālem tezelzül bulmamaḳ mümkin midir
Kālib-ı dünyāya zīrā rūḥdur ol şehriyār
(20) Rūḥ olunca nāḫōş elbette bedon bīmār olur
Rūḥdur ḳasr-ı ten istiḥkāmına çünki medār
Ḥāṣılı rūḥ-ı muṣavverdir bu server ʿāleme
Çoḳ zamān yā Rab anı taḫtında eyle ber-ḳarār

ve yine pādişāh-ı ʿālem ḥafaẓahu'r-Rabbi'l-ekrem ḥażretlerinin seyr-i deryāya teşrīf buyurdukları̇nda ẕāt-ı hümāyūn-ı şevket-maḳrūnları ile müstesʿid olan fütūḥāt-i hümāyūnuñ kitābesine mütercem-i pākize-taʿbīriñ bu ḳıṭʿa-i bī-naẓīrleri şebt ü taḥrīr olunmuşdur.

(25) Ḳıṭʿa

Sütūr-āsā olup emvāc-gūyā ṣafḥadır deryā
Zer-ender-zer aña ser-levḥadır bu fülke-i ġarrā
Cuvār olduḳca Sulṭān Aḥmed-i ʿĀliş saʿādetle
Oḳur rūḥ'l-emīn ardınca bismillāhi mecrāha

(87a) ve yine ḳovketlü efendimiziñ żāt-ı hümāyūnlarına maḫṣūṣ olan çetr-i hümāyūnlarından biriniñ kitābe-i bī-naẓīrine bu ebyāt-ı zībāsı kitābet u taḥrīr olunmuşdur.

Ebyāt

Ne ḥayme aṭlas-ı çerḫ-i felek ḳumāş olsa
Bu mertebe olamaz naḳş u zeyne ersānī

(5) Ne ḥayme güllerini seyr iderse bülbül-i zār
Tamām-ı ʿömrde yād eylemez gülistānı

O bār-gāh-ı felek bār-gāh-ı devrān kim
Aniñle buldı şeref ḫānedān-ı ʿOṯmānī

Ḳurup bu çetr-i ġazāya ʿazīmet itdikce
Musahḫar eyleye bi'l-cümle kāfiristānı

Bu bār-gāh-ı hümāyūna bu leṭāfet ile
Nigāh idince didi Dürrī-i senā-ḫvānı

Cihānda olmaya bundan ziyāde bir tārīḫ
Mübarek ola İlāhī bu çetr-i sulṭānī

(10) ve dahı Çorlılı ʿAlī Paşa merḥūmuñ medīne-i Ḳostanṭıniyye'de vāḳıʿ Sırma-keş-ḫāne'niñ yerine binā eyledikleri tekye ve medrese-i pesendīdeniñ ḳapusı üstünde bu tārīḫ-i bī-hemtā vü nādideleri şebt ü taḥrīr olunmuşdur.

Tārīḫ

Didi bu tekye-gāh içün tārīḫ
Żikr idiñ lā İlāhe illallāh

(15) ve dahı vālid-i mācid-i kesīrü'l-meḥāmidimiz sene biñ yüz yigirmi altı evāḫirinde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām

olduklarında bu târîḫ-i ġarrâyı inşâd eylemişlerdir.

Târîḫ

Nâme-i Dürrî hemîn rîz oldı bu târîḫle
Muṣṭafâ Mirzâ Efendi oldı müfti'l-enâm

târîḫ-i himmetlerinden ġayrı ġazel ü ḳaṣâyid ṭarafı dahı ma'mûr bir vücûd-ı ma'rifet-mevfûr (20) ki evṣâfında ne rütbe ıṭrâ olunsa ġâyeste vü sezâdır. Nûr-ı 'ayn-ı ḥadaḳa-i şu'arâ ve nergis-i mutarrâ-i ḥadîḳa-i şurafâdır. Eg'âr-ı zîbâsı ṣoḥbet-i pâkîzesi gibi melîḥ ve cebîn-i nâzonînî mezâmînî gibi ṣabîḥdir. Âṣârına nihâyet ve eg'ârına ḥadd ü ġâyet yoḳdur. Ol cümleden bu ġazel-i dil-peẕîrleri teberrukan bu mecelle-i celîleye ṣebt ü taḥrîr olundı

Ġazel

(25) Ol şeb ki sâḳî-i ra'nâ yürür turur oturur
Ayaġ u şeu' u aḥibbâ yürür turur oturur

Ne ḥâldir bu ki seyyâre ve nevâbit ü ḫâk
Hevâ-yı 'aşḳ ile ḥâlâ yürür turur oturur

Baḥâra şükr iderek cûy ü serv ü sebze-i bâġ
Bu gülşen içre ne zîbâ yürür turur oturur

(37b) Düşüp telâṭum-ı girdâb-ı baḥr-i 'aşḳa gönül
Misâl-i keştî-i deryâ yürür turur oturur

Dilür mi şor ḥarekât u sükûn u ḥayretini
Egerçi Dürrî-i şeydâ yürür turur oturur

Ülu'l-ebṣâyire 'ayân ve erbâb-ı 'irfâna ġayr-ı maḫfî vü nihândır ki ġazel-i mezbûrun (5) maḳṭa' beytinden mukaddem olan beytde telaṭum yerine sevâḥil olsa dahı maḥîdâr olurdı.

D ü r r ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı ser ümmedleri Mehmed'dir. Seyyāḥīn miyānında merġūb olan cezīre-i 'uşşāḳ Sinob'dandır. Vālidleri ol diyārda vāḳı' Arslan Mescidi dimekle ma'rūf mescid-i şerīfiñ imāmı ve minber-i latīfiniñ āvāze-i medāyiḥi ġūş-ı cihānı māl-ā-māl iden ol diyārda vāḳı' Sulṭān 'Alā'ü'd-dīn merḥūmuñ cāmi'-i şerīfinde ta'rīf-ḥ'ān olmaġla müterd

D e v l e t ī [1]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Devlet-i ʿOṯmāniyye ebbe da'llāhu teʿālā ilā yevmi'l-ḳıyām vüzerā-yı kirāmından ʿAbdī Pāşā ḫazīnedārı Ḥüseyin Āġā nām nāmdārıñ mevlānā-yı mezbūr fi'l-aṣl mevālīsinden olup silāḥşōr u olndi ve(25) muḫan-ǧināslıġı daḫı dil-pesendī olmaġla Sulṭān Meḥmed ḫān-ı Sābiʿ ḥażretleriniñ zamān-ı saltanatlarında pāyā-yı mezbūr mütercem-i meḳrūnı serāy-ı hümāyūna çarāġ oyleyüp ibtidā ḫazīneye baʿdehū yolı ile ḫāṣ otaya vāṣıl ve kürkī gibi (88a) biḍāʿa ḥāṣıl eylediginden soñra bin yüz bir tārīḫinde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām meḫdūm-i kirāmıñ ercümendi Ebū Saʿīd-zāde Feyżu'llāh Efendi'den mülāzım ve tarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olup biñ yüz yedi recebinde merḥūm u maġfūr es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den ibtidā-i ḫāric olli ile Ḥammāmiyye Medresesine (5) duḫūl ile beşm-i inbisāṭı germ-ā-germ olup yüz ṭoḳuz rebīʿu'l-evvelinde yine anlardan Aḥī Çelebi Medresesine ḥareket ve yüz on ṣaferinde yine anlardan müvāzala-i ṣaḥn ile Kürkcibaşı Medresesine nā'il ve yüz on iki ṣaferinde yine anlardan Medāris-i Ṣaḥn-ı Semān'dan birine vāṣıl ve ʿaşr-i mezbūra şevvālinde yine anlardan Siyāvuş Pāşā Sulṭānına ibtidā-i altmışlı ile ʿazīmet ve yüz on dört cumādā-yı ūlāsında (10) yine anlardan Şāh Sulṭān Medresesine ḥareket yüz on beş tārīḫinde şeyḫü'l-islām Meḥmed Efendi'den Kılıc ʿAlī Pāşā Medresesine ve biñ yüz on altı rebīʿu'l-āḫirında meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi maşmakçı-zāde es-Seyyid ʿAlī Efendi'

1. Matbuda 245. s.dedir.

nin def'a-i ulāsında Ḳalender-ḫāne'ye ḥareket-i miṣliyye ile varmış iken yüz on yedi ramażānında intiḳāl ve 'ālem-i fānīden irtiḥāl eyledi. Şi'rde öyle çoḳ āzmāyiş olmadığından (15) ġayr-ı meşhūr ve sürādıḳ-ı mechūliyyetde meoġurdur. Bu beyt anlarıñ olmaḳ üzre ġebt ü tasṭīr olundı.

Görüp sen vaż'-ı nā-şāyānın ey dil bī-ḥużūr olma
Cihānıñ devleti gāhī cefādır gāh devletdir

Ḥarf-i żāl-ı mu'ceme

Çünki rūy-ı ṣafḥa-i taḥrīrde
ḥarf-i dāl-ı mühmele oldı tamām
Ḥarf-i żāl-ı mu'ceme erbābına
İtdi naḳle ḳilk-i pākizem ḳıyām

(20) Ż e k a y ī [1]

Nāmı 'Alī'dir. Istanbulī'dir. Mālīyye ḳalemi küttābından bir eski kātib ve ḳademe-i ma'rifete rātib olup güftārda ḳādir bir merd-i celīlü'l-āṣārdır. Bu güftār cümle-i āṣārındandır.

Beyt

Görmek olurdı nüsḫa-i cāmı
Leb-i la'liñle der-kenār olsa
Hīç ider mi ḳarār neşve-i mey
Şīşe-i dilde inkisār olsa

(25) Ż i k r ī [2]

Özice diyārından ve ol diyārıñ sipāh u erbāb-ı tīmā-

1. Matbuda 246. s.dedir. Bu şairin mahlası Ist.Üni.Ktp., 206; Topkapı, H.1272; Millet 766 nolu yazmalarda Dā'imī dir.
2. Matbuda 246. s.dedir.

rından olup beyne aṣḥābü'l-vegā Ebū Bekir Āgā dimekle şöhret-şi'ār kādir-i güftār sütūde-perveriş bir şāḥib-i dāniş idi. Sene biñ yüz (88b) ḥudūdunda intikāl ve ser-ḥadd-i fenādan kal'a bedeninde mumākaṭa-i rūḥdan da'vet-i ارجعي [1] ile mercī'-i aṣlīsine irtiḥāl eyleyüp güẕār ve iller gibi ẕikr ve nāmın yādigār-ı erbāb-ı güftār eyledi. Bu bir iki beyt anıñdır.

Benim nūş itdigim zāhid mey-i gülgün imiş sanma
Bu bir ḫūnābe-ḥasret ile memlū câm-ı 'işretdir

(5) Bu gülşende seni bülbül gibi zār eyleyen ġikrī
Diyār-ı ġurbet ü derd-i ġam u ālām-ı miḥnetdir

Ẕ e k ī - i K ī m y ā g e r [2]

Nām-ı nāmī ve ism-i sāmīleri 'Alī'dir. Fi'l-aṣl ṭıynet-i cedleri Bosna diyārından olup Ruḫal-i ṭabī'atleri 'Ukāb-ı taḥṣīl ile āmīziş iken ṣābūnü'l-ḥikme eyleyüp kesb-i şemsiyyet itdikden soñra ol diyārınıñ ehālīsiniñ cevher-i ẕātları Mirrīḫ ve Zühre maḳūlesi olup erbāb-ı ḳaleminden (10) zu'munca 'Uṭārid-reftārları daḫı bī-rūḥ u ān ve Müşterī-'irfān olan ḥ'ācegān-ı ma'ārifleri ḥall u 'aḳde kādir olmadıkları nümāyān oldıġından mütercem-i mezkūruñ sipihr-i iddi'āsında ḳamerü'l-bedr-i kemāl olup iksīr ile hem-te'sīr olan ẕāt-ı bī-hemtāların teşmī'-i setr ile iẕā'at itmemek içün devā-cūyende-ḥālāt-ı ḳahr u ṣalāye-i tedbīr oldukda ol memleketiñ ḥammām-ı māriyesinde

1. 89. الفجر suresi 28. ayet.
2. Matbuda 247. s.dedir. Ba şairin mahlası İst. Üni. 206; Millet 766 nolu yazmalarda Zākir'dir.

bihüde (15) sükün ve berrani ʿamelleri ile evkat-güzar olmak müşkil-pesend-i edani ve dün olmaktan gayrı bir nesneyi netice-pezir olmayacağı tahkik itmegin püte-i hikmet ve ʿayn-ı kımya-yı maʿrifet olan şehr-i Kostantıniyye'ye rü-be-rah olsam şayed bu nümayişimle birʿamel-i cevani tahsil iderdim diyü mülahaza-i hayalin şişe-i balinde tasʿid ü tenkis iderek bi'l-ahare nakl ü hareket ve sü-yı merama (20) ʿazimet eyleyüp tayy-ı merahil ve katʿ-ı menazil eyleyerek canib-i Istanbul'a vusul ve erbab-ı devlet ile muhtelat olarak merhum u magfurü'd-darici ilā rahmeti Rabbihi'l-gafur şeyhü'l-islam ve müfti'l-enam Çatalcalı ʿAlī Efendi asitanesine duhul eyleyüp rütbe-i nedimi ile ser-firaz ve belki kethudalığı rütbelerinden dem sāz olup ol zat-ı pür-himmetin iʿanet ü kuvvetiyle Haremeyn-i şerifeyn mukataʿacısı ve (25) baʿz menasıb-ı divaniyye olup ʿAlī Efendi merhum sadr-ı fetvadan maʿzul olduktan soñra bunlara da ruzgar menasıb-ı mezburadan el çekdirüp (89a) intikaline degin şehr-i Istanbul'da Kozka Furını semtinde olan hanesinde kendi yagıyla kavrulup ārām ve heves-i kimyagerī ile bi-çare dü çeşmine hˇab-ı rahatı haram itmekle bir mikdar altunı bakır idüp uzhüke-i kibar-ı enam olmuş idi. Egerçi bar-ı pirī kametin dütā itmiş idi. Fe-ammā hevesin (5) kimyageride cevan ve ol vadiye hulus üzre selika cünbān idi. Zuʿmunca mālik-i kimyā ve sahib-i maʿrifet-ʿuzmā geçinüp ʿabd ile Müşterī-i mülgama ve ʿilm ile sahk idüp berrāde-i meshuka bir külāha vaʿ ve bir gice dema itmekle bir cevher peydā ve ol

cevherin birin beş Zühre'ye ṭarḥ ider ve bir iżāfe ile sebīkesin ḫarc iderdi. Ḫāṣılı ḥūlya-yı kīmyāya ve kīmyāsı sevdāya (10) ve sevdāsı āteş-i sūzān ile hem-pāye olan kel öksüzlerden olup ḳur'a-i a'mā gibi derūnun heves-i يعنى اغنى eyleyüp āḫir-i 'ömründe 'ateh daḥı ṭayarān idüp ol hevesle henüz nā'il-i kām olmadın sā'ir akrānı kīmyāgerān gibi biñ yüz yigirmi üç senesinde tehīdāmān dehr-i denīden bergīde-dāmān olup 'āzim-i cinān olmuşlardır. Eg'āri daḥı (15) çendān taḥsīne çāyān olmayup 'amel-i kīmyāsı gibi ḳalb u nāsire ve nā-seżā vü nā-şāyeste-i taḥrīr ü imlādır. Ḫuṣūṣan evāḫir-i 'ömründe olan eg'āri mübtelā-yı 'illet-i bī-gū'ūrī oldıġından perīşān-tār ve hezeyān maḳūlesi bir veçhile naḳl ü beyāna şāyān degildir. Bu beyt ebyāt-ı dīrīnelerinden olan güftārından ve fi'l-cümle vaḳ'-i şu'ūruna teṣādüf (20) eyleyen eş'ārından olmaġla bu mecelleye tastīr ve rūz-nāmçe-i ḥālinde taḥrīr ḳılındı.

Beyt

Nihāl-i nāzenīnim dil-firīb ü dilsitān oldı
Ḫırāmān oldıġı dem fitne-i āḫir zamān oldı

Ż i h n ī [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i sāmīleri Meḥmed'dir. Erbāb-ı 'irfāna kān olan Ḳosṭanṭıniyyeden nümāyān olmuşdur. Yektā-suvār-ı mażmār-ı 'irfān ferdān-ı (25) kelām-ı 'aẕbü'l-beyāndan pākdil ḫōş-ṣoḥbet nāzik-ṭabī'at bir ehl-i ma'rifet olup aḥvāl-i dünyāya kemāl-i ıṭṭılā'ından iḫtiyār-ı inzivā ve

1. Matbuda 249. s.dedir.

dā'imā kendi vaḥdet-ḫānesinde meşgūl-i tedārik-i zād-ı
(69b)
rāḥile/'uḳbā iken biñ yüz senesi tārīḫi ḥududunda maraż-ı
müzmin-i pīrīden rehā-yāb-ı 'anā olup 'āzim-i dār-ı beḳā
olmuşlardır. Bu güftār-ı pāk cümle-i ṭab'-ı çālākların-
dandır.

Maṭla

Gönülde cilveger nakş-ı ḫayāliñ yā Resūla'llāh
Enīsim rūz ü şeb fikr-i viṣāliñ yā Resūla'llāh
(5) Ẓalām-ı cürmi perde eyleme luṭf it dem-i maḥşer
İnāyet ḳıl bize 'arż-ı cemāliñ yā Resūla'llāh

Bu güftār-ı berceste leri nevā-yı āğāzede beste olan ilā-
hiyyātındandır. Fe-ammā Ṣafāyī Teẕkiresi'nde ilāhī-i mez-
būrı Berber-zāde'niñ olmaḳ üzre ṭırāş eyledi ginden anlara
'azv eylemiş. El-'ilmü indallāh.

Ẕ i h n ī - i D ī g e r [1]

Erbāb-ı 'irfānı ser-tāc-ı dānişverān-ı cihān olan şe-
hinşāh-ı memālik ü büldān şehr-i cennet-nişān Ḳosṭantıniy-
ye-i bi-naẓīr ü bī-aḳrāndandır (10) Berber-zāde Aḥmed Efen-
dilik ile mevṣūf ve beyne'l-aḳran Ẕihnī maḥlaṣı ile ma'rūf
süttüre-veş ḥadīdü'ẕ-ẕihn bir ẕāt ve āyīne-i ṭab'ı be-gā-
yet mücellā vü ṣāf bir vücūd-ı sütūde-ṣıfāt olup vālid-i
mācidleri ṭā'ife-i ser-tıraşāndan olup ṣan'atda sebük-dest
u māhir ve ol erbābın nīk u bedin temyīze ḳādir olmağla
'aṣrında berberler ketḫudāsı olup mümtāz ve aḳrānına ser-
firāz oldığından bunlara Berber-zādelik 'unvānı āyīne-i
ṭab'ıyla nümāyān ve bu 'unvān ile beyne'l-aḳrān pür-şān

1. Matbuda 250. s.dedir.

olmuşlardı. Küttāb-ı dīvān-ı sulṭānī zümresinden hoş-sohbet ve nāzik-meclis bir ʿārif-i bī-mīdānī olmağla ʿaṣrıñ vükelā-yı ʿālī-cenāblarına intisāb ve ḫuṣūṣaten żāt-ı melekiyyü'ṣ-ṣıfātların kayın atamız vezīr-i rūşen-żamīr ü yegāne ve āṣaf-ı bī-naẓīr ü bī-bahāne Rāmī Meḥmed Pāşā (20) merḥūm istiṣḥāb buyurmuşlar idi. Anlarıñ şeref-i ṣoḥbeti ve kerem ü himmeti ile kendisi Tersāne-i Āmire rūz-nāmçesine ṭālib ü cūyān olmağla ol manṣıb kendilere iḥsān olunup yem-i ārzūda fülk-i merāmı sāḥil-i kāma resīde olup meserrūr ü şādān olmuş idi. Biñ yüz on beş tārīḫinde vezān olan gird-bād-ı aḥzāndan keşţī-i ṭālīʿ i sāḥil-i ḥırmāne (25) galṭān olmağın rūzgār bir müddet zevrak-ı żātın ḫānesinde ıturdup şikeste vü perīşān iken Edirne'ye hareket idüp şehīd ʿAlī Pāşā merḥūmuñ zamānında küçük rūz-nāmçe manṣıbına nāʾil olup baʿdehū Edirne'den Istanbul'a (90a) geldiklerinde mukābele-i sūvārī manṣıbı ile şād-kām olmuş iken ol eşnāda manṣıb-ı bekāya nakl idüp sū-yı cināne ʿaṭf-ı liḥām eylemişlerdir. Merḥūm-sīret nāzik-ṭabīʿat bir ehl-i maʿrifet idi. Teẕkiretü'l-meşāyiḫ nāmına bir teʾlīf-i müstetāba şurūʿ eyleyüp cemʿ ü tertīb ve bir neḥc-i (5) laṭīf üzre taʿbīr u tehẕīb eylemişler idi. Eger ʿömr-i ʿazīzleri ber-vefk-ı dil-ḫvāh itmāma ruḫṣat virseydi miyāne-i erbāb-ı kemālde bir eşer-i pür-melāḥat olurdı. Fe-ammā pençe-i ecel girībān-ı meʾmūlün çāk ve tünd-bād-ı fenā dıraḫt-ı maḳṣūdun ber-ḫāk eylediginden irāde-i merḥūzı cüzdān-ı sīnesinden rūy-ı ḫāke fütāde olup perīşān u tālān ve benānından nümāyān (10) ṣaḥīfe-i iḳtidārı olan bu

eşer-i pāk bir belā-yı siyeh-baḫt-ı erbāb-ı ʿirfān müsvedde de ḳalup şeref-i tebyīż ile müşerref olmaġa imkān olmamışdı. El-ḥāṣıl āyine-āsā ṭabʿ-ı pāki mücellā ṣāf-dil zekī vü kāmil ẕihni sedīd ü bī-pervā bir şāʿir-i dil-ārā idi. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

Beyt

Yeter sende ān oldıġına bu şāhid
Ki ḳaddiñ elf ḳaşlarıñ nūn'a beñzer

Ḥarfü'r-rā

Ḥarf-i ẕāl-ı muʿceme oldı tamām
Vaḳtidir şebt eyleyüp bu kilk-i ter
Sāʿiẕ-i tecdīd-i şevḳ olsa nola
Ḥarf-i rā'da serd olan ehl-i hüner

K ā m ī P ā ş ā [1]

Ol pehlivān-ı meydān-ı ʿirfān vezīr-i dilīr Müşterī-tedbīr (20) āṣaf-semīriñ nām-ı ser-āmedleri Meḥmed olup Kāmī maḥlaṣı ile şöhret-şiʿār bir vücūd-ı ʿālī-miḳdārdır. Ki ẕāt-ı müstaḥsinü'l-ṣıfātları sulṭān-ı fermān-fermā-yı ḳadr ü ḥennān cezīlü'n-niʿmā-yı beşer ḥaṭīre-i connet-naẓīre-i Ebi Eyyūbü'l-ensārī'den revnaḳ-baḫş-ı ʿālem-i şuhūd ve ziynet-efzā-yı mehd-i vücūd eyleyüp ʿavārif-i lāhūtiyyeden istifāże-i envār-ı celīl (25) ve maʿārif-i nāsūtiyyeden envāʿ-ı kemālātı tekmīl itmeġin ṣūret-nümā-yı kemāl olan seccencel-i ṭabʿ-ı ṣāʾibü'l- ḫayāli miśḳale-i zekā ile mücellā olup āyine-i ḫāne-i derūn-ı belāġat-meşḥūnı Būsufistān-ı kemāl ve dehān-ı şīrīn-beyān-ı (90b)

1. Matbuda 252. s.dedir.

ilhām-ı makrūnı şekkeristān-ı faẓl u ifẓāl oldıġı maʿlūm-ı ehālī oldıġından muḥtāc-ı istidlāl degildir. Bir ẕāt-ı pür-ifẓālin ki ārāyış-āsārı ḫāne-zād-ı ʿakāyil-i efkār-ı ilhām-āsār ve vücūd-ı pür-ifẓālı perverde-i vilāye-i faẓl-ı ṣenāb-ı Perverdigār ola. Lā-cerem ol ẕāt-ı (5) pür-kemāl bir maẓmūn-ı kelām-ı ḳadīm وفوق كل ذى علـــــم العليـــــم ḫāyiz-i rütbe-i kasabü'ş-şebak-ı imtiyāz olup miyān-ı erbāb-ı kemālde her vechile mümtāz oldıġı ẓāhir ü bāhir olur ve ol ṭā'ir-i ḳudsı ḥarem-i maʿānīde pervāz itdikce pehnāyı deşt-i ʿirfānın saḥa-i fasīḥatü'l-mesāḥa-i ḳadr ü şānı ne mertebe vāsiʿatü'l-eknāf oldıġı bülend-ṭabʿān-ı dekāyık-ı ʿirfāna ẓahir olur. Lā-ḫuṣūṣ ol ẕāt-ı (10) kerimü'l-ḫıṣāle şerafet-neseb ve ol ṣāḥib-i ẕihn-i seriʿu'l-intikāle nezāhet-ḥaseb munẓam olup ʿuluvv-i mikdār aṣl-ı ceyyidü'l-āsār ferʿ-i ṭayyibü'l-eşmārda rū-nümā ola ol şehbāz-ı sipihr-āsitān kemāl-i hümā-pervāz-ı evc-i maʿārif ü ifẓāl oldıġı dil-i āgāha bir mukaddime-i maʿlūme-i bī-iştibāhdır.

Beyt

(15)
على قدر اهل الغزم يأتى الغزايم
ويأتى على قدر الكرام المـــــكارم
ويكبر فى عين الصـــــغار صـــــغارها
وتصـــــغر فى عين العظيم العظـــــايم

siyyemā mütercem-i mezkūr ḥażretleri Sulṭān Murād Ḫān ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ḥażretlerinin ʿaṣr-ı şerīfleri şuʿarāsından gülşen-sarāy-ı kemālin serv-i ḫoş-ḫırāmı ẓamīr-i pāk-ṭabīʿat Murādī merḥūmun ferzend-i erciimendi

olmağın şi'r ü kemāl bi'l-irs kendüye intiḳāl eyleyen ġāt-ı sütūde-ḫiṣāllerden olup 'uluvv-i himmetleri ve vefret-i ẕekā vü fiṭnatları sebebi ile

Beyt

فی العهد ینطق عن سعادة جده
اثر النجابة ساطع البرهان
ان الهلال اذا رأیت نموه
القیت بدرا منه فی اللمحان

veḥkınca 'ālem-i ṣebāblarından beri eṯer-i necābet ve eşi'-'a-i miḥr-i ma'rif (25) ü kiyāset cebīn-i ẓuhūrlarında lāmi' ve pişānī-i şānlarında sāṭi' olmağın e'ālī vü kibārıñ ve aṣḥāb-ı cāh olan e'ālī-i 'ālī-miḳdārıñ ser-cümle manẓūrı olup iḥtirām ve ġāt-ı ma'ārif-niṣābları (91a) dīvān-ı hümāyūn küttābı sümresine ilḥāḳ olunmağla 'icāletü'l-vaḳt ikrām olunup meh-i nev gibi gün-be-gün keşb-i kemāl ve 'anen fe-'anen terakkī-i refāḥ-ı ḥāl iderek ġāt-ı bī-bedeli istiṣḥābı ile iftiḫāre maḥall olmağın 'aṣr-ı Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābi' 'aleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrānda muṣāḥib-i şehriyārī (5) olan vüzerā-yı kirāmıñ mābihi'l-iftiḫārı Muṣṭafā Pāşā merḥūm muḳbil-i erbāb-ı 'irfān bir vezīr-i 'ālī-şān olmağla ġāt-ı vālā-cenābların istiṣḥāb ve ol vezīr-i dilīriñ bāb-ı sa'ādetlerinde dīvān efendiliği şerefin iktisāb idüp niçe zamān ol ġāt-ı 'alī-şāna nedīm ve şeref-i ṣoḥbetleriyle āsitāne-i 'aliyyelerinde müşerref olup muḳīm oldukdan ṣoñra (10) vezīr-i 'adīmü'l-emṯāl raḥmet-i Raḥmān'a intiḳāl eylediklerinde bunlar miyāne-i küttāb-ı dīvān-ı hümāyūn-ı celīlü'l-'unvānda dest-māye-i

ʿirfānları rubḥ-ı rābiḥa-i ikrām u iḥtirāmlarına sermāye olunmağın muʿazzez ü muḥterem ve giderek beylikcilik manṣıbı ile mükerrem oldukdan soñra niçe müddet ol manṣıbda ber-karār ve melceʾ-i ṣığār u kibār olup cennet-mekān firdevs-āşiyān (15) Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı ṯānī ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ḥażretleriniñ maṭlaʿ-ı devlet-i ʿaliyyelerinde rīsü'l-küttāb ve müddet-i medīd ol manṣıb-ı celīl ile şeref-yāb ve müsteşār-ı devlet ve cümletü'l-mülk-i şāḥib-i mühr olmagla ber-ʿizz ü rıfʿat oldukdan soñra ʿakl ü kiyāsetde ve riyāsetde bī-naẓīr ve fehm ü firāsetde ʿĀlem-gīr oldukları ndan sene biñ yüz on tārīḫinde (20) Nemçe ile olan ṣulḥda vākıʿa olan mükāleme ḫidmetinde istiḫdām ve ḫidmet ü tedbīri maḳbūl-i pādişāh-ı islām olup kırk gün mikdārı üç tuġ ile ḳubbe-nişīnlik ʿunvānı ile mümtāz oldukdan soñra biñ yüz on dört ramażān-ı şerīfinde bi'l-fiʿl vezīr-i aʿẓam olup mühr ile serfirāz olmalar. Baʿdehū sene biñ yüz (25) on beşde vākıʿ olan fetret-i nā-sezāda vezīr bulunmalarıyla badī-i sefk-i dimā olmamak içün iḫtifā ve bir müddet iḫtiyār-ı inzivā eylediklerinden soñra ḫāliyā ḫalīfe-i eyyām pādişāh-ı islām ṣallu'llāhi teʿālā fi'l-enām olan (91b) sulṭān-ı ekrem melik-i aʿẓam es-sulṭānü'bni's-sulṭāni's-Sulṭān Aḥmed Ḫān binü's-Sulṭān Muḥammed Ḫān ḫalleda'llāhu ḫilāfetehū ve ebbede saltanatahū ḥażretleriniñ zamān-ı şerīflerinde iḫtifālarından çoḳ zamān geçmeyüp ḳarīn-i ʿafv-i şehinşāhī ve maẓhar-ı ʿavāṭıf-ı pādişāhī olup Ḳıbrıs cezīresinde muḥafaẓ (5) taʿyīn buyurılup bir müddet anda meks ü ārāmdan

ṣoñra Miṣr-ı Ḳāhire manṣıbı ile ikrām olunup bir müddet dahı anda meks ü ārāmdan ṣoñra ba'de'l-'azl Rodos cezīresinde muḳīm iken sene biñ yüz on ṭoḳuzda mizāc-ı şerīfleri şikeste ve def'ī ḥaste olup intiḳāl ve dār-ı na'īme irtiḥāl eylediler.

Miṣra'

Ḳabrini bārī Te'ālā eylesün kāḥ-ı cinān

(10) mütercem-i kerem-mevṣūfuñ bu faḳīr-i rāḳımü'l-ḥurūf ḥatnī olup ḳarabet-i ṣihriyyemiz ḥasebiyle edāda mübālaġa olmup taḥrīr olunmamışdır. 'Allāmu'llāhi'l-meleki'l-ḳadīr vücūdı nāyāb bir vücūd-ı muḥterem ve ẕāt-ı bī-naẓīr olup gerek ma'ārif ü kiyāsetde gerek 'aḳl ü firāsetde müsellem her ṭarafı ma'mūr bir nūr-ı mücessem idi. Eş'ārı şā'irāne güftār-ı pāki nāzikāne ta'bīr-i belīġi bī-bahānedir. Suḥan-gūluḳda (15) üstād ve ṭabī'at-ı pākizesi nekkād-ı ẓarīf ve fennında māhir Fārisī ve Türkī ve 'Arabī murād üzre güftāre ḳādir bir ẕāt-ı melek-ṣıfāt idi. Eş'ār-ı dil-ārāsından teberrükan bu mecelle-i celīlemize bir miḳdārı basṭ u taḥrīr ve keşīde-i silk-i taḥrīr ḳılındı.

Ġazel

Bizi nā-maḥrem-i 'iṣmet ṣanup 'arż-ı ḥirāṣ eyler
Ol āhū-yı ḥarem her mübtelāsın bir ḳıyās eyler

(20) Nice dāmānın alsun ehl-i dil çengāl-i ḥayretden
Görünce bir büti çāk-i giribān-ı ḥavāss eyler

Nadeng-endāz-ı nāz olduḳca ġamzeñ ey kemān-ebrū
Vücūdum mū-be-mū bir zaḥm-ı tāzo iltimās eyler

'Aceb mi bedr-i āteş-tāb-ı dāġım görmese noḳsān
Ki feyż-i nūruna ṭab-ı ruḥundan iḳtibās eyler

ve lehū

Ḫayāl-i laʿl-i nābın cām-ı çeşm-i terde ḳalmışdır
Ḫumār-ı bezm-i nūş-ā-nūş-ı vaṣlıñ serde ḳalmışdır

(25) Degildir bende dil ser-germī-i fikr-i nigāhıñla
O bī-hūş-ı muḥabbetdir düşüp bir yerde ḳalmışdır

Mükedderdir ser-ā-ser megreb-i eczā-yı ʿālem hep
Ṣafā-yı ḫāṭır ancaḳ bādede sāġarda ḳalmışdır

Bu remzi ḥalle bir müşkil-güṣā-ı cūd gelmez mi
Kerem bir lafẓ-ı bī-maʿnā gibi dillerde ḳalmışdır

(92a) Mücevher tāc-ı devlet kimseye sūd itmez ey Rāmī
Biçe şāh-ı cihānıñ çeşmi ol efserde ḳalmışdır

ve lehū

Ser-gār-ı ġamın fikr-i meʾāl eyledigimden
Ḫūndur cigerim kesb-i kemāl eyledigimden

Şermende-dil-i daʿvī-i bī-hūş-ı ʿaḳlım
Teşḫīṣ-i ferāḥ farḳ-ı melāl eyledigimden

(5) Ḳaġbet-şiken-i sāġar-ı hūrşīd-i ziyāyım
Ben ʿişreti mevḳūf-ı sifāl eyledigimden

Pā-māl-i hicābım ḫıredī bezm-i hevāda
Zānū-zede-i ṣaff-ı niʿāl eyledigimden

Dāġ olsa nesā bāña süveydā-yı derūnum
Rāmi gibi fikr-i ḫaṭṭ u ḫāl eyledigimden

ve leḫū

Bezm-i çemende bāde-i nāb istemez misiñ
Gül gibi elde cām-ı şerāb istemez misiñ

(10) Tebḫāle-i leb-i nemgīn-i būtāna baḳ
Cū-yı melāḥat üzre ḥabāb istemez misiñ

Gāhī nüvāziş eyle lebin gāh ḫaṭṭını
Geh elde bāde gāh kitāb istemez misiñ

Mestāne bir nigāh ile ḥāli tamām olur
Rāmī-i zārı sāḳī ḫarāb istemez misiñ

ve lehū

Şuġl-i dünyā ile biz terk-i ḥużūr eylemişiz
Dilimiz cur'a-keş-i bezm-i ümūr eylemişiz

(15) Düşeli dām-geh-i ḥānkāh-ı ma'siyyete
Virdimiz zemzeme-i Rabb-i ġafūr eylemişiz

Cice maclisde ġam-ı dehre olup āzürde
Bezmimizden o sitem-pīşeyi dūr eylemişiz

Dīdemiz ġavṭa-i ḥōr-ı lücce-i envār-ı cemāl
Cismimiz aḫker-i ḫākister-i Ṭūr eylemişiz

Bir nihān-ḫāne-i ikliīm-i 'ademden Nāmı
Nik u bed çāre nedir böyle ẓuhūr eylemişiz

ve lehū

(20) Yoḳ sīnemizde żerre ḳadar kīnemiz bizim
Maḥsūd-ı āfṭābdır āyīnemiz bizim

Olma ḳabe-yı cāh içün ey dide ḫūn-feşān
Ter dāmen itme ḫırḳa-i peşmīnemiz bizim

Dirlerse nola mālik-i genciīnedir bize
Zīrā ki feyż ile ṭoludur sīnemiz bizim

Geçdik mey-i ṣabūḥdan ey pīr-i mūġ hemān
Çoḳ gürme neşve-i mey-i dūşenbemiz bizim

Āzāde-ṭıfl-ı mekteb-i emniyyeyiz nola
Yeksān olursa şenbe vü ādīnemiz bizim

(25) Nāmı 'aceb dimez mi ki bir kez o nev-cevān
Āyā nic'oldı bende-i dīrīnemiz bizim

ve lehū

Şem'-i ümmīd bir āh ile fürūzān olsun
Hele ṣabr eyle biraz şām-ı ġarībān olsun

(92b) Gülşene ḫāk-i rehin bād-ı ṣabā itḥāf it
Nergise kuḥl ü güle 'ıṭr-ı girībān olsun

Beni sīrāb-ı ḥayāt eyledi bir nükte ile
Āb-ı ḥayvān leb-i cān-baḫşına ḳurbān olsun

Nāziyın neşter-i āzār-ı ṭabīb-i dehre
Tek hemān derd-i dil-i zārıma dermān olsun

Bir ḳaç elfāẓ-ı perīşān ise de ey Nāmī
Bu ġazel ziver-i mec mū'a-i yārān olsun

(5) ve lehū

Bu iştiġālden ey dil kelāl gelmedi mi
Ferāġ-ı daġdaġa-i ḳıyl ü ḳāl gelmedi mi

Görünce mevḳıf-ı ḥayretde yār-ı 'uṣyākın
Dimiş ki Nāmī-i āşüfte-ḥāl gelmedi mi

ve lehū

Bū-yı vaṣl-ı dilrübā ḫaṭṭ-ı siyāh altındadır
Ṣan'at-ı mihr ü muḥabbet bir giyāh altındadır

(10) Rodos cezīresinde intikālllerinden dört gün muḳaddem inşād eyledikleri ġazel-i ra'nādır ki bu mecelleye sebt ü imlā olundı.

Ġazel

Nahv olmadı yüz ża'f ile pīrāhenimizden
Çekmez mi daḥı destini ġam dāmenimizden

Lāyıḳ mıdır ey ġonca-i gülzār-ı nezāfet
Lebrīz-i tebessüm olasın şīvenimizden

(15) Biz mürçe-i ḥarmen-i şaḥrā-yı kelāliz
Nā-māl oluruz dūr olıcaḳ meskenimizden

Ārāyişi çün derd ü taḥammül ola Nāmī
Gitmezse ne ġam mürg-i elem gülşenimizden

R e ' f e t B e g [1]

Ol mīr-i mūsiḳī-ta'bīrīn nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri 'Abdu'llāh olup ḫānedān-ı 'irfāndan bir mīr-livā-yı suḫan-nüktedāndır ki tercome ve menḳabetleri sebḳat eyleyen

1. Matbuda 258. s.dedir

merḥūm Rāmī Paşa ḥażretleriniñ maḫdūm-ı sa'ādet-mersūmalarıdır. (20) Ḥakkā ki ol şecere-i ṭayyibeniñ şemere-i laṭīfesinden olup الولد سر ابيه veşkınca vālid-i mācid-i kesīrü'l-meḥāmidleri gibi ṭabī'at-ı pāki nāzik ve ḫurde-gīr bir vücūd-ı şerīf-i bī-naẓīrdir. Feyż-āgnāyı ebedīsi medār-ı ġınā-yı sermedī olan Ḫallāḳ-ı bī-çūn vücūd-ı bih-būdūñ vikāye-i ḥıfẓ u emānīsinden maṣūn idüp dā'imā mu'azzez ü mükerrem ve vālidleri gibi muḥterem idüp niçe aṣāra muvaffaḳ itmekle mümtāz ve akrān u emsāli (25) miyānesinde ser-efrāz eyleye. Bu eyyām-ı cevānide bu kadar ma'ārif ü kemāle vüṣūl bulan ẕātdan min ba'd dahı mütevaḳḳı' u mes'ūldür ki sinni tezāyüd buldukca mertebe-i 'irfānı mütezāyid ve ḳademe-i kemāle ẕāt-ı vālāları gün-be-gün mütesā'id ola. (93a) Ḥaḳḳa ki ṭulū'-ı mihr-i ẕātları pür-revnaḳ-ı necābet ü kemāl ve cebīn-i şekāvetlerinden ḳarīn-i irtiḳā-i a'lā-yı derece-i ma'ārif olacakları beyne'l-istidlāldir. Bu güftār-ı valā o mir-i nāzik-edānın vezīr-i āṣaf-naẓīr-i 'aṣr olan ẕāt-ı nāyāb-vücūd ṣadr-ı derya-cūd devletlü sa'ādatlü İbrāhīm Pāşa (5) ḥażretlerinin nām-ı şerīflerine eyledikleri nevrūziyye ḳaṣidelerinden perverig-yāfte-i ṭab'-ı ra'nāları olan ebyāt-ı dil-küşālarındandır.

Ebyāt

Ḥayāt-ı tāze vigüp dehre maḳdem-i nevrūz
Ḫōşā irişdi meğāmm-ı deme dem-i nevrūz

Ṭaġıtdı leşker-i sermāyı ṣaḥn-ı gülşenden
Ḳırınca bār-gehin şāh-ı ekrem-i nevrūz

Nizām-ı tāze bulup milket-i çemen şimdi
Yetişdi vaḳt-i feraḥzā-yı ḫurrem-i nevrūz

Bisāṭ-ı ʿişretini basṭ-ı bezm-i şevḳ itmiş
Serir-i ḫıtṭa-i bāġa yine Cem-i nevrūz

Giyip ḳabā-yı rebīʿisini gül-i şadı
Nişīn-i gülbin olup oldı hem-dem-i nevrūz

Ṭarāvet ile yüzi güldi ġonca-i bāġın
Olunca maẓhar-ı feyż ü mükerrem-i nevrūz

Açıldı baḫtı yine lāle-i siyāh-ı dilin
Olup karīn-i ʿaṭāyā-yı ḫātem-i nevrūz

Karīn-i bāġ ḳadar cilve-rıza-i sūḳ olmuş
Ki görse bāġ-ı behişt ola maḥrem-i nevrūz

R ā ş i d [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i sāmīleri Meḥmed'dir. Ol mecmūʿatü'l-maʿārif olan maḫdūm-ı fāżıl ü ʿārif devlet-i ʿaliyede ʿaṣr-ı Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Ṯānī'de Burusa ḳażāsından maʿzūlen intiḳāl eyleyen ʿulemā-i kirāmdan encümendi Malaṭiyyeli Muṣṭafā Efendi merḥūmun ḳurra-i ʿayn-ı ġāt-ı fażīlet-mendi (20) ve maḫdūm-ı necābet-mersūm-ı dil-pesendi olup nūr-ı ʿirfān ü ifṣāl ile pīrāmen-i wücūd-ı bihbūdlarını mal-ā-māl olan ġāt-ı bī-hemālleri ʿālem-i ṣıġarlarında henüz hilāl iken bedrü't-tām envāʿ-ı kemālāt olacaġı meşhūd-i bi'l-ḥāl olan mihr-i sipihr-i kemālden olup hengām-ı ṭufūliyyet ve vaḳt-i ṣabāvetlerinden berü ġāt-ı sütūde-ṣıfātları ḥacr-ı terbiyye-i dāye-i kemālde perverişyāfte-i güzāreş-i (25) eyyām u leyāl olarak bir maḫdūm-ı bī-naẓīr olmuşlardır ki ol mecmūʿatü'l-kemālin (93b)

1. Matbuda 266. s.dedir.

zāt-ı nīkū-ḫıṣāliniñ ġebīh u miṯāli āyīne-i felekde ṣadsālde ancaḳ ṣūrat-nümā-yı müşāhade-i ensāl olur. Ḥaḳḳā ki ḳadr-i bülendleri evc-i maʿārifde be-ġāyet bālā ve vücūd-ı genciīnetü'l-kemālāti beyne'l-aḳrān faḍl ü kemālle bi-hemtādır. Ol maḥdūm-ı bi-ʿadīl sene biñ yüz dört tārīḫinde meḥādim-i kirāmıñ (5) ser-bülendi Ebū Saʿīd-zāde Feyżu'llāh Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olup biñ yüz on altı senesinde bā-imtiḥān şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām şürefā-i kirāmıñ bülendi Paşmaḳçı-zade es-Seyyid ʿAlī Efendi merḥūmdan ibtidā-i ḫāric elli ile Ḥācı Ilyās Medresesine ve sene biñ yüz on ṭoḳuzda ālü'ş-şadr ḳameri'l-beşer Ṣādıḳ Efendi merḥūmdan Anbār Ġāzī Medresesine ḥareket (10) ve biñ yüz yigirmi üç tārīḫinde yine es-Seyyid ʿAlī Efendi'den dāḫil rütbesiyle ḪalīlPaşā Medresesine vāṣıl ve sene biñ yüz yigirmi altı şaʿbānında Maḥmūd Efendi'den ḥareket-i dāḫil ile Ḫādim Ḥasan Paşa Medresesine nā'il olup sene biñ yüz yigirmi yedi muḥarremінde ʿAbdü'r-raḥīm Efendi'den bā-ḫaṭṭ-ı hümāyūm-ı şevket-maḳrūn Ṣaḥn-ı Ṯemān'dan biri ile mükerrem ü memnūn ve sene-i mezbūra recebinde yine anlardan (15) ibtidā-i altmışlı ile Ḫānḳāh-ı Kaʿriyye olup biñ yüz otuz şevvālinde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām saʿādetlü faḍīletlü Yeñişehirli ʿAbdullah Efendi ḥażretlerinden Ḫayrām Paşa Medresesine ḥareket ve biñ yüz otuz ikide anlardan birinde müşıla-i Süleymāniyye iʿtibār olundukdan soñra sene-i mezbūra şü'l-kaʿdesinde yine anlardan bi-ṭarīḳi'n-naḳl Ayasofya-i Kebīr'e gelüp esnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde (20) ol medrese-i celīlede ifāde-i ʿulūm ve

nihāyet-i medāris-i ṭarīḳ-ı ʿaliyye olan medāris-i celīle-i Süleymāniyye'den birine muntaẓır-ı naḳl-i rüsūm eyledīler. Ol ẕāt-ı vālānıñ vücūd-ı nāyāb-ı çayān-ı ikrāmı devlet-i ʿaliyyede ne rütbe manẓūr-ı ḥüsn-i naẓar olup iḥtirām olunsa lāyıḳ u sezā bir ehl-i hüner-i maʿārif-perver maḫdūm-ı zībādır. Faẓl u kemāllerinden faẓla şiʿr ü inşāda yegāne ve vādī-i (25) dil-peẕīrinde bī-bahāne bir maḫdūm-ı celīlü'l-ḳadr-i maʿārif-gösterdir. Devlet-i ʿaliyyede vekāyiʿ-nüvislik ḫidmeti ile moʾmūr olup ẕāt-ı melekiyyü'ṣ-ṣıfātları manẓūr oldı. Ġazel ü ḳaṣāyidi Ṣāʾib-bāne ve fikr-i ṣāʾiblerinden be-dīdār olan (94a) ebyāt u eşʿār bī-ḳuṣūr ü bī-bahānedir. Şuʿarā-yı ʿālī-miḳdār ẕātı ile iftiḫār eyleseler şāyeste belki felek ebnā-yı zamānına bu nādire-senc-i ʿirfān olan vücūd-ı nāyāb ile imtiḥān eylese bāyestedir. Zamānımızda tertīb-i teẕkiretü'ş-şuʿarā eyleyen Ṣafāyī nām nā-ṣafvet fark-ı aḥād-ı ricālü'l-kemāle (5) ḳudreti olmadıġından böyle ẕāt-ı kemāl-ittiṣāfıñ terceme-sin ṣebt ü taṣṭīr ve rūznāmçe-i ḫāllerin ẓabṭ u taḥrīr eylediği maḥalde deşt-i pehnā-yı suḥanda maḳʿad maḳūlesi olan Ḳıyāmī nām erbāb-ı kemāl-dügmen bir nā-şāyān suḥanıñ hevāyī şuyunda bunlarıñ baʿż ġazellerine iḳtirā eylediği tezyīfi taḥrīr ve bu miṣillü cerīdeler mecmūʿa-i edeb ü ʿirfān olacaḳ iken bilā-mūceb bu güne (10) türreha-tı sebk ü taḥrīr eylemek mücerred kendiniñ ḥamāḳatına ve ṭabʿ-ı maṭbūʿunuñ belāhetine ḥaml olunur ve illā bunla-rıñ ḥaḳḳu'l-inṣāf mecmūʿatü'l-ʿirfān olan ẕāt-ı hüner-itti-ṣāfları gibi bir vücūd miyānemizde aḳall-i ḳalīl oldıġı

āftāb-ı ʿālem-tāb gibi nümāyāndır. Böyle bir mecmūʿa-ı kübrā zātın terceмesinde ol maḳūle hezeyān ġayret-i cinsiyyemize binā'en istiḳbāh degil fi nefsi'l-emr ḥalt-ı maḥż (5) oldıġı ʿayāndır. Evṣāf-ı celīlesinde ıṭrā olunmaġa ġayeste vü sezā bir maḫdūm-ı feżā'il-perver-i bī-hemtādır. Ṭabʿ-ı raʿnā vü pāk ẕihni bī-ḫaṭā vü çālāk bir ẕāt-ı sā'ibü'l-idrākdir. Āṯār-ı ḳalemine nihāyet ve tuḥaf-ı kilk-i nādire-sencine ḥadd ü ġāyet yoḳdur. Bu güftār-ı raʿnā ol kān-ı maʿārifin zāde-i ṭabʿ-ı zībālarındandır.

Ġazel

(20) Ġınā-yı ḳalb ʿaceb kīmyā degil de nedir
Gedā-yı çille-güzīn pādişā degil de nedir

Niẓām-ı dā'ire-i kār-ḫāne-i imkān
Delīl-i vaḥdet-i ẕāt-ı ḫudā degil de nedir

Eger te'emmül olunsa me'āl-i devlet ü cāh
Taḥammül-i ġam-ı bār-ı cefā degil de nedir

ʿAyān iken żarar-ı iḳtirān-ı şīşe vü seng
Ḫilāf-ı cins ile ülfet belā degil de nedir

Muṣībe ġālib iken i'tibārı sāḥānīn
Ṣevāb böyle maḥalde ḫaṭā degil de nedir

(25) İden ṣamātet-i bīgāneye rāzī beni
ʿAẕāb-ı teslīyet-i āşinā degil de nedir

Suḫan mihekk-i ʿayār-ı ʿuḳūl iken Rāşid
Tefāḫür ehl-i dile nā-sezā degil de nedir

(94b) ve lehū

Cilve-i naḳş-ı meveddet ḫāṭır-ı aḥbābda
İn'ikās sūret-i eşyāya benzer ābda

ve lehū

Nakd-i hulūs kīse-i ʿālemde ḳalmamış
Āsār-ı ṣıdḳ şīme-i ʿālemde ḳalmamış

(5) Pīrān sücūd-ı dā'im-i taʿzīme meşk ider
Tāb-ı ḳıyām şanma ḳad-i ḫamde kalmamış

Rāşid ḫusūr zaḫm-ı nemek-perverīdedir
Teʾsīr-i nefʿ şanma ki merhem de ḳalmamış

ve lehū

Hicr ile aġyāra rāḥat nā-peẕīr olsun dimem
Müşmenim daḫı bu zindāna esīr olsun dimem

Şekveden ancaḳ ġaraż teskīn-i sūz-ı sīnedir
Ḥāl-i dilden yohsa ol āfet ḫabīr olsun dimem

(10) ve lehū

Girān-cānān olan dellāl-veş kālā be-dūş olmaz
Bilen ḳadr-i metāʿ-ı iʿtibārın hōd-fürūş olmaz

Derūn-ı sīne-i ʿāşıḳda jengār-ı sīvā yoḳdur
Dil-āyīnede timsālden ġayrı nüḳūş olmaz

Maʿādīn itmemek lāyıḳ mıdır idrāk-ı dānāya
Suḫan-nāşdrik degilken gūm-sürāġ-ı māh kūs olmaz

Derūnunda olur nevmīdi-i ʿafv-i ḫudā ġālib
Budur bāʿiş ki Rāşid çihre-i zāhid beşūş oẕmaz

(15) R ā z ī [1]

Ol vücūd-ı şerīfiñ nām-ı nāmīleri ʿAbdü'l-laṭīf olup gül-ġonca-i vücūd-ı bihbūdları gülşen-i ʿirfān maḳarr-ı dānişverān olan dārü's-saltanati'l-ʿaliyye-i Koṣṭanṭıniyyeti'l-maḥmiyyeden nümāyān olmuşdur. ʿAṣr-ı Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābiʿ 'aleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrānda dārü's-saʿāde aġası olan erbāb-ı himmetiñ bülendi āġāyān-ı şalefin dil-pesendi merḥūm u mebrūr Yūsuf Āġā'nın yazıcılığından çıḳma

1. Matbuda 264. s.dedir.

beyne'l-akrān Kızlar Āġāsı Yazıcısı ʿAbdu'llāh Efendi(20) dimekle şöhret-şiʿār olup erbāb-ı devlet miyānesinde müşārün bi'l-benān olan zāt-ı kerem-mevsūmun mahdum-ı necābet mersūmı olup eyyām-ı ṭufūliyyet ve hengām-ı ṣabāvetden beri kesb-i ʿirfān ve taḥṣīl-i maʿārif-i firāvān eyleyüp faẓl u kemālle rāyiḳ ve akrānına her vechile fāʾiḳ oldukdan soñra sene biñ yüz tārīḫinde Mekke-i mükerreme teşrīfātından merḥūm u maġfūr Meḥmed Efendi'den mülāzım (25) ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olup sene biñ yüz ṭoḳuz tārīḫinde merḥūm u maġfūr es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den ibtidā-i ḫāric elli ile sāniyen Dāmād Efendi Medresesine baʿdehū ḥareket-i ḫāric ile Oṭabaşı Maḥmūd Āġā Medresesine olup (95a) baʿdehū ol vücūd-ı mükerrem dāḫil ile şeyḫü'l-ḥarem olup müfettiş-i Ḥaremeynü'ş-şerīfeyn bulunmagla ol medrese-i celīleden müsıla ile ūlā-yı Ḫüsrev Kethudā'ya andan Ṣaḥn-ı Semāndan birine andan daḫı ibtidā-i altmışlı ile Fetḥiye Sinān Pāşā Medresesine ve ol medreseden altmışlı ḥareketi ile Sinān Paşa Dārü'l-ḥadīsi'ne andan müsıla-i Süleymāniyye ile (5) Ḳara Muṣṭafā Pāşā Medresesine baʿdehū Sulṭān Selīm Medresesine naḳl olunup Istanbul ḳasmeti ḫizmetinde ve ol medrese-i celīlede iken sāniyen Ḥaremeynü'ş-şerīfeyn müfettişi olup devlet-i ʿaliyye ṭarafına medʿuvven rū-be-rāh ve Edirne'de Süleymāniyye'ye olup ʿiffet-i vekār ile manṣıb-ı mezbūrı bir seneden ziyāde żabṭdan soñra devlet-i ʿaliyyeye vuṣūl ve (10) esnā-i taḥrīr-i tezkiremizde ol manṣıb-ı celīlden maʿzūl Emīler. Ḥakkā ki zāt-ı bī-hemtāları her vechile ikrāma şāyeste vü

sezā ve vücūd-ı şerīfleri kemālāt ile mevsūm her ṭarafı ma'mūr bir fāżıl maḥdūmdur. Āsār-ı şerīflerinden bu mecelle-i celīle-i dil-pezīre bu güftārları şebt ü taḥrīr olundı.

Maṭla'

(15) Nedīm-i bezm-i ḫāṣṣü'l-ḫāṣ idi eyyām-ı Ḥātem'de
Kerem didikleri bī-kes 'aceb şindi ne 'ālemde

ve lehū

Felek ārāyiş-i endāmı bi-endām içün şaklar
Metā'-ı kān-ı ḫoş-fercāmı bed-fercām içün şaklar

Beyāż-ı nāme-i e'māle 'ākil bezl-i māl itmez
Ki teksīr-i sevād-ı defter-i ḫasbām içün şaklar

Ḫudā dīvār-ı devlet-hāne-i erbāb-ı iḳbāli
Gehī bir lūne-i güncişk-i bī-ārām içün şaklar

(20) Ġazel

Şāh-ı serīr-i 'izz ü 'alādır şedā-yı şeb
Cemşīd'e bezl-i dahm ider bī-nevā-yı şeb

İdrāk olunsa nükte-i en'nūru fi's-semā
Ḫurşīd gibi rāhir olur müdde'ā-yı şeb

Şām-ı şebāb u şubḥ-ı meşīb oldı ḫayf kim
Ġafletle geçdi fırsat-ı endek bekā-yı şeb

(25) Yoḳ sende ihtimām ṭaleb yoḫsa nāziyā
Pürdür metā'-ı kām ile zīr-i 'abā-yı şeb

Beyt

Nergis-i bāg-ı baṣīret dediğin ḫüfte çıḳar
Sünbül-i kūh-ı vera' şanduğum aşüfte çıḳar

(95b) Mütercem-i mezkūr olan zāt-ı ma'mūrūñ tārīḫ semtinde daḫı kilk-i nādire-sencānları müşārūn bi'l-benān olup ḳalem-i 'irfānlarından nice tārīḫ-i ra'nā şekīde olmuşdur.

Ez-cümle merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr meşāyiḫ-i kirāmın bülendi pīr-i rūşen-żamīr Nakşī Efendi'nin rıḥletlerine bir tārīḫ-i vālāları meşhūr-ı cihān ve dil-pesend-i cümle-i hünerverāndır.

Tārīḫ

Hem-nām-ı Ḫalīl-i Ḥakk Nakşı ki anın dā'im
Derd-i dil-i zārına eylerdi müdāvā hū

Ol sālik-i āgāha olmuşdı bu devr içre
Maṭlūb-ı temennā hū maḥbūb-ı dil-ārā hū

Dergāh-ı Ḥakk'a rūḥ-ı pākini nisār itdi
Şevk ile diyüp bir kez yā ḥażret-i Mevlā

Sa'y eyleyerek vānı vānına ulaşdırdı
قد نـــــال مـــن القربـــى ما ان يتمنـــــاه

Ervāḥ-ı salef rāżī geldi didi tārīḫin
Cennetde de ey Nakşī gel hū diyelim yā hū

Ġ ā ġ ı b Ç e l e b i [1]

Nām-ı ser-āmedleri Mehmed'dir. Erbāb-ı 'irfānın meta'-ı dānişi ticāret-gāh-ı sūdda rāyic ü pür-raġbet ve nükte-perverānın kāle-i ma'rifetleri maḳbūl ü merġūb-ı erbāb-ı devlet olan belde-i bī-hemtā Ḳosṭantıniyye-i vālādan zāhir ü hüveydā olmuşlardır. Devlet-i 'aliyyede muḥāsebe-i evvel ḫulefāsından olup 'aṣr-ı Sulṭān (15) Muṣṭafā ḫān-ı Sānī'de defterdārlıkdan rütbe-i vezāreto ḳadem-nihāde-i i'zāz olmakla aḳrānından mümtāz ve silk-i vüzerā-i kirāmda re'y ü tedbīr ü kiyāsetle ser-firāz olan Kösec Ḫalīl Pāşā merḥūmun dāmād-ı 'ālī-nijādı olup cām-ı ṭab'a ser-şār-ı mey-i 'irfān ve sāġar-ı tāb-āverī-i ẕihni lebrīz-i

1. Matbuda 267. s.dedir.

feyzān bir şā'ir-i māhir-i nüktedān idi. Bin yüz yigirmi hudūdunda meclis-i 'ayş (20) ü şafāsı telh-i zehr-āb-ı merg-i bi-āmān ve rıtl-ı girān-endūh-ı firāvān-ı devrānı çekmekden fāriğ u pākize-dāmān olup ol hilālde rahmet-i Rahmān'a intikāl eylemişlerdir. Müretteb Dīvān-ı belāgat-'unvānı ve merğūb dil-pezīr eş'ār-ı bi-nazīri var idi. Bu bir kaç beyt-i ra'nā ol üstād-ı fenn-āzmānıñ zāde-i ṭab'-ı ra'nālarındandır.

Ebyāt

(2ª) Terahhum kim ider ğamze-i bütāndan ümīd
Görünce bīme düşer çeşm-i bi-amāndan ümīd

Ne denlü güşiş ü sa'y itdi tīğ-i hicrānı
Kesilmedi yine hīç vaṣl-ı dilsitāndan ümīd

ve lehū

Kilk-i ḳudret yazalı ḥaṭṭıñı dīdārıñda
Hüsn-i ḥatm oldı beyim muṣḥaf-ı ruḫsārıñda

(96a) ve lehū

Nola feryād idersem sille-i rāmişker-i ğamdan
Misāl-i def' dili bir āteşīn ruḫsāra gösterdim

Pür itdim reh-güzār-ı yārı ḫūnāb-ı sirişkimle
Yalun ḳan dökmeniñ ol dilber-i ḫūn-ḫ'āre gösterdim

Ḳad-i ḫam-geştem ile Rāğıbā yandım o ruḫsāre
Kemān-ı köhne-i pervāne-kārım nāre göstердim

(5) R ā ğ ı b - ı D ī g e r [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmileri 'Alī'dir. Fi'l-aṣl medīne-i Burusa'dan şöhret-şi'ār olmuş bir merd-i kāmil-i rūzgār olup cifr-i 'aklīsinde nukūş-ı 'ālem lā-ṭā'il ve

1. Matbuda 268. s.dedir.

cāh-ı menāl-i rūzgār bir emr-i zā'il oldıġın taḥkīk-i bāl ve zāyiçe-i ḫayāl-i kemālī ile istidlāl eyledigînden ṣoñra kırk akçe medreseden infiṣāl cāh-ı devrāna raġbet-i bāl itmeyüp medīne-i Gelibolı fetvāsıyla (10) ol şehirde vāḳı' Sarı Yaḥyā Paşā Medresesine ḳanā'at eyleyüp bu mecelle-i celīlemizi esnā-yı taḥrīrde ol cā-yı dil-küşāda revnaḳ-dih-i bezm-i ifāde olmaḳda idiler. Maḳkā ki vücūdı nāyāb bir fāżıl-ı her fenn-i kām-yāb olup ba'ż esnā-yı ferāġ-ı derede teşḥīż-i żihn içün eş'āra raġbet ve suḫan-ı pākīze ile tecrībe-i āzmāyiş-i ṭabī'at eylerdi. Ḥāt-ı müstecmi-'u'l-ādābı ḥāyiz ḳaṣabü's-sebaḳ-ı (15) her fenn-i müstetāb ve soḥbet ü meclisi bī-hemtā bir vücūd-ı nāyāb olmaġla Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Ṣānī ḥażretleriniñ 'aṣr-ı şerīflerin-de elçilik ile Nāmçe cānibine ṭaraf-ı devlet-i 'aliyyeden revān olan vezīr-i mükerrem İbrāhīm Paşā mütercem-i mer-ḳūmuñ ġāt-ı ma'ārif-me'ābların istiṣḥāb eyleyüp ol ḫidmet-den 'avdetlerinde yine vaṭanlarına ric'at eyleyüp ile'l-ān ol cā-yı güzīde-i emākinde medrese-i (20) merḳūma ve ḫidmet-i fetvā ile taḫt-gāh-ı Engerūs olan Keç Ḳal'asına vāṣıl ve 'ādet üzre tevḳīr ü iḥtirām ile dāḫil olup cā-yı mezbūruñ etrāf u eknāfın temāşā-yı i'tibār ve enderūn u bīrūnun geşt ü güzār eylediklerinden ṣoñra ṭaraf-ı devlet-i 'aliyye dāmet bi'l-'izz ü ve'l-iḳbāle bend-i rıḥāl eyleyüp şehr-i Istanbul'a geldiklerinde gürūh-ı aḥbāb-ı (25) vālā-nisāba bu ḳıṭ'a-ı müstetābı hediyye-i yārān ve reh-āverd-i suḫan eylemişler idi.

Ḳıṭ'a

Cūybār-ı Tuna bir nemçe görünmez baksañ
Nemçe hūbānı hevāsıyla akan göz yaşına

(96b) O kadar kesreti var Feç'de cevānānın kim
Bin perī düşdi disem var yeri ādem başına

ve şu'arā-yı 'aṣrımızdan zamān-ı sābıkda güzār eyleyen 'Āṣım-ı pākize-edāmın bu zemīnde ġazel-i zībasına Istanbulī Naẓīm Çelebi ile gümrükde meyve-i ḫuşk kātibi ḥāfız Çelebi birer naẓīre-i dil-peẕīr eylediklerinde mütercem-i bī-naẓīr dahı bu güne tanẓīr eylemiş idi.

(5) Ġazel

O deñlü la'l-i lebiñden çeker ḥicāb şerāb
Ki bulsa cām-ı billūrı ider nikāb şerāb

Semend-i sāġarı sür sākiyā şitāb üzre
Hücūm-ı ġamda gerekmez girān-rikāb şerāb

Ko zīb-i ẓāhiri bir neş'e ideğür peyda
Olur mı rengini surḫ eylemekle āb şerāb

Olursa ebr-i kerem ḳaṭra-rīz-i baḫş-ı günāh
Olur nemāde-i gül-ġonca-i şevāb şerāb

(10) Görünce cām-ı leb-i rūḥ-baḫşını oldı
Ḫurūş-ı āteş-i ġayretle çün kebāb şerāb

Benim gibi hele bir mey-pereste görmedi hīç
Olalı meykede-i dehrde şerāb şerāb

Zemīn-i dilden idüp cezbe-gāh-ı ġam Rāġıb
Bu añlanur k'ola bī-çārede müsāb şerāb

'Aṣr-ı Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Sānī'de ṭūr-i tīz-şitāb-ı ẕihn-i serī'u'l-intiḳālī ān-ı ġayr-ı münḳasimde vāṣıl-ı hedef-i her tāze ḫayāl olan pehlivān-ı 'irfān (15) vezīr-i mükerrem merḥūm u maġfūr Rāmī Paşā 'aleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ṣandūḳatü'l-ma'ārif olan dil-i 'ārifler Rāmī Paşā :

Zebān-dırāzlık itme ḥabābına cāmıñ
Ṭoḳunma dīdesine zāhid mey-āşāmıñ

Biz āfṭāb-mihādız riyāż-ı ʿālemde
Senin de ber-i nevbāve alurız ḥammāmıñ

zemininde remeytehu min ġayri ram bir tāze ġazel sudur itmekle iẓhār-ı āsmāyiş-i (20) ṭabʿ-ı dil-pezir buyurdukları-nda mütercem-i nāzik-taʿbīr daḥı bu güne tenẓīr eylemişlerdi.

Naẓīre

Nigīn-i ḫātem-i cām itme laʿl-i ġül-fāmıñ
Keşide olmasun ey ġonca-leb meded nāmıñ

O deñlü żaʿf ile nāġıb-ı teng-dimāġım kim
Yıḳıldım üstüme düşdükce sāyesi cāmıñ

R ā s i ḫ [1]

Nām-ı nāmī ve isim-i kirāmīleri Yūsuf'dur. Fi'l-asl ẓāt-ı meʿālī-şiʿārları (25) Sofya diyārından ẓāhir u āşikār olup maʿārif u kemālde rusūḫ-ı tām ḥāṣıl ve çeh-i nāzinīnden evliyā-yı delv-i saʿy ile ḥasā'in-i āb-ı ḥayāt-ı ʿirfāna vāṣıl oldukdan soñra اجعلنی علـــی خزائن الارض [2] pertevinden istifāże-i (نور)-ı fehm ü dānişiñ bereket-i mālā-nihāyesinde kesb-i hesār feyż-i sürūr eyleyüp ʿazīz-i miṣr-ı devlet ve Ḳadr-āşinā-yı erbāb-ı maʿrifet olan ḳayın atamız vezīr-i mükerrem müşīr-i muḥterem āsaf-ı bī-naẓīr vezīr-i rūşen-żamīr merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr Nāmī Mehmed Pāşā Ḳāhire-i Miṣr'da vālī

1. Matbuda 271. s.dedir.
2. 12. يوسف suresi 55. ayet.

iken mütercem-i mezkûru (5) ḫazâne-i esrârına ḥâfız eyleyüp dîvân kâtibi itmekle ser-firâz ve cümle etbâ'-ı kirâmı miyânesinde kerem ü iltifâtıyla mümtâz idüp paşâ-yı merkûm-ı şâhib-himmetiñ bütün müddetinde şeref-i ṣoḥbetleri ve yümn-i devletleriyle ferîḥü'l-bâl ve müreffehü'l-ḥâl olup ba'dehû ol vezîr-i memdûḥü'l-ḫıṣâl-i nâmdâr bermukteżâ-yı tekâlîb-i leyl ü nehâr ve ber-de'b-i gerdiş-i rûzgâr manṣıb-ı merkûmdan (10) dûr ve Rodos cezîresinde iḳâmet itmeğe mo'ẕûr olduḳda etbâ'-ı kirâmından herkes âgiyâne-i aṣlîlerine ric'at eylemelerine mo'ẕûn olup pîrâmen-i şem'den resîden-i bâd-ı ṣubḥ ile perâkende vü perîşân olmuş pervâneler gibi âlân ü tâlân olduḳda mütercem-i mezkûr daḫı

Beyt

Lenger-i ṣabr ile bu ṭûfânı
Çavnarız biz sefîne-i Nûḥ'uz

(15) zemzemesiyle nâçâr ol âṣaf-ı 'âlî-câhıñ dâmen-i mekrumet-penâhını taḳbîl-i vedâ' u rûy-mâl ve bir zevraḳa suvâr olup sû-yı Istanbul'a irtiḥâl eyledikde sâyıḳ-ı ḳadr-i feleğin güzerânını mâni'-i güzer olmaḳla bir ay berây-ı belâ-yı rûzgâr rûfeḳâ-i ṣoḥbet-medâr ile Rodoscuḳ ta'bîr olunan Tekfurtaġı nâm maḥalle vuṣûl ve bir ḳaç gün leb-i deryâda olan ol sâḥil-i laṭîfe(20) nüzûl eyledikleriñde mütercem-i nâzik-imtizâcıñ keyfiyyet-i vücûdı raḫne-pezîr-i şikesteġi-mizâc olmaḳla ol lîmân-ı ḥuşûrda ârzû-yı taṣḥîḥ-i mizâc ile ârâm üzre iken baḥr-ı ġufrân-ı İlâhiyye ḫavz idüp irtiḥâl ve biñ yüz on sekiz senesi ḥudûdunda

intikāl eyledi. Nāzik-tabī'at ehl-i ma'rifet bir vücūd-ı bī-naẓīr şā'ir-i pākīze-ta'bīr idi. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

(25) Ġazel

Seher şuḍ-şevḳ ile mestāne-veş cūş eylemiş deryā
Meger kim zavraḳ-ı 'aşḳı çekūp nūş eylemiş deryā

O dahı ārzū-yı rü'yet ilo dil virūp gelmiş
Sıtanbul şehriniñ meh-rūların güş eylemiş deryā

(97b) Koyup şām u seher bir nihr-i māh-ı 'ālemi Nāsiḥ
Cefā-yı rūzgārı hep ferāmūş eylemiş deryā

R ā s i ḥ B e g [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmileri Aḥmed'dir. Vilāyet-i Anaṭolı'dan Balıkesīr nām ḳaṣabadan şāhir ü āşikār ve Nāsiḥ Beg dimekle şöhret-şi'ār hānedān-ı ma'rifetden bir merd-i nāmdār olup kendi hānedānında bir mīr-i 'ālī-maḳām oldıġı (5) gibi livā-yı suḫanda dahı bir mīr-i kelām nāzik-ṭabī'at pür-ma'rifet olan zāt-ı sütūde-menḳabetlerdendir. Hōş-āyende eş'ārı pesendīde -güftārı vardır. Elsine-i nāsda şöhret-şi'ār olan bu ġazel-i pür-iştihār ol merd-i nāmdārıñ cümle-i güftārındandır.

Ġazel

Süzme çeşmiñ gelmesün müjgān müjgān üstüne
Urma zaḫmı sīneme peykān peykān üstüne

(10) Yārdan mehcūr iken düşdük diyār-ı ġurbete
Dehr güsterdi bize hicrān hicrān üstüne

Dilde ġam var şimdilik sen gelme luṭf it ey süriir
Olamaz bir hānede mihmān mihmān üstüne

1. Matbuda 273. s.dedir.

Hem mey içmez hem güzel sevmez dinmişler hakkına
Eylemişler nāsiha bühtān bühtan üstüne

ġazel-i merkūmı bunlarıñ zāde-i ṭab'-ı ra'nālarından oldıġı ma'lūm-ı cümle-i şu'arādandır. Ṣafāyī Nāsih-i sābıku'z-zikriñ olmaḳ üzre şebt ü taḥrīr ve müterceme-i sābıkın rūz-nāmçe-i ḥālin (15) beyān eyledigi maḥalde taṣdīr itmesi sehv olmuş diyü ḥüsn-i ta'bīr olunmaḳdan ġayrı bir 'ibāret-i dil-pezīr münāsib-i takrīr olunmadı

Nāsih-i Dīger[1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Aḥmed'dir. Deryā-yı dürer-i 'irfān ve cevāhir-i ma'ārife kān olan Ḳosṭanṭıniyye'dendir. Peder-i 'ālī-mikdārları medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'dan ġıbṭa-formā-yı dār u diyār olan Ḏalaṭa mażāfātından Ḥümilli cānibinde olan (20) Boġazkesen Ḥiṣār'da ḳal'a āġāsı ve ol cāniblerin bir merd-i celīl-i bī-hemtāsı olup sene biñ yüz otuz bir şa'bānında dār-ı cināna revān oldukları̇nda müterceme-i bihterīn pederlerine ḫayr-ḫalef olup anlarıñ yerine cā-nişīn olmuşlar idi. Şu'arā-yı 'aṣrdan pāk-ṭabī'at bir żāt-ı melek-ḫaṣlet olup ḥokka-i dehānı ġıdā-yı rūḥ-ı erbāb-ı kemāl olan eş'ār u inşā ile māl-ā-māl ve sīne-i (25) bī-kīnası ṣandıḳatü'l-ma'ārif olan ẓurafā-yı vaḳtiñ 'āriflerindendir. Eş'ār-ı laṭīfi ḥoşīde-i ṣaḥāyif-i kemāl oldukça her bir varaḳ-ı ḫayālī bādī-i neşāt-ı ḫāṭır-ı yārān ve güftār-ı melāḥat-şi'ārı ile pür olan maḥalde inḳibāż u ḫesel (98a) bulunmaḳ emr-i muḥāl olur maḳūlesi bir dil-pesend-i cihān idi. Bu bir ḳaç güftār ol şā'ir-i

1. Matbuda 274. s.dedir.

ḥuceste-idrākin cümle-i āṯārındandır.

Ġazel

Çeşmim ruḥuna ḥaṭ güle giryān niçün olmaz
Pür olsa hevā ebr ile bārān niçün olmaz

Çāk itdi girībānını ser-pençe-i ġamla
Gerdūn ile dil dest-girībān niçün olmaz

Āyıneye bak son dahı inṣāf ile ey çūḥ
Bir kerre gören ḥüsnüñü ḥayrān niçün olmaz

Her gız görür āyīnede ol çūḥ cemālin
Ol muġbeçe āyā ki müselmān niçün olmaz

ve lehü

Çü sāġar ḥasret-i laʿliñle hem-reng-i şerāb oldum
Düşüp şevḳ-i ruḥuñla āteş-i ʿaşḳa kebāb oldum

Ḫayāl-i ḫaṭṭ u ḫāliñ naḳş idelden ṣafḥa-i dilde
Ġam-ı ʿaşḳıñ beyān eyler muṣavvir bir kitāb oldum

R ā ż ī [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Taḫt-gāh-ı ṣānī ve dārü'l-mülk-i ʿOsmānī olan dārü'n-naṣr ve'l-meymene şehr-i Edirne'den ẓāhir u āşikār ve Pāyidār-zāde dimekle şöhret-şiʿār olmuşlardır. Taḥṣīl-i dest-māye-i istiʿdāddan ṣoñra şeref-i mülāzemetle ḫūşe-çīn-i ḫarmen-i murād olup silk-i ḳużāt-ı kirāma dāḫil olup ḥākim-i (15) bilād olmuş bir ẓāt-ı sāʾibü'l-fuʾād idi. ʿĀḳıbet saṭḥ-ı basīṭ-i ġabrāsından kimesne pāyidār olmayan ʿālem-i dünyādan biñ yüz beş tārīḫinde güzār eyledi. Bu güftār cümle-i āṯārındandır.

Ġazel

1. Matbuda 275. s.dedir.

Kīr olunca şerāb nūş eyle
Meyi pā-der-rikāb nūş eyle

Ḳoma ṣahbāyı bir nefes elden
Ṭurma vaḳt-i şebāb nūş eyle

(20) Muḥtesib ṭuymasun ḥesāba çeker
Bādeyi bī-ḥesāb nūş eyle

Ḳoma elden ayaġı mest olsañ
Baḥı mest ü ḫarāb nūş eyle

Mey-i gül-fām ṭururken ey Rāżī
Saña kim dir ki āb nūş eyle

R e ' f e t ī [1]

Nām-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Edeb ü 'irfān maḳarr-ı dānişverān olan şehr-i Istanbul'dan ḳarīn-i iġtihār olmuş bir şā'ir-i māhir-i nezāket-kār olup biñ yüz üç tārīḫinde āsitāne-i sa'ādet ḳā'im-maḳāmı olan vezīr-i celīl ve ṣadr-ı sütūde-nām 'İsmā'īl Pāşā'ya teẕkireci-i evvel ve ḫidmet-i şerīfleriyle mübeşşel olup ba'dehū vezīr-i müşārün ileyh yüz altı tārīḫinde dīvān (98b) kātibi olup Mıṣr-ı Ḳāhire'de kendilerle bile ve manẓūr ve yüz ṭoḳuzda vezīr-i müşārün ileyh Baġdād vālīsi olduḳda yine ṣoḥbetlerinden dūr olmayup pāşā-yı merḳūm ḥasbe'l-iḳtiżā 'Acem diyārına firār idince yanlarında ḳarār ve ḫidmet-i şerīfleriyle evḳāt-güẕār idi. Pāyā-yı mezbūrdan dūr olduḳdan ṣoñra yine āsitāne-i sa'ādete ric'at ve ba'ż menāṣıb-ı dīvāniyyeye olup ke'l-evvel ḫidmetde iken biñ yüz on şevvālinde dār-ı bekāya raḥlet eylediler. Müretteb Dīvān-ı belāġat-'unvānı ve mīyān-ı şu'arāda ḫayli şöhret ü şānı oldıġından ġayri

1. Matbuda 276. s.dedir.

ṣāḥib-i reʾfet ve maḥlaṣınıñ mā-ṣadaḳı bir ṣāḥib-i merḥamet ẕāt-ı sütūde-ṣıfat idi. Bu bir ḳaç güftār cümle-i āṣārından bu maḥalle tastīr ve dīvānından ṣebt ü taḥrīr olundı.(10)

lehū

Laʿlin ne dem dehānıma ol sīm-ber virür
Ṭūṭī-i cān ʿāşıḳa gūyā şeker virür

İtmem ḫayāl ḫaṭṭ-ı ruḫ u ḫāliñ ey perī
Mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ṣāfıma zīrā keder virür

Kevṣer gibi şerāb-ı leb-i laʿli var iken
İçmem o bādeden ki baña derd-i ser virür

ve lehū

Şerbetin bir kerre içmekle leb-i cānāneniñ
ʿAḳlı başa gelmedi gitti dil-i vīrāneniñ

(15) Var ise dilden geçürdi fikr-i zülf-i dilberi
Çāk çāk ārzū olmuş derūnı şāneniñ

R ā s i m [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Meḥmed'dir. Ol merd-i rāst-fikr ü rāst-reftār medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Egrikapu ḳurbünde guʿarā-yı Fātiḥ'den Monlā ʿAşḳī Maḥallesiniñ imāmı Yūsuf Efendi nām pīriñ maḥdūm-ı necābet-mersūmı olmağla Egrikapulı Çelebi dimekle şöhret-şiʿār bir ẕāt-ı maʿārif-iḳtidār idi. Vaḳtimizde şeyḫ-i (20)ʿaṣr olan şüfūf-ı ḫaṭ-nüvīsān-ı zamānıñ pīşvā-yı bālā-nāmı yektā-süvār-ı mıżmār-ı hüner Mīrāḫōr İmāmı Seyyid ʿAbdu'llāh Efendi'den nice zamān taʿallüm-i ḫaṭṭ eyleyüp vādī-i ḫaṭda mahāret-i tāmmeye maḳrūn ve ol ẕāt-ı bī-ʿadīlden bi'listiḥḳāḳ ketebeye meʾẕūn oldukdan şoñra anlar daḫı perī-

1. Ḫatbuda 277. s.dedir.

ruḫsārı ifāże-i nūr-ı ḫurşīd-i terbiyyelerinden bedr-i tām (25) istikmāl-i maharet-i mā-la-kelām eyleyüp mümtāz-ı cihān ve miyāne-i ḫaṭ-nüvīsān-ı devrānda müşārün bi'l-benān olmuşlardır. Bu ma'rifet-i celālelerinden fażla (99a) ve edā-yı şi'r ü inşāda daḫı ṭabī'at-ı pākīzesi müsellem ü mümtāz ve aḳrānına edeb ü me'ārifde ser-firāz bir melek-ḫıṣāl żāt-ı pür-kemāldir. Bu ġazel-i ābdār cümle-i āşārındandır.

Ġazel

Behcet-efzādır 'arak-la'linde ol nāzik-femiñ
Goncaya maḫż-ı ṭarāvetdir vücūdı şehnemiñ

(5) Ey büt-i ṣayyād-ı i'cāz āferīn āyā nice
Ṣayd ider mürg-i dili bī-dāne dām-ı perçemiñ

Bir perīşān-ṭavr-ser-keşdir siyeh-dildir şaḳın
Yüz virüp bagdan çıkarma ṭurra-i ḫam-der-ḫamiñ

İftiḫār-ı dāniş-i ecdād ile gelmez şeref
Neş'e virmez nāmı bezm-i bī-meye cām-ı Cem'iñ

Ülfet-i bisyār olur bādī-i nakş-ı i'tibār
Ḥarf-i vāhiddir 'adedde ḥükmi ḥarf-i müdġamıñ

Sāġar-ı zehr-āb-ı ġamdır mest iden kāsin dili
Meclisinde görmedik cām-ı şafāsın 'ālemin

(10)

R ā c i ḥ [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Meḥmed'dir. 'Aṣr-ı Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Sānī'de mīrāhōr-ı evvel ve aḳrānı miyānesinde ḳavvāl-i bi's-sedād olmaġla erbāb-ı devlet yanında mübeccel olup ba'dehū şevketlü efendimiz ḫalīfe-i eyyām pādişāh-ı islām sulṭānü'bni's-sulṭāni's-sulṭānü'l-ġāzī

1. Matbuda 279. s.dedir.

Aḥmed Ḫān ibnü's-Sulṭān Muḥammed Ḫān edāma'llāhu ḫilāfetehū ve ebbede saltanatahū ḥażretlerinin eyyām-ı sa'ādetlerinde (15) iki tuġ ile beglerbegilik 'unvānı ile serfirāz ve beyne'l-akrān mümtāz olup ba'dehū iḫtiyār-ı tekā'üd ile evḳāt-güzār iken livā-yı 'uḫbāya güşerān eyleyen 'ıtekā'llāhū 'ibāddan 'ābid-i şaḥīḥü'l-i'tikād pīr-i rūşen-żamīr-i dervīş-nihād Çalık Aḥmad Paşā'nın ferzend-i hüner-mendidir ki emsāli miyānesinde dāniş ü żekā ile mānend-i keyvān rütbe-i isti'dādı bālā vü muḥterem ve aḳrānına 'irfān ile rüçḥānı 'inde'l-ehālī (20) mümeyyezdir. Bu güftār ol şā'ir-i nāzik-reftārın cümle-i āşārındandır.

Eşk-i ḫūnbārımdır ol dil-sūzı fettān eyleyen
Jāledir nev-ġonca-i gülzārı ḫandān eyleyen

İstiḳāmetdir bu gülşenzār-ı dehr-i dūnda
Rüzgārı serv ile dest ü girībān eyleyen

Peyrev olduk Nāciḥā bir ṭab'-ı āteş-nāke kim
Şem'-i feyż-i ṭab'ıdır bu şi'ri sūzān eyleyen

R a ḥ ī m ī [1]

Ol nūr-ı çeşm-i dīde-i 'irfānın nām-ı nāmīleri 'Abdü'r-raḥmān olup (25) şükufte-i gül-ġonca-i gülistān-ı ma'rifet olan vücūd-ı bihbūdları ḫāk-i iksīr-i ḥikmet āb u hevāsı sermāye-i fetānet olan şehr-i cennet-ṣıfāt medīne-i Istanbul'dan żāhir ü āşikār ve 'aşrında iḳlīm-i ḥabeş vālīsi olan Muṣṭafā Paşā'nın (99b) nūr-ı dīdesi ve ferzend-i pesendīdesi olmağla Ḥabeşī-zādelik 'unvānıyla şöhret-şi'ār

[1] Müellif hattıyla olan yazmada Rahımı ise de yalnız Hamidiye 1063 hariç diğer bütün nüshalarda,matbuda ve müellif hattının müsveddesi olan Esad Ef.3872'de de Rahmı'dır.

bir ẕāt-ı ʿālī-miḳdārdır ki devlet-i ʿaliyyede dīvān-ı hümāyūn menāṣıb-ı celīlesinden nice manṣıb ile serfirāz ve ṣehīd ʿAlī Pāşā gününde bin yüz yigirmi sekizde ẕelince küçük ve büyük teşkirecilikler[5] şerefiyle mümtāz olmuşlar idi. Şiʿr ü inşāsı ẕāt-ı şerīfi gibi bī-naẓīr bir merd-i hoş-ṣoḥbet ü nāsik-taʿbīr olup fehm ü firāseti tefrīḳ-i nükte-i şefʿ ü tere ḳādir ve ʿaḳl ü kiyāseti iḫtirāʿ-ı muḫayyilāt-ı maʿānīye mübādir bir vücūd-ı bī-naẓīrdir. Bu güftār ol şāʿir-i sihr-āşārıñ cümle-i āşārındandır ki mevlevī şeyḫi sābıḳu't-terceme Enīs Efendi ḳat ḳat helāl olsun (10) maṭlaʿını inşād itdiklerinde bunlarıñ daḫı tanẓīrde reşaḥāt-ı kilk-i bedīʿü'l-iḫtirāʿları bu vech üzre cünbüş-nümā-yı ḥüsn-i taʿbīr olmuş idi.

Ebyāt

Hemān ol māha bir ruḫṣat-dih-i ẕevḳ-ı viṣāl olsun
Baña ey ẕerḫ-i ẓālim itdiğiñ ḳat ḳat helāl olsun

Bir āteş-pāredir çün ṭıfl-ı dil benden ırağ olsun
Sarāy-ı pādişāh-ı ʿaşḳa virdim bir çerāğ olsun

(15)

R a ḥ m ī [1]

Nāmı ʿAbdu'r-raḥmān oldığı maḫlaṣ-ı merḳūma sebeb-i iḫtiyār ve beyne'l-enām Kubūrī-zāde dimekle şöhret-şiʿār idi. Ẕihn-i pāki çālāk iken dil-i pür-maʿrifete raḥm ü merḥamet itmeyüp vādi-i mebādī-i nedāmet vādī-i hezeliyyāta raġbet itmegin şihāb-ı sāḳıṭ gibi sipihr-i iʿtibār-ı ehl-i maʿārifden lāḳaṭ olmuş idi.

1. Matbuda 281. s.dedir. Bu şair Ist. Üni. 6202 nolu yazmada yoktur.

ʿArabiyye

تكلم وسد ما استطعت فانما
كلامك حي والسكوت جماد

فان لم تجد قولا سديدا تقوله
فصمتك عن غير السداد سداد

dirīg ṣad-dirīg müterceme-i meẕkūruñ mürg-i çālāk-i ẕihn-i pāki tūṭī gibi derrāk iken zāġ-āsā merdüm-ḫʾār olaraḳ biñ yüz yigirmi yedide helāk oldı. ḥezār ḥayf ki nevāyi nāmına tertīb eyledigi Dīvān zamān-ı ḥayātında tekdīr-i yārān eyledigiden ġayrı kendinden ṣoñra bādī-i sū-i ẕikr-i cihāniyān ve rūz-ı maḥşerde o zaḫārif-i nā-gāyān kendiyile bile keffe-i mīzān ola.[1] (olmasını mülāḥaẓa eyleyüp evāḫir-i ʿÖmründe tevbe ve istiġfār ile baʿż kibār-ı ṭarīḳat-ı Naḳşbendī'den aḫẕ-ı eẕkār idüp giryān u nālān fāʾiyye bir naʿt-ı şerīf-i miʿrāciyye söyleyüp ḥaḳḳā ki baʿis-i ġufrān olması bī-merādır ve ol naʿt-ı şerīfden bu bir ḳaç beyt-i zīb-destār intiḫāb-ı rūzgār olmaġa sezādır.

Naʿt-ı şerīf

Yine seḥer şeh-i ḫāver serīr-i heft-ġurāf
Cihānı eyledi ḳaṣr-ı Cemel'den istiġrāf

Zamān zumān-ı ṣafā devr devr-i şādīdir
Miṣāl-i āyīne diller kederden olmada ṣāf

Uyandı bāġda hep ḫüftegānī ezhārıñ
Yemīn-i deşt-i şimāli idince keşf-i liḥāf

Miyān-ı bāġda gül cāmiʿīni aḥbāba
Bülḫūd-ı eşkini bülbüller itdiler evḳāf

---

1. Parantez içinde verilen kısım yazmada yoktu, matbudan alındı.

Getürdi cūşa seḥer feyż-i şevḳ-ı mürgānı
Teselsül-i naġamāt itdi bir birin irdāġ

Cihānı reşk-i baḥār itdi şimdi ṭırdibehişt
Behişt-i gülşene nisbet nümūne-i i'raf

Rumūz-ı āyet-i ṣum'-ı Ḫuda'yı teferre
Çemende her varaḳ olmaḳda nüḳha-i keşşāf

Güvāh-ı 'adl-i rebī' u ḥarīf ile buldı
Ḳażā-yı da'vā-i iṯbāt-ı ḥaşr istinaf

'Aceb müşāhade-gehdir müşāhir inşāna
Eger küşāde ise çeşm-i 'ibret ü insāf

Bu naḳş-ı fānīye dildāde olmaz ehl-i ḫired
Mü'essirīn ider ancaḳ eserden istişḳāf

Vücūd-ı şāni'a 'aḳlen ve naḳlen oldı delīl
Ḥudūs-ı 'ālem ile nuṭḳ-ı ta'bīr-i ḫilāf

Ne nāsa nümūde-i aḫbār-ı muḫbir-i ṣādıḳ
Ki oldı bi'seti bi'l-ḥaḳḳi mübtilā'l-irdāf

Benī Ḫayri Ümem ḳıdve-i benī ādem
Resūl-i hādīḳ-ı 'ālem veliyy-i gü'l-is'āf

Şükufte ġonca-i nev-gülbin-i Benī Hāşim
Güzīde nevber-i ser-naḫl-i nesl-i 'Abdi Menāf

Dür-i yetīm-i ṣadef zīb-i 'urf-i 'Adnānī
Ḥasīb-i 'an'ane-perverd-i eşrafü'l-eşrāf

Şeh-i şefā'at-ı erīke Muḥammed 'Arabī
Şi'ār-ı şīme-i ẕātı mekārimü'l-evṣāf

Tevecculhünde taḳarrüble ḳable-i Kuds'e
O şeh دنى فتدلى [1] ya çünki oldı müsāf

Müşerref oldıġı dem bezm-i ḫāṣ-ı vuṣlatla
Vücūdı gevherin itdi ḥażrete ithāf

Seḥāb-ı vaḥy-i nekātır iderken olmaz idi
Ḥurūf-ı lafẓ u ṣadā dürr-i ma'nāya esdāf

---

1. 53. النجم suresi 8. ayet.

Cemāl-i şāhid-i Maḥmūdı gürdi bı-kem ü keyf
Ṣuhūd āyinesinden açıldı cümle ġılāf
لقـــد رأى من ايـــات ربـــه الكبـــرى
Beyānı monḳabe-i i'tilā-yı şānına daf
Sināt-ı devletiniñ olmasa novāli'anīa
Müfūs idinmez idi kūt-ı ihtidā-yı kifāf
Den ol peyām-ber-i movsūf-ı bi'l-celāletsiñ
Ki oldı ḫāf-ı li'amrek'uluvv-i ḳadriñe ḫāf
Nebiyy-i ḫayrı Ümmetsin ki iftiḫār iderek
Nesīḥ ümmetiñ olmaḳdan itmez istinkāf
Deriñden itdi beni dūr enbā'-ı hevā
Reh-i sülūkuma sedd oldı ġuġl-i ḫār u ġusāf
Ḳıyoh şaḥīfe derūn nesḫ-ı cā-yı ḫatt-ı ḫatā
Ḍalat maḳāle zebān vaḳf-ı jāj-ı hāyı-i lāf
Pey-ā-pey olmadadır ḥar-ı fahş dāmen-gīr
Nehā-pezīr degil pākden libās-ı 'ifāf
Havālī-i dili ḫāşāk-tūdeler tutdı
Ḳulup kināse-i 'aşyān teraḳkī-i iz'af
Bi-ḥaḳḳı besmele vü fātiḥa be-külli sur
Bi-feth ü naṣr u bi-ihlāṣ u kevser ü ilāf
Bi-sırr-ı sūre-i Yāsīn u mu'ciz-i Ṭaha
Bi-ḥükm-i seb havāmīm ser ü ta aḥkāf
Be-yümn-i Āyet-i Kūn ve'l-ḳalem be-tavasın hā
Ki ihticāb-ı teşābühle oldı her biri hāf
Ḳudūd-ı kişver-i īmānımızsız o demde
Taṣallutundan 'adū-yı rācimin ola mu'āf
Nigāh-ı şefḳatini çākerinden itme dirīġ
O dem ki maḥmil-i bār-ı günāh ola ekmāf
Şefā'atiñle tamām eyle cümle noḳṣānım
Şele terāzū-yı a'māline o gün ki hifār

---

1. 53. الـنـجـم sureni 18. ayet.

Bitām vir suḥana Raḥmiyā yeter taṭvīl
Görindi kāfiyeniñ nedret ile semt-i zihāf

Revān-ı pākine olsun selām-ı Rabbānī
Dirūn-ı ḥıtta-i ta'dād-ı ġāyete'l-alaf

Sene biñ yüz yigirmi yedi tārīḫinde ḥacc-ı şerīfe 'āzim ve Mısr'da dār-ı bekāya kā'im oldı. Bu bir iki güftār dahı merḥūmuñ ġazeliyyatından yādigārdır.) Mütercem-i mezkūruñ ḥaseniyyāta āzmāyiş-i ṭab'-ı nādir olmağla ol semtde āşārı kem-yāb ve ṭaraf-ı hezeliyyātda güftārı (100a) bī-ḥesābdır. Bu güftār ḥaseniyyātda olan āşārındandır.

Ebyāt

Ne şeb ki müjde-resān çeşme peyk-i ḫāb gelür
Sarāy-ı ḳalbe o şāh-ı felek-me'āb gelür

Vefā eserleri yok Raḥmiyā o meh-veşde
Selām-ı sāde dahı gelse pür-'ıtāb gelür

R a ḥ m ī - i D ī g e r [1]

Nāmı Muṣṭafā'dır. Yektā-suvār-ı sāḥa-i 'irfān olan ẕāt-ı fāyiḳu'l-aḳrānı diyār-ı Ḳırım'da Bağçesarāy'dan ẓuhūr idüp belde-i merḳūmada 'Ammī Ḥüseyin Efendi'den taḥṣīl-i 'ulūm-ı lāzıme eyledikden soñra fenn-i ḥikmeti iktisāb içün ma'den-i cümle-i kemālāt olan belde-i ṭayyibe-i bī-hemtā Ḳostanṭıniyye-i kübrāya şitāb idüp vāṣıl-ı şehr-i pür-kümmelīn oldukda ol esnāda āṣaf-ı 'aṣr-ı pür-re'fet vezīr-i Bermekī-ḫaṣlet sa'ādetlü İbrāhīm Pāşā ḥażretlerine ẕāt-ı 'ālīlerini tavṣiyye münāsebet olan gürūh zemīnde bir ḳaṣīde ile 'arż-ı istiʿdād eyledikde posendīde-i 'ālī-

1. Matbuda 285. s.dedir. Yazmada da V.100a'nın kenarındadır. Bu şair Hamidiye 1063 nolu yazmada yoktur.

leri olup kendi ḫidmet-i ʿaliyyelerinde ḳabūl buyurılup bir müddet żāt-ı ʿālī-simātlarına ḫidmetle müstesʿid olduḳlarından ṣoñra ol ṣadr-ı kerem-perveriñ naḥl-i necīb-i muḥterem maḫdūm-ı mükerremleri necābetlü Mehmed Pāşā ḥażretleri rütbe-i vezāretle ikrām buyurulduḳda mütercem-i mezkūruñ ḥasbe'l-istiʿdād devātdārlıḳları ḫidmetiyle çerāġ buyurup ber-murād buyurmuşlar idi. Ḥaḳḳā ki bir şāʿir-i nāzik-taʿbīr ve bir merd-i pākīze-żamīr olup meydān-ı suḫanda ber-vefḳ-ı dil-ḫāh eblaḳ-suvār-ı ʿarṣa-i kelām olan yektā-suvār-ı pehnā-yı ḥüsn edālarından bu çend ebyāt zāde-i ṭabʿ-ı ʿālem-ārālarındandır.

Beyt

Feżā-yı meclise devr eyleyen piyāle midir
Gül-i şükufte-i bāġ-ı ṭarab mı lāle midir

Beyt

Ḳadeng-āsā belādır ṣoñru yanından cüdā olmaḳ
Gerekmez baña ol ḳaşı kemāna mübtelā olmaḳ

Çavuşbaşılıḳdan rütbe-i vezāret ve manṣıb-ı ʿidde ile çerāġ buyurılan Bekir Paşa ḥażretleriniñ medine-i Ḳosṭantıniyyede binā buyurduḳları çeşmeye bu tārīḫ-i pāk u raʿnāyı dimişler.

Tārīḫ

Didim bir miṣraʿ-ı dil-cū ile Raḥmi ańa tārīḫ
Ebū Bekr'iñ için mā āb-ı zemzem çeşme-sārından

R a ḥ m ī [1]

Ol maḥdūm-ı ṭab'-ı selīmiñ nām-ı nāmīleri 'Abdü'r-raḥīm olmağla maḥlaṣ-ı merḳūmı iḫtiyār ve ol maḥlaṣ-ı zībā ile şöhret-şi'ār olmuşlardır. Devlet-i 'aliyye-i 'Oşmāniyye'de üç def'a revnaḳ-efzā-yı ṣadr-ı Rūm ve zīb-baḫş-ı nişeste-gāh-ı ḳurūm olan 'umde-i 'ulemā-yı 'allām ser-defter-i ṣudūr-ı kirām merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr e'ālīniñ bülendi/(10) Ḥakīmbaşı-zāde Yaḥyā Efendi'niñ maḥdūm-i vālā-ḳadrleri olup biñ yüz yigirmi sekiz senesinde Mekke-i mükerreme ḳāżīsı iken ol arż-ı mukaddesede vedā'-ı 'ālem-i dünyā ve menzil-gehin buḥbūḥa-i cennetü'l-me'vā eyleyen Meḥmed Efendi merḥūmuñ necābet-mersūmı ve ser-defter-i e'ālī-i 'ulemā sābıḳu'z-żikr Yaḥyā Efendi ḥażretleriniñ ḥafīd-i bī-hemālleridir ki dest-māye-i 'irfān dāye-i żāt-ı pür-ma'rifetleri ve ma'ārif-i fırāvān sermāye-i ḫānedān-ı necābetleri olup edeb ü ma'rifet ile beyne'l-akrān mümtāz ve żāt ü ḥaysiyyet ile ser-firāz sütūde vü bihterīn bir maḥdūm-ı güzīndir. Żāt-ı melekiyyü's-ṣıfātları biñ yüz on altı tārīḫinde cedd-i emcedleri Yaḥyā Efendi merḥūmuñ def'a-i sālişe-i ṣadāret-i Rūmili teşrīfātından mülāzım ve ḳırk akçe medreseden ma'zūl ve infisālleri ḥasbe'l-'ādeti (20) 'l-mer'iyye medrese olmaḳ mertebesine vuṣūl bulduḳda 'umde-i efāżıl-ı

1. Bu şair matbuda Raḥımı mahlasıyla 286.s.dedir. Ayrıca İst. Üni.,206; Topkapı, H.1272; Millet, 766'da yoktur. Topkapı, H.1271 ve H.1452; Süleymaniyye, Lala İsmail,317 ve Esad Ef.,3872(müellif hattının müsveddesi)'de Raḥımı'dir. Esas aldığımız İst.Üni.,2407 nolu müellif hattında Raḥmī'dir.

kirām zübde-i ʿulemā-yı aʿlām fāżıl-ı nihrīr ḥayr mülhimü't-taʿ bīr ʿilmü'l-hümem ʿallāmetü'l-faż l ve'l-kerem vālid-i mācid-i kesīrü'l-meḥāmidimiz ṣulaḥā vü fużalānın bülendi faż īletlü diyānetlü Mīrzā Muṣṭafā Efendi ḥażretlerinden biñ yüz yigirmi yedi muḥarremınde ibtidā-i ḫāric elli ile Baba-zāde Medresesine müderris olup (25) mesrūrü'l-fu'ād ve biñ yüz otuzda şeyḫü'l-islām ḥasenetü'l-eyyām müfti'l-enām Bu Ḥanīfe-maḳām faż īletlü Yeñiçehirli ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretlerinden ḥareket-i ḫāric ile ṣāniye-i Sarāy-ı İbrāhīm Paşa Medresesine ḥareket-i muʿtād itmişler idi. (100b) Esnā-yı taḥrīr-i tezkiremizde ol medrese-i celīlede idiler. Selīmü't-ṭabʿ bir maḥdūm-ı necābet-mersūmdur. Bu güftār ṣāde-i ṭabʿları olan āṣārdandır.

Üftāde-i çāh-ı ẓaḳan oldı dil-i nā-şād
Tār-ı ḥaṭ-ı miśkīnini cānā resen eyle
Açma ki rehā bulmaya dil tār-ı ḥaṭıñdan
Her turra-i ġıysūñu şiken-ber-şiken eyle

(5) زمین حسن را جانا چه سازد بوریا راهد
نگنجد هیچ راهد این ریا صحن عبادت را

R u ḥ ṣ a t [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Fi'l-aṣl diyār-ı Erzenü'r-rūm'dan şühret-şiʿār olmuş bir şāʿir-i şīrīn-güftār olup taḥṣīl-i dest-māye-i ʿirfān ve kesb-i maʿārif-i firāvāndan ṣoñra devlet-i ʿaliyye cānib-i saʿādet-cevānibine gelüp ṣāḥib-i ḳalem ü ḫoş-raḳam olmaġla dīvān-ı hümāyūn küttāb-ı şeref-maḳrūnı (10) zümresine dāḫil ve baʿż menā-

1. Matbuda 298. s.dedir.

ṣıba vaṣıl olmuṣdur. Ġazel ü ḳaṣayid ü tevārīḫde ẕihn-i neḳḳādı ruḫṣat-dih-i iṣ'tidād olmuṣ bir ẕāt-ı pāk-nihāddır. Bu ġüftār cümle-i āṣārındandır.

Ġazel

Ne dām itsek 'aceb kim bizden ol āhū emān olsa
Tüfenk-endāz-ı kām olmaġa bir cā-yı kemīn olsa

Gözümden merdüm-i dīdem gibi dūr olmasa her ġiz
Baña nūr-ı baṣardan dahı ol meh-rū yaḳın olsa

(15) Dil-i 'ārifde ṣahbā-yı muḥabbet olmasa ca'lī
Muḥabbet cāmınıñ keyfiyyeti ḥāṭır-nigīn olsa

Gönül ḥarmen-geh-i maḥṣūl-i ḥüsn-i tabdārından
Ne var ey ḥāṣıl-ı 'ömr-i 'azīzım dāne-çīn olsa

Devā-yı vaṣl-i dildāre olur ol mertebe ḳābil
Ne deñlü ruḫṣata derd-i dil-i 'üşşaḳ metīn olsa

Sene biñ yüz yigirmi üç tārīḫinde Ṣaltacı Mehmed Pāşā merḥūm tabur-ı Moskov'ı münhezim çār-ı nābekārıñ serine ṣaḥrā-yı selāmeti tārīk eylediginde mütercem-i (20) mezbūr bu tārīḫ ile ol feth-i celīli tebrik eylemişler idi.

Tārīḫ

Bu feth-i a'ẓama tārīḫ içün ma'bed-geh-i dilde
Çekerken ṣubḥa-i endīşeye evrād-ı ġüftārı
Baña tebşīr idüp hātif didi Ruḫṣat/bu tārīḫi
Muḥammed şer'-i pāk-i Aḥmed ile bozdı küffārı

ve dahı biñ yüz yigirmi dört tārīḫinde veẕīr-i a'ẓam olan Yūsuf Paşa medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Aḳsarāy'da iḥyā eyledigi çeşmeye bu tārīḫi itmişlerdir.

Tārīḫ

(25) Ruḫṣatā Ya'kūb-ı dil bu nev'a tārīḫ eyledi
Çāh-ı eltāfından iḥyā itdi Yūsuf zemzemi

R e z m ī [1]

Ol mır-i dilīr-i raḫş-suvār-ı rezm-gāh-ı suḫanıñ nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Meḥmed'dir. Fātiḥ-i Baġdād-ı behişt-ābād olan pādişāh-ı ḳahramān-nijād Sulṭān Murād (10)a ḥażretleriniñ dıḫter-i pākize-aḫterleri faḫrü'l-muḥaddeārāti'l-ḥısān Ṣafiyye Sulṭān merḥūmuñ ferzend-i erciimendi bir mīr-i ser-bülend olup ʿālem-i ṣıġarlarından vaḳt-i pīrīye gelince gūşiş-i maʿārif ve ṭaleb-i ʿavārifden ḫālī degiller idi. Devlet-i ʿaliyyeden devr-i menāṣıb-ı ʿālī ve eyyām-ı ʿizzet ü refāḥiyyeti tevālī(5) eyleyüp pādişāh-ı islām ḫalīfe-i enām sulṭān-ı felek-ḫuddām Sulṭān Aḥmad ḫān-ı Sālis ebbedehu'llahū teʿālā ilā yevmi'l-ḳıyām ḥażretleriniñ ʿaṣr-ı şerīflerinde ol pādişāh-ı ʿālī-cāhıñ dergāh-ı felek-dest-gāhlarında ḳapucılar ketḫudālıġı şerefin iḥrāz eylediklerinden soñra Rūmili beglerbegisi pāyesiyle müteḳāʿid olup ser-firāz olmuş iken sene biñ yüz otuz bir ḥilālinde dārü'l-bekāya (10) intiḳāl eylediler. Nāzik-ṭabīʿat sütūde-maʿrifet nīk-nefs ve memdūḥ etvār bir żāt-ı celīlü'l-miḳdār idi. Bu güftār zāde-i ṭabʿ-ı ʿālileri olan āsārdandır.

Maṭlaʿ

Bend olaldan o ḫam-i zülf-i ʿabīr-efşāna
Bir ḳıl ile yedilür şimdi dil-i dīvāne

Sulṭānü'l-enām ḫalīfe-i eyyām ẓillullāhi teʿālā fi'l-enām ḫalledallāhu salṭanatahu (15) ilā yevmi'l-ḳıyām şevketlü efendimizin Sulṭān Īsā nām şehzāde-i cevān-baḫtları zīver-

1. Matbuda 289. s.de Remzi mahlası ile verilmiş.

ārā-yı mehd-i vücūd ve revnaḳ-baḫş-ı nezẓāre-güh-ı sükkān-ı ʿālem-i şuhūd olduḳda müterceme-i mezkūrun boş ziyādeli ṭarḥ u ıskāṭa bi-ṭarīḳu't-taʿmiyye işāreti mıṣraʿ-ı tārīhde nāzikāne derc eylemek vechi üzre bu mıṣra-i pākları ḥaḳḳ bu ki be-ġāyet ḫōş-āyende ve dil-ārā ve ilhām-ı feyż-i ḳuda'dan bir mıṣraʿ-ı berceste-i bī-hemtādır.

Tārīḫ

(20) Nām-ı ʿĪsī gökden indi gübbesiz şehnādeye

Ṣafāyī tezkiresinde ḥnīs-i nādire-gūnun ḳat ḳat helāl olsun maṭlaʿ-ı maʿrūfuna tanẓīr olmaḳ üzre müterceme-i mezkūrun

Beyt

İçüp gül-ruḫların şad-berke dönsün āl āl olsun
Helāk itseñ beni ol dem suña ḳanım helāl olsun

maṭbaʿ-ı dil-peẓīrini egeryi taḥrīr eylemiş. Fe-ammā bu maṭlaʿ ol beyte naẓīre olmadıġı ʿayān ve daḳīḳa-şināsān-ı giʿre nümāyāndır. Zīrā añna tanẓīr olunan nezāyirde (25) bir müttehim ḳat ḳat helāl olsun lafẓı bi-ʿaynihī beslenmek üzre tanẓīr ve şeyḫ-i sebük-reftārın meslek-i maʿhūdesine göre taʿbīr olunmaġdur. Belki müterceme-i mebrūrun maṭlaʿ-ı mezbūru bi-reʾsihī bir güftār ve beyt- i şeyḫe naẓīre olmadıġı āşikārdır. (101b) Bī-çāre helāl olsun lafzını gördüği gibi naẓīr olmaḳ ḳıyās ve şuʿle-i cevvāle-i ḫayālden pīrāne-ser bu taḥḳīḳi iḳtibās eylemiş

Li-münşiʾihī

Ruḫsan sihr-i ḥelāl ü zevḳ-ı rūḥānī-i mā nādır
Ḥarām olsun eger anlarsa zāhid sırr-ı oğ'ārı

R e s i m [1]

Sīm-i ḫāliṣü'l-ʿayār-ı ẕihn-i ʿālī-miḳdārları tanẓa-zede-i ḳabūl-ı fuḥūl olan aṣḥāb-ı ʿirfāndan olup nām-ı zībāları Muṣṭafā (5) oldıġı ẕibi ḳalb-i pür-ṣafları daḫı pūte-i maʿrifete kāl olmuş bir ḫālisü'l-ʿayār-ı merd-i suḫan-sāz ve muskaṭ-ı reʾsleri olup maʿden-i fiẕāẕ-ı ʿir-fān olan şehr-i cennet-nişān medīne-i Burūsa'dan nümāyān ve ḳuyumcıbaşılıḳ ḫidmeti ile ser-firāz idiler. Ḥaḳ-ı sevād-ı eşʿārda bir merd-i ṣanʿat-āşnā-yı māhir ve sebī-ke-i ḫayāl-i bālini dil-ḫᵛāhı üzre bir ḳālıba ifrāġ itme-ge ḳādir bir şāʿir idi. Sīm-i ḫulūṣ ve zer-i ʿirfāndan ʿibāret (10) olan vücūd-ı nādire-dānları sene biñ yüz yi-girmi ḥudūdunda tīz-āb-ı nükte-i li külli ecli kitāb ile ifnā-yı vücūd-ı merġūb ve eczā-yı beden-i ṣelāşet-ṭabʿı ḫāk-i vasaṭ-ı laḥdine rüsūb eyledi. Bu güftār-ı pāk mü-terceme-i mezkūrun zāde-i ṭabʿ-ı çālāklarındandır.

Beyt

İtdi ḫākister ġam-ı külḫan-ı ġayretde beni
Ey perī bilsem ʿaceb kim ḳodı ḥammāme seni

(15) Ġazel

Gösterüp nāz ile giysū-yı girih-gīr baña
Eyledi ḫᵛāb-ı perīşānını taʿbīr baña

Yetişgür gerd-i ġam-ı ʿaşḳ u ġubār-ı ḥāṭır
Raḥne-i mülk-i dili itmege taʿmīr baña

Güli bī-ḫār u ḫazān u müli bī-derd-i ḫumār
Oldı menẓūr-ı ṭarab ṣafḥa-i taṣvīr baña

---

1. Matbuda 291. s.dedir.

İtdi ey ġūḥ-ı siyeh-çerde ḫayāl-ı rūyūñ
Ẓulmet-ābād-ı ġam-ı gülşeni ḳeşmīr baña

(20) Şem'-i pervāne zebān-ı ġamım ey bülbül-i zār
Nāliş-i ṣubḥ saña girye-i şeb-gīr baña

Ḳon şehīd-i eşer-i zaḫm-ı 'ıtābım ki ḳesīm
Ṭīn-i ebrū gürinür cevher-i şemşīr baña

R e s m ī [1]

Ol şeyḫ-i vācibü't-tebcīliñ nām-ı nāmīleri İsmā'īl olup meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeden Rūmili cānibinden ḳarīn-i iştihār olmuş bir merd-i nāzik-güftār olup (25) biñ yüz ṭoḳuz tārīḫinde tekye-gāh-ı beḳāya intiḳāl eylemişler idi. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

Beyt

Felekde dūd-ı āhım ol meh-i mümtāzı dā'irdir
Zemīnde cū-yı eşkim pāy-ı serv-i nāzı dā'irdir

(102a) R e s ā [2]

Miyān-ı medāyīn-i milket-i Özbek'de şehr-i dil-ārā olan semt-i sütūde-simāt Buḫārā'dan salṭanatü'l-'aliyye-i 'Osmāniyye ebbedeha'llāhu te'ālā ilā yevmi'l-ḳıyām cānib-i sa'ādetine siyāḥāt ile ḫırām eylemiş Şāh Ḥaydar nām gürūh-ı pür-fütūḥ-ı Naḳşibendiyye'den bir merd-i mīr-i kelām olup fi'l-aṣl Özbek şehzādelerinden olup ba'ż (5) 'avāriż ḥasebiyle terk-i ḫānümāh ve taḥammül-i bār-ı girān-ı devrān itmek üzre meşhūr-ı cihān idive dehri geşt ü güzār iderek medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'ye vuṣūllerinde pür-

1. Matbuda 292. s.dedir.
2. Matbuda 293. s.dedir.

güftār bir şā'ir-i nezāket-kār olmağla şehr-i Üsküdār'da Bülbüldepesi nām maḥalli iḫtiyār idüp kendüye bir zāviye peydā itmekle ol ağiyānede ilā vefātihī karār ve sāl-i hicriniñ bin yüz on iki tārīḫinde tekye-gāh-ı bekāya güzār eylemiş idi. (10) Kendi zebānı ve mu'tād oldığı lisānı olmağla ekşer eş'ārı Fārisī olup Rūm'da keşret-i iḫtilaṭdan nāşī Türkī tekellüme de ḳādir bir sākin ve ḫalūḳ şā'ir idi. Bu güftār zebān-ı Türkī'de olan eş'ārındandır.

Ġazel

Ser-i kūyuñ temāşā eyleyenler ṭūr'dur dirler
Tecellī cilve-gāh-ı ḳāmetinde nūrdur dirler

Seniñ mīm-i dehānıñ sırrıña çoḳ ehlden şordum
Ṭılısmāt-ı İlāhī şūret-i 'unṣūrdur dirler

(15) Ser-i kūyuñda zār u nā-tüvānım her güren bāña
Ġarīb ü bī-nevā miskīn Resā rencūrdur dirler

K e ş ī d [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Āl-i Ḥasancān'dan ṣadr-ı dīvān olan şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām meḫādīm-i kirāmıñ bülendi Ebū Sa'īd-zāde Feyżu'llāh Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı necābet-meršūnları olup biñ altmış beş senesi ḥudūdunda mecmū'a-i vücūdları şīrāze-bend-i ẓuhūr ve ol rūşenāyī-i çeşm-i/(20) bīnā olan ḳurre-i 'aynıñ ġubār-ı maḳdemleri dīde-i peder-i muḥteremleriñe hemçūn kuḥl-i Ṣıfāhān bādī-i incilā-yı çeşm-i şādmānī olup gehvāre-i iḫtirāmda bezl-i maḳdūr ve istitā'at ile ḳıyām ve terbiyye-i ẕāt-ı müstevcibü's-sürūrlarına ḥezār iḫtimāmdan şoñra ol gül-i

1. Matbuda 294. s.dedir.

nevreste-i çār-bāg-ı nāz u niʿam dört yaşına ḳadem baṣdıḳda bir de'b-i pederān-ı püser-perverān hilāl-i vücūd-ı ehālı-maʿlūmı istifāże-i (25) nūr-ı ʿulūm içün bir şemsü'l maʿārif-i sipihr-i ʿirfānıñ pīşgāh-ı ifādesine nihāde eyleyüp kesb-i nūr itmekle ḫurşīd-ı ḫālisü'l-ʿayār-ı vücūd-ı bihbūdları nūr-ı maʿārif-mūr ile maʿmūr oldukdan şoñra şāt-ı bālā-maḳāmları ikrām-ı ʿicāletü'l-vaḳtden (102b) mehādīm-i kirāma muḫtaṣṣ olan bir mülāzemetle ʿallāme-i cihān ser-tāc-ı efāżıl-ı devrān ʿulemā-i kirāmıñ bülendi Ḳınalızāde Yaḥyā Efendi ḥażretlerinden iḥtirām olunup bin seksen beş muḥarreminde meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi Çatalcalı ʿAlī Efendi'den Fātıma Sulṭān Medrese-i celīlesiyle ikrām ve biñ seksen yedi ramażānında Ḫoşāncı Pāşā-yı ʿAtīḳ ile iḥtirām olunup biñ ṭoḳsan bir muḥarreminde şeyḫü'l-islām Zekeriyyā Efendi Medresesi'niñ ūlāsına pānihāde ve biñ ṭoḳsan üç rebīʿu'l-āḫirinde Medāris-i Ṣaḥn-ı Semān'dan biri ile ḥareket-i muʿtāde ve sene-i mezbūra gü'l-ḥiccesinde Kılıç ʿAlī Pāşā Medresesine naḳl-i rüsūm ve biñ ṭoḳsan altı rebīʿu'l-evvelinde Eyyūb-i Anṣārī'de (10) Yazılı Medrese taʿbīr olunan İsmiḫān Sulṭān Medresesine ḥırām ve ṭoḳsan sekiz şevvālinde Ankaravī Meḥmed Efendi merḥūmdan Medāris-i Süleymāniyye'den biriyle tarīḳ-i ʿaliyyeyā itmām itmiş iken ṭoḳsan ṭoḳuz muḥarreminde nā-kām irtiḥāl ve dār-ı fenādan dār-ı bekāya intiḳāl eylemişlerdir. Neşīd ü pāk bir maḫdūm-ı ṭabʿ-ı çālāk olup ḫanedān-ı maʿārifden bir mīr-i kelām şāt-ı maʿārif-irtisām idi. Bu güftār āşārındandır.

(15) Beyt

Gönlümüz fikr-i ruḫ-ı dildāre düşdi gūyiyā
Ābdā oldı nümāyān ʿaksi mihr-i enverin

ve lehū

Sūz-ı dil āşikār olmaz mı
Āhım āteş-nişār olmaz mı

K e ş ī d [1]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Medīne-i Üsküdār'dan ẓuhūr itmiş (20) bir ẕāt-ı sitūde-ṣıfāt-ı maʿmūr olup şuʿarā-yı ʿaṣrımızdan suḫan-perverānıñ ercümendi merḥūm u maġfūr Üsküdārī Sırrī Efendi merḥūmuñ aḳrabāsından olup ẕātı maʿārifle mevsūf olmaġın kibār-ı enāma duḫūl ve istiʿdād-ı rātibi ile menāṣıb-ı dīvāniyyeden tārīḫcılıḳ ḫidmetine vuṣūl bulmuşdı. ʿAṣrıñ şuʿarāsınıñ maʿdūdlarından bir vücūd-ı bihbūd olduḳlarından māʿadā (25) fenn-i mūsīḳīde daḫı maharēti ve āvāze-i leẕīẕiniñ be-ġāyet ḥalāveti olup ol fenn-i ʿazīzü'l-ḥāl-i ṣaʿbü'l-menālde üstād-ı māhir ve müceddeden beste iḫtirāʿına ḳādir bir şāʿir-i hüner-mübādirdir. Naʿt-ı şerīfde bu güftār (103a) ol ẕāt-ı ḫōş-āyende-taʿbiriñ cümle-i āṣārlarındandır.

Ġazel

Ey cemāliñ pertevinden ẕerre-cirm-i āftāb
İḳtibās-ı nūr ider her an yüzünden māh-tāb

Kehkeşān cedvel añā ser-levḥa mihr encüm nüḳat
Hüh felek evṣāfına toḳuz varaḳlı bir kitāb

(5) Rāyet-i iḳbāline çetr-i meh ṣadr-ı felek
Kim şuʿāʿ-ı āftāb olmuş añā zerrīn tınāb

1. Matbuda 295. s.dedir.

ve mütercem-i meşhūruñ ġazeliyyetından bu beyti elsine-i nāsda meşhūrdur.

ve lehū

ʿİzārıñla cebīniñ āftāb u māh-tābındır
Muʿanber kākül-i hōş-būyuñ ey meh-rū seḥābındır

Ben ol rindim ki baġrımdır kebābım bezm-iʿaşḳıñda
Ḫerābım ḫūn-i eşkim nāle-i cānım rebābındır

(10) Mütercem-i maḥbūbu'l-ḳulūbuñ ṭavrı ġazel ü ḳaṣā'idde merġūb oldıġı gibi luġaz semtinde dahı güftārı ḫūbdur. Bu nev luġaz-ı hōş-āyende-taʿbīr ol şāʿir-i ṣāf-żamīriñ zāde-i ṭabʿ-ı ḥalāvet-peẕīrlerindendir.

Luġaz

Nedir ol ṭurfa ḳalʿa-i zībā
Leşkeri lā-yüʿadd ü lā-yuḥṣā

(15) Cevfi gerd-i ġubārdan ʿārī
Var derūnunda nāle vü zārı

Yāl ü bāli yerinde bir maḥbūb
Nīş-i āzārı da anıñ merġūb

Añа ʿibret gözüyle bir hōş baḳ
Var derūnunda niçe ṭāḳ u revāḳ

Ḳaçmaḳ isterse olamaz pūyān
Yetişür ḥāsılı o' şaḥşı ḳovan

Laṭīfe: ʿAṣrımızda tertīb-i teẕkiretü'ş-şuʿarā eyleyen Ṣafāyī'niñ utrūfetü'l-istiġrāb (20) olan tertīb-i nā-müret-tebü'l-ebvābında mütercem-i sālifü'ẕ-ẕikriñ rūz-nāmçe-i ḥālin taḳrīr itdigi maḥalde bu laġazı kitābet ü tastīr

Miṣraʿ

Cevfi gerd ü ġubārdan ʿārī

miṣraʿın ketb ü imlā eyledikde ʿārī lafzını naḥle delālet

itmek vechi üzre evvel-ḥurūf-ı hecā olan ḥarf-i elfle taḥrīr itmesini meḥāric-i ḥurūfa ri'āyet eyleyen ba'ż nev-heves müteşā'irleriñ esnā-yı müşā'arede elfle (25) 'Alī Efendi'niñ yok 'ayn ile 'Alī Efendi'niñ şi'ri diyü 'arż-ı hüner itdiklerinden bed-ter idüği rūz-ı rūşenden āşkārdır.

R e ş ī d - i D ī g e r[1]

Dārü'n-naṣr ve'l-meymene şehr-i Edirne'den olup şürūh-ı E'immeden Meḥmed Efendi dimekle me'rūf ḥoş-nüvīs ve ḥoş-ṣoḥbet (103b) bir żāt-ı hüner-mevṣūf idi. Bin yüz beş ḥilālinde medīne-i merḳūmada intiḳāl eylemişdir. Bu güftār zāde-i ṭab'-ı siḥr-āşārları olan eş'ārındandır.

Beyt

Şīşe-i 'arş yerine vaż' ider kerrūbiyān
Sünbül-i bāġ-ı cināndır dūd-ı āh-ı 'āşıḳān

(5) Laṭīfe: Mütercem-i mezkūruñ maḥlaṣı Reşīd olmaḳ üzre mażbūṭumuzdur ve Vefeyāt-ı Tārīḫ-i Emīr Buḫārī'de dahı böylece mesṭūrdur. Ancaḳ Şafāyī, tezkiresinde merḳūmuñ maḥlaṣın Rüşdī olmaḳ üzre taḥrīr eylemiş. Gerçi madde-i kelime birdir ammā fi'lde taḥḳīḳ-i nām şān-ı erbāb-ı iḫtiṣāmdandır. Bir kesiñ ismini bilmeden iftirā ve laḳab u nāmınıñ ḥurūfundan ba'żısın ba'żına taḳdīm yā ḫōd te'ḫīr itmege (10) ictirā güçdür. Ḫuṣūṣan emr-i merḳūm ḥuḳūḳ-ı e'immeden ola ki anlara būḫtān bā'iş-i ḥırmān oldıġından ġayri bir ednā bahāne ile rūz-ı maḥşerde elinden taḫlīṣ-i girībān olunmayacaġı cümleye 'ayāndır.

1. Hatbuda 297. s.deḳir.

R e ş ī d- i D ī g e r [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Ḥüseyin'dir. Medīne-i Istanbul'dan ẓuhūr ve yeñiçeri ocaġında baş ḫalīfe olmuş bir żāt-ı ma'mūr idi. Sene biñ yüz otuz üç ḫilālinde vaẓīfe-i ḥayātdan müteḳā'id olup intiḳāl eyledi. Bu güftār cümle-i āṯārındandır.

Beyt

Atdıḳ kemān-ı şevḳ ile tīr-i recāmızı
Bulduḳ felekde menzili aldıḳ hevāmızı

R ü ş d ī - i Ṣ a ḥ ḥ ā f [2]

Eṣālīb-i kelāma iḳtirāḥ-ı ḳarīḥa-i ḫāṭırı pīrāye ta'-bīrāt-ı bedī'atü'l-bedāyi' (20) ve obkār-ı efkar-ı leṭāfet-ġi'āri hem-āġūş-ı şāhid-i leṭāyif-i müstaḥsenü'l-meṭāli' olan Rüşdi Aḥmed Efendi'dir ki tuḥaf-ı fünūna ḫaṭfü'l-bārıḳ-i ḫayāli berā'atü'l-istihlāl-i ehliyyete ve kemāl ü müstaẓrıf-ı mecālis olan dürer-i kelimāt-ı cevherī elmāsı gülistān-ı iḫvānü'ṣ-ṣafā miyānesinde ezhār-ı meḥāẓırāt-ı ṣoḥbete gül-deste-i mezāmīn-i iḳbāl olup meşkūtü'l-envār-ı ḳalb-i ṣāfları (25) bā'iṯ-i tenvīrü'l-ebṣār-ı erbāb-ı 'irfān olmaġla nūr-efzā-yı ḫadāyıḳu's-sü'edā-yı mecālis-i dānişverān olup mānend-i şav'-ı miṣbāḥ-ı ṣabāḥ 'ināye-i bedāyi'-i sevāniḥ ile ḳarāyiḥ-i mmeṭārihu'l-hidāye müstel-zimü'l-kemālleri feṯḥ-i kenzü'l-künūz-ı me'ānīye (104a)

1. Matbuda Rüşdi mahlasıyla 298.s.dedir.Şairin mahlası Ist.Ün.,206; Millet, 766'da da Rüşdi'dir. Süleymaniyye, Hamidiye 1063'de ise bu şa ir yokdur.
2. Matbuda 298. s.dedir.

güyā bir miftāḥ olmuş idi ve muḫbe-i rütbe-i feṣāḥati şifā-sāz-ı 'ilel-i mevāḳıf-ı şükūk ve her kār-ı mücmel u mufaṣṣalda münteha'l-āmāl olan ḫulāṣa-i telāḥuk-ı ḫāṭıra-i bāli keşşāf-ı müşkilāt-ı meḳāṣıd-ı ka'ināt olmakda cāmi'-i mecmū'-ı cemū've fikūk u sāniḥāt olup tibyān-ı beyān-ı taḳrīri muğnī leṭāyif-i (5) eslāf ve fevāyiḥ-i meskiyyetü'l-ḫitām-ı ta'bīrāti mu'aṭṭar-sāz-ı meşāmm-ı ārzū-yı gürūh-ı zurāf olup bā'iṯ-i iḥyā'i'l-'ulūm-ı feżā'il ve revnaḳ-baḫş-ı milel ve naḥl-i erbāb-ı fevāżıldır ve baḥr-i muḥīṭ-i 'aḳl-ı selīmleri müstecmi'-i le'ālī-i meżāmīn-i bi-hemāl ve meşārıḳ-ı ṭab'-ı 'ālīleri envā'-ı envār-ı ziyā-i şemsiyyetü'l-isti'dād ile māl-ā-māl ve ṣandūḳatü'lma'ārif-i derūnı cevāhir-i tuḥaf-ı belāġatle genciīne-i rāz-ı kemāl bir nedīm-i ma'lūmü'l-'ayār ve bir ṣadūḳ-ı ketūmü'l-esrār olup tevālī-i ṣuver-i (10) ülfet ve metāli'-i mir'āt-ı ṣoḥbetde mukteżiyyāt-ı maḳāmāta gürūh-ı eşbāh ve nezāyiri miyānında şūret-nümā-yı meclis olan ḥilye-i cemāl-i kelām zeyl-i istitārī ile der-bürka'-ı iḥticāb-ı tām olup vāḳı'āt-ı mevżū'ātü'l-mecālis-i kibār-ı enāmı naḳl ü beyāndan pür-iḥtirāz ve müżmirāt-ı derūnlarına āgāh bir zāt-ı maḫzen-i rāz nice mevāhib-i ledünniyye-i e'āliye maẓhar olup ṣadrü'ş-şerī'a-i feżā'il- (15) perverān-ı devrān olan 'ulemā ve tācü'l-mesādir-i kerem ü iḥsān olan vüzerā vü vükelā zāt-ı 'ālī-cenāb-ı bedāyi'-nigārbına ikrām ve i'zāz iderlerdi. Fi'l-aṣl mütercem-i nāzik-ḥarekātın zāt-ı sütūde-ṣıfātı maṣḳat-ı re'sleri olan Sarāybosna'dan kenz-i āmāl-i cāh olan Ḳosṭanṭıniyye'ye

rū-be-rāh (20) olup luṭf u ʿināyet-i ẕāt-ı melekiyyü's-ṣıfātları şāmil-i aḳṭār-ı devrān olan cennet-mekān firdevs-āşiyān pādişāh-ı celīlü'ş-şān es-Sulṭānü'bnü's-Sulṭāni's-Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı Rābiʿ ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ḥażretleriniñ ʿaṣr-ı şerīflerinde sarāy-ı hümāyūna çerāġ olunmaġla iḥyā ve ol maʿdenü'l-maʿārif sarāy-ı güzīnden büyük odada baʿdehū kilārda terbiyyet-kerde olup (25) bir miḳdār cedd-i emcedimiz merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr medīne-i Ḳosṭantıniyye'den Sulṭān Selīm Cāmiʿ-i şerīfi şeyḫi ve sarāy-ı hümāyūn ḫʿācesi Şeyḫ ʿOṣmān Efendi cenābından aḫẕ u taḥṣıl baʿdehū anların yerine sarāy-ı hümāyūna ḫʿāce taʿyīn olunan (104b) fāḍıl-ı bī-ʿadīl ve ser-āmed-i ʿumde-i ʿulema-i kirām Mirzā Mehmed Efendi'den ve ser-tāc-ı fużalā ve zübde-i ʿulemā meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi vālid-i mācidimiz Mīrzā Muṣṭafā Efendi ḥażretleri sarāy-ı hümāyūnda iken ol ẕāt-ı bī-ʿadīlden bi'l-cümle ʿulūmı aḫẕ u ḳırāʾat ve beẕl-i himmet eyleyüp saʿy ü tekmīl eyleyüp ẕāt-ı vālāsı kesb-i (5) maʿārif-i lā-yuḥṣā eylediginden ṣoñra sarāy-ı hümāyūndan muʿtād üzre ḳapu ortası vaẓīfesiyle ṭaşra çıkup seksen üç tārīḫinde Mekke-i mükerreme olan ʿAbdü'r-raḥīm-zāde Mehmed Efendi'den mülāzım ve ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl oldukdan ṣoñra ṭuruḳdan birine raġbet itmeyüp kendüye kifāyet miḳdārı maʿīşetle evḳāt-güzār ve kibār ile ṣoḥbet ü ülfetde olup leyl ü nehār kesb-i ṣafā-yı rūzgār üzre (10) biñ yüz on bir ẕü'l-ḳaʿdesinde irtiḥāl ve dār-ı fenādan dār-ı bekāya intiḳāl eyledi.

Erbāb-ı kemālden hōş-sohbet nāzik-ṭa bī'at leṭā'ife mā'il bir şā'ir-i māhir-i şīrīn-şemā'il olup müretteb Dīvān-ı belāğat-'unvānı ve leṭā'if-i firāvānı vardır. Āḫir-i 'ömründe sırrı ile berāber ve maḥṣūl-i bāğ-ı ḥayatı/sermaye-i ticāret-gāh-ı ḳarār u şebātı olan püser-i necābet-güsterinin dār-ı bekāya raḥlet ve intiḳāli ile āyifte (15) vü bi-sāmān ve muḫtellü'l-dimāğ olup perīşān olmağla ḥayātından me'yūs ve keşret-i ziyāret-i ehl-i ḳubūr ile me'nūs oldığından موتــــو قبـــل ان تمـــوتـــو ḳadehinden neg'e-yāb-ı mey-i firāğ-ı derūn-ı ğam-meğhūn olmağın

Miṣra'

دلڤ فرزندی کشد فرزند دیکروا عزیـــز

mā şadaḳı olup pür-dāğ oldığından gāh küçük ferzendi ile dil-i pür-kelālin teselli itmekle ārām ve gāh merḥūm olan püserinin/(20)merḳadi/cenbinde kendüye bir laḥd iḫtiyār itmekle ol cānibe ḫırām eylerdi. Bi'l-āḫare bi-ḥikmeti'l-lāhi to'ālā ol laḥde naṣīb olup tārik-i dehr-i dūn olduḳlarında ol merḳadde medfūn oldılar. Laṭīfe: Rivāyet olunur ki mütercem-i meẓkūr bu ṭarḥ-ı u'cūbeyi peydā ve ḳable'l-fevt kendüye Edirnekapusı ḫāricinde kendüye bir merḳad ittiḫāẓ idüp her bār merḳadine varup ber-ḳā'ide kendi kendine ölü pāyesiyle (25) ḳırā'at-ı fātiḥa-i şerīf ve du'ā itmekle evḳāt-güẓār ve Yeñikapu Mevlevī-ḫānesine gidüp geldikçe laḥdi yanından bu ḥālet ile 'ubūr u reftār eylemegi kār itdiginden süfehā-yı rūzgār mezārına vağ' eyledigi seng-i pāydāra ba'ż yāve türrehāt (105a) gāh tarıḥ ve gāh ğayrı ebyāt-ı muḍḥike kitābet itmegi 'ādet ve ışrār

eyleyüp bu çüne nā-çāyān taḥrīr eyler bi-çāreyi her bār tekdīr itdiklerinden bi'l-āḫare mütercem-i mezbūr daḥı ʿāciz ḳalup ḳabr-i mevżūʿa ziyārete gitāb itdikce bir sünger ile bir ibrīḳ istiṣḥāb idüp merḳad-i mezbūruñ pā ve seri (5) cānibinde aḥibbāya merḥabāvār ḳıyām idüp bize selāmda ḫırām eyleyen seng-i lāzımü'l-iḥtirāmda çekıdo-i ḳalem-i aʿdā-i liʾām olan ḫalṭ-ı kelāmları güst ü gū idüp bermuḳteżā-i şāʿiriyyet baʿż maʿkūlce hicvleri taḥsīn ile behem çerb-i şīrīn ile rū-be-rāh iderek taṭhīr merḳadine ihtimām vāfir zamān bu ḥālet ile ḳıyām itmiş idi. Tecāveza'llāhu ʿanhu. Kādide-i rūzgār (10) bir şāʿir-i sihrāşār idi. Bu güftār mürettəb Dīvān-ı müsteṭābından bu mecelle-i celīleye taḥrīr içün iḫtiyār olunan āşār-ı celīlü'l-miḳdārlarındandır.

Ġazel

Nāfe-i Çīn-i ḫoten ṭurrāña olmaz hem-bū
Sünbül-i cennet eger olsa ġıdā-yı āhū

Hevas-ı zülfüñ ile ʿazm-i reh-i Çīn itdim
Seni çimden girü ey gözleri āhū yā hū

(15) Ḫāk-i pāyıñ gibi bir kuḥl-i cilā-baḫş olmaz
Yoḳ yire bād-ı ṣabā ʿālemi eyler tek ü pū

Dil-i ʿuşşāḳ gibi ġarḳa-i ḫūn olmaz idi
Olmasa çeşm-i cigər-ḫ̌āruñ egerçi cādū

Görüp ebrūñ ile māh-ı nevi ehl-i dikḳat
Didiler farḳ eger var ise ancaḳ bir mū

Ser-nüvişt̄im ezelī böyle imiş ʿālemde
Serimizden ne ʿaceb gitmese fikr-i giysū

Fikr-i zülfüñde iken Rūşdī-i ḥayret-zedeniñ
(20) Perde-i rāḥat olur çeşmine gelse uyḳu

ve lehū

Ayaġından bu bezmin el çekūp dūr olmamız yeġdir
Bizim mest olmadan bu meyle maḥmūr olmamız yeġdir

Cihana dīde-i mihr-i felek-veş naẓır olmaḳdan
Hilāl-āsā seniñ luṭfuñla manẓūr olmamız yeġdir

ve lehū

(25) Bu cevre-sezā çün seni ey çūḥ sevindir
Aġyāre vefā baña cefā söyle nedendir

mütercem-i bī-hemtānıñ ḳaṣā'id ü ġazeliyyāt ve meṭālī' ü müfredātından mā'ada tārīḫ-güyālıḳda daḫı hümā-yı ṭab'ı bülend-pervāz bir şā'ir-i müsellem ü mümtāz olup (105b) çekide-i hāme-i dil-pezīrleri olan maḳāli elbette bir nükte-i şā'iriyyetden ḫālī degil idi. Ez-cümle Köprili-zāde fāżıl Muṣṭafā Pāşā'nıñ şehādetine

Tārīḫ

'Adem cisrini geçdi rāh-ı Ḥaḳ'da Köprili-zāde
tārīḫ-i zībāsı gibi ve cihān-gīr Şeyḫī Ḥasan Efendi merḥūmuñ intiḳāline

Tārīḫ
قدمــــات مولى المــــارفين

tārīḫ-i bī-hemtāsı (5) gibi nice pāk ve ma'mūr tevārīḫi mecmū'alarda mesṭūrdur. Kendiler daḫı terk-i zāviye-i fenā eyleyüp 'āzim-i buḥbūḥa-i tekye-gāh-ı cennetü'l-me'vā oldukları sene-i şu'arā-yı kirām ve fużalā-yı pür-iḥtirāmdan ḳatı çoḳ mehere-i devrān intiḳāline tārīḫ-sencān ve mersiyye-ḫ'ān olmuşlardır. Ez-cümle bu mecelle-i celīle-i 'irfānda 'Ārif maḥlası ile evṣāf-ı şerīfleri ḥarf-i 'ayn-ı mühmelede keşīde-i kilk-i beyān ḳılınan 'allāme-i cihān

fāżil-ı mükte-dān (10) ḳuḍāt-ı ʿasākiriñ bülendi merḥūm u maġfūrun leh ʿAbdü'l-bāḳī ʿĀrif Efendi

Tārīḫ

Meded kim biñ yüz on birde cihāndan göçdi Rüşdī āh diyü lafẓen ve maʿnen tārīḫ ve dahı

Bu dünyādan meded kim göçdi Rüşdi bin yüz on birde ve dahı

ʿAdni ḳılsun meskeni Rüşdī illāhü

ve dahı

İlāhī cenneti cāy ide Aḥmed Rüşdī

diyü tārīḫ-i müteʿaddide ile rūḥ-ı revān-ı merḥūma şād buyurmuşlar idi. (15) ve sāʾir şuʿarā-yı kirām dahı

ʿAdn ola Rüşdī Efendi'niñ yeri

tārīḫi gibi nice bī-hemtā tārīḫlerle nām-ı celīlin ḫayr duʿā ile yād itmişlerdi. Bī-naẓīr bir şāʿir-i nāzik-taʿbīr ve pāk-żamīr idi.

Beyt

Ḥaḳ teʿālā rūḥunı şād eylesün
Ḳorḳdıġı şeylerden āzād eylesün

D ī v ā n e R ü ş d ī [1]

Kān-ı erbāb-ı ʿirfān olan medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'den nümāyān ve Bekir Āġā-zāde dimekle maʿrūf bir ẕāt-ı maʿrifet(20) mevṣūf idi. Ḳırḳdan münfaṣıl olduḳdan ṣoñra baʿż ġubār-ı iġbirārdan nāşī muḫtellü'd-dimāġ almaġla ṭarīḳdan bi'l-külliye kendüye ferāġ gelüp faḳr u fenā ve cezbe-i

1. Matbuda 304. s.dedir.

dā'ime mübtelā oldığından beyne'l-cumhūr Divāne-Rüşdi diyü meşhūr idi. Bin yüz beş tārīḫinde dār-ı bekāya intikāl eyledi. Müretteb Dīvānı ve miyān-ı gu'arāda hayli nām ü şānı var idi. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

(25) Ġazel

Şun'arā-ı ḥāli yāre gönül men' iderse de
Sen vaḳt-cū-yı fırṣat olunca zamān geçer

Nā-yı miyān ḫātıra geldikce Rüşdiyā
Dilden o dem hezār ḫayāl-i nihān geçer

(10'a)

Bir dil-i Sālim mi var seng-i ġumūm-ı dehrde
Cümle merdüm-zādeler bir bārgāh altındadır

R e ş k ī [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri 'Alī'dir. Medīne-i Ḳostanṭıniyye'nin reşk-fermā-yı gülistān olan enderūn-ı ma'ārif-kānından nümāyān ve terbiyyet-kerde-i enām olup taḥṣīl-i 'irfān ile bir şā'ir-i be-nām olduḳdan ṣoñra Ḳaplan Muṣṭafā Pāşā'ya intisāb ve ol vezīriñ mühürdārlığı rütbesin iktisāb itmiş iken dünyādan bi'l-külliye ferāġat ve ṭarīḳ-i Mevleviyye'den aḫz-ı yed-i inābet idüp dervīşlik ile fārigu'l-bāl ve ol ḥāl üzre ṣubḥa-ġumār-ı eyyām u leyāl iken biñ yüz sekiz senesi ḥilālinde intikāl eylemiş idi. Bir nāzik-ṭabī'at dervīş-i (10) pür-ma'rifet idi. Bu güftār zāde-i ṭab'-ı sihr-āşārları olan eş'ārdandır.

Beyt

Dehenin nüsḫa-i rūyuñda çü nūn-ı tenvīn
Sözde peydā o tekellümde nihāndır cānā

---

1. Matbuda 305. s.dedir.

R ı z a [1]

Nām-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Medīne-i Ḳosṭanṭıniyye muḥāfaṭasından Galaṭa nām ḳażānıñ mülḥiḳātından Beşiḳṭaş nām maḥalde meh̲d-i vücūda pā-nihāde olup (15) taḥṣīl-i 'irfān ve ḳesb-i ma'ārif-i firāvāndan soñra meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı Naḳşibendiyye'niñ şeyḫ-i ser-bülendi 'Arab-zāde 'Ilmī Meḥmed Efendi nām 'azīz-i muḥteremden aḫẕ-ı yed-i inābet ve tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat eyleyüp ol maḥall-i zībāda vāḳı' olan Zāviye-i Sinān Paşā'da seccāde-nişīn-i irşād olmuş inzivā-mu'tād bir ẕāt-ı nīk-nihād idi. 'Ulūm-ı ẓāhire ve bāṭınası ma'mūr oldıġından mā'adā (20) şi'r ü inşāda ve 'ilm-i mūsīḳīde ḫaṭṭ-ı mevfūrı var idi. Bu güftār ol vücūd-ı muḥteremiñ zāde-i ṭab'ları olan āşārlarındandır.

Ġazel

Dil bülbüli şevḳıñ ile nālān olsun
Ṣaḥn-ı emelim tāze gülistān olsun

Ḳandīl-i şebistān-ı ḫayālim yā Rabb
Envār-ı cemāliñle fürūzān olsun

(25) Terkīb-i ḫaḳāyıḳla ṭabībā cismim
Eczā-yı şifā-ḫāne-i Loḳmān olsun

Erbāb-ı kemāl iḳre zebān-ı ḥālim
Miftāḥ-ı kütüb-ḫāne-i 'irfān olsun

R ı f k ī [2]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Vālid-i mācidleri Muṣṭafā Efendi ft'l-aṣl (106b) ḳaṣaba-i Tosya'dan dār-ı āmāl

1. Matbuda 305. s.dedir.
2. Matbuda 306. s.dedir.

olan medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'ye ru-nal idüp ṣadrü'ş-şüdür merḥūm u maġfūr Ḥasmī-zāde pāyına intisāb ve vāfir zamān ḫidmet-i şerīfleriyle mülāzım ve kırḳdan mümtaṣıl ve ol āsitaneden kesb-i şeref-i bī-ḥesāb itdikden ṣoñra bir müddet Rumili'nde Mezārġırād'da ḫidmet-i fetvāda baʿdehū (5) Ḫavāṣ Maḥmūd Pāşā'da ṣaḥn pāyesiyle müderris ve hem ol ḳażānın ḥükūmetiyle iḳāmet üzre iken riḥlet eylemişler idi. Mütercem-i merḳūm daḫı pederleriniñ intiḳālinden ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye cānibine şedd-i riḥāl-i ʿazīmet ve ol beldede taḥṣīl-i ʿilm ü maʿrifet eyleyüp Ḳara Çelebi-zāde Maḥmūd Efendi'niñ daʾire-i ʿaliyyesine intisāb ve ol āsitāneden çirāġ olup mülāzemetle behre-yāb oldukdan ṣoñra (10) biñ altmış yedi muḥarreminde ibtidāʾ-i ḫāric elli ile Dārü'l-ḥadīs-i Dāmād Efendi Medresesine müderris olup yetmiş iki şevvālinde Miʿmār Sinān Medresesine ḥareket ve biñ yetmiş üçde sāniye-i Ḫüsrev Ḳethudā'ya dāḫil ve yetmiş dörtde medrese-i mezbūranıñ ūlāsına ḥareketle vāṣıl olup yetmiş altı cümāda-yı āḫiresinde Medrese-i Ḥāfız Pāşā'ya müşıla ile vuṣūl ve yetmiş ṭoḳuz rebīʿu'l-evvelinde (15) Diyāvuş Pāşā Sulṭānı'na tekerrür ile mevṣūl kılındıkdan ṣoñra biñ seksen rebīʿu'l-āḫirinde Ṣaḥn-ı Semān'dan biri ile ḫandān ve seksen bir ẕü'l-ḥiccesinde ḥażret-i Ebī Eyyub-i Enṣārī'de Zāl Pāşā'ya ve seksen dört recebinde Maḥmūd Pāşā'ya ve seksen altı şevvālinde ūlā-yı Sarāy-ı Ġalaṭa'ya ḥīn-i iḥdāsında evvel müderris olup biñ ṭoḳsan bir muḥarreminde Medāris-i Süleymāniyye'den biri ile tarīḫın itmām ve ṭoḳsan (20) iki şevvālinde Ḥalebü'ş-şehbā mevle-

viyyeti ile maḳże'l-merām buyuruldıḳdan ṣoñra toḳsan yedi ṣaferinde Rumusa ḳażīsi olup toḳsan sekiz ṣaferinde manṣıb-ı merḥumdan cüdā ve bir ḳaç gün Boğaz İsmā'na īclā olunup bā'dehū Istanbul'a gelüp Bāzarköyi ve Rumusa Yeñiṣehri ve Aṭranus ḳażāları kendülere bir vech arpalıḳ iḥsan ve yüz iki cumāde-yı āḫiresinde sene-i atiye muḥarremü'l-ḥarāmında żabṭ (25) eylemek üzre Meliko-i mükerreme ḳażāsına ṣāyān olup ba'de'l-'azl yine evvelki gibi üç arpalıḳla mütereḳḳıb ı ḳażā-i Istanbul ve sene bin yüz altı ṣevvālinde bi'l-fi'l ḳāżī-i beled ve ḥākim-i Istanbul olmaḳla şeref-i küllīye vuṣūl bulup (107a) andan dahı mümā'amil ve arpalıḳlarla mükerrem iken bin yüz on bir ẕü'l-ḳa'desinde intiḳāl ve dār-ı fenādan dār-ı beḳāya irtiḥāl eylediler. Ḫōş-ṣoḥbet ṣāf-ṭabī'at nīk-ḫıṣāl bir pīr-i maḥmūdü'l-fi'āl idi. Bu güftār cümle-i āṯārlarındandır.

Ġazel

(5) Mühüfte 'aşḳı mey-i tābdārdan bilürüz
Ger bilinmese yāḳūtı nārdan bilürüz

Tereşşuḥ eyledigin çeşm-i terde ḫūn-ı dili
Zücāc-ı dilden olan inkisārdan bilürüz

ve lehū

Hevālar mu'tedil dil münbasiṭ faṣl-ı bahār olsa
Çemen dönse cināne mutrib-i gülşen hezār olsa

Ne bīm-i şaḥne olsa dilde ne endīşe-i ferdā
Vera' bīgāne olsa tövbeler bīgāne-kār olsa

R o f d ī [1]

Kerīm-zāde ʿunvānı ile muʿanvon bir şāʿir-i ser-āmed ve nām-ı nāmı ve ism-i kirāmīleri (10) elmed'dir. Ol zat-ı sütūde-ṣıfāt şeyḫü'l-islām ʿālī-maḳām müfti'l-enām fużalā-i kirāmıñ bülendi Ankārī-zāde Yaḥyā Efendi merḥūm'dan ḳarın-ı şeref-i mülāzemet olup şād-kām olduḳdan şoñra biñ ṭoḳsan dört ramażānında şeyḫü'l-islām Ḥū Ḥanīfe-maḳām Çatalcalı ʿAlı Efendi merḥūmdan ibtidā-i ḫāric elli ile Kerdūmiyye Medresesiyle ṭarīḳ-ı müderrisīn-i kirāma duḫūl(15) ve biñ ṭoḳsan ṭoḳuz cumāda-yı ūlāsında ḫareket-i ḫāric ile Fatıma Ḫānım Medresesine vuṣūl eylediklerinden şoñra biñ yüz bir şevvālinde Ebū Sa'īd-zāde Feyżu'llāh Efendi'den ibtidā-i dāḫil ile Ḫaṣoṭabaġı Medresesine dāḫil ve biñ yüz dört rebīʿu'l-evvelinde ḫareket-i dāḫil ile yine ʿanlardan Caʿfer Āġā Medresesine vāṣıl olup biñ yüz sekiz recebinde müsāvıla-i ṣaḥn ile (20) Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den cedīde-i şeyḫü'l-islām Ankaravī Mehmed Efendi Medresesine ḫareket-i muʿtād ve biñ yüz on bir cumāda-yı āḫiresinde yine anlardan ṣaḥn-ı semāndan biriyle dil-şād ve biñ yüz on iki cumāda-yı ūlāsında yine anlardan ibtidā-i altmışlı ile Ḫayrü'd-dīn Paşa Medresesine ḫırām ve biñ yüz on dört muḥarreminde altmışlı ḫareketiyle yine anlardan Sāl Pāşā'ya (25) ḳıyām ve biñ yüz on altı recebinde meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid ʿAlī Efendi ḥażretlerinden müsāvıla-i Süleymāniyye ile ḥażret-i Ebi Eyyūb-i Enṣārī Medresesine ḫırām ve biñ yüz on sekizde meşāyiḫ-i

1. Matbuda 308. s.dedir.

islâmiyyenin melek-haṣleti (107b) Ṣadrü'd-dîn-zâde Aḥmed Ṣâdık Efendi'nin def'a-i sâniyelerinde edâris-i Süleymâniyye'den biriyle tarîkların itmâm eyloyüp bin yüz yigirmi rebi'u'l-evvelinde Selânik mevleviyyeti ile mukâbe'l-nerîm ve yüz yigirmi altı rebi'u'l-evvelinde Edirne pâyesiyle Ḥâm-ı şerif każası olup esnâ-i taḥrir-i tezkiremizde ol manṣıb-ı celîleden (5) ma'zûl ve Mekke-i mükerreme każâsın me'mûl iderler idi. Vücûd-ı fâyiḍu'l-imtinânları hanedan-ı 'irfandan olup peder-i 'âlî-ḳadrleri Nûrî Sâmi'i Abdü'l-kerîm Efendi ve ke-żâlik birâder-i kihterleri ḥarf-i fâ'da Fa'iz maḥlaṣı ile bu cerîde-i 'irfâna şebt ü taḥrîr olunan 'Abdu'llâh Efendi ve ke-żâlik ferzend-i hüner-mendi olup ḥarf-i 'ayn-ı mühmelede 'İffeti maḥlaṣı ile keşîde-i silk-i sütûr kalınan ṣafiḥ (10) Muṣṭafa 'İffeti Efendi bi'l-cümle erbâb-ı güftârdan ve aṣḥâb-ı ma'ârif olan nevâdir-i ruzgârdan idiler. Mükretteb Dîvân-ı belâġat-'unvânı ve miyân-ı şu'ara-yı kirâmda ḥaylî nâm ü şânı var idi. Bu güftâr-ı 'âlî-mikdar mütercem-i faḍîlet-medârîn Dîvân-ı şerîflerinden bu mecelle-i celîleye şebt ü tasṭîr içün iḫtiyâr olunan âṣârlarındandır.

Ġazel

(15) Neye mukâbil olup âftâb u mâh sağa
Müsâvî var mı berâber felekde âh sağa

Giceyle nâle vü zârım seḥerde efġânım
Gönül bu da'vâ-i 'aşḳa güvâh yeter sağa

ve lehü

Ne deñlü 'âşık-ı bî-ṣabr keyf-i râz eyler
O deñlü dilber-i 'âlî-cenab nâz eyler

O şive-kār ḳalursa bu ṭarz ü ḥāl üzre
Şeb-i firāḳını zülfi gibi dırāz eyler

(20) ve lehū

Feryād u zār seng-dil ol yārī söyledir
Ferhādıñ āh u nāliği kūhsārı söyledir

Nabz-āşinā ṭabīb degildir ṭabīb-i dehr
Bilmez ʿilāç-ı derdini bimārī söyledir

ve lehū

Gülzār-ı ʿaşḳı geşt ü güşār eyledi ñ gönül
Nāmıñ o bāğ-ı ġamda hezār eyledi ñ gönül

(25) Ferhād kuha Ḳays ise ṣaḥrāya düşdi hep
Sen kūy-ı dilrübāda ḳarār eyledi ñ gönül

Ẕeyl: Mütercem-i sütūde-ṭaʿbīri Ṣafāyī, teşkiresinde taḥrīr itdiği maḥalde meşhūr u maʿlūm olan Münşī ʿAbdü'l-kerīm'iñ maḥdūm-ı necābet-mersūmı olmaḳ (103a) üzre ketb ü imlā itmesi derd-mendiñ mübtelā oldığı ġalaṭātdan ġayrı bir maʿnā virilmez. Ve illā Şāmīʿī Münşī ʿAbdü'l-kerīm Efendi diğer münşeʾāt-ı meşhūra ṣāḥibi ʿAbdü'l-kerīm şaḥs-ı āḫar oldığı bī-merādır.

R a f ʿ a t ī [1]

Ol ẕāt-ı pür-kemāl-i ʿirfān-ı celāniñ nām-ı nāmīleri ʿAlī'dir. Vālid-i mācidleri Fātiḥ Yanıḳ Cinān Paşā'nıñ aḳreb-i aḳrabāsından olup ve cevher-i giran-māye-i vücūd-ı maʿārif-vāye-i kemāl-himāyeleri rūḥ-ı cemāl-i cihāna bir ḥāl-i leṭāfet-misāl olan şehr-i Ḳosṭanṭıniyye-i bi-hemāliñ maḥallāṭından Ḳunḳapu ḳarbünde Müşīrācı Pāşā-yı ʿAtīḳ civārında Şeyḫ Ferhād Maḥallesinde sūret-nümā-yı mücellā-yı

1. Matbuda 311.s.dedir.

vücūd ve zīver-efzā-yı mehd-i ʿālem-i şuhūd olup sene seb ın ve elf ḥudūdunda vāḳıʿ olan (10) iḥtirāḳ-ı ʿālem-güdāz firāz-ı şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'yi şib ve şabin firāz eyledikce ازا ضاقت بكـــم ارض فـــــــــــــبحوا vefḳınca geşti-i vücūdı Anaṭolı Ḥiṣārı sāḥilinde lenger endāz-ı iḳāmet olup ol cā-yı dil-ārāda yalı taḳrībi ile nekāva-i dūdmān-ı Ḥasancānī'den Belānik'den maʿzūlen vedāʿ-ı ʿālem-i fānī iden ʿĪsī-zāde ile ḥāl-i sabādan evān-ı rüşd ü sedāda gelince ülfet üzre evḳāt-güzār-ı eyyām (15) u leyāl ve merḥūm-ı mebrurun ḥ'ān-ı yaġmā-yı feżā'il-i nā-maḥṣūrundan ḳurāże-çin-i ʿilm ü kemāl ve maḥdūm-ı merḥūmun Süleymāniyye Medrese-i celīlesi teşrīfinden olmaḳ üzre mülāzemet-i ʿarżī ile dest-resīde-i āmāl olup Iṣdār ve Rokça mülāzemeti içün şedd-i riḥāl-i ekdām eyleyüp ʿazm ü sefer ve ol ārzū ile devlet-i ʿaliyye cānibine Edirne'ye güzer idüp

Beyt

Olup berd-i şitādan müncemīd āb
(20) Bürūdetden hevā giymişdi sincāb

medlūlünce tamām vaḳt-i sermā ʿayān ve zemheрīr-i ḥarīr arż-ı mefrūşa şad naḳş-ı ʿacīb nümāyān itdigi vaḳtler hengām-ı şitā ve eyyām-ı sermāda ʿāzim-i dārü'l-meymene-i Edirne olup maḥmiyye-i merḥūmaya vāṣıl ve dest-i iddiʿāsı olan ʿarż ile ḥużūr-ı şeyḫü'l-islāmiye dāḫil oldukda

Mıṣraʿ

تواين خيال تصـــــــــوركـــنى فلك ديكر

meger merḥūm-ı mesbūku'ẕ-ẕikriñ vaẓīfe-i (25) danişmend-

lerinden Karāmānī ʿĪsā nāmında bir kec-fiʿāl taʿlīm-i ḥusād-ı bed-nihād ile Edirne cānibine iṭare-i ġurāb-ı hem-māz ʿarż-ı ḥāl idüp meṭāvīsi bu güne bādi-i nā-kamı ve bu hevālarda bāl-küşā-yı evc-i ġażab-ı şeyḫü'l-islamı olmuş-dur ki (108b) cenāb-ı şerīflerinin Selānikī ʿAṭā Efendi'ye iʿṭā itmek karār-dāde-i reʾy-i ʿālīleri iken ḥısn-ı me-tīn taşmīm-i celīllerin lerzende-i bārūt-ı nesh u taḥvīl eyleyüp bu ṭarafda iġʿāl-i nār-ı fesād ve dāmen-be-meyān-ı cehd ü ictihād olup ʿĪsa-zāde'niñ Selanik ḳażası olmasına baʿis ve bādı-i rıfʿatiniñ vezīr-i aʿẓam (5) Süleymān Pa-şa'ya tesvīd itdigi mekātīb-i ʿibret-esālıbin eser-i bey-neʾt-teʾsīridir diyü bir vāfir ṭabʿ-ı şeyḫü'l-islāmı tek-dīr ile ṣāḥib-i terceməden tenfīr itmekle mesbūḳü'l-mādde mülāzemeti merḥūm ʿĪsā-yı rākıma işāret ve mütercem-i bı-günāh ḥuẓūruna ʿarż-ı mezbūr ile vardıkda kalā-yı girān-ha-i ʿarżını rīze rīze eyleyüp ʿarżı şakk ve kendüyi redd ve ġażab-ı hāʾilin pīş-gāh-ı merāmına sedd(10) eyleyüp ṭarīk-ı dānişmendīde on altı sene ʿale'd-devām bār-keş-i zaḥmet ve künc-i zāviye-i medārisde ġaltīde-i ḫarzar-ı hidmet oldukları bi'l-cümle ber-hevā olup levme-i lāʾim-i sitem-fermā ve şamātat-ı pey-der-peyi aʿdādan fevvāre-i laʿl-rīz-i çemenden hezār cedāvil-i enhār rīzān ve bu ḫır-mānla niçe zamān mātem-zede-i küşe-i kulūbe-i aḥzān olduk-dan soñra vefret-i ḥamiyyet ve farṭ-ı ġayretinden (15) tekrār iḫtiyār-ı ḥaml-i şakāl-i dānişmendi idüp Ankaravī Meḥmed Efendi merḥūma baʿdehū Dabbāġ-zāde Meḥmed Efendi'ye ḫāric-i ḥücre-i dānişmend olup şeş māhda bir ḥücre münḫal

olup mahlūl ve ol hücreye ümmīd-i duhūl iderken devlet-i ʿaliyye ol ʿaṣırda Edirne'de olup Edirne'den şeyhü'l-islām maktūbı ile nev-be-nev ikişer üçer ādem dāhil-i hücre olmağla bunların merāmına bāʿiṣ-i teʾhīr (20) olmak ṣureti ile felek tekdīr itmek esnāsında iken Ebū Saʿīd-zāde Feyżu'llāh Efendi mütercem-i bülend-kadriñ ḥāli cümleye maʿrūf ve çār-tāk-ı ʿömr daḥı pāye-i erbāʿīne ḫatve-senc-i mevḳıf-ı vuḳūf oldıġından ḥāl-i mükedderine dūr-bīn-i merḥamet ile naẓar buyurup dest-i şefḳatleriyle mirʾāt-ı ḫāṭırından defʿ-i keder eyleyüp ol esnāda ki biñ yüz iki senesi dāḫil olup (25) bu mecelle-i celīlede Rıfḳī mahlaṣı ile ḥarf-i rā-i mühmelede rūz-nāmçe-i aḥvālleri taḥrīr olunan Meḥmed Efendi Mekke-i mükerreme ḳażā-i şerīfine vāṣıl olmuşlar idi. Anlarıñ Mekke-i mükerreme teşrīfinden şefāʿat buyurup mülāzemetle çerāġ u bī-melāl (109a) ve bu ṭarīḳ ile dāḫil-i ṭarīḳ-i ʿālī olup nāʾil-i amal ve müddet-i medīd dīde-dūz-ı intiẓār ve ṭūl-i infiṣālden ṣoñra tamām süllem-i sinīn sinni pāye-i inḥiṭāṭa resīde ve nihāl-i ḳaddi bār-ı derd ü ʿanā ile ḫamīde oldıġı vaḳtler sene biñ yüz on dört tarīḫinde āsūde-i ḫˇāb-gāh-ı ḥażāʾir-i cinān (5) ve biñ yüz on beş tārīḫinde çār-bāġ-ı ʿālem-i ʿanāṣırdan güzerān eyleyen şeyḫü'l-islām-ı Dü ʿAlī-fikret ve müfti'l-enām-ı pür-şöhret es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den irtikāb-ı ḥaml-i ṯaḳīl-i iġtirāb ile necm-i ümmīdi ġāre-zemīn-i tālīʿden Edirne ṣaḥrāsına feşān olmağla ol cānibe ṣedd-i raḥl-i ʿazīmet idüp revān ve dīden-i hezār-şiddet-i rūzgārdan ṣoñra Pirinççi Medresesi ḫāriciyle (10)

dāne-çīn-i ḥarmen-i merām olup şādān veba'dehū bin yüz on sekizde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām Bağmakçı-zāde es-Seyyid 'Alī Efendi merḥūmdan Ḫ'āce Kemāl ḥareket-i ḥāric ile tecdīd-i iḳbāl ve yine anlardan bin yüz yigirmide ibtida-i dāḫil ve yine anlardan ikinci dāḫil ile Şaḥn-ı Ḫūbān Medresesine vāṣıl ba'dehū on üç gün kadar yerinde muḳāla-i saḥn i'tibār olundukdan soñra (15) sene biñ yüz yigirmi yedi ramażānında 'Abdü'r-raḥīm Efendi'den tekerrür ṭarīḳi ile Ṭobḳapusındaki Aḥmed Pāşā'ya olup biñ yüz otuzda şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām fażīletlü Yeñişehirli 'Abdu'llāh Efendi'den Şaḥn-ı Semāndan birliyle şādān ve yine ol ġāt-ı 'ālı-şāndan sene biñ yüz otuz bir ẕü'l-ḳa'desinde ibtidā-i altmışlı ile ūlā-yı Żekeriyyā Efendi Medrese-i celīlesi ile maḥsūdü'l-aḳrān (20) olup esnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ol büḳ'a-i medḥ ü senā ḥaḳīḳatde ḳarīn-i şeref-i ders ü taḥḳīḳ olmışlar idi. İnşāsı be-ġāyet a'lā şi'r ü edāsı bī-hemtā lāyıḳ-ı erbāb-ı kerem bir pīr-i muḥteremdir. Bu keşīde-i sütūr-ı 'irfān olan āşār-ı şāyān-ı istiḥsān ol şā'ir-i nādire-dānıñ zāde-i ṭab'-ı bī-akrāmlarındandır.

Ġazel

(25) Nigāh itse teġāfül-güne ol meh zīr-i ebrūdan
Fiten laġzīde-pā üftān olur dāmān-ı ġiyāsūdan

İdüp pür-tāb-ı tīrin aṣdı yāyın ṭāḳ-ı vālāya
Kemān ebrūlarıñ gördi çekilmez degme bāzūdan

Olur rīzān lebinden 'āşıḳıñ ḥarf-i perīşānı
Temennā-yı viṣāl-ümmīdin itse ol cefā-cūdān

(109b) Hünerver kalmadı meydān-ı pehnā-yı ḥaḳīḳatde
Mecāz erbābı aldı şāhid-i mānā-yı her sūdan

Ṣadef-āsā ḥamūş ol Rıf'atı ka'r-ı yem-i ġında
Çıkarma gevherin elden eger ṣāf ise lü'lüden

ve lehü

Şebābın ḥalet-i bezm-i ṣafāsı artar eksilmez
Bahār eyyāmınıñ neşv ü nemāsı artar eksilmez

(5) Gehı ṭuġyān ider seyl-i sirişk-i ehl-i dert ammā
Benim cū-yı dü-çeşmim mācerāsı artar eksilmez

Terāzū-yı nigehle māh-rūyān olsa sencīde
O Yūsuf-ṭal'atiñ ḥüsn ü bahāsı artar eksilmez

Ne deñlü sille-i ṣaḥt ile düşse tāk-ı naḥvetden
Pürümāyān-ı 'aşrıñ kibriyāsı artar eksilmez

Hegāt-ı ḥubb-i ḥāliñ mübtelāsı seyr-i çeşm olmaz
Çol ehl-i keyfe beñzer kim ġıdāsı artar eksilmez

Mütercem-i meşkūruñ ḥareket-i hāricde bir müddet meks ü ārāndan soñra Ṣıdık Efendi (10) merḥūm def'a-i sāniyede şeyḫü'l-islām iken bu rübā'ī ile 'arż-ı merām eylemişlerdir.

Rübā'ī

Ey fenn-i keremde nüsḫa-i ṣıdk-ı cevāb
Her mes'ele-i müşkileye faṣl-ı ḫıtab
'Ahdinde revā mı dīde-i ümmīdim
Hāricde kala meşābe-i ḥalka-i bāb

Bu dahı mütercem-i meşkūruñ kalem-i ma'ārifinden çekīde olan muṣammaṭlarından olup (15) nādirü'l-vuḳū' bir vādī-i dil-peẕīr olmaġla bi-tamāmihī keşīde-i kilk-i beyān kılınup taḥrīr olundı.

Şeh-nāme-nüvīs-i nev-bahārı
Vaṣṣāf-ı behār-ı lāleẕārı
Zībende-inakş-ı zer-nigārı
Nażm itmege şi'r-i ābdārı
Destinde kalem çü terceməndır

Ahsente eyā nesīm-i gülzār
Her nefḥası çār-sū-yı ʿaṭṭār
(20) Yā gülfüñe şāne şaldı dildār
Ya sīnesin açdı ol sitem-kār
Yā bū-yı nesīm-i gülsitāndır

Bāz itdi hevā-yı ʿadni ḥāṣıl
Serv oldı ḳadd-i nigāra mā'il
Lāl oldı kenār-ı cūya nāzil
Bir böyle zamān-ı bī-muʿādil
Sermāye-i ʿ ömr-i cāvidāndır

(25) Gül oldı meger ʿarūs-ı ezhār
Meşşāṭa ise nesīm-i kuhsār
(110a) Āb āyine şāne yāsemen zār
Yā feyż-i bahār-ı tīz-reftār
Gül mā'il-i rū-yı mehveşāndır

Serv oldı ḳıyāma istāde
Sūsen de añā zebān-küşāde
Bāz itdi çınār elin recāda
Gūyā ki icābete duʿāda
(5) Ṣaf-beste gürūh-ı ḳudsiyāndır

Āmāde olup sipāh-ı ezhār
Zanbaḳ bu gürūha oldı serdār
Bā-yümn-i rebīʿ-i feyż-āşār
Açıldı çü mülk-i sū-yı gülzār
Nerkis çemen üzre pāsbāndır

Gülşende hezār idince nāle
Zerrīn elc aldı zer piyāle
(10) Ṣafl erdi be-ġāyet iʿtidāle
Bakma ġam-ı dehr-i bī-meʾāle
Eyyām-ı feżā vü būstāndır

Serrāş-ı ṣabā-yı gülşen-ārā
Oldı çemene şükūfe-pīrā
Ḳumrī ser-i servi eyleyüp cā
Kebk oldı hezāra hande-fermā
Ebbāb-ı neşāt rāyegāndır

ای دل مطلب درایـن زمـانـی
اسـباب وفـا زدوسـتانـی
با شـاهد عیش جـاودانـی
درکش زد رحـیق ارغـوانـی

Vakt-i gül ü faṣl-ı erġüvāndır

انـجم مـرالـهموم نـاهل
والعیـن من الـعمـم سـائـل
ارجـوبـك یا ذا الفضـائـل
مـن همتـك العمیـم داخـل

Aḳçā-yı niyāz-ı bī-kesāndır

هـم قـوت رستم ونـریمان
وحشـت ده ملـك شـاه ایران
رونـق شـكن كروه شـاهـان
زیـبندهٔ تـخت ال عثمـان

Ḫān Aḥmed o ṣāh-ı kāmrāndır

Tā ebr ola bāġa sāye-efkeن
Ābād ola tā ki mülk-i gülşeن
Ḫançer be-kef oldıġınca sūseن
Mūr-hūn ola saḥt-ı ḳalb-i düşmon
Dāġ-ı dil-i lāle tā nihāndır

Ey bād egor güẕār iderseñ
Būs-ı der-i i'tiẕār iderseñ
Dīrīneye i'tibār[illegible] iderseñ
Ger Rıf'atī'yi şumār iderseñ
Pīrīde o zār ü nā-tüvāndır

R e f ī ' ā [1]

Ol refi'u'l-mekān-ı erbāb-ı irfānıñ nām-ı nāmīleri 'Abdü'r-raḥmān olup bu mecelle-i celīle-i 'irfānda ḥarfü'l-nūn'da terceme[illegible]leri ḳaṣīde-i silk-i beyān (5) ḳılınan şeyḫü'ş-şüyūḫ pīr-i rūşen-ẓamīr Şeyḫ Meḥmed Naẓmī'niñ mah-

1. Matbada 317. s.dedir.

dūm-ı necabet-meʿnūnları olup peder-i ġāzınleri intikāl-i ʿadn-i berīn eyledikden ṣoñra yerlerine Ṭobkapusı ḳurbünde olan Meḥmed Āġā Zāviyesinde seccāde-nişīn-i meṣāḥat ü tenkīn olup pür-gū ve ehl-i maʿrifet bir ẓeyn-i ḫub-rū idi kim vaʿẓ u cemāline müştāk olan kesret-i uṣṣāḳdan pīrāmen-i kürsisinde (10) ḫālī bir yer bulunmayup vaʿẓında be-ġāyet ziḥām ve taʿbır-i aclīsinde kendüye maḫṣūṣ bir leẕẕet-i kelām var idi kim taḳrīri kümcāyiş-peẕīr-i ḥavṣala-i taʿbīr degildir. Bu ḥāl üzre evḳāt-güẕār-ı eyyām u leyāl ve ders ü vaʿẓ ile kendi vaḥdetinde iştiġāl üzre iken

Beyt

Kesmiş atmış anı itme cedel
تیغ لا یستل مما یفعل

mışdāḳınca ez-ḳażā perde-i takdīrde bu güne cemāl-nümāya ẓuhūr eyledi ki mütercem-i mezkūrun (15) aʿdāsından bir ḳaç ḫūnī bir gice şitāb ve misāfir ṣūretinde varup dakk-ı bāb eyleyüp enderūn-ı ḫānesine duḫūlden ṣoñra niçe mukaddimāt-ı maṣnūʿa temhīd ve ol gice ḫānesinde bi-çāreyi şehīd eyleyüp firār ve ḳātilleri nā-būd u nā-peydā olup bir ṭarafdan āşikār olmayup gereği gibi egerçi cüstcūda bir vechile ḳuṣūr olmamışdı fa-ammā اللیل لخفی من الوسل (20) sevādī-i perde-i ẓuhūr olmamış idi. El-ḥāṣıl ertesi gün şehīd-i merḥūmuñ cenāzesine bi-ʿaded ve bī-iḥṣā cemāʿat ḥāżır ve baʿde edāʾi'ṣ-ṣalāt peder-i muḥteremlerinin yanına defn olundılar. Ṣāba'llāhu serāhu ve caʿle'l-cennete meṯvāhu. Her ṭarafı maʿmūr bir ġāt-ı

ma'rifet-mevfūr oldığından mā'adā ṭabī'at-ı şi'riyye bi'l-ire hendülere inti'āl eyleyen maḥdūm-ı celīlü'l-ḳadr ve ṣāḥib-i kemallerden idi. Nazik eş'ārı (25) ḫuṣuṣan ilāhiyyātda dil-süz güftārı vardır. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

İlāhī

'Aşḳ-ı ḥaḳ'dan zerre denlü kime kim itse eser
Eyler anı cümleden bīdār ol bilmez ḫaber

(11la) Enbiyā vü eyliyā 'aşḳ ile buldılar ḥaḳ'ı
Sen de 'aşḳ ol Refī'ā tā olasın kāmil er

R e f ī' [1]

Nām-ı laṭīf ve ism-i şerīfleri Meḥmed'dir. Sene bin yüz yigirmi beş tārīḫine gelince mine'l-akrān ḫulūṣ-ı sadāḳat ile şöhre-i cihān olup devlet-i 'aliyyede niçe zamān çavuşlar kātibi olan Muṣṭafā Efendi'niñ maḥdūm-ı(5) necābet-meşrūnlarıdır. Miyān-ı Yūsufistān-ı Mıṣr-ı ḥüsn ü ānda her aṭşān-ı cūyende-i 'irfāna āb u hevāsı bādi-i ümmīd-i dil ü cān ü enderūn şehriniñ etribe-i kīmya-eser-i ma'ārifi māye-i 'izz ü şān ve ḫaṭīre-i cennet-nazīresiniñ ma-i ma'īn ve ṣafā-yı bihterin āb u hevāsı terbiyye-i bī-hemtāsı 'ayn-ı āb-ı ḥayāt-ı cāvidān dil-i erbāb-ı ma'ārif ü 'irfān olup (10) ol şehr-i bī-akrānuñ ṭaraf ṭaraf çeh-i 'irfānına وارد دین ارلاک دلو imtiḥān itdikce bārik olan rū-yı dilsitān ma'ārif-i firāvān mānend-i meh-i Ken'ān müstecmi'-i cemī'-i meḥāsin-i ḥüsn ü ān olmağla müşārūn bi'l-benān-ı cihāniyān olan defīnetü'l-berekāt āb-ı rū-yı

1. Matbuda 319. s.dedir.

memālik-i bahr ü ber kān-ı erbāb-ı fażl u hüner diyār-ı celīlü'l-i'tibar ġayr-ı medḫūl-i iftiḫār-ı medāyin ü ṣuḥūr şehr-i Istanbul'dan (15) Sulṭān Selīm ḳurbünde Ḫoǧacı Dede maḥallesinde ṣāt-ı valāları nogv ü nema bulup taḥṣīl-i envā'-ı kemāl ile evḳāt-güzār-ı nehār u leyl iştiġāl olarak perverig-yāfte olmuş bir maḫdūm-ı necābet-ḳarīn ve bir pür-ma'rifet ṣāt-ı bihterindir ki cümle-i ma'arifinden mecmu'atü'l-kübrā-yı 'irfān ü bī-mūdānī ve 'aṣrımızda kitabet-i ḥüsn-i ḫatda 'İmād-ı ṣānī olup bu mecelle-i celīlemizde zāt-ı vālālarının (20) evṣāf-ı bī-hemtāları ṣebt ü taḥrīr olunmaḳ şerefiyle iftiḫār ve meyāmin-i evṣāf-ı meymenet-ittisāfların ser-nāme-i mübāhāt ve i'tibār eylediginiz āb-ı rūy-ı 'ulemā 'unde-i nehārir ü fużalā ṣandūḳatü'l-ma'ārif lafẓan ve ma'nen 'ārif ḳużāt-ı 'asākir-i devlet-i 'aliyyenin ser-bülendi merḥūm u mebrūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr 'Ārif 'Abdü'l-bāḳī Efendi'nin nice zamān meclis-i şerifleriyle şeref-yāb (25) ve şīve-i reftār-ı ḳalem-i 'ārifānelerinden vādi-i ḫatta ta'allüm ü iktisāb eyleyüp ḥüsn-i ḫatt-ı kitabetde müşārün bi'l-benān olan ol vücūd-ı şerīf-i 'adīmü'l-akrāndan 'alā mā yelīk ta'allüm-i ḫatt-ı ta'līk eyleyüp ṣan'at-ı bennān-ı ḳalem-i 'irfānının ḫurde vü bārīk (illb) şīve vü taḥrīk ma'ārifinden aḫz-ı hezār feyż itmekle ser-meşḳ-ı refī'u'r-rütbe olan tilmīz-i ṣāḥib-ketebelerinin mīr-i tūcdār ve 'imād-ı mürekkā'-ı iftiḫārları olup tefavvuḳ-ı tām 'aṣrımızda ḫattātların be-nāmı Turmuş-zāde merḥūm şöyle turşun sā'irden daḫı vādi-i maḥsūsunda rūchānı imzā-kerde-i enām idi.

'evḳib-i (5) şilhārum-ı ṭabaḳa-i isti'dād ve aḳl ü kemāl olan erbāb-ı şāt-ı 'ālī'l-āllerinin tālī'-i ba-hemalleri müsta'id-i ālūden-i rū-yı ümmāl olup nihāl-i gülzār-ı kemāl olan vilevād-ı emcedīyü'l-luṣāllerinin ġayeste-i kāmet-i 'ālī-ya ikrām-ı 'icāleti'l-hilalleri olan mülāsemetle kabūl-i ikrām ve ḳıṭ'a-i fāḫire zāt-ı vālāları idḫāl-i müveḳḳı'-ı iltifāt buyurulmasına mübni-i sipihr-i ḫerām şīve-i mu'teron merḥūm u maġfūr āb-ı rū-yı (10) y hedā-yı bahār-ı maġfiretü'l-ilāhiyyeniñ bülendi Ebe-Sa'de 'Abdu'llah efendi ḥażretlerinin ṭab'-ı 'ālīleri cāzim olmağla bin yüz on yedi senesinde ol zāt-ı melek-ṣıfātıñ def'a-i ṣāniyo-i Rūmili ḳażī'askerliginde mülāzım olup ba'dehū Maḥmud efendi şeyḫü'l-islām ikon yüz yigirmi altıda ṭoḳuz sene infiṣāl ile ibtidā-i hāric elli ile Mi'mār Muṣṭafa Medreseciyle ielāl (15) buyurılup yigirmi ṭoḳuz cumādā-yı āḫiresinde şeyḫü'l-islām müfti'l-enām ḳuṭb-ı mu'addil-i 'adl ü'alā dā'ire-i muḥīṭ-i faḍl u ṭalvī melce-i 'ulemā ṣadr-ı şudūru'l-fuḍalā faḫāletlü sa'ādetlü Çelebizāde Mehmed efendi ḥażretlerinden ṣāniye-i şehīd Mehmed Paşa Medresesine ḥareket-i hāric ile naḳl-i rüsūm ve bu meccelle-i celīleniñ hengām-ı taḥrīrinde ol bik'a-i celīlede murabba'-nigīn-i seccāde-i ifāde-i 'ulūm idiler. (20) naḳḳā ki maḥdūm-ı merḳūmuñ zātı ikrāma ġayeste ve ḥüsn-i nazar-ı 'āṭıfet-i kibār-ı enāma bāyestedir. Cümle-i ma'ārifinden faḍla 'illāve-i kemālleri olan eş'ār-ı letāfet-ṣā'ārı dahı ġā'irāne ve dil-pesend-i şu'arā-yı zamānedir. Bu güftār zāde-i ṭab'-ı rā'nālarından ki bu 'abd-i faḳire tanzīr

eyleyüp çekide-i kilk-i taḥrir eylemişler idi.

Gazel

yar

(25) Dil-i pür-iḍṭırāba ḥālet-i temkīn/olmaz
Miyān-ı lücce-i sīm-ābda her gis ḳarār olmaz

Ḥicāb itme ne var üftādegāne rū-yı dil göster
Cihānda zerre perverlik şerefdir mihre ʿār olmaz

Feżā-ʿ vuṣlat deminde ehl-i ʿaşka ʿayn-ı noḳṣāndır
Naẓar kıl ḥāline pervāne-i sūzende zār olmaz

(112a) Şeb-i deycūr-ı ġamda feyż-resdir şāhid-i maḳṣūd
Refīʿā gülşone rūz içre jāle dür-nisār olmaz

R e m z ī [1]

Ol żāt-ı cemīliñ nām-ı nāmīleri İsmaʿīl olup mehādīm-i kirāmdan meşhūr u maʿrūf Bākī-zāde Es'ad Efendi merḥūmuñ maḥdūm-ı saʿādet-meḳrūnıdır. Taḥṣīl-i dest-māye-i ʿirfān ve mehādīm-i kirāma muḥtaṣṣ olan ikrām icāletü'l-vaḳt(§) mülāzemetle iḥtirām olundukdañ şoñra biñ yetmiş beş recebinde ibtidā-i ḥāric elli ile meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ serbülendi ʿallāme-i cihān Minḳārī-zāde Yaḥyā Efendi'den ol vaḳitde iḥdās olunan Medrese-i sāniye-i Müeyyed Paşa'ya evvel müderris olup ve biñ seksen cumādā-yı āhiresinde yine ol żāt-ı pür-fażīletden sāniye-i Hüsrev Kethudā'ya ḥareket eyleyüp seksen üç muḥarreminde (10) yine anlardan medrese-i sābıku'ẕ-ẕikriñ ūlāsına dāḫil ve seksen dört rebīʿu'l-āḫirinde ḥareket-i dāḫil ile Hāce Ḫayrü'd-dīn Medresesine vāṣıl olup seksen beş ramażānında ʿulemāniñ büleṇdi şeyḫü'l-islām Alī Efendi'den müsāmaḥa-i şaḥn ile Müeyyed Paşa-yı Cedīd ve seksen yedi ramażānında yine

1. Atbuda §22. s.dedir.

anlardan Şahn-ı Semân'dan birine ihrâm ile şevk ü sürurların (15) teced̈d eyleyüp seksen sekiz şevvâlinde yine anlardan Dâvud Paşa Medresesine irtikâ ve toksan cumâdeyi âhiresinde ol şât-ı kerem-mu'tâd yine mazhar-ı ikrâmı olup Mahmûd Paşa Medresesine hareket ile i'tilâ ve toksan ikide yine anlardan müsıla-i Süleymâniyye ile Şehzâde Medrese-i celîlesiyle emsâllerin tahkîk ve toksan beş rebi'ul-âhirinde ol vücûd-ı muhteremden hasretü'l-müderrisin (20) olan Süleymâniyye Medârisinden birine kıyâm ile tekmil-i tarîk eyleyüp bin toksan yedi ga'bânında Şam-ı cennet-meşâm kâzısı olup rûze-dâr-ı eyyâm-ı tederrüs iken sürûr-ı nîl-i merâm ile 'ayd-ber-'ayd ve anda ihtimâlât-ı gettâyı mahroc-i tarîk-ı hâtıradan teb'îd eyleyüp âdet üzre zabt ve ma'zûl ve yine sa'adet-hânelerine vusûlden soñra bin yüz bir şevvâlinde (25) dârü'n-nasr ve'l-meymene şehr-i Edirne kâzîsı olup ba'de'l-'azl Menemen ma'a Foçalar ve Kirmasti kazâları arpalık olup bin yüz altı şaferinde mekke-i mükerreme pâyesiyle tevkîr ve bin yüz sekiz cumâdâsında Istanbul pâyesi oldukdan soñra (112b) yüz tokuz muharremü'l-harâmında zabt eylemek vechi üzre Mekke-i mükerreme kazâsı ihsân olunup ba'de'l-'azl Bigbâzarı ve Burûsa Yeñişehri kazâları arpalık olup bin yüz on cumâdâyı ûlâsında arpalıkları Gümülcine'ye tebdîl ve sene-i merkûma zü'l-hiccesinde bi'l-fi'l kâzî-yı belde olup Istanbul kazâsı ile (5) tebcîl olunup bin yüz on üç cumâdâyı ûlâsında ma'zûl ve Birgi kazâsı arpalığı ile gîzârende-i eyyâm u leyâl iken yüz on dört zü'l-hiccesinde fûc'a-

ten intikāl ve raḥmet-i Raḥmān'a isti'cal eylediler. Merḥūm u mezbūr ḥānedān-ı 'irfāndan ve merḥūm u maġfūr şā'ir-i māhir Bakī Efendi'nin neslinden bir zāt-ı bī-emsāl olup ḫōş-soḥbet nāzik-ṭabī'at lā'übālī-meşreb (10) şūḫ-kevkeb bir merd-i nāmdār ve ẕāt-ı sütūde-eṭvār idi. Remzī maḥlasıyla eş'ār ve niçe pākīze ser-āmed güftārı vardır. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

Ġazel

Mülk-i dili sen luṭf ile ābāde mi geldiñ
Ey şūḫ nedir söyle yā berbāde mi geldiñ

Ṭāṭār-ı teġāfül dili ḫōd eyledi teshīr
Düzd-i nigeh-i nāz ile ābāde mi geldiñ

(15) Buldı yolunı künc-i diliñ eyledi ābād
Ey pīr-i muġān Remzī'yi irşāde mi geldiñ

R e m z ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Gülistān-ı bülbülān-ı 'irfān olan şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'den nümāyān olup ḥāfız-ı Ḳur'ān-ı 'aẓīmü'ş-şān ve ḫōş-elḥān bir ṭūṭī-i nāzik-güftār ve bir şā'ir-i ḫōş-reftārdır. Fi'l-aṣl bu meczele-i celīle-i 'irfāna evṣāfları keşīde-i silk-i taḥrīr ve bu ḥurf-i rā'da bundan esbaḳ rūz-nāmçe-i ḥālleri (20) taḥrīr kılınan Müşdī Aḥmed Efendi'niñ perverdesi olmaġla fenn-i şi're taḥṣīl-i intisāb eylemiş bir ẕāt-ı vālā-cenāb ve 'aṣrıñ güftāre pīr-iḳtidār olan şu'arā-yı müsellemü'l-eṭvārındandır. Bu güftār cümle-i āṣārlarındandır.

Beyt

1. Matbuda 324. s.dedir.

Neşgüfte kıldı ġonca-i dil nev-bahārd
Bir dem tenefful eylemedik ruzgarda

(25) Padişāh-ı 'alı-kadr ü 'ālı-şān merhum-ı cennet-mekān firdevs-āşiyān Sultan Mustafa Han-ı Sanı 'aleyhi'r-rahmeti ve'l-ġufrān ḥazretleri bin yüz altı tārihinde taḥta cülus buyurduklarında mütercem-i (113a) nazik-zeban bu tarih-i bı-bedel ile tehniyye-hān olup mazhar-i in'am u ihsan olmuşlar idi.

Tārīḫ

Olmayun ola hatta padişāhın

R ū ḥ ī [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmileri Rūḥu'llāh olmağla malḥuz-ı merḥūm ihtiyār buyurmuşlardır. Mütercem-i mezkūr Şadrü'd-dīn-zāde Şadrü'ş-şehīd Rūḥu'llāh Efendi'nin ḥafīdi Abdü'l-kerīm Efendi'nin maḥdūma (5) Mustafa Efendi'nin malḥum-ı necābet-mersūmdır. Mehādim-i kirāmın ikrām-ı icāletü'l-vaḳtleri olan mülāzemetle rütbe-i iḥtirāma vuṣūl ve akreb-i akrabāları olan meşāyihü'l-islām ve müfti'l-enām merḥūm u mebrūrü'd-dāricī ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr Mehmed Sādık Efendi'nin Rūmili kāzi'askerliği teşrīfinden mülazım ve kırkdan ma'zūl olup eşnā-yı taḥrīr-i teẕkire-mizde ber-muktezā-yı istiḥkāk-ı zātı ve karā'in-i (10) ḥāl bir medrese-i celīle-i hārice āğūş-kuşā-yı iḳbāl idiler. Lakkā ki sezāvār-ı 'ināyet-i kirām bir maḥdūm-ı vācibü'l-ihtirāmdır. Bu ciltdeki cümle-i āsārlarındandır.[2]

1. Matbuda 325. s.dedir.
2. Boş bırakılmış, metin yok.

R e h ā ' ī [1]

Ma'den-i 'irfān medīne-i Ḳostantīniyye-i cennet-nişān-dan Ḳalaycı-zāde Muṣṭafā Çelebi dimekle şöhret-yāfte bir merd-i çerb-zebān ve suḫan-şīrīn olup 'aṣrın ateşīn-ta'-bīrlerinden ve vaḳtiñ erbāb-ı ma'rifetiniñ dil-pezīrlerin-den idi. (15) Bu güftār sāde-i ṭab'ları olmaḳ ḥasebiyle sebt ü taḥrīr olunmaz eşʿārlarındandır.

Beyt

Ḫuṣūṣ ḫāṭır-i ḥarāmda münderic mi değil
Ne noḳ'a var bu cihānıñ ṣafā-yı 'ayşında

Ḥarfü'z-zā'i'l-mu'cme

Bu güzīde kitāb-ı vālāda
Ḥarf-i rā'yı çü eyledik taḥrīr
(20) Ki budur erbāb-ı zā-i mu'cemeniñ
Kim olundı maḥalline taṣdīr

Z e k ī [2]

Mum-ı celīlleri ḫalīl olup taḥṣīl-i dest-māye-i 'ir-fāndan ṣoñra mülāzım ve kırḳ akçe medreseden münfaṣıl ve ḳużāt-ı Mıṣriyye silkine münselik olmuş iken bin yüz on beş hilālinde dār-ı bekāya intiḳāl eylemiştir. Nāz-güftār bir şā'ir-i sütūde-reftārdır. Bu ebyāt cümle-i eşʿārındandır.

(113b) Ḳalmağa āyīneye yār gözünden şaḳınur
Neylesün ḥüsnini aġyār gözünden şaḳınur

1. Matbuda 325. s.dedir.
2. Matbuda 326. s.dedir. Bu şairin mahlası Ist. Üni. 206; Millet, 766'da Zülalī'dir.

Ḫāk-pāş olsa nola nerkis-i bīnāya ṣabā
Seyre çıksañ seni gülzār gözünden ṣakınur

ve lehū

Dilegim o şeh-i cefā-cūyından
İ'cāz-ı ḥüsn görüp o bed-ḫūnīnden
(5) Ḫurşīd-i mey idince dehanında ġurub
Ẓāhir ola düşdi meġrıḳ rūyinden

Z ü l ā l ī [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i sāmīleri Ḥasan'dır. Ma'den-i dil-āverān-ı rū-yı zemīn ve kān-ı ġuzāt ü mübāriz-īn olan Rūmili'nde Delvine ḳażāsında Aydonat nam ḳaṣabadandır. Merḥūm u mebrūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr Deli Hüseyin Pāşa'nıñ 'akl ü fikri mesābesinde olup niçe zamān silaḥdārlık (10) ḫidmeti ile ser-firāz ba'dehū silk-i zu'amāya münselik olup ol gürūh-ı celīliñ mümtāzlarından olan şücā'-ı bezm-i vegā 'Alī Āġā nām merd-i dilīr-i suḫan-perveriñ püser-i necābet-eşeri olup sarāy-ı hümāyūn-ı sulṭāniyyede terbiyyet-kerde olup biñ ṭoḳsan ṭoḳuz tārīḫinde mülāzemetle ṭaşra çıḳdıḳlarından şoñra biñ yüz on altı tārīḫinde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den ibtidā-i (15) ḫāric elli ile şālise-i Sarāy-ı Galata'ya müderris olup 'ādet üzre ḳaṭ'-ı ṭarīḳ idērek ḥasretü'l-müderrisīni'l-kirām olan Süleymāniyye Medresesiyle iḫtirām ve biñ yüz yigirmi beş cumādā-yı [illegible] ülāsında Ḥalebü'ş-şehbā mevlevâyyeti ile mukże'l-merām ba'dehū nevbetleri ile biñ yüz otuz birde Rumūsa

1. Matbuda 326. s.dedir.

kāżīsı olup esnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ol manṣıb-ı maḳbūlden ma'zūl idiler. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

Ġazel

Ḥarīż-i 'aşḳ olanı derd-i dil-rübā yoḳlar
Kişiyi vaḳt-i żarūretde āşinā yoḳlar

Żülālī olma ṣaḳın feyż-i ṣubḥdan ġāfil
Seḥerde ġonca-i neşgüfteyi ṣabā yoḳlar

Ḥarfü's-sīni'l-mühmele

Olıcaḳ żā-i mu'celle itmām
İtdi ḫāmem'azīmetin teǧdīd
Yledi ḥarf-i sīn'iñ erbābın
Bast idüp bu mecellede hep temhīd

S ā c i d ī [1]

Ol ḫulāṣatü'l-fuḳahā-i fażīlet-i celīniñ nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri 'Alī olup kenz-i pür-tuḥaf-ı fevā'id ü 'avārif olan żāt-ı nīkū-ḫıṣā'il-i (114a) ḥaḳāyıḳ-şāmil-i 'ārifleri ravża-i ṭayyibesiniñ menāfi'-i nāfi'-i irfānı ġıbṭa-fermā-yı cihaniyān olup mecma'-ı erbāb-ı ṭabī'at ve deryā-yı muḥīṭ-i cevāhir-i gevāhir-i fāḫir-i ma'rifet cāmi'-i cemī'-i nişāb-ı kemāl ve menba'u'l-aṣl-ı yenābi'-i fażl u ifżāl olan dārü's-saltanati'l-'aliyye-i Ḳostanṭaniyyetü'l-maḥmiyyeden Ġalaṭa ḳażāsı mużāfātından (5) makarr-ı belābil olan İstinye ḳurbünde Yeñiköy nām ḳariyyeden hemçūn 'andelīb-i ra'nā zāhir ü hüveydā olup āvāze-i necābet ü ma'rifet żāt-ı sütūde-menḳabeti ile ṣımāḫ-ı cihāniyān lebrīz ü māl-ā-māl olmuş bir bülbül-i bāġ-ı fażl u kemāldir. Hidāye-i hāllerinde hidāye-i tevfīḳ-i Ḫudā

1. Fatbuda 328. s.dedir.

nevādir-i rūzgārdan olan ẕāt-ı ḫuceste-simātların ʿumde-i ʿulemā-i kirām zübde-i fużalā-i ūlu'l-iḫtirāmdan nūr-ı beyāż-ı falaḳ-ı ercümendi (10) pīr-i rūşen-żamīr merḥūm u maġfūr Aḳ Maḥmūd Efendi ḥażretleriniñ āsitāne-i ʿaliyyelerine (10) ilcā idüp ol dem-i ʿālīye intisāb ve rivāye-i dirāye-i ʿulūm-ı müstesfāyı müstecmi' olan ẕihn-i mebsūṭü'l-ḫayāllerinin i'ānesiyle fünūn-ı vālāyı müddet-i yesīrde mesbūḳu'ẕ-ẕikr olan merḥūmdan ḳırā'at ve ke-ẕālik miyāne-i ʿulemā-yı kirāmda küẕāde-cebīn ve sefīd-rūy olan f āżıl-ı fużalā-yı ʿArab u Rūm (15) Ḳara Ḫalīl Efendi merḥūmdan ve esb-i cevelān-gīr-i ṭab'-ı sebük-reftārı tīzpervāz-ı deşt-i pehnā-yı faźl u iftiḫār bi-ʿadd ü iḥṣā olan ẕāt-ı naẓīr-ʿadīm Tātār ʿAbdü'l-ḥalīm Efendi merḥūmdan ʿulūmı aḫẕ u iktisāb ile taḥṣīl-i maʿārif-i bi-ḥesāb itdiklerinden ṣoñra ʿarṣa-geh-i maʿrifet merd-i meydān-ı faḍīlet erbāb-ı himmetiñ bülendi merḥūm Kürd Ḥasan Efendi(20) biñ .....[1] tārīḫinde Mekke-i mükerreme ḳāżīsı olduḳlarında ol büḳ'a-i laṭīfede vāḳı' Süleymāniyye Medrese-i şerīfesi teşrifinden mülāzım ve ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl olduḳdan ṣoñra biñ yüz on bir tārīḫinde cennet-mekān firdevsāşiyān şürefāsınıñ bülendi es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi zamānlarında vāḳı' imtiḥān-ı kebīrde ibtidā-i ḫāric elli ile H'ācegiyye Medresesine müderris olup (25) devr-i medāris-i mu'tāle iderek mūsıla-i saḥn ile Ümm-i Veled Medresesinde müderris iken sene biñ yüz .....[2] tārīḫinde Belġrad ḳāżīsı olup ba'dehū Ṭrāblus Şām ḳāżīsı olup ba'de'ẕ-ẕ'azl gelüp

1.-2. Metinde boş bırakılmış.

medīne-i Ḳosṭanṭıniyyede ḫānelerinde (114b) sākin iken sulṭānü'l-'ulemā burhānü'l-fużalā meşāyiḫ-i islāmiyyenin bülendi sa'adetlü faẓīletlü Yenişehirli 'Abdu'llah Efendi ḥażretleri meşāyiḫü'l-islām ve müfti'l-enām oldukları̇nda mütercem-i sābıḳu'ẕ-ẕikriñ ẓaḫīre-i erbāb-ı ma'ārif ve mecma'u'l-baḥreyn-i faẓl u kemāl olan ẕāt-ı 'ālileri diyānetle mevṣūf ve emānetle ma'rūf (5) olmaġın emānet-i fetvā ile ẕāt-ı vālā-cenābların ḳarīn-i iltifāt buyurup bile istiṣḥāb ve dārü'n-naṣr ve'l-meymene maḥmiyye-i Edirne'ye kendiler ile bile rū-be-rāh olup bir müddet Edirne'de mekṣden ṣoñra Ḳudṣ-i şerīf pāyesiyle ikrām buyurılup ba'dehu devlet-i 'aliyye-i āsitāne-i sa'ādete teşrīf buyurdukları̇nda sene biñ yüz otuz iki tārīḫinde Ġalaṭa mevleviyyeti ile iḥtirām buyurılup (10) sene-i kāmile żabṭdan ṣoñra emānet-i fetvālarına mu'tād üzre arpalıḳlar żamm buyurılup mükerrem olmuşlar idi. Ḥaḳḳā ki ẕāt-ı maḥbūbü'l-enāmları çāyeste-i ikrām bir vücūd-ı bihbūd-ı bī-naẓīr ve bir fāżıl-ı fakīh-i nāzik-ṣoḥbet ü dil-ārā ta'bīrdir. Feżā-'il-i 'adīdelerinden mā'adā faḍla-i faẓīletleri olan şi'r ü inşāsı daḫı dil-pesend-i cihāniyān ve maḳbūl-ı hünerverāndır. Bu bir ḳaç beyt-i ra'nā ol vücūd-ı bī-hemtānıñ zāde-i ṭab'-ı dil-ārālarındandır.

(15) Ġazel

Ne deñlü olsa şerm-i 'ārıżımla tābdār āteş
Seniñle olmaz ey gül-çihre hem-reng-i 'iẕār āteş

Giriftār-ı teb-i reşk-i żiyā-yı vech-i pākiñdir
'Aceb mi mübtelā-yı lerziş olsa şu'ledār āteş

Fürūġ-ı şu'le-i nār-ı muḥabbet oldı 'ālem-gır
Kola āb olsa āteş ḥak āteş rüzgār ateş

Olurdı her şirārı aṭlas-ı gerdune peyveste
Olaydı sūziş-i nār-i dilimden dānedār āteş

(20) ve lehū

Olsa bikr-i suḫanım ḥacle-geh-ārā-yı suḫan
Döşenür maḳdem-i ta'bīrine dībā-yı suḫan

Ser-i engüşt-i dil-i müy-şikāfımla benim
Ḥall olur 'uḳde-i iḳkāl-i mu'ammā-yı suḫan

Cān bulur kālıb-ı fersūde-i ṭarz-ı Veysī
Kilk-i 'Īsā nefesim eylese inşā-yı suḫan

Pür ider lücce-i ṭab'-ı güher-efşānımdan
Dāmen-i sāmi'ayı lü'lü-i lālā-yı suḫan

(25) Ḥüsn-şūret bulur āyine-i endīşemden
Şāhid-i tāze-edā bikr-i dil-ārā-yı suḫan

İdemem vādi-i ta'bīrde irḫā-i 'inān
Tenkdir eşheb-i endīşeme şaḥrā-yı suḫan

Sācidī var mı seniñ gibi hünermendānda
Ḫōş-edā vākıf-ı esrār-ı mezāyā-yı suḫan

(115a) S ā m ī [1]

Ol suḫan-ı bī-hemtāsı rūḥ-efzā olan şā'ir-i māhir-i sihr-āzmānıñ nām-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Kebk-i dil-ārā ḫande-i çemenzār-ı ḥüsn ü ān ve üşküfte-i gül-i bāg-ı 'irfān olan ẕāt-ı bī-akrānları gülistān-ı hezār-ma'ārif-i bī-pāyān Kosṭanṭıniyye-şehrinden nümāyān olup dimāg-ı fehm ü zekāya būyende-i şevḳ (5) u ġarām eyleyen gül-çihre-i ẕāt-ı bī-akrān-ı hadīḳa-i 'izz ü şānları zīver-ārā-yı gülistān-ı edeb ü 'irfān olup memdūḥ-ı miyāne-i akrān bir

1. Matbuda 331. s.dedir.

mahdūm-ı celīlü'l-ḳadr-i hünerverāndır ki devlet-i 'aliyyede divān-ı sulṭānī ḥ'ācelerinden 'aṣrında eczā emānī olup emīnet ü istiḳāmet ile müşārün bi'l-benān olan Osmān Efendi'niñ püser-i ser-berāberi olmağla fenn-i kitābet bi'l-irs (10) kendüye intiḳāl eyleyen erbāb-ı kemālden olup bunlar daḥı devlet-i 'aliyyede menāṣıb-ı divāndan küçük evḳaf ve küçük rūz-nāmçe ve ḫāṣlar ḥ'ācelikleri ve şehr emāneti gibi menāṣıb ile ser-efrāz ve nev-be-nev miyāne-i aḳrānda ẕāt u ma'ārif ile mümtāz olmaḳdadırlar. Bundan böyle me'mūl ve icābet-gāh-ı ḫalḳ'dan mes'ūl olan oldur ki hilāl-i sipihr-isti'dād-ı kemāl (15) olan vücūd-ı bī-hemālleri pür-kemāl ü iftżāl oldukça ẕāt-ı şüreyyā-makāmları bedrü't-tām-ı felek-i kām olup pertev-i envār-ı envā'-ı iḳbāli mütezāyid ve evc-i 'alā-yı Kīnā'ya çeb ü rūz kevkeb-i tālí -i 'izz ü şān-ı sa'd-iḳtirānı mütesā'id ola. Ḫalḳkā iki ab-ı rūy-ı şu'arā-yı kirām ve şān-ı sāmileri refī'u'l-ḳadr ü bülend-makāmdır. Fārisī ve Türkī ebyāt-ı nikāt-perver ile mecmū'a-i kemāl māl-ā-māl (20) ve zihn-i sā'ibü'l-ḫayālinden pirverīş-yāfte olan tāze mezāmīn-i bülend-şevket ü 'Örfī-pesendleri ḥayret-efzā-yı emsāldir. Bu bir ḳaç güftār-ı sükker- i'tibār ol tūtī-i mıṣr-ı belāġatiñ ḳaṣā'idinden bir ḳaṣīde-i ra'nāsından olan ebyāt-ı dil-ārāsındandır.

Ebyāt

Mey gibi virdi ṣafā reşḥa-i bārān-ı bahār
Çıḳdılar ḫande-künān rū-yı zemīne ezhār
(25) Cūylar ḥalḳa-i ḥātem olup etrāfında
Görinür feyż-i zümrūd gibi şekl-i kühsār

Tutuk-ı surḫı ʿarūs-ı gül idince ser-pūş
Gīm telden aña āvīzeler eyler ewṭar

Al şaye çukadan ḫake düşer ferş-i zemīn
Pertev-i sāyb-i rengīn ile verd-i gülzār

(115b) Ṭıfl-ı gül-ġoncanıñ aġzında degildir şebnem
Bāng-i nā-geh-ree-i bülbülden olur ābile-dār

ve lehū

İtmez kenār-ı maṭlebe gevher-nisār mevc
Tā olmayınca zillet ile ḫāk-sār mevc

Taʿdād-ı luṭf-ı nā-mütenahī-i ḫak muḥāl
Olsun mı hīç ṣaḥīfe-i yemde şumār mevc

(5) Sır vârmedin telāṭum-ı zār olmaz āşikār
Kaṭʿ olmayınca ẓāhir ider mi çenār mevc

Virmez binā-yı fakra ḫalel cūş-ı ḫādiṣāt
Ġark idemez kemīne ḫası ṣad-ḥezār mevc

Keştī-i ṭabʿ-ı ġarḳa binür naḳāṭ ider
Virdikce sebzeẓāre nesīm-i bahār mevc

Vażʿ-ı ḫilāf ehl-i kerem ḥikmet üzredir
Geh cezr ü gāhī meddi ider āşikār mevc

Pā-būs-ı yāre teşne leb-i cūybārdan
Taʿkīb idüp biri birin itmez karār mevc

(10) Çeşm-i ḥabābına ṭoḳunur meşrebi budur
Gerçi bulur müsāʿade-i rūzgār mevc

Zencīr çekdi ʿaḳla perī gibi şīşede
Mīnāda güsterince mey-i hōş-güvār mevc

Sāmī semīn-i safḥaya ʿanber-feşān olup
İzhār idince bu ġazel-i ābdār mevc

ve lehū

(15) Olursa kişver-i ḥüsniñde ger yasaġ nigāh
Ḫayāl-i dīdeye gelmez yine ferāġ nigāh

Pür olsa bā'iş-i ser-mestī-i tuḥayyürdür
Mey-i müşāhade-i yār ile ayaġ nigāh

Degil henüz ḫom-āġūş-ı 'aks-i ruḫsarın
'Acob mi merdümek-i dīde olsa dağ nigāh

Fetīli tāfte-i kār-ḫāne-i ḥayret
Hemīşe ser-be-giribān olur çirāġ nigāh

Tasavvur-ı ruḫ-ı rengīn-i yārdir Sāmī
(20) Gül-i şükufte-i gülbin-tırāz-ı bāġ nigāh

ve lehū Ru'amma be-nām-ı Celāl

Cām-ı mīnādan içüp bir iki üç ḳaṭre şerāb
Şonra devr itdi el üzre sāḳı-i vāla-cenāb

S ā l i k [1]

Nām-ı cemīlleri Ḫalīl olup sādāt-ı kesīrü'l-berekāt-dan ve cümle-i hünerverāndan bir ġonçe-i ser-sebz-i bāġ-ı 'irfāndır ki bundan aḳdem ḥarfü'l-elfde terceme leri sebḳat (25) iden ser-tāc-ı erbāb-ı ma'rifet Müneccimbaşa Aḥmed Efendi'niñ Pīrī Ḳāsım Paşa Mevlevī-ḫānesi şeyḫi es-Seyyid Ḫalīl Efendi'niñ ḥafīdi olup pederleri Ḫalīl Efendi-zāde intiḳāl eylediginden şoñra yerlerine seccāde-nişīn-i meşīḫat olmuşlar idi. (116a) Eşnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ol büḳ'a-i laṭīfede sākin olup edā-yı merāsim-i meşīḫat ve nev-be-nev taḥṣīl-i kemāl ü ma'rifet itmekde idiler. Bu bir ḳaç güftār mütercem-i müşārün ileyhiñ cümle-i āsārla-rındandır.

Ġazel

Dürūġ-āmīz-i āh-ı bi'l-heves sūz-efken olmazmış
Çerāġ-ı 'āriyetle ḫāne-i dil rūşen olmazmış

1. Matbuda 334. s.dedir.

(5) Gönül geh vaṣf-ı ḫaṭṭ u gāh zülfüyle mukayyeddir
Ki zencīr-i cünūn-ı ʿaşk mutlaḳ ahen olmazmış

Mürāyı bend-i dām-ı ḫalḳa-i tevḥīde düşmezmiş
Muṣavvir bülbül-i dīvār zīra per-zen olmazmış

Eger güft ü şenīd-i zāhidān-ı bī-nemek her giz
Ṣafā-yı neşve-i ṣahbāya ḳaṭʿā rehzen olmazmış

Taḥammüldür ʿilācı cevr-i yāre çāre yoḳ Sālik
Muḥibb-i dilberān zīrā meşaḳḳat-düşmen olmazmış

ve lehū

باده یك دختر خوش اندامست
عاشق وی مدام ناکامست

خوار کردن کافران اورا
حرمتش در میان اسلامست

Sālim-i Ṭrabzonī[1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Meḥmed'dir. Ṣb-ı rū-yı sevāḥil-i Baḥr-i Siyeh olan şehr-i ṭarab-efzūn medīne-i Ṭrabzon'dandır. Ol diyārda Defter Kethudāsı Ḥasan Efendi (15) dimekle şöhret-şi'ār bir zāt-ı ḥasenü'l-sīret merd-i sütūde-i 'tibārıñ püser-i necābet-eşeridir. Egerçi silk-i şu'amāya münselik bir şuḫan-dāndır fe-ammā mīr-i livā-yı 'irfāndır. Żāt-ı vālāsı mecmū'a-i kemāl olup ḫaṭṭ u imlā ve şi'r ü inşāyı cem'eylemiş bir vücūd-ı fāyıḳu'l-aḳrāndır. Biñ yüz yigirmi yedi tārīḫinde eşnā-yı ibtilā-yı muhācire-i żarūretimizde medīne-i merḳūmada dūr u dırāz mekş ü Ṭrūmamız ile şam-ı devr-i vaṭan-ı ṭāḳat-güsār oldığı demlerde (20) mütercem-i nāzik-şohbetiñ müvāḥāt ve ülfeti ile iğtinām ve ol ṭūṭī-i tesliyyet-baḫş dil-i nā-şādın

1. Matbuda 335. s.dedir.

lezzet-i sohbet ü vedâdı ile def'-i hücûm-ı gumûm u ekdar idüp tesellî-i tâmma vâsıl ve miyânemizde mahlas ve ism ile müsâvâtımız gibi ittihâd-ı küllî hâsıl itmiş idik. Hakkâ ki evsâf-ı mahmidetlerinde her ne rütbe ıtrâ olunsa gâyeste ve ol rûh-ı musavverin evsâf-ı melek-i semîrinde ne kadar teksîr-i ta'bîr-i dil-pezîr olunsa (25) bâyestedir. Nâzik-sohbet pür-ma'rifet hakîkat-dâna tasavvuf-âşinâdır. Yâd-dâşta vâfir her meclis-i ma'ârifde hâzır pâk-güftâr bir merd-i celîlü'l-âsârdır. Bu gazel-i bî-hemtâ ol zât-ı vâlânın zâde-i tab'-ı ra'nâlarındandır. Medîne-i (116b) merkûmada sakin iken bu 'abd-i fakîr böylece bir gazel didigimizde tanzîr eylemişler idi.

İn nüvişte-i gazel-i rakamü'l-hurûf ki
nazîre-i mütercem-i mezkûr berân vâkı' şode bûd

Etfâl-i rûh kim suhanın mektebindedir
'İlm-i hakîkat-i ezeli mektebindedir

Her bir nirişte mâye-i kesb-i kemâl olur
Âsâr-ı feyz ma'rifetin kâlıbındadır

(5) Olsam çi sûd mihr-i sipihr-i hüner gönül
İş tâli'indedir kiginin kevkebindedir

Hatt-ı serîfin eyler imiş nüsha-i şifâ
Ol kim firâk-ı hicr ile tâb-ı tebindedir

Huddâm-ı 'ilm mahrem-i sırr-ı kemîn olur
Râz-ı derûnı nüshaların maklebindedir

Âyîn-i cevr iken yine izhâr-ı meyl ider
Sâlim-i takiyyedârsa cefâ mezhebindedir

(10) Nazîre-i mütercem-i mezkûr

Esrar-ı hande gonca-i la'l-i lebindedir
Feyz-i neşât-ı keyf mülin sâgarındadır

Şāb-i behişte eylemem ölsem de iltifāt
Ol naḥl-i nāzañ āh gönül ġabġabındadır

Baḫt-i siyehden itme gele kam-cuy iseñ
Gör ḳadri māh-ı rūzeniñ ey dil ġebindedir

Ḫeşdüm-nihād olanlara iḳbāl ider bu çerḫ
Aḥkām-ı vaḳt-i sā'ate bak 'aḳrebindedir

(15) M'āhişgger olma devlet-i dünyayı Ḥalimā
Ḥarmān bu manṣıbın ezelī maṭlebindedir

S ā l i m - i R ā ḳ ı m ü'l - H u r ū f [1]

Bu 'abd-i faḳīriñ nāmı Meḥmed olup vālid-i mācidimiz şeyḫü'l-islām Mīrzā Muṣṭafā Efendi'niñ 'ālem-i şuhūda ḳadem-nihāde-i vücūd olan evlādından yedinci püseri olup bizden muḳaddem olan evlādınıñ şükūr ve ínāsınıñ (20) ḳarīrü'l-'ayn-ı mürüvveti olamayup bi-emri'llāhi'l-mülki'l-mütē'āl se-sāl ve çihār-sālde bi'l-cümle intiḳāl itmekle ḥasret-i evlād ile dāġ-ber-dil ve bir kimesneniñ yanında heşt ü dih-sāle bir ciger-pāresin görse fart-ı hüznünden bükā ḥāṣıl olurmuş. Biñ ṭoḳsan yedi tārīḫinde Mekke-i mükerreme kāżīsı olup Beytü'l-ḥarām'a ḥarām idüp şām-ı cennet-meşāmma duḫūl ve anda meks (25) esnāsında evlādından bakiyye ḳalan dört yaşında bir daḫteri daḫı ol bük'ada intiḳāl ve ol kederle esmā-yı ṭarīḳda pür-melāl olarak cānib-i maḳṣūda reside olup ol 'arż-ı cennet-maḳāmda mücāveret ü ḳıyām (117a) ve şeb ü rūz ṭavāf-ı Beytü'l-ḥarām ile erkān-ı şerīflerde teveżżüh ü'arż-ı kām ve taḫt-ı mīzāb-ı raḥmetde dīb-dīdesinden seyl-āb-ı eşk-i ḥasretin

1. Matbuda 337. s.dedir.

rīzān ve seher vaḳitlerimde zār u giryān olarak estār-ı Ka'be-i mükerremeye teşebbüs ve istid'ā ve ez-dil ü cān ḫayr-ḫalef olur bir püser niyāz u recā ve maẓanne-i (5) ṣalāḥ olan kimesnelerden daḫı etrāf-ı nehār ve 'inā-ı mesāda bu maḳṣad ve ümīdin istiġfā ve recāda olduḳlarından soñra ol esnāda Mekke-i mükerremede meşhūd-ı bi'l-kerāme olan ecille-i meşāyiḫ-i kirāmdan Şeyḫ Yaḥyā-yı Muḳ'ad bu 'abd-i faḳīr ile kendileri tebşīr eyleyüp Mekke-i mükerremeden ma'zūl olup Istanbul'a duḫūl ve bir kaç aydan soñra Istanbul ḳażāsına vüṣūl bulduklarında biñ toḳsan (10) toḳuz cumādā-yı āḫiresiniñ muntaṣıfında bu 'abd-i faḳīr sāḥa-i vücūda ḳadem-nihāde olup ġār-sāl ve çār-māh ve dih-rūz güzerānında şehr-i Ḳostanṭıniyye'de ṣalāḥ-ı faḍīlet ile ma'rūf-ı enām olan ecille-i meşāyiḫ-i kirāmdan Yeñibāġçeli Çelebi Efendi merḥūmdan bed'en 'ilm-i şerīf eyleyüp andan soñra maḥṣūṣ ḥ̱āceler ta'yīn olunup bir mikdār isti'dād taḥṣīlinden soñra ṣarf u naḥv ve ma'ānī (15) ve mantıḳ ve ḥikmet ve hey'et ve ḥikmet-i işrāḳ ve ḥesāb ve fıḳıh ve tefsīr ve ḥadīṯ ve edebiyyāta bi'l-cümle vālid-i mācidimizden ta'allüm ve me'zūn ve ḫāṣṣaten ḥadīṯ-i şerīfi tekrār Mehmed bin Selāmetü'l-İskenderānī'den aḫz eyleyüp maḥṣūṣ iẕn-i şerīflerine maḳrūn ve tafṣīl üzre bir icāzetnāme ile ḳarīrü'l-'ayn oldıġımızdan soñra faḳīrāne keşīde-i silk-i taḥrīrimiz olan naḥvde bir metn ü şerḥ ve mantıḳda bir metn ü şerḥi (20) ve üzerine ḥāşiyesi ve Şāh Hüseyn'e bi-tamāmihī bir ḥāşiye ve ādāb-ı baḥsde Hüseyin Efendi Risāleṣi'niñ cüllesini şerḥ ve taḥşiye ve daḫı

اللهم صل على محمد بعدد كل داء ودواء salavāt-ı şerīfesine beş cüz' mikdārı bir şerh ve kelime-i mādde bir risāle ve Sūre-i feth'de ومن اوفى بما عاهد عليه الله [1] āyet-i kerīmesinde bir risālecik ve bunlardan Şerh-i Hikmeti'l-'ayn (25) ve Pejdevī üzerine taḥrīrāt ve 'Aḳāyid-i İmām Ṭaḥāvī'yi Türkī lisān üzerine terceme ve Türkī'si mukaddem 'Arabī ve Fārisī ile memzūc bir luġat ve dört cildde tamām olmaḳ vechi üzre Māhiyyetü'l-'āşıḳ nāmında taṣavvuf ve siyer ve ṭabaḳāt (117b) ve tevārīḫi cāmi' bir mecmū'aya şürū' olunmuş idi. Ancaḳ bu üç te'līf āḫir-i 'avāyıḳ-ı rūzgār ve tekālīb-i nā-mülāyım-i leyl ü nehār ḥasebi ile baḫt-ı siyāhım gibi müsveddede ḳalup nā-tamām ve rūz-ı ümmīd-i kāmım gibi 'arż-ı dīdār ṣubḥ-ı ṣabīḥü'l-cemāl-i merām itmemiş idi. Li ecli żālike'l-emri'l-meḥāmdır ki cenāb-ı żü'l-celāli ve'l-ikrāmdan (5) dīde-dūz-ı fırṣat-ı ṣubḥ u şām olup resīde-i itmām ve müstaġraḳ-ı ni'met-i ḥüsn-i iḫtimām olmaḳ recāsında idik ve mā żālike 'ala'llāhi bi-'azīzin ve rūz-nāmçe-i ḥāl-i tarīḳımız daḥı bu veçh ile güzerān eylemişdir ki mülāzemetimiz sene biñ yüz dört tārīḫinde Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid 'Alī Efendi merḥūmuñ mühr-i şerīfi ile Ebū Sa'īd-zāde Feyżullāh Efendi'den ve ibtidā-i ḫāricimiz (10) merḥūm u maġfūr Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid 'Alī Efendi'niñ def'a-i ūlā fetvālarında biñ yüz on altı tārīḫinde ḥaśret-i Ebī Eyyūb-i Enṣārī'de Siyāvuş Pāşā Medreseesi olup sene-i mezbūra recebinde yine anlardan dāḫil i'tibār olunup biñ yüz on sekizde Meḥmed

1. 48. الفتح sureesi 10. ayet.

Ṣādıḳ Efendi merḥūmuñ def'a-i ṯāniyelerinde mūsıla-i ṣaḥn ile Mu'īd Aḥmed Efendi Medresesine olup biñ yüz yigirmide (15) Ebe-zāde-'Abdu'llāh Efendi merḥūmdan ṣaḥn ve ol medresede on dört ay mekṯeden ṣoñra biñ yüz yigirmi birde yine anlardan Ebu'l-faẓl Maḥmūd Efendi Medresesine ibtidā-i altmışlı ile ḥarām ve biñ yüz yigirmi iki rebī'inde Pagmakçı-zāde'den altmışlı ḥareketi ile Sinān Pāşā Medresesine ḳıyām ve sene-i merḳūma ṣevvālinde mūsıla-i Süleymāniyye ile yine anlardan Şehzāde Medrese-i celīlesine ve biñ yüz yigirmi üç cumādāsında (20) yine anlardan yerimizde Süleymāniyye i'tibār olundukdan ṣoñra sene biñ yüz yigirmi beş muḥarreminde EBe-zāde 'Abdu'llāh Efendi merḥūmdan bi'l-fi'l Süleymāniyye olup sene-i mezbūra ṣa'bānında Dārü'l-ḥadīṯ-i Süleymāniyye'ye naḳl olundukdan ṣoñra sene-i mezbūra ẓü'l-ḥiccesinde żabṭ eylemek vechi üzre ṣevvālde iki ay tevḳīt ile ṣeyḫü'l-islām Maḥmūd Efendi'den Selānik ḳażāsına ibtilāmızdan ṣoñra (25) altı ay maḥrūsa-i mezbūrayı żabṭa müyesser olup andan Siroz nām ḳaṣabada iki ay mekṯūbāmdan ṣoñra medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'ye duḫūl ve biñ yüz yigirmi altı ẓü'l-ḥiccesinde żabṭ itmek üzre mümcezen Galaṭa ḳażāsıyla mukāfe'l-merām (118a) olup ol esnāda vālid-i mācidimiz ṣeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām olup sene biñ yüz yigirmi yedi muḥarremü'l-ḥarāmı evāyilinde Mekke-i mükerreme pāyesiyle bā-ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı ṣevketmaḳrūn ikrāma seżā buyuralup ḥākdan refī' ü 'ināyet ve çirāġ-efrūḫte-i devlet buyuraldıkdan ṣoñra sene-i mezbūra(5) cumādā-yı āḫiresinde Şehīd 'Alī Pāşā'nıñ maẓhar-ı ġażabı

olup każā-i Galata'dan maʿzūl ve mehcūr ve pederimiz ile bizler müteʿākiben medīne-i Trabzon'da iḳāmete meʾmūr olup bir buçuk sene medīne-i merḳūmada mekṯ ü ārām baʿdehu Anaṭolı'da Bolı kaṣabasında meʾmūr/iki ay ḳıyāmdan ṣoñra vaṭan-ı meʾlūfumuz olan Ḳostanṭıniyye'de İstinye ḳurbünde Emīrgūn-zāde Sāḥil-ḫānesi ki meskenimiz idi anda pederimiz ile sākin olup (10) baʿdehū Ḳeşan każāsı bu faḳīre ber-vech arpalıḳ iḥsān olup bir müddet daḫı anınla evḳāt-güẕār olduḳdan ṣoñra sene biñ yüz otuz iki rebīʿu'l-evveli ġurresinde Istanbul pāyesi ʿināyet ve Balya każāsı arpalığımıza żamm ve ilḥāḳ buyurılmış idi. Mūẕ-nāme-i aḥvāl-i faḳīr bu miḳdār taḥrīr ile ʿalā ṭarīḳi'l-icmāl keşīde-i silk-i taḥrīr ḳılındı. Tafṣīl üzre sergüẕeştimiz ve vaḳt-i vilādetimizden yüz otuz (15) üç sāline gelince aḥvālimiz ḥulv ü mürr ve nīk u bed her ne ise maḥsūs bir bir ḥikāyet-nāme/manẓūme olup bundan esbaḳ nigāşte-i ḳalem-i sebük-reftārımız olan Ḫamse-i manẓūmemize żamm u ilḥāḳ olunup tafṣīl üzre müsvedde-i kilk-i taḥrīr olunmuşdur. Ḫāṭır-ı semīrden her-bār-ı tebyīżi cilvegeh-i ḫāṭıra-i ʿabd-i faḳīrdir.

والله الميسر كل عسير وعلى كل شى قدير

ancaḳ bu mecelle-i celīleye bu ḳadarca taḥrīr ve ʿidād-ı şuʿarā-ya kirāma duḫūle egerçi ḥaḳīḳatde (20) liyāḳatimiz yok ise de Ḳıṭʿa Li-müngiʾihi

Baḥre olmağla mukārin kesb idüp feyż-i kemāl
Gerçi bir ḫas cünbüş eyler mevce-i deryā ile

Zerreler nāçiz iken ʿarż-ı vücūd eyler yine
ʿĀleme envār-ı ḫurşīd-i cihān-ārā ile

mıṣdāḳınca bu ḳadar şuʿarā-yı kirām ve ẓurafā-yı ūlu'l-iḥtirāmıñ teşebbüs-i dāmānı ve ẕeyl-i āṯār-ı celīlü'l-ʿunvānları ẓımnında nāmımız yād olunmaḳ maḥż-ı niʿmet-i ʿuẓmā ve saʿādet-i kübrā bilüp kilk-i çāpük-suvār meydān-ı ʿirfāna irḫā-yı ʿinān ve Dīvān-ı faḳīrānemizden bu bir kaç beyt-i perīşān tenmīḳ ve imlā olunmaġa ictirā olundı.

Ḳıṭʿa Li-müngi'ihī

(118b) Cihānda ẕerre deñlü ʿaḳlı olan sāña şekk itmez
Ne ḥācetdir seniñ ḥaḳkında şāhid istemek aʿdā
Cenāb-ı Kibriyādan ḥaḳḳ resūl oldıġını eyler
Seniñ ẓahr-ı şerīfinde mübārek ḫatemiñ imżā

Ġazel

Çeşm-i ḫʿāb-ālūdemiz kim ḫʿābdan bīdār olur
Şüst ü şūy-ı rūye eşk-i dīde ḳatra-bār olur

(5) ʿĀşıḳıñ sermāye-i dīrine kārıdır elem
Teng dengi ḫʿāce-i ʿaşḳın ġam-ı dildār olur

Şehr-bend-i ārzūda denk-ber-denk-i heves
Hep metāʿı bu diyāriñ tāze dāġ-ı yār olur

Kākülünde ḳalmadı dil gāhī kerem ḳıl sevdiġim
Çeşm-i ser-mesti ġarībiñ luṭf ile huşyār olur

Yek nigāhı ḳaldırır ednāları aʿlālarıñ
İltifāt-ı mihr ile ẕerre Şüreyyā-kār olur

Ġonca-veş Sālim açılmaz gülşen-i taḳrīrde
(10) Ol dehānıñ kim zebānın hem-dem-i esrār olur

Bülbül-i şīfte-veş ʿaşḳ ile zār oldum ben
Bir ser-āmed gül-i raʿnāya hezār oldum ben

Mürg-i dil dām-geh-i turrada naḥcīriñdir
Ol iki çeşm-i ġazālāna şikār oldum ben

Eylemez bāġ-ı behişt olsa da gönlüm raġbet
Sālimā ʿaşḳ ile bī-ṣabr ü ḳarār oldum ben

ve lehū

(15) Murādıñ üzre seni ṣanma şād-kām eyler
Ḥuṣūl-i kāmıña çerḫ intiḳāma dām eyler

Neşāṭ-ı yok-nefes-i dehre der-ḳafa ekdār
Bir an ṣafāya bu derdi kim iltizām eyler
Tamām bedr ola diyü hilāl-i maḳṣūdı
Bu fikr-i nā-be-maḥal ādemi tamām eyler

Ümīd-i bū-yı vefā eyleme bu gülşende
Dimāġ-ı kāmını āzürde-i zükām eyler

O yārı ḫ̆ābda görmek dilersem ey Sālim
Felek dü-dīdeme ḫ̆ābı benim ḥarām eyler

(20) Sene biñ yüz yigirmi altı tārīḫinde ʿabd-i faḳīr Galata ḳāżīsı iken erbaʿa günü dīvānda merḥūm Şehīd ʿAlī Paşa efkāre düşürdi yāre düşürdi zemzemesinde bir ġazelcik olsa diyü buyurduḳlarında dīvān tamām olmadın bu ġazeli bedīheten keġīde-i silk-i taḥrīr eyleyüp ḥużūr-ı ʿālīlerine ʿarż olunmuş idi.

(25) Ġazel

Eşk-i terimi dīde ruḫ-ı yāre düşürdi
Üftādeligi şebnemi gülzāre düşürdi
Olsam ne ʿaceb eşk-i revānım gibi pā-māl
Gözden beni ol şūḫ-ı sitem-kāre düşürdi

(119a) Derd-i dil-i dildādeyi gör sāyıḳ-ı taḳdīr
Āzāde iken turra-i ṭarrāra düşürdi

Dil baḥr-i muḥabbetde şināverlik iderken
Fülk-i emelin sāḥil-i efkāre düşürdi

Mürg-i dil-i āvāremizi bād-ı muḥabbet
Ṣaḥn-ı ḥarem-i gülşen-i ruḥsāre düşürdi

İrfāna olan meyli bizi āṣaf-ı ʿaṣrıñ
(5) Sālim yine hep vādī-i oş ʿāre düşürdi

Feyż-i kerem midḥati ol ṣadr-ı güzīniñ
Bu naẓm-ı terī yād-ı dil-i zāre düşürdi

Dā'im niçe ḥamd eylemeyem kim bizi Bārī
Zātıñ gibi bir kerem-kāre düşürdi

ve lehū

Hemīşe ḳaṭ'-ı cāh eyler olanlar ʿilmden ḫālī
Maḳāmı pest olur olsa terāzūnuñ kefi mālī

(10) ve lehū

Tengnā-yı ġurbeti eyler hemīşe āşiyān
Bī-namāzānıñ būn-i ġūşunda gülbeng-i ezān

ve lehū

Gözin yumsa gelürdi pīşine timsāli maḥzūnuñ
Gice Leylī'den olmuşdı ʿibāret ḥ̆ābı Mecnūn'uñ

ve lehū

(15) Görüp naḳş-ı sūm-i Leylā'yı ṣaḥrāda dimiş Mecnūn
Yüzi gülmiş beyābanıñ ser-ā-pā bunda bir iz var

S ı r r ī [1]

Ol ḥ̆āce-i dīvān-ı belāġatiñ nām-ı zāt-ı pür-maʿrifet-leri İbrāhīm olup pīş-gāh-ı Ḳosṭanṭıniyye-i bihīn-i ʿtibār-da leb-i deryāya meläḥat-nisār ôlan medīne-i Üsküdār'dan olup kumāş-ı reng-ā-reng taʿbīr-i dil-peẕīr olan şuʿarā-yı bī-naẓīrlerdendir. Dīvān-ı hümāyūn küttāb-ı vālā-cenāb (29) zümresinden olup baʿż menāṣıb olmuşlar idi. Müretteb dīvān-ı

1. Matbuda 344. s.dedir.

belāġat-ʿunvānı ve miyān-ı erbāb-ı ʿirfānda ʿuluvv-i şānı olan suḫan-perverāndandır. Küşāde-ṭabīʿat pür-maʿrifet bir nerd-i meydān-ı maʿārif-i bī-pāyān olup ẕihn-i āteş-pāresin dest-i ẕekā dāʾimā idāre itmegin şuʿle-i cevvāle gibi bī-karār ve aḥibbāsına nāzikāne reng itmekde bī-iḫtiyār idi. Pençe-i (25) nāzik-benān-ı terbiyyesinden nümāyān olan leṭāyif bir yere cemʿ ve taḥrīr olunsa ḫᵛāce-i Naṣrü'd-dīn'iñ meẕāḥikinden eltāf ve ber-ter bir mecmūʿa-i dil-peẕīr ve yārān-ı ṣafāya ceste ceste eyledigi rengler tār u pūd-ı beyān (119b) u taʿbīr ile nesec-i nesīc-i ḫoş-kumāş-ı takrīre alınsa sebk ü nümāyiş-i ʿālem-gīr bir leṭāyif-nāme-i bī-naẓīr olurdı. Ḥarf-i elf'de ḥikāyet ve ẕikri sebḳat iden şāʿire Ānī Ḳadın merḥūmeniñ dīvānına eyledigi kār-ı bedīʿu'l-eṭvār gibi niçe merdāne laṭīfeleri mecmūʿa-i aḥbāb-ı sadākat-kārda meşhūd-ı dīde-i iʿtibār olmuşdur.(5) Laṭīfe: Ez-cümle şāʿir-i merḳūmuñ cümle-i leṭāyifindendir ki şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'de Şehzādebaşı ḳurbünde sūḳ-ı kebīrde olan ʿaṭṭārlardan eczā-yı şerīf kitābet ider ʿİmād Çelebi nām bir pīr-i rūşen-ẕamīr uʿcūbe-i yādigār olup dükkānı ʿaṭṭāra maḫṣūṣ olan envāʿ-ı ʿaḳāḳīr ile māl-ā-māl ve ināʾu şurūf ile eṭrāf-ı dükkānı tā-be-saḳf pür olup dārūḫāne miṣāl idi ve her bir ṣarfıñ üstünde (10) derūnunda maḫfūẓ olan maṭlūbuñ ismi ketb ü imlā olmagla ḥīn-i iḳtiżāda dört beş ayaḳ ḳademe nerdübān ile bālā-yı merāma suʿūd eyleyüp lāzım gelen nesneye āmāle dest-i taʿdiye eyleyüp inzāl ve eyādī-i müşteriyāna minvāl-i meşrūḥ üzre meṭālibin defʿ ü iʿṭā itmekle küllī yevmin icrā-yı ṣanʿat-ı cerr-i

iştkāl itmekde idi. Bir gün mütercem-i nāzik-nihād ber-vech-i mu'tād mezbūr 'İmād'a 'arż-ı (15) dīdār idüp İmād-ı merkūm ber-muktezā-yı zimmet-i ehl-i bāzār bir tama'kār-ı yādigār olmagla kable's-selām mezbūrūñ pīş-gāhında nice mukaddimāt-ı maşnū'a bast u īrād ve sad-güne kumāş-ı dil-pezīr-i edā ile 'arż-ı hubb u vedād iderek 'İmād merkūmu hitāb idüp ey peder-i buzurgvārım vey yār-ı gār-ı vefā-dārım niçe demlerdir ki bu ümmīd ile āteş-i ārzū fürūzān ve derūnum nār-ı iştiyāk ile (20) külhanlar gibi sūzāndır. Müddet-i medīddir ki ez-dil ü cān Sultān Mehmed Hān Cāmi'-i şerīfi kurbünde olan Karaman'ın efvāh-ı nāsda dāstān olan çüregine be-gāyet ārzū-mend ve şevk-i cünbānım. Tahkīk-i 'ale't-tahkīk bir vefādār-ı şefīk ol nān-ı ārzū-dermāndan bu sā'il bāb-ı ihsānına bir pārelicek götürmek lāzım gel-se ol reh-rev-i rāz-ı mahreme kırk para ücret-i kadem(25) vırmek 'ukde-i 'azmimde musammemdir dīdikde 'İmād dīdik-leri yādigār mev'ūd olan gurūşun nām-ı sürūr-encāmın is-timā' itdigi gibi sikke-i hasene-i mev'ūd mazrūb-ı hayāl-i çeşm-i kebūdı olup bī-sabr u ıstıbār (120a) ve ārzū-yı nokra ile cāme-i ārāmı pāre pāre olup bī-karār oldıgından nāşi tama'-ı hāmıdan ihtirāz ile meyelān-ı tab'ın iş'ā-ra delālet ider bir terkīb-i 'icāletü'l-vakt ile şūret-i hātır-nüvāziye āgāz eyleyüp egerçi bu hengām-ı pīrīde yār-ı vefā-sāzlarına bu güne sefer-i dırāz tākat-güzār-dır fe-ammā hātırıñız içün berāy-ı mihmān-nüvāzı irti-kāb-ı zahmet-i şitāb olunur. Mev'ūd olan akçaları i'tā idiñ varalım hidmetiñiz edā idelim dīdikde Sırrī daha

ıżmār-ı esrār-ı ḳaṣd idüp sen musınn ü iḫtiyār ve bir merd-i celīlü'l-i'tibārsıñ. Bī-pervā böyle teklīfden ḥayā iderim bir miḳdār basṭ-ı i'tiẕār ve mezbūr 'İmād-ı sāde-dil daḥı ne mā ni' bizler ḥelāl iderüz.(10) Ṭek hemān mih-mānımız memnūnumuz olsun diyü tekrār ṭaleb ile iḫtiyār-ı zaḥmetden gürīzān olmadıḳların iş'ār eylediklerinde mev-'ūd olan pāraları merḳūmuñ dest-i ṭalebine def' u i'tā eyleyüp bī-çāreyi dükkānına bir merḥale mesāf e olan sūḳ-ı Ḳaraman'a rū-be-rāh itdigi gibi yār ü aġyārdan ḫālī dükkānına nigerān ve āyā tīz elden 'İmād'ıma ne reng ide-yim diyü pīrāmen-i dükkānda ḫayālī cevelān iderken der-ḥāl bu tāze ḫayālī taṣmīm-i taṣavvur-ı bāl eyleyüp etrāf u cevānibe müretteb ü mevżū'a olan 'aḳāḳīriñ zurūfın in-dirüp bir ṭarafda olan şey'i öbür ṭarafa ḳoyup bi'l-cümle tebdīl ve 'aḳāḳīrden aḥad-ı hümāyı āḫir ile taġyīr ve taḥvīl eyleyüp yerlü yerine vaż' itmekle hey'et-i sābıḳ-ların tertīb ütaṣvīr ve maḳām-ı inkārda ḳı'de-niṣīn-i(20) sükūt olmaġla muntaẓır-ı ḳudūm-ı pīr olup biraz zamāndan soñra merḳūm ḫidmet-i me'mūrundan 'avdet idüp meā'ūlün kendüye def' ü i'tā eyledikde iẓhār-ı memnūniyyet ve nān-dan bir miḳdār tenāvül itdikden soñra def'-i sıḳlet ider yollu ḥareket ve sūḳ-ı merḳūmanıñ ḳarşu cānibinde olan dekākīniñ biriniñ pes cāmına pinhān ve dūr-bīn-i ḫudā'ın-dan (25) 'İmād-ı derd-mendiñ aḥvāline nigerān olurdı ki ol esnāda erbāb-ı ḥācātdan ba'ż kes gelüp maṭlūblarınıñ semenin edā żımnında 'aḳāḳīrden ba'ż şey'i iltiçā itdik-lerinde 'İmād faḳīr daḥı müşterīsiniñ maṭlūbı olan (120b)

şey'i müretteb dizilü olan zurūfa bakup üstünde mestūr olan yārtalardan kangı zarf lāzım ise indirüp kapağın açdıkda içinden hilāf-ı me'mūl ve mübāyin-i mestūr emrler zuhūr eyleyüp bī-çāre āyā aslında vaż'ında galat mı eyledim ve evvel hurūfı ile zarfa derc itmekle sehv mi vāki' oldı diyü (5) harf-i evvelde matluba şebīh olan bir zarfı dahı indirüp anı dahı nigerān oldukda andan dahı hemçünān hilāf-ı kitābet bir nesne nümāyān oldukda müşterīnin pārayı eline virüp var müselmān bir gayrı 'attāra mürāca'at eyle. Biz veled-i zinā şerrine ugramışuz diyüp tālibi def' itdikden soñra bī-çāre her ne kadar zurūf ve evanīsi var ise indirüp yerlü yerine vaz' u cem (10) ve ke'l-evvel tertīb idince bir iki gün bāzārlığından kalurdı. Böyle böyle nice renglerī güzerān eylemişdir ki her biri bir re'sihī bir dāstān olmağla şāyāndır. Be-gāyet latīfe-kār şūh u şen bir yādigār idi. Miyāne-i ahbāb-ı bī-hemtāda nemek-i meclis bir nedīm-i meclis-ārā idi. Sene bin yüz on bir hudūdunda irtihāl ve civār-ı rahmet-i Rahmān'a intikāl bu āsār-ı müstetāb müretteb Dīvānı'ndan bu mecelle-i celīleye sebt ü tahrīr içün intihāb olunan eş'ārındandır.

(15) Beyt

Al-hazer olma esīr-i nām mānend-i nigīn
Rū-siyāh eyler seni eyyām mānend-i nigīn

ve Şehū

Ruhsārın üzre tāze hat-ı müşg-bū mıdır
Ceyş-i Habeş'le millet-i Rūm'a guluvv mıdır

Zülf-i dırāzıñ itme buhāne ḥıramına
Zencīr-i meve māni'-i reftār-ı cü mıdır

(20) ve lehū

Ṣadā-yı çāk şanman güç olan dāmān-ı Yūsuf'dan
Figān eylerdi 'iṣmet dest-i küstāḥ-ı Züleyḫā'dan

ve lehū

Deheniñ tengine bir söz mi bulunmaz ammā
Münevver ol nükte-i ser-besteyi ta' birdedir

ve lehū

(25) Kānūn-ı muḥabbet ki fürūzān ola bir kez
İtfā' idemez 'āşık anı çeşm-i teriyle

ve lehū Mu'ammā be-nām-ı Zekī

Ṣıḥḥate nā'il olurdı ġayrı cān-ı nā-tüvān
Alsalar a'zā-yı rekden bir iki üç ḳatre ḳan

(121a) S ü r ū r ī [1]

Nām-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Ḳasaba-i latīfe-i Ebī Eyyūb'den ẓuhūr eyleyip re'īsü'l-etibbā Zeyne'l-'ābidīn Efendi'den mülāzım ve ḳırḳ akça medreseden münfaṣıl olduḳlarından soñra biñ altmış yedi recebinde Ṣafiyye Ḫātūn Medresesine ibtidā-i hāric ile müderris olup devr-i medāris-i mu'tāde iderek Süleymān (5) Subaşı Medresesinden biñ toḳsan altı cumādāsında Lefkoşa ḳāżīsı olup ḳażā-i mezbūrdan ma'zūl oldukdan soñra tekrār toḳsan sekizde yine ḳażā-i merkūmaya ol beldeniñ fetvāsı inzimāmiyle ṣāniyen ḳāżī olup toḳsan toḳuzda ma'zūl olup Ḳostantıniyye'ye 'avdet ve ol esnāda dār-ı bekāya rıhlet eyledi. Şi'r ü inşāya ḳādir mecmū'atü'n-nevādir bir żāt-ı celīlü'l-me'āşir idi.

1. Matbuda 349. s.dedir.

Bu güftār cümle-i āşārındandır.

(10) Ġazel

Ġoncayı açdı nesīm-i gülşen-i müşgīn-i yār
Bülbülün günlün küşāde eyledi bād-ı bahār

Zülfi sevdāsına düşmüş sünbül-i sevdā-zede
Kendisin kılmış perīşān nītekim zülf-i nigār

S e z ā y ī [1]

Nām-ı şerīfleri Ḥasan ve vādilerinde vaż'-ı dilberāneleri müstaḥsen Gülşenī meşāyiḫinden bir gül-i gülşen-i belāġat ve erbāb-ı ṭabī'atden bir bülbül-i hezār-destān-ı bāġ-ı fesāḥatdir. (15) Fi'l-asl şehr-i Nora'da vilāyet-i vücūda vaż'-ı kadem ve ṣaḥīfe-i şuhūdında sevād-ı erkām-ı vücūdı himmet-i bülendi bi'l-külliye izāle itmeğin çeşm-i ḥakīkat-bīnine dünyā-yı denīyi ke'l-'adem eyleyen āgāhlardandır. Dārü'n-naṣr ve'l-meymene şehr-i Edirne'de 'ummān-ı ḥakīkatiñ gevher-i nāyāb-ı 'ārif-i peşendi cevher-i genc-īne-i irşād merḥūm La'lī Mehmed Efendi ḥażretlerinden edeb-i ṭarīkat-i Gülşeniyye'yi taḥṣīl ve eşmā-i 'aliyye-leri (20) sülūk-ı seniyyeleri üzre tekmīl eyleyüp 'ārif-i żāt ve vāķıf-ı esrār-ı ṣıfāt oldukdan soñra fāyiż-i sūd-ı ṭarīkat ve hāyiz-i rütbe-i ḫilāfet olup naẓar-ı kīmyā-eser-i şeyḫ-i 'ālī-himmet ile 'azīz-i merḥūmuñ intikālin-den soñra yerlerine seccāde-nişīn-i meşīḫat olmuşlardır. Sehā-yı sahv u feraġda kavvāl-i bi'l-ḥakk olan lisān-ı ġayb-āşināları ba'ż güftār-ı tasavvuf-şi'ār ile suḫan-sene-i belāġat (25) ve 'ālem-i ma'nāda ḥasb-i ḥāl-i maķāl-

1. Matbuda 350. s.dedir.

leri ile fi'l-cümle nakl ü ḥikāyet iderler idi. Lisān-ı taṣavvuf üzre müretteb Dīvān ve miyān-ı meşāyiḫ-i Gülşeniyye'de şöhret-i nām u şānı vardır. Bu güftār ol şeyḫ-i celīlü'l-mikdārıñ cümle-i āşārındandır.

(121b) Ġazel

Mir'at-ı dilde ʿaks-i diḫāra-yı seyr idiñ
Genceīne oldı ḳaṭrada deryāyı seyr idiñ

Āmāc-ı tīr-i ġamzesi itdi o ḳaşı ya
Gel Rüstemāne çekdigimiz yayı seyr idin

Rūyinde yārıñ ʿaks-i dilim (yā ki bir demim)[1]
Ḥālī degil bu mükteli maʿnāyı seyr idiñ

(5) Dilde tenezzül eyledi ol şāh-ı ʿarş-cā
Ḫar-geh-nişīn-i ʿālem-i bālāyı seyr idiñ

Ḫaşdan sezā-yı kākül-i dilberde bend olup
Taḥrīk-i fitne eyledi ġavġāyı seyr idin

İlāhī

Gülşenīyim nisbetim gülzārdır
Bülbülüm kārım hemīşe zārdır

(10) ʿAndelībim öyle bir güşşende kim
Gülleri ol gülşeniñ bī-ḫārdır

S a ʿ d ī [2]

Nām-ı emcedleri Seyyid Mehmed'dir. Merḥūm nakību'l-eşrāf Esʿad-zāde Efendi'niñ hemşīre-zādesi ve Zeyrek-zāde Ḥāfızı dimekle şöhret-giʿār olan Muṣṭafā Efendi'niñ maḥdum-ı necābet-mersūmıdır. Taḥṣīl-i sermāye-i ʿulūm ve tekmil-i levāzım-ı manṭuk u mefhūm eylediklerinden şoñra na-

1. Nazmda boş bırakılmış, matbudan alındı.
2. Matbuda 351. s.dedir.

kıbu'l-egrāf Zeyrek-zāde (15) merḥūmdan mülāzım ve kırk akçe medreseden münfasıl olup bin toksan altı rebı'inde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām Çatalcalı 'Alī Efendi merḥūmdan ibtidā-i ḫāric elli ile Fāṭıma Ḫānım Medresesine müderris olup ve toksan toksuz muḥarreminde Dabbāġ-zāde Meḥmed Efendi merḥūmdan Fīrūz Āġa Medresesine ḥareket sene-i merkūma cumādāsında yerinde dāḫil i'tibār olunup bin yüz bir cumādā-yı (20) ūlāsında Ebū Sa'īd-zāde Feyżu'llāh Efendi'den Ḳāżī 'Abdü'l-ḥalīm Medresesine ḥareket ve bin yüz iki şevvālinde yine anlardan sāniye-i Hüsrev Kethudā'ya olup bin yüz beş şaferinde raḥmet-i Raḥman'a revan oldılar. Mütercem-i mezkūr aṣḥāb-ı ḥaysiyyetden ṣāḥib-fażīlet nāzik-ṭab' pür-ma'rifet şīr ü inşāda pākize-ta'bīr bir maḥdūm-ı bī-naẓīr idi. Bu güftār cümle-i āṯārlarındandır.

Beyt

(25) Ḥevā-yı zülf-i pür-tābiñle dil āgüfte olmuşdur
Beni lebrīz-i sevdā eyleyen tūl-i emeldir hep

Beyt

Helvā-yı şekkerīn-lebin tīz bulurdı dil
Olmasa yār ile şeker-āb miyānemiz

(122a) Şaṭrancı-ı dehr içinde o şāh-ı serīr-i nāz
Ferzāne-i cihān olacak bir piyādedir

beyt-i merkūma Ṣafāyī, tezkiresinde mütercem-i mezkūruñ aḳreb-i akrabāsından olan ḥarf-i kāfda Kāşif maḥlaṣı ile ruz-nāmçe-i ḥāli keşīde-i silk-i taḥrīr kılınan Es'ad-zāde Çelebi merḥūmuñ olmaḳ üzre taḥrīr eylediği sehv ü ġalaṭ(5)

maḳūlesinden beyt-i meẕbūr bunlarıñ oldıġı maʿlūmumuzdur.

S aʿd ı - i D ī g e r [1]

Nām-ı nāmı ve ism-i sāmileri ʿAbdü'l-bāḳi'dir. Aṣḥābının ḳuvvet-i ḥāfıẓası şenāya şāyān olan memleket-i pür-ḥüsn ü ān medīne-i Van'dandır ve bu mecelle-i celīleye ḥurī-i dil-ı mühmelede terceme leri sebk eylenen mür-ı dürde-i şuʿarā nerdümek-i çeşm-i büleġā şāʿir-i mādīde-naẓīr ü ser-āmed Dürrī Aḥmed Efendi'niñ (10) birāder-i ser-beräberidir. Ḥaḳḳa ki birāder-i muḥteremlerinin naẓırı nādīde oldıġı gibi bunlarıñ daḥı tabʿ-ı çālākları pesendidedir. Bunlar daḥı dīvān-ı ʿālī-kātib-i maʿārif-rātibleri zümresinden olup ʿaṣrımızda egʿār-ı belāġat-āṣār ile revnaḳ-şiken-i şuʿarā-yı Rūm u ʿAcem ve maġbūṭ-ı revān-ı Feyżī-i Hindī-vü Muḥteşem olup ṣafvet-i kandīl-i ḫayālleriniñ fürūzān-ı sāḥa-i maḳāl olan şemʿ-i sūzān (15) zekāya bī-hemāllerine billūrīn-sāġar-ı ser-şār-ı tāb-āver-i bālleri ile istidlāl olunmaḳ emr-i muḳarrerdir ki neşʾe-i ṣabūḥiyyü'l-ʿayār güftār-ı ābdārı hōy-kerde-i sāġar gibi miġkāt-ı ḳalb-i maʿrifet-perverlerinden tereşşuḥ itdikce her bir ḳaṭra-i nikāta ruḫsār-ı bikr-i ḫayāle güyiyā bir ḫāl ve ol çekīde-i mevsūm-ı üşküfte-ġonca gülşen-geh-i ḫayāle ve maẓmūna bir şebābe-i nesīm-miṣāl olup reng-i rūyinden (20) ol şükūfeniñ būya venümāyişi berk ü berinden o meyve-i ter ḳanġı bāġın yādigārı oldıġı maʿlūm ve naḫl-bendān-ı maʿārif olup bi'l-külliye cānib ü sūyı nümāyān

1. Matbuda 353. s.dedir.

olur el-ḥāṣıl maʿrifet-pīşe hoşār-dāniş bir kāmil-ve hā-let-i ḍarrā vü serrāya ṣābır bir mütevekkil bir ẕāt-ı nikū-şemāʾil olup rābıṭa-i ḳalbin sū-yı emne bend ü rabṭa ke-māl-i istinās eylediginden (25) bezm-i cihāna her vaḳt ve her ān yek-kefe terāzū-yı nigāh-ı iʿtibār olan cānib-i eyāsa nigerān olmazdı ve kendi güftārlarından

Beyt

Rubʿ-ı meskūnda olan dūda şemʿ-i ʿışyān
Bir yere gelse ruḥ-ı raḥmete bir ḥāl olmaz

(122b) beyti ile āmil olup ṭaraf-ı ümmīde sedd-i sedīd olan perde-i eyāsdan dīde-i fikr ü hevesin tecrīd ve şevḳ u zevḳden ġayrı güftārda sāmiʿasın maḥrūm-ı güft ü şenīd eylemiş bir şāʿir-i bāhir ve Fārisī ve Türkī murād üzre güftāra ḳādir bir ẕāt-ı maʿrifet-mübādir idi. Bu güftār cümle-i āsārlarındandır.

(5) Ġazel

Dil-i serdir hevā āh itmede żabṭ-ı nefes bilmez
Hümā-yı lā-mekān pervāzedir ḳayd-ı ḳafes bilmez

Degil mānīʿ sirişk-i çeşme müjgān-ı dem-ālūdem
Bu baḥriñ Seʿdiyā cūş u ḫurūşı ḥār u ḫas bilmez

ve lehū

تا صبا از چین زلفت بوی مشک تو کرفت
بحر شوقم از وک موج هوا عنبر کرفت

ve lehū

لبش بوسید م و درج دهانم پر ز شک شد
زبانش را مکید م ذوق دل قند مکرر شد

mütercem-i sābıḳu'z-ẕikriñ semt-i tevārīḫde daḫı maḥāreti olmaġla ednā himmetle ān-ı yesīrde bir tārīḫ-i bī-naẓīr

idordi. Ez-cümle sene biñ yüz yigirmi üçde vāḳı' olan feth-i celīle bu tārīḫ 'ālem-gīrdir.

Tārīḫ

İdince çār-yār-ı rūḥānī didim tārīḫ
Söyündi nār-ı Moskov mu'ciz-i nūr-ı Muḥammed'den

ve biñ yüz yigirmi yedide vāḳı' olan Mora fetḥine bu tārīḫi dimişlerdir.

ve lehū

Ser-i ikrāmı pāy-endāz idüp Sa'dī didi tārīḫ
'Adūdan Mora'yı cebren alup geldi 'Alī Pāşā

S a ' ī d [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Meḥmed Sa'īd ol gonca-i gülistān-ı melāḥat (20) ve āhū-yı nāzik-ḫırām-ı ḥarem-i leṭāfet mecma'-i Yūsufistan-ı kemāl olan ġehr-i bī-hemāl-i cennet-miṯāl Kosṭanṭıniyye'de Ṭōpḳapusı ḳurbünde Yenibāġçede serv-i gülistān gibi nümāyān ve biñ yüz on altı tārīḫinde meh-i tābān-āsā ufḳ-ı mehd-i ẓuhūrdan bedīd u 'ayān olmuşlardır. Mütercem-i mezkūr devlet-i 'aliyyede nice zamān dārü's-sa'āde āġālıġı ile kāmrān olup şöhret ü şānı (25) lebrīz-i cihān olan Yūsuf Āġā merḥūmuñ/zamānında sarāy-ı hümāyunda terbiyyet-kerde olup ba'dehū İzmir Ḍarp-ḫānesi emīni olan Ṭōbḳapulı Aḥmed Efendi nām merd-i memdūḥü'l-enāmıñ maḥṣūl-i bāġ-ı ḥayāt u kāmı (123a) ve nev-bāve-i gülistān-ı ārāmı olup 'aṣrımızıñ pāk-dāmen-i 'iṣmet olan erbāb-ı ma'rifetlerinden bir bülbül-i gülzār-ı suḫandır ki Fārisī ve Türkī eş'ārda ṭab'-ı mūziki be-ġāyeṯ nāzikāne

1. Matbuda 355. s.dedir.

ve güftār-ı pākīzesi bī-bahāne olup şeb ü rūz ʿilm-i şerīfe saʿy ü iḳdām eyleyen meḥādīm-i kirāmdandır (5) Bu güftār-ı şeker-nisār ol ṭūṭī-i āyīne-i ḥüsn ü cemālīñ cümle-i suhan-ı ābdārındandır.

Gazel

Çıḳdı eğlim çerḫa ṭarf-ı devre-i nezzāreden
Ṭāsa vardı āb-ı çeşmim ḥalḳa-i fevvāreden

Böyle tīz oldukça şemşīr-i zebān-ı ṭarīmiz
Ḳurtulur mı ḥāṭır-ı ḥāsid Saʿīda yāreden

S a ʿ ī d - i D ı g e r [1]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Ālü'ş-şadr şemsü'ż-żuḥā ve ḳamerü'l-bedr (10) ẕāt-ı maʿmūr pīr-i pür-nūr velī-rütbe celī-mertebe ḥasenetü'l-eyyām şeyḫü'l-islām melek-ḫaṣletlerīñ bülendi merḥūm u maġfūr Meḥmed Ṣādıḳ Efendi'niñ aḳreb-i aḳrabāsından olup ṭarīḳ-i ʿulemā-i maḳbūlden ḥarem-i sālis olan Ḳuds-i şerīf ḳażāsından maʿzūl olan maḥbūb-ı ḳulūb eeille-i kirām Meḥmed Emīn Efendi nām ẕāt-ı maʿrūfü'l-emāmıñ maḥdūm-ı vālā-mekāmıdır ki (15) ترمودہ evrāḳ-ı nihāli ārām-gāh-ı tüḳūfe-i etfāl-i ʿizz ü iḳbāl olan Ḳostanṭıniyye-i bī-hemāliñ mużāfātından Beşiktaş ḳurbünde Ṭolmabāġçe'de gül-ġonca-i vücūdı meḥr-i şuhūdı pister-i ẓuhūr-ı ʿālem-i sūd eyleyüp o gülşen-gehde mürġān-ı aḳrān-ı ḫoş-āyende-elḥān ile hem-zebān-ı ʿirfān olup taḥsīl-i kemāl ve saʿy ü iştiġāl iderek hilāl-i vücūd-ı pür-istiʿdādı bedrü't-tām-ı ufḳ-ı (20) kemāl olup meḥādīm-i kirāmıñ lāzım-ı ẕāt-ı sütūde-ṣıfātı olan derece-i dakīka-

---

1. Matbuda 356. s.dedir.

şināsīye vāṣıl sā'at-be-sā'at mūnebbih-i her intibāh olan ṣandūkatü'l-ḫayāl-i ma'ārifin her-san'at-ı mu-ya bārık misāline selīka cünbān-ı iste'dād-ı kemāl olmağla her emr-i ma'ārifde taḥṣīl-i nāmdü'l-vaḳt-i istidlāl olmaḳ mertebelerine nā'il olup 'aṣrın üdebāsı miyānında müşārün bi'l-benān ve vaḳtiñ şu'arā-yı (25) pāk-güftārlarından bir de'b-i nükte-dān olmuşlardır. Bu güftār ol merd-i tāmmü'l-'ayārıñ cümle-i āṣārlarındandır.

Maṭla'

Hemān ser-tīz-i gamzenden gönül āsūde ḥāl olsun
Kemān ebrūlarıñdan çekdigim ḳat ḳat helāl olsun

(123b) S a k ī m [1]

Maḥlaṣ-ı merḳūm ile şöhret-şi'ār olduḳlarından miyāne-i rāst-reftārān-ı cihānda maḥlaṣlarınnāmlarına ġālib olup nām-ı şerīfleri ġayr-ı meşhūr oldıġından bu mecelle-i celīle-i 'irfānda keşīde-i silk-i sütūr kılınmadı. Belki sā'ir rūznāmçe-i ḥālleri iḥāle-i ma'nā-yı maḥlaṣ-ı nādir-i berīberleri olunup maḥlaṣları iktifā-i (5) bā'iṣ-i ṭayy-ı imlā olmuġdur. Bu beyt anlarıñ olmaḳ üzre meşhūrdur.

Beyt

Sendedir cümle hevā vü heves ü efkārım
Seni söyler güzelim söylese ṭab'-ı zārım

S ü k ū n ī [2]

İsmi Aḥmed'dir. Istanbul'da ẓuhūr itmişdir. 'Aṣrıñ şu'arāsından bir mütehavvir-i yādigār olup niçe zamān

1. Matbuda 357. s.dedir.
2. Matbuda 357. s.dedir.

Şām'da muḳābeleci ve rūz-nāmeci olmuşlardır. (10) Ṭab'ı hünerle cesbān ve 'ādeti hicv ü ḳadh ile tekdīr-i yāran idi.

Li-münşi'ihī

Hicve mā'il olanıñ 'ākıbeti ḫayr olmaz
Noldı gördüñ soñunı sen Bir iki heccāvīñ

Mütercem-i mārü'ẕ-ẕikr biñ yüz on bir tārīḫinde Şām'da iken intiḳāl eylodi. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Ġazel

Ḥarīḳ-i āteş-i 'aşḳım ne dāġ lazımdır
Ne ḫānkāh-ı dilimde çirāġ lāzımdır

(15) Ḥarīf-i meclis-i pervāne şu'le-āşāmım
Bana ne meykede vü ne ayaġ lāzımdır

O 'andelīb-i gülistān-ı vuṣlatım ki bana
Müdām seyr-i gül-i deşt ü bāġ lāzımdır

Olunca bādiye-peymā-yı menzil-i maḳṣūd
Dil-i Şükūnī gibi güm-gürāġ lāzımdır

S e l ī m G i r ā y Ḫ ā n [1]

İbni Babādır Girāy Hān.Hān-ı merḥūm biñ seksen iki ẕü'l-ḥiccesinde 'Ādil Girāy Ḫān'ıñ yerine Kırım Ḫānı olup seksen sekizde maʿzūl baʿdehū (20) toḳsan beş ẕü'l-ḥiccesinde şāniyen ḫān olup biñ yüz iki cumādā-yı āḫiresinde ḫānlıkdan ferāġat eyleyüp ḥacc-ı şerīfe devlet-i 'aliyyeden meʾẕūn olup deryādan Mekke-i mükerremeye 'azīmet idüp ol şerefi dahı ḫāyiz olduklarından soñra biñ yüz dört muḥarreminde şālişen yine Kırım ḫānı olup yüz on şa'bānında

1. Matbuda 358. a.dedir.

yine izn ile hacc-ı şerife ʿazīmet ve hanlıkdan feragat eyleyüp baʿdehu (25) yüz on dördünde raḥmeti yine han olup biñ yüz on altı ramażānında hān iken Kırım'da intikāl eyledi. Ehl-i zevk ve hoş-sohbet saz ü sözsüz der-ḥesāb olmaz bir hān-ı ṣāḥib-ṭabīʿat idi. (124a) Ṭabīʿat-ı şiʿriyye bi'l-irs kendilere intiḳāl eylemiş idi. Peder-i buzurgvārları Sulṭān İbrāhīm Hān ʿaleyhirrahmeti ve'l-ġufrān ʿaṣr-ı şerīfleri guʿarāsından olup Nemzī taḫalluṣ iderdi. Bunlar da nām-ı şerīflerin maḥlaṣ ittiḫāẕ eyleyüp niçe nāzik güftār ile āzmāyiş-i ṭabʿ itmişlerdir. Bu güftār cümle-i āṣārlarındandır ḥālā elsine-i nāsda beste olup yād olunmakdadır.

Ġazel

Dirīġ o tāze nihālim hevā nedir bilmez
Belā-yı ʿaşḳ nedir ibtilā nedir bilmez

Derūn-ı sīneye zaḫm urmagı bilür ammā
Ṭabīb-i tāze-hevesdir devā nedir bilmez

Ġazel

Bir āfet-i āşūb-ı zamānsın zālim
Şūriş-fiken-i her dü-cihānsın zālim

Ṣad el-ḥaẕer ol ġamze-i tātārından
Yaḫşı bilürüm seni yamansın zālim

S e l ī m E f e n d i [1]

Nām-ı nāmīlerin maḥlaṣ ittiḫāẕ eyleyüp aṣār-ı celīlü'l-miḳdārlarında Selīm diyü güyā olurlardı. Ol mecmūʿa-i edeb ü ʿirfān olan ser-tāc-ı cümle-i dānişverān bosna każāsın-

1. Matbuda 359. s.dedir.

dan ma'zûlen intikâl eyleyen Hüseyin Efendi (15) nâm nikûhasâlin mahdûm-ı necâbet-mersûmı olup bin yetmiş beş târihinde mehd-i vücûda pâ-nihâde-i tegrîl olup tahsîl-i ma'ârif-i bî-hesâb ve fazl u hünerden hatt-ı evfer iktisâb eylediklerinden sonra bin toksan târihinde Âga-zâde İsmâ'îl Efendi merhûm Kuds-i şerîf kâzîsı oldı anda ol mansıb-ı celîliñ teşrîfâtından birinden mülâzım ve kırk akçe medreseden münfasıl olup bin toksan toksuz târihinde Sabbâg-zâde Mehmed Efendi merhûmdan ibtidâ-i (20) hâric elli ile bir medrese-i celîleye olup tarîk-i 'aliyyeye duhûl eylediklerinden sonra gedâyid-i tarîkı çekerek hareket-i altmışlı ile Siyâvuş Paşa Medresesine geldiklerinde derûn-ı safvet-mümünlarında kanâ'at-ı istikrâr-ı tâmm bulmakla târikdan ferâgat ve ol esnâda medîne-i Burûsa'da münhall olan Murâdiye Medresesin (25) ihtiyâr idüp bin yüz yigirmi iki târihinde medîne-i Burûsa'ya hicret ve bir müddet ol diyârda 'uzlet ihtiyâr eylediklerinden sonra merkez-i kemâl olan zât-ı nikû-hısâlleri dâ'ire-i devletden bîrûn bir kemârda kûşe-nişîn-i inzivâ(124b) olup hâric-i sûr-ı 'inâyet kalmak şâyeste vü revâ görülmeyüp bin yüz yigirmi yedi târihinde nişâncılık mansıbı ile âsitâne-i 'aliyyeye da'vet buyurılup ol sâlde vâkı' olan sefere âsaf-ı 'asr ile bile 'azîmet eyleyüp ba'dehû andan gelüp Istanbul'da mansıb-ı merkûmdan ma'zûlen (5) bir kaç zamân sâkin oldukdan sonra bin yüz yigirmi sekiz sâlinde medîne-i Üsküdâr kazâsıyla cebrü'l-hâtır buyurılup 'âdet üzre zabt idüp ma'zûl olduklarından sonra bin yüz otuz iki

târîḫinde sulṭân-ı celîlü'ş-şân-ı devrân pâdişâh-ı bı-akrân es-sulṭânü'bni'ş-sulṭâni'ş-sulṭâni'l-ğâzi Aḥmed Ḫan ibnü'ş-Şulṭân Muḥammed Ḫân ḫalledallâhu ḫilâfetehu ve ebbede saltanatahu (10)ḥażretlerinin 'ilm-i şerîfe kemâl mertebe raġbet-i hümâyûnları olmağla Karaġ-ı Cedîd'de cennet-miṡâl bir kitâb-ḫâne-i âlü'l-âl bünyâd buyurup ol beytü'l-'ilmin enderûnını cümle-i fünûndan kütüb-i müteneww'a ile mâl-â-mâl eyleyüp ol bük'a-i mübârekeye fu'alâ-yı zamândan mecmû'atü'l-'irfân bir ẕât-ı bülend-akrân h'âce ta'yîn buyurılmaḳ merkûz-ı irâde-i hümâyûn-ı pâdişâh-ı dev ran olmaġın mütercem-i memkûruñ (15) vücûd-ı bihbûdı ḥilye-i kemâl ile ârâste ve ol müfẓâl-i nâ-ġilmâde-'adlilin ẕât-ı pür-ifẓâli faẓîlet-i bâhire ile pîrâste olmaġın ol dârü'l-ilm olan kitâb-ḫâne-i cedîde mu'allim naṣb u ta'yîn buyurılup cümleden mümtâz ve bu iltifât-ı hümâyûna sezâvâr buyurulmağla akrânından bu keremle ser-firâz olup esnâ-yı taḥrîr-i tezkiremizde bu ikrâm ile mükerrem ve bu luṭf-ı 'amîmü'n-nevâl ile muḥterem (20) idiler. Ḥaḳḳâ ki defîne-i ma'rifet ve genciîne-i cevâhir-i faẓîlet olan vücûd-ı 'âlîleri yegâne-i zamân ve müğârin bi'l-benân cümle-i hüner-verândır. Etrâf-ı havâliğe taḥrîrâtı ekṡer min en yuḥṣâ ve müdevven te'lîfâtı ve yâdigâr-ı dest-i iḳtidârları olan mecmû'aları bî'ḥaddü iḥsâdır. Ḫuṣûṣan fenn-i edebiyyâtda Baḥr-i Zeḫḫâr ve Żarrâr nâmıyla müsemmâ olan fenn-i naḥvde mecmû'a-i laṭîfi 'âmme-i cihâna nâfi' (25) bir tuḥfe-i yâdigârdır. Bu feżâ'ilden faẓla elsine-i ḫelâḳada feṣâḥat ve belâġat üzre zâde-i ṭab'-ı ra'nâları olan güftâr-ı bi-

hemtâları revnakde rûy-ı ʿarus-ı ebkâr-ı efkar ve ziynet-bahş-i şiʿr ü eşʿar ve erbab-ı ṭıbâʿ-ı selâmeye medâr-ı iftihârdır. Bu bir kaç (125a) ebyât-ı dil-ârâ ol fâzıl-ı bî-nazîrîn zâde-i ṭab -ı semîrleri olan âsar-ı dil-pezîrdir.

Ġazel

Ġarîb ol ġurbet-i ehl-i derde ṣaḥrâ-yı selâmetdir
Bu ḫalk içre kişi bîgâne olmak başka ḫalvetdir

Ṣadâ-yı ṣıyt-ı şöhretden sakın kim şöhret âfetdir
Ney ü ṭanbûrı seyr eyle ser-â-ser dâġ-ı ḥasretdir

(5) Suʿûd u naḥsı nâm-âver nücûma nisbet eylerler
Hele rindâna bî-nâm u nişân olmak saʿâdetdir

Ḫayâl-i reng-i meyle mest olur dil lʿl-i dilberden
Bu bâġa ebr-i taṣvîr-efşere baḥş-ı ṭarâvetdir

Miṣâl-i peyker-i yârânda ancaḳ ġayrı yok deyyâr
Perî-zâr-ı dil-i ʿuşşaḳ bir vâdî-i ḥayretdir

Mey-i ʿaşḳ ile ser-mest ol da dünyâyı temâşâ ḳıl
Selîmâ kendiden ġitmek ʿaceb seyr ü siyâḥatdir

(10)

ve lehû

Bu dâġ-ı dil ki sînemde açıla her bün-i mûdan
Zebân-ı âteşîn-i iştikâdır ol teníik-hûdan

Uçandım ṣayd içün ol kebk-i reftârı tekâpûdan
Uçurdum şâh-bâz-ı ḳuvveti yeʾsile bâzûdan

Keser feryâd ü zârın irişince seyl-i deryâya
Beli mümkindir almak ẓevḳ-ı vaḥdetden ḫaber-cûdan

Ṣadâ-yı ābşâr/mey kulaġından ıraġ olmun
Ṣakın girdâb olur zâhid ġeçilmez soñra ol sûdan

(15) Gehî bîm-ü gehî ḫaşletle ol ḫûrşîd- ṭalʿatdan
Miṣâl-i leva-i ḥırbâ ṣâyiʿ itdim renġini rûdan

Ḫayâdan ġonca-i laʿliñ eger neşgüftedir ammâ
Gümülden nice düşnâmıñ işitdik çeşm ü ebrûdan

Mey-i naḥvet-resān-ı cāh u iḳbāle ḥarīṣ olma
Nebūk-pādır Nelīmā bu çerābın neş esi budan

ve lehū

(20) Ḳayl-i ṭirişke virdim aḳın kūy-ı dilbere
Dil virem anda bir gözi ḫūn-rīz kāfire

Uşşāḳa kibr ü kīn ile bir ḳaṣdı var gibi
Bir yere geldi kaşları itdi müşāvere

Dil ḳaldı pür çemende araṛken ḳonaḳ yerin
Āḫir dügürdi kendüyi bir bī-mān yere

Dīdār-ı ceyş-i ḥüsni yazıldı çelip ḫaṭı
Serdār-ı kāfil olsa revādır bu leşkere

Sāḳī ayaḳ ayaḳ yürüt imdādına meyi
(25) Ġam ḫaylı demdir itdi Nelīm'i muḫāṣara

Bu güftār daḫı ol fāżıl-ı nāmdārın lisān-ı Arabī'de olan āşārından bir ḳaṣīde-i ġarrā-yı Mütenebbī-edāsındandır.

Arabiyye

(125b)

شوقی ابی من ان اکف عنانی — وهوای فی سلمای دون هوانی
کیف الکرا وملم عیف خیالها — من کل لذا شتهیه بهانی
ولقار قلبی صرفها وخریها — ویشیر بلسهما علی ضمانی
یا ما امیلحها سجلو مهها — لولا مرارة هجرها بشتانی
وتحال فی الحانها من سکرها — ثمل تمثل لشغر بلسانی
کیف الوصال وحال دون عیونها — صداحوا جبها بسمر سنان
ولحاظها بمخاذم کشارف — وعوازلی بتقارب وطعان
فایست قلبی وکل صماعتی — قد خیل بین العیر والنزوان

Latîfe: Mütercem-i mezkûr ʿaṣr-ı Sultan Mustafa Hân-ı Bâ-nî'de şeyhü'l-islâm (10) olan Seyyid Feyzu'llah Efendi' niñ zamân-ı fetvâlarında anlarıñ mektûbcılığı hidmetinde olup iktisâb-ı rütbe-i nedîmi itmişlerdi. Ol eşnâda bir gün mütercem-i bî-nazîr ḥazret-i şeyhü'l-islâmıñ tertîb-i silsile idecekleriden ḫabîr olmalarıyla merḥûm-ı mezbur baʿde'l-ʿaṣr fetvâ-yı şerîfeleri imzâ iderken bu faḳîr-i nâbâyı bir varaḳ-pâreye taḥrîr ve genc-i ikrâmların tes-yîm idüp ʿarż-ı nâdi-i devlet-maṣîrleri kılmış idi.

(15) Rübâʿî

İtdi keremiñ Seyd ile Amr'ı mükerrem
Olmaz mı Selîm'iñ dahı şâd u mükerrem
Bu meseʾele fetvâsı nedir sulṭânım
Olur gibi Allâhu teʿâlâ aʿlem

Bu edâ-yı nâzikâneye naẓar-ı kîmyâ-eser-i şeyhü'l-islâmî nigeh-sâz-ı iltifât oldukda ʿazîm istiḥsan ve mülvâziḳ-i ʿâlîlerine şâyân buyurup (20) bu fetvâ olmaza gelmez diyü laṭîfe buyurup ḳarîn-i iltifât buyurmuşlar.

S e l î m D e d e [1]

Kırḳ Dervîş ʿÂlî dimekle şehîr bir vücûd-ı pâkîze taʿ-bîr olup ʿaṣrıñ sütûde-edâ olan şuʿarâsından idi. Biñ yüz senesi ḥilâlinde intikâl eyledi. Bu faḳîr cümle-i âşâ-rındandır. Beyt

Ruḫsâr-ı ser-i zülfüñe dil-beste olanlar
Biñ faṣl-ı bahâr olsa gülistâna çekilmez

1. Matbuda 363. s.dedir. Ist. Üni., 206; Topkapı, H.1272, Millet 766'da Selim Dede başlığı altında bundan sonra gelen Sûzî'nin terceme-i hali verilmiştir. Selim Dede yok

S ü z ī [1]

Sādāt-ı Kesīrü'l-berekātdan Seyyid Ahmed Gelebi nam tāze-zeban bir şā'ir-i hōş-hıram idi. Medine-i Kostantıniyye'de meşhūr-ı āfāk Rahīkī merhūmun dūdmān-ı bülend-revākından olup ol hānedānın zamānımızda pōst-nişīni olan (126a) devletliniñ hafīdi olmağla güftārı berg-i rahīkī kadar neg'e-dār bir şā'ir-i letāfet-şi'ār idi. Bā-āşinā-yı gülçīden-i bāg-ı āmāl iken kāse-i 'ömr-i mūzenīninе sīr olmadımmā-murād sene bin yüz yigirmi hilālinde rahmet-i rahmān'a intikāl eyledi. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

(5) Beyt

Medet ey Bī-vefā rahm it esirge ben dil-efkārı
Kerem itmez iseñ bana eziyyet eyleme bārī

S e y y i d Ṣ a d r ü'd - d ī n E f e n d i [2]

İbnü'l-mevle'l-'ālimü'n-nihrīr es-Seyyid 'Abdu'llāh Efendi.Ol mahdūm-ı sa'ādet-mersūm devlet-i 'aliyyede zīver-ārā-yı ṣadāret-i Rūmili olan 'umde-i nehārīr-i zamān zübde-i efāzıl-ı cihān faẓīletlü 'Uşşākī-zāde (10) es-Seyyid 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ mahdūmları olup faẓl u ma-'ārifle ārāste ve ḥalīle-i kemāl ü edeb ile pīrāste bir zāt-ı melek-ṣıfātdır ki 'ulūm-ı vālāyı bi'l-cümle sa'ādetlü peder-i muhteremleri efendi ḥażretlerinden tekmīl ve ve sermāye-i mahdūmiyyet olan ma'ārifi kātıbeten taḥsīl eyleyüp meḥādīm-i kirāma muhtaṣṣ olan mülāzemetle mükerrem olduklarından soñra sene biñ yüz on iki (15) tārīḫinde

1. Matbuda 364. s.dedir. Suzı için s.383'deki dipnota bkz.
2. Matbuda 364. s.dedir.

şeyḫü'l-islâm es-Seyyid eyżu'llah Efendi'merḥumdan ibtidâ-i ḫarîc elli ile Beşiktaş'da vaḳı' Yaḥya Efendi medresesine olup bin yüz on altı târîḫinde şeyḫü'l-islâm ve müfti'l-enâm 'ulemâ-yı kirâmın bilendi Paşmaḳçı-zâde es-Seyyid 'Alî Efendi merḥûmun def'a-i ûlâlarında Ḳoğacı Dede Medresesine ḫareket-i hârîc ile ḫareket ve bin yüz yigirmi târîḫinde merḥûm u maġfûr (20) Ü'd-dâricî ilâ raḥmeti Rabbihi'l-ġafûr Abe-zâde 'Abdu'llâh Efendi ḥażretlerinin def'a-i ûlâlarında Bâzirgânbaşı Medresesine ibtidâ-i dâḫil ile vâṣıl ve bin yüz yigirmi üçde yine Paşmaḳçı-zâde es-Seyyid 'Alî Efendi merḥûmun def'a-i şâniyesinde şâliġen Ankaravî Medresesiyle ḫareket-i dâḫil rütbesine nâ'il olup biñ yüz yigirmi altıda şeyḫü'l-islâm Maḥmûd Efendi'den mûṣıla-i ṣaḥn ile İbrâhîm Paşâ-yı Cedîd'e ve biñ yüz yigirmi sekizde şeyḫü'l-islâm Abdü'rraḥîm Efendi'den Medâris-i Ṣaḥn-ı Ṯemân'dan birine ve biñ yüz yigirmi ṭoḳuzda şeyḫü'l-islâm ve müfti'l-enâm Ebû İsḥaḳ İsmâ'îl Efendi ḥażretlerinden ibtidâ-i altmışlı ile Ebu'l-faẓl/Maḥmûd (126b) Efendi Medrese-i celîlesine ve biñ yüz otuz birde şeyḫü'l-islâm ve müfti'l-enâm 'ulemâ-yı kirâmın bilendi faḍîletlü 'ināyetlü Yeñişehirli 'Abdu'llâh Efendi ḥażretlerinden altmışlı ḫareketi ile Ḫâseki Medresesine ve biñ yüz otuz ikide yine anlardan mûṣıla-i Süleymâniyye ile Üsküdâr'da vâḳı'a Mihrimâh Medresesine pertev-efken-i âftâb-ı iḳbâl (5) olup ḫareket itmişler idi ki bu mecelle-i celîle-i 'irfânı esnâ-yı taḥrîrde ol bilk'a-i refî'a-da ifâde-i ṭalebe-i 'ulûm itmekde idiler. Żât-ı vâlâları

hānedān-ı faẓl u kemālden olup hemçūn hilāl mu'lūm-ı cümle ehālī-i şehr-i faẓl u iftiḫār olmağla evṣāf-ı celīlelerinde beytü'l-ḳaṣīd-i edā mezerkeş-i kelimāt-ı tavīlü'ẕ-ẕeyl-i ıṭrā olmayup ol ḳaṣr-ı refī' ü'ş-şānın kitābe-i 'irfānına āsār-ı dil-ārālarından bir ḳaç güftār sebt ü taḥrīr olunmağa iḳtiżā olunmuşdur.

(10) Ġazel

Ṭarf-ı la'linde 'ayān ḫāl mi tebḫāle midir
Żiynet-efzā-yı dehān ḫāl mi tebḫāle midir

Ḳoḳṭa-i ġonca mıdır yā ser-i mīmī midir
Yoḫsa ey āfet-i cān ḫāl mi tebḫāle midir

Reşḥa-i kilk-i ḳader mi varaḳ-ı hüvīdinde
Bilmedik ḳaldı nihān ḫāl mi tebḫāle midir

Ṣaçer-i ḫatt-ı şu'ā'-ı nigeh-i 'āşıḳ mı
Nedir ey mihr-i cihān ḫāl mi tebḫāle midir

(15) Nerdüm-i dīde-i Seyyid mi düşüp ḳaldı meger
Söyle ey rūḥ-ı revān ḫāl mi tebḫāle midir

ve lehū

Ġamzeñ ḫarāba virdi dili ḫışm u kīn ile
Müşkil muḳāvemet sipeh-i der-kemīn ile

Ḫidmet-güẕār havṣala-i ṣabr olur meger
Sāḳī pür itse cāmı mey-i āteşīn ile

(20) Sīmīn-piyāleyi mey-i gül-reng ile pür it
Vir mübtelāña bir gül-i ter yāsemīn ile

Sūz-ı muḥabbeti dile te'sīr eyledi
Hem-ṣoḥbet olmadın o büt-i nāzenīn ile

Mānend-i 'andelīb ne-dīde viṣāl-i gül
Geçmekde 'Ömri Seyyid-i zārıñ enīn ile

Bu ġazel daḫı müterceme-i mezkūr maḫdūm-ı müşārün ileyhin zebān-ı Fārisī'de olan ġazellerindendir.

(25) نه باشد ارروی جامه رند لااابالی را
قناعت میکند مانند بلبل کهنه شالی را

مبادا تا که رنجیده شوق ازخارگلهاش
برهنه پامرو برگلستان نقش قالی را

میان نازکت را ان قدر باریک تردیدم
نمیدارد تحمل بار مضمون خیالی را

(127a) جفا جوخ را طاقت ندارم بهر احسانش
گران اید تحمل هر ستم بر طبع عالی را

درامید که ایدبوی ان کلپر من سید
توقب میکند صبح ومسا باد شمالی را

S i y ā h ī [1]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Medīne-i Ḳostanṭıniyye mülḥiḳātından Galaṭa nām maḥalden ẓuhūr idüp taḥṣīl-i dest-māye-i 'irfāndan ṣoñra medine-i Ḳostanṭıniyye'niñ ḳısmet-i 'askeriyye maḥkemesinde nice zamān kātib olup giderek bi'l-istiḥḳāḳ ve'l-inḥisār ol gürūhuñ miyārün bi'l-benān-ı i'tibārı olup baş kātibligi rütbesine rātib olmuş idi. Ehl-i ma'rifet ve hōş-sohbet olmagla kibārdan ḳatı çok e'ālī-i vālā- (10) tebāra nedīm ve muṣāḥib-i leyl ü nehār olup 'ubūdiyyet eylediği āsitāneye muḥibb-i an ṣamīm ve yār-ı gār ve mirā'āt-i ḥuḳūḳ eyleyüp vefādār olurdı. Nefsinde ma'rifetli bir ẕāt ve ṣā'ir-ṭabī'at ve ḫatt-ı ta'līḳda beyne'l-enām şöhret ü nāmı olmagla ol asrda şehinşāh-ı cihān olan sulṭān-ı vālā-mekān Sulṭān Mehmed Ḫān-ı (15) Rābi' 'aleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ḥaz retleriniñ Beşiktaş Sarāyında leb-i deryāda binā buyurduk-ları kāşilī ḳaṣr-ı laṭīfiñ kitābelerinde olan ebyāt ve

1. Matbuda 367. s.dedir.

târîh ve ḫatt-ı nâzikâne bu zât-ı sütude-sıfâtındır. Bu güne pür-ma'rifet oldığından kibâr-ı emsâlin bi'l-cümle manẓurları olmış idi. Bunların miyânesinde cümleden ziyâde mütercem-i mezkûrun ḥiddet ü ẕihnine (20) firîfte olanların biri de Kılıç 'Alî Paşa merḥûm idi kim cümleden ziyâdece ol ẕât-ı mekârim-sıfât ile hem-ülfet olup miyâne-i yârânda şeb ü rûz ṣoḥbet ve âsitâne-i pâşâ-yı celîlü'l-ḳadre kemâl mertebe müterreddid idi. Mezbûr ile miyânelerinde böyle imtizâc-ı külli oldığından mûmâ pâşa-yı merḥûm bin ṭoḳsan ṭoḳuzda Trabzon vâlîsi olup (25) Yem-i Siyâh'dan âteş ḳayıḳları ta'bîr olunan fülkeler ile ol cânibe rû-be-râh oldıġından mütercem-i mezkûru istiṣḥâb eyleyüp pâşâ-yı merḥûm ile ol ṭarafa bile giderken sâḥil-i baḥr-i Siyâh'da İğve nâm maḥalle nüzûl eylediklerinde (127b) bi-emri'llâhi te'âlâ def'aten ḥaste olup ol menzilde irtiḥâl ve cânib-i bekâya intiḳâl eyledi. Ḥikâyet: Rivâyet olunur ki mütercem-i mezkûr pâşâ-yı celîlü'l-ḳadr ile bâd-bân-kûşâ-yı 'azîmet olup rûy-ı deryâda giderken hevâ muḫâlif ve giderek telâṭum-ı emvâc ruy-ı deryâda ziyâde olmaġla ḫâr u nâçâr bin belâ ile İğve (5) nâm maḥalle nüzûl iderler. Żarûrî hevâ müsâ'id oluncaya degin ol maḥalde meks ü ârâm iderler. Mütercem-i mezkûr dahı ol ṭaraflara geşt ü güzâr idüp temâşâ iderken ol maḥallin bir ṭarafında bir ḳaç merḳad görüp 'alâ ṭarîḳi'l-laṭîfe merḳadlere ḫiṭâb idüp bî-çâreler şöyle ḳaṣabası höd bu maḥalle ḳarîb idi. Ne 'aceb biraz iḳdâmcıḳ idüp kendinizi bir şenlige düşürmediniz diyü (10) bir vâfir kendi kendüye söyle-

nūp haymesine geldikde henüz ku'ud itmedin fa fur mizacı şikest ve ol gice ol mahalde hastelenip kable'l-irtihal haymesinde dar-ı bekaya intikal itmekle ol mes.adlerin yanında defn olunmak ihtiyar olunup ol ca-ya tenhada ol bi-çareler hem civār oldı. Rahmetu'llahi te ala aleyhi. Bir ma'rifetli şā'ir-i nāzik-güftār idi. Bu eş'ar cümle-i asārındandır.

(15) Gazel

Ey nihal-i serv-i bāg aşub-ı candır perçemin
Ey-levendim sünbül-i bāg-ı cenandır perçemin

Serden aşmış gülşen-i ruhsarın itmiş cilve-gāh
Tāvus-ı nāzik-harām-ı dil-sitāndır perçemin

S i y ā h ī - i D i g e r [1]

Nāmı Mustafā'dır. Fi'l-asl Kıbrıs cezīresinde mütevellid olup ba'dehū Gelibolu'da ve Mısr-ı Kāhire'de Mevlevī şeyhi oldukdan sonra maskat-ı re'si olan Kıbrıs'da Mevlevī-hāne şeyhi olup biñ yüz yigirmi üç tārīhinde intikāl eylemişdir. Bu güftār cümle-i asārındandır.

Beyt

Herkesiñ güftārı bir vādī-i mahsūs üzredir
Zāğda hālet-i diğer bülbülde diğer hāl var

Harfü'ş-şīni'l-mu'ceme

(25) Eyledik çünki sīn-i mühmelenin
Cümle şā'irlerin bütün tastīr
Nakl idüp şimdi şīn-ı mu'cemeye
İtdik erbābına anıñ tahrīr

---

1. Matbuda 369. s.dedir.

Ṣ à h ī [1]

Âl-i Çengiz'den olup ḳarında ḳırın ḳanı olan Töhtamış Giray'ın (1298) ferzendidir. Devlet-i tab ile bir çapuk suvâr-ı deşt-i irfân ve bir merd-i meydân-ı suḫandânândır. Nâm-ı nâmî ve ism-i kirâmileri Şâhîn Giray olmağla maḥlaṣ-ı merḳûmı ihtiyar itmişlerdir. Ol bala-pervaz-ı evc-i ʿizz ü temkîn rüteb-i Çengiziyye'den nâ il-i mertebe-i Rûm'dan oldukdan sonra ṭaraf-ı devlet-i ʿaliyyeden (5) kendülere maḫsus olup ʿinayet buyurıla gelen maliyânelerden kendüye kifâyet mikdarı maliyâne ile tekâ üd ihtiyâr idüp bu ḥâl üzre evḳât-güzâr iken sene bin yüz otuz târîḫinde merḥale-i sefer-i dârü'l-ḳarar eyledi. Sulṭana kadir bir merd-i maʿrifet-mübâdir idi. Bu mecelle-i celîleye evṣafı keşide-i silk-i taḥrîr ḳalınan Derviş Faṣîḥ merḥûm ile be-ġâyet hem-ülfet olup her bâr sohbet üzre olduklarında Faṣîḥ merḳûm terk-i zâviye-i fenâ eyledikde intikâline bu târîḫi itmiş idi.

Târîḫ

Ḥażret-i mollâ-yı Rûm'uñ ḫâk-râh-ı devleti
Pertev-i şems-i hidâyet pertevinin pertevi

Tûtî-i muʿciz-dem-i âyîne-i irfân idi
Sûretâ Derviş idi sîretde şâh-ı ma nevi

Ḥakk budur ol nükte-dânın ṭabʿına maḫsûs idi
Naẓm u neşr ü şiʿr ü inşâ vü rübâʿi mesnevî

(15) Bu ḫarâb-âbâdı terk idüp cinâna itdi cân
Raḥmet-i Mevlâ ile maʿmûr ola ʿUḳbâ evi

Okusun fevtine bu nev-maṣraʿı târîḫ içün
Göçdi bâḳî mülkine Derviş Faṣîḥ-i Devlevi

Ḥ a k i r [1]

Ḥ-reyb ü meyn nām-ı nāmileri Ḥüseyin'dir. Devlet-i ʿaliyyenin ʿaṣrında çaker-i hān çarub-keş-i nāmdiyyeti ve miyān-ı beste-i peymānçe-i raḳıyyet ü ḫidmeti olarak gümrük emanetinden rütbe-i vezāret irtiḳa ve Basra valisi iken bu merḥaleden (20) göçüp aşm-i dār-ı beḳā eyleyen Ḥüseyin Paşa'nıñ nerdüm-i siyeh-çeşm-i beheeti ve revnaḳ-feżā-yı sāḥa-i raḥatı ve ḳurretü'l-ʿayn-ı medāliyyeti olup anlar daḫı ṭarīḳ-i ʿulemā-i ızāmdan bi'l-fi mansıb-ı celīl-i dirne olup ḫıyām-ı ḳıyām-ı menāzilet ikballeri ziynet-baḫş-ı çerā-gāh-ı bülendi maʿrūf-i emam Muṣṭafā nām olan beg efendiniñ maḫdūm-ı hüner-mendidir ki anlar daḫı būstān-ı ṭarīḳ-i ʿaliyye-i niʿmet-i ḫıdīvāndan ḥıṣṣe-dār (25) ebr-i maṭīr-i iḥsān çetr-i ārzu-yı bāllerin vażʿ-ı ṣaḥrā-yı pehnā-yı āmāl eyleyüp mürgzār-ı ṭarīḳ-ı ʿaliyye niñcüybār-ı nuḫustīn-i merāmı olan mülāzemetle ġād-kām oldukdan soñra āṣaf-ı ʿaṣr-ı vālā-nām vezīr-i ʿālī-şān behrām-iḥtişām (128b) Ḥātem-şiyem Bermekī-ḫaṣlem saʿādetlü ʿināyetlü İbrāhīm Pāşā ḥażretlerine bir ḳaṣīde-i ġarrā virüp kümāş-ı nazmınıñ tār u pūd-ı nesīc-i belāġati maḳbūl olup tamġā-zede-i ḥüsn-i ḳabūl buyurulmaġla bir ḥāric medresesiyle çirāġ-efrūḫte buyurılup iḥyā olmuşlar idi. Ḫakkā ki müteraccem-i mezkūr miyāne-i akrānda bir ḫayli maʿmūr (5) vücūd olup ʿaṣrıñ suḫan serverānında ġırbāl üstüne gelen şuʿarādandır. Ḫoş-nüvīs ṭabʿı nefīs çerb-zebān bir şāʿir-i nükte-dāndır. Bir ḳaç beyt-i raʿnā zāde-i ṭabʿ-ı zībāları olan ḳaṣīde-i mesbūkü'z-zikrdendir.

1. Matbuda 370. s.dedir.

Ġazel

Hilāl-i ʿıydı teşbīh eylemek ol mah-ı tābāna
Sebebdir inhirāf-ı ebrū-yı ġarrā-yı cānāna

Giyüp ʿıydiyye her gül-çihre çeşn-i bilbilli cāme
Cihān-ı köhneyi döndürdiler şahn-ı gülistāna

Hevā-yı dil-küşā-yı nāz ü ʿişveyle şalınmakda
Sehī-kadler temāşā-gāh-ı ʿıyd içre levendāne

Ağız miskī şalup birbirini öpmün şeker lebler
Hulūs-ı bāl ile gelsün halāvet hayl-i hūbāna

Kenārında olup her sāġarıñ bir mah-ınev peyda
Neşāt-ı ıyd ile mestāne diller çekse peymāne

Kuvāz oldukça hūbān rūzgāra hükm ider güyā
Dönüp her taht-ı dölāb bir baht-ı Süleymān'a

Şākir-i Dīger [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Mehmed'dir. Ol vücūd-ı bihbūd devlet-i ʿaliyyede zāt-ı celīlü'l-kadrleri ile bir müddet cāh-ı refiʿ-i tevkīʿi iḥrāz-ı rütbe-i şeref-i bī-ḥesāb baʿdehū dürr-i yektā-yı zāt-ı müstetābıyile kapūdanlık mansıb-ı celīli kām-yāb olan vezīr ibni vezīr vücūd-ı bī-nazīr zāt-ı bihbūd vezīr-i deryā-cūd saʿādetlü ʿināyetlü Mustafā Pāşā ḥażretleriniñ imāmları (20) pürma rifet şāhib-i faźīlet bir zāt-ı sütūde-ṣıfātdır ki şeyḫü'l-islām müfti'l-enām Bū Ḥanīfe-makām fużalā-yı kirāmıñ bülendi faźīletlü saʿādetlü Yeñişehirli ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretleriniñ mülāzemetleri şerefiyle müteşerrif ve kırk akçe medreseden maʿzūl ve ʿādet üzre tarīk-i ʿaliyyeden bir medrese-i behiyyeye müteheyyi olup esnā-yı

1. Matbuda 372. s.dedir.

taḥrīr-i teẕkiremizde ol mertebeye irtiḳāya dide-dun-ı vuṣūl idiler. Ḥaḳḳā ki ẕāt-ı ma rifet-irtiḳāmları her vechile ḳarīn-i imrān olmaġa ġāyetde ve mecmū' 'ulū'l- irfān olan ẕāt-ı fā'iḳu'l-akranları ṣıvar-ı kitāb-hāne-i medāris-i celīle olmaġla bāyestedir. Ẕihni pür ṭab ı çalak bir ġā'ir-i ma'rifet-mābūdirdir. Ḥab-i cevlan-gır-i dil-i pür-ma'ārifi (12 a) meydān-ı muḥabbetde murād 'sre reftāra ḳādir bir ẕāt-ı celīlü'l-me'āṣirdir. Bu faḳīr cümle-i āṣārındandır.

Ġazel

Ser-i zülfüñ hevesi kim dil i serden geçdi
Yine sevdā-zede oldı dil o serden geçdi

Beline 'arż-ı kemer itme ey āġūş-ı ḫayāl
Ki miyānı o perīniñ de kemerden geçdi

(5) Dir imiş pīrehenīñ kbs ki o serden geçeyim
Yine bagdan çıḳacaktır gör o serden geçdi

Dehenin vasfına ey gül seherı meşġulüm
Dime kim mürg-i seher gonca-i terden geçdi

Geçemez da'vī-i naḳd-i hünerinden ġā'ir
Hele şāhid ile ;ākir o hünerden geçdi

Ş ā k i r - i D ī g o r [1]

Nāmı Süleymān ve miyāne-i küttāb,ı vālā-cenābda ma'rūf-ı (10) cihān bir ẕāt-ı ma'ārif-meşġūl ve esnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde menāṣıb-ı celīle-i dīvāndan ma'zūl idiler. Fi'l-aṣl vūcūd-ı bihbūdları bu mecelle-i celīle-mizde ḥarf-i rā'da Kāmī maḫlaṣ-ı şerīfi ile evṣāf-ı 'ālī leri keşīde-i ser-ṣafḥa-i imlā olan ḫayın atamız vezīr-i

1.Matbuda 373. s.dedir.

muḥterem Nāmī Meḥmed Pāşā'nıñ terbiyyet-perverde-i āsitān-ı devlet-medārı ve bāl-i sa'ādetlerinde nice müddet (15) manẓurları ve ḫazīnedārı olmaġla devlet-i süriyyesinden behredār oldıġı gibi feyż-i ṣoḥbetlerinden daḥı ḥisseder olup inşā ve eş'āra ve feyż-i ṭabī'atlerince güftāra pür iktidār idi. Bu güftār-ı ḥalāvet-şi'ār ki terāzū-yı ḫayāle de tuḥaf-ı girān-kadr-i eşmār-ı cinānı berāberdir. Ol żāt-ı nāzik-tabī'atiñ ḥadīḳa-i eş'ārından dükkānçe-i āşārında nümāyān olan meyve-i niḥāl-i bālleri ve maḥṣūl-i (20) bāġ-ı ḫayāllerindendir ki teberrukan żīr-i rūz-nāmçe-i ḥāllerine keşīde ve ḫātime-i evṣāf-ı żāt-ı fāyıḳu'l emṣāllerine zebān-ı ḳalem şāhid-i müdde'ādan çekīde olınmışdır.

Beyt

Berāber çekmedin bār-ı ġamın ol naḫl-i pür-bārıñ
Düşer mi ol ala şeftālūsın evvelden almadan

Ş e r e f [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Meḥmed Şeref olmaġla maḥlaṣ-ı merḳūmı ihtiyār/itmişlerdir. (129b) Żāt-ı fāyiż-i bi'l-kemālleri bu mecelle-i celīleye medāyiḥ-i żāt-ı ercümendi keşīde-i silk-i kilk-i pesendimiz olan Allāme-i cihān fāżıl-ı devrān ṣadr-ı Rūm'a şeref-baḫş olan ḳużāt-ı 'asākiriñ feżā'il-i 'adīde ile bülendi merḥūm u maġfūrü'd-dā'ici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr 'Ārif 'Abdü'l-bāḳī Efendi'niñ ḥafīd-i sa'īdi (5) ve kezālik bu mecmū'a-i nādire

1. Matbuda 374. s.dedir.

dünan-ı zamanda evsāf u mahmidetleri mivor-ı sıra-yı silk-i beyan olan mevālī-i kirām-ı ūlu'l-ihtiramdan Bu ad-zāde es-Seyyid 'Abdü'r-rahim Fāyiz Efendi'nin diğer mahdūmlarıdır ki ġāt-ı nāku-hıṣāllerine ma'ārifi bi'l-kemāl bi'l-irs intiḳāl eylemişdir. Ol vücūd-ı bihbūd-ı mehdūmān-ı kirāma muhtass olan ikrām 'icāletü'l- vaḳt mülāzemetle pür-şeref cedd-i emcedlerinden mülāzım olup (10) ihtirām olundukda şoñra esnā-yı taḥrīr-i teşkiremizde şāyeste-i ġāmet-i bālāları ve şāyān-ı zāt-ı ma'ārif-intimāları olan bir medrese-i celīle-i tarīḳ-ı aliyyeye müteheyyi olup ol şerefle dahı müstaʿid olmaġla evliyā-yı niʿamın ināyet ü keremlerine dīde-dūz-ı intiẓār idiler. Ḥakka ki ol mahdūm-ı necābet-mersūm

في مهد ينطق عن سعادة جده اثر النجابة ساطع البرهان

(15) medlūlünce mevrūs-ı hānedān-ı kemālleri olan feżā'il ü 'irfān ile ārāste 'ale'l-husūs hüsn-i ḫalḳla müşārün bi'l-benān ve şi'r ü inşāsı ve sā'ir kemāl ile dahı pīrāste olup aḳrānından mümtāz ve cümle emsālinden ser-efrāzdırlar. Bundan böyle ṭavḳ-ı himmetlerinden me'mūl ve zihn-i çālāklarından mes'ūl olan oldur ki sermāye-i rīsnū-ı kemāl olan sinn-i şerīfleri mütezāyid oldukça ġāt-ı cūdūde-(20) ṣıfātları a'lā-yı derece-i kemālāta müteṣā'id olup cedd-i emcedleri gibi nādire-i devrān ve müşārün bil-benān cümle-i efāżıl-ı cihān olalar. Bu güftār-ı mübā ol mahdūm-ı pür-meʿārifiñ deryā-yı ma'ārifinden nümāyān olan dürer-i bī-hemtālarındandır.

Beyt

Yoldiri gör keyti-i şahbâya değme firkate
Yatmak istersen eğer bir kaz-i meyyâ âfete

(25) ve lehu

Beni hem-hâlet idüp şimdi felek Mecnûn'a
Döndi seyl-âb-ı şirişk-i terimiz Ceyhûn'a
Gayrıya itdiği lutfan şeref ol mihr-i kemâl
Zerresin itse yeter bağlı-ı dil-i pür-hûna

(130a) ve lehû

Mola o şuh-ı felek-meyreb olunca sana râm
Kimsine tezelerinde vefâ mı var yoldur

Şeref-i Dîger [1]

Zümre-i İstanbuliyândan Mehmed nâm bir seyyid-i mîr-i kelâm olup devlet-i 'aliyyede re îsü'l-kuttab kalemi kâtib-i celîlü'l-merâtiblerinden şâkird-i fenn-i suhan güftâra kâdir ma'rifet-mübâdir hurde-bîn nâzik-kâr bir şâ'ir-i lâ'übâlî-reftârdır. Bu eşer cümle-i âşârından nümûne-i pâkîzedir.

Beyt

Yapazlar hasb-i hâliñ iktizâ itdikce ağzıñdan
Şeref kâdir degilsiñ nazma sen yârân sağ olsun

Şeref-i Dîger [2]

Ol zât-ı pür-'irfânıñ nâm-ı nâmîsi Süleymân olup âbâsı mahdûmu (10) Ayasofya-i Kebir mütevellisi İsma'îl Efendi'niñ ferzendidir. Ma'rifetli bir zât-ı nâkî-hısâl idi. Bin yüz on senesi hilâlinde intikâl eyledi. Bu güftâr cümle-i âşârındandır.

1. Matbuda 376. s.dedir.
2. Matbuda 376. s.dedir.

Rübā'ī

Çemşīr çekdip ġamze-i hūn-h areleri
Sînemde henüz işlemede yareleri
Eyler bu cerāhat ile giryān olur
Dāmānını lebrīz-i ciger-pareleri

(15)

Şerīf [1]

Ol seyyid-i sahīhü'n-nesab-i lāzımü't-tebcīlin nām-ı nāmīleri İsmā'īl'dir. Zāt-ı valāları fi'l-aṣl Anatolı'da Ulā Kasabasından zāhir ü āşikār ve ol şehirde Müftī-zāde dimekle şöhret-şi'ār olup kasaba-i mezbūrun mevrūs-ı peder-mānde olan hidmet-i fetvāda olmışlardır. Erbāb-ı haysiy-yet ü kemālden bir vücūd-ı bī-hemāldir. Asrın şu arasın-dan vaktin zurafāsındandır. (20) Hālā münāsib kāle bāzu-yı iktidārı zahmet-keşide almayan bedihiyye-gūyāndan'dır. Sene bin yüz on tārīhinde Hvāce-zāde es-Seyyid 'Osmān Efendi merhūm nakībü'l-eşrāf iken Edirne'de ba'z hācetin su'āl zımnında bu kıt'ayı cevāb-ı 'icāletü'l-hāl eyleyüp zāt-ı bī-hemtālarına bu güne 'arż-ı 'ubūdiyyet ve senā eylemiş-lerdi.

Kıt'a

(25) Dil kalur vūdī-i hayretde ebed pā-der-gil
Dest-gīr olmaz ise āna güzīn-i devrān
O 'Ömer-dād u 'Alī-sīret ve Şıddīk-sıdk
O Hüseynī Hasenü'l-hulk u semiyy-i 'Osmān

Mütercem-i mezkūr ba'z aṣhāb-ı garaż ifk ü iftirāsı sebebi ile maġdūr ve nān-pāresinden (130b) dūr ve hidmet-i fetvā-dan mehcūr oldukda ol 'asrda şeyhü'l-islām-ı zamān olan ser-tāc-ı efāżıl-ı cihān yegāne-i akrān kutb-ı devrān

1. Matbuda 376. s.dedir.

meqāyih-i islāmiyyenin bülendi merhum u mağfur Kaymakçı-zāde es-seyyid Ali Efendi hażretlerinin huzur-ı alilerine bu rübā'ı-i ziba ile dāhil ve āsitāne-i sa'adetlerinde kāmına vāsıl olmuş idi.

(5) Rübā'i

Ey sāhib-i insāf u kerem mahcurum
Kan ağlasa çeşmim ne 'aceb ma'zurum
Ne'zün olayın lutf-ı şerifinle ceuin
Billāh adū irki ile mahcūrum

Kasıde-perdāzide ve suhan sāzide zihn-i nābası bi-bāk ve bi-perva bir şā'ir-i fenn-āzmādır. Bu çend ebyat bu mecelle-i celīleye tahrīr içün fakire ihdā eylediği āsārdandır.

(10) Gazel

Yine virdim suhan-ı ru'yet-i cānān olsun
Eşkimin katkaları sübha-i mercān olsun

Elim irmezse o bālā-kad-i hāra-puşe
Pençe-i hāhiş-i dil dest-i bed-amān olsun

Sana germ-ābede'uryān idemezsek de nigāh
Rāziyüz manzaramız çāk-i girībān olsun

Karşu tut āyīne-i sīneni erbāb-ı dile
Görelim mihr ü vefā şekli nümāyān olsun

(15) Yār bir serv-i sehī kadd ü semenberdir çün
Sarılup anna Şerīf 'āşık-ı bī-cān olsun

Mütercem-i mezkūr bir def'a dahı fetvādan mahcūr olup āsitāne-i 'aliyyeye geldikde dāmād-ı āsaf -ı kerem-mu'tad olan zāt-ı nāyāb-vücūd vezir-i derya-cud sa'adetlü kapudān-ı ekrem Mustafā Pāşā hażretlerinin meclis-i muhterem lerine bu müzeyyel gazeli isāl ve bu vesile ile hāl-ı pür-melālinden iştikā idüp 'arż-ı hāl eylemiş idi.

(20) Kasîde

Değil encüm bu gök seyr itmeğe ol mâh-ı ğarrayı
Meleklerden melâ'ik açdılar çeşm-i temaşayı

Gelib-i dildâre hem-keyfiyyet olmak iste miş tuydu
Girerse destine meclisde seyr it hâl-i şahbayı

Mühennâ şandılar dest-i nigâra neşterler bilmez
Perîşân itmemek mümkin mi sünbülzâr-ı me'vayı

Şerîfâ nazm ise ancak olur amma ki kim bulmuş
Nisâr-ı aşaf-ı devrâna lâyık dürr-i yektâyı

(25) Felek yâkût-ı erzak kürsi-i cah-ı alasında
Güneş tarkında ğarrâ efser-i zerrîn-i vâlâyı

Şarılsun geçsün a'da da'ima şaç eylesün Devla
Cenâb-ı Mustafâ Pâgâ-yı bi-hemtâ ü Nemtâyı

Efendim devletinde bâna pây-endâz ider devrân
Niçe zer-beft-i harâyı nice hâlâ-yı fetvâyı

Ş e r î f - i D i ğ e r [1]

Ol merd-i âgâhın nâm-ı nâmîleri 'Abdu'llâh'dır. Zât-ı pür-ma'rifetleri sene bin yüz yigirmide 'umde-i neharîr-i kirâm zübde-i fuzalâ-yı ulu'l-ihtirâmdan e'âlînin bülendi Mîrzâ-zâde Şeyh Mehmed Efendi hazretleri Mekke-i mükarreme ye olduklarında ol zât-ı kerem-câzimden karîn-i kerem buyurılup mülâzım olmuşlardır. Ehl-i ma'rifet şâhib-i tabî'at bir zât-ı sütûde-sıfâtdır. Bu defter cümle-i âsârındandır.

Gazel

---

1. Matbuda 380. s.dedir. Bu şair esas aldığımız yazmada v. 130a'nın kenarındadır. Süleymaniye, Hamidiye, 1063'de ise yokdur.

Ser-tā-be-pāy maḥreu olur sīm-tenlere
Beşk ile sine-çāk olurum pīreheulere

Ḥāl-i ḥadeng-i āhdan itse kemānını
Çāyan kemān-ı mihnet-i ebrū çekenlere

(131a) Şerīf-i Dıger [1]

Namı Raḥmetu'llah'dır. Diyar-ı Kırım'dan ẓuhur idüp Kūmilli kuẓātı zümresinden idi. Eblaḳ-ı fikri arsa-i suhanda cevlāna kādir çābük-süvār-ı deşt-i 'irfān bir merd-i dilīr ü bahādır olup 'aşrıñ şu'arāsından ve vaḳtiñ ẓurafāsındandır. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

(5) Ġazel

Bu demler ḫūn-i dil bezm-i muḥabbetde şerāb ister
Ciger sūz-ı gamıñla sīḫ-i miḥnetde kebāb ister

Nola giryān olup düşsem ayaġ-ı sāḳī-i bezme
O naḫl-i gül nihāl-i tāzedir gāhīce āb ister

Direfş-i ġayretim tā olmadıḳca zīb-i ser-menzil
Ne ser bālin-i rāḥat çeşm-i bīdārım ne ḫāb ister

ve lehu

(10) Fi'l-meşel dehre Süleymān olsa görmez ehl-i dil
Āsaf-ı baḫtiñ yine Belḳīs-ı kām-āverligin

ve lehū Mu'ammā be-nām-ı Ḫandī

Efser-i ḫusrevi kordum benim olsa serine
O sipāhī-beçeniñ kendi külāhı yerine

Şerm ı [2]

Istanbul şehrīlerinin tāze bozuntısı maḥūlesinden maḥ-

1. Matbuda 379. s.dedir.
2. Matbuda 380. s.dedir.

cūb u şamūt bir ẕāt-ı pür-vekār ve miyāne-i akrānda Şermī Çelebi dimekle (15) şöhret-şiār sādāt-ı Konyā'l-berekāt-dan bir cevān-ı pāk-dāmen ve sütūde-şıfat idi. Bu'de'l-iltica gürūh-ı mevtāya mülhık olup irtihal ve sene bin yüz yigirmi üç hilālinde intikāl eyledi. Aş'ārında çendān ha-lāvet ve güftārında murād üzre letāfet yokdur. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

Beyt

(20) O şehle müşkil ülfet itmemek nedan daha müşkil
Olurdum germ-şohbet anın ile olsa gor sāhil

Ş e r m ī - i D ī g e r [1]

Pāyegāh-ı Kostantıniyye-i şafā-medarde vāki Üsküdār'dan olup Şermī 'Alī Çelebi dimekle şöhret-şi ār ṭobçı ta ife-sinden geştārī ve bedīhe-güy bir merd-i nāmdār idi. Bin yüz yigirmi altı tārīḫinde vāki' Mora seferinde intikāl eyledi. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

(25) Beyt

Ḫaṭṭ niçün ẓāhir olur kigver-i ruhsārında
Rūmdur bunda niçün leşker-i Hindū bulunur

Ḫānene gelse de ol şūh-ı perī-şive yine
Bilesince bir iki düşmen-i bed-hū bulunur

(131b) Ş u ' ū r ī [2]

Ol şā'ir-i māhir-i fennin nām-ı müstaḥsenleri şasan olup kālā-yı ḫōş-kumāş-ı bāzār-ı 'irfan olan ẕāt-ı fāyıku'l-akrānları metā'-ḫāne-i ma'ārif olan Ḥaleb diyārından

1. Matbuda 381. s.dedir.
2. Matbuda 382. s.dedir.

nümāyān olup māliye muleffāsından ve ol gürūh ser-firāzlarından ve zāt-ı hayṣiyyet cihoti ile müstenīrlerinden ehl-i kemāl bir zāt-ı nikū-ḥiṣāl idi. (9) sene bin yüz ḥudūdunda intiḳāl eyledi. Āsār-ı ḳalemi mevfūr ve ġāyet muammerinden bir pīr-i pür-nūr idi. 'Ömr-i dırāzı ḥasebi ile katı çok āṯāra muvaffaḳ olup luġat-ı Fārisi'de Ferheng-i Şu'ūrī gibi ve Riyāzī merḥūmun Destūrü'l- ameline bir Zeyl gibi ve Şeyḫ 'Aṭṭār'ın Pend'ine Türkī naẓm ile Terceme gibi bunun emṯāli nice te'līf ve taṣnīfe min indi'llāh tevfīḳ olunmuşdur. Bu cümle-i ma'ārifinden ma'ada eş'ārı dahı zātı (10) gibi ḥasen ve reftārında vādīsi müstaḥsendir. Bu güftār merḥūmun zāde-i ṭab'ı olan āṯārındandır.

Beyt

Nigāh-ı ḥüsn-i 'ālem-sūza ḳudret ḳanda ben ḳanda
Tecellī-i cemāl-i yāre ṭāḳat ḳanda ben ḳanda

Bu baḫt-ı nā-müsā'idle felek luṭf itse de olmaz
Viṣāl-i şāḥid-i āmāle fırṣat ḳanda ben ḳanda

Ş i f ā ' ī - i H a k ī m [1]

Ol ḥāẕıḳ-ı fenn-i ṭıbb-ı bī-akrānıñ nām-ı nāmīleri Ṣa'bān'dır. Beyn (15) e'l-enām Ṭabīb Ṣa'bān fendi diyü şöhret-i tāmmı var idi. Ehl-i dil ve hōş-ṣoḥbet bir zāt-ı pür-ma'rifet olup ẕāt-ı 'acībü't-terkībi ile bir kerre hem-iḥtilāṭ olan kimesne her ne rütbe āhen-dil olsa yine ol üstād-ı bī-mānend anı bi'l-ḥāṣṣa maknāṭīs-mānend mīl-i meyl ü muḥabbetine ceẕb eyleyüp dem-i ākarı gibi ma'rūf ve mefāṣalına cereyān ve mizāc-gīr olan kelimāt-ı 'aẕbü'l-

1. Matbuda 382. s.dedir.

beyānı ile kendiye (20) ma'rifette vü [illegible] iderdi. Be-gayet nabż-çināş ḥasenü'l-istınās leyyinü'l-[illegible] muvafık-muḫārib hoş-lehçe-i pür-behcet ekser te'sīr-i mantık-ta bır azbü's-sohbet pür-ma'rifet bir merd-i celīl-i pāk ṭıynet olup ba'ż etibbaγı Ḫōd-fürūş gibi pür-inḳibāż-ı turş-rū ve zamāne ba'ż ṭabībi gibi keç-nigāh ve çın-i cebīn ve bed-ḫū degil idi. Mundan ġayrı (25) dest-i iktidārı yalnuz teşḫīṣ-i nabża münḥaṣır olmayup belki sā'ir ma'ārifde daḫı pür-hüner ve sohbet ü mukāvelesi bi'l-külliye ḳarūre ve ḥubūba dā'ir olmayup belki ġayr ma'lūmātdan daḫı bā-ḫaber idi. gördigi ḫasteniñ marażın istiṣ'āb (132a) itmekle sā'ir ṭabībler gibi esīr-firāş olan bī-çāreleri bir ḳat daḫı tekdīr itmeyüp emirlerin teġyīr ü teshīl itmekle teslīyye-i cemīl belki ḳable'l-mu'ālece ḫoş-āyende kelimātı ile dil-ḫastegāne bir ḳuvvetcik ḥāṣıl iderdi. Ḥalūk ve laṭīf bir merd-i kāmil-i hoş-sohbet ve būy-āşinā-yı bahāristān-ı ḥadīḳa-i (5) her ma'rifet oldıġından ricāl-i devlet kendiye 'azīm muḥabbet eyleyüp kendi kendiniñ ciyādet-i iḥtilāṭı Minḳārī-zāde merḥūm u maġfūr maḥdūm-ı vālā-ḳadr 'Abdullah [illegible]endi bāb-ı sa'ādetine bādī-i irtibāṭ olup ol maḥdūm-ı sa'ādet-mersūmun Anaṭolı ḳāżī'askerliginde tezkirecilik teşrīfinden toḳsan beş tārīḫinde mülāzım ve ḳırk akçe medreseden ma'zūl (10) ve bāb-ı duḫūl-i ṭarīḳ-ı 'aliyye olan bir ḫāric medresesine muntaẓır-ı vuṣūl olup henüz infiṣāli ḥasbe'l-'ade tamām ve müsā'id-resīden-i merām olmadın sāt-ı pür-hüneri ma'ārif-güster olmak ḥasebi ile bin toḳsan toḳuz

târîhinde şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enam meşayih-i islamiyyenin bülendi ebu'l-fukara merhum u mağfur Abdüş-şadık Mehmed Efendi hazretlerinden ibtida-i hadis (15) elli ile sadise-i Karay-ı Galata medresesine olup ve yüz üç ramazanında dahil ile şeyhü'l-islam Hüseyin Efendi Medresesine nakl olup ve yüz dört rebi inde yerinde hareket-i dahil i'tibar ve bin yüz tokuzda şeyhü'l-islâm es-Seyyid Feyzu'llâh Efendi'den hoşe-çın-i sofra-i ihsanları olup mülazemet-i şahın ile Atmekçi-oğlu Medresesine olup hemdan (20) ve bin yüz on üç cumadasında yine anlardan Koca Mustafa Paşa Medresesiyle hareket-i misliyye eyleyüp ve bin yüz on dört muharreminde yine anlardan Sultan-ı Osman'dan biriyle şâdan ve bin yüz on beş rebi u'l-ahirinde ibtidâ-i altmışlı ile Sinan Paşa'ya geldiklerinden şonra sene-i mezbûra cumâde-yı âhiresinde Diyârbekir kazâsı olup (25) şehr-i Âmid'e şedd-i rihâl-i 'azimet ve bir sene zabtdan şoñra ma'zûl olup gelürken esnâ-yı tarikda Ankara'da mizâcı münharif olup Eflatun kadar tıbda pîr-revac iken derd-i derûnuna bir 'ilâc bulamayup irtihâl (132b) ve sene bin yüz on altıda intikâl eyledi. Mevlana-yı mezbur fenninde mâhir mahfûzatı vâfir yaran u şohbete esir bir pîr-i rûşen-zamîr idi. 'İlm-i tıbda Şifâ'iyye nam bir te'lîfi ve Tedbîr-i Mevlûd nâm risâlesi ve Kısas-ı Enbiyâ Tercemesi ve bunun emsâli niçe eseri oldığından ma'ada Şifâ'i mahlası ile eş'ârı (5) ve hayli şi'r-i ebdarı var idi. Bu bir kaç güftâr ol tabîb-i ma'rifet-şinasın cümle-i âsârındandır.

Gazel

Bu tekye-gāh-ı ṭarabda çerāġa muntaẓırız
Semā' u devre münāsib ayaġa muntaẓırız

Ḥalekden eylemeziz ejderçi nale vü ġokva
Yine bu ṭarz-ı reviş̌den feraġa muntaẓırız

Ṣafa-yı 'ayda murād üzre itmek icra
Bahār mevsiminde seyr-i baġa muntaẓırız

(10) Şifā'iyā suhan-ı taze eyledin peyda
Mey-i 'aşk ile kesb-i dimāġa muntaẓırız

Ş e f i k [1]

Nām-ı ser-āmedleri Mehmed'dir. Istanbul'un şehrīlerinden mālik-i ḥüsn ü edā ve māhir-i fenn-i şi r ü inşā bir zāt-ı bī-hemtā olmaġla vüzera-yı kiruma dıvan kātibi ve devlet-i aliyyede menāṣıb-ı dıvāniyyesinin nā'il-i ba'z meratibi olup küçük evkāf muhasebecisi oldukdan sonra bi yüz yiġirmi yedi sālinde (15) rahmet-i Raḥmān'a intikāl eyledi. Edā-yı muḫayyel ü bī-bāk ve fikri dakīk zihn-i nekkādı çālāk bir zāt-ı ḫuceste- idrāk idi. Derece-i irfānı Şefīk-nāme nām mecmū'asından 'ayān ve haysiyyet-i zātına anda keşīde-i silk-i sütūr olan güftārı delīl ü burhān olmak erbāb-ı kemāle püşide vü nihān degildir. Bu güftār-ı dil-ārā ol şā'ir-i dikkat-āşmānın zāde-i tab'-ı ra'nālarındandır.

(20)

ve lehū

Ne ḳuvvet var meded ol zālimin çeşm-i siyāhında
Ki ḥasn-i 'ismeti vīrān ider evvel nigāhında

Bozulmaz mı ṭılısm-ı tevbe zāhid ol ġül-endāmı
Girīban tā-be-nāfe çāk görsen ḥ ab-gāhında

---

1. Matbuda 385. s.dedir.

ve lehu

Evvelın dil tıġ-i can-perdazı bahın eylesün
Ganzesine şonra can virmeği tahsın eylesün
(25) Böyle yan ol hüsn-i 'alem-süza kim hakisterin
Lezzet-i didarı nahl-i Tur'a telkin eylesün

ve lehü

Ser-a-ser tar-ı gül-gün camesi tar-ı rek-i güldür
Anınçün ol gülün nakş-ı libası çeşa-i bülbüldür

(133a) Mütercem-i mesbur vezir-i ma'arif-sevdur kayın atamız Rami Mehmed Paşa hazretlerinin karin-i iltifatları ve mansur-ı devletleri oldığı mahallerde ol vezir-i asaf-nazir ile esnā-yı sohbetde merkume hitab buyurup ezcümle ma'arifde bi-nazirsin. Fe-amma āh neyleyim Şefik pek sevdayisin ve hevayisin diyü buyurduklarında (5) bedihoten bu beyt-i müstetab ile cevāb virmişlerdir.

Beyt

Nizār itmekde şem'-i mahfil-i 'aygın hevā-yı dil
Şikāyet şīve-i bād-ı bahār-ı rūz-gārından

Ş e f ī k - i D ī g e r [1]

Nām-ı ser-āmedleri 'Abdu'r-rahmān olup iki tuğlı paşalardan okur yazar maķūlesi bir merd-i sahib-hüner idi. Mültekiyyü'l-bahr'i şemh eyleyüp 'ulemāya 'arz ve takrizler ile teşrīf olunmuşdı. Bin yüz [2] tārīhinde Mar'aş paşası iken Rişvanoğlı nām seffāk tīg-i ġadr ile helāk eylemişdir. Bu güftār cümle-i āsārındandır. [3]

1. Matbuda 386. s.de, yazmada v.132b'nin kenarındadır.
2. Yazmada boş bırakılmış, matbudan alındı.
3. Yazmada metin verilmemiş.
1. Bu şair Ist. Üni., 6202 ve Süleymaniye, Hamidiye 1063'de yoktur.

Prof. Dr. Halûk İPEKTEN
ARMAĞANIDIR

2746

5. X. 1980

A n k a r a Ü n i v e r s i t e s i

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Yüksek Lisans Tezi

S Â L İ M T E Z K İ R E S İ

İnceleme -
Transkripsiyonlu Metin

Yöneten: Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu

Adnan İnce

1976 - 1977

Prof. Dr. Halûk İPEKTEN
ARMAĞANIDIR
2746

Ş e k ı b [1]

Biñ toksan üç senesinde cisr-i fenâdan menzil-i bekâya pâ-nihâde-i ʿubûr olan Paşmakçı-zâde'niñ maḥdûm-ı ercümendi Seyyid Mehmed Efendi'dir ki tarîḳ-i ḳażâya sülûk idüp Rûmili ḳużâtından olduḳdan soñra dârü'n-naṣr (10) ve'l-meymene maḥmiyye-i Edirne'de mülâzemetde iken biñ yüz bir senesi dürr-i girân-mâye-i vücûd-ı bihbûdları ṣadef-i laḥde ḫulûl ve ol sâlde mürg-i rûḥ-ı pür-fütûḥları ḳafes-i bekâya duḫûl eyledi. Her maʿrifatden ḥiṣṣedâr bir maḥdûm-ı maʿârif-iḳtidâr idi bu bir iki beyt-i dil-ârâ ol maḫzen-i esrâr-ı ġaybiyye olan şâʿir-i sihr-âsârıñ ṭabʿ-ı ʿâlem-ârâlarından ẓâhir ü hüveydâ olan tuḥfe-i seniyye-i bî-hemtâlarındandır.

(15) Beyt

Leb-i cân-baḫş-ı laʿl-gûnı anıñ
Râḥat-ı cânıdır Şekîbânıñ

ve lehû

Ben ki mihr-i sipihr-i ʿirfânım
Ḥayredâr-ı dü-çeşm-i ʿirfânım

Ş e k î b - i D î g e r [2]

Ol dervîş-i maʿârif-güsteriñ nâm-ı nâmîleri ʿÖmer olup (20) evâʾil-i ḥâlinde tarîḳ-i ḳużâtdan iken ḥaḳîḳat-i ḥâlden âgâh olmaġla cübbe vü destârdan ferâġat ve çille-i dervîşîye muʿtâd olup ḳûtı lâ-yemût ile ḳanâʿat eyleyüp gürûh-ı Mevleviyyândan olmaġı mollâlıġa tercîḥ idüp fârig-i

1. Matbuda 387. s.dedir.
2. Matbuda 387. s.dedir.

dünyā tārik-i mā-sivā bir ḫervīş-i zībā idi . Bu güftār cümle-i āsārındandır.

Beyt

(25) Dilimiz anlayamaz ṣūfī bizim ḥāl ehli
Bī-zebān söyleşelim var ise bir ḥāl ehli

Ş e m s ī [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Mihr-i ḍırahşān-ı zāt-ı ḫālisü'l-cinānı maṭla'-ı ıkmār-ı ehālī-i 'irfān olan şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'den nümāyān ve Sivāsī-zāde Şemsī(133b) dimekle şöhre-i cihān idi. Ba'de'l-mülāzeme ṭūl-i infiṣāl ve niçe zaḥmet ü infi'ālden ṣoñra bir ḫāric medresesine nā'il ba'dehū ḫāric ḥareketi ile tecdīd-i sürūr idüp dāḫil mertebesine vāṣıl olmuş iken otuz ḥudūdunda intiḳāl eylemişdir. Bu bir ḳaç beyt vālid-i mācid-i keşīrü'l-meḥāmidimiz şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām fużalā-yı ūlu'l-ḳadrin bülendi (5) fażīletlü Mīrzā Muṣṭafā Efendi ḥażretleri biñ yüz on altı ẕü'l-ḥiccesinde ṣadr-ı fetvāya teşrīf buyurduklarında virdikleri tārīḫi mutażammın ḳaṣīde-i zībālarındandır.

Beyt

Ṣadr-ı fetvā nola faḫr eylerse tā rūz-ı ḳıyām
Żāt-ı pākiñle eyā mesned-nişīn-i irtiḳā

Çeşm-i nā-bīnā-yı āmāl-i gürūh-ı bī-kesān
Sürme-i ḫāk-i der-i luṭfuñla olur rūşenā

(10)

Ş i n ā s ī [2]

Taḫt-gāh-ı 'aliyye-i Ḳosṭanṭıniyyetü'l-maḥmiyyeden

1. Matbuda 388. s.dedir.
2. Matbuda 389. s.dedir.

üzre iken sene biñ yüz on dört hilālinde intikāl ve merḥale-i ṣıḥḥatden reh-rev-i rūḥ-ı pür-fütūḥı menzil-i bekāya irtiḥāl ⁂ bir kaç güftār merḥūm-ı mebrūrun kendi ḫaṭṭıyla Derviş Faṣīḥ merḥūmun Mecmū'asında keşīde olan āṣārından-dır ki bu faḳīrde tedāvül-i eyādī ile ol mecmū'a ḳarār it-miş idi.

(5) Beyt

Biñ dāg-ı tāze ister imiş işterāsına
Kālā-yı vaṣlı ol mehiñ āteş bahāsına

ve lehū

Baḫtı siyāh olunca Şināsī bir ādemiñ
Tūtiye dām ḳursa şikārı ġurāb olur

ve lehū

(10) Gerekmez būs leb-i ḳand olsa ol rūḥ-ı nevānımdan
Netīce acı sözlerle uṣandım ṭatlı cānımdan

Ş e h d ī [1]

Ol şehd-i pāk-i mıṣr-ı belāġatiñ ve ol māhir-i fenn-i nāzik-dehen-i pür-feṣāḥatiñ nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīle-ri Muṣṭafā'dır. Żāt-ı ma'rifet-mevfūrları Anṭakya diyārın-dan ẓuhūr ve muktezā-yı ṭab'-ı māder-zādları taḥṣīl-i ma-'ārif-i maḳbūle dil-dāde vü mecbūl olmaġla tekmīl-i 'irfān içün der-i devlet-medāra şedd-i (15) riḥāl ve deryā-yı ce-vāhir-i 'irfān ve faẓl u ma'ārife kān olan Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp ba'ż āsitāneye rūy-māl ile ẓurafā-yı zamān ile ülfet ve elsine-i selāsede ebyāt u eş'ār ṭarafında āzmā-yiş-i dāniş iderek ba'ż ḳaṣāyid ve ġazelīyyāt inşādına

1. Matbuda 390. s.dedir.

mübāşiret eyledikde bir maḥlaṣ ittiḫāẕı içün Şeyḫ Sa'dī merḥūmuñ Gülistān-ı bī-ḫazānından teberrukan tefe'ül eyleyüp (20) ser-ṣafḥa-i kelām-ı kerāmet-encāmında şehd-i fāyıḳ-ı lafẓ-ı şīrīni meşhūd-ı bāṣıra-i yaḳīni olmağla işāret-i feyżiyye-i revān-ı şeyḫe lāyıḳ ve teberrukan bu maddeyi aḫẕ eyleyüp Şehdī maḥlaṣı ile aḳrānına fāyıḳ olmuşlardır. Devlet-i 'aliyyede ba'ż vüzerā-yı kirāmıñ kitābeti ḫidmetiyle istiḫdām ve menāṣıb-ı h'āce-gān-ı dīvāndan ba'żısı ile ikrām olunmuşlar idi. Aṣrıñ gu'arāsından bir pīr-i sāl-ḫorde rūzgār- (25) dīde olmağla murād üzre nuṭḳa ḳādir ve ṭūl-i 'ömürden kam-revā olmaḳ ḥasebi ile yād-dāşta vāfir fenn-i suḫanda māhir bī-tekellüf söyler bir şā'irdir. Elsine-i selāşede eş'ārı görülüp bir miḳdārı şebt ü taḥrīr ve bu mecelle-i celīle-i zurafāya taṣdīr olundı. (134b) Bu güftār-ı Fārisī ol şā'ir-i pāḳīñ dürr-i yaktā-yı deryā-yı meḥārim ü cūd vezīr-i rūşen-żemīr-i nā-yāb- vücūd āṣaf-ı 'ālī-şān 'aṣrımızıñ dāmād-ı pāk-niżādı vüzerā-yı ūlu'l-ḳadriñ necābet-nihādı kapūdān-ı ekrem vezīr-i muḥterem sa'ādetlü Muṣṭafā Pāşā ḥażretlerine inşād eyledikleri Tehniyyet-nāme-i nāzik-edālarındandır.

(5) Kaşīde

ببین چوخ فلك فلك كزین از چنبر اندازد
كه در دریای احضر ناخدایش لنكر اندازد

چنین نقش نكارد دلفریبش خرده كاری ساخت
بفانوس مه وخورشید زیب و زیور اندازد

زرعد و برق طوب اتش افشانش مهیا كرد
كه هریك دانه‌اش در جنك دشمن صد سر اندازد

هزاران اختر سیاره چون خنپاره شد ابریز
كه از كمتر شرر بر كوره تار اخكر اندازد

(۷۵) بکف اورده مرکان دعایش مرك دست امور
سمندروش بر اعدا مرغك اتشبر انـدازد

Bu dahı mütercem-i mezkūruñ lisān-ı Türkī'de olan āṣārın-dandır.

Ġazel

Felekde Zühre'den āheng-i naḳş-kārı kim diñlem
Bu devr içre muḫālif naġme-i edvārı kim diñler

Şarılmışlar ḫiṭāf-ı nāza yer yer ġoncalar der-ḫ̇āb
Figān-ı āteşīn-i ʿandelīb-i zārı kim diñler

(15) Ko teklīf-i nezāyir itmegi yārāna ey Şehdī
Dimāġ-efsūrde ʿālem kim oḳur eşʿārı kim diñler

ve lehū

Meh-veşim dīvānge-i ḫüsnüñde maṭlaʿ gösterir
Ebruvānın şaḳḳ-ı māh-āsā dū-mıṣraʿ göterir

Vechi vardır kıṭʿa-i mīr olsa bā-ḫaṭṭ-ı ʿimād
Hüsn-i ḫaṭṭıyla o çār-ebrū murakkaʿ gösterir

ve lehū

(20) Fāş itdi ḫalḳ-ı ʿāleme rāz-ı nihānımı
Gözden bırakdım ʿāḳıbet eşk-i revānımı

Ol mürg-i pür-şikeste-i gülzār-ı ḥayretim
Hār-ı cefāda yapdı felek āşiyānımı

Şimdi o gāh-ı ḫüsne fedā itmedir ġaraż
Mühlet virüp Ḫudā eger almazsa cānımı

ve lehū

Gözüñde negve-i cām-ı serāb mevc ursun
Ruḫuñda şaʿşaʿa-i āftāb mevc ursun

(25) Ümīd-i āb-ı zülāl-i lebiñle niceye dek
Fezā-yı deşt-i emelde serāb mevc ursun

Ş e h r ī [1]

Ol bülbül-i būstān-ı kemāl ve ol gül-i ṣad-berg-i gülistān-ı ḥayāliñ nām-ı nāmī ve ism-i sāmileri ʿAlī olup şimşād-ı kāmet-i āzāde ve ẕāt-ı her hüner-āmādeleri (135a) ḥadīkatü'z-zurafā-yı erbāb-ı kemālde Bāġçevān-zāde dimekle şöhret-şiʿār bir dervīş-i dil-rīş-i maʿārif-iktidār olup nūr-ı çeşm-i ʿulemā-i ʿilm-i ledünnī ve'l-enām ve ser-tāc-ı meşāyiḫ-i kirām ʿālem-i bāṭın erenleriniñ bülendi Ümmī Sinān-zāde Ḥasan Efendi āsitānesine ḫidmet ve ol ẕāt-ı meşhūdü'l-ḥālden aḫẕ-ı yed-i ʿināyet (5) eylemiş bir şāʿir-i māhir ve fenn-i mūsikīde murādı üzre iḫtirāʿ-ı besteye ḳādir ve āġāze vü taḫsīmde aḳrānı nādir bir ẕāt-ı celīlü'l-meʿāşir idi. Sene biñ yüz on dört-ḫilālinde ʿālem-i fenādan tekye-gāh-ı bekāya intiḳāl eyledi. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

Bir meykede-i ʿaşḳa şehā cürʿa-keşānız
Biz faḳr u fenā içre bu gün şāh-ı cihānız
(10) Dirlerse kimiñ şūfīsisiñ Şehrī cevāb wir
Merdān-ı Ḫudā kāşif-i Ḥaḳ Ümm-i Sinān'ız

Ş e h r ī - i D ī g e r [2]

Nām-ı ser-āmedleri Mehmed olup Tekfurṭaġı dimekle meşhur olan Rodoscuḳ nām ḳaṣabadan ẓuhūr idüp Ḳuloġlı dimekle şehīr bir mīr-i livā-yı taʿbīrdir ki bu mecelle-i celīle-i ʿirfāna şā-i müşelleşede evṣāf-ı celīleleri keşīde-i silk-i

1. Matbuda 393. s.dedir.
2. Matbuda 394. s.dedir.

tahrīr kılınan Sābit Efendi merḥūm ol beldede ḫidmet-i fetvā ile iḳāmet (15) idüp evḳāt-güẕār iken ol ẕāt-ı bī-ʿadīlden envāʿ-ı ʿirfānı taḥṣīl eyleyüp erbāb-ı maḳālīñ ṣāḥib-kemālinden olmuşlardır. Şuʿarāniñ pākīze-güylarından bir vücūd-ı bī-hemtādır. Bu güftār-ı dil-ārā zāde-i ṭabʿ-ı raʿnālarındandır.

Beyt

Oldı hevā-yı kākülī sermāye-i ṣafā
Olmaz felekde buncılayın sünbülī hevā

(20) Āşūb-ḫīz-i mevce-i ġamdan ne bākimiz
Sākī olursa zevrak-ı ṣahbāya nāḫudā

ve lehū

Eb ü cedd ile tefāḫur itmek
Nakd-i ġayrı ṣayıvirmek gibidir

ʿIyd-ı eżḥāda ziyāfet itmek
Ḫalḳa ḳurban pāyı virmek gibidir

ve lehī

(25) Encāmın añup kūhken-i maḥzūnuñ
Ḳadr eyledigin bilmedi mi gerdūnuñ
Leylā'ya niçün ḥālini ʿarż eylemedi
Aġzın deve mi değmiş idi Mecnūn'uñ

ve lehū

(135b) Şundan bir iki çekdiri görsün bize sākī
Bī-zevrak-ı ṣahbā çekilür mi yem-i ḥasret

Ḳıṭʿa

Ẓālim-i ber-geşte-ḥāle şeşdir idbārda
Baḫt-ı zār-ı hiyle-bāzī bir düşeş göstermesün
Olmasun giysūda pīç ü tāb-ı ġamdan kīne-cū
Mār-ı sermā-dīdeye Ṭañrı güneş göstermesün

Şehr-i Diger [1]

Bunlarıñ da nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Şehinşāh-ı şuhūr-ı büldān olan Ḳosṭanṭıniyye şehrinden nümāyān olmuşlardır. Zümre-i küttāb-ı vālā-cenāb miyānesinde żāt-ı maʿārif-medārları kemāl-i dāniş ile pür-iştihār idi, Yegāne-i salāṭīn-i güzīn ve ʿumde-i ḫavāḳīn-i bihterīn sulṭānü'l-berreyn ve ḫāḳānü'l-baḥreyn pādişāh-ı kerem-muʿtād ḫāmī-i bilād şevketlü meḥābetlü pādişāh-ı islām ḫalleda'llāhu ḫilāfetehu mülkehū ilā yevmi'l-ḳıyām (10) ḥażretleriniñ zamān-ı saʿādetlerinde şıḳḳ-ı evvel defterdārı olan Dāmād Meḥmed Pāşā'nıñ mektūbcılığı ḫidmetinde olup hüner ve maʿrifet ile şöhret-yirmişler idi. ʿAṣrımızıñ şuʿarāsından nāzik-ṭabīʿat şehrī-hareket bir şāʿir-i pāküze-güftārdır. Bu eşʿār cümle-i āsārlarındandır.

Beyt

Dimeñüz taʿn idüp ʿāşıḳ ḳad-i vālā ister
Kişiniñ kendüsine ḫidmeti bālā ister

(15) Çekemez ḫalvete esmā ile ṣūfī yārī
Anı teshīre hemān vüsʿat-i dünyā ister

ve lehū

Ḥalḳa-i dūd-ı kebūd-ı āhımız dām eyleriz
Göklere çıḳsa o kebk-i vaḥşīyi rām eyleriz

ve lehū

Ol hilāl-i neve ʿayb itme nigāh itdigime
Herkesiñ maṭmaḥıdır reʾs-i şuhūr-ı tāze

(20) ve lehū

Ṣadme-i ibrām ile ġaltān olurdı güy-ı nāz
Düşse ḫālī vaḳte lüʿbet-bāz-ı çevgān-ı niyāz

---

1. Matbuda 395. s.dedir.

Biñ yüz yigirmi yedi tārīḫinde Venedik keferesinden Mora cezīresiniñ ḳıla' ve ḥuṣūnunuñ feth u teshīri müyesser oldukda müterceme-i mezkūr İneboli fetḥine bu tārīḫi dimişdi.

Tārīḫ

(25) 'Aceb mi düşse yektā Şehriyā bu mıṣra'-ı tārīḫ
Ebu'l-feth oldı aldı İneboli'yı 'Alī Pāşā

Ş u h ū d ī [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de vāḳı' ḳutbü'l-'ārifiñ zaḫrü'l-vāṣılīn Emīr Buḫārī 'aleyhi'r-raḥmeti'l-bārī Cāmi'-i şerīfinde 'aṣrımızda ḫaṭīb (136a)idiler. Fenn-i mūsıḳīde zamānında māhir ve mevlidḫ'ān-ı nāzik-nefes bir żāt-ı fāḫir idi. Erbāb-ı ma'ārifden ḫōş-nüvīs ve kemān-keş oldıġından mā'adā ṣūfiyāne eş'ārı ve şeyḫāne güftārı var idi. Bu güftār cümle-i āṣārındandır.

İlāhī

(5) Ṭālib-i Mevlā olan ḳul kendini pinhān ider
Ḫalvet eyleyüp yine dilde 'ālemi seyrān ider
Ḳā'im ol dīvān-ı Ḥaḳ'da dā'imā ḳullukda ol
Müşkilātıñ her umūruñda Ḫudā āsān ider

Ş ū r ī [2]

Dergāh-ı 'ālī yeñiçeri çavuşlarından Ḥasan Āġā dimekle şöhret-gi'ār Āmidiyyü'l-aṣl bir merd-i suḫan-iḳtidār idi. Merḥūm u maġfūrü'l-vāṣıl ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Ṣānī ḥażretleriniñ 'aṣr-ı şerīflerinde

1. Matbuda397. s.dedir.
2. Matbuda 397. s.dedir.

intiḳāl eyledi. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

Beyt

(10) Ne tāb-ı mihr-i ʿālem-sūz-ı dilberde eser ḳalmış
Ne cām-ı ḫāṭır-ı ʿuşşāḳda bir ḳaṭra ter ḳalmış
Şerābın zā'il olmuş neşve-i ḥayret-dih-i şevḳi
Mey-āşāma ḫumār-ı ġamla Şūrī derd-i ser ḳalmış

Ş e v ḳ ı [1]

Medīne-i Burūsa'dan şöhret-şi'ār olup beyne'l-aḳrān Çömez-zāde Meḥmed Efendi dimekle pür-iştihār idiler. Āṯār-ı ḳalemi vefīr maʿārif ü maʿlūmātı (15) keṯīr zātı dilīr şöhreti ḥaḳīr bir ẕāt-ı ḫōş-taʿbīrdir. Bu güftār cümle-i āṯārındandır.

Beyt

Ẕerreler gibi yoluñda gerçi olduḳ pāy-māl
Değmedik ey mihr-i enver būse-i dāmānıña
Āşıḳ-ı üftādeñe ey dilber-i ʿāṣī-cenāb
Dā'imā cevr eylemek düşmez ʿulüvv-i şānıña

Ş e y ḫ ī [2]

Ol fāżıl-ı vi'ā'ü'l-esrārıñ ve ol maḫdūm-ı ḥadīdü'ẕ-ẕihn-i pāk- (20) güftārıñ nām-ı ser-āmedleri Şeyḫ Meḥmed olmaġla maḥlaṣ-ı merḳūmı iḫtiyār ve beyne'l-ʿulemā La'lī-zādelikle şöhret-şi'ār olmuşlardır. Ḫoġacı Dede imtiḥānında ʿallāme-i zamān ve ser-tāc-ı fuḥūl-i ʿaṣr-ı sābıḳ olan Minḳārī-zāde Yaḥyā Efendi merḥūmdan müderris olup muʿtād üzre ḳaṭʿ-ı ḳudemāt-ı ṭarīḳ-i ʿaliyye iderek

1. Matbuda 398. s.dedir.
2. Matbuda 398. s.dedir.

Mekke-i mükerreme kāżīsı ba'dehū Anaṭolı kāżī'askeri olup (25) ba'dehū Kıbrıs cezīresine nefy olunup ol cezīrede sākin iken sene biñ yüz on sekiz tārīḫinde vefāt eylemişlerdir. Meḫādīm-i şehr-i Istanbul'dan olmağla anlara maḫṣūṣ olan ma'ārifden de ḥiṣṣe-yāb olup aḥyānā (136b) şi'r ile āzmāyiş-i ṭab' iderlerdi. Bu güftār nümle-i āsārlarındandır ki bu mecelle-i celīleye Refdī maḫlaṣı ile ḥarf-i rā-i mühmelede rūz-nāmçe-i ḫāli keşīde-i silk-i sütūr olan Kerīm-zādeniñ pederleri Sā mi'ī 'Abdü'l-kerīm Efendi biñ ṭoḳsan altı tārīḫinde intiḳāl eylediklerinde mezbūruñ vefātına bu tārīḫi eylemişlerdir.

(5) Tārīḫ berāy-ı vefāt-ı 'Abdü'l-kerīm Efendi

Ol fāżıl-ı yegāne pesendīde-i enām
'Āciz-ter idi vaṣf-ı kemālinde ḫās u 'ām
'Azm-i serāy-ı āḫiret itdükde tārīḫi
'Abdü'l-kerīm Efendi'ye firdevs ola maḳām

Ş e y ḫ ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmileri Şeyḫ Meḥmed olmağla maḫlaṣ-ı merḳūmı ihtiyār ve beyne'l-ehālī bu laḳabla şöhret-şi'ār olmuşlardır. Bu cerīdeye Feyżī maḫlaṣı ile ḥarf-i fā'da (10) çekīde-i kilkimiz olan Şīm-keş Ḥasan Efendi nām 'azīziñ ferzend-i ercümendi olup biñ yetmiş sekiz receb-i şerīfi evāḫirinde ṣaḥn-ı serāy-ı vücūda vürūd eyleyüp ṭoḳsan altı cumādā-yı āḫiresinde Ebū Sa'īd-zāde Feyżu'llāh Efendi'niñ def'a-i şāniye-i Anaṭolı kāżī'askerliginde teẕkirecilik teşrīfinden mülāzım ve kırk akçe

1. Matbuda399. s.dedir.

medreseden münfaṣıl oldukları̇ndan ṣoñra biñ yüz iki ṣafe-
rinde vālid-i mācidleri (15) dār-ı bekāya raḥlet idüp bun-
lar vālidleriniñ yerine medīne-i Ḳosṭanṭınıyye'de Edirne-
ḳapusı ḫāricinde vāḳı' Emīr Buḫārī ʿaleyhi raḥmeti'l-bārī
Zāviye-i şerīfinde seccāde-nişīn-i meşīḫat olmuşlardır. Ol
küşe-i vaḥdetde iḫtiyār-ı ʿuzlet idüp bu mecelle-i celīle-
mizīñ eṣnā-i taḥrīrine gelince ol büḳʿada leyl ü nehār
ders ve şuġli ile evḳāt-güzār olmaġla pāk-ṭabīʿat pür-sü-
kūnet ḫalūḳ u edīb lebīb ü erīb (20) bir şeyḫ-i güzīde idi.
ʿAṭāyī merḥūmuñ ẕeylini biñ ḳırḳ iki tārīḫinden biñ yüz otuz
senesi āḫirine gelince ẕeyl idüp bir tārīḫ-i laṭīf idüp
nāzik bir eṣere muvaffaḳ olmuşlardır. Bu mecelle-i celīle-
yi eṣnā-yı taḥrīrimizde eṣerlerinden ḳatı çoḳ intifāʿ olu-
nup ekṣer ṣıḥḥatine ʿazm ü cezmimiz olmaġla tārīḫ-i vefā-
tı iḫtiẕā eyleyen kimesneleriñ terceme̊sin eṣnā-yı taḥrīr-
de iştibāh itdikde enfāḥ-ı (25) ṭayyibe-i şeyḫ ile istim-
dād ve eṣer-i pākine naẓar eyleyüp ṣaḥīfe-i bālde meẕkūr
olan şübheleri dāʾire-i derdinden ibʿād iderek selīḳası
ṣarīḥ semtine düşmekle her şeyʾin ṣıḥḥatin bilmede ʿazīm
iḫtimām ve defātir-i ḳadīm-i sulṭāniyyelere ve şeyḫü'l-
islām defterlerine (137a) dest-resīde olmaġla emr-i tevā-
rīḫde saʿy-ı tām ve ḫidmet-i mā-lā-kelām idüp belki umūr-
dan baʿż emriñ geregi gibi ṣıḥḥatine vuḳūf-ı tām içün iḫ-
tiyār-ı meşāḳḳ-ı sefer ve itʿāb-ı vücūd idüp terk-i ḥuẕūr
itmekle elbette emr-i mühimmiñ ṣıḥḥatine ẓafer bulup
eṣer-i meẕkūruñ iki cildini tamām ve bundan ṣoñra daḫı
maḳdūrı mertebesine ṣedd-i (5) niṭāḳ-ı iḫtimām eylemişler-
di. Egerçi tārīḫ-i vefāt tertīb u taḥrīr itmek

Li münşi'ihī

Vefiyāt emrini taḥrīr ile tārīḫ itmek
Mātemе ʿālem-i maʿnāda tarakkub gibidir

maẓmūrunca bir muʿteber kār degīldir. Fe-ammā yine ḫalḳa fā'ide-i etvār-ı selefden ḫālī olmadığına binā'en lā-be'sdir. Ḫuṣūṣan ġaraża mübtenī olmaya ve ʿaẓīm ḫāṭır-mānde-lik ḥasebi ile zamān-ı ṣıḥḥatinde mevṣūf oldığı evṣāfdan ziyāde vaṣf-ı zemīm ile (10) yād olmaya belki vāḳıʿ ve nefsü'l-emri beyān ola ve oldukca taṭvīlden iḥtirāz idüp merāmı muḳteżā-yı naḳl ü taʿbīr ḳadar edā ile sebk oluna öyle olan tārīḫ ḥaḳḳ bu ki iʿtināya şāliḥ ve ṭaraf-ı ṣıdḳı her ne ḳadar rācih ise o ḳadar iʿtibāra sezā vü şāyeste olur. Şeyḫ-i muḥteremü'z-zikr dahı tārik-i dünyā ve kimesneden bir maṭlūb-ı küllī vü cüz'ī recāsında olmayup mücerred vefiyāt-ı (15) aʿyānı itmemişler ve ʿAṭāyī merḥūmūn ḳaldığı yerden murād üzre irtikāb-ı zaḥmet eyleyüp keşīde-i silkā-i sütūr kılmamışlar maʿnāsına şebt ü taḥrīr eyleyüp erbāb-ı dünyā ve ehl-i ṭarīk-ı zāhirī gibi kimesneye ḥa-sed-i zāhirīsi olmadığından meʾmūl olan oldur ki enderūn-ı teʾlīfinde lühūm-ı ʿulemā-i kirāmı şemm ü ekl den zebān-ı ḳalemi müberrā ve evzār-ı ümerā-i ūlu'l-iḥtirāmı taḥammül-den Edhem-i hāmesi muʿarrā (20) ola. Zīrā sūret-i zāhirde sīmā-yı maẓmūnü's-salāḥı āb u żav'ı ittikā ile taṭhīr olunmuş bir şeyḫ-i pāk-dil ve rūşen-żamīrdir ve bu vādī-i saʿbü'l-menālde ḫāʏiz-i ḳasabü's-sebaḳ-ı emsāl oldukların-dan māʿadā şiʿr-i zarīfi dahı bi'l-irs kendülere intikāl eyleyen aṣḥāb-ı makāldendir. Ḳudemā reftārı üzre nāzik eşʿārı ve ḥaylī ḫōş güftārı vardır. Bu güftār cümle-i āşā-

randandır.

(25) Beyt

Eserse gülşen-i sebz-i dile nesīm-i Ümīd
Ḥayāt-ı tāze virir cā-be-cā şemīm-i Ümīd

DÖner piyāle-ṣıfat ḥidmetinde sāḳī-i hūş
Olursa bezm-i ġam-ı yārda nedīm-i Ümīd

(137b) İrer tecellī-i maḳṣūda Şeyḫiyā bir gün
Gelürse ṭavr-ı niyāza eger Kelīm-i Ümīd

Ş e y ḫ ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı ser-āmedi Meḥmed'dir. Medīne-i Burūsa'dan ḳarīn-i iġtihār olmuşlardır. Medīne-i merḳūmadan Ṣāliḥ Dede nām pīr-i dilīriñ ferzendi olup ol diyārda Yeşil ʿİmāret meşīḫati ile ser-efrāz olmuşlar idi. Bu güftār ki elsine-i nāsda mütellev ve mukarrevdir. Ol żātıñdır.

(5) Beyt

Ayaḳlar oldı dāʾim ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı ġam şimdi
Ḥazef-veş pāy-māl ü münkesirdir Cām-ı Cem şimdi

Ġanī hemyānını çözmez faḳīre feṯḥ-i bāb olmaz
Dirīġā baġlamupdur Şeyḫiyā bāb-i kerem şimdi

Ş e y ḫ ī - i D ī g e r [2]

Bunlarıñ daḫı nāmı Meḥmed'dir. Ḳaṣaba-i Urla'da meżūn bi'l-iftā olan Maḥmūd Efendi nām müftī-i müteʿayyinü'ż-żātıñ ferzend-i sütūde-ṣıfata olup Anaṭolı (10) ḳalemlerinde kāḍī bir ehl-i ʿirfān ve zümre-i suḫan-şināsāndan bir merd-i dakīkadāndır. Biñ yüz otuz üç tārīḫinde ebu'l-ḫayrāt ve'l-ḥasenāt olan ṣadr-ı aʿẓam vezīr-i ekrem saʿā-

1. Matbuda 402. s.dedir.
2. Matbuda 402. s.dedir.

detlü semāḥatlü İbrāhīm Pāşā ḥażretleri Ḳosṭanṭıniyye'de Boġaziçi'nde vāḳı' Çubuḳlı nām maḥalde bir çemen-ṣuffe ve bir çeşme binā buyurdukları̇nda müterceme-i mezkūrü'z-ẕikr bu tārīḫ-i āb-ı ḥayāt-āsā ile tebrīk-i ḫayr-ı cedīd-i ḥażret-i pāşā-yı bī-hemtā itmişler idi kim ḥālā o çeşme-i zībānıñ bālāsında keşīde olmuşdur. Ġayrı ebyātına dest-reşīde alunmadıġından yalñız maṣra'-i tārīḫini ketb ü taḥrīr ḳā'idesiyle 'amel والقطره تدل علـــــــــى الغديـــــر yalñız anıñla iktifā olunup tastīr olundı. Ol maṣra'-ı berceste tārīḫ budur.

Tārīḫ

Ṣafā ile şu iç gel 'ayn-ı İbrāhīm Pāşā'dan

Ş ī r [1]

Sādāt-ı vācibü'l-iḥtirāmdan Meḥmed nām bir mīr-i kelām olup (20) mīşeẕār-ı ma'ārifinden meydān-ı muḥabbete ẓuhūr-yāfte olmuş pārs gönüllü bir şā'ir ve dīvān-ı hümāyūn kātiblerinden suḫana ḳādir bir merd-i celīlü'l-me'āşirdir. Sene biñ yüz beş tārīḫinde şaḥrā-yı fenādan kemīn-gāh-ı bekāya irtiḥāl eyledi. Bu güftār-ı .... [2]-şi'ār cümle-i āşārındandır.

Beyt

Şu'le-i ḥüsnüne karşu şanki bir pervāneyim
İtmeyüp ṣabrı anıñçün nāra düşdi gönlümüz

---

1. Matbuda 403. s.de Şırrı maḥlasıyla yer alıyor. İst. Üni., 206; Süleymaniye, Hamidiye, 1063; Millet, 766 nolu yazmalarda şairin maḥlası Şırrı'dır.
2. Yazmada boş bırakılmış.

Ş e y d ā [1]

Ṭarīḳ-ı Naḳşıbendiyye fuḳarāsından Buḫārā şehrinden gelme Şeydā nām bir dervīş-i dil-rīş-i nāzik-kelām olup nāmı gibi bī-ṣabr u ḳarār bir şeydā-yı rūzgār oldıġından siyāḥatle diyār-ı Rūm'a gelüp bir zamān Ḳosṭanṭıniyye'de bir vāfir zamān da pīş-gāh-ı Ḳosṭanṭıniyye'de (138a) olan Üsküdār'da ḳarār iḫtiyār itmişdi. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt-i Fārisī

کردون اگر طلوع وغروب ازو کند
در شاهراه سینه ما جستجو کند

ve lehū Türkī

(5) Çözdükçe her gice o ṣanem zülfi bağını
Bād-ı ṣabā mu'aṭṭar ider cān dimāġını

Ḥarfü's-ṣādi'l-mühmele

Ḥarf-i ṣād'ıñ idüp erbābını yekser taḥrīr
Eyledik cümlesini yirlü yirinde tasṭīr
Vefḳ-ı dil-ḫ'āh üzre anlara itdik ḫidmet
Ḳomadık lāzıme-i vaṣfa muġāyir ta'bīr

Ş e y ḫ ü ' l - i s l ā m Ṣ ā d ı ḳ E f e n d i [2]

Ḫulāṣa-i ḫānedān-ı 'ilm ü kerem vikāye-i aḥvāl-i ümem müftī-i devrān (10) 'allāme-i cihān ṣūret-i cevher-i cān-ı zamān ma'nī-i lafẓ-ı rāḥat-ı 'ālemiyān ṣadrü'ş-şerī'ati'l-ġarrā meṣned-i me'ālī-fermā-yı iḥtivā mütelakki'l-baḫr-i ḳabūl ve redd-i cevāb-ı ḫızāne-i cevāhir-i faḍl u ādāb

1. Matbuda 404. s.dedir.
2. Matbuda 404. s.dedir.

olan mefḫar-i emāṣil-i Rūm bülbül-i gülistān-ı ʿulūm ṭūṭī-i şekkeristān-ı menşūr u manẓūm maḫdūm-ı saʿādet-mersūm ālü'ṣ-ṣadr ve ḳamerü'l-bedr Meḥmed Ṣādıḳ Efendi merḥūmdur ki ṣadrü'ṣ-ṣudūri'l-ʿulemā ʿumde-i fużalā (15) Ṣadrü'd-dīn-zāde Feyżu'llāh Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı necābet-mersūmudur. Ol meh-i tābān-ı sipihr-i faẓīlet ve bedr-i münīr-i ufḳ-ı maḫdūmiyyet sāl-i hicrīniñ biñ ḳırḳıncı cumādā-yı āḫiresiniñ on altıncı gicesi maṭlaʿ-ı girībān-ı câme-i ṣuhūr ʿālem-i şuhūdda meşhūr olup ʿayān ve istifāże-i envāʿ-ı envār-ı şems-i ʿirfān içün şeb-tā-be-seḥer şemʿ-i sūzān-ı meclis-i faẓl u īḳān olup (20) meḥere-i cihān ve esātiẕe-i devrān Ḥasan Efendi ve Kürd İsḥaḳ Efendi gibi fużalā-yı ʿaṣrdan ʿālim-i niḥrīriñ pür-feyż-i ders ü taḳrīri olup devr-i dırāz istifāde-i ʿulūm-ı şettā itmekle mümtāz ve mecmūʿatü'l-kemāl olan ġāt-ı melekiyyü'l-ḫıṣāli envāʿ-ı ʿulūmuñ derece-i rütebin iḥrāz eyleyüp cümle-i meḫādīm-i kirāma ʿilm ü keremle ser-fırāz oldukları ndan ṣoñra biñ elli altı rebīʿu'l-evvelinde ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi (25) falaḳ-ı saʿd ü saʿādetden ḥiṣṣedār-ı iclāl ve merḥūm u maġfūr Ḳara Çelebi-zāde Ebu'l-faẓl Maḥmūd Efendi'den mülāzım olup ḳırḳ akçа medreseden infiṣālden ṣoñra sālik-i meslek-i ṭarīḳ-ı saʿādet-refīḳ ve nāʾil-i feyż-i kemāl-i ifāde vü taḥḳīk(138b) olup biñ altmış yedi şaʿbānında şeyḫü'l-islām-ı dānā kerīm-i lā-düşmen ü niʿam-āşinā vücūd-ı bihbūd-ı her kerem-āmāde merḥūm u maġfūr Bālī-zāde Efendi'den ibtidā-i ḫāric elli ile Aḥmed Keṯḫudā Medrese-i celīlesine evvel müderris olup ve biñ yetmiş ikide Koġacı Dede Medresesine ḥareket ve yetmiş dört şaʿbānında Papasoġlı Medresesine dāḫil ve

yetmiş altı muḥarreminde Şeyḫü'l-islām Ḥüseyin Efendi Medresesine ḥareket-i dāḫil ile vāṣıl olup ve yetmiş ṭoḳuz rebīʿu'l-evvelinde Ḥāfıẓ Paşa Medresesine mevṣūl ve seksen rebīʿu'l-āḫirinde Ḫayrü'd-dīn Pāşā Medresesiyle mūṣıladan tekerrür eyledikleriden ṣoñra seksen üç muḥarreminde(10) Beşiktaş'da vāḳıʿ Sinān Pāşā Medresesine ve seksen beşde Gevher Ḫān Sulṭān Medresesine nāʾil olup sürūrların ziyāde ve seksen altı şaʿbānında Ḫāḳāniyye-i Vefā'da miḥrāb-nişīn-i bezm-i ders ü ifāde olup ol būḳʿa-i mübārekeden bi'l-fiʿl biñ seksen ṭoḳuz şevvālinde/Dārü'l-ḥadīṯ-i Süleymāniyye ile tekmīl-i medāris-i ʿulūm ve istikmāl-i ṭarīḳ-ı rüsūm buyurduḳlarından ṣoñra toḳsan bir (15) rebīʿu'l-āḫirinde Ḥalebü'ş-şehbā ḳāżīsı olup sene-i kāmile żabṭdan ṣoñra maʿzūl ve toḳsan altı recebinde ḫaṣretü'l-mevālī olan Mıṣr-ı Ḳāhire mevleviyyeti ile nāʾil-i meʾmūl baʿde'l-ʿazl toḳsan toḳuz şevvālinde Edirne pāyesiyle Gemlik ve Bayındır ḳażāları arpalıḳ olup biñ yüz recebinde tekrār Mekke-i mükerreme pāyesiyle ṯāniyen Mıṣr-ı Ḳāhire ḳāżīsı olup yüz iki ẕü'l-ḳaʿdesinde maʿzūl yüz üç (20) ramażānında Istanbul pāyesiyle Gümülcine ve Uzunca Ova Ḫāṣköy ḳażāları arpalıḳ virilüp yüz dört şaʿbānında Anaṭolı ḳāżīʿaskerliği ile dārü'n-naṣr ve'l-meymene Edirne'ye ṭaraf-ı devlet-i ʿaliyyeye daʿvet yüz beş şevvāli āḫiri Rūmili ṣadāretine naḳl olunup bir ḳaç günden ṣoñra sene-i merḳūma ẕü'l-ḳaʿdesinde mercīʿ-i cemīʿ-i ʿulemā olan ṣadr-ı ʿālī-maḳām-ı fetvāya naḳl olunup Ḳarasu Yeñicesi ve Gümülcine (25) ve Uzunca Ḫāṣköyi arpalıḳların iḫtiyār buyurdılar. Baʿdehū yüz altı ṣaferinde Ḳarasu Yeñicesi'ni

Tātār Bāzārı arpalığına tebdīl buyurdılar. Sene-i meẕkūra ṣa'bānında ma'zūl olup Beşiktaş ḳurbünde Ṭolmabāġçe'de olan menzillerine nüzūl (139a) buyurdılar. Ol eşnāda arpalıḳları Midilli ve Kuşadası ve Menemen ḳażālarına tebdīl olundı. Ba'dehū pādişāh-ı heft-iḳlīm ḫalīfe-i 'ādil ü kerīm sulṭān-ı velī-rütbe pādişāh-ı 'ālī-mertebe melik-i vācibü'l- a'ẓam ṣevketlü maḥābetlü efendimiz Sulṭān Aḥmed-i Ṣāliṣ ḫalledallāhu salṭanatahū ilā yevmi'l-ḳıyām (5) ḥażretleriniñ zamān-ı sa'ādetlerinde biñ yüz on sekiz ṣevvālinde Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid 'Alī Efendi'niñ def'a-i [illegible] 'ūlāsiniñ zeylinde yerlerine sāḥiyen şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām buyurdılar. Sene biñ yüz on ṭoḳuz ẕü'l-ḳa'desinde ma'zūl olup yine ke'l-evvel Beşiktaş'da olan sa'ādethānelerinde (10) sākin oldılar. Yüz yigirmi bir recebinde arpalıḳları Kayseriyye ḳażāsına tebdīl olunup bu ḥāl üzre subḥa-şumār-ı eyyām u leyāl iken sene-i mezbūra ramażānınıñ yedinci aḥad güni intiḳāl eylediler. Sāḥil-i baḥr Fındıḳlı'da vāḳı' cāmi'-i şerīfiñ cānib-i yemnāsında medfūndur. Ḥaḳḳā ki ol maḥdūm-ı sa'ādet-mersūm merdūm-i āḥdāḳ-ı a'yān-ı 'ulemā-i Rūm olup melek-ḫaṣlet pür-faẓīlet eshıyādan (15) ezkiyādan velī rütbesinde bir ẕāt-ı memdūḥü'ṣ-ṣıfāt idi. Ḥālet-i naşbında aḫẕ u i'tāsında be-her-ḥāl ba'ż emsāl tekdīr olunmamaḳ emr-i muḥāl olan manṣıb-ı fetvāda zamān-ı şerīflerinde bir ferd rū-gerdān-ı perīşān-żamīr ve bi'ż-żāt kendülerden kimesne dil-gīr olmamışdır. Erbāb-ı ṭarīḳdan herkes bi ḳadri'l-ḥiṣeṣ devletlerinden ḥiṣṣedār olup bu 'abd-i rākımü'l-ḥurūf (20) ibtidā'-i dāḫil ile medīne-i Ebī Eyyūb-i Enṣārī'de Siyāvuş Pāşa mülder-

risi iken pederimizin ḫāṭırına rı'āyet ve bu dā'ı-i ḫāliṣü'l-bāllerini ḥimāyet buyurup Mu'īd Aḥmed Efendi Medresesi altmışlı rütbesinde müṣıla-i ṣaḥna tenzīl idüp bu faḳīre iḥsān buyurmaġla ḳaderimiz beyne'l-aḳrān terfī' buyurmuşlar idi. Ol pīr-i melek-ḫaṣletiñ zamān-ı şerīflerinde bu güne mükerrem (25) olmuşduḳ. Cenāb-ı Rabb-i ġafūr ḳabr-i şerīfin pür-nūr eyleyüp cennet ü cemāliyle mesrūr eyleye. Nā-yāb bir vücūd-ı mükerrem ve bī-naẓīr bir maḫdūm-ı muḥterem idi. Żāt-ı vālā-ḳadrleri mecmū'a-i feżā'il ü kemāl oldıġından ġayrı elsine-i ṣelāṣede (139b) eş'ār-ı belāġat-nisārı āb-ı ḥayāt-misāl idi. Ancaḳ soñralarında bi'l-külliye terk itmekle ebyātı ṭarafı ma'hūd ve ma'rūf ve meşhūd degil idi. Bu bir ḳaç beyt-i belāġat-şi'ār ol ṣadr-ı kerem-güsteriñ evāyil-i hālinde terāne-senc-i bezm-i güftār olduḳları āṣārdandır.

Beyt

(5) Dāne ṣaçar gözlerim yaşıyla gāhī demlenür
Ṭā'ir-i baḥr-i muḥīṭ-i a'ẓam anda yemlenür
Ka'be-i kūyunda dildārıñ dem-ā-dem Ṣādıḳā
Gözlerim yaşın temāşā ile kim zemzemlenür

ve lehū

'Aceb mi 'ālemi teshīr iderse ḫātem-i la'liñ
Süleymān'ıñ nigīninde yazılmış ism-i a'ẓamdır

Ṣ ā ḥ i b Ç e l e b i[1]

Nām-ı żātı ser-āmed-i aṣḥāb-ı ma'ārifden ṣāḥib-i hayṣiyyet ü kemāl (10) bir vücūd-ı şerīf-i sütūde-ḫıṣāldir ki miyāne-i pīr-ü ceven-erbāb-ı 'irfānda Pīrī-zādelik

1. Matbuda 408. s.dedir.

ʿunvānı ile meşhūr-ı cihāndır. Evāʾil-i hāllerinde müsebbiha-i ḥalka-i erbāb-ı maʿārif-i ẕāt-ı ʿārifleri cümleye takdīm olunup ikrām olunmaġa şāyeste-i tevkīr ü iḥtirām oldıġından ḳadr-āġinā-yı erbāb-ı kemāl olan vezīr-i melekḫiṣāl merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr vezīr-i rūşen-ẓamīr (15) āṣaf-ı Felāṭūn-tedbīr ḳayın atamız Rāmī Meḥmed Paşa ḥaẓretlerine imām olup biñ yüz on beş ṣaferü'l-ḫayrında şeyḫü'l-islām müfti'l-enām es-Seyyid Feyżullāh Efendi'den ibtidā-i ḫāric elli ile Ālīcān Medresesine müderris olup baʿdehū ḥareket-i ḫāric ile Dārü'l-ḥadīṣ-i İbrāhīm Āġā Medresesine baʿdehū biñ yüz yigirmi tārīḫinde şeyḫü'l-islām Ebe-zāde ʿAbdu'llāh Efendi'den dāḫil ile Ḫalīl Pāşā (20) Medresesine vāṣıl ve biñ yüz yigirmi üç tārīḫinde es-seyyid ʿAlī Efendi'den ḥareket-i dāḫil ile ʿAbdu'llāh Āġā Medresesine nāʾil olup biñ yüz yigirmi dört tārīḫinde yine Ebe-zāde Efendi'den mūṣıla-i ṣaḥn ile Ḥāfıẓ Paşa ile tecdīd-i merām ve ol medresedeñ bir ḳaç ay soñra Ḳoca Muṣṭafā Paşa Medresesiyle mūṣılada[1] tekerrür eyledikleriden soñra biñ yüz yigirmi yedi muḥarremi tārīḫinde vālidimiz Mirzā Muṣṭafā Efendi'den (25) ibtidā-i altmışlı ile Ḥaydar Pāşā Medresesine ḳiyām ve andan dahı ḥareket-i altmışlı ile Ṭōbḫāne'de Ḳılıc ʿAlī Pāşā Medresesine menḳūl ve biñ yüz otuz bir tārīḫinde faẓīletlü ʿAbdu'llāh Efendi'den mūṣıla-i Süleymāniyye ile Ḳalender-ḫāne Medresesine (140a)

1. Bu satırın kenarında şunlar yazılıdır:" Vāṣıl-ı ṣaḥn-ı kām ve biñ yüz yigirmi yedi şevvāli tārīḫinde ʿAbdü'r-raḥīm Efendi'den".

eşnā-yı taḥrīr-i tezkiremizde şeyḫü'l-islām müfti'l-enām fużalā-yı kirāmıñ bülendi fażīletlü Yeñişehirli ʿAbdu'l-lāh Efendi ḥażretlerinden ḫāmis-i Süleymāniyye ile ḥasretü'l-müderrisīn olan Şehzāde Medrese-i celīlesinde vaż'-ı seccāde ve ol büḳʿa-i mübārekede encümen-efrūz-ı bezm-gāh-ı ifāde olmaḳda idiler.(5) Nice zamān müfettiş-i ḥażret-i şeyḫü'l-islām ve nice müddet medīne-i Ḳosṭanṭıṇiyye'de Maḥkeme-i Maḥmūd Pāşā'da niyābetde oldukdan ṣoñra ehl-i ʿilm olan erbāb-ı kemāliñ bülendi ʿİlmī Aḥmed Efendi yerine Ḥaremeynü'ş-şerīfeyn müfettişi olup eşnā-yı tasṭīr-i hurūfda ol şerefle daḫı müteşerrif idiler. Ḥaḳḳā ki ṣāḥib-kemāl melek-ḫıṣāl elsine-i ṣelāşede murād üzre güftāra ḳādir bir vücūd-ı şerīf-i celīlü'l- (10) me'āşirdir[1]. Bu güftār-ı dil-ārā ol şāʿir-i sencīde-ṭabʿıñ āşār-ı zībālarındandır.

Ġazel

Bir gün seḥāb-ı feyż-i Ḫudā reşḥa-bār olur
Her dāġ-ı sīne bir gül-i ʿālī-bahār olur

Ḳalmaz zemīn-i dilde ġubār-ı keder gider
Feyż-i nesīm-i luṭf-ı Ḫudā āşikār olur

Baḫtıñ ne deñlü olsa siyāh olma muźṭarib
Āḫir sevāḍ-ı bāṣıra-i iʿtibār olur

(15) Küng-i belāda ser-be-girībān-ı ṣabr olan
Gerden firāz-ı ʿāṭıfet-i Kirdigār olur

Ṣāḥib-ʿadūlarıñ daḫı bu rūzgārda
Evrāḳ-ı ʿayşı bir gün olur tār-mār olur

ve lehū

---

1. Matbuda dipnot halinde şunlar yazılı: " Muḳaddime-i İbni Haldun'un iki cildini terceme itmişdir."

Fevvāre-i çeşm-i terimiñ āb-ı revānı
Aḳdıḳça olur kühkeniñ şād-revānı

Bir cām ile ʿaḳlın şuvarup pīr-i harābāt
Ter-dāmen-i ʿaşḳ eylese zühhād-ı zamānı

(20) Çeksün ne ḳadar saḥt ise de çille-i cevri
Bir kerre çeken sīneye ol ḳaşı kemānı

Her dest-i ġam-ı hicr ile ol āfet-i devrān
Çāk eyledi dāmān u girībān-ı āmānı

Ṣ ā ḥ i b - i D ī g e r [1]

Ol merd-i cemīliñ nām-ı nāmīleri İsmāʿīl olup maskaṭ-ı reʾsleri olan şehr-i Burūsaʾda Ḥācī Meḥmed Āġā-zāde dimekle şöhret-şiʿār bir merd-i maʿārif-iktisāb idi. Evāḫir-i ḥālde terk-i dünyā ve ḳaṭʿ-ı ʿalāḳa-i (25) mā-sivā eyleyüp ṭarīḳ-i Mevleviyye'de aḫz-ı yed-i inābet birle terk-i cübbe vü destār ve bir ḫırḳa vü külāha ḳanāʿat eyleyüp sū-yı dil-cū-yı ḥaḳīḳa'de bu incizāb-ı küllī endāḫte-i ʿalāḳa-i cüz'iyyāt itmekle maṭlūb-ı rūḥāniyyetin cüst-cū içün (140b) ʿālemi siyāḥat ṭarīḳi ile geşt ü güzār itdikden şoñra pīş-gāh-ı Ḳosṭanṭıniyye'de olan Üsküdār'da ḳarār itmiş idi. Nāzik ṭabīʿat bir merd-i pür-maʿrifet idi. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

Ruḥ-ı höy-kerdesinde ḥāllar ol āfetiñ gūyā
O hindū beççelerdir ki şināḫ-ı rūy-ı āb eyler

(5) ve lehū

Receb nāmında bir şehrī cevāna mübtela oldum
O meh-māhiyyetiñ şaʿbānıyım ardından ayrılmam

1. Matbuda 411. s.dedir.

ve lehū

Mükhet mi virir ẕerre ḳadar zülf-i dü-tālar
Bihūde hevā-yı reh yiler bād-ı ṣabālar

Dā'im o bütün ka'be-i kūyun gözedirler
Bildim ḳatı āhen-dil imiş ḳible-nümālar

(10) Fikr-i deheniñle rehimiz sū-yı 'ademdir
Yāhū seni şimden girū ey şūh du'ālar

Ancaḳ sañā maḥsūsdur ey ṣāḥib-i ḥōş-dem
Bir tāze-zebānsın hele bu ḥüsn-i edālar

ve lehū

O şūhuñ tāb-ı mülden ruhları olduḳca ḫōy-kerde
Ö̈ren dir ḳaṭre ḳaṭre jāledir berk-i gül-i terde

S ā 'i d [1]

Ol maḥdūm-ı 'ālī-cenābıñ nām-ı nāmīleri 'Abdu'llāh olup 'ulemā-i kirāmdan (15) ṭarīḳ-i 'aliyyede Burūsa'dan ma'zūlen 'āzim-i dārü'l-hekā olan Molla Ṭayyeli Muṣṭafā Efendi'niñ büyük maḥdūmları ve bu mecelle-i celīle-i 'irfanda ḥarf-i rā-i mühmelede rūz-nāmçe-i ḥālleri keşīde-i silk-i taḥrīr olunan erbāb-ı ma'ārifiñ bülendi Meḥmed Rāşid Efendi'niñ birāderleridir. Ol maḥdūm-ı necābet-merāsūm انشاء الله تعالى الى ما يشاء sene biñ yüz dört tārīḫinde meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi (20) Ebū Sa'īd-zāde Feyżullāh Efendi'den müstaḳillen mülāzım ve ṭarīḳ-i tedrīse 'āzim olup ba'dehū biñ yüz on dört muḥarreminde es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den ibtidā-i hāric elli ile Mollā Şeref Medresesine ve yüz on ẕikā ramażānında Paşmaḳçı-zāde es-seyyid 'Alī Efendi

1. Matbuda 412. s.dedir.

merḥūmdan ḥareket-i ḥāric ile Ḫüsrev Pāşā Medresesine ve biñ yüz on ṭoḳuz ṣaferinde Ebe-zāde ʿAbdu'llāh Efendi merḥūmdan ibtidā-i (25) dāḫil ile Yūsuf Pāşā Medresesine ve biñ yüz yigirmi iki ẕü'l-ḥiccesinde yine Paşmaḳçı-zāde es-seyyid ʿAlī Efendi merḥūmdan ḥareket-i dāḫil ile Aḥmed Çavuş Medresesine yüz yigirmi altı ẕü'l-ḳaʿdesinde Maḥmūd Efendi'den müsıla-i ṣaḥn ile (14la) Mollā Gürānī Medresesine ve biñ yüz yigirmi sekiz rebīʿinde ʿAbdü'r-raḥīm Efendi'den Ṣaḥn-ı Ṣamān'dan birine ve biñ yüz yigirmi ṭoḳuzda faẓīletlü Ebū İsḥaḳ İsmaʿīl Efendi ḥaẓretlerinden ibtidā-i altmışlı ile Ḥadīce Sulṭān Medresesine ve biñ otuz şevvālinde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām faẓīletlü ʿināyetlü Yeñişehirli ʿAbdu'llāh Efendi (5Ÿ ḥażretlerinden Ḫānḳāh Medresesine ḥareket ve biñ yüz otuz üç şaʿbānında yine müşārün ileyh ḥażretlerinden müsıla-i Süleymāniyye ile ʿAlī Pāşā-yı ʿAtīḳ Medresesine olduḳdan ṣoñra esnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde kendi ṭalebleriÿle Baġdād-ı behişt-ābād ḳāżīsı olmuşlar idi. Pāk-ṭıynet nāzik-ṭabīʿat bir maḥdūm-ı pür-maʿrifetdir. Bu güftār cümle-i āsārlarındandır.[1]

S u b ḥ ī [2]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Ol eşiʿʿa-pāÿ-ı sāḥa-i ʿavārif-i (10) ẕāt-ı pür-maʿārifiñ ḥurşīd-i vücūd-ı bihbūdları ufḳ-ı ṣubḥu'l-cemāl şehr-i Istanbul'dan bedīd ve bundan aḳdem intiḳāl-i sāḥa-i ʿadn-i ṣad-niʿam eyleyen

1. Yazmada metin yok, boş bırakılmış.
2. Matbuda 413. s.dedir.

Hezār-pāre Aḥmed Pāşā merḥūmuñ kerīmesiniñ ḥafīdi olup bu kühne-takvīm-i hezār-etvār olan rūzgār niçe zamān şehr-emīni rūz-nāmçeligi ḫidmetinde evkāt-güẕār olup devlet-i ʿaliyyede kendülere baʿż menāṣıb teveccüh itdikce maraż-ı nakrīse ibtilāları (15) ʿarṣa-geh-i taʿab u megakkate vuṣūle māniʿ-i pā-nihāden-i ḳabūl olmaġla pāy-ı ʿuzletiñ dāmen-i ḳanāʿatle pūşīde eyleyüp her şeyden ferāġat itmişlerdi. Şiʿr ü inşāsı maʿmūr ve ḫatt-ı nezāketle meşhūr ekşer evkātı ḳırāʿat-ı tefsīr ü ḥadīş ile güzerān ider bir vücūd-ı şerīf-i fāyıḳu'l-aḳrān idi. Biñ yüz bir senesinde ṣadrü'ş-şühedā Köprili-zāde Muṣṭafā Pāşā merḥūm ile ülfet-i dīrīneleri olmaġla (20) ṭaraf-ı Edirne'ye daʿvet eyleyüp anlar daḥı ber-vech-i fermūde ṭaraf-ı şerīflerine rū-be-rāh olup ol beldede iḳāmet üzre iken bi-emri'llāhi teʿālā sene-i mezbūrada maḥmiyye-i merḳūmada intiḳāl eyleyüp Ḳıyıḳ Cāmiʿ-i şerīfiniñ ḥaẕīresine (141b) defn olundılar. Ol eşnāda intiḳāllerine erbāb-i kemālden ḳatı çoḳ kimesneler mersiyye-ḫvān u tārīḫ-güyān olmuşlardır. Ḥattā bu cerīdede ḥarf-i ʿayn-ı mühmelede ʿAbdī maḥlaşı ile keẕīde-i silk-i sütūr olan merḥūm Himmet Efendi-zāde Şeyḫ ʿAbdullāh Efendi ile uḫuvvet mertebesinde ülfetleri olmaġla anlar da bu tārīḫi eylemişlerdir idi.

(5) Tārīḫ

Ṭālib-i ʿilm idi hem ġurbetde oldı müntekıl
İki vech ile şehādet rütbesin virdi Ḫudā

Bir haber geldikde fevt içün didim tārīḫini
Ṣubḥī mihr-i meşhediñ envār-ı vechu'llāh ola

El-ḥāṣıl pāk-ṭabīʿat pür-maʿrifet bir vücūd-ı muḥterem

ve nāzik bir maḥdūm-ı mükerrem idi. Müretteb Dīvān'ı mi-yān-ı şu'arāda hayli nām u şānı var idi. Bu keşīde-i (10) silk-i süṭūr kılınan ol mecmū'a-i envār-ı envā'-ı kemālāt olan żāt-ı me'ārif-iktidārıñ şubḥ-ı ṭab'larından be-dīdār olan eş'ār-ı tābdār-ı mihr-āşārlarındandır.

Beyt

Ḫāk-i pāyıñ çeşm-i cāna tūtyā olsun da gör
Ḥūr-ı baḫş-ı dīde-i ehl-i ṣafā olsun da gör

ve lehū

(15) Ḥabāb-āsā degildir ābile eṭrāf-ı ṣahbāda
Ḥirās-ı fitne-i la'liñle sāġar dāġ-pür-dildir

ve lehū

Mehcūr ola ṣad-merḥale āşār-ı kesāfet
Bir cām ile sāḳī dil-i nā-şāda yolunsun

ve lehū

Żaḫm-i dilberle mübāhāt eyleyüp rūz-ı ḳıyām
Gösterirler küşte-i tīġ-i cefālar birbirin

(20) ve lehū

Gelür diyü o şeh-i fitne-sāza muntaẓırız
Hezār zār ile biz de niyāza muntaẓırız

Gelince ḫaṭṭ-ı ruḫı el yuduḳ vefāsından
Ki vaḳt-i şām irişdi namāza muntaẓırız

ve lehū

Va'd itmiş iken vuṣlatını 'ahdine ṭurmaz
Ḥayretde yüz ikrār ile inkār arasında

(25) Rübā'ī

'Āṣīler içündür kerem-i Rabb-i cevād
Maḥşerde çeker 'azābını ehl-i 'inād
Olmaz kerem-i luṭf-ı Ḫudā'dan me'yūs
Ārāyiş-i dūzaḫ olan erbāb-ı fesād

(1420)

Ḳıṭ'a

İstirāḥat bir nefes erbāb-ı ṭab ʿa mümteniʿ
Sāye-i ʿizzet ʿadīm ü mihr-i ẕillet ber-ḳarār

İtmede her nev-heves taʿyīʿ-i toḫm-i iltimās
Kişt-zār-ı sāḥa-i devlet olaldan sengsār

Bu maṭlaʿ-ı ġarrā daḫı mütercem-i bī-hemtāniñ bī-nuḳaṭ olan ebyāt-ı dil-ārāsındandır.

(5) Maṭlaʿ-ı bī-nuḳaṭ

Dilā ʿālemde dildārım hele ehl-i kemāl olsa
Āña kimse hevesdār olmasa sevmek muḥāl olsa

Ṣāḥibü't-terceme ile ol ʿaṣırda arpa emīni olan şaḫṣ ile bir miḳdār miyānelerinde baʿż mertebe muḳāvele güẕerān eyleyüp aḥade hümā āḫarike kelāmından müteʿeccir ve mütercem-i mezkūra daḫı merḳūmun ṭarafından baʿż arpasıyla atı çekişdirmek bi't-ṭabʿ (10) māʿil olan yārān vāsıṭasıyla bir vāfir kelām-ı nā-ġāyān ilḳā olundıġından ḫāṭır-ı mütercem-i merḳūma bi'l-cümle iġbirār gelüp enīn-i mezbūr a ṭarafından vāḳıʿ-ı ḥāli istiḫbār eyledikde tebriʾe-i ẕimmet eyleyüp bi'l-küllīye ṣūret-i inkārda reftār ile iʿtiẕār eyledikde der-ḥāl bu beyti bir varaḳ-pāreye taḥrīr idüp ṭaraf-ı emīne irsāl eylemişler idi.

Beyt

(15) Aḫirde bir yemin viririz itsün iḫtizār
Arpa emīni ḥāṣılı güstermesün cevāz

Bu çend ebyāt-ı pür-nikāt daḫı müşārün ileyhiñ muʿammiyātındandır.

Muʿammā be-nām-ı Bekir

ʿĀşıḳıñ dāġ-ı derūnı olur elbette ʿayān
Ṭaraf-ı ruḫsārında ḫāliñ oldı pey-der-pey nihān

Be-nām-ı Mühürdār

(20) Sū-be-sū encümen-i dehri idüp geşt ü güzār
Eyleye bir kapuda bārī nezāketle karār

Be-nām-ı Murtażā

ʿAks-i kaddi ṭey lemez āyīne-i dilde karār
Ol sebebden hāṭıka ḥalka oldı eşk-i katre-bār

Ṣ u b ḥ ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Fi'l-aṣl Tekfurṭaġı ta'-bīr olunan Rodoscuk kaṣabasından olup müsta'id bir vücūd-ı ma'mūr olup şeyḫü'l-islām (25) Minkārī-zāde Yaḥyā Efendi'den mülāzım ve kırk akçe medreseden ma'zūl olduk-dan şoñra biñ ṭoḳsan ṭoḳuz tārīḫinde Dabbāġ-zāde Meḥmed Efendi merḥūmdan ibtidā-i hāric elli ile Ma'lūl-zāde Med-resesine olup yüz bir ṣa'bānında yerinde dāḫil i'tibār olunup yüz altı muḥarreminde ḥareket ile Papasoġlı olup bu ḥāl [illegible] üzre güzārende-i leyālī vü eyyām iken biñ yüz sekiz rebī'u'l-āḫirinde medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de sākin oldıġı ḫānede maḳtūl bulunmuşdur. Ḫōş-ṭab' sedīd-efkār (5) bir vücūd-ı ma'ārif-iḳtidār idi. Bu güftār ol şehīd-i mazlūmuñ cümle-i āşārındandır.

Beyt

Bir ayaġ üzre eyleyüp ḫidmet
Bezm-i yāre döner şerāb u kebāb

Ṣ ı ḥ ḥ a t ī [2]

Nām-ı şerīfleri ʿAbdü'l-laṭīf'dir. Maskat-ı re'sleri

1. Matbuda 417. s.dedir.
2. Matbuda 417. s.dedir.

medīne-i Tokat'dan dārü'l-mülk-i Kostantıniyye'ye vāsıl ve yeñiçeri ocağı tālib-i 'ilmī zümresine dāḫil (10) olmuş idi. Biñ yüz dört tārīḫinde nisbet-i ṣıḥḥatden ḳaṭ'-ı 'alāḳa-i ḥāl ve tevālī-i maraż u şikestegī birle 'ālem-i fenādan intiḳāl eyledi. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

Beyt

Pāy-ı yāre düşmege aġyārdan nevbet mi var
Sāyesinde naḫl-i ümmīdiñ meger rāḥat mi var

Ş e y ḫ Ṣ a d r ī [1]

Sādāt-ı kesīrü'l-berekātdan Meḥmed nām mīr-i kelām şeyḫ-i pür-iḥtirām olup (15) maskaṭ-ı re'sleri olan ḥıṭṭa-i isti'dād makarr-ı zühhād Bağdād-ı behişt-ābāddan dārü'l-feyżi'l-celiyye Kostantıniyye-i 'aliyyeye gelüp ol sevād-ı a'ẓamda ol'aṣırda merkez-i dā'ire-i ḳutbiyyet Atābek-i ṭarīḳat olan şeyḫ-i ḥaḳīḳat-tedbīr pīr-i rūşen-żamīr meşāyiḫ-i kirāmiñ bülendi Şeyḫ Meḥmed Naẓmī Efendi Tekye-i şerīfesine nice zamān ḫidmet ve ol 'azīz-i muḥteremden tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat eylediginden soñra 'azīz-i mezbūrdan Mīḫāliç (20) ḳaṣabasında ḫilāfetle me'mūr olup niçe zamān ol maḥalde ber-mūceb-i fermūde ḳarār itdikden soñra evāḫir-i saltanat-ı Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Sānī'de kendüye müte'allik ba'ż ḫuṣūṣ içün ṭaraf-ı devlet-i 'aliyyeye rū-be-rāh ve ol'aṣırda devlet-i 'aliyye Edirne'de olup şeyḫ-i merḳūm daḫı maṣlaḥatı tamām olunca ol beldede ikāmet iktiżā itmekle meks esnāsında mu'tād oldıġı ḫidmet ve kendüye va'ż (25) u naṣīḥat taḥī'at-ı seniyye oldıġın-

1. Matbuda 418. s.dedir.

dan baʿż cevāmiʿ ü mesācidde kürsīlere çıkup ḥasbī vaʿż u naṣīḥat iderken kāżıyye-i ittifākıyye bir cumʿa günü nehr-i Tunca kenārında olan Süleymāniyye Cāmiʿ-i şerīfinde olan vaʿż içün ḥāżır iken ḫalīfe-i eyyām (143a) pādişāh-ı enām sulṭān binü's-sulṭān-ı bī-mīdānī Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Sānī ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l- ġufrān ḥażretleri cāmiʿ-i şerīfe gelüp edā-i ṣalāt-ı cumʿadan ṣoñra istimāʿ-ı vaʿz içün tarakkub buyurduklarında mütercem-i mezkūr dahı fırṣatı ġanīmet bilüp kendüye maḫṣūṣ olan taʿbīr-i dil-peẕīr ile pāy-endāz-ı ṭalāḳat (5) ve icrā-yı maʿārif-i celīl ü ḥaḳīr idüp ʿarabāne edā-yı cān-teʾsīr ve neṣāyiḥi müştemil olan maʿānī-yi bī-naẓīrinde mülūkāne taʿbīr ile edā-senc-i rişte-i cevāhir-i takrīr iderek şöyle bir teʾsīs-i vaʿẓa nefīs eyledi kim żarūrī pādişāh-ı deryā-nevāl şeyḫ-i merḥūmuñ aṣl u künhünden suʾāl buyurup vaʿẓ-ı mevżūnundan ṭabʿ-ı hümāyūnları ḥaẓẓ buyurdıġın olʿaṣırda şeyḫü'l-islām olan es-Seyyid Feyżu'llāh (10) Efendi cānibine icāleten ḫaber irsāl ve şeyḫ-i merḥūmı kendüme cumʿa şeyḫi eyledim ḳanġı cāmiʿe gidersem ol cāmiʿe gelüp vaʿẓ eylesün diyü bir ḫaṭṭ-ı şerīf īṣāl itmekle mütercem-i mezkūrı ḥażīz-i ḥākden evc-i āsumāne terfīʿ ve şerefle ṣadr ü menziletin refīʿ buyurup Sulṭān Muṣṭafā Ḫān ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ḥażretleriniñ ḫātıme-i ʿaṣr-ı şerīflerine degin pādişāh-ı islām ḳanġı cāmiʿ-i şerīfe (15) buyururlar ise mütercem-i mezkūr dahı ol cāmiʿde ḥāżır olup ḫidmet-i vaʿẓda ḳıyām eylerdi. Baʿdehu gelüp medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de küşe-nişīn-i ʿuzlet

iken sene biñ yüz on sekizde intikāl eyledi. Ṭab'ı āteş-pāre bir şā'ir-i şūḫ-kevkeb ve bir şeyḫ-i sebük-rūḥ-ı lā-'übālī-meşreb idi. Ṭaraf-ı şi'rde ṭabi'ati reftārı bī-bāk āne ve suḫanları hem nāzikāne hem şā'irāne idi. Bu güf-tār cümle-i āşārındandır.

(20) Ġazel

Kemān ebrūlarıñdan tīr-i ġamzeñ aralmandırma
Hedef-āsā ḳulūb-ı ehl-i 'aşḳı yārelendirme

Dil-i mir'āt-ı 'āşıḳ rīze-i elmās olur bir gün
Ṣaḳın ey bī-vefā seng-i sitemle pārelendirme

Devā me'mūl-i la'l-i ḫoḳḳa-i luṭfuñ iken 'ālem
Ṭabībim ḫaste-i hicrānıñı bī-çārelendirme

ve lehū

(25) Rind-i 'aşḳım düşmesün sāġar elimden gül gibi
Āftāb-ı 'ālem-ārā var mı cām-ı mül gibi

Gül açıl seyrāne çıḳ dirsiñ baña ey bü'l-heves
Ben açılsam da perīşān ḫāṭırım sünbül gibi

Bāġa çıḳsam serv-ḳadler yād idüp āh eylerim
Gül görürsem verd-i rūyuñ söylerim bülbül gibi

(143b) Keç-külāhım ṭurra-i 'anber-feşānın dir gören
Rişte-i cān ḳayd-ı dildir görinen kākül gibi

Ārzū-yı pāy-būsuñ eylemiş Ṣadrī kuluñ
Göz göz itmiş reh-güzārıñda dü çeşmin pül gibi

Mütercem-i mezkūrun 'aṣrında otluḳ emīni olan āġālardan biriniñ bir ferzend-i ercümendi olup çemenistān-ı ḥüsnde bir gül-i zībā ve ġāyetü'l-ġāye maḥbūb-ı (5) ra'nā olmağ-la herkes ol tāze giyāh-ı gülşen-fezā-yı leṭāfetiñ münā-sib-endām-ı ān u behceti olur evṣāf-ı āteşīn ile birer ḳıṭ'a-yı nāzenīn eyledikleri meḥal mütercem-i āteş-pāre

güftār bu ḳıṭ'a ile ḫidmet-i mezbūra der-kār olmuşlar idi.

Ḳıṭ'a

Ne dem ki eşk-i dem-ālūd rūy-ı yāre baḳar
Hezār ḥasret ile dīde rūy-ı yāre baḳar
(10) Çıḳarsa dūd-ı fiġānım nola sipihre degin
Cayır cayır beni oḫlaḳ emīni-zāde yaḳar

Ṣ a d r ī - i D ī g g e r [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Şecere-i şemere-i vü-vūd-ı bihbūdları būstān-ı refī'ü'ş-şān-ı erbāb-ı kemāl olan Ḳosṭanṭıniyye-i bī-hemālden nābit ü ẓāhir olup ḥam-lıḳ zā'il olup kemāl-i rū-nümā ve ol belde-i ṭayyibeniñ āb u hevāsıyla neşv ü nemā bulduḳdan soñra ṭarīḳ-i 'aliy-ye-i müderrisīn-i kirāma insilāk ārzūsı ile (15) būstān-ı āmāl-i cihānda yaḳṭīn-āsā vāfir zamān üftān u ġalṭān olup dil-i nā-şekībi ābyārī-i feyż-me'mūlünden bī-naṣīb oldıġı-nı īḳān u taḥḳīḳ eylediginden bi'l-āḫare terk-i cübbe vü destār-ı ṭarīḳ eyleyüp ṭarīḳat-ı Mevleviyye'yi iḫtiyār medrese ve monlālıḳ olmadıysa ne ġam Mevlevīlik āsān-ı kārdır diyüp āsitāne-i ḥażret-i Mevlānā'ya intisāb ve ol der-i kişāde-feyżden feyż-yāb (20) olup ba'de tekmīlü'l-levāzım Mısır Mevlevī-ḫānesi şeyḫi olup Ḳāhire'ye 'āzim ba'dehū avāyıḳ-ı rūzgār ile sefīne-i güm-geşte-i vücūdla-rı Ḳıbrıs cezīresi meġīḥatinde ḳarār itmişdir. Egerçi eş-'ārı biraz ābīcedir. Fe-ammā oldukça yine ābdār ve güftārı nā-poḫte oldıġından bir mikdār ġuluv-gīrdir. Fe-ammā ṭab-bāḫ-ı ta'mīr ile aimmeḳ-ı erbāb-ı 'irfāna sezāvār olur. Bu

1. Matbuda 421. s.dedir.

güftār cümle-i āṣārlarındandır.

(25) Ġazel

Çāklar kim sīneme ol ḫançer-i pür-tāb açar
Ābdır gülzār-ı ġamda ṣan gül-i sīrāb açar

Bin muʿammā ḥall ider gül nāmına her ṣubḥ-dem
Bülbüle mecmūʿasın kim ġonca-i her bāb açar

(144a) Ḫüsrev-i mülk-i hünersin Ṣadriyā eşʿārda
Ḥüsn-i taʿbīr-i kelāmın ḫāṭır-ı aḥbāb açar

Ṣ a d r ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı nāmīleri Süleymān ve Rūmili'nde İştep diyārından nümāyān olmuşlardır. Bir şāʿir-i suḫan-senc olup ʿilm-i şerīfe rūz ü şeb iştiġālinden faẓla fenn-i mūsīḳīde de pür-kemāl olmaġın ẕātına raġbet-i tām ve diyārımızda (5) baʿż kibār-zādeler kendülere ḥāce eyleyüp ikrām iderlerdi. Bu güftār cümle-i āṣārlardandır.

Beyt

Çıḳup ol serv-ḳadd seyr-i gülistāna yine Ṣadrī
Girüp birbirine ʿālem ḳıyametden nişān oldı

Ṣ a d ī ḳ [2]

Ol ser-defter-i ezkiyānıñ nām-ı nāmīleri Yaḥyā'dır. Maʿden-i ǧevāhir-i ʿulūm ve ṭuḥaf-ı maʿārife kān olan genc-īne-i ʿirfān Ḳōstanṭıniyye-i şitāyiş-gāyānda (10) ʿilmde ʿalem faẓlda müsellem yegāne-i fużalā-yı cihān ʿallāme-i devrān deryā-yı bī-pāyān-ı faḍl u taḳvā ẕāt-ı mecmāʿu'l-feżā'ili her vechile iftiḫāra sezā olan ser-tāc-ı meşā-

1. Matbuda 421. s.dedir.
2. Matbuda 422. s.dedir.

yih-i kirām ʿumde-i neḥārīr-i vācibü'l-iḥtirām Ayasofya-i Kebīr'de cumʿa şeyḫi olup reʾīsü'l-meşāyiḫ olan fużalānıñ bülendi Şeyḫ Süleymān Efendi'niñ maḥdūm-ı ṣaġīr ve necl-i necīb-i dil-peẕīrleridir ki ol maḥdūm-ı necābet-mersūm medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Dāye (15) Ḫātūn Maḥallesinde biñ yüz iki receb-i şerīfinde tevellüd eyleyüp ḥaḍr-ı terbiyye-i şekā-i sāyiġda mertebe-i ʿirfān u kemāle bālıġ oldukları̇nda biñ yüz on senesi ʿallāme-i bülend-neseb Şfżal-i fużalā-yı ʿAcem ü ʿArab meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ ercümendi es-seyyid Feyżu'llāh Efendi ḥażretlerinden mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olup ʿādet üzre ḳırḳdan infiṣālı tamām (20) ve ṭarīḳ-ı ʿaliyyeye mülāzemetleri müsāʿid-resīden-i merām olduḳda şürefā-yı ülu'l-iḥtirāmıñ bülendi şeyḫü'l-islām Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid ʿAlī Efendi merḥūmuñ defʿa-i sāniyelerinde biñ yüz yigirmi iki tārīḫinde ibtidā -i ḥāmic rütbesine ʿāric olup biñ yüz yigirmi altıda ḥareket ve yüz yigirmi ṭoḳuz ẕü'l-ḥiccesinde Ḫalīl Pāşā Medresesine dāḫil ve biñ yüz otuz üç muḥarreminde ḥareket-i (25) dāḫil ile İbrāhīm Pāşa Medresesine vāṣıl olup eşnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ol büḳʿa-i celīlede basṭ-ı seccāde-i ifāde ve ziynet-efken-i encüm-i ṭalebetü'l-kirām-ı (144b) istifāde oḫmaḳda idiler. Ḥaḳḳā ki ẕāt-ı şerīfleri meydān-ı hünerde ḥāyiz-i ḳaṣabü's-sabaḳ-ı kemāl olup ol fāżıl-ı yegāneniñ sırrı olup peder-i muḥteremlerinden aḫẕ-ı ʿilm ü kemāl idüp ser-firāz ve miyāne-i aḳrānda müsellem ü mümtāz olmuşlardır. Vālid-i mācid-i kesīrü'l-meḥāmidlerinden faźla şiʿr ü inşāya verziş ve

ve mehādīm-i kirāmīñ (5) lāzım-ı şān-ı refī'leri olan ma-'ārif-i cüz'iyye semtine daḥı sa'y ü güşiş eyleyüp niçe aṣḥāb-ı faẓl u kemāl ile keşret-i ülfetleri sebebi ile envā'-ı kemālātı taḥṣīl ve ān-ı yesīrde ḥidḍet-i ẕihn ve ḳuvvet-i zekāsı sebebi ile şi'r ü inşāda daḥı bī-'adīl olup niçe vüzerā-i kirāma ve meşāyiḫ-i islāma kibār-ı enāma tārīḫler ve ḳaṣīdeler virüp maẓhar-ı ḥüsn-i ḳabūl ve cemāhīr-i e'ālī miyānesinde merġūb (10) u maḳbūl olmuşlardır. Nuṭḳ u edāsı dil-ārā reftār u dānişi zībā bir şā'ir-i fenn-āşmādır. Müretteb Dīvān'ı ve miyān-ı şu'arāda ḫaylī nām u şānı vardır. Fārisī ve 'Arabī ve Türkī murād üzre güftāra ḳādir bir şā'ir-i māhirdir. Bu çend güftār-ı pāk ol şā'ir-i ṭab'-ı çālākiñ dīvān-ı müstetābından taḥrīr ve keşīde-i silk-i kilk-i dil-pezīr olmuşdur.

Ġazel

(15) 'Uşşāḳı cünbüş-i leb-i dilber yapar yıḳar
Erbāb-ı 'ayş gerdiş-i sāġar yapar yıḳar

Hemçün cenāb ḫāne-i ehl-i hevāyı hep
Neccār-ı rūzgār-ı sitemger yapar yıḳar

Āyīne gibi gāh 'ayān geh nihān olur
Beyt-i dili o rūḥ-ı muṣavver yapar yıḳar

Eyler ḳalem ḳalem-rev-i ma'nāda fetḳ u retḳ
Çoḳ ṭarz-ı dil-nişīni o suḫanver yapar yıḳar

Ehl-i heves bu 'arṣada mānend-i kūdegān
Bī-ḥad Sadīḳ beyt-i müzevvir yapar yıḳar

(20) ve lehū

Her ne dem bülbül terennümle leb-i ḫāmūş açar
İstimā'a ġonca-i neşgüfteler hep gūş açar

Rūḥdur te'sīre menşe' yoḫsa mikrās-ı şem'
Şu'leye āġūş-ı pervāneyle dūş-a-dūş açar

İstemez bīgāne / ḫāheş-mend-i vuṣlat oldıġın
Ebrūvānı kendi çeşm-i şūḫuna āġūş açar

Nağme-i muṭrıbla ancaḳ şevḳ gelmez meclise
Şāhid-i ġermiyyeti gülbāng-i nūş-ā-nūş açar

İtdiler żıddıyla her şey'e ʿilācın ey Ṣadīḳ
Midesin mest-i ḫumār-ālūdeniñ meyḫōş açar

Bu ġazel-i ābdār dahı mütercem-i müşārün ileyhiñ zebān-ı Fārisī'de olan eşʿārındandır.

ve lehū Fārisī

(145a)

حریص نفس خود رابی نواد مسازشك سازد
كه محنت در زمین بیند شكایت از فلك سازد

عیار مردم سنجیده را در یك نظر دانند
نظر باز آن سواد دیده خود را محك سازد

كند بیجا تبسم بیملاحت لعل شیرینش
نمك باشیدن بسیار خوانرا بی نمك سازد

چو داری صفوت از عشق اینت اشیا همیكسان
سكونت از هوا امواج یم را جمله یك سازد

كند اهل تقرب مجرمانرا مكر متكاری
صدیقا خوب سیرت نفس اد مرا ملك سازد

Mütercem-i mezkūruñ ḳaṣā'id ü ġazeliyyātda maharēti oldıġı gibi semt-i tevārīḫde dahı ṭabʿınıñ ciyādeti vardır. Venedik'in nakż-ı ʿahdine

Venedik eyledi nev-āyīne-i ʿahdi şikest

tārīḫi gibi ve bu mecelle-i celīleye evṣāfı keşīde-i silk-i taḥrīr kılınan şāʿir-i bī-hemāl Yūsuf Nābī Efendi'niñ (10) intiḳāline

Zelīḫā-yı cihāndan çekdi dāmān Yūsuf Nābī

tārīḫi gibi niçe bī-naẓīr tevārīḫ-i dil-peẕīri vardır ki her biri birer dīvān ile vezn-i ʿadāletle hem-terāzū ve

behcet ü letāfetde mihr ü māh ile hem-zānū olur.

Li-mūhşi'ihī

Levhaşa'llāh o zihn-i nekkāda
Hīç söz olmaz Şadīk üstāda

Ş ı d k ī [1]

Ol merd-i āgāhın nāmı 'Abdu'llāh'dır. Medīne-i Kostanṭıniyye'de Fīrūz Āġā (15) Maḥallesinden neşv ü nemā bulmuşlardır. Bu cerīde-i cedīdeye evṣāfı keşīde-i silk-i beyān olan ḳuvvet-i ṭabī'atde yegāne-i zamān ġā'ir-i tāze zebān Naḥīfī Efendi'den telemmüz eyleyüp taḥṣīl-i dest-māye-i 'irfān eylediklerinden ṣoñra sābıḳan ser-i eṭibbā-i ḫāṣṣa olan merḥūm Nūḥ Efendi'den sefer-i hümāyūn teşrīflerinin birinden mülāzım olup tamrīḳ-i ḳażāya ḥırām ve eşnā-yı taḥrīr-i tezkiremizde Rumili'nde (20) قلوشن ḳażāsıyla mukże'l-merām olmuşlardı. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

Beyt

Dāmen-i naḫl-i güle dest irmez ise ḫārdan
Bū-yı ṣaffet-baḫşı ḫālīdir hele aġyārdan

Ş ı d k ī K a d ı n [2]

Bunlar daḫı ḫānedān-ı ma'ārifiñ yādigārlarından beyne'n nisvān Emetu'llāh Ḳadın dimekle meşhūr-ı cihān olan zen-i merdāne-revişdir ki bir def'a biñ (25) seksen üç tārīḫinde ve bir def'a daḫı yetmiş ṭoḳuz tārīḫinde

1. Matbuda 425. s.dedir.
2. Matbuda 426. s.dedir.

kerreten ba'de merre kāżı'l-beled olan Ḳāmetī-zāde merḥūmuñ duḫter-i pākīze-aḫteridir. Müretteb Dīvān ṣāḥibi ve bir zen-i ma'rifet-iḳtidār ve Bayramī ṭarīḳından Şeyḫ Himmet Efendi merḥūmdan inābet- (145b) keş olmuş bir mere-i merdāne-reftārdır. Biñ yüz beş tārīḫinde intiḳāl ve dār-ı visālde ġılmān-ı cinān ile āsūde-ḥāl olmuşlardır. Bu güftār ol kebk-i bāġ-ı eş'ārıñ āṣār-ı naġamāt-ı ṭab'-ı sihr-āṣārlarındandır.

Beyt

Hafta geçmez kūyuña mihmān iden sensin beni
Belki her şeb ṣubḥa dek nālān iden sensin beni
(5) Dest-i tedbīr ile çāk olsun mı dāmān-ı firāḳ
Āftāb-ı ḥüsniñe ḥayrān iden sensin beni

Mütercem-i mezkūreniñ ġazel semtinde belāġatinden mā'adā vādī-i tārīḫde bir hayli mehāreti var idi. Ḳatı çoḳ kimesne ḥaḳkında bī-bedel tārīḫler dimişdir. Ez-cümle kendi 'azīzi Himmet Efendi merḥūmuñ intiḳāline bu tārīḫi dimişlerdir.

Tārīḫ

(10) Didim tārīḫ-i fevtin Ṣıdḳī Mevlā'dan olup mülhem
Bu gün Himmet Efendi 'adḥi ḳıldı kendüye me'vā

ve pederleri Ḳāmetī-zāde merḥūmuñ intiḳāline bu tārīḫi dimişlerdir.

ve lehū Tārīḫ

Didi tārīḫ-i vefātını kızı Ṣıdḳı anıñ
Ḳāmetī-zāde'ye a'lā-yı İrem ola mekān

Ṣafḥī [1]

Nām-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Dārü'n-naṣr ve'l-meymene Nâ'ime diyārından (15) be-dīdār ve ışṭabl-i ʿāmire-i şöhretde Ṭavlabaşı-zāde dimekle şöhret-şiʿār olmuşlardır. Menāṣıb-ı dīvāndan şehr emīni ve şıkk-ı sālis defterdārı ve Ḥaremeynü'ş-şerīfeyn muḥāsebeciliği gibi baʿż menāṣıb oldukdan soñra āḫir-i ʿömründe Mekke-i mükerremeniñ mücāvereti şerefiyle müteşerrif olup Cidde kitābeti ile ziyāret-i Beytü'l-ḥarām ve bir kaç müddet ol bükʿa-i cennet-etribede ārām itdikden soñra şeyḫü'l-ḥaremlik (20) ile ser-firāz olmuşlardı. Egerçi eşʿārı bisyārdır fe-ammā pākīze-güftār degildir. Bu güftār cümle-i āsārındandır

Beyt

Koydı ġam leşker-i نور gönlüme hāmūn hāmūn
Kara bayraklu ʿalemler ucu gülgūn gülgūn

Ṣafḥī-i Dīger [2]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri .....[3] Fi'l-aṣl Ṣaruḫān sancaġında ألا nām ḳażādan Emre Sulṭān ḳarıyyesinden olup (25) suḥanında ḥālet ve güftārında ḥaylī leṭāfet vardır. Vilāyetinden medār-ı hem-kām olan Ḳosṭanṭıniyye şehrine ḥırām eyleyüp taḥsīl-i dest-māye-i ʿirfāndan soñra pā-nihāde-i ṭarīḳ-i ʿaliyye olmaġa cāzim ve Erzincānī Kāżīʿasker merḥūm es-Seyyid ʿAlī Efendi'den (146a) mülāzım olup biñ yüz yigirmi iki tārīḫinde şeyḫü'l-

1. Matbuda 427. s.dedir.
2. Matbuda 428. s.dedir.
3. Yazmada boş bırakılmış.

islām müfti'l-enām Paşmakçı-zāde es-Seyyid ʿAlī Efendi merḥūmuñ defʿa-i şāniye-i fetvālarında ibtidā-i hāric el-li ile Şerīfe Fāṭıma Ḫātūn Medresesine müderris olup baʿ-dehu ḥareket baʿdehū Ḥāmid Efendi Medresesine ibtidā-i dāḫil ile nāʾil olup(5) ḥamd ü şükr eylemişler idi. ʿAṣruñ şuʿarāsından olmaġla şebt ü taḥrīr ve güftārından bu ġa-zelleri tastīr olundı.

Ġazel

Celī ḥaṭdır keşīde ebruvān ḫüsnüñ kitābından
Muʿammā-yı teġāfüldür müjeñ ikrār bābından

Nem-i eşkimle perverde gül-i şad-berg her dāġım
Çekīdedir bu bāġın şebnemi feyż-i seḥābından

(10) Gözümde keşkī-i āteş görinür zevrak-ı ṣahbā
Sirişk-i mevc-i tūfān-ḫīz-i ʿaşkıñ iltihābından

Bilür nabż-āşināyān derd-i mutrıb neydügin dilden
Devā-sāzende-i ḥikmet iken tār-ı rebābından

Olursa çeşme-i ḫurşīd-i ʿālem-tābdan memlū
Ümīd-i feyż-i ṣāfī itme Ṣafḥī ġam şerābından

Ṣ a f ā y ī [1]

Makarr-ı ehl-i ṣafā ve maʿden-i zurafā olan mahmiyye-i Kosṭantıniyye'den hüveydā olmuşlardır. Nāmı Muṣṭafā ol-maġla mādde-i ismünden maḫlaṣ-ı merkūmı naḥb (15) u iḫti-yār ve aña nisbet olunmaġı iḫtiyār eylemişlerdir.ve evā-yil-i ḥālinde bir mikdār taḥṣīl-i dest-māye-i maʿrifet ve tekmīl-i vāḳye-i kitābet itmegin dīvān-ı sulṭānī kete-be-i şerīfi silkine münselik olup serīʿu'l-ḳalem bir kā-tib-i ḫōş-raḳamdır. Dīv Şehīd Saʿīd Elmas Meḥmed Pāşā

1. Matbuda 429. s.dedir.

merḥūma nüdemā-i ḫavāṣṣı ilkā itmeleriyle merḥūm-ı müşārün ileyhiñ zamān-ı ṣadāretinde mektūbcılık ḫidmetlerine sezā buyurılup (20) baʿdehū menāṣıb-ı dīvāniyyeden baʿż menāṣıba olup baʿdehū biñ yüz otuz üç tārīḫinde büyük ḳalʿa tezkirecisi iken biñ elli iki tārīḫinde biñ yüz otuz üç tārīḫine gelince mażbūṭı olan şuʿarā-yı kuvvet-i ṭabʿ-ı vehbīsinden imdād-i tāze-edā ile tezkire ṭarīḳi üzre bir yere cemʿ eyleyüp bir eşer peydā ve itdügi tāze edā ile eşeri āṣaf-ı ʿaṣr olan vezīr-i (25) deryā-nevāl ṣadr-ı bī-miṣāl Dārā-ḥaşem Ḥātem-şiyem vevād-ı bī-mūdānī dāmād-ı sulṭānī ṣadr-ı ekrem vezīr-i aʿẓam devletlü saʿādetlü İbrāhīm Pāşā yusira'llāhu teʿālā mine'l-ḫayri mā yeşā ḥażretleriniñ nām-ı şerīflerine bir dībāce inşāʾ eyleyüp (146b) ḥużūr-ı āṣafānelerine niyāz-ı nā-maʿdūd ile ʿarż-ı vücūd idüp inhā eyledikde ol vezīr-i ḥikmet-ḥareket tedbīr-i ḥakīmāne-dikkat birle manṣıbın kendüye ibḳā ve mukarrer eyleyüp ilbās-ı ḫilʿat buyurdılar. Mütercem-i mezkūr bu eşeri itmām itdikde şuʿarā-yı ʿaṣr bi'l-cümle birer takrīż ile edā-yı ḫidmet-i teşekkürde ḳıyām idüp (5) bu ʿabd-i faḳīr dahı bir takrīż-i ẓarāfet-meşḥūn ile taḥrīk-i enāmil-i ḳabūl eylemiş idik. Egerçi eşʿārı öyle ḥalāvet-āşinā degildir fe-ammā vādī-i ḳudemā üzre mezeden ḫālī degildir. Bisler de bu tezkireye şürūʿ eyledigümüzde dīrīne-i maḳāllerinden bu ġazellerini taḥrīr içün ʿabd-i faḳīre irsāl eylemişler idi.

Ġazel

(10) Devr ider ol serv-ḳāmet gül-ʿiẕārım Mevlevī
Ney-veş efzūn eyledi feryād ü zārım Mevlevī

Gitmek ile hep rikāb-ı esb-i nāzıñda seniñ
Faḫr ider erbāb-ıdil yektā-suvār-ı Mevlevī

Ser-bürehne saña eyvallāh dir abdāl kim
Mülk-i ḥüsnüñ pādşā-yı tācdārım Mevlevī

Gel ḳudūmüñle müşerref ḳıl gönüller taḫtını
Mest-mendiñdir Ṣafāyī şehriyārım Mevlevī

Ṣ a l ā ḥ ī K a p ū d ā n [1]

Ol zevraḳ-suvār-ı baḥr-i melāḥatiñ ve ol reʾīs-i aṣḥāb-ı ḫulūṣ u taviyyetiñ (15) nām-ı nāmī ve ism-i kirāmileri Muṣṭafā'dır. Baḥr-i Sefīd-i maʿreke-ābādıñ hengām-ı rezminde revnaḳ-ārā-yı gülbāng-i cūş-ā-cūş-ı bezm olan dil-āverlerden bir dürr-i nā-yāb kim deryā-yı hüner-i nā-maʿdūdda aḳrānı olan kapūdānlardan bunuñ suyunda yürümege bād-bān-küşā-yı himmet olur bir ehl-i ṭabīʿat bulunmaḳ nādirü'l-vücūddur. Kārınıñ ʿuhdesinden gelmege ḳādir ve ġazavātdan ḳatı çoḳ ġazāya hāżır olmuş bir merddir ki (20) deryā-yı ṭabʿında ṭōb ve tüfenkden almaz ve rezm-gāh-ı düşmānda ḫaṣmından girü ḳalmaz umūrdīde kār-āzmūde bir merd-i dilīr-i rūzgār ve fülk-i vücūdun Tersāne-i ʿāmire ḫidmetinde ifnā eylemiş bir emekdārdır. Mālzeme-i ṭarīḳatı olan şecāʿatden fażla ve Baḥr-i Sefīd ü Siyāh'a siyāḥatden māʿadā āb-hūr-ı eşʿārda daḫı kişti-suvār-ı iḳtidār olup levendāne baʿż merteb güftār ile izhār-ı suḫan-ı ābdār eyler idi. (25) ezcümle bu güftār ol merd-i dilīriñ āsār-ı ṭabʿ-ı nādire-

1. Matbuda 431. s.dedir.

dānlarındandır.

Ebyāt

Atılsun ṭōb u ḳurşunlar çekülsün tīġler bir bir
Bezensün laʿl reng olsun ʿadū ḳanı ile deryā

(147a) Ṭuralım Ḳahramān-āsā ʿadūya ḳarşu ḥaşmetle
Olup āteş-feşān ḳalyonlarımız hemçū ejdeha

Tamām altmış sene bezm-i veġāda olduḳ āmāde
Yine āmādeyüz cenge Nerīmān ile bī-pervā

Egerçi şūreta pīrüz velīkin bezm-i rezm içre
Şu cengi görmüşüz kim görmemişdir dīde-i dünyā

ve lehū

(5) Derdiñle ġirye olmaḳ şehā pīşemiz bizim
Ḫūn-ı cigerle ṭobṭoludur şīşemiz bizim

ve lehū

Ḥamdeyleyelim Ḥaḳḳ'a ki erbāb-ı ġazāyuz
Rezm-āver-i hengāme-i bāzār-ı hecāyuz

Ş u n ʿ ī [1]

Meġāyiḫ-i islāmiyye-i devlet-i ʿaliyye-i bālā-maḳāmdan ḫātıme-i Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābiʿ ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ḥażretleriyle ibtidāʾ-i devlet-i Sulṭān (10) Süleymān Ḫān-ı Sānī'de şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām olan ʿulemā-i kirāmıñ pür-fażīlet-mendi Dabbāġ-zāde Meḥmed Efendi merḥūmuñ birāder-i ser-berāberleridür. Nām-ı şerīfleri Ṣunʿu'llāh olmaġla maḫlaṣ-ı merḳūmı iḫtiyār ve şeb ü rūz taḥṣīl-i maʿārifi ẕāt-ı vālālarına kār eylemişlerdi. ʿUmde-i nehārīr-i maʿārif-i kirām zübde-i meġāyiḫ-i islām fużalāñıñ bülendi merḥūm u maġfūr Minḳārī-

1. Matbuda 432. s.dedir.

zāde/(15) Yaḥyā Efendi'den iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve şāh-rāh-ı tedrīse ʿazīmet idüp biñ seksen yedi ramażān-ı şerīfinde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām Çatalcalı ʿAlī Efendi merḥūmdan ibtidā-i ḫāric elli rütbesiyle Defterdār Yaḥyā Efendi Medresesine olup kām-revā ve ṭoḳsan bir żü'l-ḥiccesinde ḥareket-i ḫāric ile Siyāvuş Pāşā Medresesine sezā görilüp ṭoḳsan (20) üç rebīʿu'l-āḫirinde Kürkcibaşı Medresesine ve ṭoḳsan altı rebīʿu'l-evvelinde Ḫadīce Sulṭān Medresesine iʿtilā eyleyüp ṭoḳsan ṭoḳuzda birāderleri efendi ḥażretlerinden Medāris-i Ṣaḥn-ı Ṣemān'dan biri ile şānları aʿlā olup sene-i mezbura cumādā-yı ıncı ulasında ʿAlī Pāşā-yı ʿAtīḳ Medrese-i celīlesine ḥakīk ve sene-i merḳūma şaʿbānında yerinde müsıla-i Süleymāniyye iʿtibār olunup (25)bu ḥāl üzre güzārende-i leyālī vü eyyām iken ʿömr-i ʿazīzi müsāʿid-i merām olmayup biñ yüz muḥarremi ḫilālinde inṫikāl eyledi Mevlānā-yı merḳūm ḥisse-dār-ı maʿārif-i ʿulūm olup dāʾimā ḫayr ṭarafına māʾil ve umūrunda müstaḳil (147b) bir żāt-ı sütūde-ṣıfāt idi. Bu güftār cümle-i āṣārlarındandır.

Beyt

Ḳızarsa tāb-ı mülden Ṣunʿiyā rūy-ı ʿaraḳnāki
Virür gülzār-ı ḥüsne āb u tāb ol ġonca-i raʿnā

Ḥarfü'ż-żādi'l-muʿceme

(5) Ḥarf-i żādıñ ḫāṣılı şāʿirlerin taḥrīr idüp
Her biriniñ eyledik eşʿār-ı pākin çün beyān
Eyledik erbāb-ı ṭabʿa cümle-i iʿlām-ı ḥāl
Ol gürūhuñ eyleyüp aḥvālini bir bir ʿayān

Ż a m ī r ī [1]

Nām-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Żāt-ı maʿārif-iktidārları Ḳosṭanṭıniyye'de vāḳıʿ medīne-i Üsküdār'da şöhret-şiʿār olup devlet-i ʿaliyyede dīvān-ı hümāyūn kātibleri zümresinden olup āsitāne-i saʿādetde baʿż vüzerāya (10) teẕkirecilik şerefin iktisāb itmiş idi. Güftārı şeyḫāne ve vādīsinde dilīrāne bir merd-i celīlü'l-mikdārdır. Bu ebyāt ilāhiyyātda olan āṯārındandır.

İlāhī

Saña taḥṣīṣ itdi miʿrācı Ḫudāvend-i ezel
Dem-be-dem ʿarş u ferş ü cennet ḫūrdur

Merḥamet ḳıl yā Resūlallāh Żamīrī bendeñe
Ol durur ġarḳāb-ı ʿıṣyān cürmile maʿẕūrdur

(15) Ż i y ā [2]

Nām-ı ser-āmedleri Ẓiyāü'd-dīn Meḥmed olmaġla maḥlaṣ-ı merḳūmı iḫtiyār itmişlerdir. Żāt-ı nekkādları taḥṣīl-i dest-māye-i istiʿdād itdikden ṣoñra pīşvā-yı süfūf-ı fużalā-yı kirām ʿumde-i ʿulamā-yı aʿlām neḥārīriñ faẓl u kemāl ile ser-bülendi Muṣāḥib Pāşā Ḫ'ācesi merḥūm İbrāhīm Efendi'den mülāzım olup ḳırḳ aḳçe medreseden maʿẕūl ve Rūmili ḳużātı zümresine duḫūl eylemişdir. Murād (20) üzre güftāra kādir bir merd-i celīlü'l-meʾāşirdir. Bu güftār cümle-i āṯārlarındandır.

Beyt

Nedīm iken saña ey dil ḫayāli cānānıñ
Nedir bu nāleleriñ ey Żiyā bilür yoḳ mı

1. Matbuda 433. s.dedir.
2. Matbuda 434. s.dedir.

Ḥarfü't-tā'il-mühmele

Ḥarf-i tā erbābını tastīre āġāz eyleyüp
Ḫāme-i nāzik-beyānım eyledi ʿarż-ı hüner
(25) Cümle evvel ḥarfiñ erbābın idüp naḳl ü beyān
Ḳalmamışdır anda taḥrīr olmadıḳ hīç bir eser

T ā h i r [1]

Ol żāt-ı sütūde-ṣıfātı faż'l u kemāl ile ser-āmed olan maḥdūm-ı emcediñ nām-ı nāmīleri Meḥmed olup diyār-ı Ḳosṭanṭınıyye'de Mekkī-zāde ʿunvānıyla şehīr (148a) bir meclis-ārā maḥdūm-ı fāżıl-ı bī-naẓīr idi. Mukaddemā ḳadr-āşinā-yı erbāb-ı faż'īlet olan nehārīriñ bülendi ʿallāme-i devrān Minḳārī-zāde Efendi merḥūmdan mülāzım ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim olup ibtidā-i ḫāric elli ile biñ ṭoḳsan ṭoḳuzda Emīnü'l-ġanem Medresesiyle iġtinām ve yüz beş ẕü'l-ḳaʿdesinde (5) ḥareket-i ḫāric ile ʿAbdu'llāh Āġā Medresesinde maḳām-ı ʿubūdiyyetde ḳıyām ve biñ yüz sekiz ẕü'l-ḳaʿdesinde Behrāmiyye Medresesine ṣuʿūd ile bālā-maḳām ve yüz on cumādā-yı āḫiresinde Miʿmār Sinān Medresesine ḥareketleri sürūrı ile ṭūl-i mekş-i ṭarīḳ-i ḫarāb-ābād-ı sarāy-ı dernūnların taʿmīr içün şād-kām ve yüz on beş cumādā-yı āḫiresinde mūṣıla-i ṣaḥn ile (10) Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesine Reftār ve yüz on altı rebīʿu'l-āḫirinde şeyḫü'l-islām Zekeriyyā Efendi Medresesiyle mūṣılasın tekrār itdikden ṣoñra biñ yüz on yedi recebinde Ṣaḥn-ı Ṣemān'dan biriyle dil-şād ve sene-i mezbūra şaʿbānında ibtidā-i altmışlı ile Rüstem Pāşā Medresesi ile mesrūrü'l-fu'ād ve yüz on sekiz şaʿbānında Ḳāsım Pāşā

1. Matbuda 435. s.dedir.

Medresesine zevrak-suvār-ı ʿazīmet ve (15) yüz yigirmi ṣaferinde medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Ḳalender-ḫāne Medresesine mūṣıla-i Süleymāniyye ile naḳl ü ḥareket ve ol medrese-i celīleden sene-i mezbūra rebīʿu'l-evvelinde Ayasofya-i Kebīr'e naḳl olunup baʿdehū ḫāmis iʿtibārıyla Sulṭān Aḥmed Medrese-i celīlesine olup ol medrese-i celīleden biñ yüz yigirmi üç ẕü'l-ḥiccesinde Ḳuds-i şerīf ḳāżīsı olup baʿde'l-ʿazl Fetḥiyye dāḫilinde (20) sākin oldıġı ḫānede evḳāt-güẕār-i nehār u leyl iken biñ yüz yigirmi sekiz ẕü'l-ḳaʿdesinde rūḥ-ı ṭāhirleri evc-i ʿalāya pervāz idüp intiḳāl itdiler. Ḫōş-ṣoḥbet nāzik-ṭabīʿat bir maḫdūm-ı pür-maʿrifet idi. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

Beyt

Güzellikde naẓīrim yoḳ diye maġrūr iken her bār
Görüp ʿaks-i ruḫun āyīnede bir daḫı oldı yār

(25) Ṭ ā l i b - i B u r ū s ī

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Medīne-i Burūsa'da Kürd Muṣṭafā Efendi nām zümre-i ṣulaḥādan bir imāmıñ ferzend-i ercümendi olup ādemiyyetli bir ẕāt ve insāniyyetlü bir vücūd-ı sütūde-ṣıfāt idi. Kemāl ile ʿamāl-i müte-lāzım (148b) oldıġından ṭarīḳ-i ʿulemāya ʿāzim oldukla-rında Ḥābil-zāde'den aḫẕ-ı feyż itmek ḳābil olup ol ẕāt-ı laṭīfiñ Medīne-i münevvere teşrīfinden mülāzım oldukdan soñra biñ toḳsan yedi şevvālinde maskaṭ-ı reʾsleri olan medīne-i mezbūrada ʿArabiyye Medresesi ḫāricine ʿāric

1. Matbuda 436. s.dedir.

olup ṭoḳsan ṭoḳuz cumādā-yı āḫiresinde (5) yerlerinde dāḫil i'tibār ve sene-i mezbūra ramażānında yerlerinde ḥareket ve yine sene-i merḳūma ẕü'l-ḳa'desinde yerlerinde müsıla-i ṣaḥn i'tibār olunup biñ yüz otuz cumādā-yı āḫiresinde ṣaḥn i'tibār ile ol diyārda Müftī Aḥmed Pāşā Medresesine naḳl ü güẕār ve yüz on bir cumādā-yı ūlāsında altmışlı i'tibāriyla yine ol beldede Müsrev Paşa Meḥresesine vāṣıl ve yüz on dört cumādāsında ol medreseden Kütāhiyye mevleviyyetine nā'il olup 'ādet üzre ol mansıbdan ma'zūl oldukdan soñra yüz on yedi şevvālinde Erzenü'r-rūm mansıbına mevsūl kılınup yüz on sekiz recebinde ol beldede intiḳāl ve dār-ı fenādan dār-ı bekāya irtiḥāl eylediler. Fenn-i şi'r ü inşāda ṭab'ı pāk bir şā'ir-i ḫuceste-idrāk idi. Müretteb Dīvān'ı ve miyāne-i şu'arāda ḥaylı nām u şānı var idi. Bu çend ebyāt-ı müstetāb bu cerīde-i cedīdeye taḥrīr içün (15) Dīvān-ı müstetāblarından tefe''ül olundukda 'arż-ı dīdār eyleyen āşārlarındandır.

Ebyāt

Görünce tīġini ḫandān olur ṣafāsından
Derūnda (düşmen-i bihbūd)[1] bir cerāḥat var

Egerçi çoḳ nigeh-āşināda luṭf ammā
Teġāfülünde daḫı başḳa bir leṭāfet var

Meger ki la'liñ ide def'-i teşnegī yoḫsa
'Akīki āb ider dilde bir ḥarāret var

(20) Vefādan eylemez ol dem cefāyı Ṭālib fark
Cünūn-ı 'aşḳ ile dilde bir özge ḥālet var

ve lehū

1. Yazmada boş bırakılmış, matbudan alında.

Câm-ı zerrîni felek halka dem-â-dem na tutar
Sâkî-i çerh o tehî sâgarı bilmem ne tutar

Dest-gîr olacagın bilmese üftâdelere
Dâmen-i berk-i gülli katra-i şebnem ne tutar

Bilmese pîr-i mugan hürmetini sâkîniñ
Dâ'imâ şubha gibi elde mükerrem na tutar

(25) Şâhbâz-ı nigeh-i lutfı şikâr itmezse
Mürg-i câmı kafes-i sînede âdem ne tutar

Tahta mahsûli hemân derd ile dâg-ı sîne
Mansıb-ı 'aşkı bilür Tâlib-i pür-gam ne tutar

(149a) ve lehû

Yâ Rab beni mazhar-ı ihsân eyle
Feth-i der-i ümmîdimâ âsân eyle
Zulmetinde ye's ile kaldım meded it
Şem'-i şeb-i kârım fürûzân eyle

T â l i b - i D î g e r[1]

Nâm-ı nâmî ve ism-i kirâmîleri 'Abdu'llâh'dır. Mısır kalemi kuzâtından (5) miyâne-i akrânda mümtâz-ı eşrâf olan Mahalletü'l-kübrâ kâzîsı Uzun 'Alî Efendi'niñ mahdûm-ı necâbet-mersûmı olup sene biñ yüz yigirmi iki târîhinde meşâyih-i islâmiyyeniñ bülendi merhûm u magfûrun leh Pasmakçı-zâde es-Seyyid 'Alî Efendi'niñ def'a-i sâniyesinde nûr-ı 'ayn-ı cihân kurretü'l-'ayn-ı 'izz ü şân devletlü sa'âdetlü şehzâde-i cevân-bahţ Sultân Süleymânü'b-ni's-sultâni'l (10) a'zam ve'l-melikü'l-efham sultânü'l-berreyn hâdimü'l-Harameyni'ş-şerîfeyn es-sultânü'b-ni's-sultâni's-Sultân Ahmed Hân ibnü's-Sultâni's-Sultân Muham-

1. Matbuda 438. ce sayfadır.

med Ḫān ḥażretleriniñ teşrīf-i ʿvilādetlerinden ḳarīn-i şeref-i mülāzemet olup pür-iḥtirām ve ḳırkdan infiṣālı tamām olduḳdan soñra mevrūṯ-ı pederi olan ṭarīḳate sülūk eyleyüp (15) āṣaf-ı ʿaṣr-ı bī-naẓīr vezīr-i iṣābet-tedbīr Ḥātem-şiyem Bermekī-ʿalem ʿināyetlü merḥametlü dāmād-ı muḥterem-i sulṭānī İbrāhīm Pāşā ḥażretleriniñ medḥ-i şerīflerinde bir ḳaṣīde-i ġarrā ile ḥuẓūr-ı āṣafānelerine dāḫil olduḳlarında maṭlablarına nā'il ve ol ʿaṣrda ṣadr-ı Anaṭolı ḳāżīʿaskeri olan şeyḫül-islām-ı sābıḳü'ẕ-ẕikr-i celīlü'l-ḳadriñ maḫdūm-ı ʿālī-ḳadrleri ser-tāc-ı meḫādīm-i kirām ve zübde-i (20) şürefā-yı enām ūlu'l-ḳadriñ bülendi es-Seyyid ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretlerinden bā-fermān-ı ʿālī Mıṣr ḳaleminde ṣıḳḳ-ı ṣānī ḳażāsına vāṣıl olmuşlar idi. Ḥaḳḳā ki ṭabʿ-ı pākleri vādī-i maʿārifde çālāk bir ẕāt-ı ʿālī-miḳdārdır. Bu güftār cümle-i āṯārlarındandır.

Ġazel

Ne bir bū-yı vefā gördük bu dehriñ gülsitānından
Ne berk-i sebzine şāyeste olduḳ bāġbānından

(25) Ser-ā mū fark olunmaz tār-ı giysū-yı dil-ārāmı
Bakılsa çeşm-i dikḳatle o fettānıñ miyānından

Vücūdı cevher-i ferdiñ olur daʿvā-yı bī-hüccet
Ḳıyās olmasa ol şūḫun eger şekl-i dehānından

Olup seng-i cefāsından remīde şimdi ol ṭıflıñ
Uçurduḳ Ṭālibā mürg-i ḥuẓūrı āşiyānından

(149b) Bu ebyāt daḫı mesbūku'ẕ-ẕikr olan ḳaṣīde-i ġarrālarındandır.

Beyt

Nikāb-endāz olunca şāhid-i gonca ʿizārından
Yanar pervāne-veş bülbül düşüp şemʿ-i ʿiẕār üzre

Bulunmaz zīb-ı güşuñ olmaġa bir gevher-i naġme
Şināverlik iderse zaḫmeler emvāc-ı tār üzre

Ṭ a y y i b[1]

İstanbul şehrīleri zümresinden ʿAṭṭār-zāde Muṣṭafā Çelebi dimekle şöhret-şiʿār bir maḫdūm-ı celīlü'l-miḳdār idi. Dükkānçe-i dehānından envāʿ-ı ʿaḳāḳīr-i maʿārif nev-be-nev nümāyān ve ṣandūḳa-i derūnlarından tuḥaf-ı ḳābiliyyet gün-be-gün ʿayān idi. Fe-ammā bī-çāre kāse-i ʿömr-i ʿazīze sīr olmadın sāġar-ı ḥayātı lebrīz ü ser-şār ve biñ yüz beş muḥarreminde bu merḥaleden güẕār eyledi. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

(10) Beyt

İtmesün dil devr-i zülfünde teʾemmül neylesün
Her ḫam-ı zülfünde var baḥs-i teselsül neylesün

Ḥarfü'ẕ-ẕā i'l-muʿceme

Eyleyüp ḥarf-i ẕā-i muʿcemede
Yine taḥrīk ḫāme-i vālā
Eyledik bu mecelle-i hünere
O gürūh-ı suḫanveri imlā

(15) Ẓ a r ī f[2]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Meḥmed'dir. Şehr-ı Sıtanbul'uñ ẓurafāsından ve dergāh-ı ʿālī yeñiçerileri ḫulefāsından ẓarāfet-pīşe ẕevḳ-endīşe keyfe māyeġā suḫana

1. Matbuda 440. s.dedir.
2. Matbuda 440. s.dedir.

ḳādir bir şā'ir-i māhir olup yārān-ı ṣafā bölüginden ḫōş-ṣoḥbet bir nedīm-i nāzik-ṭabī'at idi. Sene biñ yüz on beş ḫilālinde Girid cezīresinde misāfir iken intiḳāl eyledi. Bu güftār-ı dil-ārā ol nādire-senc-i (20) bezm-i ma'nāniñ dil-pesend-i ẓurafā-yı cihān olan ebyāt-ı dil-sitānındandır.

Beyt

Ne gün ki yanıma ol reşk-i āftāb gelür
Vücūd-ı ra'şeye başlar gözünden āb gelür

Ayaġın öpmege ḳoymaz o şeh-suvār bana
Gelürse yanımıza pāy-der-rikāb gelür

ve lehū

(20) Gelsün ḫırāma söyleyin ol serv-ḳāmete
Şāyed helāk olam ḳala ḥasret ḳıyāmete

ve lehū

Dil ḳaldı zaḫm-ı tīr-i firāḳıyla zārda
Bir ḳaşları kemāna uruldum ḥiṣārda

Ḥarfü'l-'ayni'l-mühmele

Kilk-i ter ḥarf-i 'ayn-ı mühmelede
Şu'arāyı idüp yine tastīr
Sebt idüp ol gürūh-ı vālāyı
Her birin ḥālin eyledi taḥrīr

'Ārif Efendi [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri 'Abdü'l-bāḳī'dir. Ol 'allāme-i (5) ferīd-i mecmū'atü'l-ferāyid-i fevāyid ḳavāyid-i 'ulūm-ı şettā ve yektā-suvār-ı meydān-ı şi'r ü inşā ve ol ḫāyiz-i ḳaṣabü's-sabaḳ-ı mīzmār-ı esrār

1. Matbuda 441. s.dedir.

ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء [1] ki bu edā-i maʿārif ü kemāl lücce-i ḳamḳām-ı baḥr-i zeḫḫār ḳalem-i mikdām-ı ifżālinden sāḥa pür vė eyādī vü ezyāl-i ʿirfān-ı bī-hemāl cevāhir-i girān-bahā-i yed-i fıtnat-ı cevheri fikretinden pür-cevāhir ü pür-dürr olup ḥüsn-i ḫatt-ı taʿlīḳda żāt-ı (10) bī-aḳrānı müşārün bi'l-benān-ı ʿāmme-i cihāniyān olup ser-tāc-ı fużalā-yı devrānı

Şiʿr

له قلم عم الاقالم نفعه فما خص منها اول دون سابع
فمانيل مصر عند نائله الذى به ربت الامصار خمس اصابع

mażmūnuna mā-ṣadaḳ olup lisānından efvāh-ı feyż-mend-i ʿulūm-ı bī-pāyān (15) oldıġı gibi yed-i şerīflerinden daḫı eyādī-i ʿibād dest-resīde-i şīve-i ḫatt u hezār ʿirfān olmuşlar idi. Ol vücūd-ı bihbūduñ żāt-ı feżāyil-meşḥūnları mekteb-i ḥaḳīḳat-i نون والقلم وما يسطرون [2] feyż-i nā-mütenāhıye maḳrūn olup netīce-i muḳaddemiyyetin ḳāf u nūn-ı taḥṣīl-i ʿirfānı iṣbāta serd olunmuş bir delīl-i ṣıḥḥat-maḳrūn oldıġın ciyādet-i (20) ʿaḳl-ı selīmleri ile istinbāṭ buyurup evḳāt-ı şerīflerin ḥaṣr-ı ʿulūm-ı maʿārif itmegi neşʾe-i cāvīd-i derūn eyledikleriden her bāb Fürāt-ı zülāl-i maḳāl عينا يشرب بها المقربون sīrāb ve ʿavārif ü maʿārifle cemīʿ-i emṣār u aḳṭārda müsellem-i ūlu'l-elbāb olmuşlar idi. Fi'l-aṣl dürr-i şāhvār-ı vücūd-ı ʿālī-mikdārları kān-ı cevā-

1. 5. المائده suresi 54. ayet.
2. 68. القلم suresi 1. ayet.

hir-i kemāl olan Ḳosṭanṭıniyye-i bī-hemālden Ḳāsımpāşā nām maḥalden nümāyān ve Tersāne-i ʿĀmirede maḫzen kātibi ʿAmmī-zāde Meḥmed Efendi nām ẕāt-ı bī-akrānıñ maḫdūm-ı necābet-mersūmı olup kendi ḳarīḥa-i ʿālīsinden şeb ü rūz taḥṣīl-i kemālāta saʿy u güşiş (150b) eyleyüp her fenni kemā yenbaġī tekmīl ve ḫüsn-i ḫaṭṭ ve sāʾir ʿirfānı bi'l-külliye taḥṣīl eyledikden soñra biñ altmış iki cumādā-yı ulasında [illegible] ol ʿaṣırda Rūmili ḳāżī ʿaskerliginden maʿzūl Memik-zade Muṣṭafā Efendi merḥūma ʿAyıntāb ḳażāsı ber-vech arpalıḳ ʿināyet buyurılup ol vaḳitde baʿż ikrām ḳaṣd olunan ḳużāt-ı ʿasākir ḫużarātınıñ arpalıḳları teb-dīl oldukca ṭaraf-ı şehingāhīden bir iki teşrīf iḥsān olunmaḳ maʿrūf olundıġından mesbūku'ẕ-ẕikr Memik-zāde merḥūma daḫı sālifü'ẕ-ẕikr ʿAyıntāb arpalıġı ile iḥsān olunan teşrīfden mütercem-i meẕkūr ḥażretleri ḳarīn-i şeref-i mülāzemet olmuşlar idi. Bu vech üzre ẕāt-ı vālā-ları mükerrem olup mülāzım ve ḳırḳ akçe medreseden mün-fasıl oldukdan soñra (10) ʿallāme-i cihān fāżıl-ı devrān şeyḫü'l-islām müfti'l-enām Minḳārī-zāde caʿala'llāhu min ellezīne lehümü'l-ḥüsnā ve ziyādehu ḥażretlerinden meş-hūr-ı ʿālemiyān olan Koġacı Dede imtiḥānında ser-āmed ders okuyup bi'l-istiḥḳāki'ẕ-ẕātı defter-i aʿlā-güsterle-rine dāḫil ve ol ẕāt-ı melekiyyü's-sıfātdan ibtidā-i ḫā-ric elli rütbesiyle bir medreseye nāʾil olup ol medrese-den daḫı ʿādet üzre (15) ḥareket buyurduḳlarından soñra sene biñ seksen üç tārīḫinde ibtidā-i dāḫil ile Ḫüsrev Ḳethudā Medresesine ve biñ seksen dörtde defʿaten müsā-la-i şaḥn ile Sekban ʿAlī Medresesine ve seksen altı

târîḫinde yine ḥareket-i miṣliyye ile Ḫayrü'd-dîn Pâşâ Medresesine andan daḫı çoḳ zamân mürûr itmedin ol sâlde ṣaḥn-i semândan bir dîne gelüp seksen yedide ibtidâ-i altmışlı ile Murâd Pâşâ-yı ʿAtîḳ'e ve seksen ṭoḳuzda ḥareket-i (20) altmışlı ile Maḥmûd Pâşâ Medresesine ve biñ ṭoḳsan târîḫinde mûsıla-i Süleymâniyye ile medîne-i Üsküdâr'da vâḳıʿ Vâlide Sulṭân Medrese-i celîlesine ve biñ ṭoḳsan birde Medâris-i Süleymâniyyeden biriyle ṭarîḳ-i müderrisîn-i kirâmı iltimâm ve biñ ṭoḳsan iki recebinde bâ-ḫaṭṭ-ı hümâyûn-ı şevket-maḳrûn Selânik mevleviyyeti ile muḫżi'l-merâm buyurılup baʿde'l-ʿazl biñ ṭoḳsan sekiz rebîʿu'l-âḫirinde Burusa mevleviyyeti ile pür-temkîn andan daḫı maʿzûl oldukda Biga ḳażâsı kendülere arpalıḳ taʿyîn buyurılup biñ yüz üç şevvâlinde Mekke-i mükerreme pâyesiyle Mıṣr-ı Ḳâhire ḳâżîsı olup maʿzûl oldukdan ṣoñra Aḳsarây baʿdehû Zile arpalığı evḳât-güzâr iken biñ yüz sekizde (151a) Istanbul pâyesiyle mükerrem olup biñ yüz ṭoḳuz şaʿbânında bi'l-fiʿl ḳâżi'l-beled olduḳlarından ṣoñra Burusa Yeñişehri ve Mudurnı ve Bigadic arpalıḳları ile maʿzûl olup yüz on birde yalñız Birgi ḳażâsı arpalıḳ olup yüz on (5) üçde bi'l-fiʿl Anaṭolı ḳâżîʿaskerligi baʿdehû Rûmili pâyesiyle maʿzûl olup Edremid ve Gemlik ve Sancaḳlı ḳażâları arpalıḳ olmuş idi. Baʿdehû biñ yüz on sekizde bi'l-fiʿl Rûmili ḳâżîʿaskeri olup Ayıntâb ve Mudanya arpalıḳları ile maʿzûl olup baʿdehû Ayıntâb ḳażâsı Maġnîsa ḳażâsına tebdîl olunup baʿdehû biñ yüz yigirmi ikide defʿa-i şâniye-i

ṣadāret-i Rūm'a (10) teşrīf eyleyüp Ebī Eyyūb-i Enṣārī każāsı arpalığı ile maʿzūl oldılar. Baʿdehū ol esnāda bir kaç gün Burusa'da mekş buyurmalarına meʾmūr olup baʿdehū çok zamān mürūr itmedin yine saʿādet-hānelerine gelüp mekş ü ārām üzre iken biñ yüz yigirmi beş tārīhinde ravża-i rıżvāna ḥırām buyurdılar. Merkad-i şerīfleri türbe-i şerīfeniñ ḥażīresindedir. Esnā-yı (15) intikālllerinde şuʿarādan katı çok kimesneler irtihāllerine tārīhler ve mersiyyeler dimişler idi. Ez-cümle bu cerīdede ḥarf-i sād-ı mühmelede Ṣadīk mahlası ile rūz-nāmçe-i hālleri zīver-i silk-i taḥrīr kılınan Şeyḫ Süleymān Efendi-zāde Yaḥya Çelebi bu tārīḫi dimişler idi.

Tārīḫ

ʿĀrif-i billāh ʿAbdü'l-bākī-i ʿadn-āşiyān
ve kezālik ḥarf-i vāv'da evsāf u mahmidetleri zīver-ārāyı kilk-i beyān olan nādire-i zamān (20) Vehbī es-Seyyid Ḥüseyin Efendi bu tārīḫi dimişdir ki ḥālā merkad-i şerīflerinde mestūrdur.

Tārīḫ

Gidüp ʿĀrif Efendi kaldı nāmı dehrde bākī
ve bunuñ emsāli sad hezār mersiyye ve tevārīḫ ile şuʿarā-yı kirām esnā-yı intikāllerinde mātem ve sūziglerin izhār itmişler idi. Ol fāżıl-ı cihān ve ʿallāme-i devrāna nice erbāb-ı ʿirfān mātem-keş olmasunlar ki żāt-ı bihemtāsı bedr-i münīr-i sipihr-i kemāl ve vücūd-ı ʿālīsi mihr-i (25) tābende-i büre-i faźl u ifżāl oldıgından gayrı meclis-i şerīfleri fā'ideden ḫālī degil idi. Bir

sā'at sohbet-i şerīfleri ile müteşerrif olan hezār müşkilini ḥall eyleyüp meclisinden öyle ḳıyām ve dāḫil-i meclis-i 'ālīsi olan tīre-dīller (151b) şeref-i sohbetleri ile taḥṣīl-i tesliyyetü'l-ḫāṭır eyledigi mā-lā-kelāmdır. Vücūd-ı nā-yāb-ı devrān bir żāt-ı mecmū'atü'l-'irfān idi. Elsine-i şelāşede a'lā-yı feṣāḥat ve aḳṣā-yı belāġat üzre tekellüm-senc olurlar idi. Şi'r-i şerīfi āb-ı ḥayāt ve inşā-yı laṭīfi sohbeti gibi nümüne-i ḳand-i nebāt idi. Elsine-i Şelāşede Dīvān'ı ve Türkī laṭīf inşā ile bir Siyer-i şerīfi ve eṭrāf-ı kütübe olan ta'līḳātı ekşer min en yuḥṣādır. Bu çend ebyāt-ı pür-nikāt ol żāt-ı melek-ṣıfātıñ eş'ār-ı laṭīfinden taḥrīr olunan āşārındandır.

Ġazel

Ne lālezār gerekdir ne seyr-i bāġ bańa
Yeter müşāhade-i cism-i dāġdāġ bańa

Şemīm-yāfte-i gülşen-i temennāyım
Olur mı būy-ı gül ālāyiş-i dimāġ bańa

(10) Yegāne 'āşıḳ-ı āzāde ḳayd-ı her kāmım
Girān gelürse nola minnet-i sürāġ bańa

Olur füsūrde yine serd-bād āhımdan
Olursa şem'-i meh ü mihr eger çerāġ bańa

Tenük-mizāc-ı ġamım dil-ḫırāşdır 'Ārif
Ḫurūş-ı zemzeme-i 'andelīb ü zāġ bańa

ve lehū

Gönül o seng-dile āh-ı cān-güdāz iderek
Viṣāle rıfḳ ile nerm eyledik niyāz iderek

(15) Açılmadı zülfün idüp ber-ṭaraf o meh-rūyum
'Iżār-ı pākini meclisde nūn-bāz iderek

ve lehū

Mihre bakdım āftāb-ı rūyı geldi yādıma
Serve bakdım ḳāmet-i dil-cūyı geldi yādıma

ve lehū

Şimdi zamān-ı seyr-i gül-i nev-demīdedir
Erbāb-ı ʿayş meykedelerden remīdedir

(20) ve lehū

O cefā-cūyı görüp ʿāşıḳ-ı pür-ġam ne disün
Ḳādir-i güft ü şenīd olmayan ebkem ne disün

Gāh pür-germ-i ġażab gāh nüvāzişkārī
Böyle fettān cefā-pīşeye ādem ne disün

ʿĀ r i f - i D ī g e r [1]

Bunlar dahı şuʿarā-yı ʿaṣırdan olup biñ yüz otuz dört tārīḫinde saltanat-ı ʿaliyyeye ʿAcem diyārından Nāmī maḫlaṣ gelen elçi şuʿarādan olmaġla zebān-ı Türkī'de bu zemīnde (25) bir ġazel eyledikde bunlardan dahı bu güne bir naẓīre sūdūr eylemiş idi. Maṭlaʿı budur.

Maṭla

Ey zülf bāġ-ı ḥüsnde sünbül misin nesün
Ol māh-rūya hāle mi ḫāl misin nesün

ʿĀ r i f - i D ī g e r [2]

Eskişehirli ḳużāt gürūhunuñ maʿārif-mendi Ankaravī Mülāzımī ʿAlī Efendi ḫidmetidir ki Rūmili ḳalemiñde sālik-i ṭarīḳ-i ḳażā ve mālik-i ezimme-i ḥükm ü imżā olmuşlar idi. Biñ yüz senesi ḫilālinde dār-ı beḳāya intiḳāl

1. Matbuda 446. s.dedir. Bu şair Topkapı,H.1271'de yoktur.
2. Matbuda 447. s.dedir.

eyledi. Bu güftār āşārındandır.

Beyt

(5) Açup şīb-i zenehdānıñ ki ey cānā ne örtersin
Yimezler bāġ-ı ḥüsnüñ meşvesin cānā ne örtersin

ʿĀ r i f - i D ī g e r [1]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Rūmili'nde Peçoy kaṣabasından Gülşenī meşāyiḫinden meşhūr-ı vilāyet olan Şeyḫ Muṣṭafā Efendi nām ʿazīz-i muḫteremiñ ferzen-i pür-necābeti olup taḥṣīl-i maʿrifetden ṣoñra ʿālem-i mükāşefede medīne-i Konya ṭarafına daʿvet olunup seyr ü siyāḥat ṭarīḳi ile Konya'ya hicret ve āsitāne-i ḥażret-i Mevlānā'da (10) nice zamān ḫidmet ve tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat eyleyüp vaṭan-ı aslīsine riʿāyet eyleyüp ve Peçoy'da vāḳıʿ mevlevī-ḫānede niçe müddet iḳāmet itdikden ṣoñra ol ḥavālīye Nemçe'niñ iştīlāsı sebebi ile hicret idüp gelüp Filibe'de bir müddet zāviye-nişīn-i meşīḫat olup bu ḥāl üzre güzārende-i eyyām u leyāl iken sene biñ yüz yigirmi altı tārīḫinde Yeñikapu Mevlevī-ḫānesi şeyḫi(15)Seyyid Nesīb Dede intiḳāl idüp bunlar ol büḳʿa-i nāzenīne anlarıñ yerine cā-nişīn olmuşlardır. Melek-ḫaṣlet nāzik-taʿbīr pīr-i vaḳūr-ı rūşen-żamīr idiler . Bu güftār bu mecelle-i celīleye taḥrīr içün bu faḳīre irsāl eyledikleri āşārlarındandır.

Ġazel

Żāt-ı pākiñledir ey ḥażret-i sulṭān semāʿ
Şeref-i dāʾire-i mecmaʿ-ı dīvān-ı semāʿ

1. Matbuda 447. s.dedir.

(20) Yeridir mahşer-i ervāḥ-ı tekaddüs olsa
Çünki cevlānına rūḥuñ ola meydān-ı semā'

Böyle bir meçlis-i pür-mā'ide-i şevḳ içre
Yaragur rūḥ-ı ḫalīliñ ola mihmān-ı semā'

Dāġ-ı 'uşşāḳ-ı gül-i ravża-i 'aşḳ-ı ezeli
Dūd-ı āh-ı fuḳarā sünbül-i būstān-ı semā'

Keremiñden umulur 'Ārifī mahşerde dahı
İdesin dāḫil-i cem'iyyet-i yārān-ı semā'

'Ārifī [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed ve eben'an cedd ḫānedān-ı ma'ārifden bir maḥdūm-ı (25) emceddir ki dīde-i dünyā ol ḳurre-i 'ayn-ı yektāniñ dūr-bīn-i tefaḳḳud ile cüst-cūken naẓīri olsa aḳṭār-ı sipihr-i ma'ārifde şekl ü sīmāda añā fi'l-cümle meşīl olur bir ẕāt-ı 'ārifi bulmaḳ emr-i muḥāldir. Ol merdüm-zāde-i nūr-ı bāṣıra-i nehārīr olan (152b) İsḥaḳ-zāde Meḥmed Ṣāliḥ Efendi'niñ maḥdūm-ı necābet-mersūmı olup nūr-ı dīde-i erbāb-ı ma'rifet olan vücūd-ı bedrü'l-münīr-i sipihr-i maḥdūmiyyetleri ufḳ-ı pür-nūr-ı mehd-i 'ālem-i şuhūddan biñ altmış dört tārīḫinde ḳamer büre-i sertāńda meh-i 'ālem-yāb gibi nümāyān ve āşikār ve ḥacr-ı terbiyye-i dāye-ikemālde perverde-i dest-i ihtimām-ı rūzgār (5) olduḳdan soñra ṣadr-ı 'ālī-mikdārların bülendi merḥūm u mebrūr Kāżī'asker Ḳadrī Efendi'den mülāzım ve şeref-i mülāzemete vuṣūl ve 'ādet üzre ḳırḳdan ma'zūl olduklarından soñra biñ seksen ṭoḳuz ġa'bānında şekker-feşān-ı bezm-i ifāde olan ẕāt-ı lebīb-

1. Matbuda 448. s.dedir. Bu şa'irin mahlası Ist. Üni., 206'da Arif'dir.

lerine Ṭūṭī Laṭīf Medresesi naṣīb olup ṭoḳsan üç rebī-ʿu'l-āḫirinde ḥareket-i ḫāric ile Aḥmed Çavuş Medresesine ʿāriċ olup (10) ṭoḳsan yedi muḥarremiṅde ẕāt-ı maḥbūbu'l-ḳulūbları dāḫil rütbesiyle be-ẏek baş şāyeste ḳāmet-i bālā-yı iḥtirāmları olan Şāh-ı Ḫūbān būḳʿasına nāʾil olup ṭoḳsan ṭoḳuz muḥarremiṅde Şeyḫü'l-islām Zekeriyyā Efendi Medresesine ḥareket-i dāḫil ile ġüẕār eyleyüp sene-i mezbūra ṣaʿbānında yerlerinde mūṣıla-i ṣaḥn iʿtibār olunup biñ yüz ṣaferinde Edirneḳapusı Miḥrümāhına (15) ḥareket-i miṣliyye ile pertev-efken-i sāye-i iḥtirām ve yüz bir ṣaʿbānında serv-i ḫırāmānlar gibi ṣaḥn-ı merām olan Medāris-i Semān'dan birine ḫırām eyleyüp yüz iki recebinde ibtidā-i altmışlı ile Ḫayrü'ddīn Pāşā Medresesine irtiḳā ve yüz dört ṣaʿbānında Şāh Sulṭān Medresesine iʿtilā yüz altı cumādā-yı ūlāsında | yerlerinde mūṣıla-i Süleymāniyye iʿtibār ve biñ yüz yedi şevvālinde Şehzāde Medresesine menḳūl (20) ve yüz ṭoḳuz şevvālinde Medāris-i Süleymāniyye'den birine vuṣūl ve yüz on üç muḥarreminde Dārü'l-ḥadīs-i Süleymāniyye ile ṭarīḳın itmām ve sene-i merḳūma şevvālinde Yeñişehirfenār mevleviyyeti ile muḳżi'l-merām olup baʿde'l-ʿazl Aḫiṣār Ṣaruḫān arpalıġı ile çille-nişīn-i ʿazl oldukdan soñra yüz on yedi şevvālinde Edirne pāyesiyle Şām ḳāżīsı olup ol cānibe ḫırām yüz on ṭoḳuz ṣaferinde maʿzūl sene-i mezbūra recebinde Menemen (25) Güzelḥiṣārı arpalıġı ile ḳarār ve medīne-i Kosṭanṭıniyye'de Boġaziçi'nde Anaṭolı Ḥiṣārı'nda yalıda evḳāt-güẕār iken biñ yüz yigirmi bir rebīʿu'l-

āḫiri ġurresinde intikāl ve ġurūb ve Göksu dāḫilinde olan mezāristanda laḥdlerine rüsūb (153a) eyledi. Pāk-ṭabi'at pür-ma'rifet u'cūbe-hey'et nev'i şaḥsına münḥaṣır ezkiyā-yı rūzgārdan bir şā'ir idi. Nāzik eş'ārı bālā kaşā'idi ve vāfir āşārı vardır. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

(5) İḫāta itdi ten-i zerdimi sirişk-i keder
Miyān-ı cūyda kaldım miṣāl-i nīlüfer

ve lehū

Perde itme zülfüni ruḫsāra Allāh 'aşkına
Virme yüz ol rū-miyeh-mekkāre Allāh 'aşkına

Genc-i ḥüsnüñden gedāyān-ı taraḥḥum-cūlarıñ
Lutfuñ isterler şehā bir pāre Allāh 'aşkına

'Ā z i m [1]

Devlet-i 'aliyyede Anaṭolı ṣadāretinden ma'zūlen intikāl eyleyen Şa'bān-zāde (10) Mehmed Efendi'niñ ferzend-i ercümendi olup الولـــــد ســـــر ابيـــه neş'esinden feyz-mend bir ehl-i keyf żāt-ı hüner-mend olup meḫādīme muḫtaṣṣ olan mülāzemetle mükerrem oldukdan ṣoñra yüz on sekiz rebī'u'l-evvelinde Tūtī Laṭīf Medresesiyle ibtidā-i ḫāric ve yüz yigirmi iki cumādā-yı āḫiresinde be-yek baş ḥakkı olan Raḥīkī Medresesine 'āric oldukdan ṣoñra biñ yüz yigirmi dört (15) cumādā-yı āḫiresinde 'āzim-i dār-ı beḳā olup reh-rev-i dār-ı ni'met-i mütevāṣıl ve raḥīk-i raḥmet-i Raḥmān'a vāṣıl oldılar. Müretteb Dīvān'ı ve miyān-ı şu'arāda ḫayli nām u şānı oldıġı ma'lūm-ı eṣāġir ü

1. Matbuda 450. s.dedir.

ekābir bir maʿrifetli nāzik şāʿirdir. Bu güftār āşārındandır.

Beyt

Nümāyān zaḫm zaḫm laḫt-ı dil şemşīr nā-maʿlūm
Eser peyda müʾessir ġāʾib ü teʾsīr nā-maʿlūm

(20) Niçe dāhiġverān-ı ʿālem iẓhār-ı telāş itmez
Ḳażādır zīr-i ġayb u şīve-i taḳdīr nā-maʿlūm

ve lehū

Şehper-i bülbül çü pür-tīrdir sensiz baña
Ġonca-i gül ḫançer-i tedmīrdir sensiz baña

İşve-i ḥavrā-yı cennet ṣafḥa-i endīşeme
Çün nükūş-ı ḫāme-i taṣvīrdir sensiz baña

ʿĀzim-āsā teşneyim cān-baḫş-ı laʿl-i nābıña
Mevc-i ṣahba cevher-i şemşīrdir sensiz baña

(25) ʿĀ z i m - i D ī g e r [1]

Nām-ı vālāları Seyyid Muṣṭafā'dır. Sādāt-ı keşīrü'l-berekātdan ḫōş-nüvīş edāsı nefīs güftāra ḳādir bir şāʿirdir. Maskaṭ-ı reʾsleri olan Burusa'da ḫayli meşhūr ve akrānına göre ẕāt-ı maʿmūr bir hüner-mend olup ʿaṣrıñ (153b) leṭāfet-perverlerinden ve vaḳtiñ ẓarāfet-güsterlerinden - dir. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

Beyt

Nūrān-ı ḫaṭıñ mülk-i Süleymān'a degişmem
Şehd-i lebiñi laʿl-i bedaḫşāna degişmem

Dīdemden aḳan eşk-i terin derd-i ġamıñla
Bir ḳaṭrasını lücce-i ʿummāna degişmem

(5) ʿĀ ş ı m [2]

Ol zat-ı şerīf-i lāzımü't-tebcīlıñ nām-ı nāmīleri

1. Matbūda 451. s. dadır.
2. " 452. s. " .

İsmaʿīl'dir. Şükufte-gül-i şad-berg-i leṭāfet-i gülistān-ı ʿışmet olan vücūd-ı pür-maʿrifetleri ḥadīḳatü's-süʿedā-yı Ḳosṭanṭıniyye-i bī-hemtādan nesīm-i ʿirfān ile üşkufte vü ḫandān olmuşdur. Vālid-i mācidleri olan Küçük Çelebi küberā-yı devlet-i ʿaliyyede ʿaṣrında reʾīsü'l-küttāb olmuş ehl-i maʿārifden bir vücūd-ı nā-yāb olmaġla ḫānedān-ı ḥāllerinin (10) şeref ü kemāl-i lāzım-ı iḳbāli olmaġla her bir maʿrifet-i bī-hemāl bi'l-irs kendüye intiḳāl eyleyen aṣḥāb-ı ḫayālden bir şāʿir-i bī-miṣāldir. Żāt-ı sütūde-sīretleri miʿmār-ı ḳābiliyyetde ḥāyiz-i ḳaṣabü's-sebaḳ-ı her maʿrifet oldukdan soñra biñ yüz sekiz senesi şeyḫü'l-islām-ı ser-firāz ṣadrü'ş-şehīd es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den müstaḳillen mülāzım olup ol şerefi iḥrāz itdikden soñra biñ yüz yigirmi (15) recebinde meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid ʿĀlī Efendi' nāriḥ niñ defʿa-i şāniye-i fetvālarında ibtidā-i/elli i le Kenʿān Pāşā'ya müderris olup bedr-i münīr-i sipihr-tevḳīr olan żāt-ı dil-peẕīrleri meh-i Kenʿān-āsā ol büḳʿaya pertev-endāz olmaġla miyāne-i iḫvān-ı ṣafāda bu veçh ile mümtāz olup baʿdehū biñ yüz beş şaʿbānında Dizdāriyye Medresesine ḥareket ve ḥırām (20) ve ol büḳʿada daḫı dört buçuḳ sene ḳıyām eyledikleriden eylediklerinden żāt-ı bedīhiyyü'l-istiʿdādlarına bāb-ı murād-küşād olup Temürḳapu'da Aḥmed Pāşā Medresesine dāḫil ve yüz otuz bir cumādā-yı āḫiresinde ol medreseden daḫı ḥareket-i maʿa'l-bereket idüp żāt-ı mecmūʿatü'l-ʿirfānlarına şāyān olan ʿĀrifiyye medresesine vāṣıl olup bu mecelle-yi celīleyi esnā-i taḥrīrde ol büḳʿa-i

(25) bī-naẓīrde encümen-efrūz-ı bezm-i ders ü takrīr idiler. Şu rütbe istiʿdād-ı mücessem bir ẕāt-ı muḥteremdir ki aʿdā-yı ʿadūsı bile rüchānına teslīm idüp ḥīn-i iktiżāda güftārında ḫoş-gülugun tasdīḳ ve iḳrār ider. Miyāne-i müderrisīn-i kirāmda (154a) ḫoş-güftār bir şāʿir-i māhir olduḳları müsellem ve vādīsinde reftār-ı nāzikānesi dil-pesend-i ʿālemdir. Eşʿār-ı melāḥat-nisārı māye-i neşāṭ-ı ḫāṭır ve güftār-ı leṭāfet-şiʿārı pesendīde-i eṣāġir ü ekābirdir. ʿAṣrıñ gülistān-ı maʿārifde pür-gū olan şuʿarāsından maẓmūn-şināس (5ʔ ve ḳadr-āşinā bir bülbül-i gūyā-yı bāġ-ı ḥüsn ü edādır. Bu bir ḳaç güftār ol mürg-i hezār destān-ı bāġ-ı ʿirfānıñ elḥān-ı şekker-efşānlarındandır.

Ġazel

Kühen-sermāyelerde pāy-mālān behredār olmaz
Sebū-yı āb-dīde sū-yı ḫāke ḳaṭra-bār olmaz

Nigāh-ı raġbet itmez ḫaṭṭ-ı sebz-i yāre keç-ṭabʿān
Temāşā-yı zümürrüd sāz-kār-ı çeşm-i mār olmaz

(10) Mücāz erbābıdır āzürde-i aġyār olan yoḫsa
Ḥaḳīḳat bāġınıñ verd-i muṭarrāsında ḫār olmaz

Dil-i himmet-bülendim ʿĀṣımā her şūḫa meyl itmez
Hümā-yı evc-i dāniş degme şehbāza şikār olmaz

ve lehū

Bu ḥayret-ḫānede rūşen-güher endūh-gūn olmaz
Nümāyāndır bu kim āyīnede çīn-i cebīn olmaz

Dil-i ṣad-pāre-i ʿuşşāḳda feryād u enīn olmaz
Belī bir kāse-kim işkestedir anda ṭanīn olmaz

ʿĀ ş ı ḳ [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Aḥmed'dir. Müneccimbaşı 1. Matbuda 454. s.dedir.

Aḥmed Efendi dimekle şehīr olduḳlarına binā'en maḥlaṣlarıyla taḥrīr olunmayup bālā-yı kitābetde ḥarf-i elifde nām-ı vālālarıyla terceme-i zībāları tafṣīl üzre şebt ü imlā olunmuş idi.

ʿĀṭıf[1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Aḥmed'dir. Ḥarf-i ʿayn-ı mühmelede ʿIydī maḥlaṣı ile keşīde-i silk-i erḳām olan mevālī-i kirāmdan Amāsiyyeli Bayram Efendi'niñ (20) büyük maḥdūmlarıdır. Pādişāh-ı islām ḫalleda'llāhu mülkehū ilā yevmi'l-ḳıyām ḥażretleriniñ şehzāde-i cevānbaḫtları saʿādetlü Sulṭān Meḥmed ḥażretleri biñ yüz yigirmi beş tārīḫinde şehvāre-i vücūdı teşrīf buyurdukları-rında lisān-ı hümāyūndan olmaḳ üzre

Miṣra'

Müjdeler dünyāya Şehzāde Muḥammed'dir gelen

tārīḫine muvaffaḳ olup ḥużūr-ı hümāyūna ʿarż olundukda maḳbūl-i hümāyūn olmaḳ şerefin ḥāyiz olup (25) mukābelesinde Amāsiyye'de bir medrese-i celīle ile çirāġ buyurılup nā'il-i merām oldılar. Pāk-ṭabīʿat bir şāʿir-i māhir-i pür-maʿrifetdir. Ṭabīʿat-ı şiʿriyyesinden māʿadā cihet-i ʿilmiyyesi de maʿmūr bir vücūd-ı maʿārif-mūrdur. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

(154b) Ġazel

Şeb-i ḥasret geçüp mihr-i emel dīdār göstersün
Tıraş itsün ḫaṭın yaʿni o meh ruḫsār göstersün

---

1. Matbuda 454. s.dedir.

Ser-i serv üzre ʿaks-i mihr-i ṣubḥı pāye püşt itsün
O gül-naḥl-i leṭāfet ġonca-i destār göstersün

Gül ü nevrūza bakmaz tūti-i her dem bahār-ı dil
O şekker-leb hemān āyīne-i ruḥsār göstersün

(5) Mey-i maẓmūn-ı rengīni pür it bebġā-yı taʿbīrde
Çü reng-i bāde kendin maʿni-i eşʿār göstersün

ʿĀ k i f [1]

Sābıḳu'ẕ-ẕikr Ābdī-zāde ʿĀṭıf Aḥmed Efendi'niñ küçük birāderi Muṣṭafā Efendi'dir. Edīb-i hünerver bir zāt-ı suḫan-perverdir. Ḫuṣūṣan edebiyyāt semtinde kemāl-i mahāreti ve Ḥarīrī ḳadar o vādiye ḳudreti vardır. Maḳāmāt-ı Ḥarīrī'ye naẓīre olmaḳ üzre on ʿadet maḳāma ġebt ü taḥrīr ve edā-yı nāzikāne ile (10) şu rütbe taṣvīr ü taʿbīr eylemiş idi kim fuṣaḥā-yı zamān sābāş u taḥsīne ġāyān eyleyüp bi'l-cümle istiḥsān eylemişler idi. Ẕāt-ı vālāları maʿārifde bī-hemtā olmaġla maʿlūm-ı āfāḳ olmaġla vücūd-ı feżā'il-mersūmları bi-istiḥḳāḳ Amāsiyye'de Sulṭān Bāyezīd Ḫān Medrese-i celīlesi ile ḳażā-i mezkūruñ fetvāsı ʿināyet buyurılup esnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ol cā-yı vālāda ḫidmet-i (15) ders ve şuġl-i fetvāda idiler. Ḥaḳḳā ki ẕāt-ı mecmūʿatü'l-ʿirfānları her vechile ikrāma ġāyān bir maḫdūm-ı celīlü'ş-şāndır. ʿArabī ve Türkī şiʿrde taʿbīri nāzik ü selīs ve inşāsı leṭāfet üzre ṭarḥ olunmuş bir nesc-i mevzūn u nefīsdir. Bu güftār ol suḫan-perver-i maʿārifiñ terbiyyet-kerde-i ḫāne-zād-ı ṭabʿları olan āşār-dandır.

---

1. Matbuda 435. s.dedir.

Beyt [1]

Żadd meʾnūsunı ḳabż ise ġarez ḫāk-i dile
Toḫm-i vīrāneyi ek naḫl-i temennā yerine

ʿĀ l ī [2]

Nāmı ʿAlī olmaġla maḫlaṣ-ı merḳūmı iḫtiyār ve maskaṭ-ı reʾsi olan (20) Mora cezīresinde emġāl ü akrānı olan Yeñiçeriyān dergāh-ı ʿālī miyānesinde bu maḫlaṣ-ı ʿalī ile şöhret-şiʿār olmuş idi. Biñ yüz hilālinde merḥale-i fenādan menzil-i bekāya güzār eyledi. Bu güftār ol żāt-ı maʿālī-şiʿārıñ āsārındandır.

Beyt

Pūte-i ʿaşḳ-ı ḥaḳīḳatde vücūdum ḳāl idüp
Sikke-i nāmım virildi ʿĀliyā aʿlā baña

(25) A b d ü ' r - r a ḥ m ā n E f e n d i [3]

Pādişāh-ı heft-kişver mālik-i memālik-i baḥr ü berr melik-i ʿādil (155a) şehinşāh-ı kerem-mütevāṣıl ḫalīfe-i eyyām pādişāh-ı islām salāṭīn-i güzīniñ ser-firāz ü mümtāzı es-sulṭānü'bni's-Sulṭāni's-Sulṭān Aḥmed Hān-ı Sālis-i Ġāzī ḫalledallāhu eyyāmi devletehū ve ebbede aʿvāmı saltanatahū ḥażretleriniñ imām-ı evvel-i feżāʾil-mendi maḫdūm-ı ʿālī-ḳadr ʿAbdü'r-raḥmān Efendi'dir ki (5) pīşvā-yı ṣüfūf-ı hüner-mendān ve ʿandelīb-i dil-sūz-elḥān-ı güllis-

1. Bu beyit yazmada yoktur, yeri boş bırakılmış. Metne matbudan alındı.
2. Matbuda 456. s.dedir.
3. Matbuda 457. s.dedir. Bu şair Ist. Üni.,206; Topkapı, H.1272; Millet, 766'da Abdı başlığıyla verilmiş.

tān-ı faźl u ʿirfāndır. Żāt-ı bī-mānend ü bī-akrānı şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'de Şehzāde Cāmiʿ-i şerīfi ḳurbünden nümāyān olup vālid-i mācid-i keşīrü'l-meḥāmidleri Şehzāde Cāmiʿ-i şerīfinde imām ve ebu'l-feṭḥ Sulṭān Meḥmed Cāmiʿ-i şerīfinde ḫaṭīb-i ṣulaḥā-yı Ümmetden bir vücūd-ı ʿālī-ḳadr-i lebīb ü erīb idi.(10) Mütercem-i mezkūr ḥażretleri daḥı dāʾimā rıżā-yı şerīfleri üzre ḥareket ve şeb ü rūz taṭyīb-i ḫāṭır-ı ʿāṭırlarına beźl-i ḳudret itmekle ol pīr-i rūşen-żamīriñ maẓhar-ı ḫayr duʿāları olup ser-firāz ve biñ yüz yigirmi iki rebīʿu'l-evvelinde imām-ı şānī-i ḫalīfe-i enām olmaġla mümtāz olup Burusa Yeñişehri arpalığı ile iḥtirām ve biñ yüz yigirmi üç senesinde ibtidā-i ḫāric elli ile Tercemān (15) Yūnus Medresesiyle ikrām olunup yüz yigirmi dört şevvālinde ibtidā-i dāḫil ile Temürḳapu'da Aḥmed Pāşā Medresesine vāṣıl ve biñ yüz yigirmi beş şevvālinde Ḫʿāce Ḫayrü'd-dīn Medresesine ḥareket-i dāḫil ve biñ yüz yigirmi yedi muḥarreminde yerlerinde müṣıla-i ṣaḥn iʿtibār ve sene-i mezbūra şevvālinde Medāris-i Ṣaḥn-ı Ṣemān'dan birine güźār eyleyüp biñ yüz yigirmi sekiz recebinde ibtidā-i altmışlı ile Şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi Medresesine ḳıyām ve biñ yüz yigirmi ṭoḳuz rebīʿu'l-evvelinde yerlerinde aġtmışlı ḥareketi ile iḥtirām olunup sene-i mezbūra ramażānında ḥareket-i miṣliyye ile ʿAlī Pāşā-yı Cedīd Medresesine ḥırām buyurılup sene-i merḳūma ẕü'l-ḳaʿdesinde şehzāde-i cevān-baḫt devletlü saʿādetlü Sulṭān Süleymān ḥażretlerine ḫʿāce taʿyīn buyurılup (25) imām-ı evvel ve Afyonkarahiṣārı ve Servi ḳażāları

arpalıkları[a] zamīme oldı. Biñ yüz otuz rebī'u'l-āḫirinde müṣıla-i Süleymāniyye ile Ayasofya-i kebīr Medresesine menḳūl ve biñ yüz otuz bir rebī'u'l-āḫirinde āḫir rūteb-i ṭarīḳ-i (155b) medāris olan Dārü'l-ḥadīṣ-i Süleymāniyye Medresesine vuṣūl bulup biñ yüz otuz iki rebī'u'l-evvelin de evvel merātib-i mevālī-i kirām olan menāṣıb-ı maḫrecde Yeñişehirfenār mevleviyyeti ile çerāġ-efrūḫte buyurılup iḥtirām olundılar ve seno-ā merḳūma ẕü'l-ḳa'desinde vāḳı'-sūr-ı hümāyūnda Mekke-i mükerreme pāyesiyle ikrām olundılar. (5) Ḥaḳḳā ki ẕāt-ı fāyıḳu'l-aḳrānları her vechile ikrāma ġāyān fāżıl-u 'afīf bir vücūd-ı şerīf olup enfās-ı ṭayyibeleri rūḥ-baḫş-ı dil ü cān ve güftār-ı nāzik-edāları ḳand-i nebāt-ı mıṣr-ı belāġat ve 'irfān-ı vücūdı nā-yāb ṭab'-ı çālāḳı müsteṭāb ẕekā-yı mücessem bir ẕāt-ı muḥterem olup cümle-i feżā'ilinden faźla 'Arabī ve Türkī ve Fārisī murād üzre güftāra ḳādir bir mecmū'atü'l-me'āsirdir.(10) Bu güftār-ı siḥr-āsār ol maḫdūm-ı feżā'il-mersūmuñ zāde-i ṭab'-ı 'ālī-miḳdārlarındandır.

Ġazel

Olup āzürde-ḫāṭır güllerin çīn-i cebīninden
Geçilmez bülbülüñ şimdi fiġān-ı āteşīninden

Görüp ruḫsār-ı 'āliñ gerden-i sīmīn-i berrāḳiñ
Bahār-ı 'ālemiñ geçdik gülünden yāsemīninden

O ġuḫun şāne-veş tīġ-i ġamıyla çāk çāk ammā
Çekilmez dest-i dil sevdā-yı zülf-i 'anberīninden

(15) O rütbe mürtefi' bünyāddır ḳaṣr-ı tevāżu' kim
Riyāz-ı cennete nezzāre mümkindir zemīninden

ve lehū

Nerkis-i mahmūrun açmaz şive-i mestāneden
Bilmem ol āfet ne görmüşdür dil-i dīvāneden

Şīve-kārım şekve-i ḥasret-keşānım dinlemez
Bī-ḥaberdir mest olanlar leẕẕet-i efsāneden

Bir ṭaraf-sāz-ı ümmīd ü bīme hep yeksān gelür
Dūstdan luṭf u kerem cevr ü sitem bīgāneden

(20) Mest-i zehrāb-ı ḫumār oldı bu ʿişret-gāhda
Neş'e ümmīd eyleyinler gerdiş-i peymāneden

ve lehū

Biz ne āteş ne āb der-baġaliz
Güheriz āb u tāb der-baġaliz

Mey-i ṣad-sāle reşk-i bezm-i ġamız
Pīr-i ʿaṣrız şitāb der-baġaliz

Çeşm-i nādāna dāġ u dānāya
Nokṭa-i her kitāb der-baġaliz

(25) Nāme-veş mihr-i pür-lebiz ammā
Ṣad-suʾāl u cevāb der-baġaliz

Fikr-i ḫāliñle şevḳ-i laʿliñle
Ṣubḥa ber-kef şerāb der-baġaliz

Dīde pür-ḫūn cigerde āteş-i ʿaşḳ
Mey be-sāġar kebāb der-baġaliz

(156a) Biñ yüz otuz iki tārīḫinde medīne-i Kostanṭıniyye'de atalar kapusı mukābilinde Şehzāde Cāmiʿ-i şerīfi cenbinde vezīr-i aʿẓam āṣaf-ı muḥterem ebu'l-ḫayrāt ve'l-ḥasenāt meṣdarü'l-merāḥim ve'l-müberrāt saʿādetlü mekrümetlü İbrāhīm Pāşā yessirehu'llāhu teʿālā mine'l-ḫayri mā-yeşā ḥażretleriniñ müceddeden binā buyurdukları medrese-i cennet-naẓīriñ (5) kitāb-hāne-i dil-peẕīrine bu tārīḫ-i zībāyı eyleyüp hālā ol bāb-ı nā-yābda keşīde-i silk-i kilk-i müstetāb olmuşdur.

Tarih

خلیفه خلق الله طال بقاؤه　　بشرف الصدر والزین المسند

هوا لاصف الممدوح اضحی مفخما با صهار سلطان الزمان المؤید

امان البرایاکلهم فی ذراهما　　هما للوری دامابمجد وسودد

وزیرله حزم وعزم و همة　　بنی معهد اللعلم ساوی بفرقد

فانشدت بیتا مثل درمنظم　　تماما حوی تاریخ بیت مشید

مقام لابراهیم احیاء جیدا　　وزیرالسلطان المالك احمد

Bu tārīh-i ra'nā dahi sa'ādetlü ṣadr-ı a'ẓam ḥażretlerinīn medrese-i celīlelerindedir.

جناب الصدر ابرهیم اصهرا　　لحضرت احمد السلطان دام

بنی للعلم مدرسة فقلنا　　لها التاریخ تحسبة تماما

وزیر العهد ابراهیم مجدا　　لطلاب العلوم بنی مقاما

Bu mu'ammiyāt mütercem-i meẓkūrūn ẓekīde-i kalem-i 'ārif-pesendleri olan āṣārlarındandır.

Be-nām-ı Dā'ī

یکدلی سرمایه بس درویشرا　　ای که یکدل محوکرد دخویشرا

(20)　　Be-nām-ı Velī

عارفان عشاق یاری میشوند　　هریکی ازنام عاری میشوند

Be-nām-ı Hāşim

چو رخ آل و جبین مژه‌اش را دیدند همه تیر و قمر و مهر و زخود میرفتند

Be-nām-ı ʿAlī

(25) Ruḫ-ı yāre bak gelmedin ḫatt-ı zībā
Meh-i ʿālemi hālesiz kıl temāşā

Be-nām-ı Ḫurrem

Mest olsa o ġamzeler mey-ālūd olsa
Cellād-ı felek dönüp de nābūd olsa

(156b) Be-nām-ı Dilāver

Bī-dilāndır alamaz zülfün yār
Devr ider zülfüni bī-dil tekrār

Be-nām-ı Hüsām

Nāleden ol meh mükedder olmadı
Eşk-i bī-dilden de muğber oḫmadı

(5) Be-nām-ı İbrāhīm

جلوهٔ خط بعذار دلبر دلربا بیست در دور قمر

Be-nām-ı Abdāl

Ol gül-ġoncaya dest-res oldı düşvār
Ki gitmez yanından bir iki diken var

Be-nām-ı Seyfī

(10) بادهٔ جوشان ساقی کلروی مست افتابی برلب دریا نشست

ʿA b d ü ' l - ḥ a y [1]

Ol sünbül-i bāġ-ı erdümendi Saçlı İbrāhīm Efendi

1. Matbuda 462. s.dedir. Bu şair Ist. Üni., 206; Topkapı, H.1272; Millet, 766'da Abdı başlığıyla verilmiş.

merḥūmūn maḥdūm-ı dil-pesendi olan vücūd-ı şerīfdir ki şehr-i Edirne'de milket-i vücūda teşrīf buyurup żihn-i nekkādı vāṣıl-ı niṣāb-ı istiʿdād oldukdan soñra vālid-i muḥteremleriniñ nefes ü himmeti ile mālzeme-i maḥdūmiyyeti taḥṣīl ve ādāb-ı ṭarīkati kemā yenbaġī (15) tekmīl eyleyüp Rūmili'nde Kasabalık kaṣabasında Şeyḫ ʿAlā'ü'd-dīn Efendi Zāviyesine şāyeste-i ḫilāfet buyurılup bir müddet ikāmetden soñra biñ yetmiş senesi recebinde vālid-i mācidleri maḥlūlünden maskat-ı re'sleri olan şehr-i Edirne'de Sulṭān Selīm Ḫān ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān vaʿẓiyyesi iḥsānıve pederleri zāviyesinde ikāmet eyleyüp evkāt-güzār iken (20) biñ toksan yedi tārīḫinde Kādī-zāde Meḥmed Efendi maḥlūlünden medīne-i Kostantıniyye'de Kadırga Limanı nām maḥalde vākıʿ Meḥmed Pāşā Zāviyesine nakl olunmalarıyla bir müddet daḫı ol maḥalde fülk-i vücūdları lenger-endāz-ı ikāmet olup biñ toksan tokuz tārīḫinde Vālide Sulṭān tābet serāhā cāmiʿ-i şerīfi vaʿẓiyyesiyle ikrām buyurılup yüz üç saferinde keştī-i ikbālleri keşide-(25)sū-yı iclāl olup medīne-i Üsküdār'da vākıʿ kutbü'l-ʿārifīn zahrü'l-vāsılīn merḥūm u maġfūr ʿAzīz Meḥmed Efendi ḥażretleri āsitāne-i ʿaliyyelerinde seccāde-nişīn-i meşīḫat olup bu ḥāl üzre ṣubḥa-şūmār-ı evkāt-ı nehār u leyl iken biñ yüz on yedi receb-i şerīfinde intikāl(157a) eylediler. Bir pīr-i rūşenāyī-żamīr şeyḫ-i nāzik-taʿbīr idi. İlāhiyyātı keşīr ve lisān-ı tasavvufa intisābı ʿālem-gīrdir. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

İlāhī

Cilve-gāh-ı sīnede devrān ider efkār-ı hū
Ṭūr-ı dilden ẓāhir olur şu'le-i envār-ı hū

Hicr ile eyler derūn-ı sīnede çün bī-fiġān
Mevlevī eyler semā'ı güş idüp esrār-ı hū

Âbdī [1]

Ol şeyḫ-i pür-intibāhıñ nām-ı şerīfleri 'Abdu'llāh' dır. Ṭabaḳa-i Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābi' meşāyiḫ-i kirāmından ḳuṭb-ı dā'ire-i hümem Himmet Efendi ḥażretleriniñ sırr-ı a'ẓam ve maḫdūm-ı mükerremleri olmaġla miyāne-i ṣaġīr ü kebīrde Himmet-zāde 'unvānıyla şehīr bir şeyḫ-i nāzik-ta'bīr idiler. Biñ ṭoḳsan beş şaferinde vālid-i mācidleri (10) dār-ı fenādan güẕār idüp vāṣıl-ı maḳām-ı 'illiyyīn olduḳlarında Ḳosṭanṭıniyye'de olan va'ẓiyyeleri ve Yenibāġçe ḳurbünde olan zāviyeleri meşīḫatine bunlar peder-i muḥteremleriniñ yerine cā-nişīn olup Ebu'l-feṭḥ Cāmi'-i şerīfi ḳurbünde Ḫalīl Pāşā Cāmi'-i şerīfinde bir ḳaç sene vā'ıẓ olduḳlarından şoñra va'ẓiyye-i meẕkūrayı Ebū Sa'īd-zāde Feyżu'llāh Efendi'niñ def'a-i şāniyelerinde (15) ḥüsn-i rıżāları ile āḫara fāriġ olduḳlarınıñ altıncı şehrinde ki biñ yüz üç cumādā-yı āḫiresidir ḥasretü'l-meşāyiḫ olan Sulṭān Selīm Ḫān Cāmi'-i şerīfi va'ẓiyyesi bunlara iḥsān olunup silsile-i meşāyiḫ-i kirāma dāḫil ve biñ yüz beş cumādā-yı āḫiresinde ebu'l-feṭḥ ve'l-meġāzī Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Ġāzī va'ẓiyyesine nā'il ve biñ yüz yigirmi ikcumādā-yı(20) ūlāsında | Sulṭān Bāyezīd-i Velī Cāmi'-i şerīfi va'ẓiyyesine vāṣıl olup biñ

1. Matbuda 463. s.dedir.

yüz yigirmi iki rebī'u'l-evvelinde Sulṭān Süleymān Ḫān ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān meġfiratine nakl ü ḥareket eylediklerinden soñra sene-i mezbūra ṣevvālinde dār-ı bekāya rıḥlet eylediler. Nāzik-ṭabīʿat ḫōş-ṣoḥbet meşāyiḫ-i kirāmıñ maḥdūm-ı ercümendi erbāb-ı ʿirfānıñ būlendi bir żāt-ı ʿālī-ḳadr-i şīrīn-edā ve bir sebük-rūḥ-ı vücūd-ı bī-hemtā idi. Müretteb Dīvān-ı būlend-ʿunvānı ḫuṣūṣan meṭāliʿde be-ġāyet ʿuluvv-i şānı var idi. Bu güftār-ı pāk ol şeyḫ-i kāmilü'l-idrākiñ zāde-i ṭabʿ-ı çālāklarındandır.

Maṭla ʿ

(157b) Āsitānıñ ey şeh-i levlāk meʾmendir bana
Ḫāk-i pāyiñ tūtyā-yı çeşm-i rūşendir bana

ve lehū

Ḥırām eyle giyüp ḫaftān-ı āli dirse bī-diller
Ḳad-i bālāñı ālile temāşā itmek isterler

ve lehū

(5) Cefāsın çekmege ādem gerek sāʿatçi dildārıñ
Demirdendir çekilmez yāyı ol çūḫ-ı cefā-kārıñ

ve lehū

Etine ṭolu suker ولو bilūrīn ellü
Mū-miyānān arasında o cefā-cū bellü

ʿAbdī-i Dīger [1]

Nām-ı żāt-ı ʿālī-mikdārları ʿAbdu'llāh olmaġla maḥlaṣ-ı merḳūmı iḫtiyār eylemişlerdir ki miyāne-i erbāb-ı ʿirfānda pīşānī-i şān-iḳtidārları her dem (10) sefīd olan żāt-ı mecmūʿatü'l-kemāl ü ferīdleri Anaṭolı'da Akḥiṣār ḳaṣabasından ẓāhir ü be-dīd olup żāt-ı bī-naẓīrleri emr-i

1. Matbuda 464. s.dedir.

ḥaṭīr taḥṣīl-i maʿārif-i vefīrde sevād-ı leyālī-i ṭuvālde sürme-i ḥ ʿābı dū-dīde iştigālinden meḥcūr ve her rūz-ı rūşenāyī-i nev-āmedeniñ iḳbālinde merdüm-i çeşm-i insān-nü'l-ʿayn-ı kemālleri revzen-i metālīʿadan sāḥa-i gülistān-ı ḫayāle nigerān olmaḳdan bir an dūr (15) olmayup iller āyīne-i ʿālemden müşāhade-i cemāl-i ḫūbān itdikce bunlarıñ dil-i pākīzelerinde naḳş-ı şāhid-i ʿirfān ve bu'l-hevesleriñ devḥa-i ḫayālinde mürg-i mihr-i muḥabbet āşiyān itdikce bunlarıñ şāḥsār-ı himmetlerinde hevā-yı viṣāl-i kām-ı kemālden ġayrı bir nesīm vezān olmazdı. Li ecli ẕālik bi'l-cümle ʿulūmı taḥṣīl ve mālzeme-i eczā-yı terkīb-i ʿuluvvü'l-ʿuleğmā-yı zī-şān olan mevāddı bi'l-küllliye tekmīl (20) eylediklerinden soñra sū-yı dil-cū-yı şehr-i her cānib-i maḳbūl olan şehr-i maʿārif-i şöhre-i her şehr Istanbul'a vuṣūl idüp ol ʿaṣırda mūr-ı cebhe-i erbāb-ı dikḳat ve bedr-i münīr-i sipihr-i fażīlet ʿulemā-yı fuḥūlūñ kuḥl-i sābıḳı enhār-ı cāriye-i mübāhātiñ baḥr-i rāyıḳı olup kerreten baʿde'l-merret ṣadāret-i Anaṭolı'da ḳıyām ve ve nihāye-i ṭarīḳ-ı ʿaliyye olan Rūmili ḳażīʿaskerliği pāyesi ile ikrām olunan beyāż-ı felaḳ-ı (25) ṣubḥ-ı ṣabīḥü'l-cemāl-i kemāl pīr-i rūşen-żamīr-i mifżāl merḥūm u maġfūrü'd-dārici illā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr fużalā-yı kirāmıñ şefīd mūy u bülendi fāżıl-ı nihrīr keşīrü't-taḥrīr Ḳara Ḫalīl Efendi cenābına intisāb ve ẕāt-ı ʿālīlerinden aḫz u tekemmül-i (158a) ʿavārif ü maʿārif ile kām-yāb oldukdan soñra ol ẕāt-ı kerem-muʿtāda dāmād olup ol fāżıl-ı yegāne Dārü'l-ḥadīs-i Süleymāniyye müderrisi oldukdan soñra ḫidmet-i iʿādelerinden ḥasbe'l-ʿāde mülāzım

ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim olup sene biñ yüz on bir tārīḫinde şeyḫü'l-islām es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'niñ (5) imtiḥānına girüp ṭab'-ı ḫālişleri miḥekk-i tecrübe-i imtiḥānda ʿayān ve ẕāt-ı ʿālīleri maḳbūl-i aʿyān-ı imtiḥān olup ḳadr-i ẕāt-ı vālā-ḳadrleri nümāyān oldukda ḥażret-i şeyḫü'l-islāmıñ taḥsīn ü sābāşlarına şāyān ve ibtidā-i ḫāric elli ⁂besiyle Yūnus Pāşā Medresesiyle ḫandān olup biñ yüz on iki senesinde ḥareket-i ḫāric ile ʿAlī Pāşā Medresesine olup (10) ve medrese-i merḳūmada sekiz sene mekş ü ārāmdan ṣoñra biñ yüz on sekiz tārīḫinde şeyḫü'l-islām Ṣādıḳ Efendi merḥūmdan ibtidā-i dāḫil ile Istanbul'da Çavuşbaşı Medresesine nā'il ve biñ yüz yigirmide Ebezāde ʿAbdu'llāh Efendi merḥūmdan Miʿmār Ḳāsım'a ḥareket-i dāḫil ve biñ yüz yigirmi beşde Maḥmūd Efendi'den müşāla ile Beşiktaş Sinān Pāşāsı'na gelüp biñ yüz yigirmi yedi tārīḫinde (15) vālid-i mācidimiz faẕīletlü Mīrzā Efendi ḥażretlerinden ṣaḥn olup biñ yüz yigirmi sekizde ʿAbdü'r-raḥīm Efendi'den ibtidā-i altmışlı ile Kürkcibaşı Medresesine ve biñ yüz yigirmi ṭoḳuzda Ebū İshaḳ İsmaʿīl Efendi'den ḥareket-i altmışlı ile Ṣāl Pāşā'ya ve biñ yüz otuz iki tārīḫinde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām faẕīletlü Yeñişehirli ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretlerinden müşāla-i Süleymāniyye ile Gevher Ḫān Sulṭān Medresesine ve eşnā-i taḥrīr-i (20) teẕkiremizde ḥareket-i miṣliyyeyle Şehzāde Medrese-i celīlesine gelüp ol büḳʿa-i ʿālī-maḳāmda encümen-afrūz-ı bezm-i ṭalebe-i kirām olmakda idiler. Ehl-i ʿilm ve ṣāḥib-i faẕīlet ve bulundıġı ḫidemāt-ı ʿaliyyede

ber-istikāmet ü ʿiffet bir vücūd-ı pür-maʿrifet olup āsār-ı ḳalemi vefīr ve daḳīḳ olan maḥallere taḥrīrleri müsellem-i ṣaġīr ü kebīr idi. Āsārlarından meşhūdumuz olan biñ beş yüz beyitden mütecāviz Behcet-nāme nāmına naẓm eyledikleri eṣer-i cemīl ve etrāf-ı kütüb-i ʿadīdeye taḥrīr eyledikleri taḥrīrāt ve resā'il ve sā'ir maʿārif ü ḳaṣāyid ü ġazeliyyāt ve elsine-i selāṣede eşʿārı bi'l-cümle şāyeste-i taḥsīn-i kirām ve bāyeste-i sābāş-ı ūlu'l-iḥtirām oldıġı mā-lā-kelāmdır. (158b) Bu güftār ol fāżıl-ı nāmdārıñ żāde-i ṭabʿları olan āsārlarındandır.

Ġazel

Ol āfet āh u nāle ile gönül żīb-i kenār olmaz
Bu ṣıyt-ı dehşet-efzā ile ol vaḥşī şikār olmaz

Ḫuşūnetden gelür vażʿ-ı girāna inkisār itmek
Urulsa biñ yerinden zaḫmı anıñ āşikār olmaz

(5) Ne sūd olsa dil-i düşmen tekellüfle mülāyim-ter
Ġubār-ı sūde-i seng-i zümürrüd kuḥl-i mār olmaz

Ḳomaz teşhīşe ṭāḳat telḫi-i zehr-āb-ı hicrānı
Żuḥām-ı ġam gibi ʿālemde her giz ġam-güsār olmaz

ve lehū

Ümīd-i bezl-i himmet ʿālemiñ nev-devletānından
Niyāz-ı sāyedir serviñ hemān naḫl-i revānından

Ḫayāl-i ḳāmet-i bālāsına ser-tā-ḳadem yol yoḳ
Geçilmez ol nihāl-i naḫvetiñ müyʒmiyānından

Ṣadāḳat eġniyāya öpdürür żeyl-i gedāyānı
ʿAyāndır zergeriñ sīm ü miḥkk-i imtiḥānından

ve lehū

Yoḳlamaḳ bezm ehliniñ semt-i dil-i ferzānesin
Resm-i naṭʿ-i ülfetiñ şaymaḳdır evvel hāneşin

Ṣubḥ-ı maḥşerde olur bîdâr ʿAbdî ol meh̃iñ
Güft-gû-yı ġamzesiniñ güş iden efsânesin

ve lehû

(15) Gehi eyler Ḫudâ bir derde cinsinden müdâvâyı
İki düzd-i muḫâlif ḫâneye ḥaḳḳı nigehbândır

ʿA b d î P â ş â [1]

Ol vezîr-i ʿâlî-şânıñ nâm-ı nâmîleri ʿAbdü'r-raḥmân'dır. Evâ'il-i ḥâllerinde sarây-ı hümâyûna dâḫil ve büyük oṭaya yolları ile vâṣıl olup biñ elli ṭoḳuz târîḫinde seferli ḫânesine menḳûl ve biñ altmış ṭoḳuz şa'bânında bi'l-istiḥḳâḳ ḫâṣ oṭaya menḳûl olup perverîş-yâfte-i(20) sa'âdet ü iclâl olan âġâyân-ı muḥteremleriñ zümre-i celîllerine ilḥâḳla pür iḳbâl oldukdan soñra sır kâtibi ba'dehû rikâbdârlıḳ şerefiyle müteşerrif olup biñ seksen şaferü'l-ḫayrında ol şem'-i şebistân-ı ʿubûdiyyet ve iḫlâṣ-ı rütbe-i vezâret ile çirâġ-ı ḫâṣ buyurılup tevḳî'îlik manṣıb-ı celîli ile ikrâm ve biñ seksen ṭoḳuz muḥarremînde âsitâne-i sa'âdete ḳâ'immaḳâm ve ṭoḳsan (25) üç ramażânında Baṣra vâlîsi olup ṭoḳsan sekizde ma'zûl ve ṭoḳsan ṭoḳuzda şâniyen Baṣra manṣıbına olup biñ yüz muḥarreminde ma'zûl ve yüz bir recebinde Kandiye muḥâfaẓasına ta'yîn ve yüz üç muḥarreminde Şaḳız muḥâfaẓasına (159a) rehîn olup sene-i merḳûmanıñ recebinde intiḳâl ve cânib-i ʿuḳbâya sefer ü irtiḥâl eyledi. Şâ'ir-ṭabî'at bir ṣadr-ı pür-ma'rifet idi. Meclis-i şerîflerinde ʿulemâ vü fużalâ ve şu'arâ ve ẓurafâ cem' olup her bâr ṣoḥbet-i şe-

1. Matbuda 468. s.dedir.

rīfleri maʿārif ü eşʿār ve erbāb-ı ʿirfānıñ meclis-i şerīflerinde (5) ʿazīm iʿtibārı olup nāzik-edāya ve pākīze-gūy olan şuʿarāya raġbet buyurduḳlarından aṣḥāb-ı maʿrifet bāb-ı saʿādetlerine intisāba müsāraʿat iderler idi. Kendilerden dahı baʿż ḫoş-āyende güftār ṣādır oldukça ẓurafā gürūhuna iẓhār buyururlar idi. Li-ecli ġālik āsitāne-i saʿādetlerinde meẓāmīn ü maʿārife dāʾir olan varaḳ-pāre elden ele (10) gezüp kemāl-i raġbet olunmaḳda idi. El-ḥāṣıl ṣoḥbeti pāk ẕihni çālāk maʿmūrü'ẕ-ẕāt bir vezīr-i ḫuceste-ṣıfāt idi. Bu bir ḳaç beyt-i dil-ārā ol vezīr-i muḥteremiñ zāde-i ṭabʿ-ı şerīfleri olan ebyāt-ı raʿnālarındandır.

Ġazel

Ruḥ-ı dil-cūda güzel zülf-i semen-būda güzel
Nice tercīḥ ideyim o da güzel bu da güzel

(15) Nice ṣarılmasun Allāh'ı seversen ādem
Sīne sīmīn ü miyān ince o pehlū da güzel

Böyle pākīze bir āşūb-ı cihān sev ʿAbdī
Yoḫsa ġāyeste degil ʿaşḳa her ālūde güzel

ve lehū

Dilberā dil saña mülāzımdır
Keştīye kendi cānı lāzımdır

ve lehū

(20) Mihr-i ʿaşḳıñ ki bütān sifle-meʾāb isterler
Dil-i ʿāşıḳ gibi bir ṣerḥ-i ḫarāb isterler

Ḥiṣṣedārān-ı ṭarab-ḫāne-i dīrīne-i ġam
Zer-ḳadeḥ bezm-i ferāḥ köhne-ṣerāb isterler

ʿA b d ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri ʿAbdu'llāh olmaġla maḫlaṣ-ı merḥūmı iḫtiyār eylemişlerdir. Bu cedīde-i cedīdede ḥarf-i ṣād-ı mühmelede Ṣubḥī maḫlaṣı ile keşīde-i silk-i taḥrīr olan ġehr-emīni rūz-nāmecisi Aḥmed Efendi'niñ ḥaḳkında ve ke-żālik ḥarf-i fā'da (25) mestūr olan Ṣubḥī-i merḥūmuñ maḫdūmları Feyżī Efendi'niñ maḫdūm-ı mükerremleridir. Ḫānedān-ı kemālden olmaġla maʿrifet kendülere bi'l-irş intiḳāl eyleyen żātlardandır. Ḫōş-āyende eşʿārı ve nāzik tārīḫleri ve pesendīde-güftārları vardır.(159b) ʿAṣrıñ şuʿarā-yı pür-maʿrifetinden ve vaḳtiñ ẓurafā-yı ṣāḥib-ṭabīʿatindendir. Bu güftār zāde-i ṭabʿ-ı raḥālarındandır.

Beyt

Ḫaṭṭ-ı siyehle kākülü rūyunda seyr idüp
Sünbülle verdi resm-i bahārından isteriz

ve lehū

Mıṣr-ı melāḥat içre o şāh-ı serīr-i nāz
Āyā cihānda Yūsuf-ı gül pīrehen midir

ʿA b d ü ' l - ġ a n ī - i V a r d a r ī [2]

Şeyḫ-zāde Meḥmed Efendi'niñ maḫdūmlarıdır ki Baġdād-ı behişt-ābāda vāḳıʿ olan sefer-i hümāyūn-ı şevket-maḳrūn teşrīfinden şeyḫü'l-islām-ı bālā-nām meḫādīm-i kirāmıñ ser-bülendi merḥūm u maġfūr Yaḥyā Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim olup biñ altmış üç rebīʿinde Ebū Saʿīd Efendi merḥūmdan Pirinççi (10) Medresesi ḫāricine

1. Matbuda 470. s.dedir.
2. Matbuda 470. s.dedir.

ʿāriċ ve biñ altmış dört şaʿbānında mūr-ı ʿayn-ı meḥādīm-i kirām şeyḫü'l-islām-ı ʿālī-maḳām eshiyānıñ bülendi merḥūm Bahāyī Efendi'den Luṭfī Beg Medresesine ḥareket-i ḥāriċ eyleyüp biñ altmış yedi recebinde yerlerinde iʿtibār ve sene-i mezkūr şevvālinde Üsküdār'da Vālide-i ʿAtīḳ Medresesine güzār idüp biñ altmış sekiz cumādā-yı ūlāsında Pirinççi Sinān Medresesine şāyān görilüp (15) senē-i mezkūra şaʿbānında Nerdümiyye Medresesine menḳūl ve biñ altmış ṭoḳuz şaʿbānında Nişāncı-Pāşā-yı ʿAtīḳ Medresesine mevṣūl ve biñ yetmiş cumādā-yı ūlāsında Feṭḥiyye Sinān Pāşāsı'na ve biñ yetmiş iki şevvālinde Meḥmed Āġā Medresesine ve biñ yetmiş dört cumādā-yı ūlāsında Ṣaḥn-ı Semān'dan birine ḥırām ve biñ yetmiş beş muḥarreminde Dāvūd Pāşā Medresesine ḳıyām idüp biñ yetmiş ṭoḳuz rebīʿu'l-evvelinde (20) ʿAlī Pāşā-yı Cedīd Medresesine ḳıyām ile sürūrların tecdīd ve biñ seksen rebīʿu'l-āḫirinde ḥażret-i Ebī Eyyūb-i Enṣārīʿaleyhir-raḥmeti'l-bārī Medrese-i celīlesine ve biñ seksen bir ẕü'l-ḥiccesinde Medāris-i Süleymāniyye'den biri ile tekmīl-i medāris-i taʾrīḫ eylediklerinden soñra biñ seksen üç rebīʿu'l-evvelinde Kuds-i şerīf ḳażāsı ile teşrīf olunup bir sene żabṭdan soñra maʿzūl ve Ḳosṭanṭıniyyeye vuṣūlden soñra dört ay mikdārı zamān (25) mürūrlarında seksen dört şaʿbānında Medīne-i münevvere ṣalla'llāhu teʿālā ʿalā münevverehā ḳażā-ı şerīfi ile bir ḳat daḥı teşrīf buyurılup biñ seksen beşde maʿzūl ve biñ seksen altı cumādā-yı āḫiresinde Bāzārköyi ve Buruṣa Yeñişehri arpalıḳları ile ikrām ve ṭoḳsan (160a)

cumādāsında Burusa ḳażāsı ile iḥtirām olunup ṭoḳsan birde maʿzūl ve ṭoḳsan iki şevvālinde Uzuncaova Ḫāṣköyi virilüp biñ ṭoḳsan altı cumādā-yı ulasında Mekke-i mükerreme pāyesiyle Ġalaṭa ḳāżīsı olup biñ ṭoḳsan sekiz muḥarreminde maʿzūl ve sene-i mezbūra cumādāsında Yanbolı ḳażāsı(5) arpalıḳ olup ve ṭoḳsan ṭoḳuz şaferinde Istanbul pāyesi olup sene-i mezbūra cumādāsında arpalıġı Dimetoḳa ve Taġardı ḳażālarına tebdīl ve yüz şaferinde ʿAyıntāb ḳażāsı bi-reʾsihā arpalıḳ olup sene-i merḳūma rebīʿu'l-āḫirinde bi'l-fiʿl ḳāżī-yi Istanbul olup sene-i merḳūma ẕūʾl-ḳaʿde-sinde Bolı maʿa kirānına ve dört dīvān ḳażāları arpalıġı ile maʿzūl olup biñ yüz iki şevvālinde (10) şāniyen Dimetoḳa ve Taġardı ḳażāları arpalıḳ olup biñ yüz beş şaferinde Anaṭolı Pāyesiyle Ḫāṣlar ḳażāsı arpalıḳ olup biñ yüz yedi cumādā-yı ulasında Rūmili pāyesiyle Sinob ḳażāsı arpalıḳ olup bu ḥāl üzre ṣubḥa-şūmār-ı eyyām u leyāl iken biñ yüz sekiz gaʿbānındaintiḳāl buyurdılar. Faḍīletlerinden faḍla gāh eşʿarā raġbet buyurduḳlarından teberrukan (15) bu mecelle-i celīleye tasṭīr ve cümle-i āṯārlarından bu bir iki beytleri taḥrīr olundı.

Beyt

Āteş-i ʿaşḳ ile sūzān olalı ḳalbim benim
Döndi fānūs-ı ḫayāle güyiyā cismim benim

ʿĀlem-i dünyāya bir kerīme-i mükerremleri geldikde bu tārīḫ-i zībāyı dimişlerdir.

Tārīḫ

(20) بحون الفرد كفتم بى توقف قدوم دختوم بادا مبارك

ʿAdlī [1]

Nām-ı emcedleri Meḥmed'dir. Ẓurafā-yı şehr-i Sıtanbul'dan bir şāʿir-i ser-āmed olup dergāh-ı ʿālī Yeñiçeriyān ocağında ʿaşrında ḳul ketḫudāsı olan Süleymān Begʿiñ ferzend-i hüner-mendidir. Ẕāt-ı ḫaṭīrları taḥṣīl-i maʿārif-i vefīrden soñra dīvān-ı sulṭānī ḫ'āceleri silkine münselik olup ṭaḳra (25) kāġıd emāneti ve ḳalʿa tezkirecilikleri ve rikāb-ı hümāyūnda yeñiçeri efendiliği gibi baʿż menāṣıba olmuşlardır. Pür-istiʿdād dervīş-nihād lisān-ı meşāyiḫe maṭlaʿ ve sırları ile hem-rāz ve taṣavvufāşinā-yı kemāl bir merd-i suḫan-sāz (161b) olup kibār-ı meşāyiḫden ʿulūm-ı ẓāhire ve bāṭınada müşārün bi'l-benān-ı erbāb-ı ḥaḳāyıḳ u ʿirfān olan pīrimiz pīr-i pür-nūr ve-lī-kerāmet meşhūr-ı ġonca-i ser-sebz-i bāġ-ı siyādet bülbül-i gülistān-ı ḥaḳīḳat Emīr Buḫārī Şeyḫi efendimiz es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi ḥażretleriyle ve şeyḫü'ş-şüyūḫ Şeyḫ Naḳşī Efendi merḥūm ile ve Ḳoca Muṣṭafā Pāşā Şeyḫi merḥūm (5) ʿAlā'ü'd-dīn Efendi'yle ve bunlardan mā'adā nice ser-tāc-ı erbāb-ı ṭarīḳat olan eʿazzuhū kirām ile ülfet ü ṣoḥbet-i cān eyleyüp meclis-i muḥteremlerinden aḫz-ı ʿirfān ve şemʿ-i sūzān gibi meclis-i cennet-nişānlarında ṣabāḥa degin ḳıyāma şāyān olmaġla nice esrāra vāḳıf olup sırları ile hem-zebān olan merd-i suḫan-dāndandır. Müretteb Dīvān-ı belāġat-ʿunvānı ve miyāne-i şuʿarāda ḫayli nām u şānı vardır. Bu çend ebyāt ol tūṭī-i ḫōş-güftārıñ cümle-i āşārındandır.

1. Matbuda 472.s.dedir. Bu şāirin mahlası Ist. Üni.,206; Millet, 766'da ʿAvnī'dir.

(10) Ġazel

Vaṣf-ı ṣafā-yı cām-ı meyi güş ider miyüz
Hiç biz kühen-sifāl ile meg nüş ider miyüz

Anmaz mıyuz ġamın̄la geçen günleri meger
Eyyām-ı hoş-güzārı ferāmüş ider miyüz

Ey meh-cemāl hāle-veş āyā miyānıñı
Bir şeb felekde biz de der-āġüş ider miyüz

ʿİ z z e t B e g [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri ʿAlī'dir. Ol gül-gonca-i gülistān-ı ʿirfān devlet-i (15) Sulṭān Aḥmed Hān-ı Sālis ḥażretlerinde kerreten baʿde merret defterdār olup baʿdehū rütbe-i vezārete irtikā eyleyen Dāmād Meḥmed Pāşā'nıñ maḥdūm-ı necābet-mersūmı olup mīr-livā-yı suḫan bir şāʿir-i māhir-i fenn ẕāt-ı sütūde-ṣıfātdır. Eşʿār-ı tābnāki likā-yı pāki gibi maḥbūb ve mezāmīn-i dilsitānı sohbet-i dil-ārāsı gibi leẕīẕ ü merġūbdur. Ebyāt u ḳaṣā-ʾidi ve ġazeliyyāt u ḳıṭʿaları ekṣer min en yuḫsādır.(20) Bu güftār-ı hoş-āyende-taʿbīr ẕāt-ı bī-naẓīrleriniñ bedīhiyyātından bir bedīhiyye-i dil-peẕīrdir.

Beyt

ʿUşşāḳa zaḫm-ı sīne ġegil zaḫm-ı cān gerek
Zīrā ki bergüzār-ı muḥabbet nihān gerek

Sāz-ı niyāz başḳa düzendir visāl içün
Āhengi nāle nağmeleri el-amān gerek

ʿİ z z ī [2]

Ol suḫan-sencānıñ nām-ı nāmīleri Süleymān olup dīvān-ı

1. Matbuda 474. s.dedir.
2. Matbuda 474. s.dedir.

hümāyūn küttāb-ı (25) ẕī-şānı zümresindendir. Vālid-i mā cidleri Ḫalīl Āġā gül-ġonca-i gülistān-ı ʿiffet ve sul-ṭān-ı ʿālī-şān-ı ʿiffet-sarāy-ı ʿiṣmet devletlü Ḫadīce Sulṭān binti Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābiʿ ḥażretleriniñ te-berdārları ketḫudālığından çıḳma bir merd-i ṣāḥib-himmet olmaġla (16ıa) mütercem-i meẕkūruñ tekmīl-i ḥilyetü'r-ri-cāl olan ʿirfān ü kemāline beẕl-i ḳudret itmekle taḥṣīl-i ʿirfān idüp miyāne-i aḳrānda müşārün bi'l-benān olmuşlar-dır. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

Her nazar-bāz-ı felekden şaḳla mihr-i sīneñi
Pek şaḳın seng-i ḥavādiṣden hele āyīneñi
(5) Sāde-rūyānıñ idüp fikr-i ḫaṭın ey ṭıfl-ı dil
Fikr-i şām-ı şenbeden tār eyleme ā dīneñi

ve lehü

Bīm-i hicriñle dile ḫāhiş-i vuṣlat olmaz
Ḫaste-i ʿaşḳıña ümmīd-i selāmet olmaz
Vāde-i vaṣlıñı vaḳt-i ḫaṭa taʿlīḳ itme
Bugün aḫşama degin hicrine ṭāḳat olmaz

ʿİ z z ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Diyār-ı Şirvan'dan ẓu-hur itme bir şāʿir-i (10) pür-ʿirfān idi. Fi'l-aṣl bir ṭarīḳ ile mürg-i cānı vaṭan-ı aṣlīsinden rem-gerde olmaġ-la terk-i āşiyān ve ārām-gāh-ı her ṣınf-ı erbāb-ı ʿirfān olan Ḳosṭanṭıniyye cānibine revān olup ol memleket-i cen-net-āsāya vuṣūl bulduḳda maʿrifeti sebebi ile baʿż kibār-ı enāma duḫūl idüp anlarıñ kitābeti ḫidmeti ile defʿ-i ża-

1. Matbuda 475. s.dedir.

rūret ider bir ehl-i ḳanā'at idi. Bin yüz beş tārīḫinde fevt oldı. Fārisī ve Türkī eş'āra pür-iḳtidār bir dervīş-i ġarībü'd-diyār idi. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

Marīż-i 'aşḳa ancaḳ çāre vaṣl-ı yārı bulmuşlar
Bu derde şerbet-i la'l-i leb-i dildārı bulmuşlar

'A z ī z [1]

Nāmı Meḥmed'dir. Ol nūr-ı çeşm-i bīnā mevālī-i kirāmdan bundan aḳdem dār-ı beḳāya intiḳāl eyleyen Şehlā 'Abdu'r-raḥmān Efendi'niñ ḳurra-i 'ayneyni olan maḥdūm-ı ma'ārif-mersūmları olup müderrisīn-i kirāmdan iken altmışlı rütbesinden kendüye Sofya ḳażāsı tevcīh olundıġından dil-teng olup dīdeden cān gibi nihān olup firār ve bir ḳaç zamān inzivā ve iḫtifāyı iḫtiyār itmişler idi. 'Aṣrıñ şu'arāsından olmaġla şebt ü tastīr ve āşārından bu güftārları taḥrīr olundı.

Beyt

(25) Şimdi ey māh-ı şeb-ārā ülfetiñ kimlerledir
Şem'iñe pervāne kimdir ṣoḥbetiñ kimlerledir
Mū-miyānıñ kim der-āġūş-ı ḫayāl eyler seniñ
Cāme-ḫ'āb içre ṣafā-yı vuṣlatıñ kimlerledir

'A z ī z - i D ī g e r [2]

Bağdād-ı behişt-ābāddan nümāyān olup diyār-ı Rūm'da ṭarīḳ-ı Mevleviyye'den (161b) inābet ve vāfir zamān seyr ü siyāḥat eyledikden ṣoñra tekmīl-i ṭarīḳat idüp mücāhid-

1. Matbuda 476. s.dedir.
2. Matbuda 476. s.dedir.

leri bī-encām olmayup vaṭan-ı me'lūfları olan Bagdād-ı behişt-ābādıñ mevlevī-ḫāne şeyḫliğini müntec olup niçe zamān ser-ḥalḳa-i gürūh-ı mevleviyyān olup sūdmend-i ṭarīḳat ve seccāde-nişīn-i meşīḫat olmuşlardır. Fārisī ve Türkī (5) eş'āra pür-iḳtidār bir şā'ir-i pāk-güftār dır. Bu ḳiṭ'a cümle-i āşārlarındandır.

Ḳıṭ'a

Pāye-i ḳadrıñı derk itmege 'āric olamaz
Ḳılsa süllem eger endīşe bu nüh-eyvānı
Na't-ı pāk şeh-i kevneyne ne mümkin ki 'Azīz
Viresin ḫāme-i idrākiñ 'ile pāyānı

'A z ī z - i D ī g e r [1]

Nāmı 'Abdü'l-azīz olmağla maḫlaṣ-ı merḳūmı iḫtiyār eylemiş idi. Pederleri mevālīden (10) Erzenü'r-rūm'dan olmağla Erzenü'r-rūmī-zāde dimekle meşhūr olup kendilerden miyāne-i müderrisīn-i kirāmda dāḫil rütbesine degin medresesi çıkup medīne-i Istanbul'uñ ḳısmet-i 'askeriyye maḥkemesinde kātib ve ḳadr ü ma'ārife rātib olup āḫ ṭarīḳımda Süleymāniyye'ye varabilsem diyü mā-i ḥülyā-yı dür-a-dūr ile endīşe-i mevfūr iderek bi-emri'llāhi te'ālā dā'ire-i 'aḳldan güzerān ve Süleymāniyye'niñ (15) dārü'ş-şifāsı erbābı ile hem-reng ve hem-zebān olup zār u perīşān ve bī-ṣabr u sāmān olmağla من جن ساعة لم يفق ابدا kā'idesiyle 'amel olunup medresesi daḫı āḫara tevcīh ve kendüye bir mā'işet virilüp bu ḥāl üzre leked-kūb-ı hezār meṣā'ib iken bir gün şehr-i Istanbul'dan ġā-

1. Matbuda 477. s.dedir.

ʾib olmuşdur. İle'l-ān ol maġmūm ḳanġı cānibde oldıġı nāmaʿlūmdur. Bu bir ḳaç güftār-ı perīşān eṭvār ḥāl-i münīrihdeki eşʿārındandır.

Beyt

Mirʾāta bakṣa her ḳaçan ol şūḫ-ı Mevlevī
ʿAkṣ-i ʿiẕār-ı pākine eyler muḳābele

Kerrāt ile ayaġına düşdüm yüzüm sürüp
Bir kerre almadın yine gönlüm şehā ele

Şanmañ ki ẓāhir oldı ʿiẕārında ḫaṭṭ-ı bū
İḥżār-ı ḥüsne geldi ḳażādan mürāsele

ve lehū

(25) Aġyār diyü sīreti ṭuġratma yanıña
Ey pādişāh-ı ʿişve ki düşmez bu şānıña

ʿAzīz-i Dīger[1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Bosnavī ʿĪsā Efendi'niñ maḥdūm-ı saʿīdi ve merḥūm u maġfūr Ḳara Çelebi-zāde ʿAbdü'l-ʿazīz Efendi'niñ ḫafīdidir. Vālid-i mācidleri ḥacrinde (162a) terbiyye olup evāʾil-i ḥālinde Bosnavī Süleymān Efendi'den iktisāb-ı fażl u edeb ve cemʿ-i feżāʾil-i mevrūş u mekteb eyledikden soñra ʿallāme-i devrān Minḳārīzāde Efendi merḥūmdan mülāzım ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim olup biñ seksen üç recebinde Sitti Ḫātūn Medresesine ibtidā-i ḫāric elli rütbesiyle ʿāric olup (5) seksen beş ramażānında Ṭopḳapu'da Aḥmed Pāşā Medresesine ḥareket ve seksen altı cumādā-yı āḫiresinde Efżal-zāde Medresesine ve seksen yedi ramażānında Sinān Pāşā'ya ol Medreseden seksen ṭoḳuz şaʿbānında Ṣaḥn-ı Ṣemān'dan birine ve ṭoḳsan

1. Matbuda 478. s.dedir.

bir muḥarreminde Bayram Paşā'ya ve ṭoḳsan üç rebīʿu'l-āḫirinde İsmiḥān Sulṭān Medresesine ve ṭoḳsan altı rebīʿu'l-evvelinde ḫāmis-i Süleymāniyye (10) iʿtibārı ile Ḥākāniyye-i Vefā'da vaẓʿ-ı seccāde-i ifāde eylediklerinden soñra sene-i meẕkūra şaʿbānında Burusa pāyesi żamīmesiyle Selānik mevleviyyeti ile muḫżi'l-merām buyurılup baʿde'l-ʿazl bin yüz cumādā-yı āḫiresinde intiḳāl ve dār-ı fenādan dār-ı bekāya irtiḥāl eyledi. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

(15) Maṭlaʿ

Ey şerāb-ı ʿaşḳ ile ālūde-i reng-i ḫumār
Ġam yime bir gün keser susuzluġun şemşīr-i yār

ʿI ṭ r ī [1]

Nām-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Ol ʿilm-i edvārıñ ḫvāce-i sānīsi ve fenn-i mūsiḳīniñ Şeyḫ Niẓām u Ḥākānī'si ʿuşşāḳ-ı vālā-nām miyānında Buḫūrī-zādelik ʿunvānıyla şöhret-i tām ḥāṣıl eyleyen ẕāt-ı ʿālī-maḳāmdır ki bāġ-ı şīrīn-i servistān-ı dil-ārā-ḳadūn meḥbūb-i rūzgārın māye-i revnaḳ-ı sebz-i behārı olan bezm āhengīnde ol rāmiş-i cānıñ niẓām-ı mürāʿāt-i levāzım-fennine nisbet naġme-i ḫāreken Ṭarābī-i perīşān-tār bir nevā-yı ḳalenderī ve ḥoḳḳa-i Kāvūs-dehānından ḫaste-i ʿiśrāna şafā-baḫş-ı dād-āferīd olan cān-baḫş ve rūḥ-perver elḥānıyla her çend ki ol serv-i sehī-i gülistān-ı ülfet bir meclisde encümen-efrūz-ı (25) ferruḫ-ı rūa-ı ṣoḥbet ola. Perde-i ḥürremi ağyār olan dāmen-i teşrīf-i ḳabā-yı iʿtibārı ol gülşeniñ

1. Matbuda 479. s.dedir. Yazmanın kenarında " edvar-ı kadım ıstılahatıyla yazılmıştır" notu var.

nağme-sarāy-ı bezmi olan sā'ir mürğān-ı nāle-perdāzına mānend perde-i ḳumrī ve perde-i bülbül ẕeyl-i ḥicāb olup hemçün perde-i ʿankebūt-ı (162b) bend-pāy-ı reftār ve ol üstād-ı bī-ākrānıñ mukābelesinde anlar Mantıku't-ṭayr mesābesinde olan ṣavt-ı nādir-berāberlerin iẓhārdan kı ʿde-nişīn-i ḥayret olup pā-hüften-i iktidār olurlardı. Ol ẕāt-ı dil-ārānıñ bu güne naẓīri (5) nā-peydā bir māhir-i fenn-āzmā oldığından merḥūm-ı cennet-mekān firdevs-āşiyān pādişāhān-ı cihānıñ dürr-i yektā-yı genc̄ine-i ʿirfānı sulṭān-ı celīlü'ş-şān-ı bī-mūdānī nūr-ı sāṭıʿ Sulṭān Meḥ-med-i Rābiʿ ḥażretleriniñ meclis-i hümāyūnlarına kerreten baʿde merret dāḫil ve kirāren ve mirāren ʿaṭāyā-yı ḫusrevā-nīlerine nāʾil oldığından māʿadā öteden berü esīr-i ḥub-b-ı cāhı oldıgı esirciler keṯḫüdālığına bā-ḫaṭṭ-ı hümā-yūn-ı şevket-maḳrūn vāṣıl olup bu ḥāl üzre güẕārende-i eyyām u leyāl iken biñ yüz yigirmi üç ḥudūdunda intikāl eyledi. Fenn-i mūsīḳīde ḫāce-i ʿālī-maḳām oldığı beyne'l-enām mā-lā-kelām olup hezār āşārı meşhūd-ı çeşm-i cihān ve mesmūʿ-ı sımāḫ-ı ins ü cān ve nakş-ı ār-ı şahāyiʿi revnaḳ-baḫş-ı dāʾire-i devrān iken bāğ-ı gülistān-ı eşʿār-da daḫı bir bülbül-i ḫoş-güftār ve ʿıṭrī maḥlaṣı ile nice āşārı (15) ve müretteb Dīvān'ı ve miyān-ı şuʿarāda ḫayli nām u şānı vardır. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

Dili āvāre ḳılan fikr-i ḳad-i dil-cūdur
Beni mecnūn iden ol kākül-i ʿanber-būdur

Görmedik yoḳ yire sen itme şaḳın ḳıyl ile ḳāl
Kim dir ise disün ʿIṭrī o miyāna mūdur

ve lehū

(20) İtsün ʿilāc derd-i dile ol ṭabīb ise
Yohsa visāle minnetimiz yoḳ naṣīb ise

ʿİ f f e t ī [1]

Bu ceẕīdeye evṣāfları ḥarf-i rā-i mühmelede keşīde-i silk-i taḥrīr ḳılınan Edirne pāyesiyle Şām-ı şerīfden maʿzūl olup ḥilāl-i taḥrīr-i teẕkiremizde biñ yüz otuz dört tārīḫinde ʿāzim-i dār-ı beḳā olan Kerīm-zāde Refdī Efendi'niñ maḫdūmları Ḥāfıẓ Muṣṭafā ʿİffetī Çelebi'dir ki beyne'l-meḫādīm-i kirām bir maḫdūm-ı vācibü'l-ikrām olup ḥilye-i kemāl ile ārāste ve faẓl u ʿirfān ile pīrāste bir ẕāt-ı sütūde-ṣıfāt-ı hünerverān ve faẓl u ʿirfān-larından faẓla ḥüsn-i ḫaṭda da müşārün bi'l-benān idiler. Meḫādīm-i kirāma muḫtaṣṣ olan mülāzemetle Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid (163a) ʿAlī Efendi merḥūmuñ defʿa-i ūlā Rūmili ḳāżī ʿaskerliklerinde biñ yüz beş tārīḫinde sefer-i hümā-yūn teşrīfātından mülāzım olup ikrām olunduḳlarından şoñ-ra sene biñ yüz yigirmi dört ẕü'l-ḳaʿdesinde istiḥḳāḳ-ı ẕātīleri nümāyān ve dāḫil-i defter-i imtiḥān olup şeyḫü'l-islām müfti'l-enām Ebe-zāde (5) ʿAbdu'llāh Efendi merḥūmdan ibtidā-i ḫāric elli ile sādise-i Sarāy-ı Ġalaṭa Medresesi-ne müderris olup baʿdehū ʿādet-i ṭarīḳ-i ʿaliyye üzre ḥa-reket eyleyüp esnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ibtidā-i dā-ḫil ile Yarḥiṣār Medresesine müderris idiler. Ḥaḳḳa ki li-sān-ı şerīfleri ṭabʿ-ı laṭīfleri gibi selāmet üzre olup ḥaḳḳ-ı şerīflerinde cümle-i enām bir maʿrifetli ẕāt-ı

1. Matbuda 481. s.dedir.

memdūḥū'ṣ-ṣıfātdır diyü müttefiku'l-kelāmdırlar. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

(10) Beyt

Çü nokṭa maḥv-i vücūdum dehān dehān gerek
Miṣāl-i müy-ı nizārım miyān miyān diyerek

Nigār-ḫāne-i fer-ḫāre döndi endīşem
Ḫayāl-i ʿişve-girān-ı bütān bütān diyerek

ve lehū

Nigāhım mest-i ḥayretdir o laʿl-i dilsitānından
Dü-tādır ḳāmetim ṣabrım ḫayāl-i ebruvānından

(15) Leb-i laʿlinde ḥarf-i vaʿde ḳalmış noḳṭa-veş mevhūm
Anıñçün remz-i vuṣlat çıkmaz ölücek dehānından

Zülāl-i deşne sırāb eyleyince teşne-i ʿaşḳı
Ne bellerden geçüp çıḳdı bu gülzārıñ miyānından

ve lehū

Düşmüş ʿiẕār-ı pākine giysū ṭaraf ṭaraf
Ṣan çıḳdı seyr-i gülşene hindū ṭaraf ṭaraf

Reşk-i nihāl-i zülfi perīşān-dimāg idüp
Ṣaḥrāya düşdi sünbül-i ġiysū ṭaraf ṭaraf

(20) ʿ I f f e t ī - i D ī g e r [1]

Ol ẓurafā-yı vaḳtiñ daḳīḳa-şināsı ma'rifeti olan zātıñ maskaṭ-ı re'yleri olan ẕū'l-naṣr ve'l-meymene şehr-i Edirne'de Bā'aṭçı-zāde Aḥmed Efendi dimekle şöhret-şi'ār bir zāt-ı maʿārif-iḳtidār olup eṣḥāb-ı istiḥḳāḳın lāzım-ı şānları olan mülāzemetle ġāt-ı refīʿleri iḳtisāb-ı rıf'at eyledikden soñra Edirne müderrisīn-i kirāmından olup Kütāhiyye ve Lefkoşe ḳażāları ile mukrin'l-merām olup

1. Matbuda 482. s.dedir.

yüz[1] târîhi hudûdunda dâr-ı bekâya hırâm eylediler. Bu güftâr cümle-i âsârındandır.

Beyt

Olmadı ey dil müsâ'id baht-ı nâ-fîrûzumuz
Rûzı gam ile geçirdik bilmedik nevrûzumuz

(163b) Bezm-i gamda mutribâ her şeb gam u endûh ile
Mâle vü feryâd-ı şeb-gîr oldı sâz ü sözümüz

ve lehû

Rengîn olup gider gazel-i 'îffetî şehâ
Zikr-i dehânın olalı vird-i zebânımız

'A k l î [2]

İştibî Mehmed Efendi dimekle meşhûr bir bî-'akl ü şu'ûr olup Ankaravî Mehmed Efendi merhûmdan ber-tarîk ile mülâzım oldukdan şoñra sâlik-i kazâ ve bir kaç yerde mâlik-i hükm-i imzâ olmuş iken bin toksan tokuz târîhinde izhâr-ı bagy u fesâd eyleyen Yegen didikleri bâgî-i zulm-mu'tâdın ordû-yı menhûsunda hâşâ kâzî ve ol şakiyy-i mekrûhun zîr-i itâ'atinde bulunmaga râzî olup bile bulunmagla ol gürûh-ı mekrûha taraf-ı pâdişâhîden tertîb-i cezâ olundukda bu dahı maktûl olup (10) mahv-ı vücûd ve kendi rüfekâsıyla dâr-ı bevârda hem-dem-i aşhâb-ı uhdûd eylemişdir. Bu güftâr anındır.

Beyt

O 'âşık kim şeb-i hicrinde derûnı hayâl eyler
Dem-â-dem sîneye nâhun urur şekl-i hilâl eyler

---

1. Matbuda bu tarıh "bin yüz yigirmi üç" olarak verilmiş 2. 483. s.dedir.

Dehānıñ fikr ider ḥüsnüñ kitābı dā'imā elde
Anıñçün 'Aḳlī-i dil-teng her gün ḥasb-i ḥāl eyler

'Aḳlī-i Dīger [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Ma'den-i erbāb-ı 'irfān olan Ḳosṭanṭıniyye'den nümāyān ve ḥażret-i Ebī Eyyūb-i Enṣārī'de sākin olmalarıyla Eyyūbī 'Aḳlī Efendi diyü meşhūr-ı cihān olmuşlardır. Dīvān-ı 'ālī küttāb-ı vālā-cenāblarından olup ba'ż ḥ'āceliklere olmuşlar idi. Umūr-dīde bir pīr-i rūşen-żamīr ve meclis ü ṣoḥbeti lezīẕ bir merd-i ḫōş-āyende-ta'bīrdir. 'Aṣrıñ pīrāne-ser olan ẓurafāsından ve vaḳtiñ şu'arāsından olmaġla bu mecelle-i celīleye tasṭīr ve güftārından bu bir iki beyti taḥrīr olundı.

Beyt

(20) Ruḥlarıñ rengi dile seyr-i gülistān istedir
Bülbüle naḳş-ı bahār verd-i ḫandān istedir

ve lehū

Ma'ārif bilmeyen dilber hemān bir naḳş-ı dīvārdır
Bakar şāhīn gibi ammā ḥakīkatde ṣıġırcıḳdır.

'Ilmī [2]

Nām-ı emcedleri Aḥmed ve żāt-ı es'adları faẓl u kemāl ile müstes'id olan fāżıl-ı ser-āmedlerden olup vücūd-ı bī-hemālleri ḥilye-i edeb ü 'irfān ile pīrāste ve zühd ü ṣalāḥ u takvā ile ārāste bir vücūd-ı bihbūddur. Fi'l-aṣl şehr-i ni'met-efzūn medīne-i Trabzon cānibinden nümāyān

1. Matbuda 484. s.dedir.
2. Matbuda 485. s.dedir.

ve vāṣıl-ı niʿam-i ʿilm ü īḳān olmaġla ʿilm ü maʿrifet-leri (164a) ʿinde'l-ʿulemā merġūb u maḳbūl ve hüccet-i faẓīletleri imżā-kerde-i cemīʿ-i fuḥūl olup mahlaṣ-ı şe-rīflerine mā-ṣadaḳ-ı tām ve ikrām-ı ʿicāletü'l-vaḳt-i ʿulemā-i kirām olan bir mülāzemetle iḥtirām olundukların-dan soñra sene biñ yüz on yedi tārīḫinde ibtidā-i ḫāric ile merḥūm ep-Seyyid ʿAlī Efendi'den Istanbul'da Revānī Çelebi Medresesine müderris olup baʿdehū ḳademe (5) ḳa-deme ḳaṭʿ-ı menāzil-i ṭarīḳ ve oldukları medrese-i celī-le-i laṭīfede revnaḳ-efzā-yı bezm-i ifāde vü taḥḳīḳ ola-raḳ hengām-ı tedrīslerinde nice taʿab-ı ṭarīḳı ber-düş ve nice meşaḳḳat ü ʿināye düş-ā-düş olup mecmūʿatü'l-ʿulūm olan żāt-ı bī-naẓīrleriniñ ol eşnāda ḳıymet ü ḳadri nā-maʿlūm oldığından bir ḳadr-āşinā-yı gevher-i kemāl āyīne-i ʿālemde ʿarż-ı cemāl eyleyinceye dek gevher-i yektā-yı vücūd-ı (10) vālāları ve şeb-çerāġ-ı faẓl u ʿir-fān olan żāt-ı bī-hemtāları sāḥil-i Baḥr-i Sefīd'e ḳarīb olan گلوبزه nām ḳaṣabada mekīn ve defīne-i envāʿ-ı cevāhir-i maʿārif olan vücūd-ı bihbūdları ol bükʿanıñ medresesiniñ maḥfaẓa-i inzivāsında ʿuzlet-nişīn iken ṣadr-ı bihbūd vezīr-i deryā-cūd āṣaf-ı ʿālī-maḳām vezīr-i ʿālī-şān vüzerā-i kirāmıñ Ḥātemü'l-vaḳt-i seḫāveti devlet-lü seḫāvetlü saʿādetlü dāmād-ı muḥterem-i şehinşāhī (15) İbrāhīm Pāşā ḥażretleri devlet ü saʿādet birle ṣadr-ı vezā-ret-i ʿuẓmāya ve erīke-i vekālet-i kübrāya teşrīf buyur-duklarında kef-i deryā-nevālleri cihānı müstaġraḳ-ı ke-rem ü iḥsān ve ḫāṣṣaten erbāb-ı kemāle luṭf-ı bī-kerān

idüp żāt-ı ʿālī-şānları ḫayrāt u iḥsāna māʾil bir vezīr-i pür-iḥsān ve herkese luṭf-ı kerem itmege bir ednā bahāne arar bir ṣadr-ı żī-şān olup kerem ü inʿām ve yed-i (20) iḥsān-ı/şerīfiyle ʿāmme-i ibādu'llāha eyledigi iḥsān u ikrāmdan ġayrı Ḳosṭanṭıniyye'ye ve sāʾir bilādda nice cevāmiʿ ü mesācid ve sāʾir ḥasenāt bünyād ve ḫarāb-ābād ʿālemi kūşe-be-kūşe maʿmūr u ābād idüp ḳulūb-ı ʿulemā-yı kirām ve ṣudūr-ı fużalā-yı ūlu'l-iḥtirām büyūtu'llāh olup maʿbed-i müsteṭāb ve ʿarş-ı vehhāb olmaġla ḫāṣṣaten ol şüfūf-ı şafvet-ittiṣāfın ḥaremu'llāh olan ḳalb-i şāfların (25) taʿmīr ü termīm ve nām-ı şerīflerinin muḳteżāsınca ol gürūh-ı vālāya iḥsān-ḫāme-i firāvānlarından hezār ziyāfet-i müstaḳille eyleyüp bī-nihāye taʿẓīm ü tekrīm buyurmaları ile her dīm-ḫarāb-ı derd ü hicrān zamān-ı saʿādetlerinde maʿmūr u ābādan ve her ġadr-ḫorde-i zamān (16¢b) olan maġdūr telāfī-i māfāt ile vaḳt-i şerīflerinde mesrūr olup limān-ı ekdārdan keşīde-i iżṭırāb olan ġamdīde-rūzgārlar eyyām-ı devletlerinde bād-bān-küşā-yı sāḥil-i merām olup żāde-i ḳayd-ı efkār olmaġla gürsine-çeşm-i nān-pāre-i ümmīd olan her perīşān-tār u müteşettit-żamīr ol vücūd-ı şerīfi maḥẓ-ı niʿmet olan āṣaf-ı (5) ṣāḥib-semāḥatın ḥaʿān-ı firāvān-ı kerem ü iḥsānına sīr oldıġı vaḳt-i mübārekede müteressim-i pür-fażīlet daḫı ol ṣadr-ı żī-şānın ḥiṣṣe-mend-i bʿān-ı iḥsānı olup sene bin yüz yigirmi üç tārīḫinde tekrār Medāris-i Ṣaḥn-ı Ṯemān'dan biriyle żiyāfet-i keremlerine daʿvet buyurılup baʿdehū bu mecelle-i celīlemizde ḥarf-i rā'da Rāzī maḥlaṣ-ı şerīfi

ile rūz-nāmçe-i aḥvālleri keşīde-i silk-i taḥrīr kılınan ʿAbdü'llaṭīf Efendi yerine (10) müfettiş olan İbrāhīm Efendi'niñ yerine Ḥaremeynü'ş-şerīfeyn müfettişliği ile şān-ı şerīfleri terfīʿ buyurılup ol mansıb-ı celīlde muktezā-yı ṭarīḳları üzre medreseleri ḥareket-i ʿalā-mā-yelīḳ idörek nihāyet ṭarīḳ-i müderrisīn-i kirām olan Medāris-i Süleymāniyye'den biriyle iḥtirām buyurulduḳlarından şoñra sene biñ yüz otuz üç rebīʿi tārīḫinde ḥasretü'l-müderrisīn olan Ḥalebü'ş-şehbā mevleviyyetine vuṣūl ve biñ yüz otuz dört rebīʿu'l-āḫirinde (15) ādet üzre ol mansıb-ı celīlden maʿzūl olmuşlar idi. Ḥaḳḳā ki şān-ı şerīfleri gibi żāt-ı ʿālīleri vālā bir fāżıl-ı muḥaḳḳıḳ-ı bī-hemtādırlar. İfāde-i ʿulūm-ı şettāda hezārān ṭalebe-i kirām istifāde eylemiş bir mecmūʿa-i kübrādır. İḥyānen teşḥīz-i żihn içün eşnā-yı ferāğda ʿArabī ve Türkī eşʿāra raġbet buyururlar idi. Bu güftār ol vücūd-ı ʿālī-mikdārıñ cümle-i āşārlarındandır.

(20) Beyt

Girye-i ḫūn-ābe çeşm-i dil şürīdedir
Şāhid-i ḫalvet-nişīne ḫande-i rāz itdiren

Ol hilāl-ebrū ile lāf itme ey meh kim anı
Nūr-ı ḫurşīd-i ezeldir çehre-perdāz itdiren

Vāṣıf-ı laʿl-i lebīndir kilk-i ʿilmī pes odur
Ṣafḥa-i ʿālemde ana ṭarḥ-ı iʿcāz itdiren

ʿİ l m ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmileri Meḥmed'dir. Mütercem-i

1. Matbuda 488. s.dedir.

meẕkūruñ vālideleri (25) ṭarafı Üsküdārī olup ancaḳ bi-ḥasebi'l-iḳtiżā ol vaḳitde Ḳosṭanṭıniyye cānibine naḳl iḳtiżā eyleyüp medīne-i merḳūmanıñ erbāb-ı ḳulūb ve aṣ-ḥāb-ı ḥāle cā-yı cennet-miṣāl olan Ḳoca Muṣṭafā Pāşā cā-nibinde sükūn iḫtiyār ve ol büḳ'a-i laṭīfe ḳurbünde(165a) bir cā-yı dil-küşāda ḳarār üzre iken mütercem-i meẕkūr müşerref-i 'ālem ve biñ ṭoḳsan bir şaferinde ol 'arż-ı gerīfde 'arsa-i vücūda vaż'-ı ḳadem eyleyüp ba'dehū yine vālideleri ile medīne-i Üsküdāra menḳūl ve ol beldede neşv ü nemā bulup sinn-i temyīz mertebelerine vüṣūl bul-duḳdan şoñra taḥṣīl-i 'ilm ü ma'ārif ve tekmīl-i ādāb u 'avārif eyleyüp (5) sene biñ yüz on bir tārīḫinde gülbin-i bāġ-ı siyādet ü iclāle şeref-baḫş-ı devlet ü iḳbāl olan gül-ġonca-i gülistān-ı 'izz ü şān şehzāde-i cevān-baḫt u 'ālī-şān sulṭān-ı ḥüsn binü's-Sulṭān Muṣṭafā Hān ḥażretle-riniñ vilādet-i şerīfleri teşrīfātından ol 'aṣırda imām-ı sulṭānı olup bülbül-i elḥān olan aṣḥāb-ı enfās-ı ṭayyibe-niñ merd-i sābıḳ meydānı 'ulemānıñ ercümendi Ṣāliḥ Efen-di'den (10) mülāzım ve ḳırḳ akçe medreseden münfaṣıl ol-duḳdan şoñra biñ yüz yigirmi beş cumādā-yı āḫiresinde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām 'Aṭā'u'llāh Efendi merḥūm-dan ibtidā-i ḫāric elli ile Bandıklı'da Monlā Çelebi Med-resesine nā'il ve biñ yüz yigirmi ṭoḳuz cumādā-yı ūlā-sında meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi fażīletlü Ebū İsḥaḳ İsmā'īl Efendi ḥażretlerinden ḥareket-i ḫāric ile Ḫāsoṭa-başı Medresesine vāṣıl ve biñ (15) yüz otuz bir şevvālin-de şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām sa'ādetlü fażīletlü

ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretlerinden Vānī Efendi Medresesine ibtidā-i dāḫil oldukdan soñra beyt-i şeyḫü'l-islāmīde ḫidmet-i fetvāda olup sene biñ yüz otuz dört muḥarremi ḫilālinde dār-ı bekāya intikāl eyledi. Żātı maʿmūr-ı ḥalīmü't-ṭabʿ bir żāt-ı bī-kusūr olup(20) sudūr-ı kirāmıñ yanında memdūḥü'ṣ-ṣıfāt bir vücūd-ı cemīlü'ż-żāt idi. Bu bir kaç güftār bu mecelle-i celīleye tastīr içün irsāl eylediği eşʿārlarındandır.

Beyt

Çemende revnak-ı gül āh-ı ʿandelīb iledir
Revāc-ı pādişehī sūziş-i ġarīb iledir

Hemīşe tābiş-i meh ẓulmet-i ġeb ile olur
Anıñçün itse de teşrīf o meh rakīb iledir

(25) ve lehū

Bir tebessüm kıl açılsun dīde-i āmālimiz
Gül gül olsun reng-i rū-yı devlet ü ikbālimiz

ve lehū

(165b) Dilrübā lutf-ı kerānın ḥatta taʿlīk eyledi
Mū-şikāfāne o gül bilmem ne tedkīk eyledi

Ḫançer-ı ser-tīz-i aḥkāmın revān itdi tamām
ʿĀşıka her bir demi eyyām-ı teşrīf eyledi

ʿİ l m ī - i D ī g e r [1]

Zümre-i dervīşāndan medīne-i Selāuik'den kendi vücūduna ġadr ü ḫayf eyleyen ehl-i keyf makūlesinden olup gürūh-ı Mevleviyyān'dan bir dervīş-i dil-rīş (5) idi. Tāze zebān eşʿāra pür-iktidār oldıgından bu mecelle-i celīleye tastīr ve ḥasb-i ḥālinden bu beyti taḥrīr olundı.

1. Matbuda 490. s.dedir.

Beyt

Tecerrüd mā-sivādan ḳalbi taṭhīr eyler ey ʿilmī
Mücerred ol mücerred Ḥaḳḳ'ı bulmaḳ isterisen sen

ʿUlvī [1]

Nāmı Büseyin'dir. Burusa'dan mütevellid olup zümre-i Sipāhiyyān'dan idi. ʿAsır şuʿarāsından olmaġla tastīr ve güftārından bu beyti taḥrīr olundı.

Beyt

(10) ʿArż u iʿlāma ne ḥācet sūziş-i derd-i ġamı
Sīneden her mū-yı ʿāşıḳ bir zebān-ı ḥāl olur

ʿAlī [2]

Resen-bāz-ı sāḥa-i ʿirfān olan vücūd-ı fāyıḳu'l-akrānı dārü'n-naṣr ve'l-meymene maḥmiyye-i Edirne'den nümāyān olup ol beldede mevālī-i kirāmdan Canbāz-zāde ʿOṯmān Efendi'niñ maḥdūm-ı maʿārif-mersūmlarıdır ki ẓurafā-yı vaḳtimizden ḫaṭṭ u imlā ve şiʿr ü inşāsı bī-naẓīr maʿrifetlü bir şāʿir-i pākize-taʿbīrdir. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

(15) Ġazel

Gūş ṭutmaz fiġān-ı bülbülüne
Çatladım ġoncanıñ teġāfülüne

Kākül-i müşk-büyıñ adem
Degişir mi behişt sünbülüne

---

1. Matbuda 491. s.dedir.
2. Matbuda 491. s.dedir. Bu şair Topkapı, H.1271; Ist. Üni., 1637, 6202'de yoktur.

Çeşminiñ ḳaṣdı cānādır ey dil
Bakma sen ġamzeniñ tecāhüllüne

Bezm-i Cem'den ḥikāye naḳl eyler
Güş-ı cān ṭut sürāhī ḳulḳulüne

(20) Ülfet itmek hezār-ı ʿāşıḳ ile
Resm-i dīrīnedir saḳız geline

ve lehū

Alursuñ yanıña aġyār-ı ḫārı ey gül-i raʿnā
Dimezsiñ ʿāşıḳ-ı zāra yeter bu vaż'-ı nā-ber-cā

ve lehū

Leylā'ya viren ḥüsn-i dil-ārā sensin
Mecnūn'ı iden vālih ü şeydā sensin

(25) İdrāk idemez ṣunʿuñ her ʿaḳl-ı fużūl
Zīrā ki nihān u āşikāra sensin

ʿA v n ī [1]

Ol maḥdūm-ı ser-āmediñ nām-ı emcedleri Meḥmed'dir. Necm-i ṭāliʿ-i sipihr-i maḥdūmiyyet olan żāt-ı pür-şerāfetleri meh-i tābān-ı büre-i faẓīlet ve bedr-i münīr-i ṭārem-i vālā-yı rifʿat ʿulemā-yı kirāmıñ bülendi Kevākibīzāde Muṣṭafā Efendi'niñ maḥdūm-ı ercümendi olup

(166a) Beyt

القيت منه بدرافي اللمحان ان لهلا ل اذا رايت نحو

mā-ṣadaḳına hem-ḥāl ve ʿālem-i ṭufūliyyetden beri iştiġāl-i kemālin şeref-i bī-hemāli ile żāt-ı ʿālilerin istikmāl eyleyen meḫādīm-i kirāmdan bir maḥdūm-ı fāyıḳu'l-emşāldir. Żāt-ı pür-nūr-ı bī-ḳuṣūrları biñ yüz on beş tārīl. Matbuda 491. s.dedir.

ḥinde ḳużāt-ı ʿasākiriñ (5) dürre-i beyżā-yı bī-mānendi merḥūm u maġfūr Ḳara Ebū Bekir Efendi cenābınıñ Anaṭolı ḳāżīʿaskerliginde mülāzım ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim olup ḳırḳdan infiṣālleri tamām ve ber-vech-i ʿādet ẕāt-ı vācibü'l-iḥtirāmlarınıñ bir medrese-i celīle ile ikrām olunmalarınıñ ṣūret-i takrībiesi rū-nümā-yı mir'āt-ı kām oldukda vālid-i kesīrü'l-meḥāmidimiz olan şeyḫü'l-islām ḥasenetü'l-eyyām fużalā-yı ūlu'l-ḳadriñ (10) bülendi fażīletlü Mīrżā Muṣṭafā Efendi'den biñ yüz yigirmi yedi senesi evāyilinde ibtidā-i ḥāric elli rütbesiyle ṭarīḳ-i ʿaliyyeye duḫūl eylemiş idi. Ḥaḳḳā ki hümā-yı ṭabʿ-ı ʿālīleri evc-i maʿārife müteṣāʿid ve murād üzre edāya ḥızāne-i ẕekāları müsāʿid bir maḥdūm-ı necābet-mersūm olup ġiʿr ü inġāda ẕāt-ı pür-ḥayşiyyetleri ḥāżır u āmādedir. Bu güftār ol maḥdūm-ı ʿālī-ḳadriñ cümle-i āsārlarındandır.

(15) Ġazel

Biz ki ḥāl u ḥaṭ-ı dilberle perīşān oluruz
ʿAḳlımız daġılur ol ġamzeye ḥayrān oluruz

Dest-i ümmīdimiz itdikce dile ibrāmı
Vaṣl içün yāre heman kāle-fürūşān oluruz

Ruḫ-ı gül-gūnını vaṣf eylesek ol sīm-teniñ
Düşünüp ḥāle-ṣıfāt ḫāk ile yeksān oluruz

ʿAvnī - i Dīger [1]

Nāmı Yūsuf'dur. Vilāyet-i Rūmili'nde Ṭırnava ḳażāsından āşikār (20) ve gürūh-ı mülāzımīn ve ḳużātdan baʿż

1. Matbuda 493. s.dedir.

niyābetlerle def'-i nevā'ib ü ekdār ider maḳūlesinden bir bī-ḳayd-ı rūzgār idi. Sene biñ yüz yigirmi hilālinde dār-ı bekāya irtihāl eyledi. Güftārında çendān ḥalāvet ve āṣārında murād üzre leṭāfet yokdur. Mücerred kelām-ı mevzūn maḳūlesidir. Bu beyt anlarıñ olmak üzre taḥrīr ve bu mecelle-i celīleye tasṭīr olundı.

Beyt

(25) Ḫulūṣ üzre olan 'āşıḳlara 'aşḳ olsun ey 'Avnī
Muḥabbetden cihānda yoḫsa kim bir nām ḳalmışdır.

Ḥarfü'l-ġayni'l-mu'ceme

Ba'd-ez-in ḥarf-i ġayn-ı mu'cemeniñ
İdüp erbābını yine taḥrīr
(166b) Sebt idüp anlarıñ da evṣāfın
Eyledik bu varaḳda hep tasṭīr

Ġ ı n ā y ī [1]

Ol pehlivān-ı ser-āmediñ nām-ı emcedleri Aḥmed'dir. Mücāhidīn-i fī-sebīli'llāh zümre-i şerīfesinden tīġ ile ḳalemi cem' eyleyen mecma'u'l-baḥreyn-i hüner ü kemālden ve ol gürūh-ı muḥteremiñ sipāhiyyānınıñ ehl-i ma'rifet olan fā'iḳu'l-emṣālinden olup (5) ṭıyn-ı maḫtūm-ı zāt-ı maḳbūli ser-rişte-i ḫāk-i 'ıṭırnāk-i Istanbul olmaġla vādī-i cemīlü'l-mebādī-i eş'ārıñ dahı ḥāyiz-i ḳaṣabü's-sebaḳ-ı mizmār-ı belāġati ve meydān-ı bī-pāyān-ı 'irfānıñ dahı ber-vech-i dil-ḫ'āh rahg-suvār-ı pehnā-yı feṣāḥati idi. Sene biñ yüz beş hilālinde dār-ı bekāya intiḳāl eyledi. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

1. Matbuda 493. s.dedir.

Beyt

(10) Felek bezminde câm-ı ârzû nâ-dîdedir şimdi
Humâr-ı ye's ile çeşm-i emel hvâbîdedir şimdi
Hemân bîhûde gerd-i reh-güzârı olma ey ümmîd
Kabâ-yı şâhid-i maksûd dâmen-çîdedir şimdi

Ġavs-ı Bedel[1]

Ol ġavs-ı zamân ve ḳuṭb-i devrâniñ nâm-ı emcedleri Aḥmed'dir. Ḥażret-i Mevlânâ ḳuddisenâ'llâhu bi-sırrihâ illâ ʿalâ ḫulefâ-yı ʿâlî-maḳâm-ı ûlu'l-iḥtirâmdan olup devlet-i ʿaliyye-i Muḥammediyye-i bî-zevâl ve debdebe-i aṣliyye-i saltanat-ı Aḥmediyye-i müttefaḳu'l-iclâlleri (15) ṣalla'llâhu ʿaleyhi ve sellem bi-ʿadedi men seḳete ve kelleme ḥażretleriniñ maẓhar-ı esrâr-ı ḥadîṣ-i şerîf-i علما و امتی کانبیاء بنی اسرائیل olan ʿulemâ-i kirâm vâcibü't-tebcîlden vâḳıf-ı esrâr-ı Aḥmedî ve vâṣıl-i âṣâr-ı Muḥammedî Muḥammediyye ṣâḥibi efżal-i ʿulemâ-yı Rûm Yazıcı-zâde merḥûmuñ rûḥ-ı kâlib-i ʿirfân olan birâder-i cân-berâberi Aḥmed-i Bî-cân'ıñ evlâdından olup maḥmiyye-i Ḳosṭanṭıniyye dâḫilinde câ-yı bî-hemtâ Dâvûd Pâşâ iskelesinde gül-mîḥ-i saḳf-ı (20) merfûʿ beyt-i ʿilm ü ifâde merḥûm u mebrûr Çivi-zâde Mescid-i şerîfi civârında ol ʿârif-i ḥaḳîḳat-dem ʿâlem-i mecâza vaż'-ı ḳadem eyleyüp mertebe-i sinn-i temyîzi tekmîl eylediklerinde ʿulûm-ı ẓâhireyi kemâ yenbaġî taḥṣîl eyleyüp żât-ı bî-hemâllerin fażl u ʿirfân ile istikmâl eylediklerinden şoñra ol ʿaṣırda Selânik ḳâżîsı olan İmâm-zâde Efendi merḥûm ile medî-

1. Matbuda 494. s.dedir.

ne-i mezbūraya ʿazm ü ḥırām ve ol żāt-ı sütūde-ṣıfātıñ ol manṣıbda keşf-i niyābeti ḫidmetinde istiḫdām olunup keşf-i ḫidmetin müstaḥdem iken şāhid-i maḳṣūdun cemālinden būrḳaʿ-ı ḥicāb-ı iḫtiʿcāb-ı dīdārı dīde-i bīdārına keşf olup bu vech üzre ẓuhūra tecellī-i nūr eyledikde o peyker-i ṣādıḳa ez-dil (167a) ü cān ʿāşıḳ olup ḳanṭara-i mecāzdan cenāḥayn-ı fikr ü müşāhade ile ʿubūr-ı cenān-ı ʿaşḳ-ı ḥaḳīḳiye laḥiḳ olup:

Li-münşi'ihī

Geçdi teḳṣīr-i sevād mülk-i sevdādan hemān
Vech-i sırrīsi cihānıñ ańa oldukda ʿayān

güzāreşince terk-i fikr-i cihān idüp dü-dīde-i giryānından rīzān olan (5) eşk-i ḥasret ve nedāmet ṣūret-i ẓāhirde māniʿ-i ārzū-yı ṣadr-ı şerīfleri olan evsāḥ-ı sūriyyeye mebādī-i ṭahāret olup ḥavż-ı bālī ser-şār-ı cūşiş-i şevḳ-ı viṣāl ve bu cūş u ḫurūş ile bī-ṣabr u bī-mecāl olup terk-i nevāyib-i niyābet ve iḫtiyār-ı siyāḥat idüp Burusa diyārına ʿazīmet eyleyüp olʿaṣrda medīne-i Burusa da mevlevī-ḫāne şeyḫi olan (10) ʿumde-i ʿulemā zübde-i ṣulaḥā meşāyiḫ-i Mevleviyye'niñ faẓīlet-mendi Sālih Dede Efendi ḥidmetine cān ü dil ile āmāde ve ol ġavṣ-ı zamān ve ḳuṭb-i dāʾire-i ʿirfānıñ terbiyyet-i şerīflerine teslīm ü irāde getürüp dört sene mikdārı ol şeyḫ-i cemāliñ feyż-yāb-ı meclis-i şerīfi olup ḫidmetlerinde müstaḥdem ve terbiyyeleriyle muġtenem oldukdan soñra yine ol şeyḫ-i laṭīfiñ nuṭḳ-ı şerīfi ile ṭarīḳu's-siyāḥa (15) āsitāne-i ḥażret-i Mevlānā-yı Rūm'a medīne-i Konya'ya revān ve ol ʿarż-ı kīmyā-etribede yıllarca mihmān olup pūte-i iksīr-i

ḥikmet olan külāh-ı āgāhīyi ber-ser ve bī-ceyb-i ārzū ve girībān-ı iltizām olan ḫırka-i dervīşāneyi ber-dūş ve pāl heng-i dāġ-ı iştiyāḳın be-sīne müştāḳ eyleyüp miyān-ı bes te-i ḫidmet-i fuḳarā olarak çille-keş-i kemāl-i dervīşi kesb-i ḥālet ve on (20) altı sene ʿalet-tevālī bu faḳr u fenā ile gāh basṭ-ı seccāde-i iḳāmet ve gāh seyr ü siyā-ḥat itmekle ṭayy-ı menāzil ve ḳaṭʿ-ı merāḥil eyleyüp iḳ-tisāb-ı ḳadr ü menzilet eylediklerinden ṣoñra medīne-i Ḳostanṭıniyye'ye gelüp Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesinde ḳārī-i Meşnevī ve hem-rāz-ı esrār-ı maʿnevī olup bu ḥāl üzre gü-zārende-i eyyām u leyāl iken işāret-i ʿālem-i ġayb ve is-tidʿā-yı fermān-ı lā-reyb muḳteżāsınca medīne-i Istanbul' da Sulṭān Selīm Ḫān ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān cāmi'-i şerīfi ḳurbündeki ḫānelerinde bir müddet ārām ve ol dār-ı inzivā-medārda bir zamān ḳıyām eyleyüp yine her bār Ḳāsım pāşā şeyḫi ʿazīz-i cemīl fāżıl-ı nihrīr es-Seyyid Ḫalīl Efendi'niñ ṣoḥbeti ile ṣafā-yāb (167b) olmaġla iktisāb-ı şeref-i bī-ḥesāb iderler idi. Ol esnāda merḳūm Ḫalīl Efen di'nin ilḥāc u ibrāmı ile devlet-i ʿaliyye olʿaṣrda Edir-ne'de olmaġla Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesi meşīḫatini ṭaleb itmek içün devlet-i ʿaliyye cānibine rū-be-rāh olmaġa taṣmīm ü iḳbāl idüp pā-der-rikāb-ı ʿazīmet iken ḥikmet-i Ḫudā āsi-tāne-i ḥażret-i Mevlānā (5) ṭarafından mūr-ı ebṣār-ı ṣu-laḥā ve ḳurret-i ʿayn-ı fuḳarā Çelebi Efendi ṭaraf-ı bā-hirü'ş-şereflerinden Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesi meşīḫatiniñ ʿarżı bilā ṭaleb bunlara vāṣıl bunlar da ʿazīmet-i sābıḳla-rın teʾkīd eyleyüp ʿarż ile hem-rāh olup mūcibince fermān

itdirüp yine cānib-i me'mūl olan ṭaraf-ı Istanbul'a vüṣūl ve bu takrīb ile ol tekye-i pür-meymenetde seccāde-nişīn-i meşīhat olurlardı. (10) Ol esnāda bu güftār-ı füyūżāt-ı ġaybiyyeden secencel ṣadr-ı şerīflerinden ẓāhir ü āşikār olmuş idi ki şöhreti beyne'l-fukarā āyīn-i min şemsi'z-żuhādır.

Ġazel

Küre-i ʿaşk-ı Ḫudā'dır ḫān-kāh-ı Mevlevī
Pūte-i iksīr-i ḥikmetdir külāh-ı Mevlevī

Çeşm-i ẓāhir-bīnī ḳullanmaz maʿānī seyr iden
Dīde-i dilden ẓuhūr eyler nigāh-ı Mevlevī

(15) Tūgesi iḫlāṣdır tecrīd-i dildir rehberi
Dergeh-i maḳṣūda iltür şāh-rāh-ı Mevlevī

Mālı taʿdād itmedin meyl eylemez māl ādeme
Ḥāṣılı taʿdād-ı eşyādır günāh-ı Mevlevī

Gūft-gū-yı dehri Ġavṣī gūşuña ḳoyma sañā
Rāstī nefy-i niġāndır penç-gāh-ı Mevlevī

Ḥikāyet: ʿAzīz-i merḳūmuñ cümle-i kerāmetinden olmaḳ üzre rivāyet olunur ki Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesi/içün meşīḫati merḥūm u mebrūr Edirne'ye varup meşīḫat-ı merḳūmayı (20) alup geldiklerinde bu maḳūle şey' ile ülfet-güzār olmadıḳlarından saleflerinin ḳaydın bozdurmaḳ ḫāṭır-ı şerīflerine ḫuṭūr itmeyüp öylece gelüp seccāde-nişīn olmuşlar. Salefleri olan şeyḫ dahı Edirne'ye rū-be-rāh ve rūy-māl ve dīvān-ı hümāyūna ʿarż-ı ḥāl eyledikde ḳaydına naẓar olunup meşīḫat-ı merḳūma ḥālā seniñ üstüñdedir diyü Çelebi Efendi'niñ kāġıdı olmaḳsızın berātini tecdīd eyleyüp Istanbul'a gelüp(25) bu ẓuhūr ile Ġavṣī Dede'yi bī-ḥużūr eyledikde

sālifü'ẕ-ẕikr Kāsımpāşā şeyḫi es-Seyyid Ḫalīl Dede müterceme-i merḥūma elbette yine Edirne'ye gidüp itmām ve emrine bir niẓām virmek gerekdir diyü ibrām-ı tām eylediginden tekrār Edirne'ye rü-be-rāh olup bunlar daḫı (168a) dīvāna ʿarż-ı ḥāl idüp tekye-i merḥūmayı ṭaleb eylediklerinde müsāʿade olunmayup defʿ ile cevāb virildigünden bir miḳdār iġbirār ḥāṣıl olup kendi kendine bizim ḫuṣūṣumuz ḥuṣūl-peẕīr olmaġa devlet-i Istanbul'a gelmege muḥtācdır diyü nuṭḳ eyleyüp Istanbul'a ricʿat buyururlar. Ḥikmet ol eṣnāda pādişāh-ı (5) vālā-cenāb Sulṭān Meḥmed Ḫān ḥażretleri bilā-sebeb mine'l-esbāb defʿī Istanbul'a teşrīf buyurmak ārzū buyurup Istanbul cānibine teşrīf ü vuṣūl ve doġrı Ok Meydānı'na nüzūl buyurup anda meks eṣnāsında bir gün raḫş-suvār olup Galaṭa Tekye-gāhının saʿādetle pīş-gāhında ʿubūr iderken fuḳarā-yı Mevleviyyān' dan bir ḳaç dervīş-i dil-rīşe dūçār olup bu tekyede (10) ḥālen şeyḫ kimdir diyü istifsār ve baʿż ḥāllerinden istiḫbār buyurdukları nda fuḳarā vāḳıʿ-ı ḥāli ve ser-güẕeşt-i māżiyeyi naḳl ü beyān ve fuḳarānın bi'l-cümle maraẕīsi Gavṣī Dede olup kendiden dervişān-ı şākirīn iken maʿzūl ve şeyḫ-i dīger tekye-gāha mevṣūl kılındıġın ol gürūh-ı şādiḳu'l-etvār pādişāh-ı gerdūn-iḳtidāra iḫbār itmeleriyle devlet ü saʿādet ile anlar daḫı Gavṣī Dede'yi (15) tercīḥ buyurup ʿināyet-i şāhāneleri ne şāyān ve tekye-i merḥūmayı Gavṣī Dede'ye keremim olmuşdur ölünceye dek kimesne taʿarruż eylemesün diyü bir ḫaṭṭ-ı şerīf iḥsān buyurmalarıyla tekrār meşīḫat-ı ḥikāye-i ġarīb bi'ẕ-ẕāt

ḳuṭbü'l-ʿālemden Ġavsī Dede cenābına naṣīb olup tekye-i merḳūmada yigirmi bir sene ʿale't-tevālī meşīḫat eylemiş-lerdir. Miyāne-i meşāyiḫ-i kirāmda maḳbūl-ı enām meşhūd-ı bi'l-ḥāl(20) bir şeyḫ-i ʿadīmü'l-emṣāldir. Ol şems-i ufḳ-ı kemāl sene biñ yüz ṭoḳuz tārīḫinde irtiḥāl ve ol sālik cumādā-yı ūlāsınıñ beşinci cihārşenbe günü āftā-bıñ ġurūbiyle bile ġurūb eyleyüp intiḳāl eyledi. ʿUlūm-ı bāṭına ve ẓāhirede maʿmūr bir ẕāt-ı maʿārif-mevfūr oldı-ġından māʿadā şiʿr ü inşāsı ġāyet laṭīf bir vücūd-ı şerīf idi. Nice naʿt-ı şerīfleri ve lisān-ı taṣavvufa (25) üzre nice eşʿārı ve zebān-ı mecāz üzre ġazelleri ve bunuñ em-ṣālī nice āṣārı vardır ki her biri bir revnaḳ-ı mecmūʿa-i maʿārif ve ser-levḥa-i dībāce-i leṭā'if-nāme-i ẕarāyifdir. Ez-cümle bu ġazel-i bī-naẓīr ve bu bir ḳaç beyt-i dil-pe-zīr ol şeyḫ-i cemīliñ zāde-i ṭabʿ-ı ʿālem-gīrlerindendir.

(168b) Ġazel

Ruḥ-ı piyāleye dil daġ daġ ḥasretdir
Hemīşe rīḫte-rūġan çerāġ-ı ḥasretdir

Serimde āteş-i ʿaşḳıñla dāġ-ı teslīmim
Şükufte bir gül-i ṣad-berg-i bāġ-ı ḥasretdir

Fetīli çār-sū-yı nār-ı ʿaşḳdan yanmış
Metāʿ-ı ḥüsn ü bahā dilde dāġ-ı ḥasretdir

(5) Hümā-veş itme taʿalluḳ cihāna ey Ġavsī
Ḳonan dıraḫt-ı ümmīd üzre zāġ-ı ḥasretdir

ve lehū

Der-idilber ʿibādet-hānedir meyhāneden ṣoñra
Ser-ā-pā secdedir ʿāşıḳ iki peymāneden ṣoñra

Sen ol zāhid ḥasedle zuʿmuña mey-nūşdur Ġavsī
Ḳarīn-i maġfiretdir vaż'-ı küstāḫāneden ṣoñra

ve lehū

(10) Āsiyāb-ı cevre kendim geldügüm ʿayb eyleme
Biz de maʿnā ḥarmanından ṣıçramış bir dāneyiz

Ḥarfü'l-fā

Ḥarf-i fā'da idüp tetebbuʿ-ı tām
İdüp imkānı rütbe istikṣrā
Ketbe şāyān olanları yekser
Bir bir itdik netīce hep imlā

F ā ' i z [1]

Ol gül-ġonca-i ser-sebz-i gülşen-i siyādetiñ ve ol bülbül-i şīrīn-dāstān-ı gülistān-ı maʿrifetiñ nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri ʿAbdü'r-raḥīm olup encüm-i ṭevāliʿ-i menāzil-i ʿirfāna sipihr-i refīʿü'ş-şān olan belde-i ṭayyibe-i maʿārif-kān Ḳosṭanṭıniyye-i bī-ʿadīl ü bī-akrāndan hemçü ḳamer-i saʿd-iktirān tālīʿ ü nümāyān olmuşlardır. ʿAṣr-ı Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Nābiʿ ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrānda ʿulemā-yı kirām miyānesinde müsellem ü mümtāz ve devlet-i ʿaliyyede manṣıb-ı celīl-i nekābetle ser-firāz olup Rūmili pāyesin iḥrāz (20) eyleyen şürefā-yı ūlu'l-ḳadriñ bülendi Esʿad-zāde es-Seyyid Meḥmed Saʿīd Efendi'niñ birāderleri ōlup anlar daḥı ṭarīḳ-ı ʿaliyyede Burūsa ḳażāsı mertebesin iḥrāz ve beyne'l-aḳrān maʿrūf u mümtāz olan Esʿad-zāde es-Seyyid Meḥmed Ebu's-suʿūd Efendi'niñ maḥdūm-ı maʿālī-mersūmları ve daḥı bu mecelle-i celīle-i leṭāfet-şiʿārda evṣāf-ı şerīfleri ile iftiḫār eyledügümiz ʿallāme-i cihān fāżıl-ı devrān beşer-ṭıynet melek- (25)

1. Matbuda 500. s.dedir.

ḫaṣlet ḥaḳīḳat-āgāh ʿārif-i billāh ebu'l-ʿavārif Ümmü'l-maʿārif ʿimādü'd-dīn-i ḥıṭṭa-i ʿirfān mīr-livā-yı mükte-ṣınāsān ḳażāt-ı ʿasākiriñ bülendi merḥūm u maġfūr ʿAbdü'l-bāḳī ʿĀrif Efendi'niñ dāmād-ı maʿārif-nijādıdır ki ol ef-żal-i fużalā-yı Rūm-ı (169a) feżāʾil-mersūmuñ ẕāt-ı ʿārif ü āgāhlarından evṣāf-ı cemīleleri maḳarr-ı ʿulūm olan ṣu-dūr-ı enāmda maʿlūm ve ṣaḥāyif-i leṭāyif-i her dil-i ʿārifde mersūmdur. Bunlar dahı ol faẓīlet-perveriñ ḫatn-i necābet-güsteri olup anlar bezm-i cihānda maʿārif ü if-żālde ʿalem (5) olduḳları gibi bunlar da müsellem olup ʿulūm-ı vālāyı anlardan ve yegāne-i ʿaṣr olan Ḳara Ḫalīl Efendi merḥūmdan ve Demürḳapulı Süleymān Efendi merḥūm-dan ve Şehirli-zāde merḥūmdan aḫẕ idüp fāyiz-i maḳṣūd ol-dılar ve kezālik ḳayın ataları merḥūm ḥüsn-i ḫaṭṭ-ı taʿ-līḳın ḫurdesinde ḫurde-gīr ve celīsinde celī-rütbe olduk-ları ser-i ṣafḥa-i cihāna gün gibi nümāyān oldıġı gibi bunlar dahı ol ẕāt-ı melekiyyü'ṣ-ṣıfāt-ı (10) meghūrü'l-āfāḳa ber-vech-i ṭıbāḳ fāʾiz-i ihrāz-ı rütbe-i vifāḳ olup perveriş-yāfte-i enāmil-i şīrīn-şemāyili olan ḥüsn-i ḫaṭṭ-ı cihān-āferīnleri ol rütbeye muvāfaḳati aḥsen-i zeyn ile tezyīn eyleyüp beyne'l-enām-ı bālā-nām-ı aḳrān ve ḥareket-i şīve-i ḫaṭṭ-ı ʿimādāneda müġārün bi'l-benān dır. Ḥaḳḳā ki ol maʿārif-i pür-maʿārifiñ lāyıḳ-ı ḫānedānı bir dāmād-ı maʿārif-nijād-ı müsteamaʿu'l-ʿavārifidir. Ẕāt-ı sütūde-ṣıfātları (15) merḥūm u mebrūra aḳreb-i ḳarīb olup ẓāhirde ḳarābet-i sihriyyelerinden māʿadā maʿārifde dahı ber vech-i tām ḳarābet-i maʿneviyyesi oldıġı mā-lā-kelām-

dır. Bu daʿvīʾi iṯbātda ḥüsn-i ḫaṭṭ ve ʿirfānından ġayrı şuhūd-i ʿudūlden bu şāhid-i ʿadl kāfī ve bu müddeʿāyı istidlāl itmekde bu delīl-i kāmilü'l-bürhān vāfīdir ki kayın ataları merḥūm ḥazretleri zamān-ı ṣıḥḥatlerinde hezār āṯār-ı celīleye (20) min ʿindi'llāh tevfīḳ olunup nice perākende kütüb-i ʿadīdeniñ ḥāmişlerinde ol maḥalliñ maʿnā-yı muḫtelifesin ḥall-i ġaniyyetü'l-vāḳıfīn ile cemʿ u telfīḳ ve mebāḥiṯde ṯübūt-ı faẓlı müsellem bir fāżıl-ı ʿārif-i ṣāḥibü't-tedḳīḳ ve āṯār-ı ḳalem-i şerīfleriyle iḥyā u'l-ʿulūm eyleyüp bī-ḥadd ü vefīr kütüb-i keṯīreye taḥrīr itmekle etrāf-ı kütübde kemālāt u ʿirfānın taḥḳīḳ eylediklerinden mā ʿadā ṭabʿ-ı ʿārif-i müstecmaʿu'l-maʿārīflerinden (25) aḳvāl-i ṣaḥīḥayı iḥtivā itmek vechi üzre żebān-ı Türkī'de bir Ṣiyer-i bedīʿu'l-inşāya mübāşiret buyurup ol kāmil-i fenn-i her-kemāl ḳand-i nebāt-ı muḥbire-i kemālātından ol teʾlīf-i bī-aḳrānda ser-cümle münşiyān-ı salefi ḫalef eyleyüp ḫalḳ-ı cihāna (169b) endāḫte-i verā-yı ṭāḳ-ı iʿtibār u nisyān itdirmiş idi. Fe-ammā ol fāżıl-ı vaḳt-perver kümeyt-i refrefiyyü's-seyr-i kilk-i terīn meydān-ı inşāda bu minvāl üzre seyr itdirüp Ṣiyer-i mezbūrı keşīde-i silk-i beyān ve ḥokka-i taḥḳīḳ ve muḥbire-i tedḳīḳdan bu ġıdā-yı rūḥ-ı ehl-i ʿirfān ve āb-ı ḥayāt nām bī-fenā olan (5) eṯer-i celīlü'ş-şān henüz encām-reside olmadın rıḥletleri rū-nümā ve ʿümr-i ʿazīzleri vefā itmediginden ol Ṣiyer-i sütūde-eṯer nā-tamām ve deṣt-i teṭāvül-i rūzgārdan müsveddesiniñ evrāḳı perīşān ve bī-niẓām belki miyāne-i eczādan baʿż varaḳ-pāreler żāyiʿ olup

muḥtāc-ı ihtimāmve ḫitāmından bir kaç cüz' mikdārına fi'l-aṣl merḥūm u mebrūrun kilk-i nādire-senci vaż'-ı erkām (10) itmedin ḥarem-sarāy-ı bekāya ḥurām buyurmaları ile ma'ārif-nijād olan mütercem-i mezkūr dāmādları ol Siyer-i cemīlü's-seyri tebyīż ü taḥkīk ve zāde-i ṭab'-ı mülhemlerinden perākende vü perīşān olan maḥallerin cem' ü telfīk eyleyüp ḫitāmından noksān olan eczāyı belīgāne bir inşā-yı laṭīf ile ḫatm ü iḫtitām ve ol gülşen-i hezār-mehāsine bir rütbeden nizām virmişdir ki bir 'ārif-i āgāh kumāş-ı dil-peẕīr edāsında (15) nīme-pare-i tetmīm olan maḥallerde cüst-cū eyleyüp hezār ihtimām eylese yek laḫt ve yek edādır diyü 'azm-i ṣaḥīḥ ile cezm idecegi mā-lā-kelāmdır.

Li-mūngi' ihī

Dāreka'llāhu zehī şibhi tamām
Şibhi Küllī her ḫaslet nām

Mā-ṣadakdir meṣel-i mā-sabaka
Ki dinūr vāfaka Şennun Ṭabaka

Mütercem-i mezkūr-ı ma'ārif-mevfūr biñ ṭoksan yedi tārīḫinde şeyḫü'l-islām müfti'l-enām Ankaravī Mehmed Efendi merḥūmdan mülāzım ve ṭarīk-ı tedrīse 'āzim olup biñ yüz altı tārīḫinde merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr ālü'ṣ-ṣadr ve ḳamerü'l-bedr melek ḫaṣletlerin bülendi Ṣadrü'd-dīn-zāde Mehmed Ṣādık Efendi'niñ def-'a-i ūlāsında ibtidā-i ḫāric elli ile sādise-i Sarāy-ı İbrāhīm Paşā'ya dāḫil-i ṭarīk ve rüfeḳā-yı şeh-rāh-ı tedrīs olan müderrisīn-i kirām ḥużarātına refīk (25) olup biñ yüz ṭoḳuzda ṣadrü'ş-şehīd-i vālā-cāh es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi merḥūmdan ḥareket-i ḫāric ile ṢāniyeÞi Mehmed

Pāşā'yā ḳıyām ve biñ yüz on birde yine anlardan ḥareket-i miṣliyye ile Defterdār Yaḥyā Efendi Medresesine ḥırām eyleyüp (170a) biñ yüz on dörtde dāḫil rütbesiyle yine anlardan Zeynī Çelebi Medresesi ile iḫtirām olundukdan soñra biñ yüz on beşde Lādikī Meḥmed Efendi'niñ def'a-i sāniyesinde mūṣıla-i Ṣaḥn ile Ḥaydar Pāşā Medresesine vāṣıl olmagla ter ü tāze bezm-i neşāṭ ve biñ yüz on altı tārīḫinde şürefā-yı ūlu'l-ḳadriñ bülendi (5) Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid 'Alī Efendi'niñ def'a-i ūlāsında | tekrār mūṣıla-i ṣaḥn ile Şeyḫü'l-islām Yaḥyā Efendi Medresesi ile ṭarīḳında iḥtiyāṭ buyurulduḳdan soñra ba'dehū yine es-Seyyid 'Alī Efendi merḥūmdan Medāris-i Ṣaḥn-ı Şemān'dan biriyle mesrūrü'l-fu'ād ve yine anlardan ibtidā-i altmışlı ile Murād Pāşā-yı 'Atīḳ Medresesiyle ber-murād ve yine anlardan altmışlı ḥareketiyle şāniye-i Sarāy-ı Ḳalaṭa ile sarāy-ı ārzūların ābād eylediginden soñra pīr-i rūşen-żamīr-i melek-ḫiṣāl şeyḫü'l-islām-ı mifżāl Meḥmed Ṣādıḳ Efendi merḥūmuñ def'a-i sāniyesinde yine ḥaraket-i miṣliyye ile Żāl Pāşā'ya ḳıyām ba'dehū pīr-i pür-nūr āb-ı rūy-ı şühedā-i baḥūr merḥūm u maġfūrü'l-vāṣılı ilā baḥri raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi Ebe-zāde 'Abdu'llāh Efendi'niñ def'a-i ūlāsında | mūṣıla-i Süleymāniyye ile Ḳara Muṣṭafā Pāşā Medresesine ḫırām eyleyüp ol medresede ḳıyām üzre iken (15) medā-yı bāṣıra-i çeşm-i ḫayāl ve naẓar-gāh-ı dīde-i Ummīdi olan feżā-yı me'mūl-i bāline revzen-i tāli'-i pür-ḥicābı māni'-i resīden-i āmāl olup zaḥmet-keş-i ṭarīḳ ve ḥareket-i 'alā-mā-yelīḳ iderek

Süleymāniyye Medresesine ḥasbe'l-ṭarīḳ dīde-dūz-ı nigāh iken ber-muḳteżā-yı baḫt-ı siyāh baʿż istirāḳ-ı semʿi ḥasbīce iʿtiyād iden rū-siyāh ve tünd-ḫūy ve bed-nihādlar ol ʿaṣrda şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām (20) olan merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi paşmaḳçı-zāde es-Seyyid ʿAlī Efendi ḥażretleriniñ bunlarıñ baʿż ezkār-ı nā-sezāsı ile tekdīr ve mütercem-i meẕkūruñ ḥaḳḳında niçe vāḳıʿ olmadık ekāẕīb ve erācīf tasvīr eyleyüp ol müfterīleriñ kendüye isnād eyledikleri mādde de ḳuḳāme-i ẓafr ḳadar günāhı ve esnā-yı ẕikrde şeyḫü'l-islām ḥażretlerine ḫayr duʿādan ġayrı (25) nesneden ḫaber ü āgāhı yoġiken ḫilāf-ı meʾmūl ḳażā-i Mağnīsa ile ḳażāya düş olup maḥzūn u maġdūr ve nice zamān bu ġadr-i ʿayān ile ḳażā-yı māfāte çeşm ü güş olup muntaẓır-ı sürūr iken şeyḫü'l-islām (170b) ve müfti'l-enām meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ himmet-i bülendi faẓīletlü Ebū İshaḳ İsmaʿīl Efendi ḥażretleri ṣadr-ı fetvāya teşrīf eyleyüp ūlāsına biñ yüz yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde Medīne-i münevvere pāyesi ve bir iki arpalıḳ ile iḥtirām eyledigünden ṣoñra baʿdehū biñ yüz otuz rebīʿinde ġalaṭa ḳażāsıyla ikrām buyurıldılar. Bu mecelle-i celīleyi (5) esnā-yı taḥrīrde ol manṣıb-ı celīlden maʿzūl ve ḥiss-i şāyiʿaları olan Bilād-ı Sāliṣe'den birine muntaẓır-ı dest-resīden-i vuṣūl idiler. Ḥaḳḳā ki ẕāt-ı şerīfleri her vechile ikrāma sezā ve böyle pā-dāşlarından girü ḳalup pes-mānde iḥtirām olmaḳ degil anlara takaddüm eylese lāyıḳ ve iḥrādır. Erbāb-ı ʿirfāndan naṭʿ-ı ḫayāl-i ʿirfānda ferzāne bir merd-i dilīr-i bī-ba-

hānedir. Faẓl u kemālinden faẓla ol bülbül-i gülzār-ı eş-ʿārıñ (10) āṣār-ı celīlü'l-miḳdārlarına nihāyet ve Türkī ve Fārisī pākīze ġazellerine ḥadd ü ġāyet yoḳdur. Āṣārlarından bu miḳdārı taṣṭīr ve bu mecelle-i celīlemize ṣebt ü taḥrīr olundı.

Ġazel

Feryādımız ol yāre de aġyāre de ḳalmaz
Āh-ı dil-i bülbül güle de ḫāre de ḳalmaz

Tīġ-i nigehiñ kim ṭoḳuna bir dil-i zāre
Ṣad-pāre de olmazsa o yek-pāre de ḳalmaz

(15) Evrāḳ-ı kitāb-ı emelim itdi perīşān
Cem'iyyet-i dil çerḫ-i sitem-kāre de ḳalmaz

Zülfünden anıñ oldı niçe mürg-i dil āzād
Ol dāmda kebk-i dil āvāre de ḳalmaz

Elbette gelür yolına itdikleri Fā'iz
Ḫūn-i dilimiz ġamze-i ḫūn-ḫ'āre de ḳalmaz

ve lehū

Ne dem esb-i fiten ü nāzı o āfet ḳoparır
'Ālemiñ başına gūyā ki ḳıyāmet ḳoparır

(20) Var mı bir 'āşıḳ-ı dil-sūḫte kim 'ālemde
Naḫl-i ḫ'āhişdeh o nev-bāve-i vuṣlat ḳoparır

Baḥr-ı ġamda nice gird-āb-ı miḥen ẓāhir olur
Fülk-i ümmīd ne dem lenger-i ḥasret ḳoparır

Gird-bād-ı elem-i ḥasreti yārıñ Fā'iz
Sāḥa-i dilde niçe gerd-i melāmet ḳoparır

ve lehū

Ser-mest-i câm-ı 'işvedir ol sīm-ten dürüst
Olmuş tamām neşve o şūriş-fiken dürüst

(25) Pāy-ı cefāyı ṣaḥn-ı dile biñ niyāz ile
Mānend-i serv başdı o gül-pīrehen dürüst

Dāġ-ı siyāh sīne degil ṣafḥa-i dile
Mihr-i cefāyı urdı o bī-dād-ı fen dürüst

Memnūn-ı va'd-i vaṣlıñ olurdı dil-i ḥazīn
Olsa kelāmıñ ey büt-i peymān-şiken dürüst

(171a) Fā'iz cihānda cāme-i nāz u girişmeyi
Ol serv-i bāġ u behcete degmiş diken dürüst

F ā ' i z - i D ī g e r [1]

Şāmlı 'Alī Āġā dimekle şöhret-şi'ār ve sarāy-ı hümāyūnda terbiyyet-kerde olup sır-kitābetinden ḳapucı başılıġla ṭaşra çıkma bir merd-i celīlü'l-miḳdār olup 'aṣrıñ şu'arāsından ve vaḳtiñ ẓurafāsındandır. Bu güftār cümle-i āṣārlarındandır. [2]

F ā ' i z - i D ī g e r [3]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri 'Abdu'llāh'dır. Terceme-i ḥālleri birāderleri Şām-ı şerīf ḳażāsından ma'ẓūlen intiḳāl eyleyen Kerīm-zāde Refdī Efendi merḥūmdan istifsār olundukda bi'aynihī böylece iḫbār eylediler ki mütercem-i meẕkūr pederimiz Sāmi'ī 'Abdü'l-kerīm Efendi'niñ maḥdūmı olup ḳırkdan infiṣālinden ṣoñra sene biñ ṭoḳsan beş tārīḫinde Sarāybosna'da Melkoç Efendi Medresesine (10) müderris olup ba'dehū ol medresede ḫāric i'tibārı olup ba'dehū ḥareket-i ḫāric ba'dehū dāḫil i'tibār olunup medīne-i Koṣṭanṭıniyye'de bizim ile bile olurlar idi. Vaṭan-ı aṣlīleri diyār-ı Bosna'ya ḥaremin getürmek içün rū-be-rāh ve ol

1. Matbuda 506. s.dedir.
2. Yazmada boş bırakılmış.
3. Matbuda 506. s.dedir.

ve ol ṭaraf̈a vardıḳda sene biñ yüz tārīḫinde bi-emri'llāhi te'ālā meḥtūnen intiḳāl eyledi. Mütercem-i mezkūruñ birāderleri merḥūmuñ naḳline göre terceme-i ṣaḥīḥi bu minvāl üzre (15) olup 'aṣrımızda ketb ü taḥrīr olunan şā'ir tezkire ve tārīḫler taḳrībī taḥrīr olunmuş ber-mesṭūr ve bizim birāderlerínden ḫaberdār oldıġımız vech üzre olmayup صاحبالدارادری بمافیه kā'idesinden dürdur. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Maṭla'

Vücūdum tāb-ı hicriñle ser-ā-ser dāġ dāġ olsun
Miyān-ı bezm-i miḥnetde söyünmez bir çerāġ olsun

(20) F ā y i ż [1]

Nām-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Efvāh-ı nāsda Ḫ̱rekci-zādelikle şöhret-şi'ār bir şā'ir-i poḫte-güftārdır. Maslaḥat-ı re'sleri olan dāru'n-naṣr ve'l-meymene şehr-i Edirne'de emniyye müderrisi olup şi'r ü inşāsı ve faż̄ileti maḳbūl ve ḫatt u imlāsı pesendīde-i fuḥūl olmaġla ḥużūr-ı hümāyūnda derse intiḫāb olunan wücūd-ı şerīflerden bir żāt-ı müstetāb idi. 'Aṣrında nice güftār-ı (25) şā'irāne-si ve bī-ḥad leṭāyif-i nāzikānesi elsine-i nāsda şöhret-şi'ār olan (171b) żarīf-i rūzgārdandır ki her bir laṭīfe-i nāziki taḥrīr olunmaḳ olsa sermāye-i neşāṭ-ı aḥbāb ve mezāmīn-i dilsitān-ı cem' olup tasṭīr olunsa bi-re'sihī mücelled bir kitāb olurdı. Laṭīfe: Mütercem-i mezkūruñ cümle-i leṭāyifindendir ki ol 'aṣrda şehr-i Edirne'de āvāze-i medāyiḥ-i 'ālem-gīri şöhre-i her şehr ü her iḳlīm olan

1. Maṭbuda 507. s.dedir.

zāt-ı naẓīr-ʿadīm şāʿir-ṭabīʿat-ı (5) selīm Ḫānende-Naẓīm Çelebi ki ol vaḳtde Ġırbāl nāmına bir perī-sīmāya hem-āġūş-ı ibtilā oldıġı maḥaller bir meclis-i ṣafā-güsterde mütercem-i mezkūr ve ṣābıḳu'ẕ-ẕikr Naẓīm Çelebi ve maḥdūm-ı mezbūr cemʿ olup yārān-ı ṣafā Naẓīm Çelebi'den meclise münāsib bir faṣl istidʿā eyleyüp Naẓīm Üstād dahı erbāb-ı meclisi ẕevḳ-yāb-ı enfās-ı ṭayyibesi eyleyüp bir ḳaç nāzikāne beste ve semāʿ ı āġāze eyleyüp güşlar lebrīz-i feyż-i elḥān ve erbāb-ı (10) ülfet bu ġıdā-yı rūḥānī-i ẕevḳ-baḫş ile ẕevḳ-yāb-ı ṣoḥbet-i cān olup āġāze tamām oldukdan ṣoñra herkes yer yer aḥsente nağmesiyle terāne-i istiḥsāna ḳıyām eyledikde mütercem-i mümtāz dahı medḥ ü senāya nāzikāne āġāz eyleyüp elḥaḳ Naẓīm-i nādīde-i rūzgārıñ mertebe-i şānı nice inkār olunur. Ḥaḳ bu ki dīde-i inṣāf ile nigerān olunsa zümre-i hʿānendegānda ġırbāl Üstüne gelen hʿānendeleriñ eṣlaḥ u aʿlāsı (15) bir merd-i bī-naẓīr vė mecmūʿatü'l-maʿārif bir zāt-ı nāzik-taʿbīrdir. dīdikde yer yer aḥbāb lebrīz-i tebessüm belki cūş-ā-cūş-ı ḫande olup vāfir zamān bu maẓmūn-ı dilsitān şehr-i Edirne ẓurafāsınna māye-i neşāṭ ve ol diyāriñ ālüftegānına sermāye-i inbisāṭ olup vird-i zebānları olmuş idi. El-ḥāṣıl bir şāʿir-i māhir-i nāzik-ṣoḥbet ve bir ehl-i ʿilm-i zāt-ı pür-maʿrifet idi. Sene biñ yüz otuzda maḥmiyye-i Edirne (20) Sulṭān Bayezīd müderrisi iken intiḳāl eyledi. Müretteb Dīvān-ı belāġat-ʿunvānı ve miyān-ı şuʿarāda ḫaylı nām ü şānı vardır. Bu bir ḳaç güftār ol zāt-ı ʿālī-mikdārıñ āşārındandır.

Beyt

bi'l-me'ālī ocağında sekşoncı başlık rütbesin iḥrāz ve emsāl ü aḳrānı miyānesinde ʿizz ü şān ile ser-firāz olan Süleyman Āġā nām merd-i dilīriñ şemere-i şecere-i ṭayyibe-i vücūd-ı bī-naẓīrleri olmaġla Süleymān Āġā-zāde(15)likle daḥı şehīr idiler. Ol maʿrifet ü kemāl ile şöhre-i āfāḳ olan merd-i celīl ḥasenü'l-vech ḥüsnü'l-aḫlāḳ ʿuhde-i himmetlerinden şecāʿat ve ṣadāḳatlerinden ġayrı bir nesne maṭlūb olmayan gürūh-ı müsteṭābdan iken hüner ü kemāl ile ārāste anlardan böyle bir ẕāt-ı sütūde-ṣıfāt ẓuhūr eylemek nādire-i kā'inātdandır. Ol ẕāt-ı maʿrifet-rātib ṭarīḳ-ı ʿaliyyesinde ḳaṭʿ-ı merātib (20) eyledikden ṣoñra ẕāt-ı vālā-nişāblarınıñ ʿirfānı kendülere sermāye-i kāmrānī olup ṭarīḳında iki defʿa muḥżır āġā oldukdan ṣoñra yeñiçeri efendiliği ile ser-firāz baʿdehū ṣıḳḳ-ı ṣāliş defterdārlıġı ile aḳrānından mümtāz olup ʿaḳl ü firāsetleri ḥüsn-i behcetleri gibi müstaḥsen ve vücūd-ı bihbūdları mecmūʿat-i ḫulḳu'l-ḥasen oldıġından sene biñ yüz otuz tārīḫinde vāḳıʿ olan (25) sulḥa Nemçe ṭarafına mukāleme ḫidmetine meʾmūr olup baʿde edāʾi'l-ḫidme baş muḥāsebe ile pür-iḳbāl olup baʿdehū Fransa cānibine elçilik ile irsāl olunup eşnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ol ḫidmetden daḥı edā-i ḫidmet idüp devlet-i ʿaliyye cānib-i şeref-bahşına gelmişler idi. Nādire-i devrāndan bir vücūd-ı pür- ʿirfān olup ʿaḳl ü firāseti ve maʿārif ü kiyāseti cemʿ eyleyen mecmūʿa-i bī-aḳrāndandır. Bu bir ḳaç beyt-i dil-ārā ol ẕāt-ı hüner-perveriñ zāde-i ṭabʿ-ı ʿālem-ārāları olan āṣār-ı bī-hemtālarındandır.

Beyt

İrişmez oldı güşuna āh ü figānımız
Ol naḫl-i nāz var ise arturdı ḳāmeti

ve lehū

(25) Ḳan eylemeden ol gözi ḫūnī ḥaẕer itmez
Bin küşte yatur reh-güẕerinde naẕar itmez

İşler geçiyor sīnemize nāvek-i ġamzeñ
Kim tīr-i ḳażā itse dahı ol ḳadar itmez

Cān ile ḫarīdār-ı metā'-ı ġam-ı 'aşḳ ol
Bir fā'ide itmezse de Fā'iz żarar itmez

(172a) ve lehū

Besdir miṯāl-i cevher-i ferde dehān-ı yār
Söyleñ ḥakīme yoḳ yire ġavġāda olmasun

ve lehū

Teşrīfiñ ile ḫānemi reşk-i İrem eyle
Aġlatma beni ikī gözüm gel kerem eyle

(5) 'Ahd eyledi öpdürmege pāyın gelicek 'ıyd
Yā Rab sen o meh-pāreyi ṣāḥib-ḳadem eyle

F ā y i ż - i D ī g e r [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Ḥıṭṭa-i 'irfān u isti'-dād olan Ḳosṭanṭıniyye'de a'dād-ı 'idād ma'ārif-şināsān-lara ta'dād-ı evvelīn-ma'dūd ve heft-iḳlīm ve çihār-güşe-i cihānıñ yektā-revīşān-ı vādī-i 'irfānından şānīsi nādir olan bir vücūd olup āḥād-ı riǰālü'l-kemālden bir ferd-i merd-i kāmil ve efrād-ı (10) ma'dūdeyn-i bi'l-kemālden bir ẕāt-ı sütūde-şemā'ildir ki erbāb-ı güftār miyānesinde Yigirmi Sekiz Çelebi diyü şöhret-i'tibārdır. Devlet-i 'aliy-yede yeñiçeriyān dergāh-ı 'ālī ve ümmet-i müstemirre-i

1. Matbuda 509. s.dedir.

Beyt

(5) Sipihre şu'le-i āh-ı derūn resān olsun
Felekde gün gibi 'aşkım sana 'ayān olsun

Viṣāle nā'il olursañ zamānı var dir idiñ
Ḳanı o va'deler ey āfet-i cihān olsun

ve lehū

Va'd-i ferdā-yı viṣāle dāg-dārıñ bir midir
Ṣubḥa dek encüm-şumār-ı intiẓārıñ bir midir

ve lehū

(10) Āyīne-i ḥüsnüñ göreli ḥayretimiz var
Sīm-āb gibi bir dil-i bī-ṭāḳatimiz var

F ā y i ż - i D ī g e r [1]

Nām-ı cemīli Ḫalīl'dir. Velvele-i nāmı sipihr-i heftümde reside-i güş-ı Behrām olan Ḳosṭanṭıniyye şehrinden Yedikule nām maḥalden ẓuhūr-yāfte olmuş āteş-pāre ṭabī-'at bir şā'ir-i sütūde-menḳabet ve żāt-ı ma'ārif-perveri Cābī-zāde dimekle pür-şöhret bir merd-i pür-ma'rifet olup 'aḳl-ı mübādī-āsā fikr-i hendesīsi be-ġāyet (15) ṣāḥib-i żihn-i ġarrā bir żāt-ı vālādır ki 'ilm-i felekiyyātda āvāze-i żihn-i serī'u'l-intiḳālı müsellem ü mümtāz ve ṭabaḳa-i eflākde hümā-yı ṭab'ı bülend-pervāz olduġından mā'adā şi'r ü inşāda daḥı ser-firāz olup 'aṣrıñ şu'arāsından ve vaḳtiñ ẓurafāsından bir merd-i suḫan-sāzdır. Bu defter-i pāk ol şā'ir-i sencīde-ṭab'ıñ zāde-i żihn-i çālāklarındandır.

Beyt

---

1. Matbuda 511. s.dedir.

(20) Oldı dil farṭ-ı hücūm-ı ġamla berbād ü ḫarāb
Ḫāne-i mir'ātı seyl-i eşk vīrān eyledi

Sırr-ı 'aşḳ-ı yārı püşīde-ḳıyās eyler gönül
Ẓann ider fānūs-ı şem'-i bezmi pinhān eyledi

F ā y i ż - i D ī g e r [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri 'Abdu'llāh'dır. Ol raḫş-suvār-ı meydān-ı ma'rifet Sarrāc-zāde dimekle pür-şöhret olup rākib-i ḫayl-i cemīlü'r-rükūb-ı mülāzemet ve ba'ż menāsıb ile ṭarīḳ-ı ḫużāta 'azīmet ve ba'ż menāsıb ile (25) ḳarīn-i rif'at olmuşdur. Kitābet-i nesḫ ü sülüsde mahāreti oldıġı beyne'l-akrān ke'ş-şemsi celī vü nümāyān-dır. Şā'ir mā ārifinden faźla şi'r ṭarafı daḫı ma'mūr bir żāt-ı ma'ārif-mevfūrdur. Bu güftār āşārındandır.

Ġazel

Şerāb-ı la'l ile mestiz ḫumārımız yoḳdur
O cūy-ı pür-mey-i 'aşḳız ḳarārımız yoḳdur

Biz ol nesīm-i ġamız kim bu bāġ-ı 'ālemde
Ḳonār-ı meclis-i yāre güzārımız yoḳdur

(173a) Şikest iderseñ eger şīşe-pāre-i dilimiz
Ḫudā bilür ki saña inkisārımız yoḳdur

F ā y i ż - i H e r ā t ī [2]

Mütercem-i faṣīḥü'l-lisān iḳlīm-i Īrān'dan Herāt nām şehr-i fāyiźetü'l-berekātdan olup vilāyetinde kesb-i ma-'ārifden soñra tekmīl-i 'irfān içün kān-ı 'irfān olan semt-i cennet-simāt Rūm'a revān olup erbāb-ı devlet (5)ve

1. Matbuda 512. s.dedir.
2. Matbuda 513. s.dedir.

aṣḥāb-ı maʿīşet ile āmīziş eyleyerek hōş-nüvis ve ṭabʿı nefīs bir şāʿir-i nāzik-zebān olmağla şehr-i Istanbul'da şöhre-i hünerverān ve ʿaṣrımızda Fārisī semtinde meh-i nev gibi müşārün bi'l-benān olmuş idi. Baʿdehū vezīr-i sābıḳ Şehīd ʿAlī Pāşā ṣadr-ı aʿẓam iken medḥ-i āṣafīyi mutażamman belīğāne bir ḳaṣīde ile ḥuẓūr-ı āṣafīde ʿarż-ı vücūd itmeleriyle maẓhar-ı ʿināyet ü cūd olup ol (10) bülbül-i nevā-sāz-ı çār-bāg-ı ḥüsn-i edā dīvān-ı hümāyūn küttābı zümresine ilḥāḳ ve bir zeʿāmetle çerāg u iḥyā buyurulmuş idi. Fārisī ve Türkī suḫanı pāk/şāʿir-i ḫuceste-idrākdir. Bu güftār āṣārındandır.

Ġazel

دیشب دل از ان زلف گرهگیر برامد
دیوانهٔ ما بای بزنجیر برامد

یا رب نکه کرم که افتاد دراین دشت
کاواز فغان ازرم نخجیر برامد

ازردهٔ لم غنچهٔ پیکان جفایش
کز سینهٔ ماتم زده دلگیر برامد

لبریز تبسم شده درج دهن کیست
کاشوب ز موج شکر و شیر برامد

زین واقعه خون گشت دل فایض مسکین
کان زود شد از دیده و جان دیر برامد

Kıṭʿa

Nişān-ı derd-i muḥabbet yüzünde şehirdir
O ʿāşıḳıñ k'olu hem-rāʿābesi ḫayāl-i nigār
(20) ʿİlāc derdime olmaz sürāḥī vü sāgar
Meger ide leb-i mey-gün-ı yār defʿ-i ḫumār

F ā y ı k [1]

Nām-ı mes'ūdları Maḥmūd'dur. Ol çāpük-suvār-ı 'arsa-geh-i 'irfān ve ol yektā-reviş-i vādi-i suḫan-perverān Ruḥāviyyü'l-aṣl bir bülbül-i bī-pā-dāş-ı ḫoş-nağme-i bālā-maḳām bir ẓarīf-i nāzik-reftār-ı sütūde-ḫırāmdır ki bu mecelle-i celīle-i 'irfāna ḥarf-i münda ŝebt ü taḥrīr olunan ŝā'ir-i māhir dil-peẕīr-ta'bīr şu'arā-yı kirāmıñ §25) ser-bülendi merḥūm Yūsuf Nābī Efendi'ye ma'rifetde ḳurbiyyet-i tāmı olup anlar gülbin-i gülistān-ı 'irfānda bir bülbül-i ḫoş-elḥān olduḳları gibi bunlar daḫı nārven-i ḥadīḳa-i eş'ārda bir fāḫte-i mevzūn-reftār idiler. Belki vādī-i (173b) ma'rifetde anlara hem-pā ve anlar gürūh-ı şu'arāda bī-miŝl olduḳları gibi bunlar da bī-hemtā idiler Żāt-ı vālāları ma'rifetle māl-ā-māl olup leṭāyif-i ṣoḥbeti bādī-i izmiḥlāl-i kelāl oldığından a'yān-ı devlet ve ekābir-i pür-himmet bi'l-cümle kendülere iḳbāl idüp müddet-i yesīrde Anaṭolı ḳaleminde taḫta başlıḳ rütbesine ḥatveseneg-i vuṣūl (5) olmağla ser-firāz ve kerreten ba'de merret menāṣıb-ı sitteye olup aḳrānından mümtāz olup ṭarīḳ-ı ḳużātda müddet-i medīde pā-nihāde-i vuṣūl olıcaḳ rütbe-i himmet-i 'ālī-i e'ālī ile müddet-i yesīrde vuṣūl bulmağla ol gürūh-ı müsteṭāb miyānesinde müğārün bi'l-benān-u'l-aḳrān ve maḳbūl-i e'ālī-i devrān ve merġūb-ı ehālī-i cihān olmuş bir żāt-ı şīrīn-dāstān olup merḥūm u mebrūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr (10) ḳużāt-ı 'asākiriñ bülendi Erzincānī 'Alī Efendi'merḥūmuñ def'a-i sāniyesinde ḳużāt

1. Matbuda 514. s.dedir.

miyānesinde maḥsūd-ı cümle-i akrān olan taḫta başılık rütbesiyle pür-ʿunvān olup olʿaṣrda ṣadr-ı aʿẓam olan merḥūm ʿAmmī-zāde Hüseyin Pāşā ḥażretleri ḫāṣṣaten żāt-ı fāʾiḳu'l-aḳrānlarına bir mollā-yı celīlü'ş-şān ḳadar ikrām itmekle maḥsūd-ı aḳrān iderler idi. Egerçi mütercem-i müşārün ileyh ʿālem-i şuhūdda reftārında leng (15) olmaġla istediği yere ḫaṭve-senc olmadıġından ḳuṣūr-ı pāyı var idi, fe-ammā dest-i maʿrifetde cüst ü çābük olup iḳlīm-i suḫanda yed-i ṭūlāsı var idi. Egerçi evāyil-i ḥālinde kendiniñ güftārı olan

Beyt

O deñlü eyledim vādī-i maḳṣūdumda pūyān
Şikest itdim ser-i rāh-ı ṭalebde ʿāḳıbet pāyı

beytiniñ mā-ṣadaḳa üzre etvārından fi'l-cümle şikāyet iderdi fe-ammā soñra devrān (,0) müsāʿade eyleyüp ṭarīḳında ḳatʿ-ı ḳıdemāt-ı pāye ve iʿtibār iderek kāh-ı kāmın bālā-yı merāmına ve sarāy-ı iʿtibār u şānınıñ ṣaḥn-ı nerdübānına suʿūd idüp bir mikdār ayaġı düz başdıḳda ferahu'l-bāl olup bu şikāyetler bi'l-cümle kendüye ḥikāyet olunmuş idi ve himmet-i evliyā-yı niʿamla ṭarīḳında be-kām olup az zamānda ḫaylı rıfʿat bulmuş idi. ʿĀḳıbet [illegible] de seccāde-nişīn-i ḥükūmet iken biñ yüz yigirmi yedi tārīḫinde (25) bezm-i cihāndan keşīde-i pā olup vādī-i hāmūşāne vażʿ-ı ḳadem (ve yek cestede)[1] ṣaḥn-ı fenādan meydān-ı bekāya ḫaṭve-cünbān-ı ʿazīmet olupʿazm-i bāġ-ı İrem eyledi. Żāt-ı sütūde-ṣıfātları miyāne-i erbāb-ı ʿirfānda pür şöhret olmaġla (174a) rūz-nāmçe-i ḥālin tafṣīl itmeğe

1. Yazmada boş bırakılmış. Metne matbudan alında.

ḥācet yokdur. Meğ'āra ḫōd her mecmū'a-i dānişverānda māl-ā-māl olmağla keşret-i taḥrīr ile teksīr-i sevād itmek kilk-i çāplūk-seyr-i 'arsa-geh-i beyāndan ib'ād olunup ancak bu bir iki beytini taḥrīr ile iktifā olundı

Beyt

(5) Bir yerde olmadı müte'ayyin mekānımız
Āḫir hümāya dōndi bizim āşiyānımız

Ol ḥāl-i 'anberīne fedā oldı cān ü dil
'Aṭṭār gibi ğāret olundı dükkānımız

Laṭīfe: Rivāyet olunur ki mütercem-i mezkūr menāṣıbdan birine mu'tāddan ziyādece dīvān ile revān ve ol manṣıbda bir az zaman güzerān idüp aḥbābı nisyān ve asdıkāyı mektūb ile dil-şād u ḫandān itmemekle bu emre (10) i'tiğār idüp Kara Ḥasan-zāde mühürdārı yegenine yazdıkları mektūbda bu beyti taḥrīr idüp isti'fā eylediler

Beyt

Keşret-i dām itmedi āzāde pīç ü tābdan
Eyledi şermende bu manṣıb beni aḥbābdan

Beyt-i mezbūr müğārün ileyhe vāṣıl oldukda anlar da taḥrīr-i cevāb-nāmede bu beyt ile mukābele eyleyüp ol tarafa gider kāṣıd-ı sebük-pāy ile bu müfredi tastīr (15) eyleyüp ḥuzūrlarına inhā eylemişler idi.

Beyt

Rāst-rev ol dest-i dāyinden ḫalās it dāmeniñ
Yoḫsa bir gün dām-ḫ'āhān aksadır Fāyık seni

F ā ḫ i r [1]

1. Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmileri Ṣāliḥ'dir. Ḥilyetü'l- Matbuda 517. s.dedir.

kūmeyt-i mübārizīn ve makarr-ı mücāhidīn olan Sarāybosna' dandır. Sūfūf-ı rezmde muktezā-yı seca'atleri 'asākire pīşvā oldığından ba'z pāşālar huzarātına imām ve muktedā olarak nām u şān (20) peydā ve makbūl-i kibār-ı vālā olup ba'dehū dīvān-ı hümāyūn küttāb-ı vālā-cenābı zümresine dāhil ve niçe ikrām u 'ināyete vāsıl olup medīne-i Sakız' da seccāde-nişīn-i irşād olan kutbü'l-'ārifīn Şeyh İlyās Efendi merhūmdan ahz-ı yed-i inābet ve ol pīr-i muhteremīn bereket-i enfās-ı tayyibesinden pür-feyż-i tarīkat olduklarından himmet-i pīrleri ile kalemlerinde hayr-ı kesīr ve fevā'id-i vefīr görmüşler idi. (25) Ba'dehū biñ yüz yigirmi yedi senesinde vāki' olan fütūhāt-ı celīlede nā'il-i ganāyim-i ikbāl ve Mora cezīresinde İnebolı kal'ası mukabeleciliği ile anda kalup evkāt-güzār iken çok mürūr itmedin intikāl eyledi. Bu güftār āşārındandır.

(174b) Beyt

Kān-ı cevāhir olsa 'aceb mi dehānımız
Evsāf-ın la'liñ oldı çü vird-i zebānımız

F ā m ī [1]

Nām-ı cemīli İsma'īl'dir. Āmid-i kesīrü'l-mehāmidden zuhūr idüp tahsīl-i ma'ārif-i kesīr ve tekmīl-i 'avārif-i vefīrden soñra Sultān Ahmed Hān-ı Sānī 'aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrān (5) zamān-ı saltanatlara devlet-i 'aliyyeye gelüp sāgar-ı la'l-gūn-fām dehānı pür-neş'e-i 'irfān bir zāt-ı fāyıku'l-akrān ve 'ilm-i mahzarīsi pesendīde-i ekābir bir vücūd-ı celīlü'l-me'āsir huşūsan 'ilm-i

1. Matbuda 518. s.dedir.

ferāyiżde be-ġāyet müstaḥżır ve münāsaḅa ve taḳāīmde ḥāżır olmaġla kibār-ı enāma taʿalluḳ-ı tām idüp ṣīr ü inġāsı dahı iʿtibāra ġāyān olmaġın manṣūr-ı aṣḥāb-ı ʿizz ü şān olup baʿż erbāb-ı devletiñ luṭf u iʿāneti ile (10) vilāyetiniñ maḥkemesiniñ baş kitābetini kendüye himmet olunup ol ḫidmetlè mukàbe'l-merām ve cānib-i diyārına ḥıram idüp pāyegāh-ı Ḳosṭaṭıniyye'de ibtidā-i merḥale-i erbāb-ı sefer olan Üsküdār cānibine güzār eyleyüp pā-der-rikāb-ı ʿazīmet iken sene biñ yüz beş tārīḫinde intiḳāl ve rıḥlet eyledi. Ḫattā intiḳāl esnāsında medīne-i Üsküdār'da ḫaste vü bīmār olup ʿalāyim-i mevt aşikār olduḳda

Beyt

(15) Ne mümkindir dile ol ġamzeden bī-vehm ü bāk olmaḳ
Şifāsı olmayan bīmāra ṣıḥḥatdir helāk olmaḳ

beyti ile bedīhe-gūy olup bu beyti āḫir-i güftārı ve ḫātime-i eşʿārı oldıġı şöhret-şiʿārdır. Mütercem-i mezkūr aġleb-i fennī olan ʿilm-i ferāyiżde ġāyet maʿmūr olup gülşen-i naẓmıñ bülbül-i pür-güsı ve bāġ-ı maʿrifetiñ pür-ġonca-i ḫōş-būsı oldıġından ferāyiżde üç biñ beyt miḳdārı bir manẓūmesi oldıġı meşhūrdur. Fe-ammā (20) bīçāreyi ḳaṣṣām-ı ezel taʿyīn-i ecel ile ḥucub-i ḥisse-i şāyiʿa-i vāḥime ve emmel eyleyüp sehm-i ḳısmeti melḥūzundan bī-naṣīb olup kendin ġerd-mend ʿaṣaba-i irṣ-i kemāl farż eyleyüp hezār iḥtimāl-i āmāl-i ḫayāl iderken her ʿaṣaba ve ġevi'l-erḥām taʿyīn olunan evḳāt u ācālden vaḳt-i muḳadderi ḥulūl itmeġin murād üzre nāʾil-i āmāl olmadın dār-ı bekāya intiḳāl eyledi. Ḫōş-güftār bir şāʿir-i (25)

nāzik-reftār idi. Bu bir kaç beyt-i re'nā cümle-i āşārlarındandır.

Beyt

Görenler ebrūvanıñ nāzir olmazlar meh-i 'ıyda
İderler sāye-i zülfüñde diller ta'ne hūrşīde

(175a)

ve lehū

Hemān bir āstīn-i merhametle silmedin yohsa
Ġamıñdan dem mi var çeşm-i nizārı pür-nem itmezsen

ve lehū

Fāmī bī-vezn şatar meyve-i şi'rim ḥāsid
Ġālibā tāze vü nev-bāve ẓuhūr eylemişiz

F â r i ġ [1]

Nām-ı zībāları Muṣṭafā'dır. Şehr-i bī-hemtā medīne-i Burusa'dan ḳarīn-i iştihār ve Burusalı meşhūr Rāġıb Efendi'niñ birāder-i 'ālī-mikdārı olup ḥamele-i Ḳur'āndan bir ẕāt-ı ma'ārif-iktirāndır. Maḥrūsa-i mezbūrada zümre-i e'immeden bir ẕāt-ı pāk-ta'bīr ve ālāyiş-i dünyādan bi'l-külliye fāriġu'l-bāl bir vücūd-ı bī-naẓīrdir. Bu güftār-ı dil-peẕīr āşārlarından olmaḳ üzre bi'l-iḫbār bu mecelle-i celīle-i 'irfāna taḥrīr olundı.

(10) Beyt

Ḥüsnde serv-i yektāsın/perīşān-ı ġamıñ bī-ḥad
Sañā 'āşıḳ olan cānā bu güşende hezār oldı

F e t ḥ ī [2]

Nām-ı celīlü'l-i'tibārı Fetḥu'llāh olmaġla maḥlaṣ-ı

1. Matbuda 519. s.dedir.
2. Matbuda 520. s.dedir.

merḥūmı iḫtiyār eylemişlerid̲ir. Ḥalebiyyü'l-aṣl bir nāzik çelebi olup metā'-ı 'irfānı ḫōş-ḳumāş bir żāt-ı daḳīḳa-şinās idi. Kibār-ı enāma ḫidmeti mukābelesinde rıf'at bulup dīvān-ı hümāyūn küttābı (15) sümre-i celīlesine münselik olup vüzerā-i kirāma dīvān efendiliği ḫidmetinde müstaḥdim olaruḳ baḫt u tāli'i suvār-ı gerdūne-i iḳbāl olup ser-efrāz ve sudūr-ı ūlu'l-iḥtirāmdan vezīr-i a'ẓam esbaḳ Arabacı 'Alī Pāşā'nıñ mektūbcısı olup beyne'l-aḳran müm̲tāz ve dīvān-ı 'ālī ḫ'ācelıḳlarından ba'ż mertebe-i 'ālīye iḥrāz eylemişler idi. Żihni gibi lisānı ḥadīd ve aḳvāli gibi ef'āli sedīd olan żātlardan meghūr-ı (20) cümle-i kā'ināt āteş-pāre ṭabī'at bir şā'ir-i ḫuceste-simāt idi. Biñ yüz altı hilālinde ḥayātda olup ol eşnāda çoḳ zamān mürūr itmedin intiḳāl eyledi. Bu beyt-i sūz-nāk ol şem'-i şebistān-ı bezm-i 'irfānıñ lem'a-i feyżinden pertev-endāz olan maẓmūn-ı dilsitānındandır ki vüzerā-i kirāmıñ ḳadr-şinās-ı pür-ma'rifeti vezīr-i bī-hemtā ḳayın atamız merḥūm u maġfūr Nāmī Pāşā ḥażreti ile ol 'aṣrda miyānelerinde (25) vāḳı' olan ba'ż nāz ü niyāz esnāsında taḥrīr eyleyüp firistāde-i nādī-i devlet-maġīrleri ḳılmışdır.

Maṭla'

Fetīl-i şem'-i baḫtım gerçi sulṭānım uyandırdı
Çerāġ itdi beni ammā ve lākin yaḳdı yandırdı

(175b) F e t ḥ ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri 'Abdü'l-kerīm'dir.

1. Matbuda 521. s.dedir.

Ẓurafā-yı Istanbul'uñ miyānesinde Bülbülci-zāde dimekle şöhret-şi'ār bir şeyḫ-i celīlü'l-miḳdār olup evā'il-i ḥālinde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām Ḳoca Yaḥyā Efendi merḥūmdan mülāzım olup ḳırḳ akça medreseden ma'zūl ve ḫāric medresesine müteheyyi iken meşāyiḫ-i kirām ve e'azze-i ūlu'l-iḥtirām ile kesret-i ülfetlerinden nāşi ol ṭarīḳat-ı 'aliyyeye ez-dil ü cān raġbet eyleyüp meşāyiḫ-i Ḫalvetiyye'den e'azzehū kirāmıñ nūr-ı ṣudūrı ve envār-ı enfās-ı ṭayyibesi şu'le-senc-i mişkāt-ı ḳulūb-ı ehl-i tevḥīd olan 'Abdü'l-eḥad Nūrī Efendi merḥūmdan aḫz-ı yed-i inābet ve āsitāne-i şerīfelerinde niçe zamān ḫidmetden soñra pertev-i enẓār-ı 'aliyyelerinden müstenīr olup Ṭopḳapusı'nda Aḥmed Pāşā meşīḫatine nā'il olup ba'dehū meşīḫatleri Nişāncı Pāşā-yı (10) Cedīd vāẓiyyesiyle tebdīl ba'dehū silsile-i meşāyiḫ-i kirāma dāḫil ve giderek bin sekseen sekiz şevvālinde ebu'l-feth Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Ġāzī meşīḫatine nā'il oldılar. Ba'dehū ṭoḳsan rebī'u'l-evvelinde Sulṭān Bāyezīd Ḫān-ı Velī meşīḫatine ve biñ yüz bir recebinde Süleymāniyye Cāmi'-i şerīfine ve biñ yüz cumādā-yı āḫiresinde Ayasofya-i Kebīr meşīḫatiyle tevkīr olunup bu ḥāl üzre güẕārende-i eyyām u leyāl iken biñ yüz altı (06) rebī'u'l-āḫiriniñ altıncı ḫamīs günü intiḳāl eylediler. Ḫattā ol eynāda meşāyiḫ-i kirāmıñ bülendi pīr-i rūşen-żamīr-i erdemmendi şeyḫü'ş-şüyūḫ Nazmī Efendi intiḳāllerine bu tārīḫi söylemişler idi.

Tārīḫ

'Abdü'l-kerīm Efendi'ye cennet ola maḥal

Mütercem-i mezkûr her tarafı ma'mûr şeyh-i nâzik-edâ olup cihet-i 'ilmiyyesinden fazla Fethî mahlası ile eş'ârı ve ilâhiyyatda bî-nazîr güftârı var idi. İlâhiyyâtından teberrüken bu bir iki nazm-ı dil-pezîri bu mecellemize tahrîr olundı.

(20) İlâhî

Gönül âyînesi olsun mücellâ
Senin bir zerre-i 'aşkınla Mevlâ
Görünsün sûret-i mahbûb muşaffâ
Senin bir zerre-i 'aşkınla Mevlâ

Keder gitsün gönüllerden ser-â-pâ
Silinsün şekl-i şuğrâ ile kübrâ
Visâlin zevki olsun dilde peydâ
Senin bir zerre-i 'aşkınla Mevlâ

(25) Bu sırdan dilde mahzûn oldı levhi
Muhâl oldı kemâli üzre şerhi
Hele dîvâne oldı şimdi Fethî
Senin bir zerre-i 'aşkınla Mevlâ

İlâhî-i Dîğer

(176a) Cemâlin pertev-i nûr-ı Hudâ'dır yâ Resûla'llâh
Kelâmın cümle vahy-i Kibriyâ'dır ya Resûla'llâh

Ra'ûf u hem Rahîm ile müsemmâ oldı çün zâtın
Şefâ'at eylemek saña sezâdır yâ Resûla'llâh

Zülâl-i ru'yete atşân olup yandım harâretden
İçür câm-ı visâlinden şifâdır yâ Resûla'llâh

F a h r î [1]

Nâm-ı ser-âmedleri Ahmed'dir. Ol bülbül-i hoş-elhân-ı gülistân-ı 'irfân hadîka-i tâze-nihâlân-ı serverân medî-

1. Matbuda 523. s.dedir.

ne-i Kostantıniyye-i bī-akrāndan Bāğçekapısı nām maḥall-i zībādan nev-şükufte verd-i ḫandān gibi nümāyān olmuşdur Ṣan'at-ı bārik-ḫayāl-endem-ḫayālden 'ibāret olan ṭabī-'atıñ faḫrī pesend ve pür dikkat bir ṭabī'at ve mikrās-ı zihn-i ḥadīd-i pür-ma'rifetden bürūz iden tuḥfe-i seniyyesi pür-behcet olup mecmū'a-i 'irfānı dest-i nāsik-benānı gibi māl-a-māl-i ṣanāyi'-i fırāvān olmağla (10) memdūḥ-ı cümle-i cihāniyān bir şā'ir-i tāze-zebān idi. Bu naẓm-ı şīrīn şükūfe-zār-ı gülistān-ı güftār olan ḥadīka-i āṣār-larında nesīm-i ṣekā ile küşāyiş bulan eş'ārlarındandır.

Ġazel

Revnak-ı haddiñi çün itdi temāşā lāle
'Āşık oldı saña biñ cān ile cānā lāle

Nār-ı ḥasretle yakup penbe fetīl-i dāğın
Kıldı bezm-i çemene şem'-i şeb-ārā lāle

(157 Def'-i maḥmūrī-i rāh-ı ġam-ı cānāne içün
Nūş ider kāse-i la'līn ile ṣahbā lāle

Faḫrī-i zār gibi vādī-i hicrān içre
Nāle eyler oluben vālih ü şeydā lāle

F a ḫ r ī - i D ī g e r [1]

Bunlar daḫı Faḫrī-i sābıḳ ile hem-maḥlaṣ ve hem-nām bir şā'ir-i şīrīn-kelāmdır. Ancaḳ miyānelerinde farḳ-ı fārıḳ oldur ki bunlar şehr-i Istanbul'un maḥallāt-ı pür-berekātından Zeyrek-zāde Maḥallesinden şöhret-dāde olmuş-lardır. (20) Bu güftār-ı pür-ṣan'at ḫurde-gīr olan ṭabī-'atleriniñ āṣār-ı pür-behcetlerindendir.

Ġazel

1. Matbuda 524. s.dedir.

Çeşmiñ o kadar eyledi teksīr-i teġāfül
K'oldı nigehiñ fārig-i tedbīr-i teġāfül

Teşbīh iden ebrūlarıñ kavs-i każāya
Şāyestedir olsa hedef-i tīr-i teġāfül

Küstāh durur h'āheş-i vaslında dil-i zār
Lāyıkdır o dīvāneye zencīr-i teġāfül

(25) Āsūde olur keşmekeş-i tīr-i nigehden
Fahrī-veş olan teşne-i şemşīr-i teġāfül

D e r v ī ş F e d ā [1]

Zümre-i seyyāhīnden siyāhat ṭarīkiyle diyār-ı Rūm'a gelüp nādide-i rūzgār olan şehr-i Kosṭanṭıniyye'de vāfir müddet karār itmiş bir dervīş-i dil-rīş idi. (176b)Lisānı olmağla Fārisī eş'ārı bī-naẓīr tārik-i dünyā bir merd-i nāzik-ta'bīr idi. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

جلوه بر جلوه داد بعرصهٔ ذوق اسب طبعم بتازیانهٔ شوق

F e d ā y ī [2]

Nāmı 'Abdu'r-raḥmān ve cevher-i vücūdı kān-ı Istanbul'dan nümāyān olmuşdur. (5) Anaṭolı kuzātından ṭarīkında āḫir-i 'ömrinde vakt-i herze-i pīrīde Rekka kāżīsı olmuş İbrāhīm Efendi nām pīriñ ferzend-i dilīri olup ol şā'ir-i deryā-diliñ kuvvet-i ṭabī'ati ve muḳteżā-yı ṭıyneti üzre sebū-yı bālinden ḳaṭarāt-ı maẓmūn-ı dehānına rīzān ve وكل اناء يترشح بما فيه neş'esi 'ayān

1. Matbuda 524. s.dedir.
2. Matbuda 525. s.dedir.

oldukca kāse-i lebrīz-i ṭab' ser-şār olup ḥāl ü kāle mü-nāsib ba'ż güftār ile iẓhār-ı eş'ār iderlerdi. Ancaḳ ber-muḳteżā-yı (10) maḥlaṣ-ı Żālim Fedāyī olup ednā bir maż-mūn içün babasın fedā ve bir maḥall-i münāsib suḥan gel-se be-her ḥāl edā iderdi. Bu güftār ol suḥan-sāzıñ cüm-le-i eş'ārındandır.

Beyt

Bir siyeh pūşī çekūp rūyine ol meh nāzdan
'Āşıka çeşm-i siyāhın 'arż ider açmazdan

F e r d ī [1]

Bī-reyb ü meyn nām-ı nāmīleri Hüseyin'dir. Cevher-i nā-yāb-ı vücūd-ı müstetābları (15) leb-i deryāya ziynet-efzā olan kān-ı şeb-çerāġ-ı 'irfān ma'den-i suḥanverān Kostantıniyye-i bī-hemtādan olup miyāne-i akrānda Arayı-cı-zāde dimekle şehīr bir şā'ir-i nāzik-ta'bīrdir. Sene biñ yüz on beş tārīḫinde sulṭānü'bmi's-sulṭānī's-Sulṭān Muṣṭafā Ḫān 'aleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ḥażretleriniñ 'aṣr-ı şerīflerīniñ ḫātimesinde ḥatmü'l-vüzerā ve ḫāte-mü'l-eshiyā olan āṣaf-ı celīlü'ş-şān vezīr-i 'ālī-şān mecmū'atü'l-'irfān (20) pehlevān-ı meydān-ı dāniş ü zekā mālik-i ḥüsn ü edā ḥasbe mā yeşā merḥūm u maġfūrun leh kayın atamız Rāmī Meḥmed Pāşā ḥażretleriniñ perverde-i ṭab'-ı bülendleri olmaġla ol deryā-yı 'irfān olan żāt-ı bī-akrān ile şeb ü rūzān [illegible] geşm- ihtilāṭ ve meclis-i şe-rīflerinden nā'il-i hezār-'irfān ve feyż-i sohbet-i şe-rīflerinden feyż-yāb ve vāṣıl-ı eltāf-ı bī-kerān olup

1. Matbuda 525. s.dedir.

cevāhir-i nefīs-i menāmīn ve dürr-i semīn-i nikāt-ı bih-terīnden her ne güne cevher-i fāḫir ki cüst-cū iderdi ol kān-ı hüneriñ kenār-ı yem-i ma'ārifinde maṭlūbuna dest-resīde olup feyż-ā-feyż-i şeref-i ṣoḥbetleri olurdı ve gülistān-ı 'irfānden her ne güne (177a) üşkufte-i tāze vü ter ārzū iderdi. O naḫl-bend-i bāg-ı meżāmīn-i dilsi-tānıñ mürġzār-ı ḥadīḳatü'l-ma'ārif-i ṭab'-ı 'āriflerinden gülçīde-i ezāhir-i firāvān olup bülbül gibi ol şevḳ ile neġme-senecān ve güller gibi ḫandān ve zerrīn-ḳadeḥ-āsā lebrīz-i kāse-i şebnem-i 'irfān ve sāḥa-i gülşen gibi iḥsān ile pür-dāmān olurdı(5)Li-ecli ġālik bir ān meclis-i muḥteremlerinden dūr ve bāb-ı sa'ādetlerinden mehcūr de-gil idi. Żāt-ı sütūde-ṣıfātları erbāb-ı ma'ārifden ḫōş-ṣoḥbet pür-ma'rifet bir şā'ir-i māhir olmaġla miyāne-i küttāb-ı celīlü'l-miḳdārda müşārün bi'l-benān-ı i'tibār idi. Bin yüz yigirmi bir ḥilālinde dār-ı bekāya intikāl eyledi. Nāzik-zebān bir şā'ir-i fāyıḳu'l-aḳrān idi. Ḫu-şūşan luġaz-gūluḳda muvaffaḳ u tīz-kār (10) ve ṭab'-ı āteş-pāresi ol vādīde pür-iḳtidār idi. Şāpūr-nāme ve Esmā-i Büldān ve bunuñ emṡāli meṣnevī manẓūmeleri meş-hūr-ı cihāndır. Bu beyt-i zībā ol şā'ir-i bī-hemtāniñdır.

Beyt

Görüp ān-ı ruḫun öpdüm elin ol şūḫ-ı fettānıñ
Dahı yādımdadır billāhi Ferdī çıḳmaz ol ān

Bu luġaz-ı meşhūr dahı ol şā'ir-i mümtāzıñ elsine-i nās-da meşhūr olan elġāzındandır.

Luġaz

Nedir ol külle-i ṣaġīr ü ʿacīb
K'ola dāʾim Boġaz Ḥiṣār'a ḳarīb

Tireviyyü'l-aṣldır ol ekşer
Ki Ḥarīrī diyü taḫalluṣ ider

Femi nā-dīde var serinde delik
Yidügi dāʾimā kemiksiz ilik

Gehī açılmaġa ḳomaz yārī
Öldürür ḳaydı ʿāşıḳ-ı zārı

(20) Öte yaḳalıdır ol ehl-i yemīn
Ṣoluḳ olmaz olursa şāha yakīn

Bilürüm vaṣfını baña öġme
Cünmi de var ise söğüp dögme

F e r d ī - i D ī ġ e r [1]

Sādāt-ı keşīrü'l-berekātdan olup devlet-i ʿaliyyede ümerā-i kirāma vüzerā-i ūlu'l-iḥtirāma ḳapu keṯḫudāsı olan Nigāhī'niñ birāderi-i sır-berāberi ve nūr-ı çeşm-i faḫr-i mübāhātı ve bādī-i zīb ü ferī idi. Ancaḳ bunlar birāderi (25) gibi nūn-ı küşe-i çeşm ile olsun dünyāya naẓar u raġbet ü ziynet fānīye-i dehr-i denīye meyl ü muḥabbet itmeyüp terk-i cāh u vekār ve dervīşlik ṭarīḳın iḫtiyār idüp ġonca-veş bir geşilce ḫırḳaya pīçīde ve serv-āsā dehen-i meʾmūlün (177b) çīde eyleyüp lāle-ṣıfat derūn-ı ṣafvet-nümūnını nār-ı ḥasret ü işṭiyāḳ ile pür-dāġ ve çenār-ı sāl-ḫorde miṣāl sūz-ı derūn ile ḳanāʿat eyleyüp her şeyʾden ferāġ itmiş idi ve ol bülbül-i ḫūrrem-i ferāġ āmāl-i bāġ-ı ʿālemden bi'l-küllīye ırāġ olup leẕāyiẕ-i kevniyyeden kendüye tenbākū ile ġonce-keşīde-

1. Maṭbuda 527. s.dedir.

likden ġayrı bir şey' ibkā (5) itmemiş idi ve mükeyyifāt envā'ından ol neş'e-i nādir-i berāberden mā'adā derūnı bir keyf ile āşinā degil idi ve keyf-i mezbūrı kendüye şeyḫ ittiḫāẕ eyleyüp envā'-ı ḥālātın ve bī-ḥad kerāmātın naḳl iderdi ve ol neş'eyi tekrār ile tecdīd-i efkār itdikce 'aḳl ü ḫayāle gelmez esrār ile iẓhār-ı güftār iderlerdi. Bir meclise gelüp taḥṣīl-i keyfī içün cüzdānına mürāca'at itdikce kendi eş'ārından

Beyt

(10) Biz ġonca-ṣıfat ḥāl ile mestūr-ı hünerken
Ferdī yine esrārımız efvāha düşürdük

beyti ile terāne-sence-i bezm-i güftār ve āyīne-i ḫāṭır-ı nā-şādından bu maḳālle def'-i ġubār iderdi. 'Ākıbet bu fakr u fenā üzre biñ yüz yigirmi beş tārīḫinde terk-i zāviye-i fenā eyledi. Bu güftār cümle-i āṯārlarındandır.

Beyt

(15) Sīne-ṣāf oḷ ṣūfiyā 'irfāna gir dil-ṣāf ile
Aṣl u fer'iñ fark idüp meydāna gel inṣāf ile

Bī-zebānlıḳ söyleşürsün bī-zebānlıḳ ḥāṣıl it
Mantıḳ-ı esrār güni Ferdī-i vaṣṣāf ile

ve lehū

Söyleşürdüm rūz-ı hicrin ḥāletin ol māh ile
Pāye pāye āsumāna çıḳmaḳ olsa āh ile

F e z ā y ī [1]

Nām-ı ser-āmedleri Dervīş Meḥmed'dir. Feżā-yı dil-fezāsı pür-behcet olan dārü'n-naṣr ve'l-meymene şehr-i Edirne'den nümāyān ve ḥulvü'l-mantıḳ bir şā'ir-i nādire-

1. Ḫaṭbuda 529. s.dedir.

perdāz-ı cihāndır. Ṣan'atı gerçi riṣte-fürūşluḳ olup ehl-i ṣevḳ maḳūlesinden oldıġından ḳabaca görinür idi. Ammā ṭab'-ı bārīkinden sünūḥ iden meżāmīn iplik gibi ḫayāl-vē tār u pūd-ı nesīǧ-i endīşesi tāze ṣan'atlarla māl-a-māl idi. Vāḳı'a bu bāzār-ı 'irfān bir sūḳ-ı metā'-ı firāvāndır ki ziyy ü lehce vü ḫālile ciyādet ve (25)rida'et-i maḳāle istidlāle emr-i muḫāldir ve bu çār-sū-yı hüner ü maḳāl bir mihekk-i tecārib-i ricāldir ki bir miżra'-ı mevzūn ile mantıḳ u mefhūm-ı erbāb-ı ṭıbā'a kā'il ve ḳavli ile bi-keyfiyyetihī ma'lūm olur.

Li-mün̆şi'ihī

(178a) Bilinür ṣan'atiniñ rütbe-i isti'dādı
Herkesiñ ipligi ol günde ki bāzāra çıḳar

fe-keyfe ki zimmetlerinden bir vechile 'irfān me'mūl olmayan ehl-i ḥarfden ḫālā ki anlardan da böyle riṣte-fürūş maḳūlesinden bu güne suḫan-sāzlıġa iḳtidār dīde-i inṣāf ile nigerān olunsa nevādir-i rūzgārdandır. Ma'a hāżā yine eş'ārında (5) gerçekden maźmūn-perver ve akrānına göre bir vāfirinden ber-terdir. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

Beyt

Ḳıydıñ şehā yeter bu dil-i nā-tüvānıma
Billāh dayandı tīġ-i ġamıñ üstüḫānıma

'Azm eyledi Fezāyī reh-i yāre dün gice
Sāyem o māh-tābı görüp düşdi yanıma

D e r v ī ş P a ş ā h [1]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Ol bülbül-i gülzār-ı

1. Maṭbuda 530. s.dedir.

feṣāḥat ve ṭūṭī-i şekker-hāy-ı (10) belāġat mısrū'l-belāġa-i dāhiġverān ve kān-ı envā'-ı 'irfān olan belde-i ni'met-fırāvān Ḳosṭanṭıniyye-i cennet-nişāndandır. Evā'il-i ḥālinde küttāb-ı dīvānī zümresine dāḫil ve ol gürūh-ı müstetābıñ miyānesinde ḫaylī şöhret ü şān ḥāṣıl eyleyüp ba'dehū fāżıl-ı bī-mūdānī 'aṣrınıñ ḥātem-i celīlü'ş-şānı ṣadr-ı ekram vezīr-i a'ẓam Küprili-zāde Aḥmed Pāşā dā'iresine intisāb (15) ve ol żāt-ı vālā-cenābıñ ḥüsn-i naẓar-ı iksīr-i te'sīrleriyle kām-yāb olup devlet-i veliyyü'n-ni'am ile muġtenem ve erbāb-ı 'irfān miyānesinde mükerrem ü muḥterem iken bir gün cezbe-i ilāhī kendüye ġālib ve faḳr u fenā meslekin tālib ü rāġıb olup devlet-ḫāne-i ṣadr-ı a'ẓamīden rücū' ü ḳufūl eyleyüp kendi ḫānesiniñ ṣaḥn-ı nerdübānına vüṣūl eylediği gibi mesnevī

Li-münşi'ihī

(20) Olup āvāre-i 'aşk-ı ilāhī
Çıḳardı ḫāṭırından fikr-i cāhı

Tecellī eyleyüp ol nūr-ı idrāk
Gönül mir'ātın itdi çirkden pāk

Mihekk-i faḳra çekdi sīm-i ḫāṣın
'Ayān itdi o derdde iḫtiṣāṣın

Olup envār-ı feyż-i Ḥaḳḳ'a sīrāb
Dil ü hūşun küşāde itdi her bāb

Girince revzen-i iḫlāṣa ol nūr
Derūnuñ mülki oldı lem'a-i Ṭūr

(25) Olup pür-nūr bāṭın 'ālemiñden
Dil ü cān çeşmi oldı cümle rūşen

هـــو وحـــدن هـم واحـد ḳıldı iḫlāṣ
Muḥabbet ḳalb-i pākin eyledi ḫāṣ

Ne dil kaldı derūnunda ne ümmīd
Cihānı hātırından itdi teb'īd

(178b) Gelüp irşādınıñ vaḳt ü zamānı
Hemān maḥż-ı muḥabbet oldı cānı

Geçen evḳāta idüp ḥayf ü düġnām
Dilinde ḳalmadı bir żerre ārām

Tecerrüd żevḳin itdi cümle der-pīş
Soyundı mā-sivādan oldı dervīş

El-ḳıssa saḥn-ı nerdübān-ı bālinden gülistān-ı dehr-i bī-bekāyı fikr ü ḫayāl (5) idüp nesāyim-i ḥaḳīḳat-i sırr-ı meknūn sāḥa-i endīşe-i derūnuna bu güne vezān oldı ki gülzār-ı cihānıñ şükūfe-i her-kāmı ḫazān-resīde-i āḫir ve ebr-i maṭīr-i iḳbāl-i rūzgār-ı 'āḳıbet-kār-ı bārān-ı idbārı mütekāṭır olup çenār-āsā çemenzār-ı istirāḥatde hezārān sāl 'ömr-i güzār olseñ da āteş-i ḥasretle elbette bir gün işti'āl-i bāl muḳarrer ve ḥadīḳa-i āmālde şükufte-bād-ı iḳbāl olan (10) verd-i ḫayāl bi'l-āḫare pejmürde-ḥāl olup zā'il ve gülşen-feżā-yı bāġ-ı merāmıñ sāyesinde müstaẓıll oldıġın ẓıll-ı ḥimāyet müstedām olmayup zā'il olması muḥaḳḳaḳdır.

Beyt

Ey çerḫ-i denī sende bu evżā' ki vardır
Ġark-ı ni'am itseñ yine mihmāna cefādır

diyüp bi'l-külliye ḫ'āhiş-i dünyādan ferāġat-yāb ve bir külāh ile bir ḫırḳa istiṣḥāb eylcyüp fuḳarā-yı Mevleviyyān gürūhuna mülḥaḳ (15) olup 'ālemi ṣafā-yı bāl ve refāh-ı ḥāl ile geşt ü güzār ba'dehū Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesiniñ bir küşesinde teng ü tārīk bir ḥücrede ḳarār itmiş

idi. Ẓāhirde ḫarābātī ve bāṭında maʿmūr ve ṣūret-i faḳr u fenāda ḳadri bilinmemiş bir gencūr idi. Aṣlında küttābıñ ehl-i maʿārifinden ve āgāhlarıñ āriflerinden olmağla envāʿ-ı ḳalem ve kitābetde mahāreti ve her ḫaṭṭı nāzikāne kitābet itmege ḳudreti olup āṣār-ı ḳalemi bī-ḥadd ü firāvān (20) ve dīv-dest bir merd olmağla ḳalemi ile encām-reside olan mecmūʿalar bī-pāyān idi. Bu mecelle-i celīle-i dil-pezīrde şināsī maḥlaṣı ile ḥarf-i sīn-i muʿcemede keşīde-i silk-i taḥrīr olan Kūz-nāmeci-zāde Mehmed Āgā henüz cevān-ı bā-ān ve ʿālem nigerān-ı āgtāb-ı cemāl olup ḥüsnüne ḥayrān oldukları vaḳtler ol ḳadr-şinās-ı aṣḥāb-ı kemāl Dervīş Faṣīḥ merḥūmuñ zeyl-i mürāfaḳatin vāv-ı ʿAmrū(25) gibi iktisāb ve ol dervīş-i dil-rīş-i pür-maʿrifetiñ mecmūʿatü'l-maʿārif olan ẕāt-ı bī-mūdānīsin istiṣḥāb eyleyüp ʿālem o şāh-ı ḥüsniñ gedā-yı bī-sāmānı ve cihān bir kerre dīden-i dīdārınıñ ḥayrānı olup mütercem-i merḳūm ise (179a) ṣūretā bir gedā-yı bī-zād ve faḳr u fenā ile zāhirde ḫarāb-ābād iken

Li-münşi'ihī

Şanma bu çerḫ bir ḳarāra döner
Gāh şāhı gedāya ʿāşıḳ ider

veſḳınca ol serv-i ser-āzāde ez-dil ü cān [illegible] Faṣīḥ'e dil-dāde olup anlar daḫı ḫāṭır-ı maḫdūma riʿāyet ve ʿilm ü maʿrifetden ümīd-cūy oldıġı (5) emrde beẕl-i ḳudret eyleyüp şeb-tā-be-seḥer merḳūma mecmūʿalar tesvīd itmekle evḳāt-güzār ve elsine-i selāsede vāḳıʿ olan pākīze güftārları ile nice sefīneler istiḥṣār idüp maḫdūm-ı merḳūma

ihdā itmekle ginānsī-i bī-hemtā zamān-ı yesīrde ma'ārifde deryā olup şīrāze-i mecmū'a-i ḥüsni perīçān-tār-ı şarşar-ı fenā ve ṣafḥa-i 'ārıżı 'ākıbet her ḥüsn ü ān olan belā-yı ḫatt ile (10) mübtelā oldukda māye-i 'irfān kendüye sermāye-i i'tibār-ı yārān olup aḥbāb pergār-vār dā'ire-i ṣoḥbetden kenār çizüp bi'l-cümle dūr ve ebnā-ya zamān ẕātında olan ḥayṣiyyeti sebebi ile ülfetden bi'l-külliye mehcūr olmamışlar idi. Ḥattā bu 'abd-i fakīr de mütercem-i meẕkūruñ kendi ḫaṭṭıyla maḥdūm-ı merḳūma taḥrīr itdigi mecmū'alardan üç'aded mecmū'a-i dil-peẕīr bulunup egerçi müretteb Dīvān'ı eyādī-i (15) nāsda mevcūd ve elsine-i selāsede eş'ārı ve āşārı meşhūddur. Fe-ammā ol mecmū'alar kendi kilk-i mu'temedü't-taḥrīri ile taṣṭīr olundıġından bu maẓbaṭaya keşīde kılınan güftārı ol mecmū'alardan taḥrīr olunmuşdur. Sā'ir āşārı ve vādī-i inşāda ḫōd 'uluvv-i mikdārı cümleniñ ma'lūmudur. Laṭīf inşā ile Gül ü Mül nāmına bir eser-i celīli ve ḫāṣ Ayāz Sergüzeşti ve Dāstān-ı Ḫüsrev ü Şīrīn ve bunuñ emsāli (20) āşārına nihāyet ve münşiyāne ta'bīrāt-ı belīġa ile müsveddāt-ı mekātibine ḥadd ü ġāyet yokdur. Bu güftār ol merd-i ma'ārif-iktidārıñ āşārlarındandır.

Ḳıt'a der-na't-i şerīf

Sensin ol yektā vücūd-ı bī-naẓīr ey nūr-ı Rab
Ẕātıñ oldı on sekiz biñ 'ālemi ḫalḳa sebeb
Sensin ol ser-meclis-i peyġamberān kim cümlesi
Mu'cizātıñ cāmınıñ bir ḳaṭrasına teşne leb

Ez-ġazeliyyat

Mir'āt-ı dilde ṣūret-i ḫāhiş görülmedi
Ol jengzār-ı ġamda küşāyiş görülmedi

Yā Rab ne tīre-aḫter-i ye's ülfetim ki ben
Mihr-i emelde zerrece tābiş görülmedi

(179b) İtdi ġarīḳ-ı ḫūn-i ciger dem-be-dem beni
Bir dāġ-ı serde böyle terāviş görülmedi

İtdi hücūm kāviş-i ġam giryemi füzūn
Çeşm-i terimde ḳaṭraca kāhiş görülmedi

Zeyn itdi cismi dāġ ile ol ḥadde kim Faṣīḥ
Hengām-ı gülde böyle nümāyiş görülmedi

ve lehū

(5) Mecrūh-ı tīġ-i cevr-i firāvānıñım seniñ
Merhem-gedā-yı küçe-i iḥsānıñım seniñ

Geh mest-i cām-ı bāde-i la'l-i lebiñ gehī
Maḫmūr-ı çeşm ü ġamze-i ġettānıñım seniñ

Rāh-ı deriñde böyle ġubār olmama sebeb
Müştāḳ-ı būs-ı küşe-i dāmānıñım seniñ

İtmem ümīd-i nükhet-i vaṣlıñ Faṣīḥ-veş
Būy-āşinā-yı mihnet-i hicrānıñım seniñ

Ḳıṭ'a

(10) Naẓar mı itdi iṣābet o çeşm-i bīmāra
Ki renciş-i remed āzūrde eylemiş cāna
Bu demde ḫūn-ı dil-i 'āşıḳāndır it perhīz
Ḥaẓer ki 'ayn-ı ẓarardır bu'illete ṣaḥbā

ve lehū

Cāy idinsem itmeñ ġatib'ād deyr-i mihneti
'Āşıḳım bir kāfir-i ḥüsne Muḥammed ümmeti

Giceler 'azm itdigim ol māha sāyem ḫavfidir
Bir ṭarīḳ ile ḳabūl itmez muḥabbet şirketi

(15) Ḥikāyet: Rivāyet olunur ki bülbül-i gülzār-ı feṣāḥat ve bebġā-yı şekkeristān-ı belāġat olan mütercem-i merḳūm

Faṣīḥ merḥūmuñ miṣraʿ

Cāy idinsem itmeñ istibʿād deyr-i miḥneti

güfte-i dürr-i yektāsı ḫızāne-i derūn-ı ṣafvet-nümūndan bāzār-ı rūzgāra ʿarż-ı dīdār itmege bāʿiṣ ü bādī bu kār olmuşdur ki bir gün Faṣīḥ-i zār rıṭl-ı girān-ı ekdārı çekmekden bīzār olup beyt

Mādām mey-i muġān çekilmez
(20) Bār-ı sitem-i zamān çekilmez

terānesin dil-i bī-ḳarāra iʿtār ve mīzān-ı bāl ve terāzū-yı ḫayālinde beyt

Yā bāde-i gül-fām ola yā şūḫ-ı gül-endām
Ādem daḫı bir ġayrı günāh itmege degmez

terdīdiniñ tercīḥ ve rüchānın der-kār iderek li-müngi'ihī

Günüm-ālūde olmaḳdan ḫumār-ı dehri çekmekden
Varup pīr-i muġāna yine serḫōş olmamız yegdir

mıṣdāḳınca ḳandīl-i derūnı ol āteş-i ġam-ı sūz (25) ile şuʿle-perver ve şāh-rāh-ı neşāṭa ḫūrşīd-ruḫsārān-ı sāḳi-yānı rehber itmek içün Fenār iskelesinden bir zevraḳçeye suvār ve pīşgāh-ı Ḳosṭanṭıniyye'de olan deryāçe-i raʿnāya güzār ve Ġalaṭa nām maḥalde küşāde-i bāb-ı gürūh-ı aḥbāb (180a) olan meykedelerden birine şitāb ve ʿādet-i nefīsī ile meclis-i meʾnūsuna celīs olup miṣraʿ

Sāḳī ser-i engüşt-i şürāḥıyi ter eyle

nağmesiyle iẓhār-ı şevḳ-i tāb-ı meyūl iderek keyfiyyet-i inbisāṭ-perverine meşġūl olup sevād-ı kāse-i çeşmi ḥa-bāb-ı mül ile çerāġān ve ġam-ı şeb-leḥçeye süveydā-yı di-linden bülbül-i pür-terāne-i şevḳ-i ṣadāyü'r-raḥīl ile elḥān itdikde cāsūs-ı nigāhın zevāyā-yı ḫabāyā-yı mey-

kedeye irsāl ü inhā ve ol mecmaʿ-ı ehl-i ṣafā olan mecmūʿa-i ehl-i ʿirfāniñ küçe ve küncelerin dür-bīn-i imʿān ile dürdan temāşā iderken nāgehān çeşmi ol cāy-gehiñ cānib-i yemnāsındaki ṣuffede tertīb olunan meclise düş ve ol meclis ile kāse-i (10) çeşm-i pür-nigerānī devr-i erbāb-ı meclis nūş iderken dīde-i ārāmın birʿaguʿle-i cevvāle-i behcet ü ān bī-ṭāḳat-ı tāb-ı nezzāre itmekle perīşān idüp vaḳtle ol sūya nigāh itdikde görür ki o encümen miyānesinde bir şemʿ-i dil-sūz-ı pür-ān ziyā-bahşende-i meclis-i germ-ā-germ olup fürūzām olmuş ki cümle erbāb-ı meclis ol şemʿ-i şebistān-ı ḫurrem-i ḥüsne pervāne ve ser-cümle ḫuḳḳār (15) vālih-i ḥüsn-i pür-āşūbı olup mest ü dīvāne olmuşlardır. Ol meclis-i ṣafā-keşretde ṣad yāl ü bāl ve hezār ġanc u delāl ile bir dilber-i ʿālü'l-ʿāl sāḳīlik eyleyüp her idāre-i keʾsinde ḥalḳa-i rindāna endūh-ı cihānı ferāmūş ve her sāġarında bī-çārelerin ʿaḳl ü fikr ü ḫayālin tārāc irüp mest ü medhūş itdirüp cām-ber-kef kenār-ı meclisde ḫırām it-dikce erbāb-ı nūşa pīrāmen-i meclisde (20) ṣabr u ārām eylemegi ḳat ḳat ḥarām ve cām-ı ser-şārda olan mey-i ḫoş-güvār ol gülçehreniñ pertev-i ruḫsārından kesb-i reng ü bū eyledikce gāh āteş ve gāh bir gül-i ḥamrā-yı gülzār oluyor. Netīce ol sāḳi-i rūḥ-efzā ve dilber-i raʿnā ḥüsn ü bahāda şöyle yektā ve şol rütbe pür-ḫüsn ü bahā ki bir pīr-i fānī ve şeyḫ-i bī-mūdānī rūy-ı āteşīn-i duḫter-i rezi görmemege lebrīz ü ser-şār ṣad-hezār ʿazīmet-i ḫālişle (25) māl-ā-māl peymāne-i ʿahd içmiş ol-

sa ve nūşī-i cām-ı ṣahbāya yek ḳadem ḫulūṣ üzre biñ töv-be-i naṣūḥ itmiş olsa yine bu gül-endām-ı nāzik ḫırāmıñ elinden

Beyt

Töv̈be-i meyde ṣebāt-ı ḳademimden ṣorma
Orasın sāḳı-i gül-çihreniñ ibrāmı bilür

(180) nüshasınca ṣad ḫāhişle bilā cür'a nūş ve içdigi ye-mīnve eyledigi 'ahdi bil-cümle ferāmūş ider. Faṣīḥ-i bī-çāreniñ çeşm-i bülbül-i bī-ḳarārı bu gül-ġonca-i çār-bāġ-ı melāḥate dūçār oldukda bi'l-küllīye elden gidüp bī-hūş ve müteraṣṣıd-ı fırṣat-ı çeşm ü gūş olup dīde-dūz-ı intiẓār ve dā'ire-i dīdesin ḫalḳa-i resīde gibi(5) pīşgāhındaki yārāniñ nezẓāresine vaḳf-ı ṣebāt ü istiḳrār idüp meclis āḫir olup neş'eler tamām ve aṣḥāb-ı ṣoḥbet ḫānelerine 'azm itmege ḫırām eyleyüp ol gül-endām daḫı bunları ta'kīb iderek ḳıyām ve der-i mey-ḫāneye doġrı ḫırām itdikde Faṣīḥ-i bī-çāre

Beyt

Niçe bir küşede ḫamūş olalım
Berī gel sāḳī bāde-nūş olalım

naġmesiyle 'arz-ı meyl ü muḥabbet iderek (10) ol dilber-i ra'nāyı nezd-i dervīşānesine da'vet eyledikde Faṣīḥ-i nādire-dāniñ ḫurşīd-i sipihr-i 'irfān olan ṣāḥı 'āmme-i 'ālemiyāna nümāyān olmaġla bī-tereddüd o müştāḳ-ı پرتقی müşerref eyleyüp cām-ber-kef Faṣīḥ'iñ oldıġı meclise ge-lüp ṣad-sālden beri āşinā gibi bī-tekellüf ṣoḥbete āġāz geh çīde-i nuḳl-i ṣofra-i dervīşānesi ve geh sifāl-i kühnesine keşf-i rāz itmekle hezār nüvāziş idüp bī-çāreyi

dil-şād (15) ve ol ḫāne-nişīn-i ḫarābātıñ dil-i vīrāne-sin dest-i luṭf ile ābād idüp yek-pāy-ı iḥtirām üzre ḳı-yām ve ol bī-çāre ile hem-rāz-ı derūn-ı cām olur. Fa-ṣīḥ-i ḫāne-ḫarāb dahı ol dilber-i ʿālī-cenāba ḫiṭāb idüp ey gül-i nev-ḫīz-i gülistān-ı melāḥat vey āhū-yı hür-rem-i ḥüsn ü behcet ben gedā oturam sen şāh-ı milket-i zīb ü bahā bu ḥüsn ü ān ile maḳām-ı ḫidmetde olmaḳ revā (20)değildir.

Li-münşi'ihī

Ḳırılsun sāġar-ı ʿişret derūnum ġam ile ṭolsun
Şehā senesiz mey-i gülgūn baña ḳat ḳat ḥarām olsun

diyerek ol serv-i semen-endāmı zānū-be-zānū eyleyüp iḥ-tirām ve ṣūretde diğer ve sīretde yek-laḫt olup münāvebe ile idāre-i cām eylediler. Faṣīḥ-i pür-gū ez-dil ü cān her cüst-cūda nigeh-şāz oldukca āyīne-i taḥḳīkde gül-çihreye keyfiyyet-i tekāpū eyledikce

Beyt

Ruḫ-ı āliñ olunca neşve-i ṣahbā ile gül gül
(25) ʿArak-rīz oldı tāb-ı şermle sāġarda rūy-ı mül

vefkınca rūy-ımül bu gül-iẓārdan şermende olup āl āl ve ḥabāb-ı tāze-tāb-ı nezāresine ṭāḳat getürmeyüp bī-mecāl oluyor. Der-ḥāl bīçāre Faṣīḥ

Miṣraʿ

Bir dili ḳalmış idi eyledi onı teslīm

(18la) medlūlünce mürġ-i dil-i pervāz-ı bülendin ol cānā-nıñ kākül-i ḫam-der-ḫamına bend ve der-kemend-i dām-ı ibtilāsı olmaġı ʿayn-ı saʿādet ve āşiyāne-i kākülünde ārām itmegi maḥż-ı rifʿat bilüp

Li-münşi'ihī

Ḳo gitsün dil gâderse tek seniñle āşinā olsun
Yoluñda nāzenīnim dil degil cān fedā olsun

diyerek ol şāhıñ ḳulı olmaġla (5) ṣad-vechile ḳā'il ve gül-ġonca-i ruḫsārına hezār dil ü cān ile mā'il oldı. El-ḥāṣıl bu ḥāl üzre vaḳt-güzār ve olmecmū'a-i ḥüsn-ü bahāda dīde-i im'ān ile temāşā-yı ruḫsār idüp tururken şeb ḳarīb olmaġla maḥall-i ẕehāb ve vaḳt-i ġurūb-ı āftāb olmaġın ol ḫurşīd-i sipihr-i behcet ü ān ġayri dem-i firḳat nümāyān oldı diyerek 'azm ü ḥırāma istīẕān ve (10) ertesi gün 'ale's-seḥer āftāb ile bile ṭulū' eyleyüp 'arż-ı dīdār ve teşrīf eylemek vechi üzre hānesine ḥırāmān oldı. Faṣīḥ-i mürde-dil dahı nā-çār ruḫsat ve pīşgāhından āftāb-veş ġurūb eyleyinceye degin dīde-i firāḳ ile nigāh-ı ḥaseret idüp

Li-münşi'ihī

Nihān-ı rūḥ-ı ṣıḥḥatde görülmez diyü lecc itme
Gözümle gördüm oldı dīdeden ol dileitān ġā'ib

zemzemesiyle nālān ve ol (15) külbe-i aḥzānda ol şeb mihmān oldı fe-ammā

Beyt

Şeb-i zinde-dār-ı ḥaseret olur ṭālib-i viṣāl
Gelmez ḫayāl-i vuṣlat ile ḫ'āb bir yere

mışdāḳınca ol şeb ne ḥāl ise zār u ġamīn ol cāy-gehde mekīn olup 'ale's-seḥer āftāb-ı fe-rruḫ-fāl lisān-ı ḥāl ile

Beyt

جشم بد ازروی تو بادا بعید صبحك الله صباح السعید

(20) makāliyle iḳbāl idüp ruḫsār-ı mihr-i tābdār şeb-i tārı pür-envār itdikde Faṣīḥ-i zār

Miṣraʿ

Sākī ʿacebā meclis-i rindāna gelür mi

terānesin tekrār iderek ʿaḳl ü fikr ü ḫayālin ʿale't-tertīb pāy-endāz-ı iclāl eyleyüp rū-be-rāh-ı istiḳbāl ve kendi

Li-münşiʾihī

Ne ḳadarsa yine mey dāfiʿ-i ġamdır ey dil

diyüp bir meclis iḥżār ve būse-i kenār-ı cām-ı gül-güna iştiġāl eyledi. Fe-ammā

(25) Miṣraʿ

Dil muntaẓır ammā ne gelür var ne gider var

mıṣdāḳınca aḫşama degin bu ārzū ile zār ve dīde-dūz-ı revzene-i intiẓār olup

Beyt

Gün yüzüñ görmiyeli gündüzümüz şām oldı
Ey efendim daḥı gelmez misiñ aḫşām oldı

(181b) diyerek bī-çāre intiẓār ile āvāre olup ve şām daḥı tamāmen resīde olmaġla o ḫurşīd-ruḫsāriñ ʿarz-ı dīdār itmeyecegi be-dīdār oldukda

Beyt

Fāriġ olamam deşt-i ṭalibde tek ü pūdan
Ol gözleri āhūyı şikār eylemeyince

diyüp erbāb-ı ḫarābāta māye-i nizām olan pīr-i muġāna varup ʿarż-ı kām (5) ve dünki gün temāşā-yı mihr-i ruḫsārıyla ḳarīrü'l-ʿayn olup ḳarīn-i viṣāl oldıġım ḫurşīd-cemāliñ būrc-i şeref-ḳarīni olan saʿādet-ḫāne-i nāzenīni

ḳandadır diyü su'āl eyleyüp pīr-i muġan daḫı ḳarār-gāhın bi't-tamām i'lām ve iḫbār eyledikde yine meclisine ḫırām ve nıṣfü'l-leyle degin geh ye's ve geh ümmīd ile ne ḥāl ise ḳıyām eyleyüp nıṣfü'l-leyl mertebeleri mürūr u güzerān (10) itdikden ṣoñra ḳarār ve sukūna bī-ṣabr u bī-sāmān olup

Mıṣra'

Kūyuñ dileyen tīr-i belādan ḥaẕer itmez

diyüp der-i mey-ḫāneden güzer ve cānib-i cānāneye sefer idüp ḫaber aldıġı minvāl üzre ḫāne-i yāre varup ḫākine rū-māl ve ol ġeb ṣubḥa degin anda mihmān olmaḳ ḫayāli ile eşigi taşına vaż'-ı ser-i iḳbāl eyledi ammā

Mıṣra'

Ne yar aġyārsız ola ne ġonca ḫārsız

(15) medlūli üzre meger ol serv-i ḫōş-ḫırām u şīrīn-lebe baldırı çıplaḳlardan Perperī Muṣṭafā ve Bekrī Ḥasan nāmına iki nefer-i levend-i şekāvet-mu'tād dil-dāde ve mey-ḫāneden güzerān eyleyen sergüzeştden ḫaberdār olduḳlarından şāyed gele diyü bir küşede āmāde inişler. Faṣīḥ'iñ de ruḥ-ı bī-reng ve dil-i teng ile bī-vaḳt ü bī-zamān ārzūyı cānān iderek nümāyān ve seng-ḫāneye köhne-ḥaṣīr gibi ferşīde (20) ve galtān oldıġın gördükleri gibi ikisi birden na'ra-sāz olaraḳ mānend-i ḳażā-yı nāgehānī nāzil ve evvel emirde dervīşāne girībān lāzım degildir şūretlü ibtidā girıbānın çāk-ender-çāk ve kendin der-gil eyleyüp seniñ gibi gedā bizim şeh-i ḫūbānımıza 'alāḳa eylemek ne revādır

Mıṣra‘

Mevā-yı salṭanat düşmez gedāya

ve sen bu ġeb-i tārda tek ü tenhā burada ne ararsın diyü ol sīne-çākı (25) ġemşīr-i ġadr u ḫayf ile helāk eylemek murād eylediklerinde bī-çāre Faṣīḥ

Beyt

Cāy idinsem itmen istib‘ād deyr-i miḥneti
‘Āşıkım bir kāfir-i ḥüsne Muḥammed ümmeti

Ġiceler ‘azm itdigim ol māha sāyem ḫevfidir
Bir ṭarīḳ ile ḳabūl itmez muḥabbet şirketi

(182a) güfte-i müstetābıyla ol ḫūn-rīzlere cevāb virir Sālifü'ẕ-ẕikr Bekrī Ḥasan aṣlında zümre-i ehl-i ‘irfāndan ve medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'niñ tīz-fehmānından olmaġla ṣafā-yı ḫāṭırda olan yārı Perperī'ye birāder adam göyle maʿrifetle māl-ā-māl olan vücūd-ı ‘adīmü'l-miṯāle ne vechile ḳıyup i‘dām eyler ve böyle bir ẕāt-ı (5) sütūde-ṣıfāta kişi nice intiḳām eyler diyüp ikisi birden Faṣīḥ'i alup leb-i deryāya nüzūl ve bir zevraḳçeye suvār idüp cānib-i Istanbul'a irsāl eylediler. El-hāṣıl mütercem-i meẕkūr ṣūretā geh mest ve geh maḫmūr idi. Ammā aḥvāline ıṭṭılā‘-ı tāmmı olanlar tesettür maḳūlesi ba‘ż eṭvār ve kendide niçe ḥāl ẓāhir ü āşikār oldı diyü naḳl ü ḥikāyet ider. Ḥikāyet: Rivāyet olunur ki (10) mütercem-i esrār-ı maḥrem intiḳālinden birkaç gün mukaddem ḥuḳūḳ-ı ni‘meti oldıġı aḥbābı devr eyleyüp istiḥlāl ve dād u sitedden ġaḳīrāne muḥtāc-ı redd ü edā oldıġı ḥuḳūḳı aṣḥābına īṣāl ve Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesinde ḥücre ḥücre gezüp Faṣīḥ'le alacaġı olan gelsün diyü hemçü dellāl nidā iderek esmā‘-ı

ricāl ve ol tekyede olan fuḳarāya bi'l-cümle vedāʿ eylеyüp ḥücre-i maḥsūsasına (15) girüp dār-ı bekāya intiḳāl eylemişler. Cenāzesine ḳatı çoḳ kimesne ḥāżır olup cemʿiyyet-i ʿaẓīm ve intiḳāline şuʿarādan niçe mersiyye ve tevārīḫ taḳdīm olunmuşdur. Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.

F a ṣ ī ḥ ī [1]

Mān-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Rūmili'nde vāḳıʿ Nigbolı ḥavālisinden nümāyān ve devlet-i ʿaliyye ṭarafına şitābān olup medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'ye vuṣūl ve ol belde-i ṭayyibede dīvān-ı hümāyūn küttāb-ı celīlesi miyānına (20) duḫūl eyleyüp giderek vüzerā-i kirāma intisāb ve dīvān efendilikleri ḫidmetleriyle iktisāb-ı şeref-i bī-ḥesāb eylediklerinden ṣoñra ṣadr-ı aʿẓam-ı sābıḳ El-Ḥāc ʿAlī Pāşā vezāretinde defter-i ḥaḳānī emāneti iḥsān olunup vāfir zamān ol mansıbda eyyāmı güẕerān eylediginden ṣoñra nice demler ḫatt-ı ārzūsı cāh-ı dehr-i denīden bī-nasīb ve āḫir-i ʿömründe irtiḥāline ḳarīb Beşiktaş'da (2ϕ) vāḳıʿ Yaḥyā Efendi Zāviyesinde seccāde-nişīn-i ʿirşād olan şeyḫ-i celīlü'ş-şān-ı takvā-muʿtād Otabaşı Şeyḫi maʿrūf-ı enām ʿazīz-i pür-iḥtirāmdan inābet ü bīʿat ve ol şeyḫ-i kāmile nice zamān ḫidmet-i ʿubūdiyyet ve tekye-gāha (132b) ḳarīb bir menzil peydā ve ol meskende nice eyyām ʿibādet ü inzivā eyleyüp bu ḥāl üzre evḳāt-güẕār-ı eyyām u leyāl iken biñ yüz altı senesiniñ rebīʿu'l-evvelinde raḥmet-i Raḥmān'a intiḳāl eyledi. Dānā-dil ve ṣāf-derūn bir kāmil idi. Bu güftār āṣārındandır.

1. Matbuda 542. s.dedir.

Ġazel

(5) Ṣahbā-yı nāz kim ola peymāne-āşinā
Olur mey-i niyāz ile mestāne āşinā

Bir tāb var ki söndüremez bir şerāresin
Deryālar olsa bu dil-i sūzāna āşinā

Biz çāk çāk-i derd-i firākız Faṣīḥā
Giysū-yı yār ile olalı şāne āşinā

ve lehū

Āftāb-ı tal'atıñ māhiyyetin bilmez ḥakīm
Her ne deñlü olsa māhir fenn-i üstürlābda

(10) Sāḥil-i vaḥdet görünmez bād-ı tevfīḳ esmese
Nice yüz biñ keşti nā-būd oldı bu girdābda

F a ş ī ḥ ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Devlet-i 'aliyyede dīvān-ı hümāyūn kātiblerinden bir ḥāliṣü'l-bāl-i merd-i sütūde-ḫıṣāl idi. Sene biñ yüz beş tārīḫinde intiḳāl eyledi. Bu güftār ilāhiyyātında olan āsārındandır.

İlāhī

(15) Vücūduñ dürr-i nā-yāb-ı ṣafādır yā Resūla'llāh
Anıñçün nām-ı pākiñ Muṣṭafā'dır yā Resūla'llāh

Cebīn-i tāb-nākiñ reşk-baḫş-ı māh-ı mihr-engīz
Cemāliñ pertev-i nūr-ı Ḫudā'dır yā Resūla'llāh

Ḳadiñ bir gülbin-i ra'nā ki farḳında ruḫ-ı āliñ
Gül-i gülşen-sarāy-ı Kibriyā'dır yā Resūla'llāh

F a ş ī ḥ ī - i D ī g e r [2]

Nāmı Aḥmed ve cümle-i şeşţāriyāndan āvāzı bülend bir

1. Matbuda 543. s.dedir.
2. Matbuda 543. s.dedir.

şā'ir-i ser-āmeddir ki vücūd-ı dāniş-mevfūrları kān-ı 'irfān olan medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'den ẓuhūr (20) idüp pederleri olan Ramażān nām merd-i zūr-āver-i pehlivān-ı du'ā-yı vefīr ve terbiyyet-i ẕāt-ı dil-peẕīrleriyle iḥtimāl-i ḥaml-i ṣaḳīl-i derd ü belā ve taḥammül-i bār-ı girān-ı meşaḳḳat ü 'anā eyleyüp hal ü şānına göre terk-i ḥ'āb-ı rāḥat idüp beẕl-i mechūd eylediğimden ġayrı kendiler dahı ney-şekerzār-ı feṣāḥatiñ hūşe-çīn-i ḥarmen-i belāġati olmaġ içün gāh cānib-i Mıṣr'a sefer ve gāh ḳalb-i (25) iḥlāṣ-ı meşhūnunuñ evsāḥ-ı enderūnun mā'-i zemzemle şüst ü şū idüp taṭhīr itmek içün Beytu'llāhi'l-ḥarām'a güẕer idüp tūṭī-veş ḥalāvetü'l-cān ile meşhūr-ı āfāḳ ve mürg-i dil-i bālā-pervāzı ḥamāme-i hürrem-i 'aşḳ u iştiyāḳ (183a) olup nāmı zümre-i fuṣaḥāda yād ve ilā yevmi't-tenādd ismi ẕāt-ı siyāḥat-güẕārı gibi devr-i arāżī vü bilād eyleyen bedīhe-gūy-ı hoş-güftārlardan ve nāzik-güftār olan ẕāt-ı pāk-eṭvārlardandır. Bu güftār cümle-i āṯārlarındandır.

Beyt

(5) Beni tīġi gibi bend-i miyānı itdi cānānım
Beli yanındayım ammā ki ḳıl üstündedir cānım

ve lehū

Meyl idüp ḳıble-nümā gibi bir az ṣaġa ṣola
'Āḳıbet kūyuna toġruldı göñül geldi yola

F a ż l ī [1]

Ol seyyid-i şaḥīḥü'n-neseb olan şeyḫ-i zī-şānıñ nām-ı

1. Matbuda 544. s.dedir.

nāmileri ʿOṯmān'dır. Vilāyet-i Rūmili'nden Şumnı ḳaṣabasında pā-nihāde-i ḫalvet-kede-i ʿālem-i şuhūd (10) olup meşāyiḫ-i Ḫalvetiyye'den Żākir-zāde Şeyḫ ʿAbdu'llāh Efendi perverdesi bir vücūd idi. Şeyḫ-i meẕkūrdan ḫilāfetle Aydos nām maḥalle ḫırām baʿdehū bir müddet daḫı Filibe şehrinde meks ü ārām eyledigünden ṣoñra cānib-i Ḳosṭanṭıniyye'ye raḫş-suvār-ı ʿazīmet ve ol şehr-i pür-meymenetden semend-i ṭabʿ-ı ḫōş-ḫırāmları iẓhār-ı memnūniyyet itmekle ol beldede iḳāmet ve anda vāḳıʿ Ḳul Cāmiʿ'i dimekle (15) şöhret-şiʿār olan cāmiʿ-i şerīfiñ imāmet ü ḫiṭābeti ile ḳanāʿat idüp evḳāt-güẕār olup cāmiʿe ḳarīb bir menzil iştirā ve teʾehhül eyleyüp baʿdehū cāmiʿ-i merḳūma ṭalebe-i ʿulūm içün münāsib ḥücrecikler binā idüp gāh vaʿẓ ve gāh ders ve geh tevḥīd-i şerīf eyleyüp ol mekānda evḳāt-güẕār olmaġla Atbazarī Şeyḫ dimekle şöhret bulmuşlar idi. (20) Baʿdehū Şeyḫ Ebu'l-Vefā Cāmiʿ-i şerīfi vaʿẓiyyesi virilüp baʿdehū biñ ṭoḳsan beşde Sulṭān Selīm Meşīḫati ile tekrīm olunup eşnā-yı cülūs-ı Sulṭān Süleymān Ḫān-ı Sānī'de esb-i ḫōş-ḫırām-ı iʿtiṣāmı bir miḳdār sürçmekle ıṣṭabl-ı ferāmūşīde nisyān ile bir miḳdār teʾdiyet olunup yüz bir şevvālinde Ḳıbrıs cezīresine iclā vü irsāl ve ol beldede (25) sākin iken yüz iki ẕü'l-ḥiccesinde dār-ı bekāya intiḳāl eyledi. Mevlānā-yı merḥūm fużalā-yı Rūm'dan ehl-i ḥayṣiyyet ve ṣāḥib-i faẓīlet olup āṣār-ı celīlelerinden Telvīḥ ve Tavżīḥa ve Muḫtaṣar ve Muṭavvele ve Ṣadrüd-dīn-i (184b) Ḳonevī'niñ Sūre-i Fātiḥa Tefsīrine ve Şerḥ-i Fuṣūṣa müstaḳil ḥavāşīsi oldıġından

mā'adā meydān-i şi'rde fārisü'l-ḫayl-i maḳāl ve ḥāyiz-i ḳaṣabü's-sebaḳ-ı kemāl olup bī-naẓīr ilāhiyyāt u eş'ārı ve niçe āṯār-ı celīlü'l-miḳdārı vardır. Bu güftār ilāhiyyātında olan āḫarındandır.

İlāhī

(5) Niçe bir fırḳat ile yansun cān ü dil
Merḥamet ḳıl merḥamet ḳıl yā Raḥīm
Kevṯer-i vaṣlıñla yansun cān ü dil
Merḥamet ḳıl merḥamet ḳıl yā Raḥīm

Enbiyā vü eyliyānıñ 'aşḳına
Eṣfiyā vü etḳiyānıñ 'aşḳına
Faḫr-i 'ālem Muṣṭafā'nıñ 'aşḳına
Merḥamet ḳıl merḥamet ḳıl yā Raḥīm

F e n n ī [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Dürr-i meknūn ḳulzüm-i ma'ārif ü fünūn olan vücūdı (10) sāḥil-i deryā-yı Rūm'a revnaḳ-efzā olan şehr-i Ḳosṭanṭıniyye-i bī-hemtādan şöhret-şi'ār ve encümen-i ẓurafāda hezār-fen bir şā'ir-i nāzik-dehen olmaġla maḥlaṣ-ı merḳūm ile pür-iştihār olmuş idi. Āġāz-ı ḥālinde şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'de şeyḫ-i ḥaḳīḳat-āgāh veliyy-i bī-iştibāh aḳṭār-ı cihānda nāmı cihān-gīr ve miyān-ı meşāyiḫ-i kirāmda kerāmāt-ı bāhire ile 'arīf ü şehīr olan ḳuṭbü'l-'ārifīn ve zaḫrü'l-vāṣılīn meşāyiḫ-i (15) ūlu'l-iḥtirāmıñ bülendi Cihāngīr Şeyḫi Ḥasan Efendi merḥūmdan münīb ve vāfir zamān ol ġāt-ı 'alīye/ḫıdmat itmek naṣīb olup ba'dehū Burusa'da mevlevī-ḫāne şeyḫi ẕübde-i ṣulaḥā melce-i fuḳarā Ṣāliḥ Dede Efendi'ye bir

1. Matbuda 546. s.deir.

zamān tereddüd idüp anlardan daḫı mevāz ve enfās-ı ṭayyibelerinden būy-āşinā-yı dimāg-ı imtiyāz oldukdan şoñra vüzerā şudūrunuñ faḫr-i devleti ve eshiyā-yı cihānıñ āb-ı rūy-ı midḥati merḥūm Köprili-zāde (20) Aḥmed Pāşā ḥażretine bir kaṣīde-i nāzikāne ile dāḫil-i ḥużūr-ı āṣaf-āneleri olup ol kaṣīdeniñ edā-yı laṭīfi şāyān-ı naẓar-ı ʿālīleri ve maḳbūl-i şerīfleri olmağla ol kaṣīdeye cāyize olmaḳ üzre ber-vech-i tebʿīd Cizye kitābetin iḥsān ü ʿināyet buyurup baʿdehū bu mecelle-i celīlede ḥarf-i elfde rūz-nāmçe-i ḥālleri keşīde-i silk-i beyān kılınan necm-i dünbāledār-ı sipihr-i ʿirfān Müneccimbaşı Aḥmed (25) Dede'niñ ol köhne takdīm-i devrān-ı hezārdestān olan şāʿir-i uʿcūbe-ṭarz-ı bī-akrānı terbiyye ve taʿlīyyesiyle dergeh-i felek-cenāb ḥażret-i Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābiʿa intisāb itdirüp pür-feyż-i duḫūl-i ḥużūr-ı hümāyūn ve pīş-gāh-ı pādişāh-ı (184a)gerdūn-iktidārda nice hünerler iẓhār itmekle envāʿ-ı ʿināyāt-ı ḫüsrevānīye maḳrūn oldukdan şoñra sū-yı dil-cū-yı Ṣtanbul'
Rūmili ḥiṣārında kendi maṣnūʿ-ı yed-i ṣanʿat-şiʿārı olan
da cennet-i dünyā dinmege lāyıḳ ve sezā olan/sāḥil-hāne-i laṭīfinde sākin olup küşe-nişīn-i künc-i ferāġat iken(5) biñ yüz yigirmi yedi tārīḫinde dār-ı bekāya riḥlet eyledi. Müretteb Dīvān'ı ve ʿaṣrında ḫayli nām u şānı var idi. Gerçi vādī-i lāʾUbālīsinde öyle yek ḫurde-gīr degildir fe-ammā yine eşʿārı mezeden ḫālī degildir. Bu bir kaç beyt anlarıñdır.

Beyt

Sikender-seyr iseñ de sedd-i nuṭḳ it pīş-i kāmilde
Felāṭūn-ı ḥakīkat-bīne naḳl-i mācerā düşmez

(10) ve lehū

ʿĀşık ki vużū' eylemege eşk-i teriyle
Sācid olamaz ḳıble-i maḳṣūda yeriyle

Reşk eylerim ol ʿāşıḳa kim bezm-i belāya
Ziynet vire fevvāre-i ḫūn-ı cigeriyle

Bin ṭoḳsan yedi tārīḫinde güzīde-i salāṭīn-i mütekaddimīn ve ser-āmed-i ḫavāḳīn-i güzīn sulṭān-ı celīlü'ş-şān pādişāh-ı bī-akrān Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı (15) Rābiʿ ʿaleyhi'r raḥmeti ve'l-ġufrān ḥażretleri Beşiktaş Mevlevī-ḫānesin ḳarīn-i naẓar-ı kīmyā-eşerleri ve maḳrūn-ı iltifāt-ı hümāyūnları buyurup dil-i ʿāşıḳ gibi ḫarāb u fenā-pezīr olmuş iken reşk-i heft-ṭārem eyleyüp taʿmīr buyurmalarıyla ʿināyete muḥtāc olan fuḳarānıñ tāc-ı ibtihācın hem-ser-i farḳdan ve gird-bād-ı faḳr u fenā ile vīrān olan ḳulūb-ı dervīşānı bu taʿmīr-i şerīfleriyle maʿmūr u ābādān (20) oldukda mütercem-i nādire-dānıñ tekye-i müşārün ileyhiñ taʿmīrine bu tārīḫi müşārün bi'l-benān-ı cümle-i erbāb-ı ʿirfāndır.

Tārīḫ

Yazdı bu mıṣraʿ-i pākīzeyi levḥ-i cāna
Gelelim tekyesine Ḥażrat-i Mevlānā'nıñ

F e n ā y ī [1]

Ser-ḥücre-nişīnān-ı ʿirfāndan Oṭabaşı Şeyḫi dimekle şöhre-i cihān olan āgāh-ı esrār-ı maktūm Şeyḫ Muṣṭafā Dede merḥūmdur ki dergāh-ı ʿālī dāmet maḥfūfeti bi'l-(25) meʿālī ẕeñiçeriyānī zümresinden olup ol tekye-i kerāmet-

1. Matbuda 548. s.dedir.

āsānıñ merātib-i muʿtāde-i celīlü'l-mesāsında ḳaṭʿ-ı menāzil-i maʿlūm ve ṭayy-ı merāḥil-i rüsūm iderek yolı ile oṭabaşı olup miyān-ı ṣuffe-i vilāyetiñ ferşīde-i (184b) bezm-i ḥamūşı intibāhı olan maḳʿad-ı ṣıdḳınıñ nigeste-gāhında taʿayyüğün taḳdīr ile bunlara daḫı bir yer gös-terebilmegin bi'l-cümle nesne olan emr-i dünyeviyyeyi naḳd-i ḥāżır maṣraf-geh-i sūd olan naḳdīne-i uḫreviyyeye degişüp meşāyiḫ-i kirāmıñ ġeyḫ-i ḥaḳāyıḳ kelāmı Üsküdārī merḥūm Şeyḫ Selāmī Efendi'den inābet ve anlardan selīm ü irādet (5) itmekle tekmīl-i esmāʾ ü eẕkār ve niçe erbaʿīnler güẕārından soñra berekāt-ı nefs-i pür ḥāletlerinden az vaḳtde ḳaṭʿ-ı merātib-i tarīḳat eyleyüp meʾẕūn-ı ḫilāfet ve Ḳosṭanṭıniyye'de Ġalaṭa mużāfātından merḥūm Şaḥ-ṭalı Yaḥyā Efendi civārında kendiler içün bir tekye binā ve ol ḥavālīyi maʿmūr u iḥyā idüp sene biñ yüz on beş sāli ki tārīḫ-i intikālleridir ol vaḳtė gelince ol cāy-gāh-ı bī-hemāldе ʿibādet ü tāʿata iştiġāl (10) üzre idi-ler. Lisānı mecmūʿatü'l-esrār bir rāzdān-ı ḥaḳīḳat-i ẕāt-ı ʿālī-miḳdār idi. Bu güftār āṣārındandır.

Beyt

Keşf olur añа bütün māhiyyet-i kevn ü mekān
Ser-i tevḥīd olsa bir āyīne-i dilde ʿayān

F e v z ī[1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmileri Muṣṭafā'dır. Mevālī-i kirāmdan Marʿaş ḳażāsında seccāde-nigīn-i şerīʿat-i ġarrā iken ḳaṭʿ-ı merāḥil-i istīnās ve ṭayy-ı merāḥil-i enfās

1. Matbuda 549. s.dedir.

(15) idüp iklīm-i ʿadne rū-be-rāh olan ḳāfile-i ervāḥ-ı pür-intibāh ile tebdīl-i ḳarār-gāh eyleyen mevālīniñ er-cümendi Gergerī Aḥmed Efendi merḥūmuñ nūr-ı çeşm-i bīnişi ve sürūr-ı sīne-i bī-kīne-i inḳlāṣ-ı perverīşidir ki sene biñ seksen tārīḫinde pīş-gāh-ı Ḳosṭanṭıniyye-i dil-ārāda şeref-beḫş-ı leb-i deryā olan Üsküdār-ı bī-hemtānıñ aṣdāf-ı bihīn-ittiṣāf maḥallātından birinden dürr-i yektā-yı vücūd-ı bihbūdları (20) zīver-ārā-yı mehd-i şuhūd olup ṭıfl-ı şīr-ḫ̆āre-i māder olmaḳdan temyīz-i maʿ-şūm-ı ʿani'l-ḫaṭālarī rehā-yāb olaldan ilā vaḳtinā hāẕā nev-be-nev taḥṣīl-i maʿārif ü iftiẕāl ve gün-be-gün ḳame-rü't-tām-ı sipihr-i kemāl olarak ẕāt-ı ʿālīlerin maʿārif ü kemāl ile istikmāl itmekdedirler. Rūz-nāmçe-i ḥāl-i ṭarīḳları daḫı bu minvāl üzredir ki biñ yüz dört tārīḫinde merḥūm u mebrūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr melek-ḫaṣletleriñ bülendi şeyḫü'l-islām Mehmed Sā-dıḳ Efendi'niñ defʿa-i ūlāsında emānet-i teşrīfinden mülāzım ve ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl olduḳlarından soñ-ra ṣadrü's-südūr pīr-i pür-nūr āb-ı rūy-ı şühedā-i bahūr (185a) ʿulemā-i kirāmıñ dil-pesendi merḥūm u maġfūr Ebe-zāde ʿAbdu'llāh Efendi ḥaẓretleriniñ defʿa-i şāniyesinde biñ yüz yigirmi dört tārīḫinde ibtidā-i ḫāric elli ile Dersiyye-i Muṣṭafā Efendi Medresesine ve biñ yüz yigirmi sekizde ḥareket-i ḫāricle Mukābele-i Sūvārī Medresesine ve biñ yüz otuz ikide şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām (5) faẓīletlü Yeñişehirli ʿAbdu'llāh Efendi ḥaẓretlerinden ibtidā-i dāḫil ile Ḳādī-zāde Maḥmūd Efendi Medresesine

gelüp eşnā-yı taḥrīr-i tezkiremizde ol medresede idiler. Żihni pāk ve ṭabʿı çālāk bir suḫan-perver ve ẕihni pür-āteş bir maḫdūm-ı hünerverdir. Natʿ-ı ḫayālde ẕihn-i ferzānesi kimesneniñ maġlūb-ı taʿlīm ü imdādı olmayup kendi esb-i cevlān-gīr-i karīḥasın dil-ḫvāhı üzre reftār itdirmekle her fende (10) riʿāyet-i mesāe ve tīh-i beyānda piyāde bir suḫan-sādeye nice akbiye-i iktibās ile ilbās-ı libās idüp ruḫ-ı cemāl-i kemāle yek-nokṭa eşʿārı bir ḫāl-ı bī-miṣāl ve zār u sefīl-i rūzgār olan ġam-dīdelere ṣoḥbet-i nāzikānesi bādī-i izmiḥlāl-i infiʿāl u kelāl idi. Her çend ki pehlivānān-ı suḫan bir yere cemʿ olup der-i encümen olalar bunuñ menṣūba ḫayālinden be-dīd ü āşikār olan ṣūret-i maẓmūn (15) erbāb-ı ṭabʿ u dānige bādī-i mebādī-i ḫayret-i derūn olur idi. Ḫāṣılı kimesne natʿ-ı maẓmūn-ı belīğiniñ mukābelesinde bir piyāde sürmege mübādir ve suḫan-ı ābdārına bir bahāne bulmaġa kādir degil idi. Nerrād-ı ḫayāl yalñuz vādī-i eşʿāra düçār ve penç-vaḳti yek-pāre semt-i kelām-ı mevzūna pā-bend-i inḥiṣār degil idi. Belki fikr-i dakīkin her kemāle ṣarf ile dil-i bī-istirāḥatı elinden ʿāciz ü zār (20) ve şeb-tā-be-seher kesb-i maʿārifi kendüye kār eylemiş idi. Eşnā-yı ferāġ-ı iştiġālde vaḳt-i ḫālī bulunca bir düşeş maḳūlesi baż nādīde ġazeller ile ez-ṭarīḳa-i teşḫīz-i ezhān luġaz ve ġazel ve muʿammā ve ḳaṣīdeler ile suḫan-sencān olur idi. Vādī-i eşʿāriñ öyle pek meftūnı degil iken yine ḫayli pāk ve her bir sözünde güzel maẓmūnlar eyler maḳūlesinden bir şāʿir-i ḫōş-güftārdır ve āṣār cümle-i eşʿārındandır.

(25) Ġazel

Bu inbisāṭ-ı dili vaṣl-ı yārdan bilürüz
Velī neşāṭ-ı hezārı bahārdan bilürüz

Alındı ol ṣanemiñ ḥarf-i vuḫḫaẖ aġzından
Bu luṭfı cām-ı mey-i ḫōş-güvārdan bilürüz

(185b) Benefşe-vār yatur ser-fikende ey Fevzī
Şehīd-i ʿaşḳı kiyāh-ı mezārdan bilürüz

ve lehū

ʿĀşıḳ-ı derd-āşinā derd-i serinden bellüdür
Bülbül-i bāġ-ı belā verd-i terinden bellüdür

Şorma ḥālim ey ṭabībim bende yoḳ tāb-ı suḫan
Ḫastanıñ miḳdār-ı derdi peykerinden bellüdür

F e v z ī - i D ī g e r [1]

Nāmı Aḥmed'dir. Sāḥil-i Baḥr-i Siyāh'da Ṭrabzon'dan öte nāmın güş idenler of diyecek bir maḥalden olmalarıyla eşnā-yı su'ālde maskaṭ-ı re'sleri olan ʿarż-ı nā-maraġūbiyi eşʿārı gibi erbāb-ı ṭıbāʿdan ketm ile taḳayyūd-i tām ve rūz-nāmçe-i vaṣfları maḳlūb-i lafẓ-ı zāl olmaġla bu zāl-i felekde ḥālleri bir ḫōş maʿlūmumuz olmadıġından bu mertebe tebyīn ile iktifā-yı naḳl-i kelām olunmuşdur. Müderrisīniñ elsine-i şelāşede söyler yādigārlarından (10) ʿArabī eşʿārda iẓhār-ı mahāret ider erbāb-ı güftārlarından idi. Bu beyt anındır.

Beyt

Ey ṣabā menzil-geh-i dildāra uġrarsañ eger
Ḥālimi ʿarż eyle ol ġaddāra ʿAllāh ʿaşḳına

---

1. Matbuda 551. s.dedir.

F e v z ī - i D ī g e r [1]

Nāmı Muṣṭafā'dır. Şehīd-i Sa'īd Muṣṭafā Pāşā'nıñ vezāretinde Anaṭolı muḥāsebecisi olup ba'dehū Selāmī Efendi merḥūmdan tekmīl-i esmā-i 'aliyye itmiş ṣūfī-meşreb şāfī- (15) ṭabī'at bir ehl-i ma'rifet idi. Ol eşnālarda intikāl itmişdir. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

Muḥabbet ḳalb-i 'uşşāḳı hemīn pür-şevḳ u fikr eyler
Derūnun ehl-i tevḥīdin Ḫudā pür-nūr-ı żikr eyler

F e h m ī [2]

Nāmı 'Abdu'r-raḥmān olup devlet-i 'aliyye-i 'Oṡmāniyye'de baş muḥasebe ḳaleminde ikinci ḫalīfe olup Barutcıbaşı-zāde dimekle ma'rūf olan Mehmed Efendi'niñ (20) maḥdūmudur. Belde-i Kosṭanṭıniyye'de tevellüd idüp neşv ü nemā bulduḳdan ṡoñra ḳalemin kendüye kāsib idüp kitābetle ta'ayyüş iderdi. Ṣoñralarında şeyḫü'l-islām müfettişi kitābeti ile ḳanā'at idüp anıñla iktifā ve القناعة كنز لا يفنـــى ṭarīḳasına iktifā itmiş idi. Āteş-pāre-ṭabī'at bir ehl-i ma'rifet idi. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

Ġazel

(25) Ruḫsār-ı ālıñ üzre ḫaṭṭıñ demīde göster
Çeşm-i ġazālıñ ey şūḫ sünbül-çerīde göster

Rūyuna yārıñ ey dil ḳıl ol ḳadar niẓāre
Żaḫm-ı müjeyle cismiñ sen dīde-dīde göster

Taḥrīk ise murādıñ ol nev-nihāl-i nāzı
Bād-ı bahār-ı āhıñ her dem vezīde göster

---

1. Matbuda 552. s.dedir.
2. Matbuda 552. s.dedir.

(186a) F e y ż ī [1]

Hüve'l-mevlā şeyḫü'l-islām ibni şeyḫü'l-islām Feyżu'llāh ibni Ebū Sa'īd Meḥmed. Ol ġubāristān-ı ḫānedān-ı devlet-maṣīrleri çeşm-i i'tibār-ı cihāniyāna sürme-i Iṣfahān-ı iftiḫār olan maḫdūm-ı 'ālī-miḳdār sāl-i hicrīniñ bin kırḳ cumādā-yı āḫiresiniñ on ikinci iṣneyn gicesi feyż-i 'ālem-i sırdan pertev-endāz-ı (5) āyīne-ḫāne-i mülk-i 'anāṣır olup meḫādīm-i kirāma muḫtaṣṣ olan ikrām ile ikrāma ve vālid-i mācidlerinden bir mülāzemet-i celīle ile iḫtirām olundukları ndan ṣoñra teẕhīb-i mecmū'a-i kemāl ve tertīb-i merātib-i faẓl u ifẓāl buyurup biñ elli beş recebinde yine vālid-i muḫteremlerinden mūṣıla-i ṣaḥn ile Üsküdār'da Mihrümāh Medrese-i celīlesine mihr-i sipihr-i 'irfān olan vücūd-ı fā'iḳu'l-aḳrānları pertev-endāz-ı 'izz ü şān ve biñ (10) elli yedi rebī'u'l-āḫirinde şeyḫü'l-islām 'Abdü'r-raḥīm Efendi'den Ṣaḥn-ı Semān'dan biriyle ḫandān ve sene-i mezbūra ẕü'l-ḥiccesinde eshiyānıñ bülendi meḫādīm-i kirāmıñ ercümendi şeyḫü'l-islām Bahāyī Efendi merḥūmdan mūṣıla-i Süleymāniyye ile Ebī Eyyūb-i Anṣārī Medresesine ve biñ elli ṭoḳuz ṣa'bānında yine anlardan Medāris-i Süleymāniyye'niñ birine ḥırām ve bin altmış ramażānında yine anlardan Dārü'l-ḥadīṣ-i Süleymāniyye ile iḫtirām (15) ve ṭarīḳ-i müderrisīn-i kirāmı itmām buyurup biñ altmış bir ṣa'bānında Galaṭa mevleviyyetiyle muḳaẓe'l-merām ve on beş ay żabṭ eyledikleriñden ṣoñra ma'zūl ve altmış dört seferinde Istanbul

1. Matbuda 553. s.dedir.

pāyesi ve Midilli ve Moliva ve Kalvine ve Yund ve Ayazmend ḳażāları arpalıḳ olup vālid-i mācidleriniñ teksīr-i sevād ve arpalıḳ nāmıyla bu ḳadar ḳażālar kendüde mücteme' oldıġı manẓūr-i 'ibād oldıġı ḥilāf-ı (20) marażīleri olmaġla yalñız Midilli ḳażāsın ḳabūl buyurup bāḳıyyesin ṭayyib-i ḫāṭırlarıyla redd ve ol ḳażālar ḳużāt fuḳarāsına 'ināyet buyurulmuş idi. Ba'dehū sene-i merḥūma ẕü'l-ḳa'desinde ṯāniyen Ġalaṭa ḳāżīsı olup ikrām ve biñ altmış beş cumādā-yı ūlāsında | ol manṣıbdan bi'l-fi'l Istanbul ḳażāsına nakl ile iḥtirām buyurıldılar. Ol 'aṣrda pederleri bi'l-fi'l mesned-i fetvāda ve kendiler ḥākim-i beled olup (25) maḳṣūdı tamām ḥāṣıl ve dehr-i fānīniñ ḳat ḳat devletine vāṣıl olmuş iken

Miṣra'

Dehr içinde ḳanḳı gün gördüm ki aḥġām olmaya vefḳınca rūz-ı rūşenāyī-i iḳbālleri mütekālib-i tīregī-i idbār olup sene-i mezbūra recebinde İbşir Pāşā Vaḳ'ası (186b) ẓuhūriyle manṣıb u cāhları ḥ'āb-ı ḫayāl miṯāl ve ṯemere-i şecere-i devletleri şiddet-i rūzgār-ı rūzgār sebebi ile bi'l-külliye ḳarīn-i iżmiḥlāl olup Ḥasancān'dan beri ḫānelerinde mücteme' olan tefārīḳ-i 'adīde ve emti'a-i mütenevvi'a bi'l-külliye ġāret ü yaġmā ve kendiler vālid-i mācidleriyle Gelibolı ḳaṣabasına nefy ü iclā olunmuş iken sene-i mezbūra ġa'bānında bā-ḫaṭṭ-ı hümāyūn (5) ıṭlāḳ buyurılup medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Fındıḳlı nām maḥalde olan sāḥil-ḫānelerine gelüp ancaḳ bir gün meks ü ārām itdirilüp ertesi gün 'ale's-seḥer yine ol

maḥalden reſ' olunup tekrār Tekfurṭaġı dimekle şehīr olan Rodoscuḳ nām ḳaṣabaya iclā olunup ol maḥalden biñ altmış altı cumādā-yı āḫiresinde vālid-i mācidleriyle ḥacc-ı şerīfe me'mūren rū-be-rāh ve eṯnā-yı ṭarīḳda Ḳurd Ḳulaġı ta'bīr olunan maḥalle vardıḳlarında bir ḳaç (10) gün mekṯ iḳtiżā idüp mekṯ üzre iken sene-i mezbūra ṣa'bānında yine Istanbul'a da'vet olunup Fındıḳlı'daki sāḥil-ḫānelerinde ke'l-evvel ḳıyām itmişler idi. Ba'dehū altmış yedi şevvālinde Toḳat arpalıġı ile ikrām olunup yedi ay żabṭdan ṣoñra Tatarbāzārcıġı ḳażāsına tebdīl olundı ve yetmiş yedi muḥarreminde Anaṭolı ḳāżī'askeri olup bir sene żabṭdan ṣoñra Rumili pāyesi ile ve yine Toḳat arpalıġı ile (15) ma'zūl oldılar ve seksen cumādū-yı ūlāsında arpalıġı Tire ḳażāsına tebdīl olunup sene-i mezbūra żü'l-ḳa'desinde tekrār Toḳat arpalıġı ile iḥtirām olundılar ve seksen bir rebī'u'l-āḫirinde arpalıḳları ṯāniyen Tire ḳażāsına tebdīl olunup ve sene-i mezkūra żü'l-ḥiccesinde Ḫāṣlar ḳażāsı ber-vech arpalıḳ virilüp seksen üç cumādā-yı ūlāsında kendüler żabṭ itmek üzre ber-vech arpalıḳ İzmir ḳażāsı virilüp (20) İzmir'e revān ve seksen beş ṣa'bānında ma'zūl olup Istanbul'a gelüp seksen yedi recebinde Selānik ḳażāsına olup seksen sekiz ramażānında ma'zūl ve sāḥil-ḫānelerine vuṣūl buldılar. Seksen ṭoḳuz rebī'u'l-evvelinde Konya ḳażāsı arpalıḳ olup ṭoḳsan rebī'u'l-āḫirinde yine Eyyūb ḳażāsı arpalıġı ile tebcīl ve ṭoḳsan bir muḥarreminde Tatarbazarcıġı ve Ḫāṣ Maḥmūd Ṗāşā ve جرمن ḳażāsına tebdīl ve ṭoḳsan üç cumādā-yı (25)

āḫiresinde Sakız ḳażāsına naḳl olundukdan soñra toḳsan beş ẕü'l-ḥiccesinde ṯāniyen Anaṭolı ḳāżī'askeri olup toḳsan yedi muḥarreminde maʿzūl ve Dimetoḳa ve Anṭalya ḳażāları arpalıḳ oldı. Sene-i merḳūma ẕü'l-ḳaʿdesinde ṣadāret-i Rūmili ile (187a) pür-ʿizz ü şān ve toḳsan sekiz ramażānında maʿzūl olup Sakız ḳażāsı arpalığı iḥsān olundı. Sene-i meẕkūra ẕü'l-ḥiccesinde ṯāniyen Rūmili ḳāżīʿaskeri olup toḳsan toḳuz cumādā-yı ūlāsında maʿzūl ve İzmir ḳażāsı ber-vech arpalıḳ virildi. Sene-i mezbūra şevvālinde arpalığı Ḳayseriyye ḳażāsına tebdīl olunup(5) yüz bir ramażānında bi'l-fiʿl şeyḫü'l-islām ve müşki'l-küşā-yı enām oldılar. Biñ yüz üç cumādā-yı āḫiresinde maʿzūl olup Çatalcalı ʿAlī Efendi şeyḫü'l-islām olmuş iken bi-emri'llāhi teʿālā fevt olmaġla yine ol seneniñ şaʿbānında ṯāniyen manṣıbları fetvā kendilere tefvīż buyurılup Tire ḳażāsı arpalıḳlarına żamm buyurıldı.ve biñ yüz beş şevvālinde maʿzūl ve kendülere arpalıḳ olmaḳ üzre sakız (10) ḳażāsı buyurılup Sakız'a nefy ü iclā olunup ol cezīrede sākin iken cezīre-i merḳūmayı küffār-ı ḫāksār istīlā ve eyādī-i ehl-i islāmdan bi-ḥasebi'l-iḳtiża Vire ṭarīḳıyla ālup hezār derd ü ʿanā ile ḫalāṣ olup devlet-i ʿaliyye'ôl eşnāda Edirne'de olup Edirne cānibine daʿvetle ol cānibe rū-be-rāh olup Malġara nām maḥalle degin ādemler taʿyīn olunup girü döndürilüp Maġnīsa'ya nefy ü irsāl ve ol seneniñ rebīʿu'l-āḫirinde [illegible] każāsı kendüye arpalıḳ taʿyīn olunup Ḳāhire'ye irsāl kılındılar. Biñ yüz yedi senesi evāyilinde yine ıṭlāḳ olunup

medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Fındıḳlı nām maḥalde olan sā-ḥil-ḫānelerine vāṣıl ve sene-i merḳūma cumādā-yı ʾūlā-sında yine Eyyūb ḳażāsı ʿarpalığı ile ḫayrü'l-ḫāṭır ḥāṣıl olup biñ yüz ṭoḳuz (20) seferinde yine Tire ḳażāsı virilüp ve Burusa Yeñişehri żamīme olmuş idi. Bu ḥāl üzre evḳāt-güzār-ı eyyām u leyāl iken sene biñ yüz on rebīʿu'l-āḫiriniñ on beşinci güni raḥīḳ-i raḥmet-i Raḥmān'a inti-ḳāl eyledīler. Egerçi ʿālem-i sıġarlarında maḳṣūdı üzre dünyādan kām alan maḫdūmlardandır fe-ammā bu ḳadar keşe-ret-i ibtilā vü ekdār ve dīden-i hezār-şiddet-i rūzgār ile nihāl-i ḳaddi dü-tā ve felegin bu germ ü serdin(25) görmekle bir مشحثاريه mübtelā olup egerçi sinni henüz yetmişe yetmiş idi.Fe-ammā keyf ü ʿillet ile işi bitmiş idi. Āḫir-i ʿÖmründe be-ġāyet bī-mecāl ve bār-ı pīrī ile ḳaddi ḫamīde vü dāl olmuş idi. Ḳuvvet-i ẕihnī sebebi ile keşret-i tekālīb-i evrāḳ-ı (187b) kütübden vāfir istiḫżā-ra mālik olup bir mecmūʿa olmuş idi. Āṯār-ı ḳalemi vāfir ve etrāf-ı kütübde meṭālib ü taṣḥīḥi mütekāṯirdir. Ḳatı çoḳ kütübe mālik olmuşdur ve mālik oldıġı kütübüñ hāmiş-lerinde kilk-i müẕġin-fāmları nice ḫidmetde bulundıġı mā-lā-kelāmdır ve āṯār-ı ḫāme-i nāzik-ḫırāmları hezār mecmūʿa mālīde olup her biri bir ṣandūḳa-i (5) maʿārif-i tām oldıġından māʿadā fetāvā-yı ḳāʿidiyyeniñ enderūnunda Fārisī taʿbīr ile taḳrīr olunan mesāʾili ekṯer fuḳahā-yı diyār-ı Rūm Fārisī āşinā olmadıḳlarından ʿArabī'ye ter-cümeye şürūʿ idüp ḳatı vāfir mesāʾilin tebyīż eylemiş-lerdi. ʿÖmr-i ʿazīzleri müsāʿid olmamaġla ol eṯeriñ ta-

mâmı şeb-i târ gibi müsveddede kaḫup beyâż-ı ufalaḳ-ı ṣubḥ gibi bi'l-küllîye beyâża çıḳup ʿâlem-i intifâʿ itmek müyesser olmamışdır ve bunlardan (10) ġayrı Feyżî maḥlaṣı ile eşʿârı ve mâlzeme-i maḥdûmiyyet olan nice âşârı vardır. Teberrukan bu güftâr-ı dil-peẕîrleri bu mecelle-i celîlemize şebt ü tasṭîr olundı.

Beyt

Añılsa gâhîce bir dil ʿaceb mi yâr yanında
Ki ẕerre yâd olunur mihr-i tâbdâr yanında

Semend-i naẓma pâ-mâl eylemezdi ġubârım
Bilinse ḫâk idigim ben o şeh-süvâr yanında

F e y ż î - i D î g e r [1]

Nâm-ı nâmîleri Feyżu'llâh olmaġla maḥlaṣ-ı merḳûmı iḫtiyâr itmişlerdir. Ẕât-ı ẕî-şânları beyne'l-aḳrân Hâdîẕâdelik ʿunvânıyla şöhre-i cihân olup sâbıḳu't-terceme Ebû Saʿîd-zâde Feyżu'llâh Efendi'den mülâzım ve ḳırḳ akçe medreseden münfaṣıl oldıḳdan şoñra biñ toḳsan toḳuz şaʿbânında şeyḫü'l-islâm Dabbâġ-zâde Mehmed Efendi'den ibtidâ-i ḫâric olup biñ yüz dört cumâdâ-yı ûlâsında | (20) sâbıḳu'ẕ-ẕikr Feyżu'llâh Efendi'den ḥareket-i ḫâric ile Faẕîlîyye Medresesine ʿâric olup biñ yüz altı rebîʿu'l-evvelinde ibtidâ-i dâḫil ile Peceb Pâşâ Medresesine ve biñ yüz toḳuz rebîʿu'l-âḫirinde şeyḫü'l-islâm Erzenü'r-rûmî es-Seyyid Feyżu'llâh Efendi'den ḥareket-i dâḫil ile Ümm-i Veled Medresesine ve yine anlardan biñ yüz on dörd (25) muḥarreminde Ṣaḥn-ı Ṣemân'dan birine ve biñ yüz on

1. Matbuda 958. s.dedir.

beş rebīʿu'l-āḫirinde şeyḫü'l-islām Lādikī Meḥmed Efendi'den ibtidā-i altmışlı ile Ḳara Çelebi-zāde Ebu'l-faẓl Maḥmūd Efendi Medresesine ve biñ yüz on altı rebīʿu'l-āḫirinde Paşmakçı-zāde merḥūm u maġfūr (188a) es-Seyyid ʿAlī Efendi ḥażretlerinden ḥareket-i altmışlı ile Ḳāsım Pāşā Medresesine ve biñ yüz on sekiz şaʿbānında yine anlardan mūṣıla-i Süleymāniyye ile Gevher Ḫān Sulṭān Medresesine ve biñ yüz yigirmi rebīʿu'l-āḫirinde merḥūm u maġfūr Ebe-zāde Efendi ḥażretlerinden ḥareket-i mislīyye ile Istanbul'daki Vālide Sulṭān Medresesine (5) ve biñ yüz yigirmi bir recebinde yine anlardan Sulṭān Aḥmed Ḫān Medresesine ḫāmise iʿtibārı ile ḥarām ve biñ yüz yigirmi ikide Paşmakçı-zāde merḥūmuñ defʿa-i ṣāniye-i fetvālarında Medāris-i Süleymāniyye'den birine gelüp ṭarīḳ-i müderrisīni itmām eyleyüp biñ yüz yigirmi üç ramażānında İzmir mevleviyyeti ile mukāfe'l-merām buyurılup biñ yüz dört ẕü'l-ḥiccesinde maʿzūl olup ʿādetā İzmir maʿzūllerine arpalıḳ (10) olmaz iken bunlar devlet-i ʿaliyyeniñ ṭaraf-i bi-emri'ş-şerefinden manẓūr ve baʿżı mollālıḳlara taʿyīn buyurılup ve arpalıḳ virilmiş idi. Bu ḥāl üzre suyun buldurup fülk-i iḳbāli müsāʿade-i rüzgār ile yem-i āmālde cānib-i merāma ṭoġrı bād-bān-küşā-yı iclāl iken vücūduna inḥidār ʿāriż olup ḥaṣīr-pāre-i vücūdun maraż-ı ṭammile çürüdüp ifnā ve biñ yüz yigirmi yedi ẕü'l-ḥiccesinde (15) vedāʿ-ı bezm-i fenā eyledi. Hezel ü müzāḥa rübūde-dil ve çeşm ü ebrū ile mezāḳ itmege ġāyet māʾil kimesne idi. Ḳuvvet-i ẕekāsı sebebi ile elinden bir şey ḳurtulmazdı. Ḥattā şiʿr-

de daḫı eli var idi. Bu güftār-ı raʿnā zāde-i ṭabʿlarıdır.

Beyt

Yanup yaḳılmaġı taʿlīm ider birbirine ʿāşıḳ
Muḥabbet ehli ile eksik olmaz şoḥbeti şemʿiñ
Başında od yanar dāʾim şikāyetden (degil)[1] ḥālī
Yine baḳsañ dilindendir belā-yı miḥneti şemʿiñ

Laṭīfe : Mütercem-i mezkūr ile ordu ālāylarınıñ birini seyr içün biñ yüz yigirmi üç tārīḫinde bir maḥalde cemʿ olmuşıdıḳ. Ziḫām-ı nāsdan ṭarīḳ mālī ve ol ḥavālī kesret-i nāsdan ʿibāret olmuş idi. Bu ḥāl üzre āmed-şudı seyr iderken meger bir bī-çāre taḫmīnen beş altı yaşında bir küçük ḳızcaġızı seyr içün götürmüş imiş. (25) kesretden nāşi ol esnāda bir ṭarīḳ ile ġāʾib eylemiş. Binā-berīn bir münādīye bir ḳaç akça virüp nidā-i zāle-i mezkūr ve oldıġımız yerde ḳız bulan var mı diyerek mürūr itdikde mütercem-i mezkūr der-ḥāl bu beyti söyleyüp īrād-ı münāsib-i ḥāl eylemiş idi.

(183b) Beyt

Ṭurfadır hʾāheş-girān-ı ʿaṣrıñ ey dil cünbüşi
Her münādī ḳız bulan der hiç dimez oġlan bulan

F e y ż ī - i D ī g e r [2]

Nāmı Ḥasan etvārı fi'l-cümle müstaḥsen ol seyyid-i bālā-pervāz Ḳaraḥiṣār şancaġından Bazarsuyı nām ḳażādan Gebegiriş nām ḳariyyeden birūz eyleyüp pederleri daḫı oḳur yazar maḳūlesinden olmaġla bunlar da kesb-i dest-

1. Yazmada boş bırakılmış, metne matbudan alındı.
2. Matbuda 559. s.dedir. Bu şair Süleymaniye, Hamidiye, 1063'de yoktur. Metinde V. 187 b' nin kenarındadır

māye-i ʿirfān idüp ḥālince bir şāʿir-i lebīb ve vilāyetinde Ḥasan Şeyḫ Cāmiʿi dimekle ʿarīf cāmiʿde ḫaṭīb idi. ve ḫaṭīb-i mārü'ẕ-ẕikr biñ yüz yedi tārīḫinde evāʾil-i salṭanat-ı Muṣṭafā Ḫān ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrānda vefāt itmişdir. Bu güftār cümle-i āṣārındandır.[1]

P e y ż ī - i D ī g e r [2]

Nām-ı müstaḥsenleri Ḥasan'dır. Ḳuṭbü'l-aḳṭāb şeyḫ-i vālā-cenāb meşāyiḫ-i kirāmıñ bülendi Nūrī ʿAbdü'l-aḥad Efendi merḥūmdan inābet eyleyüp ʿaṣādārlıḳları (5) şerefin iktisāb itmekle serv-i gülistān ile ḳāmet-i mübāhāti hem-ser idi. Biñ altmış iki tārīḫinde Ṭoḳkapusı ḫāricindeki Ṭaḳyeci Cāmiʿi meşīḫāti ile peyveste-i nühṭāk-ı āsumān olup felekde mihr ü māha berāber olup maḥbūb-ı meşāyiḫ ve merġūb-ı enām olmaġla her kes ġiyābında ḳılıcın şalarlar idi. Li-ecli ẕālik yetmiş sekizde Ṭobḫāne'deki Ḳılıc ʿAlī Pāşā Cāmiʿindeki aḥad günü çıḳmaḳ üzre bir vaʿẓiyyeye ḥimmet (10) buyurulmuş idi ve seksen altı tārīḫinde Edirneḳapusı ḫāricinde Emīr Buḫārī Zaviyesi meşīḫatı ile ḳanāʿat eyleyüp bu ḥāl üzre o tekyede şubḥa-şumār-ı eyyām u leyāl iken biñ yüz iki şaferinde intiḳāl eyledi. Tefsīr-i Beyżavī'niñ baʿż maḥallerine Risāleleri ve Ġamze vü Dil ve Miʿrāc-nāme ve Cevāb-nāme nāmına Türkī manẓūmeleri vardır. Bunlardan ġayrı Türkī Dīvān'ı vardır. Bu güftār cümle-i āṣārlarındandır.

(15) Beyt

---

1. Yazmada metin verilmemiş.
2. Matbuda 559. s.dedir.

ʿArż itse ṣubḥ-dem yüzün ol şeh-suvārımız
Ṣaḥrā-yı ṣabr-ı ʿaşḳda ḳalmaz ḳarārımız
Nev-rūz-ı vaṣl-i maḳṣada baḫt irse Feyżiyā
Yeksān olurdı şevḳ ile leyl ü nehārımız

F e y ż ī - i D ī g e r [1]

Nāmı ʿAlī'dir. Kān-ı erbāb-ı ʿirfān olan Ḳosṭanṭıniy-ye'den nümāyān olmuşdur. ʿAṣrında cebeciler kātibi olmuş bir vücūd-ı şerīf idi. Sene biñ yüz on beş tārīḫinde in-tiḳāl eyledi. Bu güftār anındır.

(20) Beyt

Kelāmı şuʿbelendirme uzatma gel maḳāmātı
Gönül āgāze-i ḥüsni o şūḫuñ būseliksizdir

F e y ż ī - i D ī g e r [2]

Nāmı Ṣāliḥ'dir. Bu cerīde-i cedīdede ḥarf-i dāl-ı mühmelede rūz-nāmçe-i aḥvāli keşīde-i silk-i taḥrīr kılı-nan Dürrī Aḥmed Efendi'niñ nūr-ı ʿaynı mesābesinde olan aḫ-ı hem-şeri ve küçük birāderidir. Ḳırḳdan münfaṣıl olup bir medrese-i ḫārice dīde-dūz-ı (25) intiẓār iken sene biñ yüz yigirmi ṭoḳuz ḥilālinde raḥmet-i Raḥmān'a intiḳāl eyledi. Türkī ve Fārisī eşʿāra pür-iḳtidār idi. Bu beyt cümle-i āṣārlarındandır.

Beyt

(189a) اشـــك را با اه همدم كن كه كيرا تر شود
عود تر چندانكه باشد پيش بويا تر شـــود

1. Matbuda 560. s.dedir.
2. Matbuda 561. s.dedir. Bu şair Topkapı, R.1452'de yoktur.

F e y ż ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı Nāmīleri İbrāhīm'dir. Medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'den ḥażret-i Ebī Eyyūb-i Enṣārī'den nümāyān olup ve anda Cezrī Ḳāsım Pāşā Cāmi'-i şerīfiniñ imāmı ḥāfıẓ-i Kelām-ı Ḳadīm ve şeyḫü'l-ḳurā' ve 'arabiyyetde daḫı aḳrānına göre mümtāz (5) bir żāt-ı hemtādır. Meşhūr-ı her şehr ü her iḳlīm merḥūm Eyyūbī Kelīm'iñ terbiyyet-kerdesi olup Farisī'yi anlardan telemmüẕ eylemişlerdir. Vālid-i mācid-i keşīrü'l-meḥāmidimiz şeyḫü'l-islām ḥasenetü'l-eyyām Mīrzā Muṣṭafā Efendi ḥażretleri yüz on tārīḫinde def'a-i şāniyelerinde ḳāżī 'asker iken müterceme-i mezbūrı mülāzım idüp ḫaylı i'tibār ü ikrām buyurmuşlar idi. Ancaḳ القناعة كنز لا يفنى ḫazīnesinden taḥṣīl-i īrād-ı dā'imü'n-ni'met itmeleriyle ṭarīḳdan (10) birine raġbet itmeyüp kendi imāmetleriyle ḳanā'at itmişler idi. Esnā-i taḥrīr-i teẕkiremizde yine ol ḥıṭṭa-i mübārekede ders ü devrī ile evḳāt-güẕār idiler. Bu beyt anlarıñdır.

Beyt

Ol ḳadar cismim nizār olmuş ki olsam pīş-rev
Ey kemān-ebrū hedef zih-gīrdir sensiz baña

Baḫt eger devr-i revān itse maḳām-ı evcde
Dest-i kerden bestedir zencīrdir sensiz baña

/15) ve lehū luġaz

Nedir ol mürġ var per ü bāli
Yük götürmez 'acebdir aḥvāli

Uçamaz üstüḫānı egri midir
Yürümez ayaġı egerçi demir

---

1. Matbuda 591. s.dedir.

Bulıcaḳ merkebin ġarīb ḥāldır
Ṣarılır añā ol ḳayış bāldır

Dehenī bend idüp dem-i ġayre
Bu ṭarīḳ ile ʿazm ider seyre

(20) Bir luġazdır bu neydüğün söyler
Feyżī insān fikr idüp neyler

F e y ż ī - i D ī g e r [1]

Nāmı Feyżu'llāh olmaġla maḥlaṣ-ı merḳūmı iḫtiyār eylemişlerdir. Maskaṭ-ı reʾsleri Anaṭolı'da Bolı ḳaṣabasındandır. Pederleri Aḥmed Efendi ḳaṣaba-i merḳūmada yigirmi seneden mütecāviz ḫidmet-i fetvāda olup ke-żālik cedleri İbrāhīm Efendi ve anlarıñ pederi Yūsuf Efendi bi'l-cümle ḳaṣaba-i mezkūrada müftī olmuşlardır. Bu daḫı (25) anlarıñ sülālesinden olmaġla ʿilm ü maʿārife saʿy-i bīkerān eyleyüp ḳaṣaba-i merḳūmada ʿaṣrında müftī olan Ḳara Meḥmed Efendi'den ve medīne-i Ḳosṭanṭınıyye'de fāżıl-ı yegāne Şeyḫ Süleymān Efendi merḥūmdan telemmüẕ eylediklerinden ṣoñra biñ yüz otuz iki tārīḫinde (189b) medīne-i Ḳosṭanṭınıyye'de sarāy-ı hümāyūnda müceddeden binā buyurılan ders-ḫāne-i hümāyūna ve esāmī-i kütübi müştemil bir ḳaṣīde ve bir tārīḫ itmekle mukābelesinde ʿaṭāyā-yı ḫüsrevānīden şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām fażīletlü Yeñişehirli ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretlerinden müstaḳillen mülāzım ve ḳırḳ akça medreseden müneffaṣıl oldukdan ṣoñra āṣaf-ı ʿālī-şān (5) dāmād-ı şehinşāhsı cihān vezīr-i ekrem ṣadr-ı muḥterem devletlü saʿādetlü İbrāhīm Pāşā ḥaż-

1. Matbuda 563. s.dedir.

retlerine medîne-i Kostantıniyye'de Şehzâde kurbünde binâ buyurdukları medrese-i celîleye târîhi müteżammin bir kaṣîde virüp maḳbûl-i âṣafâneleri olmağla Ḥıżır-ı Manṣûr każâsına nâ'il olmuşlar idi. Türkî eş'ârı güzel iltifâta şâyân u maḥal bir bî-tekellüf bir şâ'ir-i bisyâr-güftâr idi.ve bu suḥan cümle-i güftârlarındandır.

(10) Beyt

Nâfe-i çîn-i ḫutenden bir nişândır perçemiñ
Kelle-pûş içre çü müşg-i ser nihândır perçemiñ

Başı üzre mihr-i 'âlem-tâb-ı evc-i ḥüsnünüñ
Sâye-i bâl-i hümâ-yı âsumândır perçemiñ

F e y ż î - i D î g e r [1]

Bunlarıñ daḫı nâmı Feyżu'llâh olmağla maḫlaṣ-ı merḳûmı iḫtiyâr buyurmuşlardır. Ṭarîḳ-ı 'ulemâ-yı kirâmda Edirne kâżîsı iken vedâ'-ı 'âlem-i fânî eyleyen Altı-barmaḳ-zâde (15) maḥdûm-ı mükerremleridir ki erbâb-ı güftâr miyânesinde müşârün bi'l-benân-ı'tibâr olan şu'arâdandır. Bu güftâr cümle-i âşârlarındandır.

Beyt

Şalındı dil-rübâlar gülşene âşûb-ı cân oldı
Ḳıyâmetler ḳopardı serv-ḳâmetler revân oldı

Çekilmezken kemân-ı Rüstem-i hicr-i felek şimdi
Hilâl-âsâ cebîn-i meh-veşâna ebrüvân oldı

(20) F e y ż î - i D î g e r [2]

Bunlarıñ ism-i şerîfleri Feyżu'llâh olmağla maḫlaṣ-ı

1. Matbuda 564. s.dedir.
2. Matbuda 564. s.dedir.

merḥūmı iḫtiyār itmişlerdir. Ol ẕāt-ı sütūde-ṣıfāt bu mecelle-i celīlede ḥarf-i ṣād-ı mühmelede Ṣubḥī maḥlaṣı ile raḳam-keşīde-i sütūr olan ẕāt-ı maʿārif-mūrı küttāb-ı vālā-cenābıñ faẓīlet-mendi Ṣubḥī Aḥmed Efendi'niñ maḫdūm-ı necābet-mersūmlarıdır. Taḥṣīl-i maʿārif-i fırāvān ve tehẕīb-i aḫlāḳ ve tekmīl-i ʿirfān eyleyan vücūdı bī-aḳrānlardandır. Vālid-i mācid-i (25) keşīrü'l-meḥāmidleri Ṣubḥī Aḥmed Efendi biñ yüz yigirmi bir senesi dār-ı bekāya intiḳāl eyledikleriñde anlarıñ yirine şehr-emīni rūz-nāmçecisi olup merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr Çorlılı ʿAlī pāşāñıñ ṣadāretinde kethudālarınıñ ḫidmet-i kitābetinde (190a) baʿdehū vezīr-i rūşen-żamīr ʿOṯmān Pāşā ḥażretleri defterdār iken anlarıñ mektūbcısı olup ve baʿż dīvān ḫ'āceliḳları ile şeref-yāb olmuşlardır. Müretteb Dīvān-ı belāġat-ʿunvānı ve miyān-ı şuʿarāda nām u şānı vardır. Ḳaṣāyid ü ġazeliyyāt ve tevārīḫ ü müfredātı bī-naẓīr ḫuṣūṣan meṭāliʿda olan (5) Dīvānları ʿālem-gīrdir. Bu güftār ol ẕāt-ı celīlü'l-mikdārıñ cümle-i āṯārındandır.

Ḳıtʿa

Ḫam olmaz idi fikret-i ebrūñ ile ḳaddim
Pār-ı ġamıña ṭāḳatim olsaydı tenimde
Sāġar gibi meyl ider idim laʿline yārıñ
Peymāne ḳadar ḥürmetim olsaydı benim de

ve lehū

(10) Menzil-res-i maḳṣūd olamaz nāvek-i ʿimmīd
Mānend-i kemān ḳaddi dü-tā itmege degmez

ve lehū

Gelmesün āyīne-i ḫāṭır-ı ʿuşşāḳa ġubār
Ḳıl ḳadar ʿayb degildir ḫaṭ-ı zülf-i dildār

ve lehū

Metn-i ʿaşḳı bir mufaṣṣal şerḥ ider ʿuşşāḳ-ı zār
Muḫtaṣar ḳılma muṭavveldir kitāb-ı ḥüsn-i yār

(15) ve lehū mu ʿammā be-nām-ı Ḳabā

Olunca ḳaṭre-i eşkim nümāyān çeşm-i pür-nemden
Şiderüp ʿaks-i meh-ruḫsārı rīzān oldı dīdemden

Be-nām-ı Seyfī

İki kerre yüzün gören o māh-ı ʿālem-ārānıñ
Der-i luṭfunda elbette/olurdı bendesi anıñ

Ḥarfü'l-kāf

(20) Ḥarf-i kāfa eyleyüp sevḳ-ı kelām
Eylodik bastında ḫaylī ihtimām
Anda yazdıḳ bulunan şāʿirleri
Cümlesini vaṣf idüp bir bir tamām

K ā d i r ī [1]

Nām-ı pür-ʿunvānı Seyyid ʿAbdu'r-raḥmān'dır. Ol zāt-ı nükte-dān ḳuṭb-ı dā'ire-i ʿirfān şemʿ-i ḥarem-sarāy-ı ṣıdḳ u īḳān mīr-i çeşm-i dervīşān merdüm-i dīde-i ehl-i baṣīret ve ḳurretü'l-ʿayn-ı aṣḥāb-ı ḥaḳīḳat velī-i bī-müdānī Şeyḫ ʿAbdü'l-ḳādir (25) Geylānī ḥażretleriniñ belde-i Ḳosṭanṭıniyye'de vāḳıʿ Ṭobḫāne nām maḥall-i zībāda olan āsitānelerinde seccāde-nişīn olup Şerīf Çelebi dimekle maʿrūf u şöhret-şiʿār olan zāt-ı ʿālī-miḳdārdır ki velī-i bī-iştibāh şeyḫ-i vālā-cāh Ümmī Sinān-zāde (190b) Ḥasan Efendi merḥūmuñ eyyām-ı ṭufūliyyetinden perverdesi

1. Matbuda 566. s.dedir.

olup ol ẕāt-ı kerem-mu'tāda dāmād olmuş idi. Bin yüz yigirmi üç senesi intikāl eyledi. Enfāsı şeyḫāne ve vādīsi merdāne bir merd-i 'ālī-mikdārdır. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

(5) Derd ile āvāreler derdine tīmār istemez
Ṭālib-i dīdār olanda fikr-i aġyār istemez

Ẕeyl: Ṣafāyī, tezkiresinde mütercem-i mebrūrı ẕikr ü taḥrīr itdigi maḥalde bu ilāhī anlarıñ olmak üzre şebt ü tastīr eylemiş.

Beyt

Dil odur ki dā'im ola maḫzen-i rāz-ı şuhūd
Ṭayy ide kevneyni 'arşa eyleye her dem ṣu'ūd
Virmediñse Ḥak'dan özgeye gönül ey Kādirī
'Arşa-i 'aşk içre sensin mazhar-ı 'ism-i vedūd

fe-ammā bu ġudūvv-ü isnādda ġalaṭ u sehv (10) vāki' olmuşdur. Bu ilāhī-i mestūr Rumusī Şeyḫ Aḥmed Kādirī'niñdir ki zamānında añā Giysūdār dirler imiş. Eski bir 'āşık-ı ṭarīkat-āşinādır. İlāhī-i mezkūrda Kādirī maḫlaṣı güzerān eylediginden bu Kādirī'yi o Kādirī olmak üzre şebt ü tastīr eylemiş.

K u d s ī [1]

Nām-ı nāmīleri 'Abdu'llāh'dır. Alaşehir nām diyārdan ḳudūm ve taḥṣīl-i sa'y ü 'ulūm idüp ba'dehū ṭarīk-ı tedrīse duḫūl ve yoluyla şahn müderrisi iken maḥmiyye-i

1. Bu şair sadece Ist. Üni., 206; Topkapı, H.1272; Milet, 766 ve matbu nüshada (568. s.de) bulunmaktadır. Metne matbudan alınmıştır.

Edirne'ye revān ve müsāferetle anda tertīb-i sāz-ı ülfet-i erbāb-ı ʿirfān üzre iken biñ yüz otuz senesi ramażānında terk-i fenā ve ʿazm-i bekā eyledi. Bu güftār cümle-i eşʿārındandır.

Beyt

Nakş-ı şiʿre çalışup nāmımız ey Ḳudsī
Süzen-i hāmem ile şāʿir-i zer-dūz idelim

Ḳ ı r ī m ī [1]

Nāmı Meḥmed'dir. Istanbulī'dir. Ancaḳ zümre-i dervīşāndan olup siyāḥatle Ḳırım diyārına sefer itmekle ẓurafā Ḳırīmī diyü telḳīb idüp o nām üstünden (15) bir yaġlı ḳara gibi gitmemişdi. Ṭıflī merḥūm ḳadar ser-güzeşt söyler bir ehl-i ṭabʿ u maʿrifet-perver idi. Biñ yüz yigirmi tārīḫinde intiḳāl eyledi. Egerçi eşʿārı öyle bī-hemtā degildir fe-ammā ḳuvvet-i ṭabʿiyyesi ve vāfir yād-dāşt olmaġla yine dāʾire-i ḳabūlden dūr ve ṭıbāʿ-ı selīmeden bi'l-külliye mehcūr degildir. Bu güftār cümle-i āsārlarındandır.

Beyt

(20) Dimem baña vefā ġayre cefā it
Cefā vü cevri de ey meh baña it

Muʿammā be-nām-ı Ḳāsım

Pīşānesi ve kākülī sevdāsı o māhıñ
Ṣubḥ u şebini itdi dīger-gün dil-i zārıñ

Be-nām-ı Saʿīb

Sirişkiñ seyl idüp öl var o servıñ pāyına her dem
Şemʿde mişl-i pervāne gönül pey-der-pey üftāde

1. Matbuda 568. s.dedir.

K u ṣ ū r ī [1]

(25) Nāmı ʿÖmer'dir. Esnā-yı taḥrīr-i tezkiremizde maskaṭ-ı re'si olan medīne-i ʿAyıntāb maḥkemesinde ser-i küttāb olup ʿaybsız ancaḳ bir ʾAllāh gerçi bir miḳdār serīʿu'l-infiʿāl (191a) idi fe-ammā aḳrānına göre pürkemāl idi. Edāsında ḫōş-taʿbīr ve Nābī merḥūmuñ ekṣer ġazellerine tanẓīr eylemiş bir şāʿirdir. Şāhidī'niñ her miṣraʿın taḫmīn ve Türkīsiniñ naʿt-ı ġarībesinde bir tertīb-i bihīn eylemişdir. Bu güftār cümle-i āṣārındandır.

Beyt

(5) Ne nāz buldı nihāyet ne bizde ṭarḥ-ı niyāz
İki ucun bulamaz kimse vādī-i ʿaşkın

Ḥarfü'l-kāf

Ḥarf-i kāfa eyleyüp naḳl-i kelām
Esb-i kilke itdik irḥā-yı ʿinān
Şebt idüp evṣāf-ı şānın anlarıñ
Eyledik erbābını bir bir ʿayān

K ā ş i f [2]

Ol maḥdūm-ı maʿārif-mersūm devlet-i Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābiʿ ʿaleyhi'r-raḥmeti (10) ve'l-ġufrānda naḳību'l eşrāf olan Esʿad-zāde es-Seyyid Meḥmed Saʿīd Efendi'niñ şemere-i şecere-i vücūdı es-Seyyid Meḥmed Saʿādü'd-dīn Efendi'dir ki biñ yetmiş altı senesi hilālinde şaḥn-ı pehnā-yı ʿālem-i ġuhūda vaż'-ı ḳadem eyleyüp mertebe-i sinn-i temyīze vuṣūl buldukda şeb ü rūz taḥṣīl-i kemālāt-ı

1. Matbuda 569. s.dedir.
2. Matbuda 569. s.dedir.

ʿulūm ve dil-i pür-intibāhların ṣebistān-ı bezm-i ḥarem-sarāy-ı ʿirfāna mūm eyleyüp peder-i mükerremleri küberā-yı (15) ṭarīḳdan olmaġla ʿilm ü ḥaṭṭ içün başḳa başḳa ḫāṣeler taʿyīn ve mütercem-i mezkūr ve birāderleri içün bir ḥücre-i ḫāṣ tezyīn eyleyüp bunlar daḫı ber-muḳteżā-yı ġayret terk-i ḥużūr-ı rāḥat-medār ve nāz u naʿīm-i maḥdūmiyyetlerin endāḫte-i verā-yı ṭāḳ-ı iʿtibār buyurup maʿārife kemāl-i meyl ve muḥabbetlerinden ḫāṣelerine şu rütbede ikrām iderdi idi. kim ṣeb-tā-seḥer muʿallimlerinin pīş-gāhında ṣemʿ-i firūzān gibi (20) ḳıyām ve mürāʿāt-i ḫāṭırlarında ḫidmet-i mā-lā-kelām iderler idi. El-ḥāṣıl bu vech üzre ʿilm ü maʿrifetde ʿalem ve kitābet-i ḥüsn-i ḫaṭda müşārün bi'l-benān olup müsellem oldukdan ṣoñra biñ ṭoḳsan üç tārīḫinde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi Çatalcalı ʿAlī Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-i tedrīse ʿāzim olup biñ ṭoḳsan yedi cumādā-yı ūlāsında | (25) ibtidā-i ḫāric elli ile Caʿfer Pāşā Medresesine olup ṭoḳsan ṭoḳuzda yerlerinde dāḫil iʿtibar biñ yüzde hareketle Muṣṭafā Āġā Medresesine yüz iki recebinde mūṣıla-i Ṣaḥn ile Beşiḳtaş Sinān Pāşāsına ve yüz beş ṣaferinde (191b) Ṣaḥn-ı Ṣemān'dan birine yüz altı muḥarreminde ʿAlī Pāşā-yı Cedīd'e yüz yedi rebīʿinde Ḳadırġa Limanındaki Meḥmed Pāşā'ya yüz sekiz recebinde Ḳosṭanṭıniyye'de vāḳıʿ Vālide Sulṭān Medresesine gelüp muntaẓır-ı āmāl ve ṣeb-i zindedār-ı ḥasret olup ṣubḥa-ṣumār-ı eyyām u leyāl iken biñ yüz on bir rebīʿu'l-āḫirīniñ (5) on ṭoḳuzuncı günü intiḳāl eyledi. Mevlānā-yı

mezbūr her ṭarafı maʿmūr bir maḫdūm-ı maʿārif-mūr idi. Żāt-ı vālāları maraż-ı sihre mübtelā olmağla giceler ṣubḥa degin bīdār ve ṣeb-tā-be-seḥer meclisinde maʿārif ʿadd ü şumār olunup söyledikce ekşer maʿārife müteʿallıḳ suḫan tekellüm eyler ve dāʾimā bi'ş-şāt kendilerine dekāyıḳ u ḥaḳāyıḳ söyler dimāġı tekellümde bahādır bir saʿātde bin söz söylemege ḳādir bir mahdum idi. ʿİlm ü ḫaṭdan māʿadā nāzik (10) eşʿārı ve sütūde beyānı ve Fārisī ve Türkī'de müretteb Dīvān'ı vardır. Bu güftār ol vücūd-ı ʿālī-miḳdārıñ dīvānından intiḫāb olunup taḥrīr olunan eşʿārdandır.

Ez-naʿt-ı şerīf

Āh eyledikce şuʿle-i dil kim ʿayān olur
Meşʿal-firūz-ı kāfile-i bī-dilān olur

Āh eyledikce ḳāmet-i ḫam-geştemiz bizim
Ser-pençe-i muḥabbete tīr ü kemān olur

(15) Āh eyledikce şuʿle-i gerdūn güzārımız
Dāġ-ı derūn mihr ü meh-i āsumān olur

Ġazel

Ṣafā-yı cām-ı laʿlinden ki dil mehcūr ḳalmışdır
Bu ṣaḥbā-ḫānede efsūs kim maḫmūr ḳalmışdır

Zemīn-i ḫāṭıra teşrīf-i fikr-i yāre mānīʿdir
Zücāc-ı dil ki seng-i cevr ile mekdūr ḳalmışdır

Perīşān olmadıḳ genciīne-i Cemşīd'den ancaḳ
Hemān bir laʿl-i ḫʿāb-ı şīre-i engūr ḳalmışdır

(20) Ne mümkindir terennüm-perver-i şevḳ olmaḳ ey Kāşif
Hezār-ıdil ki gül-berk-i ruḫuñdan dūr ḳalmışdır

ve lehū

Bir cūya döndi eşk-i ter-i bī-kerānımız
Gelmez kenāre dahı o serv-i revānımız

ve lehū

Ey şebnem-i ter kāse-i verd-i teri ṣoldur
Bülbüllere feyż-āver olan sāġarı ṭoldur

(25) Ey dil yine mānend-i tehī-kāse-i ṭanbūr
Nāleyle bu nüh-kāse-i mīnā-feri ṭoldur

Cām-ı dili lebrīz-i mey-i şevķ u neşāṭ it
Sāķī yine gel sāġar-ı feyż-āveri ṭoldur

Gel nāle-i bī-sūdı ķo ey bülbül-i nā-kām
Dāmāh-ı güle sīm-i sirişk-i teri ṭoldur

(192a) Kāşif dil-i sūzānı pür it fikr-i ḫaṭıyla
Ol micmer-i ʿaşķa yine ʿanberi ṭoldur

ve lehū

Mādām ki dil cūy-ṣıfat ṣāf-ter olmaz
Bāġ-ı ḥarem-i kūyına yārīñ güẕer olmaz

ve lehū

(5) O giysū kim ķarīn-i gerden-i sīmīn-i dilberdir
Nihāl-i yāsemīne beste olmuş sünbül-i terdir

ve lehū

O ẓālim kim şerāb-ı sāġar-ı naḫvetle mest olmuş
Elinden niçe yüz biñ şīşe-i ḫātır şikest olmuş

ve lehū

Şināh idüp yine vāfir bütān-ı kūy-ı ḥisār
Pür oldı dürr ile deryā-yı ḫōş-gülüvi ḥisār

(10) ʿAceb mi Göksu'ya lebrīz-i şevķ olursa gönül
Hemīşe bāde ile pür gerek sebū-yı ḥisār

K ā m ī [1]

Ol ẓāt-ı ser-āmediñ nām-ı emcedleri Meḥmed'dir. Bālā-yı küttābda ḥarf-i elfde terceme leri keşide-i silk-i

1. Matbuda 573. s.dedir.

sütur kılınan merḥūm u mebrūr Derviş İbrāhīm Gülşenī'niñ maḥdūmları olup dārü'n-naṣr ve'l-meymene şehr-i Edirne'de mehd-i vücūda pā-nihāde olmuşlardır. Taḥṣīl-i 'ilm-i firāvān ve kesb-i ma'ārif ü 'irfāndan ṣoñra biñ seksen altı tārīḫinde (15) vāki' sūr-ı hümāyūn-ı şevket-maḳrūnda erbāb-ı istiḥḳāḳ ve hüner-mendāna ṭaraf-ı şehriyārīden 'ināyet ü iḥsān buyurılan teşrīfātdan meşāyiḫ-i İslāmiyyeniñ bülendi merḥūm u maġfūr Ankaravī Meḥmed Efendi'den mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse 'āzim olup devr-i medāris-i mu'tāde iderek ḳırḳ akça medreseden ma'zūl olduḳdan ṣoñra biñ yüz bir tārīḫinde Ebū Sa'īd-zāde Feyżu'llāh Efendi merḥūmdan (20) ibtidā-i ḫāric elli ile 'Ivaż Efendi Medresesine ve biñ yüz üçde ḥareket-i ḫāric ile Nişāncı Pāşā-yı 'Atīḳ Medresesine ve biñ yüz beşde ibtidā-i dāḫil ile Behrāmiyye Medresesine ve biñ yüz yedide ḥareket-i dāḫil ile Ṭopkapuları Aḥmed Pāşā Medresesine ve biñ yüz ṭoḳuzda müsıla-i ṣaḥn ile Medīne-i Ḳosṭanṭıniyye Uzunçarşu başında vāḳı' İbrāhīm Pāşā Medresesine ve biñ yüz (25) on birde Medāris-i Ṣaḥn-i Ṣemān'dan birine ve biñ yüz on ikide ibtidā-i altmışlı ile Rüstem Pāşā Medresesine ve biñ yüz on dörtde ḥareket-i altmışlı ile Ḳāsım Pāşā'ya ve biñ yüz on altıda yerlerinde müsıla-i Süleymaniyye i'tibār/(192b) olunduḳdan ṣoñra yine ol tārīḫde Medīne-i münevvere pāyesiyle Baġdād-ı behişt-ābād ḳāżīsı olup ba'de'l-'azl medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de sākin iken Ebe-zāde 'Abdu'llāh Efendi merḥūm şeyḫ-i meşāyiḫü'l-islām ve müfti'l-enām olup buñları emānet-i fetvā ḫidmet-i şerīfe-

sinde istiḫdām ve zamān-ı şerīflerinde Şām-ı şerīf pāyesi ile (5) ikrām buyurılup ba'dehū Ġalaṭa kāżīsı olup ba'dehu Mıṣr-ı Kāhire ḳāżīsı olmuşlar idi. Bunā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ol manṣıb-ı celīlden ma'zūl idiler. Ḥaḳḳa ki mevlānā-yı merḳūm ḥarīr-bāf-ı kālā-yı ma'ārif ü 'ulūm olup elsine-i ġelāşede pāk-güftāra iḳtidār-ı tām ile aḳrānından fāyıḳ ve nādire-i rūzgārdan olan mecmū'alardan 'add olunmaġa lāyıḳdır. Ẓarīf ü nükte-dān pür-fāżıl pür-'irfāndır. (10) Eş'ār u ebyātı hünerverānıñ mecmū'alarında bi'l-cümle mestūr ve elsine-i ẓurafāda ebyāt-ı pür-nikātı ser-cümle meẕkūrdur. Ancaḳ bu mecelle-i celīleye teşrīf içün āşārından bu bir ḳaç güftārı taḥrīr olundı.

Maṭla'

Ayırdı senden anı ey ḳaşı yā şaşt-ı zih-girīñ
Gider ammā ki ḥasretle gözi ardındadır tīrīñ

ve lehū

(15) Süzüp mestāne çeşmin virdi müjgāna yine ruḫṣat
Yeleklendirdi tīr-i ġamze-i ḫūn-rīzin ol āfet

ve lehū

Kuḥl-i çeşminden emīn olma amān ey dil-i zār
Göz ḳarardup ṣunar 'uşşāḳına bir gün dildār

Ġazel

Olma sihām-ı deşt-i ḳażādan emīn amān
Tīr āşikāre gelmededir der kemīn kemān

(20) La'l-i lebinde ẓāhir olup nev-demīde ḫaṭ
Didim ḥuceste bād-ı nigīn-i zemīn zamān

Başlıñçün itme va'de-i teşrīfiñe müsāmeḥa
Ey cevr-pīşe oldı dürūġa yemīn yaman

Eksik degil rakīb çü vāv-ı şemāniye
Olsun gerekse dilber dürr-i şemīn şemān

Şi'riñ müvaşşaḥ eyle ṣanāyi'le Kāmiyā
İster edā-yı tāze ve hem nev-zemīn zamān

K ā m ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı vālāları Yaḥyā'dır. Belde-i Kayseriyye'de mütevellid olup ol diyārıñ (25) 'ulemāsından bir miḳdār telemmüẕ eylediklerinden ṣoñra dārü'l-mülk-i Ḳosṭanṭıniyye'ya 'azm ü şitāb ve ol belde-i ṭayyibede vālid-i mācid-i keşīrü'l-meḥāmidimiz şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām fużalā-yı ūlu'l-ḳadriñ bülendi faźīletlü dīnāyetlü Mirzā Muṣṭafā Efendi ḥaźretleri (193a) bāb-ı sa'ādetine intisāb idüp anlardan daḫı telemmüẕ ve istifāde ve oldukları menāṣıbıñ ekserinde anlarla bile ḥāżır u āmāde ve ḫidmet-i şerīfleri ile kesb-i şeref ve def'a-i ūlā ḳāżi'askerlikлerinde teẕkireci ve def'a-i sāliseлerinde şer'iyyāt ḫidmetinde ve zamān-ı ṣadāret-i fetvālarında Diyārbekir ḳażāsından (5) ma'zūl bulunup emānet-i fetvā ḫidmetlerinde olmuş idi. Mütercem-i meẕkūr peder-i muḥteremimizden iḫrāz-ı şeref-i mülāzemet eyleyüp devr-i medāris-i mu'tāde iderek ḳırḳ akça medreseden ma'zūl olduḳdan ṣoñra biñ yüz yigirmi yedi rebī'u'l-evvelinde şeyḫü'l-islām es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi'den ibtidā-i ḫāric elli ile Lutfī Beg Medresesine olup bin yüz on ẕü'l-ka'desinde yine anlardan ḥareket-i ḫāric ile (10) Merdümiyye Medresesine ve ol medresede altı buçuḳ sene mekṣden ṣoñra yüz on altı rebī'in-

1. Matbuda 575. s.dedir.

de şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid ʿAlī Efendi merḥūmdan ibtidā-i dāḫil elli ile Ebī Eyyūb-i Enṣārī'de Ferhād Pāşā Medresesine ve biñ yüz sekiz şaferinde ḥareket-i dāḫil ile Cedīde-i Feyżiyye Medresesine ve biñ yüz yigirmi şaferinde mūṣıla-i şaḥn ile Piyāle Pāşā'ya ve biñ yüz yigirmi iki recebinde ol medresede (15) Ṣaḥn-ı Ṣemān'dan birine ve biñ yüz yigirmi üç recebinde ibtidā-i altmışlı ile Sinān Pāşā Sulṭānı Medresesine ve biñ yüz yigirmi dört cumādā-yı ūlāsında | yerinde ḥareket-i altmışlı iʿtibār olunup biñ yüz yigirmi dört şevvālinde Diyārbekir ḳāżısı olup andan daḫı maʿzūl iken biñ yüz yigirmi sekiz rebīʿu'l-āḫiriniñ yigirmi sekizinci güni dār-ı bekāya irtiḥāl (20) eyledi. Mevlānā-yı mezbūr cihet-i ʿilmiyyesi maʿmūr ḥayṣiyyetlü bir pīr-i vaḳūr idi. Ekşer evḳātı ders ile güzār idüp perhīz-kār fikrī çoḳ ḫarcı az ʿāḳıbet-endīş bir merd-i rūzgār olup eṭvārı şeyḫāne ve reftārı bābāyāne idi. Egerçi eşʿārı öyle pür-ṭumṭurāḳ ve bī-miṣāl ve şuʿarā-yı zamāneniñ güftārı gibi libās-ı āteşīn ve māʾnī-i ābdār ile öyle ʿālü'l-ʿāl ve müydeylem gibi ḫayāl-ender-ḫayāl degildir fe-ammā yine vādī-i ḳudemā üzre nem-gīn ve selāsetle ṭarḥ olunmuş yek edā-yı şīrīndir. ʿAṣr-ı Sulṭān Mehmed Ḫān-ı Rābiʿ ʿaleyhi'r raḥmeti ve'l-ġufrānda āb-ı rū-yı vüzerā-i kirām ve ol ʿaṣr-ı şerīfiñ żurafāsına bāb-ı saʿādetleri meʾvā vü maḳām olan Muṣāḥib (193b) Muṣṭafā Pāşā yessirihullāhu fi'l-cenneti mā-yeşā ḥażretleriniñ ḳapudānlıklarında müterceme-i meẕkūr vālid-i mācidimiz faẓīletlü Mirzā Muṣṭafā

Efendi ḥażretleriniñ sevḳ u terbiyyesiyle donanma-yı hümāyūnda ordu ḳāżīsı olup ol vezīr-i deryā-nevālle revān ve andan daḫı muḳaddem vezīr-i mūmā ileyh ḥażretleri Edirne'de rikāb-ı hümāyūnda iken (5) yine vālid-i mācidimiz ḥażretleriniñ terbiyye-i şerīfleriyle ol bāb-ı sa'ādete tereddüd ü duḫūl ve ol āṣaf-ı bī-naẓīriñ himmetleriyle ḳatı çoḳ emāniyyesine vuṣūl eylemişler idi. Ol ẕāt-ı melekiyyü'ṣ-ṣıfātıñ erbāb-ı ma'ārife ve aṣḥāb-ı ṭab'a ni'meti mebẕūl olup ḫāṣṣaten şu'arā-yı kirāmdan ve ẓurafā-yı vācibü'l-iḥtirāmdan ḳayın atamız merḥūm u maġfūr Rāmī Pāşā ḥażretleri gibi ve ser-tāc-ı şu'arā-yı ḫıṭṭa-i Rūm olan melikü'ş-şu'arā (10) Nābī Efendi merḥūm gibi ve İsḥaḳ Ḫ'ācesi Aḥmed Efendi gibi ve Mühürdār 'Abdu'llāh Āġā ve Rüşdī Efendi ve ṣāḥib-i dīvān şeyḫ-i Mevlevīyyān Neşāṭī merḥūm gibi ve Nā'ilī Çelebi gibi ve ḫitām-ı devletlerine ḳarīb merḥūm u maġfūrun leh 'Ārif Efendi gibi ve bunuñ emṣāli bī-'aded ü iḥṣā gürūh-ı ẓurafā cem' oldıġı maḥaller mütercem-i mezkūr vaḳt ü şāna ve zemīn ü zamāne göre nice ḳaṣāyid ve nice müẕeyyel ġazeller ve nice rübā'ī (15) ve niçe müfredler ve niçe meṭāli' ve niçe elfāẓ ve ḥall ü feth ṣu'ūbetlü olan niçe mu'ammālar eyleyüp ol maḥalde ol āsitānede bir söz ile biñ merām 'arż olunur ve 'arż-ı ḥāle münāsib ü şāyān olur suḫan ile erbāb-ı ṭab'ın kām ü mes'ūli iḥsān olunmaġın herkes bi-ḳadri'l-vüs'-i vālā-mekān 'arż-ı kālā-yı imkān ve dā'ire-i 'aliyyelerine müteredḍid olan ehl-i dilin destlerinde nümāyān olan varaḳ-pāreler (20) bi'l-cümle

maʿārife müteʿallik olup ol dāʾireniñ enderūnı bi'l-cümle bu ḥāl üzre olup baʿdehū ber-muḳtezā-yı rūzgār ol dāʾire perīşān ü tār-mār olup bu zikr olunan erbāb-ı ʿirfānıñ her biri bir semtde ḳalmagla sene biñ yüz on beş tārīḫine gelince merḥūm u merḳūm eşʿārda bi'l-külliye izhār-ı ferāg ve ol demleri yād itdikce sīne-i pür-dāgın dāg-berdīl eylerdi. Baʿdehū biñ yüz on beş tārīḫinden soñra devlet ü iḳbāl ve saʿādet ü iclālle ḫalīfe-i eyyām pādişāh-ı islām ẓillu'llāhı te'ālā ʿalā mufārıku'l-enām mülk-i maʿārif-i ʿārif sulṭān-ı taḫt-gāh-ı ʿavārif

Li-münşiʾihī

Şehleriñ pādişāh-ı mümtāzı
(194a) Yaʿni Sulṭān ʿAḥmed-i Gāzī

ḥażretleri rūh-ı ʿālem ve ḫalīfe-i ekrem olup taḫt u baḫt-ı müşerref-i meyāmin-iḳbālleri ve rubʿ-ı meskūn-ı müteşerrif-i meymenet ü iclālleri olup ʿālem-i vaḳt-i şerīflerinde tāze ḥayāt bulup yümn-i zuhūrları ile maʿārif ü ʿirfān bi'l-cümle sārī-i beden-i kāʾināt oldukda (5) ke'l-evvel ṭālīʿ-i erbāb-ı ʿirfān küşāyiş bulup etrāf u eknāf erbāb-ı maʿārifle māl-ā-māl ve eskiden peygūle-i nisyānda ḳalan gürūh-ı ehl-i ʿirfān güyā yeniden ḥayāt-ı tāze bulup bender-gāh-ı hünerde yer yer izhār-ı kumāş-ı ʿilm ü kemāl eylediklerinde bunlar daḫı pīrāne-ser baʿż güftār ile āzmāyiş-i ṭabʿ-ı ālī-mikdār iderlerdi. Fe-ammā felek-i nā-müsāʿidden ezelī erbāb-ı ʿirfān sūd-mend (10) olmayup merāma irecek vaḳtde rū-gerdān oldıgından bī-çāre henüz kālā-yı maʿrifeti revāc bulacak günlerde kāse-i

ʿÖmrleri lebrīz ü ser-şār olup rū-yı ḫāke rīzān ve naḥcīr-i ḥayātı pençe-i şīr-i ecele giriftār olup üftān u ġalṭān olmaġla nā-kāmıñ murādı üzre kāmı ḥuṣūl-peẕīr olmadın intiḳāl ve sene biñ yüz yigirmi sekiz rebīʿu'l-āḫirinde irtiḥāl eyledi. Derdmend (15) eger bu eyyām-ı saʿādet-fercāmda ḳarīn-i ḥayāt olaydı hezār iltifāta maẓhar ve ṭarīḳında merāmı üzre kām-āver olurdı. Ḫuṣūṣan bu mecelle-i celīlemiziñ tertīb ü tebvībi maḥaller ki ʿālem bir āṣaf-ı ʿālī-şānıñ kerem ü iḥsānı ile sīrāb-ı niʿam-ı firāvān ve erbāb-ı ʿirfān bi-ḳadri'l-ḥiṣaṣ dest-i inʿām-ı bī-bahāne ve himmet-i āṣafānelerinden sīr ü reyyān olup (20) kām-revā ve dāmān-ı emānīsine dest-resīde-i telāfī-i māmeżā olıcaḳ hengāmda nā-kām bu günleri görmeyüp şām-ı ārzūsı falaḳ-ı ṣubḥ-ı ṭāliʿa yaḳın ve bu ḥarmen-i iḥsān-ı firāvān-ı bī-imtiḥāndan dāne-çīn olamadı.

Li-münşiʾihī

Ḥayf o maḳām-ı cihān kim şād u ḫandān olmadı
Dāne-çīn-i ḥarmen-i maḳṣūd-ı devrān olmadı

El-ḥāṣıl ehl-i ʿilm ü vaḳūr bir ẕāt-ı maʿārif-mevfūr idi. Elsine-i şelāsede güftāra ḳādir (25) ve vādī-i ḳudemā üzre maẕmūn-perver bir şāʿir idi. Bu güftār ol şāʿir-i faẓīlet-medārıñ ferāġı maḥalleri evāḫir-i ḥālinde söyledikleri maḳāldendir.

Manẓūme

(194b) Nola dur olduḳ ise dīdeden genc-i nihānız biz
Anıñçün sāḥa-i ʿālemde bī-nām ü nişānız biz

Cihānıñ yāl ü bāl-i nakşına maġrūr olan cāhil
Göze almaz bizi ammā ki ḳuḥl-i Iṣfahānız biz

Ḥas u ḫāşāk ile ālūde olduḳ ṣūretā ammā
Der-i ḥikmetle pür-maʿnīde baḥr-i bī-kerānız biz

Bülend-pervāz-ı ṭabʿ-ı şāhbāza olmadı menzil
Hevā-yı maʿrifetde bir hümā-yı lā-mekānız biz

(5) Neler resm eylemişdir dilde ressām-ı ḫayāl ammā
Ḥarīdār-ı hüner yoḳ şimdilik kef-ber-dehānız biz

Meded-kārā Ḫudāyā çāre-sāz-ı feyż-i luṭfuñdan
Ümīd-i devlet ü iḳbāl ider leb-teşnagānız biz

Olaydıḳ behre-yāb-ı devlet-i şāh-ı cihān Kāmī
Revāyidi diseydik her cihetden kāmrānız biz

ve lehū Ḳıṭʿa

Zāl-i dehriñ būrūc-ı eflāke
Düzdügi ṭōbdur bu şems ü ḳaner
(10) Bozmaġiçün nizām-ı eflāki
Birin aḫşām atar birin seḥer

ve ḳudemā-yı şuʿarādan Ḳabūlī merḥūmuñ zamānında maḳbūl olan bu ġazelini bu güne taḫmīs eylemişdir.

Taḫmīs

Hümā-yı evc-i ʿizzet-veş vaḳūr ol lāneden çıḳma
Semender gibi her giz ṣadr-ı āteşdāneden çıḳma
Çeküp bihbūda ġayret-āşinā bīgāneden çıḳma
Şitāb idüp şitāda rıḥlet itme ḫāneden çıḳma
(15) Żiyā-baḫş ol otur āteş gibi kāşāneden çıḳma

Revā görme meẕellet ṭıfl-ı ʿarżı beşşe mādder-veş
Vefā yoḳdur velī ʿālem görinür hep birāder-veş
Urınup tāc-ı istiġnā otur sulṭān-ı dāver-veş
Ayaġ üzre gelüp meclis-be-meclis gezme sāġar-veş
Yeriñ ḫum gibi bekle küşe-i vīrāneden çıḳma

Ḥaḳīḳī āşināsın zā'il olma ẓarf-ı ḫāṭırdan
Vefā resmi müsellemdir sañā Ḥallāḳ u Fāṭır'dan
(20) ʿAceb çāpük kişisin ḫālet-i żarrāda şāṭırdan
Dil-i vīrānı tenhā ḳoma ve dūr olma ḫāṭırdan

Sen ey ġam gīzli bir gencīnesin vīrāneden çıkma

Kişiniñ rızk-ı maḳsūmı kesilmez āb-ı deryā-veş
Müfīd olmaz bu fikriñ ḳa'rı yoḳdur çāh-ı Ġayyā-veş
Zen-i dünyā taṣarruf olunur mı olsa Reṭkā-veş
Ḳanaat bük küşe-i kāf-ı ḳanā'at bekle 'anḳā-veş
Şikārıñ pāyına gelsün dirisen lāneden çıkma

(25) Çihān bir pā-yı rıḥlet Kāmiyā bir ḫōş nigāh eyle
Ser-a-ser ḫ'āb-ı ġaflet tābıñı gel intibāh eyle
Tecerrüd iḫtiyār itkendini 'ālemde şāh eyle
Ḳabūlī pādişāh olmaḳ dilersen terk-i cāh eyle
Ḳanā'at şālına gir vaż'-ı dervīşāneden çıkma

(195a) K ā z ı m [1]

Ol şā'ir-i hünerver kān-ı 'irfān olan medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'den Ebī Eyyūb-i Enṣārī 'aleyhi'r-raḥmeti'l-bārī ḫıṭṭa-i şerīfinden nümāyān olmaġla beyne'l-aḳrān Kāẓım-ı Eyyūbī diyü şöhre-i cihān idi. Nīk-nefs u ḥalīm bir ṣāḥib-i ẕihn-i müstaḳīm olup her bār kaẓm-ı ġayż ve isticlāb-ı feyż ider bir ẕāt idi. Bu güftār-ı vehbiyyü'l-maẓmūn (5) ol dürre-i gerdūnuñ bu meccelle-i celīlede ḥarf-i vāv'da Vāḥib maḥlaṣı ile keşīde-i silk-i sütūr olan Sun'u'llāh Efendi-zāde Vāḥib Çelebi ile 'ale'l-iştirāḳ söyledikleri ġazeldendir.

Ġazel

Dil o bütüñ ki zaḫm-ḫār-ı tīz nāzişidir
Feżā-yı sīne nişān-gāh-ı āzmāyişidir

Misāl-i ġonca-ter olma leb-küşā ġayre
İden esīr-i ḳafes bu hezārı nālişidir

Bu güne nev-be-nev naẓm-ı tāze ey Kāẓım
Cenāb-ı Vāḥib-i tīz-ṭab'ıñ āzmāyişidir

1. Matbuda 53l. s.dedir.

K ā m i l [1]

Bu mecelle-i celīlede ḥarf-i ʿayn-ı mühmelede ʿĀrifī maḥlaṣı ile keşide-i silk-i taḥrīr olan İshak-zāde Mehmed Efendi'niñ nūr-ı dīdeleri Mehmed Kāmil Çelebi'dir ki eben ʿan ced ḫānedān-ı maʿārif ü kemālden bir zat-ı hünermend olup maʿrifet ü kemāl bi'l-irṣ kendüye inbikāl eyleyen erbāb-ı makāldendir. Fe-ammā tālīʿ-i meymūnı yāver olmadığından nīl-i (15) emānīsine vuṣūlden mukaddem pederleri intikāl ve terākim ü duyūn-ı keşīre ile perīşān-ḥāl oldığına binā'en każāya rıżā-dīde olup Rūmilī kalemlinde bir kaç mansıba kāżī ve ol vechile kūt-ı lā-yemūt-ı taʿayyüşe rāżī olmuşlar idi. Ebnā-yı cinsine göre ḫaylı maʿrifetli maʿārif-şinās bir merd-i nāzik-reftār ve Fārisī ve Türkī eşʿāra pür-iktidārdır. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

(20) Ġazel

ʿAceb bu fülk-i belā-keş kenāra düşmez mi
Yem-i emelde ḳalur bir diyāra düşmez mi

Nişān-ı sūm-i semendin iden temāşā hīç
Ġubār-ı dergeh-i devlet-medāra düşmez mi

Nedir bu cūşişiñ ey eşk-i çeşm-i hūn-ālūd
O mihr-i ḥüsne koya bir nezāre düşmez mi

Gören o ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı āliñ ey perī-sīmā
Hevā-yı seyr-i gül ü sebzezāra düşmez mi

(25) Görürse Kāmil eger nāle-i seḥer-ḫīzim
Nezār-şerm ile sad- iʿtizāre düşmez mi

Rübāʿī

---

1. Matbuda 582. s.dedir.

Fikr-i ser-i zülfüñle perīşān olamam
Her āteş-i ruḫsār ile sūzān olamam
(195b) Olsam da eger ġarīḳ-i baḥr-i ekdār
Minnet-keş-i dest-i pest-i nādān olamam

ve lehū

Dā'imā zülfüñ ḫayālī dīde-i ḫūn-ābda
Gūyiyā bir sünbül-i terdir miyān-ı ābda

ve lehū

بده بیاله ی با عرق مرا ساقی که وقت یاسمن وفصل ارکوان امد (5)

K ā n ī [1]

Kān-ı 'irfān olan Kostanṭıniyye'den Üsküdār nām maḥall-i zībādan ẓāhir ü āşikār ve beyne'l-küttāb Kānī Muṣṭafā Efendi diyü şöhret-şi'ār olup ol zümre-i celīlede küçük rūznāme ve tezkirecilik ḫidmetiyle şeref-yāb olmuş bir merd-i rūzgār idi. Sene biñ yüz dört ẕü'l-ḳa'desinde (10) merḥale-i dünyādan güẕār eyledi. Bu güftār ol ẕātıñ cümle-i āṯārındandır.

Beyt

'Uşşāḳa 'aceb bir dem-i ḫurrem bulunur mı
Üftāde-i çāh-ı ġama merḥem bulunur mı

K ā t ı b [2]

Bunların da nāmı Muṣṭafā'dır. Maḥrūsa-i Burusa'dan olup medīne-i merḳūmada Ḥaremeynü'ş-şerīfeyn evḳāf-ı şerīfi kitābeti ḫidmetinde olduḳlarından maḥlaṣ-ı merḳūmı

1. Matbuda 583. s.dedir.
2. Matbuda 584. s.dedir.

(15) iḫtiyār itmişlerdir. Güftārı kitābet olunmağa sezā bir şā'ir-i nāzik-edādır. Sene biñ yüz on üç tārīḫinde fevt oldı. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

Öldürsem ḥasret-i zülfi ile Kātib o leylīniñ
Biten tā ḥaşre dek ḫak-i mezārım üzre sünbüldür

K e b ū t e r ī [1]

Ol şāhbāz-ı evc-i belāğatiñ ve ol bülbül-i ḫōş-leh-ce-i gülistān-ı feṣāḥatiñ (20) nām-ı nāmī ve ism-i kirā-mīleri Meḥmed'dir. Ḳumrī-i Yūsufistān-ı melāḥat ve ṭūṭī-i şekker-hāy-ı mıṣr-ı ma'rifet olan vücūd-ı bihbūdları her māder terbiyyesinden doğan etfāl-i küncişk misālī henüz nā-resīde iken hezār şāhīn-i bülend-pervāz-ı 'irfān ile pençeleşüp cidāl itdikce ġālib ve ol şehriñ enderūnuna ṣādirīn ve vāridīn yekrūze hevāsıyla me'lūf oldukları-nda hezār dil ü cān ile (25) etribe-i kīmyā-eserine rāğıb ol-dukları āşiyāne-i 'irfān maḳarr-ı dānişverān medīne-i dil-pezīr şehr-i cennet-naẓīr olan Ḳosṭanṭıniyye'den olup ol medīnede Maḥmūdpāşā ḳurbünde Acımüslūḳ semtinde neşv ü nemā ve 'ālem-i ṣıġarından beri (196a) vādi-i ma'rifete bi't-ṭab' mā'il olmalarıyla ol cānibe selīḳaların āb-ı revān gibi icrā itmegin būstān-ı ḫayālde nihāl-i ḳābiliy-yetleri nev-be-nev kesb-i kemāl ve Muṣāḥib Muṣṭafā Pāşā'nıñ ḫidmet-i şerīfelerinde terbiyyet-kerde-i āğūş-ı iḳbāl olup aḳrān u emṣālinden kendiler bile ol ḥarem-i ḳābiliy-yetde terbiyyet-kerde olup (5) resīde-i sinn-i temyīz olan

1. Matbuda 584. s.dedir.

ʿacemī çaylaḳlar ḥavż-ı ser-şār-ı kemālden ördek ḳadar feyż-mend olamayup dāstān-ı maʿārif ẕikr ü yād oldıġı maḥallerde ḳaz gibi ṣorutdukca bu teẕerv-i kühsār-ı mültefitü'l-eşcār-ı ʿirfān süglünler gibi ol meydān-ı hünere süzilüp o vādilere ṭāvus-ı cünbān-āsā ḥırāmān olur idi. Bu büstān-ı leṭāfet ṣoḥbet-i yārāniñ her kebk-i reftārı (10) mürg-i şikeste-bāl cevelān olmıġı vādilere bu çāyükrev-i evc-i ẕekā ḥamāme-i tīz-pervāz-āsā kendin miyān-ı muḥabbete atmaca bir cünbüş peydā eyleyüp der-ḥāl ol ṣoḥbete dāʾir ṣadede münāsib bir niçe pervāz ve cenāḥsyn-i nāṭıḳa ve feṭāretin ol pervāza bāz idüp encümen-i yārāna revnaḳ-ı tām ve ṣımāḥ-ı taḥsīni secʿ-i mevzūn ile lebrīz-i ḥüsn-i mā-lā-kelām eyler bir şāʿir-i māhir idi.(15) Li-ecli ġālik veẕīr-i sābıḳu'ẕ-ẕikr Muṣāḥib Muṣṭafā Pāşā merḥūmuñ mülṭefit-i iltifātları ve nice zamān müstaḥdim-i ḫidmet-i keşīrü'l-berekātları olup baʿdehū ḳayın atamız mecmūʿa-i ʿirfān ser-tāc-i cümle-i dānişverān merḥūm u maġfūr Rāmī Meḥmed Pāşā ḥażretleriniñ zamān-ı riyāsetlerinde ḫidmet-i kitābetlerinde olmuşlar idi. Ġāyet nāzik ve maḥcūb bir ẕāt-ı ḫālī ʿani'l-ʿuyūb olmaġla merḥūm u mebrūruñ (20) yanında evżāʿ u eṭvārı pesendīde vü merġūb idi. Ol āsitānede şāʿir bāl-küşā-yı evc-i intisāb olanlardan niçemiz geldikleri ol dāʾire-i müsteṭābda der-āmed ve intifāʿa dāʾir baʿż şayda düçār oldukca ol maḥcūre ḳara ḳuş gibi nāzil olup nice bī-edebāne vażʿ idüp taġyīr-i eṭvār itdikce buʿaḳıbet endīş-i rūzgārıñ farażā ol ḳare çaḳırı (25) çeḳerse de ṣabr eyleyüp yine dāʾire-i edebden

bir ḫaṭve pā-nihāde-i iʿtibār olmayup iẓhār-ı ḳanāʿatle cādde-i ṭarīḳ-ı ġināʾyı ḳalbde reftār eyledigînden merḥūm u mebrūr iẓhār-ı ḫaṭṭ-ı ʿaẓīm eyleyüp riʿāyet-i ḫāṭırında beẕl-i maḳdūr (196b) buyururlar idi. Mütercem-i meẕkūr daḫı pāşā-yı celīlü'l-ḳadr-i kerem-mevfūruñ bu rütbede ḳarīn-i iltifātları olup böyle manẓūrı iken yine riʿāyet-i ādāb ve kemāl-i ḥicābından her bār ṣıklet-i bī-enbāz itmekden kemāl-i iḥtirāzından nāşīnice günler geçerdi kim ḳarabatak gibi ġāʾib olup nā-būd u nā-peydā olur görünmez (5) veʿanḳā gibi cismi nā-mevcūd olup ḳanḳı āşiyānede ḳarār itdiği bilinmez idi. Merḥūm u mebrūr ise ṣoḥbetine firīfte eldıġından maḥsūs ādemler taʿyīn eyleyüp taḥṣīl ve elbette/yine nerelerde ḳaldıñ diyü teftīş geldikde eyleyüp ḥāline göre bir vāfir ikrām ve tebcīl buyururlar idi. Muḥaṣṣıl zamānında ḳatı çoḳ kibāra hem-dem ve ol gürūh-ı muḥteremiñ nice meclis-i ḫāṣü'l-ḫāṣlarına maḥrem olan ālüfte gürūhundan bir merd-i ḫōş-ṣoḥbet ve nāzik-sīret idi kim seyr ü sülūk mevsimlerinde ṣehr-i Ḳosṭanṭıniyye'de kerrākesin ḳartal ḳanadı idüp gāh Üsküdār cānibine Ṭoyġar Tepesi taʿbīr olunan mecmaʿ-ı ẓurafāya ʿazīmet idüp bir ḳırlanḳıç piyādeye süvār olup ṣitābān ve gāh ḳuzġuncuḳ semtlerine ʿaṭf-ı ʿinān ve gāh semt-i Kāġıdḫāne'ye cūlar gibi revān olup ol ṭaraflarda güzerān itdikce erbāb-ı ʿayş ü nūş (15) ẕikr-i vaṣfın naḳl-i meclis eyleyüp Kebūter Çelebi geliyor diyü iẓhār-ı sürūr idüp teşrīfine çeşm ü gūş olurlar idi. Şöyle bir ehl-i dil ṣāḥib-ṭabīʿat ḫōş-ṣoḥbet bir ehl-i maʿrifet idi. Şimdiki

ḥālde kendiniñ efkārınıñ baḥri pür-cūş-ı ḫurūş olup sefīne-i merāmına bir sāḥil ve bīhūde pervāzın ve kendüye bir fā'ide ve ṭā'il olmadığından bī-çāre deryā-yı ḥayrete ṭalup martı gibi bir kūt-ı lā-yemūt (20) tedārikinde ʿāsiz ü zār ve mürūr u güzerān eyleyen meclislerde arada ḳalup böyle ser-gerdān oldığına baḫt-ı şūmına levm ü melāmetle evḳāt-güzār olmaḳdadır. Egerçi herm ü pīrī ile evvelki gibi pervāz itmeyüp cevlāndan ḳalmışdır ve mübārize-i güftārda ḫaṣm ile pençeleşmek ḳaydında olmayup seyfi ḳarābe-i ihmāl ü sukūta ṣalmışdır fe-ammā mürg-i dil-i çālāki fi'l-aṣl deşt-i ʿirfāniñ eşīrlerinden olmağla (25) sunḳur ulusı meḳūlesi olup yine bi'l-cümle meḳbūl-i enām ve binā-yı ʿālī-nebnā-yı suḫanda bālā-nişīn-i ṭaḳçe-i iḥtirāmdır. Aşlında olan leṭā'ifi ḫōd elsine-i nāsda mezkūr mezāmīn-i sābıḳları ṣudūr-ı erbāb-ı hünerde bi'ş-külliye mersūm u meşṭūrdur. (197a) Fenn-i suḫanda aşlında māyedār olmağla cünbüş ü reftārından ḳalmadı ise bir menişe-i güftārdan ḳalmayup beyne'ş-şurafā pür-i'tibār bir şā'ir-i nāzik-güftārdır. Bu eşʿār anlarıñdır.

Rübā'ī

Cānā sāña iẓhār-ı melāl eylemedim
Bir kimseyi hīç vāḳıf-ı ḥāl eylemedim
(5) Sevdim seni bir kerre viṣāliñ dilden
Āğūş-ı ḫayālimde ḫayāl eylemedim

ve lehū

İtmez bize ol şūḫ-ı sitem-pīşe nigāh
Ḥāl-i dilimiz olmadı gitdikce tebāh
Yoḳ bār-ı ġamı çekmege ṭāḳatimiz
Lā ḥavle ve lā ḳuvvete illā billāh

K e l i m [1]

İsmi Mūsā olmağla maḫlaṣ-ı merḳūma iḳtirā itmişlerdir Ol ẕāt-ı sütūde-(10)ṣıfāt terbiyyet-kerde-i ḥacr-i dāye-i kemāl olan meḫādīm-i celāletü'l-menāḳıbdan bir ġonca-i ser-sebz-i gülistān-ı şerāfet ve ḥaseb-i seyyid-i ṣaḥīḥü'n-nesebdir ki māderleri ṭarafından neseb-i Ḥüseynī nisbetleri ḳuṭbü'l-aḳṭāb şeyḫ-i ʿālī-cenāb velī-i muḥterem ġavṯ-i aʿẓam ecille-i evliyānıñ bülendi Üsküdārī Hüdāyī Maḥmūd Efendi ḥaẓretlerine müntehī ve peder-i buzurg vārları sābıḳan maḳbaḫ-ı ʿāmire emīni olan merḥūm Aḥmed Efendi olmağla o ṭarafdan dahı vücūd-ı ʿālī-ḳadrleri ḥasebe müntemīdir. Ol ẕāt-ı ʿālī-ḳadr sene biñ yüz yigirmi tārīḫinde merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ ercümendi Ebe-zāde ʿAbdu'llāh Efendi'niñ defʿa-i evūlāḳ fetvālarında ḫāyiz-i şeref-i mülāzemet olup devr-i medāris-i mu'tāde iderek ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl oldukdan soñra biñ yüz otuz üç ṣaʿbānında (20) şeyḫü'l-islām müfti'l-enām meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ ercümendi Faẓīletlü Yeñişehirli ʿAbdu'llāh Efendi ḥaẓretlerinden bā-imtiḥān ibtidā-i ḫāric elli ile Revānī Medresesiyle ber-murād ve eşnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ol medresede ḥareket-i muʿtāde eylemişler idi. Erbāb-ı ṭabʿıñ bülenlerinden ve şuʿarā-yı kirāmıñ dil-pesendlerinden ehl-i dil ṣāḥib-ṭabīʿat bir maḥdūm-ı ḫōş-ṣoḥbet olup Fārisī ve Türkī murād üzre güftāra ḳādir bir pāk şāʿirdir. Bu eşʿār cümle-i āṯārındandır.

1. Matbuda 588. s.dedir.

Ġazel

La'liñ tebessüm eyledi keyf-i şerāb ile
Ġūyā açıldı ġonca-i ter āftāb ile

(197b) Bak çeşm-i hūn-feşānıma gör sūziş-i dili
Ḫōşdur ṣafā-yı sāġar ṣahbā-yı gül-āb ile

Eyler dırāz seyr-i çemen naḫl-i 'ömrüni
Bir serv-ḳāmet ola yanıñca dōlāb ile

Kıl/sürmeden añā seng-i fesān müdām
Tīġ-i siyeh-tāb-ı müjeñ dilber āb ile

Cām-ı şerāb üzre ḥabāb olmuş āşikār
Ṭarf-ı lebinde ṣanma o dildāriñ āb ile

(5) Rāz-ı muḥabbetiñ budur ādābı kim Kelīm
Bir 'āşık-ı cefā-keş ü bir dilrübā ile

ve lehū

Merhem-i bihbūda nāz eyler zahımdariñ seniñ
'Ār ider āb-ı ḥayātı nūşa bīmāriñ seniñ

Seyle virse gülşeni cūş-ı gülāb-ı ḫandeden
Ġonca bulmaz ḥālet-i la'l-i güher-bāriñ seniñ

Ḫōş gelür gülden dil-i 'uşşāḳa ol çīn-i cebīn
Şūh-terdir naġme-i bülbülden āzāriñ seniñ

(10) Olmasa ber-geşte müjgāniñ gibi baḫt-ı siyāh
Böyle olmazdı esīr-i çeşm-i mekkāriñ seniñ

'Ālemi ḫākister eyler sūziş-i āh-ı Kelīm
Görmesün muġber medeḳ mir'āt-ı ruḫsāriñ seniñ

ve bunlardan mā'adā nice bī-naẓīr ḳaṣāyidi ve nice ġazel ü nāzik güftārı vardır. Min küllī'l-vücūh ma'mūr bir zāt-ı ma'rifet-mevfūrdur.

K e n z ī [1]

Ol gencīne-i ma'ārifiñ nām-ı müstaḥsenleri Ḥasan olup

1. Matbuda 589. s.dedir.

fi'l-aṣl vilāyet-i (15) Anaṭolı'da Ayaş ḳaṣabası ḥavālisinde mütevellid olup neşv ü nemā bulup istikmāl-i kemāl içün medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp ol ʿaṣrda Ḳoca Muṣṭafā Pāşā āsitānesinde seccāde-nişīn-i ʿirşād olan ʿālī-mertebe sāmī-rütbe Şeyḫ ʿAlāʾü'd-dīn Efendi merḥūmdan inābet ve tekmīl-i ṭarīḳat eylediklerinden soñra Maġnisa'ya ḫilāfetle irsāl olunup niçe zamān ol beldede iḳāmet baʿdehū (20)7 biñ yüz yigirmi senesinde tekye-gāh-ı bekāya rıḥlet eylediler. Elsine-i nāsda meşhūr olan bu illāhī anlarındır.

Maṭlaʿ

Düşelden derdine yoḳdur ḳarārım yā Resula'llāh
Degişdim ʿaşḳına dār u diyārım yā Resūlā'llāh

G ü n e h ī[1]

Nām-ı celīlü'l-ʿunvānları ʿOşmān'dır. Diyār-ı Ḳosṭanṭıniyye'de bir tācir-i celīlü'l-meʿāşirīñ perverdesi olup ol bāzirgān kendileri tebennī eyleyüp ikrāmına şāyān (25) ve ṭıfl-ı endek-sāl iken püseri sāyesinde terbiyye ve iḳbāl itmekle zamān-ı ḳalīlde maʿārif-i bisyār taḥsīl eyleyüp giderek maʿrifeti sebebi ile dīvān-ı ʿālī kātiblerinden olup Keffe mukāṭaʿası ve bunuñ emsāli şānına şāyān (198a) menāṣıbla pür-ʿunvān olmaġla ser-i iʿtibārı felekde hem-ser-i Keyvān olmuş idi. Baʿdehū Burusa mukāṭaʿası ve zeʿāmete mutaṣarrıf olup ḥāline ḫayli nizām gelmiş iken merāret-i şūm-ı ecel süveydā-yı dilin maḥall eyleyüp biñ yüz yigirmi sekiz sālinde

1. Matbuda 590. s.dedir. Bu mahlası "Künhī" şeklinde okumak da mümkündür.

ʿukbāya ḥurām eyledi. Ḳul cinsinden bu maʿrifetde bir şāʿir bulunmak çeşm-i (5) insāf ile nigerān olunsa nādirdir. Bu güftār ol şāʿiriñ Türkī olan āsārındandır.

Beyt

Em leblerini bāde-i nāb istemez misiñ
Öp ruḫlerini nuḳl-i şerāb istemez misiñ

Māniʿ nedir bilinmedi refʿ-i nikābıña
Ḳānā cihānı yoḫsa ḫarāb istemez misiñ

Ḥarfü'l-lām

(10) Eyleyüp ḥarf-i lāma ʿaṭf-ı ʿinān
İtdik erbābını anıñ taḥrīr
Anda mevcūd olanlarıñ ekser
İtdik evṣāfını bütün tasṭīr

Lebīb İb[1]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Żāt-ı pür-ʿirfānları dārü'n-naṣr ve'l-meymene şehr-i Edirne'den nümāyān olmuşdur. Bundan muḳaddem bu mecelle-i celīle-i żurafāya ḥarfü'l-kāfda keşīde-i silk-i taḥrīr kılınan Kāmī Meḥmed Efendi'niñ birāderleri Emniyye müderrisi El-ḥāc Muṣṭafā Efendi nām ṣāḥib-i fażīletiñ maḥdūm-ı pür-necābetleri olup biñ yüz yigirmi iki tārīḫinde ümīd-gāh-ı cihāniyān olan medīne-i Kosṭanṭıniyye'ye ʿāzim ü şitābān olup ʿamm-i mükerremleri sābıḳu'ẕ-ẕikr Kāmī Efendi'niñ yenına gelüp meks ü ārām ve anlarıñ teʿrīf ü tavṣīfi ile nā'il-i kām ve dil-ḫᵛāhları üzre ber-murād ve merḥūm u maġfūr Ebezāde ʿAbdu'llāh Efendi ḥażretlerinden ḳarīn-i şeref-i

1. Matbuda 591. s.dedir.

mülāzemet olup (20) dil-gād olmuşlar idi. Eşnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ḳırḳ akçe medreseden ʿādet üzre maʿẕūl ve ḥasretü'l-mülāzımīn olan ṭarīḳdan bir medrese-i ḫāric ile duḫūl-i ṭarīḳa dīde-dūz-ı vuṣūl idiler. Ḫānedān-ı maʿārif ü kemālden olmaġla kendülere ʿirfān bi'l-irṣ intiḳāl eyleyen erbāb-ı maḳāldendir. Bu güftār-ı dil-ārā zāde-i ṭabʿ-ı raʿnālarındandır.

Beyt

(25) Ben o şūḫ-ı bī-vefādan vuṣlat ümmīd eylemem
Ol perīden böyle insāniyyet ümmīd eylemem

ve lehü

Çeşm-i ġażab-ālūduñ eyā dilber-i tanrāz
Mürg-i dil-i ʿuşşāḳı şikār itmede şehbāz

Bir rütbede çāpükligi var ġamzelerīñ kim
Tār-ı nigeh-i ʿişvede oynar o resen-bāz

L e b ī b - i D ī g e r [1]

Dīvān-ı hümāyūn kātiblerinden Istanbulı Meḥmed Efendi'dir ki biñ yüz on dört tārīḫinde fevt olmuşdur. Bu beyt anlarındır.

Beyt

(5) Ey ḫāme-zen-i ḫam-be-ḫam-i zülf-i dilārā
Ḫer ḫamde hezārān dili berbāde mi geldiñ

L e b ī b - i D ī g e r [2]

Medīne-i Āmid'dendir. Mülāzımīn zümresinden ve şuʿarā-yı ʿaṣrdan ḫoş-ṣoḥbet nāzik-ṭabīʿat bir ẕāt-ı pür-

1. Matbuda 592. s.dedir.
2. Matbuda 592. s.dedir.

maʿrifetdir. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

Cevr-i āb-ı rūsına muʿtād ki dirler o biziz
Mürg-i ḥasret-keş-i şayyād ki dirler o biziz
(10) Günde biñ tīşe-i ġam żarb ideriz sīnemize
Bīsütūn-ı dile Ferhād ki dirler o biziz

L e b ī b - i D ī g e r [1]

Bu dahı şuʿarā-yı ʿaṣrımızdan bir merd-i nāzik-güftārdır. Bu beyt cümle-i āşārındandır.

Maṭlaʿ

Felek ʿaceb yulumuz kūy-ı yāre düşmez mi
Bizim de ḥisşemize bir niżāre düşmez mi

L e b ī b - i D ī g e r [2]

Sādāt-ı kesīrü'l-berekātdan bir vücūd-ı şafvet-ālūddur ki nām-ı nāmīleri Maḥmūd'dur. Meslek-i Kādiriyye'ye sālik ve ʿulūm-ı küllīye ve cüz'iyyede ve bi'l-ḫāṣṣa lisān-ı taṣavvufa bir derece mālikdir ki bakıyyetü's-salef ve hediyyetü'l-ḫalef maḳāline mā-sadakdır. Ṣalavāt-ı Müviyyet ismiyle mersūm tertīb-kerdeleri olan ṣalavāt-ı şerīfe bi'l-ḳabūl-i fuḥūl olmaġa şāyeste oldıġı mütālaʿa-i teberrük idenleriʿindinde meczūmdur. Ehl-i inzivā ve bī-ʿalāḳa-i dünyā bir żāt-ı bī-hemtā olup her ne cihetle ikrām ve dil-ḫ'āhları kemā yenbaġī inʿām olunsa elyaḳ u ihrādır. Vādī-i şiʿr ve sā'ir maʿārifde dahı kemāli bāhir

1. Matbuda 593. s.dedir.
2. Bu şair sadece Ist. Üni. 206, 1637, 6202; Topkapı, H. 1272 ve Millet, 766'da vardır. Matbuda ve diğer nüshalarda yoktur. Metne Ist. Üni., 206'dan alındı.

ve elsine-i selāsede güftāre kādir ve nice kaṣāyid ve tevārīḫ ve āṯārı dest-āvīz-i pesen-dīde-i ekābirdir. Esnāyı taḥrīr-i tezkiremizde melce'ü'ż-żu'afā kehf-i fukarā ṣadr-ı a'ẓam āmir-i 'ālem devletlü 'ināyetlü İbrāhīm Pāşā vaffaḳahu'llāhi te'ālā li mā yürīdu mā yeşā ḥażretlerinin cānib-i cenāblarından müceddeden ta'mīrine şurū' olunan Aydın-zāde Zāviyesi dimekle zebān-zed-i fukarā ḫānḳāh-ı vālānın ḫitām-ı bināsı sene-i ātiyede vukū'ı mülāḥazasıyla mütercem-i celīlü'ş-şiyemin inşād eyledigi beyt-i tārīḫ-i ḫōş-gūne sā'ir āṯār u güftārlarından nümūne kılındı.

Tārīḫ

Der Lebībā medḥ idüp ins ü melek tārīḫini
Āṣaf İbrāhīm Pāşā der yapın bu ma'bedi

L e d ü n n ī [1]

Şu'arā-yı 'aṣrımızdan ledünnī ma'ārif taḥṣīl eyleyen bir merd-i cemīl idi. Devlet-i 'aliyyede dīvān-ı hümāyūn küttābı zümresinden idi. Bu güftār cümle-i āṯārındandır.

Beyt

Mey-i dūgāne-i aġyāra tenhā yār varmışmış
Baḥāristān-ı şevḳā ġonca-i gülzār varmışmış

L i s ā n ī [2]

Nāmı Muṣṭafā'dır. Lisānı maḍbūṭ olmadık bir şā'ir-i ṭurfe-hey'et ve diline her ne gelürse söyler maḳūlesinden bir şaḥṣ-ı sebük-ṭıynet idi. Gürūh-ı kuzātdan (20) olup

1. Matbuda 593. s.dedir.
2. Matbuda 593. s.dedir.

Rūmili kāżi ʿaskeri kapusında kitābet ile taʿayyüş ve gāh kitābet-i kısmetde evkāt-güzār olurdı. Ehl-i keyf bir ʿucūbe-şekl-i ẓarīf olup intikāline karīb lisānīlikden ferāġat eyleyüp mahlasın vücūdı gibi nahīf eylemiş idi. Eġārı eṭvārı gibi perīşān olup lisāna almaġa şāyeste degildir. Bu beyt anındır.

(25) Beyt

Ey Lisānī ṭurralarla halk-ı ʿālem çaldılar
Şāh-ı ḥüsnüñ ordu-yı ḥüsnünde ṭavlumbāzlar

Laṭīfe : Mütercem-i mezkūrun velvele-ārā olan beyti egerçi bu beyt oldıġından (199a) tasṭīr olundı fe-ammā

Mıṣraʿ

شنيد نبه ازدوربانك دهـــل

L u ṭ f ī - i Ḥ ʿ ā c e - z ā d e [1]

Dürnāz Ḥʿāce-zāde dimekle şehīr olan Lutfu'llāh Efendi'dir. Bin elli üç rebīʿu'l-evvelinin on beşinci güni vücūda gelüp bin altmış bir cumādā-yı ūlāsında şeyḫü'l-islām Ḳara Çelebi-zāde ʿAbdü'l-ʿazīz Efendi'nin (5) ṣadr-ı fetvāya teşrīfleri teşrīfātından mülāzemetle ʿizzet bulup bin seksen dört saferinde ibtidā Şeyḫ Muḥyiddīn-i Koşevī Medresesine müderris olup ol medreseden bin seksen beş ramażānında Fīrūz Āġā Medresesine nakl ü ḥareket ve seksen sekiz şaʿbānında Caʿfer Āġā Medresesine seksen ṭoḳuz rebīʿu'l-evvelinde Ḥaydar Pāşā Medresesine ṭoḳsan iki cumādā-yı (10) ūlāsında Nişāncı-Pāşā-yı Cedīd Medresesine ṭoḳsan dört ramażānında Şaḥn-ı Şemān'dan birine ṭoḳsan beş

1. Matbuda 594. s.dedir.

rebīʿu'l-āḫirinde Sinān Pāşā Medresesine ve ṭoḳsan yedi cumādā-yı ūlāsında Üsküdār'da Mihrümāh Medresesine ṭoḳsan ṭoḳuz cumādā-yı ūlāsında Ḫāşeki Medresesine sene-i merḳūma şaʿbānında Ḫākāniyye-i Vefā'ya ve sene-i mezbūra şevvālinde yerlerinde ḫāmise iʿtibār olunup (15) biñ yüz cumādā-yı ūlāsında Ḥalebü'ş-şehbā mevleviyyetiyle muḳże'l-merām ve yüz bir cumādında Burūsa pāyesiyle mansıb-ı mezbūrdan maʿzūl olup iḥtirām olunup ve yüz altı şaferinde bi'l-fiʿl Burūsa ḳāżīsı olup yüz yedi şaferinde maʿzūl ve sene-i merḳūma ramażānında Malġara arpalıḳ olup yüz on üç ramażānında Ḫāslar ḳāżīsı olup sene-i merḳūma ẕü'l-ḳaʿdesinde (20) intiḳāl eyledi. Ḫāk-i Sıtanbul olmaġla ṭabīʿat-ı şiʿriyyesi olup iḥyānen güftār-senc olurdı. Bu şiʿr anlarındır.

Ġazel

Mest-i ʿaşḳız ṣabrımız yok sīnemiz çāk eyleriz
Derd-i ʿaşḳ ile dem-ā-dem çeşmi nem-nāk eyleriz

Görmek içün şāhid-i maḳṣūdı çeşm-i cān ile
Mā-sivādan ḳalbimiz āyīnesin pāk eyleriz

Neşʾe-i cām-ı muḥabbet virdi bir ḥālet bize
Gözümüz yumup açınca seyr-i eflāk eyleriz

(25) Cām-ı ʿaşḳı dest-i sāḳī-i ezelden nūş idüp
Lutfiyā anıñ içün güftārı bī-bāk eyleriz

L u ṭ f ī - i D ī g e r [1]

İsmi Muṣṭafā'dır. Muṣūlī Āġā-zāde dimekle pür-şöhret bir ehl-i ṭabīʿat olup bölük çorbacılarından iken bi-

1. Matbuda 595. s.dedir.

emri'llāhi teʿālā ġalebe-i sevdā ile perīşān-ḥāl (199b) ve deşt-i meẕelletden pāy-māl olup ol ḥāl üzre biñ yüz otuz ḥudūdunda intiḳāl eyledi. Bu güftār-ı iḫtilāl dimāġında maḳdem olan āsārındandır.

Ġazel

Olup bīgāneye maḥrem o şūḫ-ı āşinā düşmen
Îder ʿuşşāḳa vaʿd-i dil-firibin hep vefā düşmen

(5) Tabibā sūde-i elmās ile luṭf it nemek-pāş ol
Ki andan leb-küşā-yı ḫaṭṭ olur zaḫm-ı devā düşmen

Kime ʿarż-ı hüner itsün suḫan-sencān ey Luṭfī
Edānī dūstdur şimdi cihān-ı ḥüsn-edā düşmen

L u ṭ f ī - i T ā t ā r [1]

Nāmı Luṭfu'llāh olmaġla maḥlaṣ-ı merḳūmı iḫtiyār it-mişdir. İḳlīm-i Ḳırım'dan ẓuhūr idüp taḥṣīl-i maʿārifden ṣoñra mülāzım ve ṭarīḳ-i ḳażāya ʿāzim olup ḳużātıñ miyā-nesinde ser-firāz ve maʿrifeti sebebi ile kesb-i imtiyāz itmiş idi. Ancaḳ cism-i nāmīsi (10) ḳızılla perverde olup bu diyārlara geldikde keyf-i maʿhūd bu şehirlere mefḳūd ve ẓurafā-yı beldeden ol neşʾe-i bī-meze ġayr-ı maʿhūd oldıġından bī-keyf ārām itmek kendüye ḫilāf-ı muʿtād ol-maġla nāçār biʾse'l-bedeli ile evḳāt-güẕār ve bī-çāre ez nefs-i emmāre maḥbūb-dūstluḳ semtinde daḫı bī-fikr ü bī-ṣabr u bī-ʿār olup dāʾimā maḥbūb-peresť ve bed-mest ol-maġla bi'l-āḫare şeʾāmeť-i ser-mestīden (15) kāse-i ʿırżı şikest ve bir ḳaç erāzil- i ġaddārıñ ḫançer-i ġadrlarına düçār ve biñ yüz on üç tārīḫinden ṣoñra medīne-i Ḳostan-

1. Matbuda 596. s.dedir.

ṭıraniyye pīş-gāhında olan Ḳāsımpaşa'da ḳatīlen vefāt ve dāḫil-i gürūh-ı emvāt olmuşdur. Ṭabī'at-ı şi'riyyesi ḫaylī pāk ve deşt-i ma'rifetde ẕihni aḳın itdügi maḥallerde ḳuvvet-i muḫayyilesi cüst ü çālāk 'irfāniñ özünden ḫaberdār bir şā'ir-i pākize-eş'ār idi. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

(20) Ġazel

Bilimezidik işlerimiz hep hevā imiş
Āteş-ḫayālin itdigimiz naḳş-ı mā imiş

Miżrāb-ı dilden umma şaḳın naġme-i şafā
Sāz-ı felekde tār-ı emel bī-nevā imiş

Cem' eylemek suḫanda mecāz u ḥaḳīḳati
Maḥsūs-ı ṭab'-ı Lutfī-i şīrīn-edā imiş

L a 'l ī [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Muṣṭafā'dır. Medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de mütevellid olup (25) mertebe-i sinn-i temyīze resīde oldukda dāḫil-i enderūn-ı sarāy-ı hümāyūn ve ol ma'denü'l-ma'ārif olan 'ibādet-ḫāne-i vālāda hezārān ḥilye-i kemāl ile ẕāt-ı vālāları meşḥūn olup mülāzım ve ḳırḳ akça medreseden ma'zūl ve ṭaşra çıḳdıḳlarında(200a) biñ yüz on şaferinde şeyḫü'l-islām es-Seyyid Feyżullāh Efendi merḥūmdan Ḳara Çelebi-zāde ḫāricine 'āriż ve yüz on bir cumādā-yı ūlāsında yerlerinde i'tibār ve yüz on beş cumādā-yı āḫiresinde dāḫil ile Nişāncı Pāşa-yı 'Atīḳ Medresesine ḥaḳīḳ ve yüz on yedi recebinde yerlerinde dāḫil ḥareketi i'tibār ba'dehū yüz on sekizde (5) Şāh Ḳulı

1. Matbuda 597. s.dedir.

Medresesiyle teʿkīd-i rütbe eyledikleriṅden soṅra yüz on toḳuz zü'l-ḥiccesinde müsıla-ı Ṣaḥn ile Ömre Ḫʿāce Medresesine ḥareket-i muʿtād ve yüz yigirmi rebīʿu'l-evvelinde Ṣaḥn-ı Ṣemān'dan biriyle ber-murād ve sene-i merḳūma şevvālinde Nūḥ Efendi Medresesine ibtidā-ʾ altmışlı ile yetmiş iken aʿmār-ı ricālı ʿÜmr-i Nūḥ'a berāber olsa āmāl-i efrādına müsāʿid olmayan cihāndan irtiḥāl ve biṅ yüz yigirmi üç cumādā-yı āḫiresinde intiḳāl (1ọ) eyledi. Cihet-i ʿilmiyyesinden faẓla maʿārifden daḥı ḫālī degil idi. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

Beyt

Ger irsek ʿıyd-ı vaṣlına bizimle merḥabā itmez
Ḳalursa böyle dilber Laʿliyā ʿuṣṣāḳa el virmez

L e m ʿ ī [1]

Şuʿarā-yı ʿaṣrımızdan Lemʿī Ḫalīl Āġā dimekle şöhretgiʿār ṭabʿ-ı āteş-pāre bir merd-i celīlü'l-mikdārdır. Bu güftār zāde-i ṭabʿ-ı meʿālī-medārlarındandır.

(15) Beyt

Leb-i ṭāḳat-güẓār-ı hicr-i ruḥsārıṅla bī-tābım
Ser-ā-pā bī-ḳarārım reşk-i mevc-i baḥr-i sīmāyım

Beni ḫūn-āb-ı nūş-ı minnet-i sāḳī ḳıyās itme
Hemān yād-ı lebiyle Lemʿiyā mest-i mey-i nābım

Ḥarfü'l-mīm

Ḥarf-i mīm'e bedʾ idüp kilk-i be-nām
Eyledi erbābını bir bir raḳam
(20) Eyleyüp ʿarż-ı maḥāret evvelā
Māhir'iṅ evṣāfını yazdı ḳalem

1. Matbuda 598. s.dedir.

M ā h i r [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri ʿAbdu'llāh olup ol vādī-i cemīlü'l-mebādīsinde māhir olan ẕāt-ı maʿlūmü'l-cemāhir māsḳat-ı reʾsleri olan diyār-ı Bosna'dan dārü'l-mülk-i Ḳosṭanṭıniyye'ye rūy-māl ve kibār-ı enāmıñ meclis-i şerīflerine ittiṣāl eyledikden soñra vāṣıl-ı raḥīḳ-i raḥmet-i Raḥmān olan Şaʿbān-zāde Meḥmed Efendi'den mülāzım olup (25) devr-i medāris-i muʿtāde iderek ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl oldukdan soñra yüz beş ṣafer inde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām melek ḫaṣletleriñ bülendi Ṣadrü'd-dīn-zāde Meḥmed Ṣādıḳ Efendi merḥūmuñ defʿa-i ūlāsında da ibtidā-i ḫāric elli ile (200b) ʿİvaż Efendi Medresesine müderris olup biñ yüz altı ẕü'l-kaʿdesinde Şāh Ḳulı Medresesine ḥareket ve biñ yüz yedi şevvālinde Mollā Gürānī Medresesine ve sene-i merḳūma ẕü'l-ḳaʿdesinde yerlerinde mūṣıla-i ṣaḥn iʿtibār olunup biñ yüz sekiz cumādā-yı āḫiresinde ol medreseden Ṣaḥn-ı Semān'dan birine gelüp (5) andan Minḳārī-zāde Medresesine ve ol medresede iken sene-i merḳūma ẕü'l-ḳaʿdesinde yerlerinde mūṣıla-i Süleymāniyye iʿtibār olunup ol medresede yüz ṭoḳuz muḥarremü'l-ḥarāmında Selānik mevleviyyeti ile ikrām olunup on dört ay żabṭdan soñra maʿzūl ve yüz on bir ṣafer inde Edirne pāyesiyle Ġalaṭa ḳażāsına mevṣūl ḳılınup bir sene żabṭdan soñra maʿzūl ve yüz on beş rebīʿu'l-āḫirinde Biga (10) ḳażāsı arpalıḳ olup sene-i mezbūra şevvālinde Cisr-i Ergene ḳażāsı daḫı żamīme olup

1. Matbuda 599. s.dedir.

biñ yüz on altı recebinde sene-i ātiye muḥarremü'l-ḥarāmında żabṭ itmek üzre Mekke-i mükerreme ḳażāsı virilüp gitmekde baʿż mertebe türeddüd ve ṭarīḳ-ı ʿaliyyeniñ rütbe-i ʿulyālarından baʿż mertebe sevdāsıyla kelimāt u ḥarekātından leyte leʿalle şiveleri ẓāhir olmaġla mansıbına irsāl ve gitmesi istiʿcāl olunup baʿde'l-ʿazl kendilerini (15) cānib-i Istanbula getürmeyüp Rodos arpalık ve anda meks olunması ile meʾmūr ve sene biñ yüz on sekiz şaʿbānında Sulṭān Ḥisārı ḳażāsı arpalık olup Rodos każāsı ḳażā-i merkūmaya tebdīl olundukdan soñra on tokuz recebinde Menemen maʿa Foçalar ḳażāları ilḥāḳ ve biñ yüz yigirmi rebīʿu'l-evvelinde bi'n-nefs kendiler żabṭ eylemek üzre Kayseriyye mevleviyyetine irsāl ve ol mansıbdan (20) yine kendiler żabṭ itmek üzre biñ yüz yigirmi birde Ayıntāb ḳażāsına naḳl olunup belde-i mezkūrada iken biñ yüz yigirmi iki şaʿbānında intikāl eylediler. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

Beyt

Kitāb-ı ḥüsn-i dilber ḥāl ü ḥaṭṭıyla muḥaşşādır
Güren bāreka'llāh bir güzel tertīb-i zībādır

M ā d i h [1]

Nām-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Ol şāʿir-i pür-gü ve lāʾübālī-meşreb ve ol (25) suḫan-perver küşāde-ṭabʿ ve şūḫ-kevkeb vālideleri cānibinden Būstān-zāde neslinden ve pederleri cānibinden sāḳ-ı recūliyyetin aslından olup beyne'l-emṯāl çerb-i şīrīnini bī-dirīg ü bisyār ve

1. Matbuda 600. s.dedir.

Çerbci Meḥmed Efendi dimekle şöhret-şi'ār (201a) olan Ḳarabacaḳ merḥūmuñ ferzend-i sebük-pā-yı çāpük reftārıdır ki ṣaḥn-ı pehnā-yı ʿirfānda eşʿārı şīrīn ve beyne'l-akrān leṭāyif-i bī-mehābāsı nāzik ü nemgīn maḥbūb-ı dūst deryā-düşmen ve revnaḳ-ı ṣoḥbet-i yārān ve ziynet-i her encümen sebük-rūḥ ve bī-tekellüf-ṭavr ve ketūm ve maḍbūṭ-dehen bir ẕāt idi kim (5) bulundıġı meclisde hezār nüktüfte esrāra taḥṣīl ıṭṭılāʿitse bāl-i memdūḥü'l-ḥālin ṣüdūrü'l-iḥrāz ḳubūrü'l-esrār ḳavline ḥāricde bir miṣāl idüp ol meclisde rüʾyet ü istimāʿ eylediği şeyʾin vaṣf u ṣūretini defīne-veş mestūr ḳılup bir genc-i nihān belki ḥırz-ı cānı gibi saklayup āşinā ve yāddan pinhān ider idi. Bu reftār üzre memdūḥ-ı beyne'n-nās oldıġından herkes ülfet ü (10) ṣoḥbetinden memnūn olup hʾāhişger-i istīnās olur idi. Bu güne meʾmūnü'l-gāʾile bir nedīm-i mücerreb ve aḫlāḳī nüdemāyā bādī-i iʿtinā vü iʿtibār olan ketm ü ādāb ile müheẕẕeb olması ḥasebi ile kibārdan bī-nihāye ẕāt-ı şerīflerle hem-dem ve pīrāhenleri maḥrem olmayan meclis-i ḥāsü'l-ḫāṣlarına maḥrem olup muḳteżā-yı maḥlaṣı herkesin medḥ ü şenāsında evḳāt-güẕār ve kibār-ı enāmıñ duʿā-yı bi'l-ḫayrları (15) ve ẕikr-i cemīlleri ile nām-ı şerīflerin andıḳca yād u teẕkār iderdi. Rūz-nāme-i ḥāl-i ṭarīḳları daḥı bu minvāl üzredir ki biñ ṭoḳsan yedi tārīḫinde ʿālem-i ṭufūliyyetden Ankaravī Meḥmed Efendi ʿaṣrında evlād-ı ʿulemā bi'l-cümle mülāzemetle çerāġ olmaḳ üzre ḫatt-ı hümāyūn-ı şevket-maḳrūn ṣādır olmaġın ol ḥīnle mülāzım ve ḳırḳ aḳça medreseden münfaṣıl olup

baʿdehū sene biñ yüz altı tārīḫinde (20) şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām ʿulemā-i kirāmıñ bülendi merḥūm u maġfūr Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid ʿAlī Efendi ḥażretlerinden ibtidā-i ḫāric elli ile Ḳara Çelebi-zāde Medresesine olup ve biñ yüz on ṭoḳuz şaʿbānında Ḫ ʿāceġi Medresesine ve biñ yüz yigirmi iki şevvālinde Kenʿān Pāşā Medresesine ve biñ yüz yigirmi altı rebīʿu'l-evvelinde Monlā Ḳırīmī Medresesine ve biñ yüz yigirmi ṭoḳuz cumādā-yı āḫiresinde Ankaravī (25) Meḥmed Efendi Medresesine ve biñ yüz otuzda şeyḫü'l-islām ʿes-Seyyid Feyżu'llāh Efendi Medresesine geldiklerinden soñra āl-i Ḥasancān'dan Birāder-zāde Muṣṭafa Efendi ile miyānelerinde ülfet-i tāmmeleri olmaġla maḫdūm-ı mezbūr Mıṣr-ı Ḳāhire ḳāżīsı olup (20lb) rū-be-rāh olduḳlarında anlarla bile gidüp belde-i Ḳāhire'de sākin iken biñ yüz otuz şaʿbānında intiḳāl eyledi. Şūḫ-ṭabīʿat ḫōş-ṣoḥbet meclis-ārā maḥbūbü'l-ḳulūb bir żāt-ı sütūde-ṣıfāt idi. Eşʿārı pāk żihni çālāk egerçi vādī-i fażīletde bir miḳdār sāde idi fe-ammā muʿammiyāt semtinde ṭabʿı ġāyet (5) küşāde idi. Egerçi müretteb ve müctemiʿ Dīvān'ı eyādī-i nāsda meftūddur fe-ammā ceste ceste olan āsārı ḫuṣūṣan muʿammiyātı bir yere cemʿ olsa bir dīvān olacaḳ ḳadar güftārı bī-minnet mevcūddur. Sene biñ yüz on altı tārīḫinde pādişāh-ı islām ḫalīfe-i enām ẓallu'llāhi teʿālā fi'l-ʿālemi mülk-i aʿẓam sulṭān-ı muḥterem şevketlü meḥābetlü pādişāh-ı ʿālem-penāh ḥażretleriniñ nām-ı hümāyūnlarına naẓm eyleyüp mukābelesinde (10) mesbūḳu'ẕ-ẕikr olan ḫāric medresesiyle çerāġ

buyuruldığı ḳaṣīde ḫōd meşhūr u ʿālem-ārā ve mesṭūr-ı her-mecmūʿa-i şuʿarā vü ẓurafādır ve sāʾir ebyāt u eşʿārı daḫı nāzik ü bī-hemtādır. Bu bir ḳaç güftār ol şāʿir-i küşāde-çeşm-i bezm-i eşʿārıñ zāde-i ṭabʿ-ı raʿnāları olan āşār-ı laṭīfelerindendir.

Ġazel

(15) Raḥm ḳıl ey ġamzesi mekkāre Allāh ʿaşḳına
Sīne-i mecrūḥa urma yāre Allāh ʿaşḳına

ʿArż-ı rūy it ey perī bilmem nedendir vaḥşetiñ
Sen de insāniyyet it bir pāre Allāh ʿaşḳına

Dil henüz āyā esīr-i bend-i dām-ı ṭurra mı
Bir suʾāl eyle ṣabā dildāre Allāh ʿaşḳına

Gāh nāz u geh tebessüm geh teġāfül eyleyüp
Rāzımı fāş eyleme aġyāra Allāh ʿaşḳına

Olmasun āzürde teʾsīr-i nigehden Hādihā
Baḳma küstāḫāne rū-yı yāre Allāh ʿaşḳına

(20) ve lehū

Būs eyleyen ol lebleri el yur şerābdan
Yüz döndürür gören ruḥunı āftābdan

Muʿammiyāt be-nām-ı Ṣāliḥ

Olup ṣaḥba-yı nāz ü ʿişvede bir rütbe nestāne
Ṣunar nāçār çeşm-i nesti dāmān-ı dil ü cāne

ve lehu be-nām-ı Sālih ü Mesīḥ

(25) مشرد ن نقد جان بهر دهان تکرار ناچار است

ve lehū be-nām-ı Hüsām

Ruḥum pür-tāb u germ itdi o şūḫun neşʾe-i bāde
Ḥarāretden ʿaraḳ-rīz oldı ol zülf-i semen-sāde

(202a) ve lehū be-nām-ı Ṣāliḥ

Kebūdī cāme giyüp egnine o serv-i sehī
Mehiñ derūn-ı seḥāb oldı ṣanki cāy-gehi

M ā c i d [1]

Istanbul şehrīlerinden devlet-i ʿaliyyede reʾīsü'l-küttāb ḳalemi ḫātiblerinden Muṣṭafā Çelebi nām bir żāt-ı nāzik-kelāmdır. ʿAṣrıñ şuʿarāsından (5) olmaġla bu mecelle-i celīleye tastīr ve āṣārından bu güftārı taḥrīr olundı.

Rū bāʿī

Tīr-i müjeñe sīnemiz āmāc olsun
Cān ister ise sīnede ihrāc olsun
Zār eyleyüp eylerse seni dil bīzār
Nerrād gibi bir pula muḥtāc olsun

ve lehū

(10) Sūz-nāḳ olduḳca dāġ-ı sīne-i ṣad-çāklar
Ḳaṭre-rīz-i teslīyetdir dīde-i nem-nāklar
Laʿl-i nāb-ı yārī būs eyler ney-i şekker gibi
Lezzetinden çāk çāk olsa nola misvāklar

M ā ʾi l [2]

Devlet-i Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābi ʿaleyhir-raḥmeti ve'l-ġufrānda müddet-i medīd Rūmili ḳāżīʿaskeri olup baʿdehū vedāʿ-ı ʿālem-i fānī eyleyen Beyāżī-zāde merḥūmuñ nebīreleri hōş-ṭabʿ maʿārife māʾil bir mahdūm-ı şīrīn-şemāʾildir. (15) ʿAṣrıñ şuʿarāsından olmaġla bu mecelle-i celīleye tastīr ve āṣārlarından bu güftārı taḥrīr olundı.

Ġazel

Dāne-i eşke ḫaṭ-ı müşk-fikendir bāʿiṣ
Şebnemiñ behcetine luṭf-ı çemendir bāʿiṣ

---

1. Matbuda 604. s.dedir. Bu şair Süley.,Hamidiye,1063'de yoktur.
2. Matbuda 604. s.dedir. Bu şair Süley.,Hamidiye,1063'de yoktur.

M i s l ī [1]

(Nām-ı müstaḥsenleri Ḥasan olmaḳ üzre mesmū'umuz olup)[2] dāri'n-naṣr ve'l-meymene şehr-i Edirne ḳurbünde her büt-i mümtāzı dil-keş endām-ı 'ıẕār-ı cebīni reşk-endāz-ı ṣanem-ḫāne-i çīn olan medīne-i Ḳırḳkilise'de sākindir. 'Aṣrıñ şu'arāsından bir şā'ir-i hōş-āyende-ta'bīr olmagla bu mecelle-i celīleye ṣebt ü taḥrīr ve cümle-i āṣārından bu beyt ketb ü tasṭīr ḳılındı.

Beyt

Viṣāliñ cāmını nūş eyleyen peymāneyi neyler
Cemāliñ seyr ider mestāneler meyḫāneyi neyler

M i s l ī - i D ī g e r [3]

Nām-ı nāmīleri 'Alī'dir. Ol tāze nihāl-i būstān-ı necābet ve nev-ġonca-i gülistān-ı ma'rifetiñ ẓuhūrı ḥadīḳa-i ehl-i kemāl olan maḥmiyye-i Ḳosṭanṭıniyye-i bī-miṣl ü bī-hemālinden olup merḥūm-ı cennet-mekān Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābi' 'aṣr-ı şerīflerinde Mıṣr-ı ḳāhire ḳāżīsı iken 'azm-i ḥıṭṭa-i cinān iden ṣāḥib-i Münşe'āt ü Dīvān mālik-i memālik-i faẓl u 'irfān 'aṣrınıñ yegāne vü ferīdi İsḥaḳ-zāde Ẓuhūrī Meḥmed Ṣāliḥ Efendi merḥūmuñ ḥafīdi

1. Matbuda 605. s.de, esas aldığımız müellif hattında V. 202b'nin kenarındadır. Şu nüshalarda ise yoktur: Ist. Üni.,1637,6202; Topkapı, H.1271, R.1452; Süley., Hamidiye,1063, Lala İsmail 317.
2. Bu cümle yazmada yoktur, metne matbudan alınmıştır.
3. Matbuda 605. s.de, esas aldığımız müellif hattında V. 202a'nın kenarındadır. Şu nüshalarda ise yoktur: Ist. Üni.,1637,6202; Topkapı, H.1271, R.1452; Süley., Hamidiye, 1063, Lala İsmail 317.

olup şi'r ü makāl kendüye bi'l-irs intikāl eylediginden mā'adā ṭab'-ı māfī بسندی her ma'rifeti kāyil oldıgından 'ālem-i ṭufūliyyetinde vādī-i teẕhīb ü taṣvīre mā'il ve mārifet-i meẕkūreyi ḥüsn-i ḫatt-ı kitābet ile bir yere cem' itmek şerefine nā'il oldıgından ḫurde ḫaṭṭı be-gāyet laṭīf ü nefīs serī'u'l-kalem Nergisī-raḳam bir kātib-i naẓīf-i ta'līk-nüvīsdir. Ol maḥdūm-ı mükerrem 'ālem-i ṣabāvetinde şeyḫü'l-islām-ı 'aṣr müfti'l-enām-ı dehr faẓīletlü Yeñişehirli 'Abdu'llāh Efendi ḥaẓretlerinden biñ yüz otuz bir tārīḫinde bir mülāzemetle mükerrem ü kām-kār ve ṭarīḳ-ı sa'ādet-refīḳ-i tedrīse sülūke dīde-küşā-yı terakḳub u intiẓār iken nā-müsā'ade-i rüzgār ile ṭarīḳ-ı ḳaẓā ile ḥisse-dār ve eşnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde Çelebi rütbesinde برونبلك ḳaẓāsı tevḳiyyetiyle evḳāt-güzār idi. Bu güftār-ı muntaẓam-tār ol nesāc-ı kār-gāh-ı ḥüsn-i belāgat ve ṭūṭī-i Yūsufistān-ı mıṣr-ı feṣāḥatiñ şikāyet-i çerḫ-i sitem-kārı mütezammin şeyḫü'l-islām ḥaẓretlerine żarūretini 'arż-ı ḥāl-güne īmā ve işāret itdigi ḳaṣīdesindendir ki tār u pūd ḳadar maḥāreti ma'lūm u meşhūr olmaḳ içün keşīde-i dest-gāh-ı i'tibār ve bu mecelle-i celīleye ketb ü taḥrīri iḫtiyār kılındı.

Beyt

Ḫitṭa-i mıṣr-ı kitābetde (ḳuluñ)[1] Yūsuf idim
Efser-i himmetime ġıbṭa iderlerdi 'ibād

İtmeyüp pīrehenim sırrıma belki maḥrem
Sākin-i künc-i ḳanā'at iken ehl ü evlād

1. Yazmada yok, matbudan alındı.

Çıkarup ipligimi çerh-i denī bāzāra
İtdi bir pūla beni pīre-zen-i dehr mezād

ve lehū

ʿĀlem ol ġadr-i aʿzārıñ sāḳiyā mestānesi
Zühre bezminde o şemʿ-i ṭāhirıñ pervānesi

Ḥūblar mihr ü vefā dersin ferāmūş itdiler
Ol şeh-i bī-dād-ı ḥüsniñ söylenür efsānesi

Natʿ-ı ʿālemde nice şāh u gedāyı māt idüp
Virdi meydān esb-i nāze cünbüş-i ferzānesi

Dahı kundakda yatur bir nāmlı āfetdir o şūḫ
Beslemiş mehd-i hilāl içre felekde anesi

Dāne dökseм ḥalḳa-i teshīre gelmez bir perī
Ḳāf-ı istiġnāda ol ʿanḳā-cenābıñ lānesi

Hāneme itmez tenezzül eylesem teklīf-i mey
Olsa Miṣlī bezminiñ hūrşīd-i zer peymānesi

Ẕeyl: Ol bülbül-i gülşen-serāy-ı dānişverān ve ṭūṭī-i şīrīn-edā-yı bezm-i ʿirfānıñ eger āyīne-i ṭabʿ-ı pür-nūrı mübtelā-yı ʿillet-i ġubār-ı bī-şuʿūrı olmayup dāʾimā küşāde ve ḳayd-ı fikr-i maʿāşdan āzāde olaydı tenvīrü'l-ebṣār ārāyiş-i kemāl olan eşʿārı sāde-rev olmayup ziyāde melīḥ ve meşkūtü'l-envār-ı ẓamīrinde cilve-ger olan sūr-ı mezāmīni ser-levḥa-i teşhīb-i cebīn-i bihīni gibi bī-miṣl-i sabīḥ olurdı.

M e c d ī [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Meḥmed'dir. Ẕāt-ı melekiyyü's-sıfātları miyāne-i şuhūr (20) u būldānda niʿam-ı firāvān ile naẓīre-i cinān olan kān-ı ʿirfān Kos-

1. Matbuda 608. s.dedir.

ṭanṭıniyye-i bī-akrāndan olup vücūd-ı bihbūdları sāl-i hicrīniñ biñ kırk yedinci tārīḫinde zīver-i mehd-i ʿālem-i şuhūd olup lāzıme-i ẕimmet-i meḫādīm-i kirām olan ḥilye-i ādab u maʿārifi itmām idüp makrūnü'l-eşrāf olan maʿrūf Kudsī-zāde'niñ dāʾire-i ʿaliyyesine intisāb ve ol ẕāt-ı meşhūrü'l-menkabeniñ Anaṭolı kāżī ʿaskerliginde(25) biñ altmış şevvālinde bir mülāzemetle behre-yāb oldukdan soñra biñ yetmiş ṭokuz cumādā-yı ʿ ūlāsında ibtidā-i ḫāric elli ile ʿİvaż Efendi Medresesine ve seksen üç şaferinde Fāṭıma Ḫānım Medresesine hareket ve seksen dörtde Ḫāṣodabaşı ve seksen altıda (202b) Caʿfer Pāşā seksen sekizde Ḥācī Ḥasan-zāde'ye ve seksen ṭokuzda Koca Muṣṭafā Pāşā'ya ve ṭoksan ikide Ṣaḥn-ı Semān'dan birine ve ṭoksan dört muḥarreminde Pīrī Pāşā'ya ve ṭoksan beşde Siyāvuş Pāşā Sulṭānı Medresesine ve ṭoksan yedi muḥarreminde Sarāy-ı Ġalaṭa'nıñ ʿ ūlāsına (5) ve biñ yüz iki recebinde Medāris-i Süleymāniyye'den biriyle ṭarīk-ı müderrisīn-i kirāmı itmām ve biñ yüz dört şevvālinde Yeñişehirfenār mevleviyyetiyle mukẖel-merām buyurılup ve biñ yüz on bir muḥarreminde Edirne kāżīsı olup biñ yüz on beş rebīʿu'l-āḫirinde Mekke-i mükerreme pāyesiyle iḥtirām ve biñ yüz on altı cumādā-yı āḫiresinde Istanbul pāyesi olup sene-i merḳūma şaʿbānında Anaṭolı kāżīʿaskeri olmuşken (10) yine ol şehr-i mezkūrda ḫānelerīniñ nerdübanın taʿmīr ve termīm ve tevsīʿ- dāʾirelerin taṣmīm itmeleriyle nerdübān-ı mezbūruñ ḳorkuluk taʿbīr olunan ḥīṭānü'l-iḥtiyāṭın neccār-ı kesbe refʿ itmege rızā ve

öteden beri meʾlūf oldukları vaẓʿıñ ḫilāfına bu ṣunʿ-ı iktisāb-ı mācerāya güyā bir süllem-i ḳażā olup müşārün ileyh ḥażretleri cevf-i leylde dīvān içün ʿazm ü şitāb eşnāsında nerdübān-ı maʿhūduñ keyfiyyetinden ẓuhūlle (15) nüzūl ider iken dest-i rıżā birle ḳażā ıbtın cānib-i sükūta taḥrīk idüp bir iki ḳademe nāzil oldıġı gibi luġzīde-pā-yı ṣebāt olup zemīne sāḳıṭ oldılar. Hengām-ı pīrī olup ve sükūt itdigi maḥall mürtefiʿce olmaġla ʿaẓīm mütekeddir belki bi'l-külliye ḥayātından meʾyūs olacaḳ mertebe mütevaʾeşşir olup ṣıḥḥatleri maẓnūn ve ʿazillerinden memnūn olacakları maʿlūm-ı devlet-i ʿaliyye-i saʿādet-maḳrūn olmaġla Marʿaş ḳażāsı (20) arpalıġı ile maʿzūl eylediler. Baʿdehū bir'-i tām gelüp bir az zamān mürūr güzerānından soñra biñ yüz yigirmi gü'l-kaʿdesinde şāniyen Anaṭolı ḳāżīʿaskeri olup mertebe-i mezkūra ile iḥtirām olunmuşlar idi. Baʿdehū biñ yüz yigirmi iki muḥarreminde maʿzūl olup Kütāhiyye ve İznik ve Kete ḳażāları arpalık olmuş idi. Bu ḥāl üzre evḳāt-güzār ve medīne-i Üsküdār'da vāḳıʿ sāḥil-hānelerinde sākin iken biñ yüz (25) yigirmi sekiz rebīʿu'l-āḫirinde raḥmet-i Raḥmān'a intiḳāl eylediler. Mehādīm-i kirāmdan bir vücūd-ı mükerrem ve nīk-nefs bir żāt-ı muḥterem olup müddetü'l-ʿömr ṭarafından efrād-ı āferīdeden bir ferd-i mutażarrır ve mütekeddir olmayan melek-ḫaṣletlerden meclisi pāk (203a) u dervīşāne ve ṣoḥbeti nāzik ü bī-bahāne idi. Evāʾil-i ḥālinde eşʿār u ebyāta āşmāyiş-i ṭabʿ olup ancaḳ soñralarda pīr ve ṭarīḳ-i her-hevā olmaġla

terk-i güftār eylemişler idi. Fe-ammā fi'l-aṣl māye-i maʿārif-i merkūz ser-riştе-i ṭıynetleri olmağla ʿālem-i hermde daḥı pīrāne-ser letāyif-i maẕmūna māʾil ve şuʿarā-yı zamāneden (5) her kime ḳadr-i ʿālīleri suʾāl olunsa ciyādet-i ṭabʿlarına ḳāʾil olurdı. Bu bir ḳaç güftār ol ẕāt-ı ʿālī-miḳdārıñ evāʾil-i ḥāllerinde olan eşʿārındandır.

Beyt.

Yād-ı ruḫuñla aġlasam eşkim gül-āb olur
Laʿliñ ḫayāli ile şu içsem şerāb olur

Fikr-i ruḫuñla āh-ı dil-i āteşīnimiñ
Her bir şerāresi felege āftāb olur

(10) M u c ī b [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Muṣṭafā'dır. ʿAṣr-ı Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Sānī ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān da şeyḫü'l-islām olan es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi merḥūmuñ bütün müddetlerinde emānet-i fetvā ḫidmet-i şerīfesinde olup Istanbul pāyesiyle ṭarīḳında ikrām olunan faḳīh-i fāżıl pīr-i kāmil Ḥasan-ı Manṣūrī Aḥmed [illegible] Efendi merḥūmıñ maḥdūmı olup ẕāt-ı vālāları ḥilye-i kemāl ile (15) muḥallā ve āyīne-i ṭabʿ-ı ʿālīleri ṣafvet-i ẕekā ile mücellā beytü'l-ʿilmden bir mecmūʿa-i vālā ve ḫānedān-ı maʿrifetden bir ẕāt-ı hemtādır. Ẕāt-ı vālāları biñ toḳsan toḳuz tārīḫinde sābıḳan şeyḫü'l-islām olan imām-ı sulṭānī Lādikī Meḥmed Efendi ḥażretleriniñ def-ʿa-i ūlā Rūmili ḳāżīʿaskerliginde ṣadāret-i merkūma

1. Maṭbuda 610. s.dedir..

teşrīfinden mülāzım ve kırk akça medreseden münfaṣıl oldukdan ṣoñra biñ (20) yüz sekiz rebī'u'l-evvelinde sābıku'z-ẕikr es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi merḥūmdan ibtidā-i ḫāric elli ile Dersiyye-i Fīrūz Āġā Medresesine olup baʿdehū ḍamīr-i ʿālīlerinden bir medrese-i dīgere rücūʿ ve ḥareket geçüp şem'-i sūzān-ı bezm-i ġayret iken biñ yüz ṭoḳuz şevvālinde yine merḥūm-ı mezbūrdan Eyyūbiyye Medresesine ḥareket eyleyüp ve biñ yüz on ikide yine anlardan ibtidā-i dāḫil ile Mollā Ḳırīmī Medresesine (25) vāṣıl ve biñ yüz on beşde Saʿdī Efendi Medresesine ḥareket-i dāḫil eylediklerinden ṣoñra biñ yüz on sekiz recebinde mūṣıla-i ṣaḥn ile ūlā-yı Hüsrev Ḳethudā'ya ḥırām ve biñ yüz yigirmi ṣaferinde Medāris-i Ṣaḥn-ı Semān'dan birine ḳıyām (203b) ve biñ yüz yigirmi bir ẕü'l-ḥiccesinde ibtidā-i altmışlı ile Nişāncı Pāşā ve biñ yüz yigirmi ikide altmışlı ḥareketi ile Meḥmed Āġā'ya ve biñ yüz yigirmi beş şevvālinde mūṣıla-i Süleymāniyye ile Ḳara Muṣṭafā Pāşā'ya ve biñ yüz yigirmi sekiz şevvālinde bi-ṭarīḳi't-tekerrür teʾsīs-i mebānī-i ṭarīḳ-ı ʿaliyye ve teʾkīd-i rütbe-i celīle idüp Ayasofya-i Kebīr'e gelüp biñ yüz yigirmi ṭoḳuz (5) cumādā-yı āḫiresinde ḥasretü'l-müderrisīn olan Medāris-i Süleymāniyye'den biriyle iḥtirām ve ol medresedeñ maṭmaḥ-ı enẓār-ı mevālī-i ūlu'l-iḥtirām olan Ḥalebü'ş-şehbā mevleviyyetiyle ikrām olunup bu mecelle-i celīleyi esnā-yı taḥrīrimizde ol manṣıb-ı celīlden maʿzūl idiler. Ḥakkā ki ẕāt-ı vālāları fāʾiku'l-aḳrān bir faẓīlet-mend olup mecmaʿ-ı ʿirfān ve her ne rütbe

medḥ ü ṣenā olunsa şāyāndır. Müẕākere-i ʿilmiyyeden(10) eṣnā-yı ferāġda faẓla-i faẓl u kemālleri olan şiʿr ü inşā ile teşḥīẕ-i ẕihn ve tefrīḥ-i bāl iderler idi. Şiʿr-i āb-dārınıñ ġāyet edāsı selīs ve maʿmūn-ı dil-ārāsı nefīsdir. Ġazeliyyāt ve ḳaṣāʾid-i bī-naẓīrleri ve nice rübāʿī ve meṯālī ve müfredāt-ı dil-peẕīrleri vardır. Bu ġazel-i bī-hemtā ol ẕāt-ı dil-ārānıñ sāde-i ṭabʿ-ı dil-ārālarındandır.

Ġazel

(15) Gel gel bahār faṣlı hiṣārıñ hevāsına
Virseñ de naḳd-i cānı ucuzdur kirāsına
kendine
Ḫalḳ-ı cihānı/elbette bend ider
Nāyet-miṣāl tābiʿ olanlar hevāsına

Olmaz metīn naḳş-ı ber-āb binā-yı ʿaşḳ
Sengīn dil-i bütānı ḳomazsañ edāsına

Bulduḳ o māh ile dil-i zārıñ arasını
Ṣulḥ oldı būs-ı laʿli ile ḫūn behāsına

Ḥāʿiş hemān miyānını āġūşa çekmedir
Yoḫsa Mucīb ben geçemem mā-verāsına

(20) Ḥakkā ki zūr-ı bāzū-yı ḳuvvet-i ṭabīʿiyye ile ḫayāl itdikleri maʿmūn-i bārīk mā-verāsında tetebbuʿ-ı ṣaḥīḥ ile cüst-cū olunsa fikr-i daḳīḳ andan ber-ter bir lafẓ-ı maʿnīdār tedārikinde ʿāciz ve fürū-mānde oldıġın evvelīn-i cümle-i kārda teslīm ü iʿtirāf u ikrār ider.

Li münşiʾihī

Bāreka'llāhu zehī dil-i çālāk
Levḥaşa'llāhu ḫōşā ṭabīʿat-ı pāk

M a ḥ v ī [1]

Süleymāniyye Cāmiʿi şeyḫi iken ārzū-yı ḥacc-ı şerīfle beytinden ḫurūc (25) idüp ṭarīk-i Ḥak'da muhāciret esnāsında Şām-ı cennet-meşāmda intiḳāl eyleyen Şeyḫ ʿĪsā Efendi ḥidmetleridir. ʿAzīz-i vālā-cenāb-ı merḥūm Anaṭolı ḳużātından Geredeli Şukūkī ʿAlī Efendi merḥūmuñ maḫdūm-ı saʿādet-mersūmı olup (204a) biñ ḳırḳ yedi tārīḫinde Gerede'de Ṣarıḳāżīlar nām ḳariyyede vücūda gelüp baʿdehū Ḳosṭanṭıniyye'ye hicret idüp ʿulemā-i kirāmıñ meclis-i ifādelerine vuṣūl ve meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeden Bülbülcizāde Şeyḫ ʿAbdü'l-kerīm Efendi merḥūmdan inābet idüp ʿulūm-ı ẓāhiresi gibi ʿulūm-ı bāṭınayı taḥṣīle meşġūl olup bu ḥāl (5) üzre taṣfiye-i bāṭına iştiġāl üzre iken biñ yetmiş altı senesi ḫilālinde Orta Camiʿi vaʿẓiyyesiyle iclāl olunup ṭoḳsan beş rebīʿu'l-āḫirinde Tercemān Yūnus Zāviyesine basṭ-ı seccāde-i irşād ve ve yüz beş cumādā-yı'l-āḫiresinde Sulṭān Selīm meşīḫati ile rıfʿat-i ḳadrleri müzdād olup yüz yigirmi cumādāsında ebu'l-feṭḥ Sulṭān Meḥmed Ḫān Cāmiʿ-i şerīfi şeyḫi olup yüz yigirmi iki recebinde (10) Sulṭān Bāyezīd-i Velī Cāmiʿ-i şerīfi meşīḫati ile muḫterem ve sene-i merḳūma şevvālinde Süleymāniyye Cāmiʿ-i şerīfi meşīḫatine naḳl buyurılup biñ yüz yigirmi yedi receb-i şerīfinde cānib-i Mekke-i mükerremeye ʿazīmet ve ṭaraf-ı devletden iẓn ile ḥacc-ı şerīfe fāyiz-i ruḫṣat olup Şām-ı cennet-meşāma vuṣūllerinde sene-i merḳūma ramażānınıñ yigirmi ikinci günі bu ʿālem-i fānīden

1. Matbuda 612. s.dedir.

göçüp riḥlet ve ol maḳām-ı mübārekde Ṣāliḥiyye nām maḥalde şeyḫ-i ekber misk-i ezfer Muḥyiddīnü'l-ʿarabī raḥmetu'llāhi ʿaleyhiñ türbe-i şerīfelerinde defn olundılar. Ecille-i meşāyiḫ-i kirāmdan ẓāhir ü bāṭını maʿmūr bir genciīne-i mestūr idi. Kuvve-i ḳudsiyye-i zühd ü takvā ile her bār ʿarş-ı ʿirfāna ʿāric ve ʿibādāt u ṭāʿāti ṭavḳ-ı beşerden ḫāric bir vücūd-ı vilāyet-meşhūd ve vaʿẓ u ṣoḥbetinde ʿaẓīm teʾsīr var bir pīr-i rūşen-ẓamīr idi. ʿİlm-i ledünnī (20) olan lisān-ı taṣavvuf üzre teʾlīfāt-ı keṯīresinden ġayrı ʿilm-i ẓāhirde fenn-i naḥvde Müfīdü'l-iʿrāb nām bir laṭīf ve nāzik mecmūʿası vardır. Cümle-i maʿārifinden faʾzla Maḥvī maḫlaṣı ile ilāhiyyāṭı vardır. Bu ilāhī-i şerīf anlarıñdır.

İlāhī

Bulmaḳ dilerseñ dāʾim saʿādet cān ü gönülden Allāha yalvar
(25) Ġafletde ḳalma eyle ʿibādāt cān ü gönülden Allāh'a yalvar

Aldanma zinhār fānī cihāna takvā vü zühdi kūt eyle cāna
Uçmaḳ dilerseñ bāġ-ı cināna cān ü gönülden Allāh'a yalvar

Ḳaldır diliñden keşret hicābın sırrıñda oku vaḥdet kitābın
İçmek dilerseñ vuṣlat şerābın cān ü gönülden Allāh'a yalvar

Yoḳlukda yoḳla maʿnā-yı Maḥvī maḳṣūdı añla ṣarf ile naḥvi
Merdūd-ı rāh ol gel iste ṣaḥvi cān ü gönülden Allāh'a yalvar

(5) ve lehū

Sivā efkārınıñ cümle gönül mülkin ḫarāb itdi
Elim al düşmüşüm ḳaldır meded Mevlā-yı Raḥmānım
Emel ārzūsunuñ odı yaḳup bağrım kebāb itdi
Elim al düşmüşüm ḳaldır meded Mevlā-yı Raḥmānım

Ḫulūṣ üzre ʿibādetde tevecc̈üh eylesem sañā
Gelür ḳalbe sivā fikri ḳomaz her giz beni bañā
Dilimde ḳuvvetim yoḳdur cevābın virmege añā
Elim al düşmüşem ḳaldır meded Mevlā-yı Raḥmānım

(10) M u ḥ t e ş e m [1]

Dīvān-ı ʿālī kātiblerinden Şaʿbān-zāde Meḥmed Efendi dimekle şehīr bir pīr-i rūşen-żamīr olup devlet-i ʿaliyyede niçe zamān şıkk-ı sālis defterdārı olmuşlar idi. ʿĀlem-i dünyāda bīhūde ʿömr-i ʿazīzlerini iżāʿat itmeyüp dāʾimā taḥrīr ü kitābet ve bir an şuġlden ḫālī olmayup maʿārif-i bisyār ile evḳāt-güzār olurlar idi. Eyyām-ı ṣıḥḥatinde çekīde-i ḳalem-i sebük-reftārı ve nigāşte-i kilk-i güherbārı olan (15) āşārı bir yere cemʿ olmaḳ lāzım gelse terāzū-yı ḳıyāsda kendiyle girānlıḳda berāber belki evrāḳ-ı taḥrīrātı vażʿ olunan kefe kendiden girān ü ber-ter idi. Bu ḳadar keşret-i kitābetle yine vāfir ʿindī āşārı ve zebān-ı Fārisī ve lisān-ı Türkī'de bir ḫaylī nāzik güftārı vardır. Bu cümleden zebān-ı Türkī'de inşā-yı laṭīfe ile Tīġ u Ḳalem nāmına cemʿu tertīb eyledigi mecmūʿa-i ʿirfānı nāzik ü pāk bir eşer olup istiḥsān-ı ūlūʾl-elbāba şāyāndır. Sene biñ yüz yigirmi ḥilālinde intiḳāl eyledi. Bu bir ḳaç beyt-i şikāyet-taʿbīr mesbūkū'ż-żikr-i teʾlīf-i dil-pezīrlerinde münāsebetle taḥrīr eyledigi eb̈yātdandır.

Mesnevī

Dād baḫt-ı siyehimden feryād
Maʿrifet gevherin itdi berbād

1. Matbuda 614. s.dedir.

Nā-murādım o ḳadar ʿālemde
Nār-ı ġam kāmı yaḳar sīnemde
(25) Āteşimden ṭutuşup dildeki tāb
Mürg-i ümmīd olur āhımda kebāb
Gelemez ḫāṭıra kāmıñ nāmı
Ḳande ḳaldı görebilmek kāmı

D e r v ī ş M u ḥ i b b [1]

Nāmı ʿAbdu'llāh olup menşeʾleri diyār-ı Belḫ'dendir. Esnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde (205 a) Eger taḫallüṣ eylemiş idi fe-ammā maḥlaṣ-ı merḳūm beyne'l-aḥibbā meşhūr olmayup ḳalb-i yārānda eser eylemediginden kendi muḥibleri miyānesinde yine muḥiblik ile müteʿārif idi. Erbāb-ı ʿirfāndan bir dervīş-i pāk idi. Bu güftār anlarıñdır. Beyt

غمزهٔ بی باك او شمشیر بازی میکند کردن نظارهٔ عاشق درازی میکند

(5) M u ḫ l i ṣ ī [2]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Ehālī-i ḫāṣṣü'l-ḫāṣ-ı pür-iḳbāllerinin ḫamīre-i ṭıynet-i ẕāt-ı bī-hemāllerinden maʿārif ü ḫulūs-ı bāl oẕʾ-i lā-yenfek miṯāl olan kān-ı ʿirfān Ḳosṭanṭıniyye-i bī-akrāndan Sulṭān Selīm ḳurbünde Cebecibaşı Maḥallesinde mehd-i vücūda ḳadem basup taḥṣīl-i dest-māye-i ʿirfān eyledikden soñra merḥūm u maġfūrün-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr ḳuẕāt-ı ʿasākiriñ nīk-ḫaṣlet olan (10) refīʿü'ş-şānlarınıñ ereü-

1. Matbuda 615. s.dedir.
2. Matbuda 616. s.dedir.

mendi Tevfīḳī-zāde Meḥmed Efendi ḥażretleri ile kemāl münāsebetleri ve āsitānelerine ziyāde tereddüdleri olmaġın merḥūm u mebrūr biñ yüz on beş tārīḫinde bi'z-zāt ṣadāret-i Rūmili olduḳlarında ol ẕāt-ı şerīfiñ ṣadāret teşrīfinden mülāzım ba'dehū ṭarīḳ-ı ḳażāya 'āzim biñ yüz ṭoḳuzda şeyḫü'l-islām Meḥmed Efendi Rūmili ḳāżī'askeri iken پروشته (15) manṣıbına olup ba'dehū İsmā'īl Geçidi ba'dehū Mostar ḳāżīsı olup esnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde Teymürḥiṣār ve Nurḳop'dan onar ay żabṭ eyleмek üzre ḳayırılmışlar idi. Ẕihni müstaḳīm ü 'afīf ḫoş-ṭab' ve memūnü'l-ġā'ile bir vücūd-ı şerīf olmaġla ḳużāt-ı 'asāker-i ḥużarātı müddet-i şerīfelerinde vekāyi' kitābeti ḫidmeti ile istiḫdām buyurup nüvāziş ü keremleri ile ikrām buyururlar idi. Ṭabī'at-ı şi'riyyesi daḫı (20) pāk bir merd-i ḫuceste-idrākdir. Bu güftār cümle-i āsārlarındandır.

Beyt

İtme bīhūde ḫaṭ-ı rūyuñ ey şūḫ tırāġ
Ser-nüvişt-i ezelī ḥakk ile taġyīr olmaz

M u ḫ l i s ī - i D ī g e r [1]

Devlet-i 'aliyyede 'aṣrında Defterdār Beg dimekle şöhret-şi'ār bir pīr-i pür-vekār olup vālid-i mācidleri 'Alī Pāşā daḫı vüzerā-yı kirāmdan bir vezīr-i nāmdār (25) olup vezāret rütbesiyle 'aṣrında defterdār olmuşlar idi. Bunlar daḫı devlet-i 'aliyyede mu'temed ve ma'lūmü'l-'ayār bir mīr-i 'ālī-miḳdār olmaġla biñ seksen altı tārī-

1. Matbuda 617. s.dedir.

ḫinde Defterdār Aḥmed Pāşā yerine manṣıb-ı mevrūsları olaḫ cāh-ı refī'-i (205b) defterdārīye olup istiḳāmetle ḫidmet eylemişler idi. Ba'dehū ṭoḳsan ṭoḳuz muḥarreminde üç tuġla ḳubbe-nişīn olup bir ḳat daḫı mükerrem olmuş iken kāse-i 'ömrleri lebrīz u ser-şār ve mizāc-ı şerīfleri münḥarif ve ġāyet bīmār olmalarıyla sene-i mezbūra şevvālinde livā-yı 'uḳbāya ḥırām eylemişler idi. Ġāyet seng̈īn u vaḳūr olan (5) żāt-ı ten-perverlerden bir vezīr-i kerem-mevfūr ve beyne'n-nās rūz-nāme-i ḫālī ma'rūf u meşhūrdur. Ḫāk-i Istanbul olmaġla ṭabī'at-ı şi'riyyeleri vardır. Bu bir iki güftār anlarıñdır.

Beyt

Merḥabā ey feyż-baḫş-ı sīne-i erbāb-ı dil
Pertev-i ḥüsnüñ nigārā mihr-i 'ālem-tāb-ı dil

Żülf-i yārī pīç ü ḫam çekmiş 'iżārı ṣafḥaya
Resm iderken lerze düşmüş ḫāmede yoḳ tāb-ı dil

(10) M e d ḥ ī [1]

Nām-ı vālāları Muṣṭafā'dır. Ser-ḥalḳa-i gürūh-ı evliyā ser-tāc-ı zümre-i zühd ü taḳvā meşāyiḫ-i kirāmıñ bülendī merḥūm u maġfūr Üsküdārī 'Azīz Maḥmūd Efendi ḥażretleriniñ ḫulefā-yı kirāmından Burusī Eyyūb Efendi'niñ oġlı Yūsuf Çelebi merḥūmuñ maḫdūmları olup medīne-i Üsküdār'da mehd-i vücūda pā-nihāde olup taḥṣīl-i 'irfān ve tekmīl-i mālzeme-i dānişverān eylediklerinden ṣoñra biñ yüz tārīḫinde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām (15) eshiyānıñ bülendi ebu'l-fukarā Dabbāġ-zāde Meḥmed Efendi'den

1. Matbuda 618. s.dedir.

mülāzım ve ṭarīḳ-ı tedrīse ʿāzim olduḳlarından soñra biñ yüz yedi tārīḫinde şeyḫü'l-islām es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi merḥūmdan ibtidā-i ḫāric elli ile duḫūl-i ṭarīḳ-ı ʿaliyye idüp ʿādet üzre devr-i medāris iderek müsıla-i Süleymāniyye'den biñ yüz yigirmi yedi muḥarreminde Medīne-i münevvere ḳāżīsı olup baʿde'l-ʿazl nevbeti ile Şām-ı cennet meşām ḳāżīsı olup eşnā-yı taḥrīr-i tezkiremizde (20) ol manṣıb-ı bī-hemtāda ḥükūmet-i ġarrāda idiler. Fażl u kemāllerinden māʿadā ṭaraf-ı şiʿr ve semt-i inşāda ıdahı nāzik edā ve eşʿārı medḥ ü şenā olunmaġa sezādır. Bu güftār bu mecelle-i celīleye taḥrīr içün irsāl eyledikleri eşʿārlarındandır.

Ġazel

İtmiş o gül fütādelere cevri ḳāʿide
Şebnem miṣāl pāyına düşseñ çi fāʾide

(25) Ḳahrın muḳaddimāt-ı keremden ḳıyās idüp
Düşme göñül netīcesi yoḳ fikr-i fāside

Ol rüzedār-ı ḫānıḳa-i arżda reşk kim
Ḥasret-keş-i fütūrı ola gökde māʾide

Her naẓm-ı dil-nişīn yetişür Medḥiyā güvāh
Daʿvā-yı ḥüsn-i naẓmda ḥācet ne şāhide

(206a) ve lehū

Yaġmaya virdi ṣabrım bir şīve-kār gördüm
Pā-māl-i ḥayret oldum bir şehsuvār gördüm

Ol nev-nihāl-i nāzıñ hīç görmedim naẓīrin
Nevresteġān-ı dehri gerçi hezār gördüm

Luṭf u nüvāzişiyle meşhūr o şūḫ ammā
Ben ol sitem-fürūşı āşūb-kār gördüm

(5) M e d ḥ ī - i D ī g e r [1]

Zümre-i dervīşāndan Baġdādiyyü'l-aṣl bir dervīş-i dil-rīş olup medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Ġalaṭa müzāfātından Ṭōbḫāne nām maḥalde vāḳı' Ḫānḳāh-ı Ḳādiriyye'de 'uzlet-nişīn bir merd-i ṣāḥib-temkīn olup şu'arā-yı 'aṣrdan olmaġla bu mecelle-i celīleye tastīr ve āşārından bu beyti taḥrīr olundı.

Beyt

Ayıñ on dördü gibi dün gice meclisde idiñ
Ḳanda aḫşamladıñ ey māh-ı dıraḫşān bu gice

(10) M u r t a ż ā [2]

Baġdād-ı behişt-ābād üdebāsından ve ol ḥavālīniñ fużalā-yı şu'arāsından Naẓmī-zādelikle şehīr olan Murtażā Efendi'dir ki ziyy-i küttābdan olup nām-ı şerīflerin maḥlaṣ ittiḫāẕ eylemişlerdir. Zamān-ı ḥayātlarında gerek bunlar ve gerek birāderleri Ḥüseyin Efendi ḳatı çoḳ āşāra muvaffaḳ olmuşlardır. Ez-cümle birāderleri Ḥüseyin Efendi Vaṣṣāfü'l-ḥażret'iñ ma'rūf u meşhūr olan te'līf-i celīliniñ luġāt-ı müşkilesin Türkī lisān üzre ḥall (15) ü beyān ve zebān-ı Türkī'de türkīleri surḥ ile taḥrīr idüp o luġat-ı Türkiyye'niñ Fārisī ve 'Arabī edāsını cem' idüp bir nāzik luġat eylemişdir. Ancaḳ ekser taḥrīr eylediği Türkī'ler Etrāk-i ḳadīme lisānı olmaġla bizim miyānemizde ma'rūf olan ta'bīrāta uymadıġından Türkī bir luġat lāzım gelse zaḥmet çekildiginden bu 'abd-i faḳīr lisānımız üzre cem'u tastīre taṣaddī eylemiş idik. El-ḥāṣıl ḫānedān-ı

1. Matbuda 619. s.dedir.
2. Matbuda 620. s.dedir.

ʿIrfāndan bu iki (20) birāderler nādire-i devrān idi. Mütercem-i mezkūruñ ḫōd ḳatı çoḳ eşeri vardır. Bevn-i baʿīdde olmaġla diyār-ı Rūm'a kimi gelmiş kimi gelmemişdir. Ez-cümle Rūm'a gelenlerden Gülşen-i Ḫulefā'sı bir gülistān-ı bī-ḳarān olmuşdur ki ol nüsḫa-i celīlede ibtidā-i Devlet-i Ābbāsiyye'den bedʾ eylеyüp Baġdād-ı behişt-ābādıñ bināsını ve anlardan ṣoñra gelen vülātı ʿÖmer Pāşā ve Aḥmed Pāşā'ya degin biñ yüz tārīḫine gelince bi'l-cümle beyān itmişdir. Ḫattā ol nüsḫanıñ (25) āḫirine ḳarīb olan maḥalde Baġdād-ı behişt-ābāda gelen vüzerā-yı kirāmdan maʿrifetli vezīr-i rūşen-żamīr ʿAbdī Pāşā bir ġazel-i nāzik-edā ile güftār-senc bunlar da bu naẓīreyi eylediklerini taḥrīr itmişlerdir.

Ġazel

(206b) Bülbül-i bāġ-ı ḥaḳīḳat hem-enīnimdir benim
Şāhid-i cūş-ı dilim çeşm-i terīnimdir benim

Luṭf-ı Ḥaḳḳ'a eyledim ilkā-yı dest-i iʿtiṣām
Ḥasbiyallāhu kefā naḳş-ı nigīnimdir benim

Yoḳdur aʿmāle ümīdim dergeh-i Ḥaḳḳ'a hemān
Rişte-i ʿacz-i dilim ḥablü'l-metīnimdir benim

ʿUrvetü'l-vüşḳā-yı iḫlāṣa temessük Murtażā
Bī-tekellüf ḥāṣıl-ı kedd-i yemīnimdir benim

M ü s t a ḳ ī m [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīlerin maḥlaṣ ittiḫāẕ eylemişlerdir. Kibār-ı meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeden Ümm-i Sinān-zāde Ḥasan Efendi merḥūmdan tekmīl-i ṭarīḳat itmiş bir

1. Matbuda 621. s.dedir.

pīr-i rūşen-żamīr olup medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Ṣūfīler Maḥallesinde vāḳı' Ḫalvetiyye Żāviyesinde seccāde-nişīn-i meşīḫat idiler. Nefes ü āvāzesi ḫūb bir şeyḫ-i merġūb olup be-ġāyet ṣoḥbeti nāzik olmaġla kibār-ı enāmla keşret-i ṣoḥbet üzre olup her bār ṣoḥbet(le) ü ülfete dīde-dūz-ı ḥaśret olan żurafānıñ nūr-ı 'aynı ve el 'aṣrda [illegible] ālūftegān miyānında ṭarḥ olunan encümen-i yārānıñ ziyneti idiler. Semt-i eş'ārda reftārı manẓūr-ı aḳrān oldıġından ġayrı tārīḫ-güyālıḳda bī-tekellüf güftār-senc olan müverrīḫlerden barmaḳ ile gösterilen ehl-i dillerden idi. 'Āḳıbet muṣāḥib-i me'mūl olan rūzgār bunlarda barmaḳ ḥesābın iẓhār idüp dehr-i denīden ber-vefḳ-ı (15) kām ārzū-mend oldıġı ḫūlyālar ile nā'il-i merām olmadın sene biñ yüz yigirmi bir tārīḫinde terk-i zāyiye-i fenā ve 'azm-i tekye-gāh-ı bekā eyledi. Āṣārı ve tevārīḫi ekşer min en yuḥṣā ve bi-'adhā'i'l-efvāh ve meḳtūb-ı ekşer cüdrān ve eṭrāf-ı her ḫānḳāhdır. Bu beyt anıñdır.

Beyt

Ḳo itsün sūz-ı tām-ı 'aşḳ cismim dāġile memlū
Ki her dāġı şeb-i tār-ı ġama bir şeb-çerāġ olsun

(20) M a 'n e v ī [1]

Meşāyiḫ-i Ḫalvetiyye'den meşhūr-ı āfāḳ Ḳarabaş 'Alī Efendi'niñ maḫdūmları Şeyḫ Muṣṭafā Efendi'dir ki beyne'l-meşāyiḫ Ma'nevī Efendi diyü şöhret-şi'ār bir şeyḫ-i nāmdār idi. Ṭarīḳın pederlerinden aḫẕ eyleyüp nice zamān vālid-i mācidlerine ḫidmetden soñra biñ yüz üç seferinde

1. Matbuda 622. s.dedir. Bu şair Millet, 766'da yoktur.

Ḳadırġa Limānı'ndaki Meḥmed Pāşā Zāviyesine şeyḫ olup ve Bāġçekapusı dāḫilinde vāḳı' Vālide Sulṭān Cāmi'-i şerīfine şeyḫ olup biñ yüz on dört tārīḫinde fevt oldı. Raḥmetu'llāhi te'ālā ve tecāveze 'anhu. Ekşer güftārı ilāhiyyātdır. Bu güfte cümle-i āşārındandır.

İlāhī

Ḥamdüli'llāh kim ṭulū' itdi yine şems-i żuḥā
Raḥmeten lil'ālemīn geldi Muḥammed Muṣṭafā
(207a)Gül cemāli berk urup ṭoġdı yine bedr-i dücā
Raḥmeten lil'ālemīn geldi Muḥammed Muṣṭafā

Küntü kenziñ maḫzenīdir lī-ma'allāh maẓharı
Żāt-ı pākiñ enveridir enveridir enveri
Ma'neviyyā ins ü cinniñ rehberidir rehberi
Raḥmeten lil'ālemīn geldi Muḥammed Muṣṭafā

M ü f ī d [1]

Nām-ı laṭīf ve ism-i şerīfleri es-Seyyid 'Abdü'l-kerīm'dir. Dl gül-ġonca-i ser-sebz-i gülistān-ı siyādet gülşen-geh-i diyār-ı Burusa'dan żuhūr-yāfte-i medīne-i vücūd olup 'andelīb-i żāt-ı sütūde-ezkārı ol diyār-ı şevḳ-medārda ṭarīḳat-ı kesīrü'l-bereketleri ālūde-i esrār-ı ḥaḳīḳat olan ṭarīḳ-ı Naḳşibendiyye'den mu'anven olan żāt-ı kerāmet-nihād Rūmiyye şeyḫi Ḥażret-i Baba Efendi merḥūmuñ aḥfādından olup ṭarīḳat-ı merḳūmāniñ merd-i sādıklarından ve erbāb-ı 'irfāniñ gözi açıklarından olmaġla (10)'ulūm-ı 'Arabiyyeyi tażyī'-i vaḳt eyleyüp ol diyārda meşhūr-ı āfāḳ olan Gözibüyük Meḥmed Efen-

1. Matbuda 623. s.dedir.

di'den görüp bi'l-cümle aḫẕ u kesb ve Fārisī'yi daḫı bu mecelle-i celīlede ḥarf-i rā-i mühmelede Resīm maḫlaṣı ile ketb ü taḥrīr olunan Resīm merḥūmdan taʿallüm eyleyüp ẕihni pāk ve tabʿı çālāk bir şāʿir-i māhirdir ki güftār-ı pāki āb-ı sāfla selāsetde berāber ve her bir kelām-ı müfīd ü muḫtaṣarı (15) ifādeye maḳṣūdda kifāyet-sāz-ı her lāzım-ı fāʾidetü'l-ḫaberdir. Ḥavā-ı derūnı āb-ı revān-ı ʿirfānla lebrīz ü ser-şār ve murād üzre reftāra kādir bir suḫan-gū-yı hōş-güftārdır. Bu eşʿārı cümle-i āşārlarındandır ki bu mecelle-i celīleye ketb ü taḥrīr içün bi'ẕ-ẕāt hediyye-i ʿabd-i faḳīr kılmışlardır.

Ġazel

Ol ṣāf-sīne başlasa reftāra mevc mevc
Eyler ḫurūş lücce-i nezẓāre mevc mevc

İşrāb-ı mācerā-yı dil itdi yine dirīġ
Eşkim gelince dīde-i ḫūn-bāre mevc mevc

Geldikce tīr-i tīzi o baḥr-i melāḥatiñ
Girdāb-ı āteşīne döner yāre mevc mevc

Gülzārıñ āb u tābı gelüp cūy-veş yine
Yārān çekildi sū-yı çemenzāre mevc mevc

Cūşa getürsün āb-ı ḥayāt-ı melāḥati
Gelsün nesīm-i ḫande leb-i yāre mevc mevc

Olsun Müfīd āb-ı ḥayāt olsa da fedā
Eşkim o naḫl-i nevdeki reftāra mevc mevc

(25) ve lehū

Būs-ı laʿliñ virdi cānā neşʾe-i dīger bāna
Şimdi reng-i bī-ḫōdīdir gerdiş-i sāġar bāna

Sīne-i ʿuryāna çesbān cāmedir dil-dūz-ı dāġ
Derd-i āh-ı āteşīnimdir külāh-ı ser bāña

(207b) ve lehū

Ruḫsār-ı duḫter-i rezi gördüm piyāleden
Seyr eyledim yine mehi āġūş-ı hāleden

ve lehū ḳıṭ'a

Rūze-i ḥaşretine gerçi giriftār olduḳ
Hele ol māh ile hem-meclis-i iftār olduḳ
(5) Ramażān oldı sebeb vuṣlat-ı yāre ammā
Ṣavm-ı hicriyle o māhıñ niçe dem zār olduḳ

ve lehū

Var iken ḫāṭır-küşā elde ayaġ-ı mül gibi
Nāz-perverdem niçün açılmaz āyā gül gibi

M ü f r ī d ī [1]

Nāmı İbrāhīm'dir. Kürdistān beglerinden bir merd-i ṣāḥib-i maḫlaş ve ṣāḥib-i nām ve diyārınıñ söz añlarlarından bir mīr-i kelām olup eşnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ba'ż meṭālib (10) żımnında der-i devlet-medār-ı 'aliyyeye gelmiş idi. Egerçi eg'ārı öyle nāzik ve bī-bahāne degildir. Fe-ammā ḥāline göre yine levendānedir. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

Ġazel

Ger ırağım senden ey meh nakş-ı ruḫsārıñ yeter
Dīdede şekliñ ḫayāli dilde efkārıñ yeter

Yüz çevirme ben gedādan rūyıñı seyr itmege
Şol siyeh baḫtım gibi zülf-i siyeh-kārıñ yeter
(15) Sür deriñden ehl-i 'aşkıñ itleriñle her kime
Āsitānıñ pāsbānı ben vefādārıñ yeter

1. Matbuda 625. s.dedir. Bu şair Süley.,Hamidiye, 1063 nolu yazmada Muḫtedī mahlası ile yer alıyor.

M ü n ş ī [1]

Nām-ı nāmīleri ʿAlī'dir. Maskaṭ-ı reʾsleri olan medīne-i Burusa'da maʿlūm-ı ṣaġīr ü kebīr olan Menteş-zāde ocaġından bir merd-i dilīrdir. Cihet-i ʿilmiyyesi maʿmūr bir ẕāt-ı maʿārif-mevfūr olup fenn-i ṭıbda māhir ve murād üzre şiʿr ü inşāya ḳādir bir şāʿir-i māhirdir. Medīne-i merḳūmada İsḥaḳ Ḥʾācesi Aḥmed Efendi'den aḫẕ-ı ʿilm-i şerīf ve ṭıbbı (20) Dervīş ʿÖmer nām bir ḥāẕıḳ-ı fenden taʿallüm eyleyüp aḳrānından fāyıḳ ve her vechile sitāyiş ü sābāşa lāyıḳ olmuşlardır. ʿAbdü'r-raḥīm-zāde Yaḥyā Efendi merḥūmdan mülāzım oldukdan ṣoñra şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām faẕīletlü Yeñişehirli ʿAbdu'llah Efendi ḥażretlerinden bā-imtiḥān bir medreseʿ-i ḫāric ile dil-şād u ḫandān olup esnā-yı taḥrīr-i teẕkiremizde ol medrese-i celīlede basṭ-ı seccāde-i ifāde eylemişler idi. Feyż-āginā-yı kibār-ı enām (25) bir merd-i sütūde-ḫırām olup her cihеti maʿmūr oldıġından bi'l-cümle fuḥūlüñ manẓūrı olmuşlar idi. Edā ve lehçesi pāk bir şāʿir-i ṭabʿ-ı çālākdir. Bu beyt zāde-i ṭabʿ-ı raʿnālarındandır.

Maṭlaʿ

(208a) Şūziş-i dil ʿāḳıbet rām eyledi cānānemiz
Şemʿi teşhīr itdi nār-ı necātla pervānemiz

ve lehü

Ġonca-veş ber-çīdedir ḫār-ı hevādan dāmeniñ
Bāġ-ı ḥüsne raḥnedir çāk-ı girībānıñ seniñ

Seyl-i eşkimden nişān mümkin mi ey deryā sāña
Ser-te-ser envācdan çeşm olsa ʿummānıñ seniñ

---

1. Matbuda 626. s.dedir.

(5) M ü n ī b [1]

Diyār-ı Istanbul'uñ nāzik-güftār olan şehrīlerinden bir żāt-ı sütūde-reftārdır. Bu güftār āṣārındandır.

Beyt

Ruḫuñ teʾsīr-i meyden reşk-i ṣaḥn-ı gülsitān olmuş
Dil-i ʿuşşāḳ-ı nālān bülbül-āsā pür-fiġān olmuş

O serv-i ḳāmetim ʿazm-i temāşā-gāh-ı bāġ itmiş
Girüp birbirine gülşen ḳıyāmetden nişān olmuş

M e y l ī [2]

Nāmı Meḥmed'dir. Aşcıbaşı-zāde dimekle şöhret-şiʿār bir ṭurfa-i yādigār idi.(10) Bin yüz yigirmi sālinde dār-ı bekāya intikāl eyledi. Bu güftār cümle-i āṣārındandır.

Beyt

Nihāl-i serve teşbīh itdigim bir ḳadd-i dil-cūdur
Cemāl-i yāre ziynet-baḫş olan zülf-i semen-būdur

Şerāb-ı laʿl-i yāri dil ʿaceb mi ārzū itse
Leṭāfetde o cevr-endīşe ḥakkā bir içim ṣudur

Ḥarfü'n-nūn

Ḥarf-i nūn içre yazup bu kilk-i ter
Defter itdi ser-te-ser şāʿirleri
Başlayup Nābī'den itdi ibtidā
Eyleyüp ser-tāc o dikkat-perveri

N ā b ī [3]

Ol ḥarīr-bāf-ı kālā-yı maʿārif-cenābınıñ nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Yūsuf'dur. Şuʿarā-yı Rūm'uñ şāʿir-i

1. Matbuda 627. s.dedir.
2. Matbuda 627. s.dedir.
3. Matbuda 628. s.dedir.

nā-yābı üstād-ı küll-i melikü'ş-şu'arā Nabī Efendi merḥūmdur ki Dīvān ü āṣārı dillerde dāstān ve Siyer-i Veysī'ye Ẕeyl ve Tuḥfetü'l-ḥarameyn ve (20) Ḫayriyye ve naẓm u neṣr ile münşiyāne Ġazā-nāme ve Münşe'ātı ma'rūf-ı cihāmdır. Ol mecmū'a-i kemālātıñ menşe-i aṣlīsi diyār-ı Ruhā'dan olup zamān-ı Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābi' 'aleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrānda dārü's-saltanati'l-'aliyyeye gelüp ol 'aṣrda nedīm-i sulṭānī vezīr-i bī-mūdānī muṣāḥib-i şehriyārī vüzerāñıñ māhibi'l-iftiḫārı olan Muṣāḥib Muṣṭafā Pāgā'nıñ dā'ire-i sa'ādeti mevā-yı erbāb ve mecma'-ı hünerverān olmaġla (25) sāyiḳ-i taḳdīr-i Rabbānī mütercem-i mesbūkü'ẕ-ẕikri ol āsitāne-i felek-sāyeye erzānī görüp ol vezīr-i bihbūda intisāb ve meclis-i şerīfleriyle envā'-ı şeref iktisāb eyleyüp der-i vālālarında dīvān kātibi ve ol vezīr-i 'ālī-şānıñ (208b) nedīm ü muṣāḥibi olup ol vezīr-i kerem-mu'tādıñ zamān-ı ṣıḥḥatlerinde bāb-ı sa'ādetlerinde nā'il-i hezār-ikrām ve ḥacc-ı Beytu'llāhi'l-ḥarām idüp himmet-i āṣafāne-i pāşā-yı muḥterem ve ḥüsn-i terbiyye-i āṣaf-ı mükerrem birle pādişāh-ı 'ālem-penāh Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābi' 'aleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ḥażretlerinden Mısır vālīsine ḫitāben bir ḫaṭṭ-ı şerīf iḥsān (5) ve maḍmūn-ı ḫaṭṭ-ı münīfde mütercem-i meẕkūra refāh üzre ḥacc itdirmek murād-ı hümāyūnumdur. Ḥacc-ı mebrūrunda sa'y-i meşkūrūñuz bile bulunmaḳ maṭlūbumdur diyü ketb ü taḥrīr buyurılmaġla ḥacc-ı şerīfe varup gelince hezār ikrām ve celb-i ḫāṭırında kemā yenbaġī ihtimām olunarak ḥacc-ı şerīf itmişlerdi. Tuḥfetü'l-ḥarameyn nām te'līf-i

cemilleri ol esnāda reh-rev-i ḥacc-ı Beytü'l-ḥarām iken sebk ü teʾlīfi ḫidmetine ḳıyām eylemişler idi. Ḥaccı şerīfden (10) geldiklerinden şoñra bir müddet pāşā-yı mezkur ḥażretlerine ketḫudā olup ketḫudālıḳdan maʿzūl olduḳlarından şoñra yine ke'l-evvel mükerrem ve bāb-ı saʿādetlerinde manẓūr-ı girişme-i çeşm-i iltifātları olup muḥterem olmuşlar idi. Baʿdehū ol eyyām kürūr-ı aʿvām ile münḳalib olduḳda medīne-i Ḥalebü'ş-şehbāda basṭ-ı ḳālīçe-i sükūnet ve müddet-i medīd ol beldede iḫtiyār-ı ikāmet eyleyüp ṭaraf-ı Rūm'dan bi'l-küllīye (15) iẓhār-ı ferāġ ile ol memleketde āsāyiş- ve īrād bu[illegible] maṣrafını bir ḳālıba ifrāġ itmiş iken Baltacı Mehmed Pāşā merḥūm iki ṣadāretiniñ miyānesinde Ḥaleb'de vālī iken ġāt-ı maʿrifet-ṭālibleri ile kemāl-i ṣoḥbet ü ülfet idüp pāşā-yı celīlü'lḳadr-i merḳūm ṭaraf-ı devlet-i ʿaliyyeye sāniyen mühr ile daʿvet buyurulduḳda mütercem-i merḳūmuñ Istanbul'a gelmesini murād eyleyüp ol sebeb ile yine devlet-i (20) ʿaliyyeye gelüp merḥūm ḥażretleriniñ zamān-ı ṣadāretlerinde baş muḥāsebecilik manṣıbı ile ikrām olunup sene biñ yüz yigirmi dört tārīḫinde medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de intiḳāl ve dār-ı fenādan ḥużūr-gāh-ı bekāya irtiḥāl eylediler. Ḥattā şöyle rivāyet olunur ki intiḳālden bir ḳaç sāʿat muḳaddem " Nābī be-ḥużūr āmed " güftārın terāne-senc-i fiġān olurken intiḳāl eylemişler. Güftār-ı merḳūm ḥisāb (25) olunup tārīḫ-i vefātı olmaġla şebt ü taḥrīr olunmuş Lisān-ı taṣavvufdan āgāh bir pīr-i muḥterem ve ʿirfānı ḥaḳ bu ki müsellem idi. Eger ʿirfānı ḳadar faẓīlet-i

ẓāhiresi ve cevlān-ı himmeti ḳadar maʿrifet-i bāhiresi ol saydı faẓlda dahı kemāli gibi ʿālem ve beyne'ş-şuʿarā (209a) müsellem oldıġı gibi beyne'l-fuẓalā nādire-i ʿālem olurdı. Lisān-ı Fārisī'de ve zebān-ı Türkī'de ve feṣāḥat-i ʿArabiyye'de ẕihni çālāk bir cevher-i pāk ṣāḥib-i ṭabʿ-ı derrāk idi. Dehānından ṣādır olan kelām-ı mevzūn mücelledāt olmaġa müteḥammil ve bir sālden bir sāle varınca güftār-senc oldıġı āṯār (5) bi-reʾsihī bir dīvān-ı müsteṭāb olmaḳ ḳābildir. Bu güftār-ı melāḥat-nisār mütercem-i merḳūm ile diyār-ı Ḥaleb'den Ḳosṭanṭıniyye'ye geldigi vaḳtler ülfet ü ṣoḥbet olunup bu faḳīrden zemīn-i āti'ẕ-ẕikr de bir ġazel ṣudūr ve ʿarż-ı ḥużūrları kıldıġımızda pesend buyurup tanẓīr ve kendi ḳalemleriyle Dīvān-ı faḳīrānemizīñ kenārına taḥrīr buyurdukları ġazel-i bī-naẓīrdir.

(10) Ġazel

Yoḳdur āsāyiş bize bir āfetīñ meftūnuyuz
Ġamze-i cādūsunuñ ālūde-i efsūnuyuz

Yoḳdur imkān-ı teneffüs çār-mevc-i şükrden
Biz Ḫudā'nıñ ġarḳa-i iḥsān-ı gūn-ā-gūnuyuz

Münşeʾāt-ı dehrde her laf̣ bir maʿnāyadır
Biz de bu inşā-yı kevnīñ tāze bir maẓmūnuyuz

Eylemez taʿyīn-i Rabbānī ḳabūl-i inḳiṭāʿ
Ġayre memnūn olmamaḳ iḥsānınıñ memnūnuyuz

(15) Nābiyā olsaḳ nola vāḥeste-i fikr-i ḥesāb
Çünki Vehhāb-ı kerīmīñ bende-i medyūnuyuz

Mütercem-i mezkūrunuñ āṯārına nihāyet ve muʿammerīnden bir pīr-i sütūde-taʿbīr olmaġla güftār-ı manẓūm u menṯūrına ḥadd ü ġāyet yoḳdur. Ancaḳ her ṣınıfdan bu mecelle-i ce-

lileye taḥrīr içün āşārından tefe'ül olunduḳca ẓuhūr ve bürūz iden eşeri taṣṭīr olundı.

Ġazel

(20) Bīdārī-i ṭāli' ruḥ-ı nīkū ile olmaz
İḳbāl-i cihān çeşm ile ebrū ile olmaz

Tevfīḳ-i 'ināyetdir olan kārger ancaḳ
Taḥṣīl-i ġınā ḳuvvet-i bāzū ile olmaz

Tedbīr ile efzūn idemez kimse naṣībin
Teshīr-i mürādāt tekāpū ile olmaz

Bāzār-ı ḫarīdār-ı 'ināyet götüridir
Hīç bey' u şırā anda terāzū ile olmaz

Ma'mūrlıġı 'adl iledir şehr-i vücūdun
Būrc-i beden ü rıf'at-i bārū ile olmaz

(25) Esbāb-ı ṭarab cümlesi āmāde gerekdir
Yoḫsa yalıñuz sāḳī-i gül-rū ile olmaz

Nābī ḳadem-i saḫt gerek menzil-i 'aşḳa
Ol rāha reviş 'ukde-i zānū ile olmaz

ve lehū ḳıṭ'a

(209b) Erzān-ı metā' faẓl u hüner tā o rütbe kim
Biñ ma'rifet zamānede bir āferīnedir
Ebnā-yı dehr her hünere āferīn virir
Yā Rab bu āferīn ne dükenmez ḫazīnedir

ve lehū rübā'ī

Hāmūş olayım disem dehānım yoḳdur
Taḳrīr ideyim disem zebānım yoḳdur
(5) Ben ḳanda vü ḳanda da'vī-i hicr ü visāl
Da'vā-yı vücūd itmege cānım yoḳdur

ve lehū

Şubḥa dek olmazsa sūzān nola ḳandīl-i fenār
Kimseniñ şubḥa çerāġın çıḳarmaz rūzgār

ve lehū

Leb-i ḫaṭṭ-āveriñ olmaġla maṭmaḥ-ı naẓarım
Benefşe ġerbetine döndi eşk-i çeşm-i terim

(10) ve lehū

Ol ṭā'ife-i zühd-perestiz ki ṣafādan
'Iyd eylemiz evvelki gününde ramażānıñ

ve lehū

Ṭuramam görmeyince ruḫsārıñ
'Ārıżīdir sāña muḥabbetimiz

ve lehū

(15) Şebnem gibi fütāde-i ḫāk-i muḥabbetiz
Ṣalmaz bir āftābı görünce ḳarārımız

Bu daḫı mütercem-i mezkūruñ mu'ammiyātındandır.

Mu'ammā be-nām-ı Dāvud

Dil-i zārı ṣorarsañ meclis-i ülfetde yār ile
Basup ayaġını ḫaṣmāne nerd'oynar ḳumār ola

ve lehū be-nām-ı Ḥasan

Gördüm güher-i dehān-ı yārı
Ārāste ḳıldı her kenārı

(20) ve lehū be-nām-ı Nūḥ

Ḫaṭ geldi ruḫ-ı āline yār oldı müzellef
Devr ile olur ālet-i taṣḥīf-i muṣaḥḥaf

Bu daḫı mütercem-i mezkūruñ elġāzındandır

Luġaz

Nedir ol bāz-güne fevvāre
Ola evc-i hevāda āvāre

Eli var līk āteşī-meşreb
Ḫalḳı bir şehriñ idinür maṭlab

(25) Cem' olur ise olur āb-ı revān
Şemle-i çāk çāk-i dervīşān

ve lehū luġaz

Nedir ol hāne kim derūnı ʿadīm
Bakseañ ammā ḥaṣīr-i ḫalveti sīm

(210a) Kimseyi gerçi feth-i bāb itmez
Her güren girmeyince de gitmez

Gerd olunca derūmuna reh-yāb
Der u dīvārını siler aḥbāb

Ṣāniʿ-ı kār nāme-i ḳudret
Ḳomuş adını ḫalvet-i vaḥdet

Baḫt u ikbāldir içinde müdām
Resm-i idbār ḫalvetinde ḥarām

(5) Sīm ü zer çoḳ olur civārında
Ḳuvvet-i sūz var ḥiṣārında

Gürk-meşreb ve līk müʾmindir
Bede bed muḥsinīne muḥsindir

Olmaz anıñ muʿādili ʿayyār
Düzd-vār eylese nola ber-dār

Sīmyā ṣanʿatında māhirdir
Yapmaġa her ne görse ḳādirdir

Sālik-i Ḫalvetī naḥīf beden
Līk ṣāḥib-nefes ile düşmen

(10) Gerçi bed-ḫūligi degil medḫūl
Reh-nümā-yı ṭarīḳ-i ehl-i ḫulūl

Rūzī manṣūbdur şebi maʿzūl
Cāmiʿ-i heyʾet-i fürūʿ u uṣūl

Bu ġazel daḫı mütercem-i mezkūrun eşʿār-ı Fārisiyyesinden ve lehū Fārisī

زنبخ نالهٔ ماخالی از طبید نهاست شرنك جهرهٔ ما فارغ ازمرید نهاست

بشهود وست رسانید همرهان فرزند رباط سامعه خرسند باشنید نهاست

کسان زمیوهٔ وصل امتلا شدند و هنوز ببیش باغ دلم در شکوفه چید نهاست
امید انس مکن زاهوان این صحرا که چشمان بهوا داری رمید نهاست
کمان قامت من نابیا کیاده شدست هنوز در هوس لذت کشید نهاست(20)

N ā y ī ʿOs̱m ā n D e d e [1]

Vücūd-ı bihbūdları fi'l-aṣl medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Şeyḫ Vefā ḳurbünde mehd-i vücūda ḳadem baṣup mertebe-i sinn-i temyīze resīde oldukdan ṣoñra devlet-i ebediyye merkūz-ı niʿmet-i faḳr u fenā oldıġın mülāḥaẓa-i ḫıred-i ʿāḳıbet-endīş ile taḥḳīḳ-i bī-merā eyledikleriden faḳr u fenā ṭarīḳını iḫtiyār ve terk-i ekdār-i germ u serd-i (25)rūzgār eyleyüp nice eyyām Galaṭa Mevlevīḫānesinde Şeyḫ Ġavsī Aḥmed Dede merḥūmuñ ḫidmet-i şerīflerinde kemer-bend-i iḫtimām ve şeb ü rūz āsitāne-i saʿādet ḫidmetlerinde ḳıyām idüp nefes-i pīr-i muḫteremleriyle mūsiḳī-i dīnde kemāl-i mehāret (210b) ve sāʾir ʿirfān ü kemālde kesb-i ḳuvvet eyleyüp ol tekyede zamān-ı şeyḫ-i vācibü't-tekrīmde neyzen başılıḳ ḫidmetinde muḳīm ve on/sekiz sene ʿale'd-devām ḫidmetde istiḫdām buyurıldıḳdan ṣoñra naẓar-ı kīmyā-eser şeyḫ-i ʿālī-cenāb ile şeyḫ-i merḳūmuñ yerlerine cā-ñişīn olmaḳ istiʿdādın iktisāb (5) itmeleriyle Ġavsī Dede cenābı biñ yüz ṭoḳuz tārīḫinde bu tekye-gāh-ı fenādan ṣavmaʿa-i bekāya irtiḥāl eyledikleriñde ʿazīz-i merḳūmuñ yerine şeyḫ olmuşlarıdı. Ḥaḳḳā ki

1. Matbuda 634. s.dedir.

ol gürūh-ı pür-fütūḥda şeyḫ dimege lāyıḳ hem şeyḫ hem dervīş hem ṣādıḳ-i ḫalūḳ pür-maʿārif melek-ṣıfāt bir żāt-ı āgāh u ʿārif olup ʿālem-i dünyāda zīr-i süm-i pāy reftārında bir mūr dil-gīr ve yed ü lisānından efrād-ı āferīdeden bir ferd rencīde-żamīr (10) olmayup meclis-i şerīfleriyle her müşerref olan ṣoḥbetine firīfte ve rubūde-dil ve żāt-ı ʿālīleriyle hem-ülfet olana hazār vechile tesellī-i ḫāṭır ḥāṣıl olmaḳ emr-i muḳarrerdir. Sāʾir ʿirfān ve zümre-i meşāyiḫ-i ṭarīḳat-ı merḥūmaya lāzım ve mühimm olan maʿārif-i firāvānından māʿadā ḫāṣṣaten ʿilm-i mūsiḳīde ʿirfān-ı vālāsı ve hem-zebān-ı esrār-ı bī-pāyān olan neyde yed-i ṭūlāsı olup bir kerre güş-zedi (15)olan kār-ı ṣaʿbü'l-menāl ve naḳş-ı ṣanʿat-ı māl-ā-māl ve naġme-i ḫayāl-ender-ḫayālī mersūm-ı ṣaḥīfe-i bāl eyleyüp mürūr-ı zamānla nisyān eylemek ʿadīmü'l-iḥtimāl idi.Cümle-i maʿārifinden māʿadā fenn-i mūsiḳīde muḫayyer-i ʿuḳūl bir maʿrifet-i vālāya dest-res-i vuṣūl olmuş idi kim bir kār ya bir naḳş bir kerre istimāʿla kendi içün برمنه çıḳarmaḳ mümkin idi. Binā'en ʿaleyh geh keli māt-ı ḥurūf kitābet ider gehī naġme vü ṣavtı kitābet iderdi.(20)Żīr ü bemm ve tīz u bes şīve ve ḥarekātı āvāze-i maḥsūs üzre bir hecā-i maḥsūsile yazup bir vechile żabṭ iderdi kim raḳam-keşīdesi olan kāġıdı öñüne ḳoyup ol kārı ve besteyi bi-naġamātihā min ġayri ziyāde ve'lā-nöḳṣān okurdı. Bu emr ḫōd bu fenne kemāl-i ıttıṣālı olan erbāb-ı ʿirfāna ʿayāndır ki be-ġāyet ʿasīr ve bu vech ile erbāb-ı kemālden bir kāmil bulunmaḳ ġāyetü'l-ġāye nādirdir. Bu

güftār mütercem-i mezkūruñ (25) cümle-i āṣārlarındandır ki bu mecelle-i celīleye ṣebt ü tasṭīr içün firistāde-i ʿabd-ı fakīr eylemişlerdir.

Ġazel

Mübtelāsı oldıġım dilber bilür bilmezlenür
Ser-güzeşt-i mihri ol ezber bilür bilmezlenür

(211a) Pāy-būsıyla şeref-yāb oldıġımdan żevḳ ider
Nüktelerle şīveler eyler bilür bilmezlenür

Kendi çoḳ cevr itdiginden ġayrı ol naḫl-i cefā
Ṭaʿn-ı aġyārı daḫı ekṣer bilür bilmezlenür

Yalunuz çeşmim degil ṣahbā vü sāḳī cām-ı laʿl
Leblerīñ rengin mey-i aḥmer bilür bilmezlenür

Añlamazsıñ naġme-i ney żevḳ-ı mey sen zāhidā
Mest iken Nāyī anı añlar bilür bilmezlenür

N ā ṭ ı ḳ [1]

Nāmı Meḥmed'dir. Maḥmiyye-i Edirne'de ḳarīn-i iştihār olan erbāb-ı ṭabīʿatlerdendir. ʿAṣr-ı Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Sānī'de yeñiçeri āġāsı olan Doġramacı merḥūmuñ āsitānelerinde terbiyyet-kerde ve āġā-yı merḳūma ḫidmeti sebḳat itmegin aġır vaẓīfe ile müteḳāʿid olup ṣarrāf-ı suḫan bir yādigār olmaġla ṣoñralarında ʿattārlıġla ṣarrāflıḳ ṣanʿatın pīşe vü kār ve āḫir-i ʿömrüne degin kifāf-ı nefs anıñla (10) evḳāt-güzār olurdı. Sene biñ yüz yigirmi ṭoḳuz tārīḫinde intiḳāl eyledi . Bu güftār āṣārındandır.

Beyt

Ne ḫōşdur ʿāriż-ı dilberde zülf-i ʿanber-bū
Buḫūr-ı Meryem olursa ʿaceb midir ġiysū

---

1. Maṭbuda 636. s.dedir.

Ruḫunda ḫāl-i siyeh dāġ-ı lāledir gūyā
Yā nāfedir ki bırakmış o gülşene āhū

N ā c ī D e d e [1]

Ḳonya diyārından mütevellid olan Şeyḫ Aḥmed biñ Ḫıżr'dır ki taḥṣīl-i dest-māye-i ʿirfāndan ṣoñra belde-i Ḳosṭanṭıniyye'ye hicret eyleyüp ol ʿaṣrda Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesinde şeyḫ olan Ādem Efendi'den inābet idüp biñ altmış üç tārīḫinde şeyḫ-i merḳūm ḥacc-ı şerīfe ʿazīmet eylediklerinde ʿazīz-i merḳūm ile bile refāḳat eyleyüp baʿde edāʾ'l-ḥacc Mıṣr-ı Ḳāhireye geldiklerinde Ādem Efendi Ḳāhire-i Mıṣr'da intiḳāl eyleyüp bunlar cānib-i Istanbul'a riciʿat idüp şeyḫ-i mesbūḳü'z-(20)żikr merḥūmuñ yerine āsitāne-i Ġalaṭa'da şeyḫ olan ʿArżī Dede merḥūmuñ ḫidmetlerinde olup biñ yüz yetmiş bir senesi hilālinde Beşiktaş'da vāḳıʿ mevlevī-ḫāneye şeyḫ olup ṭoḳsan senesi hilālinde Yeñiḳapu Mevlevī-ḫānesine şeyḫ olup biñ yüz yigirmi üç tārīḫinde fevt olup zāviye-i merḳūmanıñ sāḥasında defn olundılar. Ṭabʿı pāk bir şeyḫ-i ḫuceste-idrāk idi. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

(25) Ebyāt

Bārekallāhu Ḫudā celle celāl
Virdi bu bendesine ʿaḳl u kemāl

Baḥr-ı cūdı temevvüc itdikce
Sāḥil-i ṭabʿıma getürdi leʾāl

(211b) Feyż-i lutf-ı vücūd-ı muṭlaḳdır
Çihre-perdāz olur hemīşe maḳāl

---

1. Matbuda 638. s.dedir.

Cilve-gerdir derūn-ı sīnemde
Şāhid-i maʿnā āftāb-mişāl

N ā c ī - i D ī g e r [1]

Nāmı Muṣṭafā'dır cevher-i maʿārife kān olan Kosṭanṭıniyye şehrinden nümāyān ve taḥṣīl-i dest-māye-i ʿirfāndan ṣoñra mülāzım ve ṭarīk-i ḳażāya cāzim ü ʿāriċ olmuşdur. Ḫōş-nüvīs olmaġla ḳatı çok kitābeti ve vādī-i ṣoḥbet ü ülfetde bir ḫayli şöhreti olup ʿaṣrıñ şuʿarāsından ve vaḳtiñ ẓurafāsından idi. Bu güftār āşārındandır.

Ġazel

Dü ḥarf ise yine maʿnī-i hāy u hū birdir
Baḳılsa manẓar-ı enverde çeşm-i hū birdir

Ṭarīḳ-i Kaʿbe'de maḳṣūd egerçi bī-ḥaddir
Revendegān-ı muḥabbetde cüst-cū birdir

(10) Yem-āşinā-yı ḥaḳīḳat-şināsa ẓāhirdir
Görünse bī-ʿaded emvāc nola cū birdir

N ā d i r [2]

Şuʿarā-yı ʿaṣrımızdan nādirü'l-vücūd bir ẕāt-ı bihbūd olup kelāmı pāk ẕihni çālāk bir merd-i ḥuceste-idrākdir. Bu çend ebyāt-ı pür-nikāt āṣaf-ı ʿaṣr-ı bālā-nām vezīr-i aʿẓam-ı ʿālī-maḳām devletlü saʿādetlü dāmād-ı şehinşāhī İbrāhīm Pāşā ḥażretleriniñ ḥużūr-ı ʿālīlerine ʿarż u inhā eylediği ḳaṣīde-i ġarrāsındandır.

(15) Ebyāt

---

1. Matbuda 638. s.dedir.
2. Matbuda 638. s.dedir.

Mey-i neşāṭ ile eyyām-ı ṣadr-ı ʿālīde
Pür oldı şimdi gönül hemçü sāġar-ı ḫurşīd

Ne meydir ol mey-i şevḳ-efken-i zülāl-i kerem
Ki ẕerre neş'esi cāna virir ḥayāt-ı cedīd

Ne neş'e bir demi ṣad-sāl-i zevḳ-ı bezm-i Cem'iñ
Olur muʿādili hem-feyż-i neş'e-i cāvīd

N ā ẓ ı m [1]

Devlet-i ʿaliyyede sābıḳan yeñiçeri efendisi olan Yeñibāġçeli Örḍek (20) İsmāʿīl Efendi'niñ beyża-i neslinden ḥāṣıl olma bir ferruḫ-i nāzik-reftār ve yeñiçeri ocaġında Muṣṭafā Efendi dimekle ḳarīn-i iştihār idi. Ḳalem-i mezbūrda baş ḫalīfe ve baʿdehū yeñiçeri efendisi olup biñ yüz altı muḥarreminde fevt oldı. Bu güftār cümle-i āṣārındandır.

Ġazel

Fark olunmaz şuʿle-i āhım gice mehtābdan
Neyleyim ḫurşīd-i raḫşānım göz açmaz hʿābdan

(25) Yād-ı laʿl-i dil-rübādır bāʿiṣ-i keyfiyyetim
Nāẓımā yoḫsa ḫaẓer ḥāṣıl şerāb-ı nābdan

N ā ẓ ı m - ı D ī g e r [2]

Ḫalīl-i nāzik-ṭabīʿatleri ḳarīn-i neẓāfet ü leṭāfet olan şehr-i Ḳosṭanṭıniyye-i pür-şöhretden olup sefīd-i ruḫsār-ı bezm-gāh-ı maʿārif olan āgāh u ʿārifleriñ(212a) miyānesinde Ḳara Nāẓım Meḥmed Efendi diyü şöhret-şiʿār bir merd-i maʿārif-iḳtidār idi. Dil-i fārīġ u āzādesi pā-

1. Matbuda 639. s.dedir.
2. Matbuda 639.s.dedir.

keşīde-i her ümmīd-i dil ü cān ve sāḥa-i ʿālemde ḳayd-ı niẓām-ı taḥammülden bi'l-külliye berçīde-dāmān olup cell-i himmeti ve akçā-yı ġayreti taṭhīr-i evsāḫ-ı bāṭına olmağla pelās-pāre-i libās-ı ẓāhirīsin çirk-i (5) şurīden şüst ü şūya beẕl-i evḳāt-ı bihterīn ile iştiġāl-i ʿömr-i nāzenīn itmeyüp siyābını dīr-i terce ġusl ü taṭhīr eylediginden pāk-ṭıynetān miyānesinde Kirli Nāẓım diyü şehīr idiler. Şeyḫü'l-islām Ebū Saʿīd-zāde Feyżu'llāh Efendi'den şeref-i mülāzemete vüṣūl ve ḳırḳ akçe medreseden maʿzūl olduḳdan soñra bir ṭarīḳa sülūk itmeyüp gencīne-i maʿārifinden ḫarc u ṣarf itmegi muʿtād ve (10) kibār-ı enāmıñ ʿināyet ü keremlerinden imdād-ı maṣraf-ı īrād idüp ol ḥāl üzre evḳāt-güẕār idi. Baʿdehū iḳlīm-i Ḳırım ḫānı Selīm Girāy Ḫān'ıñ medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Çatalca kurbünde olan çiftliginde eylendigi maḥaller mütercem-i meẕkūrı ḫān-ı celīlü'ş-şān-ı merḳūma baʿż nüdemāsı medḥ u yād-ı maʿrifet ü soḥbet aralıġında baʿż mertebelerin īrād eyledikleerinden evlādlarına ḥāce olmaḳ üzre merḳūmı (15) yanına daʿvet eyleyüp bir müddet yanlarında iḳāmet ve ḫōş-ḥāl-i rūzgār ve bu ḥāl üzre evḳāt-güẕār iken biñ yüz on altı seneси ḫilālinde dār-ı beḳāya irtiḥāl eyledi. Müretteb Dīvānı ve miyān-ı şuʿarāda ḫayli nām u şānı var idi. Bu güftār āsārındandır.

Maṭlaʿ

Şanma kim ʿāşıḳ ṣafā-yı ʿıyddan nevmīd olur
Añā her çīn-i cebīni bir hilāl-i ʿıyd olur

ve lehū

Gül-ruḫum seyr-i nigāh-ı ruḫ-ı āliñ kimdir
Ġonca-çīn-i çemenistān-ı cemāliñ kimdir

N ā' i b [1]

Nāmı Meḥmed'dir. Medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'den nümāyān olmuşlardır. Fi'l-aṣl pederleri medīne-i merḳūmada Ḳoġacı Dede Cāmi' i mü'ezzini olmaġla Mü'ezzin-zāde 'unvānıyla şehīr olmuş idi. Maḫlaṣ-ı merḳūmı taḫallüṣe sebeb oldur ki 'aṣr-ı Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı (25) Ṣānī 'aleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrānda şeyḫu'l-islām olan es-Seyyid Feyż'ullāh Efendi'niñ maḫdūmları es-Seyyid Muṣṭafā Efendi āsitānesine intisāb ve anlar Mekke-i mükerreme ḳāżīsı oldukde niyābetleri ḫidmetiyle şeref-yāb olmaġla maḫdūm-ı merḳūma ba'z ġazeller (212b) tezyīl idüp ḫāk-i pāylarına 'arż eyledikde maḫlaṣ-ı merḳūmla 'arż u inhā eylediginden maḫlaṣ-ı mezbūr kendilerine ol āsitāneden yādigār ḳalup anıñla şöhret-şi'ār olmuşlar idi. Ba'de'l-mülāzeme müderris olup dāḫilden Ṭrāblus-Şām ba'dehū Lefkoşa ḳāżīsı olup ol beldede ḥākim iken biñ yüz yigirmi sekiz (5) ḥilālinde intiḳāl eyledi. Ġāyet-ḫōş-nüvīs ve kitābeti çoḳ bir merd-i güzīn idi. Mübtelā-yı belā-yı ṣamem olmaġla ṣoḥbet ü meclisden maḥrūm olup evḳātı kitābetle güzerān iderdi. Eş'ārı eger̈çi öyle pek bālā degildir. Fe-ammā yine mezeden ḫālī degildir. Bu güftār cümle-i āṣārlarındandır.

Ġazel

(10) Söyleñ ol 'āşıḳ-keş ü ḫūn-ḫ'āre Allāh 'aşḳına
Ġamze tīġin çekmesün ben zāre Allāh 'aşḳına

---

1. Matbuda 641. s.dedir.

Ben ḫarīdār-ı viṣāli oldıġım biñ cān ile
ʿArż idiñ yoḳ ṭāḳatim güftāre Allāh ʿaşḳına
Nāzenīnim çeşm-i bedden dūr ṭutma ṭalʿatiñ
Perde eyle zülfüñi ruḫsāre ʿAllah ʿaşḳına

N â ʾ i l - i A n ṭ ā ḳ ī - z ā d e [1]

Ol seyyid-i ṣaḥīḥü'n-neseb ve ol maḥdūm-ı cemīlü'l-ḥasebiñ nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri ʿAbdu'llāh olup devlet-i ʿaliyye-i ʿOsmānī'de Istanbul'dan (15) maʿzūlen vedāʿ-ı ʿālem-i fānī eyleyen ʿulemā-i kirāmiñ faḍīlet-mendi Anṭāḳyalı Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ maḥdūm-ı ereü-mendi olup peder-i muḥteremleriniñ zamān-ı ḥayātında me-ḥādīm-i kirāma muḫtaṣṣ ikrām-ı ʿicāletü'l-vaḳt tevḳīr olan mülāzemetle ikrām olunduḳlarından ṣoñra vālid-i mā-cidleri ravża-i rıżvāna revān olup ve çoḳ zamān mürūr itmedin vālide-i muḥtereməleri faḫrü'l-muḫaddirāt Şerīfe Ḫātūn daḫı bu pūster-i şeref-mecāzı olan (20) ārām-gāh-ı fenādan dārü'l-ḫulde ʿubūr itmekle vālideynınden müter-cem-i meẕkūra bir ḫaylice mīrās ẓuhūr eyleyüp maḥdūm-ı merḳūm daḫı

Li-münşi'ihī

Ne bilsün öyle ḳalur ẓann idüp bī-çāre devrān
Şu yirine hemān ḫarc itdi destinde olan kānı

mıṣdāḳınca tāzelik serde belā-yı vārūn sermāye ḫadden efzūn ʿālem meftūn-ı zülf-i müşk-būyı oldıġı miski emīriñ evṣāf-ı sünbül-i gīsūsıyla meşāmm-ı dil (25) ü cān her müştāḳ-ı lebrīz ü māl-ā-māl oldıġı maḥaller ve ṭās-ı

1. Matbuda 642. s.dedir.

gerdūn-ı āvāze-i medāyiḥ ve istiḥsān-ı naġamāt ve ṣadā-küçek-mü'ezzin ile velvele-endāz-ı ṣenā vü sitāyiş olup her kes ol bülbül-i bāġ-ı terennümiñ dā'ire-i ṣoḥbetine āġūş-küşā-yı (213a) iḳbāl oldıġı demler gāh Kāġıd-ḫāne gāhī idelim 'aẓm-i Ḥiṣār terānesiyle bī-çāreye ṣad-hezār dāl-ḳavuḳlar her künç ve her kūşeden ẓāhir ü āşikār olup mir'āt-ı naṣīḥatden iẓhār-ı rū-yı ḥaḳīḳat iderek

Mıṣra'

'Ālem ana degmez ki cefāsın çeke ādem

şīvelerinden bürka'-küşā-yı duḫūl olarak geh nuṣḥ ve geh (5) iġvā ile iblis gibi 'urūḳ u mufāṣılına ḫulūl idüp geh zevraḳ-ı sebük-pā ile seyr-i deryāya cerr idüp icrā-yı hezār-dām-ı teġvīr geh peder-mānde olan ḫānelerinde yārān-ı ṣafāya tekellüflice ziyāfetler tedbīr iderek berr ü baḥrde derd-mende niçe maṣraflar peydā geh zerrīn no-ḫūdlarla pilāvına nice toḫm-i fesād zer' u feşān ve geh noḳrasın sular gibi deryā seyrleriniñ şebīke-i mekr ü ḥī-lesine cereyān (10) itdirüp fiskiyye-i ḳaṣr āsāyişine ḫud'a-i nihānī künklerinden iṣāle-i miyāh-ı tīz-āb-ı keẕẕābī ve gāh ṣan'at-ı cerr-i 'alāḳa ile künc-i dāmen-i ḥırka-i 'abā-yı aḥyālden vaz'-ı dōlāb-ı ḫarābī itmeleriy-le

Ḫarca sürüp ḥāṣıl ol dil-şādeyi
Elde olan sīm ü zerrin aldılar

Mantūḳunca ol ḥīlelere gūyiyā mīrāşında müşterekler gibi tamām zer u sīmin hāy u hū ile ekl ü bel' idüp (15) itmām itdikleri gibi evc-i nuṣḥ u pende pervāz idüp bir tedbīr-i

dīgere daḫı āġāz itdiler ki çünki bu üslūb üzre ḥareket-den nāşi kīseler tehī olmaġla maṣraf kātiblerine cevāb ve sīm ü zer ḥarca sürülmekle hesāb u kitāb dil-i ʿāşıḳ gibi ḫarāb oldı. Mezbūrlar maḫdūm-ı merḳūma pend ü nuṣḥa āġāz ve yine dirm-i nā-kerdesin kendüye bulup şeyḫāne her biri biraz muḳaddime-i maṣnūʿaya (20) āġāz eyleyüp āh çelebim neyleyim dest-i deryā-nevāliñ sehāda kulzüm-den ber-ter ve kef-i küşādeñ ʿaṭāda kān u gencīnelerle berāber idi. Deryā seyrlerinde sīm ü zeriñ şular gibi ḥarc u ṣarf itme dikikce deryā-yı ġażabıñ çūş-ā-cūş olup bizi ışġā itmediñ ve tohm-ı her ḥaṣṣād-ı murādāt-ı metnūʿa olan noḳraları dest-i bī-deḫşet-i ārzūlara saçup reh-i gūş-ı pende gitmedin (25) gel imdi şimden şoñra bizleri biraz gūş eyle bir reʾy-i ṣavāb idelim. Şunda ʿuḳalādan bir ḳaç merd-i güzīde-kārız. Her birimiz fikr idüp bir şūret-i ḥüsn intiḫāb idelim. Bir az bisāt-ı bī-fāʾideden ve bir miḳdār size lāzım olmadıḳ kütüb-i (213b) zāʾideden naḳd-i vaḳt idüp dōsta ve düşmene ḳarşu celādet eyleyüp bir ʿilāc ve bu tedbīr ile defʿ-i żarūret ü iḥtiyāc eyle-yelim diyü bir ḳat daḫı şūret-i ḥaḳdan görinüp kārlarına revāc virdiklerinden şoñra bu böyle olmaz sen Anṭaḳyalı Efendi merḥūm gibi bütün erkān-ı devlete maʿlūm bir żātıñ (5) maḫdūmusuñ. Sen bu ṭarīḳ-ı ʿulemāya duḫūl itmemek ne sezā ve bir medrese-i ḫarīce dest-resīde olmaḳ yoluna gitmemek ne revādır. Gel şeyḫü'l-islām cānibine mürācaʿat idelim ve bir-medrese olmaña himmet idelim diyü sene biñ yüz on altı tārīḫiniñ cumādāsında Ṣādıḳ Efendi merḥūmuñ

fetvāsınıñ defʿa-i ūlāsında devlet-i ʿalīyye Edirne'de olmaḳ ḥasebi ile dāʾire-i veliyyü'n-niʿamīye (10) hediyyeler ile ve baḳiyye ḳalan parçalar ile nice tuḥfeler gönderüp etrāfına mürācaʿat ve kendüye bir ʿarż-ı ḥāl ile ʿarż-ı ḥācet itmekle sene-i merḳūma recebinde ibtidā-i ḫāric ile Şerīfe Ḫātūn Medresesine olup vüṣūl-i ruʾus ile bir ḳat daḫı dökilüp saçılup bir muʿallā tehniye ve bir az zamānda bu ʿunvān ile evḳāt-güzār olup iẓhār-ı tekellüfāt-ı vefīre ve bu reftārıñ żımnında mübtelā-yı (15) dīvān-i keşīre olmaḳ esnāsında belā-yı iḥtiyācdan nāşi Bostancı ocaġında dört kīse ḳadar akçe mürābaḥa ile istiḳrāż itmegin gün-be-gün ʿarsa-i tedbīrine ġars itdigi naḫl-i deyn-i pür-ribāʾ leb-i cūda nihāl-i bīd gibi neşv ü nemā bularaḳ nemāsı aṣlın sābıḳ ve tecdīd-i temessük itdikce ferʿi aṣlına lā-ḥiḳ olup devlet u ḥużūrı müteberrid-i envāʿ-ı fütūr olmaġla şemʿ-i encümeninden şubḥ-resīd olmuş (20) pervāneler gibi yārān-ı şafālar perākende vü perīşān ve bī-çāre bu külḫan-ı ıżṭırābda āteş-i efkāre sūzān olup medresesi daḫı Feyżu'llāh Efendi'niñ ol ʿaṣrda şeyḫü'l-islām bulunup ekser müderrisīn bulunduḳları rütbede nice sinīn ü sāl ḥareket itmemeleriyle perīşān ḥāl olduḳları vaḳtlere müṣādefe eyledigînden bu bī-çāre daḫı ḫāric medresesine ṭoḳuz sene ḳadar meks (25) itmesi ile ḥāli dīger-gün u pür-melāl ve dāyinleri daḫı bunuñ bir daḫı bu ḫāk-i mezelletden refʿ olması emr-i muḥāldir diyüp ol esnāda baʿż mertebe taḥrīk ve dāyinleriniñ āteşlerin işʿāl ve elindeki ḫāneyi beyʿ idüp sizin akçanızı

(214a) virmemek revā mıdır diyü bir alay seng-diller ḳıyl ü ḳāl itmeleriyle gül-āb gibi bī-çāreye dāyinleri hücūm ve yüzine ḳarşu hezār şütūm itdikleri gibi bu āteş ile derd-mend ḫānesin bey'a ʿarż itmege mūm olmaġla elinde bulunan şey'leri bi'l-cümle fürūḫt idüp ḳapan ḳapana bir bāzār-ı hezār-dellāl ḳurılup

Beyt

Ne ḫāne ḳaldı ne eşyā elinde nā-kāmıñ
Ḳapan ḳapana ne böyle görüldi bir bāzār

veflḳınca ḫānesin elinden teb'īd ve eyyām-ı ṭufūliyyetden beri hezār iġtirār ile pelenk-āsā nişīn olup cāy u ārām-gāhı olan ḫānesin daḫı bey' men yezīd eyleyüp māl u mülkünden dūr ve bi'l-külliye evvelki zevḳ u şevḳinden mehcūr olup bu ḥāl üzre (10) biñ yüz on beş tārīḫine degin ibtidā-i ḫāric ile olduḳları medresede mekş ü ārām ba'de-hū sene-i merḳūmada bir mikdār ʿālem-i fenāda baḫt u tālī' küşāde oḳup ḥareket-i ḫāric ile Ḳapānī Medresesine ḳıyām idüp yüz on yedi şa'bānında ibtidā-i dāḫil ile Nişāncı Pāşā-yı Cedīd'e ve yüz on ṭoḳuz şaferinde ḥareket-i dāḫil ile Nişāncı Pāşā-yı ʿAtīḳ'a ve yüz yigirmi bir(15) recebinde mūṣıla-i ṣaḥn ile Ḫān Ḥasan-zāde Medrese-i celīlesine ve yüz yigirmi dört recebinde Medāris-i Ṣaḥn-ı Şemān'dan birine ve yüz yigirmi beş rebī'u'l-evvelinde ibtidā-i altmışlı ile Ebu'l-faż̀l Maḥmūd Efendi Medresesine ve biñ yüz yigirmi yedi muḥarreminde ḥareket-i altmışlı ile Meḥmed Āġā Medresesine gelüp bir mikdār nizām-ı ḥāl olmuş iken derd-mend nā'il-i āmāl olmayup Ḳosṭanṭıniyye'de biñ yüz yigirmi sekiz (20) cumādā-yı āḫiresinde

dār-ı beḳāya intiḳāl eyledi. Mütercem-i nāzik-zebān şeb ü rūz bir yerde hem-ülfet oldıġımız yārāndan olup bir naẓīri nādir murād üzre inşāya ḳādir meclisi meẕāḳ üzre bir şā'ir-i māhir olup ʿālem-i fānīyāda böyle nā-murād gitmesi teʾessüfle yād olacaḳ vücūdlardan bir ẕāt-ı pāk-nihād idi. Evāḫir-i ʿömründe yigirmi seneden mütecāviz bi'l-külliye tāʾib (25) ü ṭāhir olup eyyām-ı güzeştesine dāʾimā melūl ve delāʾilü'l-ḫayrāt ve ṣalavāt-ı şerīfe ve yevmiyye ḳatı çoḳ evrād u eẕkāra meşġūl rūz-ı cezā ẕikr ü yād olunduḳca dü çeşminden belā-bārānı gibi eşk-i revānın seyl-āb (214b) eyleyüp feryād iderdi ve nām-ı pāk-i risālet-penāh ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem biʿadedi men sekete ve kelleme ḥażretleri añıldıkca ber-ḳāʿide-i ḥāl ġalebe eyleyüp elbette bāña ve iẓhār-ı şevḳ u ẕevḳ ile arz-ı ʿubūdiyyet ü vilā iderdi ve her bār kendi güftārından

Ḳıtʿa

(5) Dil-i ġam-ülfetim yā Rabbi şād it
Der-i genciīne-i luṭfuñ küşād it
İdüp gül-ġonca-i kāmım şükufte
Beni nev-bülbül-i bāġ-ı murād it

terānesiyle dergeh-i ḳādi'l-ḥācāta şeb ü rūz duʿā iderdi. Ḳatı çoḳ āşārı ve ḳaṣāʾid ü ġazeliyyātdan nice güftārı vardır. Ḥattā baʿż aḥbābla dīvānın tertīb itmege şürūʿ itmiş idik. Kemāl-i edeb ve ḥażm-ı nefsinden (10) nāşī benim dīvān olmaġa sezā ne eşʿārım var diyü minnet ve recā idüp sāde mecmūʿalarda kitābet olunması istidʿā ve bi ġayri't-tertīb ḥāl-i perīşānı gibi taḥrīr itmekle ik-

tifā itmiş idi. Eşnā-yı intiḳālinde daḫı bu faḳīr-i rāḳımü'l-ḥurūf belde-i Ṭrabzon'dan muhāciret-i żarūriyyemiz ḥasebi ile evḳāt-güzār bulunup kendiniñ daḫı yanında maʿārifāşinā bir ādem bulunmamaġla mecmūʿa ve kitābları bi'l-külliye (15) żāyiʿ u perīşān olup kendi ḫaṭṭıyla āsārı şebt ü taḥrīr olunan mecmūʿasına dest-resīde olmaġa imkān olmayup ancaḳ evvelden bizlerde bulunan ebyāt u eşʿārından bu bir iki güftārı tasṭīr ve bu mecelle-i celīle-i ẓurafāya bu bir ḳaç eşeri terḳīm ve taḥrīr olundı.

Ġazel

(20) Ümmīd-i ʿafvıñ olmasa yā Rab penāhımız
İtmezdi sūd-ı cürme nedāmetle āhımız

Yā Rabb āb-ı raḥmet ile eyle şüst ü şū
Çirk-i pelās-pāre-i cürm ü günāhımız

Yā Rabb eyle reşk-i ṣabāḥ-ı şeb-i ḳadr(?)
Envār-ı maġfiret ile rū-yı siyāhımız

Bir lemʿa vir derūna ki envār-ı ʿaşḳdan
Ḫāk-i siyāhı zer ide feyż-i nigāhımız

Āgāh-ı sırr-ı ẕāt u ṣıfātıñ olup gönül
Gülşen-sarāy-ı vaḥdet ola cilve-gāhımız

(25) Yā Rabb bi ḥaḳḳ-ı ravża-i pür-nūr-ı Aḥmedī
İtme ḥarīm-i cürm ü ḫaṭā püye-gāhımız

Yā Rabbi püye-gerd-i feżā-yı hevā olup
Hem-ḳadr-i naḫl-i cennet ola ḫāk-i rāhımız

Yā Rabb şehīd-i ʿaşḳıñ olup zīb ü fer olan
Bir sünbül-i behişt ola kemter giyāhımız

(2152) Nā'il recāyı biz der-i Mevlā'ya eyleriz
Yoḳdur ḥuṣūl-i kāmımıza iştibāhımız

ve lehū

Felek dir idi idem mübtelā cefāya seni
Odur ki eyledi ʿāşıḳ o bī-vefāya beni

ve lehū

(5) Zaḫm-ı ibtilā-yı ḫār-ı firāḳı olup gülün
Ṭutdı fiġānı gülşeni bī-çāre bülbülün

ve lehū

Bir gün nihāl-i ḫuşk-i emel bār-ver olur
Ber-veḳ-ı kām işlerimiz hep beter olur

N ā d ī [1]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Anaṭolı'da Ḳasṭamonı ḥavālisinden olup taḥṣīl-i dest-māye-i ʿirfān ve dārü'l-mülk-i Ḳosṭanṭıniyye'ye ʿaṭf-ı inān idüp (10) serīʿu'l-ḳalem ve ḫōş-raḳam olmaġla baʿż ümerāniñ kitābetinde olaraḳ Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Sānī ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ʿaṣr-ı şerīfleri vüzerā-yı kirāmından Arabacı-zāde ʿAlī Pāşā'nıñ teẕkirecilig̈i şerefiyle müteşerrif olup baʿdehū Şām defterdārı ve baʿdehū Ḳāhire-i Miṣr'da nice rūzgār bir ḳaç vālīye dīvān efendiliği ile ārām u ḳarār eyledikden soñra şevketlü (15) meh̄ābetlü pādişāh-ı ʿālem-penāh ebbedehu'llāhu bi'l-ʿizzü ve'l-cāh es-sulṭānü'b-ni's-sulṭāni's-Sulṭānü'l-ġāzī Aḥmed Ḫān binü's-Sulṭān Muḥammed Ḫān ḥażretleriniñ zamān-ı saʿādetlerinde biñ yüz yigirmi yedi tārīḫinde rikāb-ı hümāyūnlarında baş-teẕkirecilik şerefiyle müteşerrif baʿdehū Baṣra vālīsine keṯḫudā olup ol beldede iken biñ yüz otuz bir senesinde intiḳāl ve dār-ı fenādan (20) dār-ı bekāya irtiḥāl eyledi

1. Matbuda 649. s.dedir.

Şu'arā-yı rūzgārdan bir merd-i ma'ārif-iktidār idi. Bu güftār āşārındandır.

Beyt

La'line erbāb-ı ḥikmet mül dimez de yā nedir
Kākül-i müşgīnine sünbül dimez de yā ne dir

Gülşen-i kūyunda yārin güş idenler nālemi
Nādiyā ḫōş-lehçe bir bülbül dimez de yā ne dir

N ā k ı d [1]

Nāmı İbrāhīm'dir. Yeñişehirfenār'dan ẓāhir ü āşikār olup (25) taḥṣīl-i 'irfān-ı maḳbūlü'ṣ-ṣınā'a ve dest-reside-i biżā'aden soñra kırk akça medreseden münfaṣıl idiler. Şu'arā-yı 'aṣrdan ṣāḥib-i ma'rifet bir nāzik ẓāt ve pāk ṭabī'atdir. Bu güftār cümle-i āşārlarındandır.

(215b) Ġazel

Ümmīd-i vaṣla nükāt-ı felek olmuş döner sā'at
Meger kim seb'a-i seyyāreden aldı eser sā'at

Görünce hicr ü firḳat püste-i rīk-i revān oldı
Olup bu tenġnā-yı şīşede zīr ü zeber sā'at

Ne zībā pīşe-peyrev oldı Nākıd devr-i ḥüsnünde
Muvaḳḳatdır zamān-ı vuṣlata her ān u her sā'at

(5) N ā k ı d - ı D ī g e r [2]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri 'Abdu'llah olup kān-ı 'irfān medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'den nümāyān olmuşlardır. Şī'rānī-zāde dimekle şehīr bir merd-i pākīze-ta'bīr olup ṣadr-ı südūr-ı 'ulemā-yı kirām 'umde-i fużalā-yı ūlu'l-

1. Matbuda 650. s.dedir.
2. Matbuda 650. s.dedir.

iḥtirām melek ḫaṣletlerin bülendi faẓīletlü diyānetlü Mīrzā-zāde Şeyḫ Meḥmed Efendi ḥażretleriniñ biñ yüz yigirmi beş tārīḫinde Anaṭolı ḳāżī'askerliğ teşrīfātından mülāzım ve (10) ḳırḳ akçа medreseden münfaṣıl oldukdan soñra ṭarīḳ-ı tedrīse 'āzim olup ḫalā ṭarīḳ-ı 'aliyyeniñ evvelīn ḳıdeme duḫūl olan medāris-i ḫāric-i ṭayyibü'l-vuṣūlden bir medrese-i 'ālü'l-'āle āġuş-küşā-yı iḳbāldirler. Ḥaḳḳā ki ẕihn-i nekkādı pür-isti'dād bir ẕāt-ı hucceste-simātdır. Bu güftār nakdü'l-imkī-i ḫaṭırları olan eş'ārdandır ki bu mecelle-i celīleye tastīr içün ihdā-yı 'abd-i faḳīr itmişler idi.

(15) Beyt

Faṣl-ı güldür idelim yār ile 'ıyş-ı gülşen
'Iyş u 'işretle olur şem'-i derūnum rūşen

Ḫāṭırım bülbül ü gül ṣoḥbetin eylerse ṭaleb
Ṣubḥ-dem yār ile ancaḳ idelim gülşeni şen

ve lehū

Şayrefī olsa nola nakd-i dil-i hūbāna
Ẕihn-i nekkādı ile her nükteye nāḳıd Nāḳıd

(20) N e c ī b [1]

Dārü'n-naṣr ve'l-meymene şehr-i Edirne'niñ ẓurafāsından Dāmād-zāde Aḥmed Efendi 'unvānıyla şehīr bir şā'ir-i suḫan-sāz-ı nāzik-ta'bīr olup Edirne müderrisīn-i kirāmından olmağla Emīniyye müderrisi olmuş iken farṭ-ı zekāsı sebebi ile biñ yüz altı ẕü'l-ka'desinde kendüye sevdā 'āriż olup kütüb-i nefīseyi bahā-yı girāna alup hāmişlerine

1. Matbuda 651. s.dedir.

niçe ḥalṭiyyāt taḥrīr ve kelāmında hezārān elfāẓ-ı nā-şāyānla maḳṣūdın taʿbīr (25) ve esbine ḫūnkārī destār-ı muṭallādan cūl pūşīde ve ḫānesinin nerdübānına sāye cūkalar ferşīde itdirüp bunuñ emşālī ḥareket ile mālin telef ü iżāʿat eyleyüp ḥāsılı bī-çāreniñ başında ḳavaḳ yeli esmekle kendüye (216a) Ḳavaḳ każāsı maʿīşet olup medresesi āhara tevcīh olunmaġla bu ḥāl üzre ṣubḥa-şumār-ı eyyām u leyāl iken bin yüz on üç hilālinde intiḳāl eyledi. Nāzik ṭabʿ olan ẓurafādan ve maʿdūd olan şuʿarādan idi. Bu güftār āşārındandır.

Ġazel

(5) Ne bu bīgāne nigeh gemmī-i ülfet bu mudur
Söyle ḳurbānın olam ġāyet-i ṣoḥbet bu mıdır

Varup aġyār ile şeb-tā-be-seḥer nūş idesin
Ḥāṭır-ı ʿāşıḳ-ı maḥzūna riʿāyet bu mıdır

Yüz çevirdik ser-i kūyunda bir āh itmek ile
Hemān ey şūḫ-ı cefā-pīşe ḳabāḥat bu mıdır

Seyr iden dir ruḫ-ı gül-gūnını tāb-ı meyden
Nev-şükūfte gül-i ḫōd-rū-yı melāḥat bu mıdır

Olmadı bir nigeh-i luṭfuña şāyān Necīb
Sende inṣāf ide ey şūḫ mürüvvet bu mıdır

(10) ve lehū

Reşk-āver-i mihr oldı ser-i sīnede dāġıñ
Gitdikce güzellenmede ey māh çerāġın

Öpdükce olur şerm ile gül-ruḫleri pür-tāb
Heḥ meyveleri böyle pür-āteş mi bu bāġıñ

Ne sāġara bakdıñ ne Necīb-i dil-i zāre
Ḳurbānıñ olam söyle nedir böyle ferāġın

ve lehū

(15) Āyā olur mı meyve-i vaṣlı o meh-veşiñ
Yoḫsa cihānda olmıyacaḳ ārzū mıdır

ve lehū

Hem-seng olur mı lebleri yāḳūt-ı ḫuşk ile
Ḳıymet berāber olsa da leẕẕet ziyādedir

Laṭīfe: Aḥbābdan bir merd-i şīrīn-kār mütercem-i maʿārif-iḳtidārıñ rūz-nāmçe-i ḥālin yād u teẕkār ve bu beyt-i müstaḥsenü'l-istimāʿın ḳırāʾat olundıġın semāʿ(20) idince der-ḥāl ol meclisde taḥrīk-i silsile-i suʾāl idüp āyā bu beyt mütercem-i meẕkūruñ ʿāriża-i cünūnı ḥālinde söyledigi eşʿārdan mıdır yoḫsa evāʾil-i ḥālindeki güftārından mıdır didikde ḫużżār-ı meclisden bir merd-i suḫan-sāz aḥlarıñ bu güftārı ḥālet-i temyīz ve şuʿūrunda olan eşʿārından oldıġında iştibāhımız yoḳdur ancaḳ sizin bu kelāmıñız bizi şübheye ilcā eyledi diyü muḳābeleye āġāz eyledügi ġāyet mevḳıʿında olan leṭāyifinden idi.

N e c ī b - i D ī g e r [1]

Nāmı Meḥmed ve edeb ü ʿirfān ile aḳrānından ser-āmed olan fenn-i ḫatt-ı şülüsde şöhre-i cihān nādire-i devrān Eyyūbī Ṣuyolcı-zāde Muṣṭafā Efendi merḥūmuñ (216b)ḥafīd-i saʿīdi bir żāt-ı emceddir ki şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'niñ erbāb-ı ʿirfānı miyānesinde anlar daḫı cedd-i emcedleri gibi ḥüsn-i ḫatt-ı şülüsde müşārün bi'l-benān ve şāʾir edeb ü maʿārifde pesendīde-i hünerverān olmuşlardır. Żümre-i erbāb-ı istiḥḳāḳıñ ḥisse-i şāyiʿası olan bir mülāzemetle ikrām olunup ḳırḳ aḳça medreseden münfaṣıl oldukdan soñra

1. Maṭbūda 654. s.dedir.

(5) Mısr kalemînde bir kaç mansıba kāzî olmuşlardır. Evşāf-ı şerîfleri her ne rütbe teksîr ve medāyih ü şenāları nakd-i tastîr ü tahrîr olunsa ol mertebe i'tinâya şâyân Bir zât-ı necîb-i nâzik-zebândır. Müretteb Dîvân-ı belâğat,-'unvânı vardır ve nâzik ü dil-ârâ olan erbâb-ı fetânet ü zekâdandır. Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.

Ğazel

(10) Miṣâl-i âyîne mihr ile rû-be-rû gördük
Hezâr vechile ol mâhı hûb-rû gördük

'Aceb mi şarîh-i dîbâce-i viṣâl olsak
Kitâb-ı ḥüsn-i ḫaṭ-ı yârı mû-be-mû gördük

Żamîrimizde olan 'ukdeye işâret kimiş
Efendi pîçiş-i zülfünde nakş-ı hû gördük

ve lehû

Kemân-ı cevri çekilmez kiriş geçinme Necîb
Çü tîr ṭoğruluk itseñ yine hevâya gider

(15) ve lehû

Ḫande-i nâzı dahı 'uşşâka ol ġonça-feminñ
Reh-i âsânını gösterdi diyâr-ı 'ademinñ

Devlet-i 'aliyyede ḥakimbaşı olup ma'rûf-ı enâm olan Nûḥ Efendi merḥûmuñ maḥdûmı 'Alî Begin Maḥmûd nâm bir ferzend-i necîbleri/'âlem-i dünyâya vaż'-ı ḳadem eyledikde mütercem-i mezkûr bu târîḫ-i zîbâyı dimişlerdi.

Târîḫ

Mîr Maḥmûd ire iḳbâlile 'ömr-i Nûḥ'a

(20) ve kibârdan dahı bir zât-ı 'âlî-şânınñ bir maḥdûmları vücûda geldikde bu târîḫ-i zîbâyı dimişler idi.

Ne disem ol meh-i nev mevlidine târîḫin
Dir iken ṭoğdı dil-i zâre Necîbâ hürşîd

N a ḥ ī f ī [1]

Ol bülend-perväz-ı evc-i ʿirfānıñ nām-ı nāmīleri Süleymān olup hilāl-i vücūd-ı sipihr-i kemālleri ufḳü's-saʿāda şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'den nümāyān olmuşdur. Gencine-i faḍl u maʿārif (25) ve defīne-i mālzeme-i her ʿārif olan ẕāt-ı sütūde-ṣıfātları bir vücūd-ı nāyāb-ı naẓīr bir şāʿir-i māhir-i muvaffaḳ-taʿbīrdir. Dergāh-ı ʿālī dāme maḥfūfen bi'l-meʿālī Yeñiçeriyāni ocaġınıñ ḫulefāsından olup vücūd-ı bī-hemtāsı iftiḫāre sezā ve ẕāt-ı (217a) bī-aḳrānına ser-i maʿārif-şināsānda āşiyān itmege şāyān oldıġından Ebū Ḳavuḳ Meḥmed Pāşā merḥūm sene biñ yüz....[2] tārīḫinde elçilik ile diyār-ı ʿAcem'e revān olduḳda ḫıṭṭa-i Rūm'dan diyār-ı Īrān'ıñ maʿārife ṭālib olan ferzendlerine bir hediyye olmaḳ üzre ẕāt-ı sütūde-ṣıfāt-ı ʿālīcenābların istiṣḥāb ol sebeb ile vilāyet-i ʿAcem'de ḳatı çoḳ menāḳıbı keşīde-i ser-i ṣafḥa-i zamān-ı sābıḳ olmuş idi ve anlarıñ müşkil diyü ʿarż eyledikleri ebyāt-ı Fārisiyyeyi bī-mehābā ḥall ü beyān ve muḳābelesinde niçe ebyāt-ı Fārisi ve ʿArabī ve Türkī īrād eyleyüp ol zümre-i nādir-i berāberleri vālih u ḥayrān iderdi. Revān ve Tebrīz ve Naḫcuvān ve Ḳazvīn ve Kāşān ve Iṣfahān şuʿarāsı ve ol ḳavmiñ (10) ʿulemāsıyla niçe müşāʿare ve mübāḥaseleri vāḳıʿ olup ser-cümle pesend ü taḥsīn ʿalā mā yelıḳ ve ẕāt-ı vālāları bir mecmūʿa-i rūzgār oldıġın taṣdīḳ eylemişlerdi ve bundan māʿadā diyār-ı Engerūs'a elçilik ile giden İbrāhīm Āġā ile sene biñ yüz otuz tārīḫinde rū-be-

1. Matbuda 655. s.dedir.
2. Yazmada boş bırakılmış.

rah olup ol memleketde dahı millet-i naṣārānıñ baṭārıka ve aḥbārı ile hezār mukāvele ve baḥs ü mücādele eyleyüp (15) cümlesin mülzem eylemişdir. Żātı ma'mūr ve kemāl ile meşhūr bir vücūd-ı ma'ārif-mevfūrdur. 'Āşıkāne güftārı ve üstādāne eş'ārı vardır. Zamānında niçe āşāra muvaffaḳ olan suḫan-sāzlardan ve vādi-i ma'ārifde ka'bı 'ālī olan bülend-pervāzlardandır. Nu'ūt-ı Nebeviyyeyi ḥāvī Ḥilyetü'l-envār ismi ile müsemmā bir te'līf-i celīl ve mevlid ve mi'rāc ve hicreti mübeyyin bir eser-i cemīli ve Meşnevī-i gerīfi manẓūm terceme (20) ve Ḳaṣīde-i Bür'e'yi elsine-i selāsede taḫmīs ve بانت سعاد ḳaṣīdesin ve Cāmī'niñ üç 'aded na't-ı meşhūrun bu güne taḫmīs-i laṭīf eyledigiñden mā'adā nice āşārı ve luġaz ü ḳaṣā'id ü müfredāt ü rübā'iyyāt vü ġazeliyyāt vü muḳaṭṭa'ātdan bī-ḥad güftārı vardır. Her birinden birer nümūne-i pākīze-ta'bīr teşerrüf içün basṭ u taḥrīr olundı. (25) Mütercem-i mezkūruñ Ḳaṣīde-i Bür'e'ye eyledigi taḫmīs-i 'Arabīdir.

بالله يا صاح قل باللطف والكرم
ما بال قلبك قد امسى على الالم
لاتكتم السوعن ذى الحشق فى القدم
امن تذكر جيران بذى سلم
مزجت دمعا جرى من مقله بدم

ve ḳaṣīde-i merḳūmayı zebān-ı Fārisī üzre bu güne taḫmīs itmişlerdir.

دلا چه شد كه همى ديده ام ترانعى
همیشه كار تواه و انین دمبدم
چه حالتست و چه علت ترا چنین الى

امن تذكر جيران بذى سلم
مزجت دمعا جرى من مقله بدم

ve ḳaṣīde-i merḳūmayı lisān-ı Türkī üzre bu güne taḫmīs itmişlerdir

Gönül nedir bu yetīmāne āh dem-be-dem
Tefekkür üzre misiñ yoḫsa cānib-i Ḥarem'i
Hemīşe yād idüp ol cāy-gāh-ı muḥteremi

امن تذکر جیران بذی سلم
مزجت دمعا جرا من مقلة بدم

(10) بانت سعاد kaṣīdesin bu güne taḫmīs eylemişdir.

Figān-geh-i mülk-i dile ceyş-i ḥasbet itdi ġulū
Pür oldı şerḥa vü dāġ-ı firāḳ ile pehlū
Derūnum itdi ġam-ı hicr-i dil-rübā memlū

بانت سعاد فقلبی الیوم متبول
متیم اثرها لم یفد مکبول

ve Ḳaṣīde-i Mıṣriyyi'yi dahı bu güne taḫmīs eylemişdir.

(15) İlāhī eyleyüp eşref o seyyidü'l-beşeri
Yegāne eyledin eşrāf içinde ol güheri
Ẓuhūrı cümle-i 'Adnān'a virdi zīynet ü feri

یا رب صل علی المختار من مضر
والانبیا وجمیع الرسل ما ذکروا

ve Monlā Cāmī merḥūmuñ üç 'aded na't-ı şerīf-i meşhūresin böyle taḫmīs eylemişdir.

Gözümüñ ḥasret ile nola revān olsa yaşı
'Āşıḳım ol şehe kim yoḳ iki 'ālemde eşi
(20) Ẓātıdır nūr-ı melāḥatle sa'ādet güneşi

لی حبیب عربی مدنی قرشی
که بود درد وغمش مایهٔ شادی وخوشی

ve lehū

Ḥasret-i dergāh-ı faḫr-ı 'ālem ile dem-be-dem
Dilde dāġ-ı iştiyāḳ u dīde-i giryānda nem
Tābıñı bīḥūde geşt-i deşt-i miḥnet eyleyem

کی بود یا رب که عزم یثرب وبطحا کنم
(25) که بمکه منزل وگه درمدینه جا کنم

ve lehu

İdüp iḥsān ü kerem ḳullara Mevlā-yı ġanī
Eyledi ʿāleme raḥmet seni ey māh seni
(218a) Şād ḳıl rūz-ı cezā luṭf u şefāʿatle beni
Ḫyresūl-i قم شي şāh-suvār-ı medanī
Bülbül-i Mekke vü Baṭḥā ve süheyl-i Yemenī

Bu güftār dahı mütercem-i mezkūruñ āşārındandır.

Kimseniñ ser-māye-i ārāmı gāret olmasun
Kimseler āvāre-i deşt-i melāḥat olmasun
(5) Bir ser-āmed dil-rübā gördüm didiñ gülzārda
Gördigiñ ey bād-ı ṣubḥ ol serv-ḳāmet olmasun

Kāse kāse zehr-i ġam nūş eyledim ʿaşḳıñla ben
Dest-i cevrinden neler çekdim şikāyet olmasun

Ġam yime bir gün irersiñ vaṣlıma dirsiñ baña
Mevʿid-i vaṣlıñ ṣaḳın rūz-ı ḳıyāmet olmasun

Ol ḳadar āmādedir çāk-i girībān itmege
Çeşm-i şevḳıñdan Naḥīfī'ye ʿişāret olmasun

ve lehū

Ġör derdimi kim bī-dil olan böyle olur
Dāġ-ı ġam ile ḥāṣıl olan böyle olur
Żaʿf ile hilāl olmadadır cism-i nizār
Meh-pārelere māʾil olan böyle olur

ve lehū

Eşk-i ter ile ḳalbimi tenḳīḥ iderim
Ben aġlamaġı gülmege tercīḥ iderim
(15) Zāhid ṣaḳın itdiklerime taʿn itme
Ben Rabbimi her vechile teşbīḥ iderim

Laṭīfe: Eyyām-ı güzeştesinde mütercem-i pākize-taʿbīr bir nev-cevān-ı serv-ḳāmetiñ kemend-i zülf ü dām-ı sevdāsına giriftār ü esīr oldıġı demler bār-ı ṭāḳat-güzār-ı ʿişve vü nāzdan esīr-i firāş olup dil-hūn ve pister-i derd ü miḥnetde zār u zebūn olmaġın ber-ḳāʿide ḥaste ve zaḥm-ı

bī-ʿilāc-ı ʿaşḳ ile şikeste yatur (20) iken dil-dādesi oldıġı yār-i nāzik-żamīr bunuñ ḫaste vü derd-nāk oldıġından ḫabīr olup ol zār u bī-çāreyi ʿiyādet ve ḫasteligin görmege gelüp ziyāret eyledigînde dest-i sīmînin ol dil-şudeniñ sīne-i ġamgīnine ḳoyup bī-çāreniñ ḥāl ü ḫāṭırın suʾāl eyledikde yatdıġı yerden derd-mend bu ḥasb-i ḥāl ile bedʾan maḳāl eyledigi mütercem-i ṣāf-bāliñ (25) şāyeste-i merḥamet oldıġına istidlāl olunur.

Beyt

Şanma raḥminden şunar destin dil-i mecrūḥuma
Ol kemān-ebrū cigerde tīr-i müjgānın arar

(218b) N a ḥ v ī [1]

İsm-i şerīf ve ʿalem-i laṭīfleri İsmaʿīl'dir. Ehālī-i maʿrifet-ittiṣāfınıñ müzekker ü müsennā vü cemʿinden vādī-i ʿirfānda şudūr eyleyen fiʿl-i maşnūʿına kimse bir ḥarf itmege mübādir ve ʿālem naʿt ü medḥ vaşfında müttefaḳu'l-kelime olup bir bahāne bulmaġa ḳādir olamadıḳları şehr-i bī-bedel Ḳosṭanṭıniyye-i ʿirfān-mahaldendir. (5) İmtiṣāl-i avāmīr ve ictinābı nevāhīye ʿālem-i ṣıġarından beri inciṣāb-ı küllīsi olup meṣādir-i efʿāli bi'l-cümle ṭarīḳat-ı müstaḳīme üzre ṣādır olan meşāyih-i kirāmdandır. Fi'l-aṣl dīvān-ı celīlü'l-ʿunvān ʿālem-i maʿnāda ṣudūr-yāfte-i ḥikmet-i taḥẕīr ü iġrā olan tenbīh ü ḫıṭāb u nidādan redʿ-i dünyā ve taḥṣīṣ-i uḫrāya delālet ider ḥarf-i tefsīr-i ihtidā semʿ-i ḳabūlüne mevṣūl (10) ve münādā-yı ḥarem-gāh-ı ḳurb ve daʾire-i ḫayr olan ẕāt-ı

1. Matbuda 660. s.dedir.

vālā-ḳadr-i mendūbü's-siyerleri i'rāb-ı lāzımü'l-kelām gibi ol fenn-i zī-şān-ı ser-nihānıñ eṣvāb u kināyātından müfredāt u mürekkebātınıñ muḳteżiyyātı ile ʿāmil olmaġla bi'l-cümle münṣarif-i cānib-i ḳabūl olup esmā'u'l-ʿaded mübhemāt-ı merātib-i ṭarīḳatden ḥurūf-ı ziyāde vü noḳṣānı ḳābil olan żurūfü'l-i'tikādāt-ı (15) ḳulūbuñ tenāzü'u iżmār ve gāh basṭ ve gāh terḥīm ile mübtedā-i żünūnı olup iḫbār itdikleri sülūk ü ef'ālden reh-i nā-ṣevāb ve maṭar u dār-ı bāb-ı kemāl ve مفعول ما لم يسم فاعلـــــه ḳabūlinden olan ḥālleri ḳuvve-i ḳudsiyyesiyle temyīz ve esmā-i sitte-i mu'attele-i mużāfa gibi ḥātimesi ḥarf-i vāḥidde ḳarār eyleyen mużmerāt-ı fu'ādıñ mecrūrāt-ı nefs-i emmāresi olan mużāf u mużāfun ileyhiñ (20) müsted'āsından mebnī olan benlik da'vāsını vaż'-ı vażī'ından istiṣnā idüp ḥaḳīḳatıñ mebnāsı olan ṭarīḳate her ʿatf-ı esmā'u'l-işāre-i ḫayālī mütenaddī oldukca esmā-i ef'āl ü esmā-i ḳulūbuñ muṣaḥḥiḥ u mi'yārı olan şerī'at-ı muṭahhare ile te'kīd-i ef'āl-i mukārebe-i mine'l-ḥaḳḳ itmegi ʿādet eyledigiden żuhūrāt-ı kevniyyeniñ nekīreleri ilhām-ı ġaybiyye ile ṣāḥa-i keşfinde ve ebniye-i māzīden şaykal-i muḳāyese-i ḥāl ile ṣūret-i mużāri'a nāẓır olup ṣıfat-ı müşebbeheleri maḳṣūr-ı isim-i tafżīl-i sürādıḳ-ı istifhām u istitāre olan mā'iyyāt-ı mużāri'i dūr-bīn-i dü-şīşe-i ef'āl-i nāḳıṣa-i dūn-himmetān (219a) ve ef'āl-i tāmme ḳā'ide-i علو الهمم الايمـــــــــان da müşāhade itmekle ḥurūfü'l-īcāb-ı taṣdīḳi ʿayn-ı ḥurūfü'l-cer īkān u taḥḳīḳ idinüp merfū'āt-ı umūr-ı vefīr ve mensūbāt-ı eşyā-i ḳalīl ü keşīr بأ جمعهم فاعـــل muḫtārıñ yed-i ḳudretinde maḫmūr oldıġına ḳasem idüp 'alā'ik-ı dünyeviyye-i (5) derūnı ḥurūf-ı

müşebbehe-i bi'l-fi'l gibi taḥṣīl-i 'ilm ü 'alām-ı ḥaḳīḳat ṭalebinde oldıġı sevdāsı cerr-i ref' ile vādī-i iştibāh-da naṣb-ı ḥıyām ve hem-ḥayāl u ġarām itmekden ġayrı bir şey'i müntec olmadıġını taṣdīḳ-i bāl idüp ḳalbin rabṭ-ı māl ü himmet-i vālāsına bu iżāfeti hem-ḥāl itmekle mün-ı cem' ü tenvīn gibi mā-sivāyı bi'l-külliye ıskāṭ eyleyüp dehr-i denīden bi'l-cümle ferāġ (10) ve hafte günlerinde ba'ż cevāmi' ü mesācidde 'ibādu'llāha maḥż-ı ḫayr ü ni'met olan va'ẓ u naṣīḥat ile evḳāt-güẕār iken sene biñ yüz on ḥudūdunda rütbe-i şehādete vuṣūl ve oldukları ḫānede seyf-i ġadr ü ḫayf ile maḳtūl bulundılar. Ḥattā ol esnāda ba'ż levendāne nuṣḥ u pend itmek mütercem-i meẕkūruñ 'ādet-i dīrīnesi olduġından ol süfehādan ba'żılar bu emr-i 'aẓīme ictirā' itdiler diyü şöhret bulmuş idi. El-ilmü 'inda'llah.

Tārīh

Şehīden gitdi İsma'īl Efendi

tārīḫ-i rıḥletleridir. Bir ma'mūr ẕāt-ı feżā'il-mevfūr idi. Cihet-i 'ilmiyyesinden faẓla şi'r ü inşāda āzmāyiş-i ṭab'ları var idi. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

Tāze çemen ki feyż-i bahār ile cūş ider
Ol serv-i bāġ behcetimi sebz-pūş ider

Şahbā-yı nāz u 'işvesi geldikde çeşmime
Mest-i müdām-ı meclis-i naḥvet fürūş ider

N ü h ā t ī [1]

Mütercem-i nā-sāz bu ʿālem-i mecāzda ẓuʿmunca nahvde bir mikdār taḥṣīl-i fehme iktidār ve ʿālem-i ḥakīkatde

حقا که فقیه ما فقیه خوبست درعلم بوی دو مسئله منسوبست
ازنحو همین‌که مسیح زانوزنست وزفقه چنانکه مبتدا منصوبست

maẓmūnuna mā ṣadak-ı bi-ʿār oldıġından ṭāʾife-i nuḥāta nisbet olunmaḳdan (25) kendi kendine bir taʿyīn iḫtiyār idüp güftār-ı nādir-i berāberi etvār-ı ḫuşūnet-perveri gibi ḳābil-i taʿmīr olmayan Ātrāk-i bī-idrāk'in perīşān taʿbīrlerinden pür-ḳabāḥat-i nā-fehm-i rūzgār idi. Kibār-ı enāmın meclis-i lāzımü'l-iḥtirāmlarına pā-dāġları olan (219b) zümre-i erbāb-ı hèzeyāndan şikārī vü mekkārī gibi her bār ṣıḳlet ve gāh bī-maʿnā beytler ve gāh Ceyik Destānı gibi ḳaṣīdelerle zaḥmet virmekde idi. Bu bir iki hezeyān cümle-i ʿutrūfe-i zebānındandır.

Beyt

Benden evvelden gelenler hīç miṣālin görmemiş
İşte ʿaṣrın ḳavmi cümle işte tārīḫ u kitāb

(5) Maḳṣadım bir ʿarż-ı ḥāldir bu ḳaṣīdem bir sebeb
Dehr elinden çoḳ şikāyet eylerim açıldı bāb

Ḫ e d ī m - i T ā z e - z e b ā n [2]

Sūdūr-ı zī-şāna her dem ü ān nedīm ü muṣāḥib olmaġa şāyān olan o żāt-ı ser-āmedīn nām-ı emcedleri Aḥmed'dir. Cevher-i girān-ḳadr-i vücūd-ı bihbūdları kān-ı ʿirfān olan

1. Matbuda 663. s.dedir. Bu şa irin mahlası Millet, 766 numaralı nüshada Necatı'dir.
2. Matbuda 664. s.dedir.

medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'den nümāyān olmuşdur. Evāḫir-i sal-ṭanat-ı İbrāhīm Ḫān ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrānda ḳāżī-ʿasker olup eleine-i nāsda (10) elḳāb-ı medāyiḥ-i żāt-ı ʿālī-cenābı velvele-āra olan Muṣṭafā Efendi'niñ nebīresi-dir. Taḥṣīl-i maʿārif-i firāvān ve tekmīl-i ʿavārif ü ʿirfān eyleyüp rūḥ-ı kelāmdan żevḳ-ı tāmmı olan şuʿarā-yı be-nāmdandır ki gülşen-i endīşesiniñ her verd-i mutarra-yı bī-hemāli ḥayret-fermā-yı belābil-i şāḥsār-ı ḫayāl ve ḥālāt u maḳāl-i ḳand-misāli mıṣrūʿ'l-belāġa-i kemālde rev-naḳ-şiken-i güftār-ı erbāb-ı siḥr-i ḥelāldir. Bir şāʿir-i māhir-i (15) her hüner-mübādir ki zebān-ı Türkī'de inşāya āġāz itse Veysī-i nāzik-zebānı zamāneye Ünsī ve kendüye maḥsūs olan edā-yı dil-pezīr ile bezm-i şuʿarāda terāne-sāz-ı şevḳ olsa mānend-i ʿandelīb ol devḥa-i kemāliñ sā-ʿir tuyūr-ı mevzūnü's-secʿ-i belīġu'l-maḳālin farṭ-ı lez-żet-i semāʿından dem-beste vü lāl ider ve lisān-ı ʿAra-bīde ḥarīr-bāf-ı nesc-i belāġat oldūḳca revān-ı Ḥarīrī-i maḳāmāt (20) her bir ḳademe-i pür-fikretinde vāḳıf-ı bī-şuʿūr ve ṭarḥ-endāz-ı naẓm oldıġı ebyāt-ı Mütenebbī ni-kātıñ edā-yı iʿcāz-ı āferīni rūḥ-ı Ḫayyām'ıñ ḫayme-i zer-rīn-ṭınāb-ı ṣabr u şekībi rīḥ-i ṣarṣar-ı ġıbṭa vü ḥased-den pür-iżṭırāb idüp bī-ḥuzūr ider. Fārisīde ḫōd nāmı keşīde-i künküre-i şeref ü şevket ve ol vādīde dahı fā-ris-i ferdān-ı mizmār-ı fırāset olan ṭabʿ-ı bülend-per-vāzı sābıḳ-ı ḫayāl-i (25) Ṣāʾib ʿUrfī-i Şīrāzī ve inşā-yı Fārisīde ṭabʿ-ı ṣafı ḥayret-dih-i derūn-ı Vaṣṣāf'dır. El-ḥāṣıl ṭabīʿat-i pāḳīzesi be-ġāyet ʿālī bir şāʿir-i

mümārisü'l-fenn-i lā'übālī olup ān-ı yesīrde hezār tāze suḫana ḳādir ve her memdūḥuñ lāyıḳ-ı (220a) vaṣfı güftār-senc olur bir şā'ir-i māhirdir. Ḥālā ṭarīḳ-ı 'aliyye-i müderrisīn-i kirāmdan ve gürūh-ı celīle miyānesinde erbāb-ı kemālin ma'rūf-ı be-nāmlarındandır. Egerçi āsārı revnaḳ-baḫş-ı mecmū'a-i şu'arā ve güftārı bi'l-cümle ma'lūm-ı ẓurafā oldıġından meşhūr-ı cümle-i enām ve meşhūd-ı ḫāṣ u 'āmdır. Ancaḳ bu mecelle-i celīleye kesb-i şeref içün bu mertebe temhīd olundı.

/(5) Maṭla'

Ḥasteliklerden amān görmiye çeşm-i siyehiñ
Mū-miyā bulmaya 'ālemde şikest-i külehiñ

ve lehū

Ġamze-i pür-zehr çıḳar çeşm-i tenk-ḫūsundan
Kişver-i ḥüsnüniñ ejder ṭoġar āḫūsundan

ve lehū [1]

Ḫattıñ naẓar-ı 'āşıḳa elbette girāndır
Ḳıldan aġar ey şūḫ terāzū-yı muḥabbet

Bu daḫı mütercem-i nāzik-ta'bīriñ bin yüz otuz dört tārīḫinde gelen 'Acem elçisi Nāmī'ye (10) eyledikleri naẓīre-i bī-naẓīrdendir.

Ġazel

لعلت جوغنجه بر سر جام شراب کن خط دمیده سر به چشم حباب کن
من بوسه کاه میشیمم مو بمو تـــــرا از لطف جای بوسه توخود انتحاب کن
یا رب همیشه ان در والا کشاده باد یا رب دعای بیرو جوان مستحاب کن

---

1. Bu beyit yazmada yoktur, matbudan alındı.

N ü z h e t [1]

Nāmı İsmā'īl'dir. Istanbul şā'irlerinden ve medīne-i merḳūmanıñ şehrīlerindendir.(15) Güftāre ḳudreti ve taraf-ı mūsīḳīde ḫaylī dānīş ü ma'rifeti vardır. Bu güftār eş'ārındandır.

Beyt

Meded ey bī-vefā raḥm it esirge ben dil-efgārı
Taraḥḥum eylemezseñ de baña cevr eyleme bārī

N e s ī b [2]

و هو العلا مه الفاضـــــل المحقق والفهامه الكامل المدقق الحسـيب
والا ريب الا ديب جامع المنقولات حاوى المعقولا ت الذ ى احتجب عقا ئل
افكاره وراء سرادقات الاعتصام واتصفت شمائل ذ اته بجميع اوصاف الكرام لا زالت
لمحاته من اثاره منيرة بانوار انظاره ومابرحت مشـــــايخ لحظاته مـــن
اســـــتحفـــــاره متشـــــــرفة بحـــــوا ئب افكـــــــــاره

Ol 'allāme-i 'aḳl-ı evvel ve kāmil ü mükemmel ki ẕāt-ı sütūde ṣıfāt ve vücūd-ı maḥmūdetü's-ṣıfāt her bār-ı 'ulema-yı aḫyār ve fużalā-yı ūlu'l-ebṣār faḫr ü mübāhāt itdikleri (25) ke'ş-şemsü fī vasaṭi'n-nehārdır. Ol mümtāz-ı 'ulemā-yı a'lām ve ser-firāz-ı efāżıl-ı kirām seyyid-i zamān ve Sa'dü'd-dīn-i devrān dürre-i silk-i āl-i Resūl faḫr-i ekābir ü fuḥūl memdūḥ-ı enām 'Abdu'llāh nām yegāne-i 'ulemā-i devlet-i 'aliyye-i müşeyyedü'l-erkān(220b) evra' u ittikā-yı fużalā-yı zamān ḥażretleri nūr-ı sāṭı' Sulṭān Meḥmed Ḫān-ı Rābi' 'aleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān ḥażretleriniñ evāḫir-i devlet-i 'aliyyelerinde Mekke-i

1. Matbuda 665. s.dedir.
2. Matbuda 666. s.dedir.

mükerreme ḳāżısı olup eşnā-yı ṭarīḳda medīne-i Ḳonya'da intiḳāl idüp civār-ı ḥażret-i Mollā-yı Rūm'da medfūn olan ʿulemā-yi kirāmıñ bülendi ʿUşşāḳī-zāde es-Seyyid ʿAbdü'l-bāḳī Efendi'niñ maḥdūm-ı saʿādet-mersūmlarıdır ki mecmaʿ-ı ḥamīde-i ḫiṣāl ẕāt-ı mecmūʿa-i faḍl u kemālleri meḥādīm-i kirāma muḫtaṣṣ olan ikrām-ı ʿicāletü'l-vaḳt mülāzemetle iḥtirām buyurulduḳdan ṣoñra merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi Çatalcalı ʿAlī Efendi'den biñ ṭoḳsan bir tārīḫinde Mihaşşī Saʿdī Efendi Medrese-i celīlesiyle ikrām buyurılup lāzıme-i ḥanedān-ı (10) faḍl u kemālleri olan ṭarīḳ-ı ʿaliyye-i bī-hemāle duḫūl buyurup ḳaṭʿ-ı merātib-i muʿtāde iderek ḫātime-i ṭarīḳ-ı müderrisīn-i kirām olan Medāris-i Süleymāniyye'den birine vuṣūlden ṣoñra devlet-i Sulṭān-ı bī-mūdānī Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı Sānī'de ẕāt-ı vācibü'l-ikrāmları Selānik Mevleviyyetiyle iḥtirām olunduḳdan ṣoñra salṭanat-ı ʿuẓmā ve ḫilāfet-i kübrā devlet ü iḳbāl ve saʿādet ü iclāl birle pādişāh-ı (15) melek-ḫiṣāl melik-i ʿādil-i bī-miṣāl es-sulṭānü'b-ni's-sulṭāni's Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Sālis ebbeda'llāhu teʿālā salṭanatahū ḥażretlerine intiḳāl eyledikde devlet-i ʿaliyyelerinde ibtidā biñ yüz on ṭoḳuz tārīḫinde Mıṣr-ı ẕātü'l-ḥarām mevleviyyetiyle mukāfe'l-merām buyurılup baʿdehū biñ yüz yigirmi üç ẕü'l-ḥiccesinde devlet-i ʿaliyyede nakībü'l-eşrāf ve yedi sene ʿale't-tevālī ol manṣıb-ı celīlde ḳıyām eyleyüp biñ yüz yigirmi beş (29) cumādā-yı ʿulāsın-da Istanbul ḳażāsın nekābetle cemʿ buyırup baʿdehū sene

bin yüz yigirmi yedi cumādāsında Anaṭolı'yı kezālik nekābetle cem' buyurup ba'de'l-'azl Kili ve Boğaz Hisārı ve Bayındır arpalıkları ikrām buyurılup sene bin yüz otuz bir zü'l-ka'desinde Rūmili kāzi'askerligi sadāretiyle muhterem olup bin yüz otuz iki zü'l-ka'desinde Ayıntāb arpalıgı ile ma'zūl olmuşlar idi. (25) Hakkā ki mihr-i sipihr-i ma'ārif ü fazilet olan zāt-ı vālā-menziletleri evc-i kemālde müstakill bi'ş-şeref ve şeref-i istiklālde oldığı ke'ş-şemsü fi's-semā zāhir ü hüveydādır. Nām-ı 'ālī ve evsāf-ı zāt-ı bi-hemāllerinin makāmı ṭabakāt-ı mü'ellifin-i kirām (22la) ve tevārih-i 'ulemā-yı ülu'l-ihtirām idügi ma'lūm-ı enāmdır. Ancak mecmū'a-i mecma'-ı ma'ārif ü 'ulūm olan zāt-ı feżā'il-mersūmları cümle-i kemālāta cāmi' bir vücūd-ı muhterem olmagla semt-i şi'r ve vādi-i inşā ol mecmū'a-i kemālde mevcūd olmak bi't-ṭarıki'l-ūlā oldıgından bu mecelle-i celīlenin şeref-i nāmı nām-ı celīlü'ş-şānları ile kesb-i revnak-ı mā-lā-kelām itmek içün ol fāżıl-ı nihrīrin ve ol 'allāme-i bi-nazīrin cümle-i āsārlarından münācāt-güne bu rübā'ī-i şerīfleri tastīr olundı.

Rübā'ī

İtmekde recā lisān-ı hālim her şeb
Ey dergeh-i 'afvi 'āsiyāne matleb
Levh-i kerem üzre hāme-i fażlıñla
Müsvedde-i ḥ'āhişim beyāż it yā Rab

(10) N e s ī b - i D ī g e r [1]

Ol seyyid-i şahīhü'n-nesebiñ nām-ı nāmileri Yūsuf'dur.

1. Matbuda 668. s.dedir.

Maskat-ı re'sleri olan medīne-i Konya'dan Mısr-ı Kāhire'ye hicret ve ol vaktlerde ol beldede vāki' āsitāne-i Mevlānā'da seccāde-nişīn olan Siyāhī Dede hidmetlerine vusūl ve ol zātdan ahz-ı yed-i in'ābet eyleyüp bir az zamān meksleriden sonra yine vatanına 'azīmet ve āsitāne-i Mevlānā'da Būstān Efendi'nin kārī-i Mesnevī-i (45) şerīfleri olup şeyh-i merkūmla yüz altı tārihinde tarīk-ı hacc-ı şerīfde refākat ve ba'de edā'i'n-nesk yine medīne-i Konya'yagelüp bir müddet dahı anda meksden sonra bin yüz yigirmi üç tārihinde medīne-i Kostantıniyye'de Yenikapu Mevlevī-hānesine şeyh olup bin yüz yigirmi altı muharreminde intikāl eyledi. Hālā o tekyede medfūndur. Hoş-āyende güftārı var idi. Bu şi'r anlarındır.

Gazel

(20) Ne şahs-ı zevk ve ne timsāl-i 'ayş ü dem görinür
Bakarsam āyine-i bahta 'aks-i gam görinür

Felekde şimdi o mahsūd-ı 'ālemim ben kim
Elimde köhne-sifāl olsa cām-ı Cem görinür

Kumāş-ı vuslatı āyā ne cins olur görsem
Nukūd-ı girye-i 'āşık o şūha kem görinür

Garaz Nesīb o şūha muhātab olmakdır
'Itāb u hışm u kerem bana hep kerem görinür

N e ş ' ī [1]

Sādāt-ı kesīrü'l-berekātdan pāşgāh-ı Kostantıniyye-i

1. Şairin mahlası müellif hattı olan Ist. Üni. 2407'de نشئی şeklinde ise de müellif hattının müsveddesi olan Süleymaniye, Es ad Ef.,3872; Lala İsmail, 317;Ist. Üni., 1637; Topkapı, R.1452'de Nişā'i'dir. Diger nüshalarda ve Matbuda(s.669.) ise Nişānī'dir.

dil-ārā olan medīne-i Üsküdār'ıñ (25) ālüftegān-ı hōş-zebānından olup hōş-sōḥbet nāzik-ṭabī'at bir merd-i rūzgārdır. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

Levḥ-i maḥfūż-ı ezel böyle imiş çāre nedir
Yüziñi yerlere sür eyle recā ḥasret ile

(221b) N a ş ū ḥ ī [1]

Ol şeyḫ-i ser-āmediñ nām-ı nāmīleri Mehmed olup ẕāt-ı 'ālīleri medīne-i Üsküdār'da ḳarīn-i iştihār idi. Fi'l-aṣl meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeden Ḳarabaş 'Alī Efendi merḥūmdan aḫz-ı yed-i inābet ve tekmīl-i esmā'-i 'aliyye-i ṭarīḳat eylediklerinden soñra medīne-i Üsküdār'da Toġancılar Meydānında kendilere bir ḫekye binā idüp ol maḥalli iḥyā ve intiḳāline ġegin (5) ol maḥalde 'ibādet ü ṭā'ate iştiġāl üzre idiler. Biñ yüz on yedi reçebinde ḥażret-i Ebī Eyyūb-i Enṣārī 'aleyhi'r-raḥmeti'l-bārī Cāmi'-i şerīfinde selāsā güni va'ẓiyyesi kendilere virilüp ol maḳām-ı mübārekde biñ yüz otuz ramażānı intiḳālleri vaḳtine gelince va'ẓ/naṣīḥat üzre idiler. Va'ẓ u naṣīḥati be-ġāyet pür-te'sīr olmaġla Eyyūb-i Enṣārī Cāmi'inde nevbet-i va'ẓlarında ḳatı çoḳ (10) kimesne cem' olurdı. Ehl-i kemāl bir şeyḫ-i maẕnūnü'l-ḥāl idi. Cümle-i ma'ārifinden faźla eş'ārda nāzik güftārı ve ilāhiyyātda laṭīf āşārı var idi. Bu ilāhī anlarıñdır. Elsine-i nāsda okunur.

İlāhī

1. Matbuda 669. s.dedir.

Eyleyen ʿuşşāḳı şeydā dāʾimā
Ṭalʿatiñdir yā Reşūla'llāh seniñ
Derd ile āh itdiren ṣubḥ u mesā
Ḥasretiñdir yā Reşūla'llāh senin

Rūz ü şeb kārım benim efġān iden
Ḥār-ı ḥasretle dilim sūzān iden
Dem-be-dem bu gözlerim giryān iden
Firḳatiñdir yā Reşūla'llāh seniñ

Aṣfiyānıñ gördigi luṭf-ı Ḫudā
Evliyānıñ sürdigi ẕevḳ u ṣafā
Enbiyānıñ sürdigi rifʿat şehā
Devletiñdir yā Reşūla'llāh seniñ

Merḥamet ḳıl bu ġarīb āvāreye
Mücrimim raḥm eyle yüzi ḳareye
Şefḳat itmek bī-kes ü bī-çāreye
ʿĀdetiñdir yā Reşūla'llāh seniñ

Ey şefīʿa'l-müẕnibīn nūr-ı aḥad
Kendi bendeñdir Naṣūḥī ḳıl meded
Bāb-ı luṭfuñdan kerem ḳıl itme red
Ummetiñdir yā Reşūla'llāh seniñ

N a ṣ ū ḥ ī - i D ī g e r [1]

Bī-reyb ü meyn nām-ı nāmīleri Müseyin'dir. Dergāh-ı ʿālī dāme maḥfūfen bi'l-meʿālī Yeñiçeriyānī ocaġında ʿasrında ḳul ketḫudāsı olup sene biñ (25) ṭoḳsan üç hilālinde vedāʿ-ı ʿālem-i fānī eyleyen Naṣūḥ Āġā merḥūmuñ maḥdūmı olmaġla Naṣūḥ Āġā-zadelikle şöhret-şiʿār ve bu mülābese maḥlas-ı merḳūma sebeb-i iḫtiyār olmış idi. Güşāş ü saʿy-ı kemāl ve ṭarīḳ-ı ʿulemāya iḳbāl (222a) eyleyüp biñ ṭoḳsan sekiz ẕü'l-hiccesinde mülāzım baʿdehū biñ yüz

1. Matbuda 671. s.dedir.

dört ramażānında Ḫ̔ācegī Medresesine ḫāric ile olup yüz altı muḥarreminde yerinde ḥareket i̔tibār ve yüz sekizde ḥareket-i mis̱liyye ile Neccāriyye'ye varup yüz ṭoḳuzda yerinde dāḫil i̔tibār ve yüz on recebinde ḥareket-i dāḫil ile (5) Bāzirgānbaşı Medresesine geldiginden ṣoñra şehr-i mezbūrda fevt oldı. Bu güftār anıñdır.

Beyt

̔Acceb mi cūy-veş pūyān olursa bu dil-i şeydā
O şūḫ-ı dilsitānım serv-i gülzār-ı ṭarāvetdir

N a ẓ ī f [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Maskaṭ-ı re̔āsleri olan ḳażā-i Turḥāla'da müftī iken yüz altı muḥarreminde fevt olmuşdur. Bu beyt anlarıñdır.

(10) Beyt

̔İzārında o ḥūrī-peykerīñ ṣanmañ ki ḫāldür
Behişt-i ḥüsnde üşküfte olmuş ṣaçlı sünbüldür

N i ẓ ā m ī [2]

Mincel Aḥmed Efendi'lik ile şöhret-şi̔ār olan fāżıl-ı ma̔ārif-iktidārdır. Rūmili'nde Aydonat'dandır. Devlet-i ̔aliyye cānibine gelüp ̔allāme-i devrān Minkārī-zāde Yaḥyā Efendi merḥūmdan mülāzım ve ḳırḳ akça medreseden münfaṣıl (15) oldukdan ṣoñra biñ yüz yedi rebī̔u'l-evvelinde bük-̔alik ile Piyāle Pāşā Dārü'l-ḥadīsine ve sene-i merḳūma ṣevvālinde bük̔a-i tedrīsi Ġāzanfer Āġā Medresesine nakl

1. Matbuda 671. s.dedir.
2. Matbuda 672. s.dedir.

ü tebdīl ve Sarāy-ı Cedīd ḫ ʿāceligi ile tebcīl olunmuş-lar idi. Yüz sekizde fevt oldı. Bu güftār-ı şöhret-şi ʿār ol fāżıl-ı nāmdārındır.

Beyt

(20) Felekde mihr ü mehle cüst-cūlar hep seniñçündür
Zemīnde zār u giryān āb-ı mūlar hep semiñçündür

Nola bir kerre meyl itseñ kenāre ey dür-i yektā
Der-i meyḫānelerde hāy u hūlar hep seniñçündür

N a ẓ m ī [1]

Şeyḫ Meḥmed Naẓmī ibni Ramażān biñ Rüstem Efendi ḫid-metlerindir[2]. O pīr-i rūşen-żamīr-i vilāyet-semīriñ ʿālem-i şuhūda teşrīfleri biñ otuz iki tārīḫinde olup mertebe-i sinn-i temyīze resīde olduklarından şoñra niḥrīr-i ʿule-mā-yı zamān (25) Fāżıl Süleymān Efendi 'den taḥṣīl-i ʿulūm-ı firāvān idüp baʿdehū meşāyiḫ-i Ḫalvetiyyeniñ nūrü'l-ʿayn-ı cumhūrı şeyḫü'ş-şüyūḫ ʿAbdü'l-aḥad Nūrī' den tenvīr-i dīde-i ḳalb-i āgāh ve taḥṣīl-i mālzeme-i ṭarīḳat-i hidāyet-penāh eyleyüp (222b) aḫz-ı yed-i inā-bet ve tekmīl-i esmā-i ʿaliyye ve nice zamān ḫidmetden şoñra bin altmış beş ḫilālinde medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Yavaşca Meḥmed Āġa Zāviyesinde seccāde-nişīn-i irşād ve ve Cāmiʿimde vaʿẓ u naṣīḥat-i ʿibād eyleyüp baʿdehū biñ yüz beş tārīḫinde yine medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de vāḳıʿ Vālide Sulṭān ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān Cāmiʿ-i şerī-fi[illegible]vaʿẓiyyesi (5) kendülere tevcīh buyurılup bu ḥāl üzre

1. Matbuda 672. s.dedir.
2. Bu kelime matbuda "ü hazretleridir" şeklindedir.

evkāt-güzār iken biñ yüz on iki şevvāliniñ yigirmi dördün-ci aḥad güni raḥmet-i Raḥmān'a şitābān ve ʿāzim-i dār-ı cinān oldılar. Ẓāhir ü bāṭını maʿmūr bir zāt-ı feżāʾil-mersūm idiler kim gürūh-ı meşāyiḫ-i kirām zamān-ı ḥayāt-larında vücūd-ı ʿālīleri ile iġtinām iderlerdi. Şeb ü rūz ḫalvet-ḫānelerinde ʿilm ü ʿibādetle muḳīm ve ʿilm-i ẓāhir ü bāṭında ẕihn-i şerīfleri müstaḳīm (10) bir zāt-ı sütūde-ṣıfāt idi. Ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyye meşāyiḫ-i kirā-mından güzerān eyleyen meşāyiḫiñ terceme vü beyānında " Hediyyetü'l-iḫvān nām bir teʾlīf-i celīlü'ş-şānı ve et-vār-ı sebʿa beyānında " Miʿyārü'ṭ-ṭarīḳa " ismi ile şehīr bir eser-i bī-naẓīri ve sāʾir āsār-ı ḳalemi oldıġından ġayrı Naẓmī maḥlaṣı ile müretteb Dīvān-ı celīlü'l-ʿun-vānları vardır. Bu güftār ol bülbül-i gülzār-ı esrārıñ cümle-i āsārlarındandır.

(15) Ġazel

Ġam degil geşt-i gülistān itmesem bülbül gibi
Eksik olmasun heman destimde sāġar gül gibi

Ṭār ü mār eyler girer aralarına rüzgār
Bir yere cemʿ olsalar āgüfteler kākül gibi

Ḫūn-i eşkimle ṭola destimde sāġar Naẓmiyā
Bir ḳaranfüldür ki gitmez hiç elimden gül gibi

N a ẓ ī r [1]

Ol vücūd-ı bī-naẓīriñ nām-ı nāmīleri İbrāhīm olup bu mecelle-i celīlede (20) ḥarf-i lām'da Lebīb maḥlaṣı ile şebt ü taḥrīr olunan Kāmī Efendi'niñ birāderi

1. Matbuda 674. s.dedir.

Muṣṭafā Efendi'niñ maḥdūmları olup żāt-ı pür-hünerīniñ birāder-i kihteridir. Hānedān-ı kemālden ma'ārif kendilere bi'l-irṣ intiḳāl eyleyen erbāb-ı maḳāldendir. Maskaṭ-ı re'sleri olan şehr-i Edirne maḥkemesinde kitābetde olurlardı. Bu güftār cümle-i āṣārlarındandır.

Beyt

Żülfüñ ile ḫāl-i siyehiñ gülşen-i āna
Mürg-i dili şayda biri dām u biri dāne

M a z ī m [1]

Ol merd-i tāze meyve-i bāġ-ı edānıñ nām-ı ḥayāt-baḫşları Yaḥyā'dır. Dürr-i żāt-ı sütūde-ṣıfātları perverde-i enderūn-ı şehr-i İrem-naẓīri (223a) olan dilberānınıñ lebleri gūyā birer kirās-ı ter ve çeşm ü dīdeleri bādām ve sīb-i zenehdānları tuḥfe-i bāġ-ı bahā olup pistānları turunc-ı tāze ile ḥüsn-i leṭāfetde berāber olan cevāhir-i ma'rifetiñ kānı 'ālem-i dünyānıñ bāġ-ı cinānı medīne-i kā'ināt-ı maḳbūl şehr-i Istanbul'dandır. Taḥṣīl-i ma'ārif-i vefīr ve (5) tekmīl-i 'avārif-i keşīrden soñra ḫaṣṣaten 'ilm-i mūsiḳīde 'alem ve ol fenn-i 'ālī-maḳāmıñ üstādānı miyānesinde müsellem olup nice rūzgār 'ilm-i edvārda gūyiyā felekle bile devr ü güzerān ve ol 'ilmiñ ḥ'āce-i cihānı olup velvele-i nāmı ṭaṣ-ı felegi lebrīz-i āvāze-i nām ü şām eyleyen bī-hemtāda şu rütbe ṣāḥib-i mahāretdir ki ḥālā āgāze (10) olunan maḳāmlardan bir maḳām yokdur ki ol ser-defter-i erbāb-ı ṭıbā' anda bir vāfir beste ve semā'ī iḫtirā' itmemiş ola. Nukūş-ı mecmū'a-i enām ve kār-ı nāzik-reftārları ile taḥṣīl-i

1. Matbuda 674. s.dedir.

revnak-ı tām ve nām u nigānı şi'r ü mūsikīde żāt-ı vālā-sı gibi 'alī oldığı mā-lā-kelāmdır. Bu bāg-ı 'ālemde vü-cūd-ı bihbūdları bu güne ter meyve-i bahār-ı 'irfān-ı bī-hazān oldıgından kendilere medīne-i Kostantıniyye'niñ (15) meyve bazarbaşılığı hatt-ı hümāyūn-ı şevket-maknūn ile kendülere tevcīh ü ihsān olunup hālā o hidmetle çe-rezlenüp dā'imā devlet-i 'adālet-maşīre du'āda bir pīr-i rūşen-żamīr ve şu'arā-yı 'aşrımızdan bir şā'ir-i üstād-ı muvaffak-ta'bīrdir. Evā'il-i hālinden beri güftār-senc oldığı makāl bir yere cem' olsa bir kaç dīvān-ı belāğat-'unvān cem' ü peydā olmak bī-merādır. Hālā müretteb Dī-vānı (20) ve harīr-bāf-ı nesc-i edāsı olmak mütе'azzir olan zemīnlerde ṭab'ınıñ cevlānı oldığından ġayrı yalñız na't-ı nebevīde her Harfi cāmi' ber-kā'ide müretteb Dīvā-nı vardır. Hāsılı vücūdı mahż-ı bereket bir pīr-i pür-ma'rifetdir. Bu bir kaç güftār ol şā'ir-i 'alī-mikdārıñ cümle-i āsārındandır. Aşaf-ı 'aşr olan ṣadr-ı a'zam ve-zīr-i pür-ihsān ü mükerrem sa'ādetlü İbrāhīm Pāşā ḥażret-lerine (25) virdikleri kasīde-i mülteziminden dir.

Kasīde

Ne gedāyım ne serv-i sāmāndayım yā Rab meded
Pīç ü tāb-ı ġayret-i akrāndayım yā Rab meded

Yūsuf-ı maksūdı göster çeşm-i Ya'kūb-ı dile
Zār u giryān külbe-i aḥzāndayım yā Rab meded

(223b) Meclis-i efkār-ı devr-ā-devrden eyle halās
Ayağımla güyiyā zindāndayım yā Rab meded

Kalmışım künc-i ferāmūşide ḥayrān u hamūş
Çok zamāndır küşe-i nisyāndayım yā Rab meded

Ġonca-i āmālimi bir laḥẓa ḫandān görmedim
Bülbül-i şeydā gibi efġāndayım yā Rab meded

Āstīnimden aḳup deryā ider dāmānımı
Mācerā-yı dīde-i giryāndayım yā Rab meded

(5) Şeş cihetle çār erkāna sıġışmaz itdigim
Şeş cihetle/çār erkāndayım yā Rab meded
gerçi

ve lehū Ġazel

Çeşmi der-ḥ'ābdır ebrū-yı girih-gīrinden
Fitne bīdār olamaz ḫaşyet-i şemşīrinden

Ṭoldı şandūḳa-i sīnem gibi ḳandīl-i derūn
O kemān ebrū-yı peykān-nigehīn tīrinden

Dahı nā-ceste iken nāvek-i nāgeh eşeri
Żaḫm-ı dil tāzelenüp sür'at-i te'sīrinden

(10) Āyine-ḫāne-i ḳalbimde dahı 'aks ideli
Ḳanda baḳsam alamam dīdemi taṣvīrinden

Āhū-yı çīn-i Ḫıtā vü Ḫoteni eyleyüp mest
Nefḥa-rīz olsa ṣabā vādī-i naḥcīrinden

Şerḥ-i rummān-ı lebinde iki şaḳḳ oldı Nazīm
Ḫāme-i şehd-i zebān lezzet-i ta'bīrinden

N a z ī m ā [1]

Vilāyet-i fāḫire Buḫārā'dan olup Çorlılı 'Alī Pāşā merḥūmun (15) vezāretinde Özbek elçisi ile devlet-i 'aliyyeye gelüp dört ay medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de ḳarār eyleyüp ba'dehū Mekke-i mükerremeye gidüp ḥacc eyledikden soñra yine Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp ol diyārda sükūnet ü ḳarār

1. Matbuda 677. s.dedir. Bu şairin mahlası Ist. Üni., 206 ve Millet, 766 numaralı nüshalarda Nazīm olarak geçmektedir.

ihtiyār eylemişdir. Gürūh-ı Nakşibendiyyeden ālūfte bir dervīş-i pāk ve Fārisī eş'ārda zihni be-ġāyet çālākdır. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

(20) بتنکی بکذر وعمر سخنور تا نفس دارد
بود تا زنده طوطی جای در قبر قفس دارد

ve lehū

از برای مال منعم جان بسختی میدهد
از سر کنج اژدها پر پیچ و تاب اید بدن

ve lehū ez Türkiyyāt

Dehen açılmaġa ḫaṭṭ-ı lebi ma'lūm olmaz
Ma'nī-i nāme-i pīçidesi mefhūm olmaz

(25) Yār içün tāze ġazel söyleyelim ḳaddi gibi
Öyle bir mıṣra'-ı berceste-i manẓūm olmaz

N a 't ī [1]

Nāmı Muṣṭafā'dır. Nu'ūt-ı nebeviyye 'aleyhi efżali'ṣ-ṣalavāti ve ekmeli't-tehiyyātiye kemāl mertebe selīḳası düşüp ol vādīde pür istiḥżār olmaġla maḥlaṣ-ı merḳūmı (224b) teberrük idüp iḫtiyār eylemişler idi. 'Aṣr-ı Sulṭān Süleymān Ḫān-ı Sānī'de vüzerā-i celīlü'ş-şāndan olup defterdār olan Hüseyin Pāşā'nıñ ferzend-i ercümendi olup vālid-i sütūde-ḫiṣālleri raḥmet-i Raḥmān'a intiḳāl eylediginden soñra enderūn-ı sarāy-ı hümāyūna alınup o beytü'l-'ilmde terbiyyet-kerde olup ḳat'-ı merātib (5)iderek isti'dād-ı rātibi kendüyi sır kātibi idüp ba'dehū pādişāh-ı 'ālem-penāh ḫalīfe-i gerdūn-iḳtidār-ı şevket-penāh 'aẓamet-i cāh şevketlü meḥābetlü Sulṭān Aḥmed-i

1. Matbuda 677. s.dedir.

Ṣāliḥ Efendimiz ḥażretleriniñ zamān-ı sa'ādetlerinde etmegi ile ṭaşra çıkup silaḥdār kātibi ba'dehū rikāb-ı hümāyūnda yeñiçeri efendiligi vekāleti ba'dehū sipāh kātibi olup bu ḥāl üzre evkāt-güzār iken sene biñ yüz otuz bir tārīḫinde intiḳāl eylediler. (10) nāzik-ṭabī'at bir ehl-i ma'rifet idi. Cümle-i āşārından Ḳaṣīde-i Āmālī'yi bir nāzik taḫmīs ve bundan aḳdem Cevrī merḥūm 'aşere-i mübeşşereden çihār-yār-i güzīniñ ḥilye-i şerīfelerin şebt ü taḥrīr idüp bir naẓm-ı celīl ve 'ömri vefā itmediginden tekmīl idemedigi eser-i cemīle muvaffaḳ olup bunlar daḫı sitte-i bāḳiyyeniñ ḥilye-i şerīfelerin żamm ve naẓm eyleyüp bir manẓūme-i bī-naẓīr ve ol eseriñ ḫātimesinde bu beyt-i laṭīfi taḥrīr eylemişlerdir.

(15) Beyt

Umarım kim ola bu naẓm-ı güzīn
Hücceṯ-i meskeṉ-i firdevs-i berīn

Bundan mā'adā nu'ūt-ı nebeviyyede müretteb Dīvānı ve nāzikāne nice güftārı vardır. Bu rübā'ī ol żāt-ı bī-hemtānıñdır.

Rübā'ī

Ey waḥdetiñiñ şāhid-i 'adli 'ālem
Vey ḳudretiñiñ müsbeti tertīb ü ḥikem
(20) Efkārımı ezkārımı tevḥīdiñ idüp
Mehcūr-ı rızāñ itme Ḫudāyā bir dem

N i 'm e t ī [1]

Nām-ı ser-āmedi Aḥmed'dir. Fi'l-aṣl Anaṭolı'da Bolı

1. Maṭbuda 679.s.dedir.

sancağından bir karyyede mütevellid olup Kostantıniyye'ye ʿazīmet ve şehr-i merḳūm içre ol ʿaṣrda meşhūr-ı bi'l-kemāl olan żāt-ı ʿālī-cenāb şāʿir-i māhir İsmetī Efendi dāʾire-i ʿaliyyesine intisāb ve ḫidmet-i şerīflerinde feyż-yāb olup giderek ketḫudālıḳları şerefin iktisāb (25(idüp feyz-i mukārinetlerinden kesb-i hezār maʿrifetden soñra veliyy-i niʿmetleriniñ intiḳālinden soñra elindeki sermāye-i kitābet ü ʿirfān kendülere küttāb-ı dīvān zümresine mülḥaḳ olmalarına vesīle olup menāṣıb-ı dīvāndan teşrīfātcılık ḫidmetiyle müstaḥdim iken (224b) biñ yüz yigirmi bir senesi dār-ı beḳāya intiḳāl eyledi. Bu güftār cümle-i āsārlarındandır.

Beyt

Biñ şerm ile ruḫsārına benzer güli buldum
Zülf-i siyehiñ medḥ iderek sünbüli buldum

Biñ ʿömr-i girān-māye deger müjde-i vaṣlın
Keyfiyyet-i laʿlinde o māhıñ mülī buldum

(5) N i ʿ m e t [1]

Nāmı Niʿmetu'llāh olmaġla Niʿmet taḫalluṣ eylemişdir. Kostantıniyye mużāfātından ḥażret-i Ebī Eyyūb-i Ensārī'de vücūda gelmişlerdir. Mevālīden devlet-i ʿaliyyede Burusa'dan maʿzūl Nekttūbcı ʿOsmān Efendi'niñ ḥafīdi olmaġla maʿārife saʿy ü güşiş ve şiʿr ü inşāya ḫayli verziş eylemişdir. Lisānı pāk bir şāʿir-i hucceste-idrāk olup iḳlīm-i fesāḥatiñ ehl-i maḳāli ve bāzār-ı maʿārifiñ ḥāce-i kemālidir. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

---

1. Matbuda 679.s.dedir.

(10) Beyt

Meh-i ruḫsārıña bir hāle olup ḫaṭṭ-ı siyāh
Ḳapladı ṭāli'-i ferḫundeyi ẓulmet eyvāh
'Ālemi ṭutdı ḍiyāsı daḫı bir günlük iken
Hele seyr eyle göñül on beşe varsun o māh

Na'ī m [1]

Ḫıṭṭa-i Üsküdār'dan ẓāhir ü āşikār olmuş bir ẕāt-ı ma'ārif-iktidārdır. 'Aṣrında ḳubbe-i lācivered-gerdūnuñ altında Ṣarı Nā'ib İsma'īl Efendi diyü şöhret-şi'ār(15) olan erbāb-ı güftārdandır. Bālī Efendi merḥūmdan mülāzım ve ḳırḳ akçe medreseden münfaṣıl olduḳdan ṣoñra biñ yüz dört tārīḫinde Dersiyye-i İskender Pāşā ḫāricine 'āric olup mesrūr iken biñ yüz altı ramażān-ı şerīfinde bu merḥale-i fenādan 'ubūr eyledi. Müretteb Dīvānı vardır. Bu beyt anıñdır.

Beyt

(20) Gülistān-ı cihānda bir dönüm bāg-ı muḥabbetdir
Muḳīm-i kūy-ı 'aşḳa nāde-i virdi ḥalḳa-i tevḥīd

Na'ī mā [2]

Nāmı Muṣṭafā ve ẕātı Ḥalebī'ş-şehbādandır. Taḥṣīl-i dest-māye-i 'irfāndan ṣoñra dāḫil-i teberdārān-ı Sarāy-ı 'Atīḳ olup ba'dehū gürūh-ı küttābe mülḥaḳ ve vüzerā-i kirāmdan Ḳalaycı Aḥmed Pāşā cenābına intisāb ve ol veẕīr-i 'ālī-şānıñ dīvān efendiliği rütbesin iktisāb idüp ba'dehū

1. Matbuda 680. s.dedir.
2. Matbuda 681. s.dedir.

baʿdehū pāşā-yı meşbūkü'ẕ-ẕikr veẕīr-i aʿẓam oldukda(25) merʿi vü manẓūrı olup muḥterem ve Anatoḳı muḥāsebeciligi ile mükerrem olmuş idi. Anlardan şoñra gāh maṭrūd ve gāh maḳbūl ve şoñlarında bir müddet dahı Varadin'de şehīd olan ʿAlı Pāşā'nıñ dāʾiresine ḥulūl idüp baʿdehū Şām defterdārı (225a) olup Şām-ı şerīfe revān olmuş idi. Baʿdehū biñ yüz sekizde fevt olup terk-i zāviye-i cihān eyledi. Nevʿi şaḥsına münḥaṣır bir ġarīb ü ʿacīb şāʿir olup her dem fikr-i beşīri ḫayāline tebşīr-i ṭarīḳ-ı yesīr u rāḥat ve ḳāmet-i bālā-yı ḥüsn-i ẓannına ḥıyāṭ-ı ẓann-ı ḥüsn-i kabāduzı her bār murādınca ḳaṭʿ-ı libāsın (5)taḥmīn-i suhūlet eylediginden zuʿmunca ẕātı pūte-i maʿrifetiñ nefs-i kimyā-yı cāvidānīsi ve maḥkeme-i ġayr-ı marżiyyü'l-ḥükmi ẓahirü'l-ḫilāf-ı ʿaḳāyidiñ bi-ʿaynihī ʿaynü'l-ḳużāt bī-müdānīsi olup fenn-i edebiyyātda māhir ve taṣavvuf-ı ġāʾib olsa zuʿmunca īcādına ḳādir geçinüp şol mertebe daʿvā-yı maḥāret eylerdi ki reftārı āyīne-i nümāyişde güyiyā Ḳaṣīde-i Ḫamriyye'yi taṣḥīf ü tebdīl ve elfāẓına ḫalel gelmedin baʿż taṣarrufla (10) maʿnāsın taġyīr ü taḥvīl itmekʿindinde bir şeyʾ-i ḳalīl görinürdi. Bundan māʿadā ʿilm-i dekke müteʿallıḳ baʿż şuʿbedevī hüner ve kimyevī ʿamellerden baʿż şeyʾler iẓhār eylerdi. Bl-ḥāṣıl bir ḥarīf-i ẓarīf-i[lā'ubālī meşreb ve bir şā'ir-i vāsi'ü'l-müzehheb idi. Ancaḳ fenninde māhir ve naẓm u neşr-i suḫana ḳādir idi. Tevārīḫ-i Āl-i ʿOşmān'da bir mükemmel tārīḫi ve naẓm u neşr vāfir āşārı ve ḳaṣāʾid ü ġazeliyyāt u mukaṭṭaʿāt u müfredātdan nice eşʿārı vardır. Bu güftār āşārındandır.

(15) Maṭla‘

Aşkımı efzūn iden ḫaṭṭ mı yā ol rū mıdır
Zīb-i çemenzārām lāle mi şebbū mıdır

mütercem-i nāzik-kelām vüzerā-i kirāmdan bir ẕāt-ı pür-iḥtirāmda ferşīde olmuş bir eyüce iḥrām görüp der-ḥāl ol maḳāmda bu güftār ile iḥrām-ı merḳūmı cer itmege ḳıyām eylemişlerdi.

ve lehū

(20) Ṣafā-yı ḳalb ile sa‘yim bu ey destūr-ı ṣāḥib-nām
Müretteb āsitānıñ eyleyem taḳbīl ü istīlām
Ḥarīm-i ka‘be-i kūyuñ ṭavāfa eyledim niyyet
Miṣāl-i ḥacı ‘uryānım ‘ināyet eyle bir iḥrām

N a ḳ ş ī [1]

Ol ‘azīz-i bihīn-temyīz-i vācibü't-tekrīmiñ nām-ı nāmīleri İbrāhīm olup ẕāt-ı vālāları kān-ı hezār-‘irfān olan Ḳosṭanṭıniyye'den sāl-i hicrīniñ biñ elli birinci tārīḫinde nümāyān olup taḥṣīl-i dest-māye-i fehm ü ẕekādan ṣoñra (25) Ḳoca Muṣṭafā Pāşā şeyḫi merḥūm u maġfūr ‘Alā’üd-dīn Efendi'den aḫẕ-ı yed-i inābet ve nā’il-i feyż ü bereket olup ḥarem-gāh-ı ‘irfān ü sedād olan ḳalb-i şerīflerden naḳş-ı mā-sivāyı bi'l-külliye ib‘ād (225b) eylediklerinden soñra biñ ṭoḳsan senesi ḥudūdunda ḥacc-ı Beytu'llāhi'l-ḥarām ve ziyāret-i ravża-i muṭahhara-i seyyidü'l-enām ve ‘aleyhi efżali's-ṣalavāt ve ekmeli's-selām ile ḳarīrü'l-‘ayn-ı şevḳ u ġarām olup ba‘de ḳażā’ü'l-Vatrine maskaṭ-ı re’sleri olan şehr-i defīnetü'l-berekeye güzer idüp zühd ü taḳvā ile evḳāt-güzār-ı (5)

1. Matbuda 682. s.dedir.

ṣubḥ u mesā iken bin ṭoḳsan yedi tārīḫinde medīne-i Kosṭanṭıniyye'de Ġalaṭa nām şehriñ mużāfātından Rūmili Ḥiṣārında vāḳı Fātiḥ Sulṭān Meḥmed Ḫān ʿaleyhi'r-raḥmeti ve'l-ġufrān Cāmiʿ-i şerīfiniñ vaʿziyyesi virilüp baʿdehū medīne-i Üsküdār'da vāḳı Vālide Sulṭān-ı ʿAtīḳ Cāmiʿ-i şerīfine naḳl baʿdehū bin yüz altı tārīḫinde Şehzāde Sulṭān Meḥmed Ḫān vaʿziyyesine menḳūl olup ol cāmiʿ-i(10) şerīfde vaʿẓ u naṣīḥat ile ḫidmet-i ʿibādetde olup bu ḥāl üzre evḳāt-güẕār-ı eyyām u leyāl iken bin yüz on dört ṣaferiniñ yigirmi altıncı sebt günü raḥmet-i Raḥmāna intiḳāl eyledi. Esnā-yı intiḳāllerinde erbāb bi'l-cümle mātem idüp nālān ve erbāb-ı güftār fevtine tārīḫ ve mersiyye-ḫvān oldılar. Ez-cümle bu mecelle-i celīlede evṣāfı keşide-i (15) silk-i beyān olunan Rāżī ʿAbdü'l-laṭīf Efendi'niñ şeyḫ-i merḥūmuñ intiḳāline

Cennetde de ey Naḳşī gel hū diyelim yā hū

tārīḫi meşhūr-ı cihān olmuş idi. Mütercem-i mezkūr ẓahir ü bāṭını maʿmūr bir vücūd-ı feżā'il-mevfūr idi. Sā'ir feżā'ilinden ġayrı şiʿr ü ilāhiyyātda dahı naẓīri nāyāb bir żāt-ı vālā-cenāb idi. İlāhiyyātı meşhūr ü maḳbūl-i cümle-i cumhūrdur. Anlardan māʿadā lisān-ı mecāz üzre ġazeliyyātı ve nice āṯārı ve nāzik ü laṭīf güftārı vardır. Bu beyt-i dil-ārā ol żāt-ı vālāniñdir.

Beyt

Şerāb-ı laʿl-i nābın nūş idenler
Leb-i yāre bir içim şu didiler

ve lehū

Şol ʿarak kim zeyn ola gül-güne-i ruḫsārdan
Bir gül-āb-ı tāzedir kim verd-i ḥamrādan çıkar

(25) Mütercem-i merḥūm ʿazīz-i merḥūm nādī-i vādī-i ʿaşkına münādī şevk u ġarām-ı mübādī olan āh u feryādını tasavvufāne bu beyitle bir ilāhī-i şerīfinde taʿbīr itdikleri edā-yı dil-peẕīri ḥaḳ bu ki derece-i ʿulyā-yı fesāḥat-i tām oldıġı müttefakun ʿaleyh erbāb-ı kelāmdır.(226a) ki ol ḥālet-i bī-tedbīri bu beyt-i kerāmet-tā bīr ile taḳrīr buyururlar.

Beyt

Dāġ yaḳmış şerḥa çekmiş sīnesin çāk eylemiş
Böyledir ʿālemde Naḳşī ḥāl-i müştāḳān-ı ʿaşḳ

N i g ā h ī [1]

Ol nūr-ı ḥadaḳā-i vefānın nām-ı nāmīleri Muṣṭafā'dır. Şemʿ-i şebistān-ı ʿirfān (5) olan vücūd-ı faʾiḳu'l-akrānları Yeñişehirfenār'dan nümāyān olup Ḳara Muṣṭafa Pāşā merḥūmuñ ṣadāretinde büyük teẕkireci olup ṭoḳsān beş tārīḫinde vāḳıʿ Beç seferinden ṣoñra tekāʿüd ihtiyār ve maṣlaḥat-ı reʾsi olan belde-i mesbūḳu'z-zikrde ḳarār eylemişdi. Baʿdehū yüz üç şaʿbānında Ḥācī ʿAlī Pāşā merḥūm veẕīr-i aʿẓam olduḳda sānīyen büyük teẕkirecilik ḫidmetinde ve baş rūz-nāmede istiḫdām (10) olunup ke'l-evvel refāhiyyetle evḳāt-güẕār-ı eyyām u leyāl iken biñ yüz dört sāliniñ şaʿbānında dār-ı bekāya intiḳāl eyledi. Serīʿu'l-ḳalem ḫōş-raḳam ḫurde-bīn bir şāʿir-i bihterīn idi. Bu güftār cümle-i āsārlarındandır.

1. Matbuda 684. s.dedir.

Beyt

Gitmez ḫayāl-i ʿārıżı çeşm-i pür-ābdan
Ḫālī degil bu şīşe-i nem gül-ābdan
(15) Sīm-āb gibi olsa perākende cān ü dil
Ḳurtulmazın firāḳıñ ile ıżṭırābdan

N i k ā t ī [1]

Nāmı Aḥmed'dir. Ol bülbül-i gülistān-ı kelām dārü'n-naṣr ve'l-meymene şehr-i Edirne'de Nevbahār Mescidinde imām olup ol beldede ikāmet ve ve ol ḥāl üzre ḳıyām eyl lerken biñ yüz senesi hilālinde dār-ı bekāya ʿazm ü hı-rām eyledi. Bu beyt anıñdır.

Beyt

(20) Çāk çāk oldı dilim şāne gibi ṣad-pāre
Ḫaṭṭ-ı ber-āverde benim tāze cıvānım diyerek

N i k ā t ī - i D ī g e r [2]

Nāmı ʿAlī'dir. Kān-ı ʿirfān şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'den nümāyān olmuşdur. Kibār-ı enāmıñ birinden mülāzım ve ḳırḳ akça medreseden münfaṣıl oldukdan soñra Rūmili ḳużā-tı silkine münselik olup esnā-yı mülāzemetde gāh medīne-i Ḳosṭanṭıniyyeniñ Ḳısmet-i ʿaskeriyye mahkemesinde ve gāh baʿż mehākimde ḫidmet-i kitābetde olurdı. Bu ḥāl üzre evḳāt-güzār (2ṣ) iken sene biñ yüz yigirmi yedi hilālin-de intikāl eyledi. Bu güftār cümle-i eşʿārındandır.

1. Matbuda 685. s.dedir. Şairin mahlası Topkapı,H.1271 ve Ist. Üni. 6202'de Nigahı'olarak verilmektedir.
2. Matbuda 685. s.dedir. Şairin mahlası Topkapı,H.1271 ve Ist. Üni. 6202'de Nigahı olarak verilmektedir.

Beyt

Görünse rūy-ı Leylī bend iderdi revzen-i çeşmin
Gözünden şakınurdı sevdigin Ḳays-ı belā-dīde

N i g ā n ī [1]

Nām-ı emcedleri Mehmed'dir.Istanbul'dan ser-nümā vü sem-āmed olup maʿārifde müşārün bi'l-benān-ı akrān olduḳdan şoñra Ḳara Ḥasanoġlı dimekle maʿrūf ve yeñiçeri āgāsı ve baʿdehū Istanbul ḳāʾim-maḳāmı olan Muṣṭafā Āġā'nıñ mühürdārlıġı şerefiyle rūz-nāmçe-i ḥāli mümżā ve maḫtūm olup mühr-i Süleymānī gibi her zamān ü zemānde beyne'l-ʿurefā maʿrūf ve beyne'l-ʿulemā maʿlūm bir żāt-ı leṭāʾif-lüzūm olmaġla āferīn-i żurafā elden ele gezüp bu ṭarīḳ ile Ḥātem-i Ṭayy gibi nām-āver-i kām-perver iken biñ yüz otuz dörtr senesinde ḫatm-i mecelle-i celīlemizden mukaddemve sikke-i nāmın ḥakkāk-i felek mermer-i mezārında ḥakk eylemiş idi. Bu beyt anındır.

Beyt

Nigānā dil ser-ā-pā zaḫm-ı ḫ̆ār-ı tīġ-i hicrāndır
Sebeb bu inşirāḥ-ı ḳalbe naḳş-ı nām-ı cānāndır

Ş e y ḫ N ū r ī [2]

(226b)

Bunlar maʿrūf u meşhūr olan ʿAbdü'l-aḥad Nūrī degildir. Belki bu mecelle-i celīlemizde bu ḥarf-i nūn'ı vely eyleyen ḥarf-i vāv'da ve Vaḥy̆ī maḥlaṣı ile keşīde-i silk-i

1. Bu şair sadece Ist. Üni.,206; Topkapı,H.1272; Millet, 766 numaralı yazmalarda vardır. Diğerlerinde yoktur. Metne Matbudan (s. 686) alınmıştır.
2. Matbuda 687. s.dedir.

taḥrīr kılınan Balāṭ şeyḫi es-Seyyid Meḥmed Efendi'niñ vālid-i keşīrü'l-meḥāmidleri Şeyḫ es-Seyyid Ḥasan Efendi'dir ki biñ yigirmi ṭoḳuz ṣaferü'l-ḫayrında (5) ṣaḥn-ı pehnā-yı vücūda ḳadem başup taḥṣīl-i maʿārif eyleyüp şöhre-i cihān ve maḳbūl-i cihāniyān olduḳlarından ṣoñra biñ yetmiş dört şevvālinde medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Balāṭ'da vāḳıʿ Ferruḫ Ḳeṯḫudā Zāviyesinde şeyḫ olup biñ yüz muḥarreminde dār-ı bekāya intiḳāl eyledi. Pür-ʿirfān bir şeyḫ-i celīlü'ş-şāndır. Bī-bedel ilāhiyyātı ve nāzik güftārı ve taṣavvufāne nice eşʿārı vardır. Bu maṭlaʿ-ı ṭıbāḳ-ı sanʿat anıñdır.

(10) Seniñ esrārıñı keşf ide bir dil
O dili ẕü'l-fiḳār ile iki dil

N e h c ī [1]

Ḳaṣaba-i Besni'den ẓuhūr itmişlerdir. Gürūh-ı Nevleviyyāndan ve sādāt-ı keşīrü'l-berekātdan Şerīf Nehcī dimekle şöhret-şiʿār bir merd-i rūzgār idi. Bu güftār cümle-i āṣārındandır.

Beyt

Ḳayṣ-veş āşüfte-maġzım reh-güzār-ı yārde
Eşk-rīz-i ḥasret oldum sīne-i pā-māl ile

(15)

N i y ā z ī [2]

Maʿrūf u meşhūr olan Şeyḫ Mıṣrī Meḥmed Efendi merḥūmdur. Maskaṭ-ı reʾsleri Anaṭolı'da Malāṭiyye'de Soġanlı

1. Matbuda 687. s.dedir.
2. Matbuda 688. s.dedir.

nām ḳariyyeden olup aḫẕ-ı feyeżānı belde-i Ḳāhire-i Mıṣr'da olmaġla Mıṣrī'lik ile şöhret-şi ʿār olmuşdur. Vefātları yüz beş tārīḫindedir. Ḥikāyet ü rūz-nāmçe-i aḥvālleri şeb-i yeldā gibi dūr-a-dūr olup vaẓife-i tevārīḫ olmaġla taṭvīl-i kelām olunmayup bu mecelle-i celīlede (20) ancaḳ taḥrīr-i nām ve ilāhiyyātda müdevven Dīvānından bir miḳdār güftārın keşide-i silk-i sütūr ḳılınmaġla iktifā olunmuşdur.

İlāhī

Esmā-i ilāhīde bī-ḥadd hünerim var
Her demde semāvāt-ı ḥurūfa seferim var

Gönlüm göginiñ yıldızınıñ hīç ʿadedi yoḳ
Her burcda benim biñ güneş ü biñ ḳamerim var

(25) ʿĀlemlere ebced hʾācesi olmaḳ olurdı
Alçaḳ görinen ebcede ʿālī naẓarım var

ʿArşı vü semāvātı ḥurūfuñ budur el-ḥaḳ
Hem dahı zemīninde dükenmez güherim var

(227a) Bunuñla bir oldı dem-i ʿĪsī ile Mıṣrī
Gönlüme dahı ne gelür ü ne giderim var

Taḥmīs

Gözleriñi noldı bīdār eyledin
Āh u efġānı sanā kār eyledin
ʿAşḳ oduyla içüñi nār eyledin
Noldı bülbül işiñi zār eyledin
(5) Ne sebebden ʿazm-i gülzār eyledin

Noldı aġlarsıñ ne eylersin ṭaleb
Bu dükenmez derdiñe noldı sebeb
Güldeki dildārı mı gördüñ ʿaceb
Noldı bülbül işiñi zār eyledin
Ne sebebden ʿazm-i gülzār eyledin

Bu fenā gülzāra ṭālibseñ eger
Hiç bekāsı yokdur anıñ tiz geçer
(10) Bu fenā içre bekā duyduñ meger
Noldı bülbül işiñi zār eyledi̇ñ
Ne sebebden ʿazm-i gülzār eyledi̇ñ

Ber-kenār olup biraz eglenmedi̇ñ
Dā'im aġlarsıñ durup dinlenmedi̇ñ
Kimse bilmez ḥāliñi añlamadıñ
Noldı bülbül işiñi zār eyledi̇ñ
Ne sebebden ʿazm-i gülzār eyledi̇ñ

Dunca ḥasretden di cānıñ ne sezer
Fi̇rḳatiñ günden güne artup gider
(15) Luṭf idüp gel vir Niyāzi'ye ḫaber
Noldı bülbül işiñi zār eyledi̇ñ
Ne sebebden ʿazm-i gülzār eyledi̇ñ

N e y l ī [1]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Şemsü'l-maʿārif-i sipihr-i ʿirfān olan mihr-i dırahşān-ı ẕāt-ı fā'iḳu'l-akrānı ufḳü's-saʿādet şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'den nümāyān olmuşdur. Ecille-i südūr-ı kirām ve ʿulemā-i ülu'l-iḥtirāmdan Istanbul'dan maʿzūlen vedāʿ-ı ʿālem-i (20) fānī eyleyen fużalāniñ bülendi Mirzā Meḥmed Efendi merḥūmuñ küçük maḥdūmları olup taḥṣīl-i ʿulūm-ı kesīre ve tekmīl-i maʿārif-i vefīreden soñra vālid-i mācid-i kesīrü'l-meḥāmidleriniñ biñ seksen ṭoḳuz tārīḫinde Mekke-i mükerreme ḳażāsı teşrīfātından mülāzım olup evvel ḳademe-i iḥtirām olan süllem-i ṭarīḳ-ı ikrāma irtiḳā ve sene biñ yüz ṭoḳuz tārīḫinde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām es-Seyyid Feyżu'llāh Efendi merḥūmdan (25) Dārü'l-ḥadīṯ-i Caʿfer Āġā

1. Maṭbūda 689. s.dedir.

ḫāricīyle kām-revā olup biñ yüz on birde yine anlardan ḥareket-i ḫāric ile Ṣayyādbaşı Medresesine ba'dehū biñ yüz on üç tārīḫinde yine anlardan ibtidā-i dāḫil ile Teymürḳapu'da Aḥmed Pāşā Medresesine geldiklerinden şoñra (227b) biñ yüz on altıda meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ bülendi Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid 'Alī Efendi'den Mi'mār Ḳāsım Medresesiyle sarāy-ı ārzūların ta'mīr ve biñ yüz on sekiz şa'bānında yine anlardan müsıla-i ṣaḥn ile ūlā-yı Zekeriyyā Efendi Medresesiyle tevkīr olunup biñ yüz yigirmi bir cumādāsında merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti(5) Rabbihi'l-ġafūr Ebe-zāde 'Abdu'llāh Efendi'den Ṣaḥn-ı Semāndan biriyle dil-şād ve ol sāliñ āḫirinde yine anlardan ibtidā-i altmışlı ile Nūḥ Efendi Medresesiyle ber-murād ve biñ yüz yigirmi ikide yine Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid 'Alī Efendi merḥūmdan Sinān Pāşā Medresesine ḥareket ve biñ yüz yigirmi beşde Maḥmūd Efendi'den müsıla-i Süleymāniyye ile Ḳalender-ḫāne Medresesine ḳıyām ve biñ yüz yigirmi tokuzda Ebū İsḥaḳ fażīletlü İsma'īl Efendi (10) ḥażretlerinden ḥasretü'l-müderrisīn olan Medāris-i Süleymāniyye'niñ biriyle ikrām buyurulduḳdan şoñra biñ yüz otuzda erike-nişīn-i ṣadr-ı fetvā-yı 'ālī-maḳām ve ḥallāl-ı müşkilāt-ı enām olan fażīletlü Yeñişehirli 'Abdullāh Efendi ḥażretlerinden İzmir mevleviyyetine vuṣūl ve esnā-yı taḥrīr-i tezkiremizde ol manṣıbdan ma'zūl idiler. Ḥaḳḳā ki żāt-ı 'alīleri ḥilye-i kemāl ile ārāste vücūd-ı bihbūdları faḍl u iftiḫār ile (15) pīrāste bir maḥdūm-ı necābet-mersūmdur. Mevrūs-ı ḫānedān-ı kemālleri

olan faźl u ṣalāḥ-ı hālden mā'adā zamānede şi'r ü inşāda dahı yegāne bir źāt-ı bī-bahānedir. Mahāret-i kemāl ve źāt-ı sütūde-hıṣālleri ma'rūf-ı cümle-i enām oldıġından evṣāf u maḥmidetleri tafṣīle ḥācet yokdur. Binā berīn mādāyiḥ-i şerīflerinde aṭrā oluhmayup āṣār-ı bī-hemtālarından bu ğüftārların taḥrīr ile iktifā olundı.

(20) Ġazel

Geşt-i ğünişde oldı o serv-i çemen çemān
Büt gibi ḳaldı ḥayret ile bir hemen hemān

Dārū-yı derd-i 'aşḳ leb-i nūş-ı ḫandidir
Renc-i firākdan öpülür anı emn amān (?)

Virdi behişt-i heşti Ḫudā cins-i tā'ata
Bāzār-ı faźlda olur ednā semen semān

Ta'vīz-i ḥüsn olup ḫat-ı müşgīn midād ile
Oldı görünce anı nice Ehrimen remān

(25) Ya'kūt-ı la'l-i dilberi gördükde Ḫeyliyā
Reşk ile oldı ḥāl-ı 'aḳīk-i Yemen yamān

Ḥarfü'l-vāv

(228a) Ḥarf-i vāv'a ḳasd-ı taḥrīr eyleyüp
İtdik erbābın o ḥarfiñ hep beyān
Anda da Vālī'den idüp ibtidā
Ḥāl ü şānın eyledik anıñ 'ayān

V ā l ī [1]

Ol seyyid-i şaḥīḥü'n-nesebiñ ve ol gül-ġonca-i sersebz-i gülistān-ı ḥüsnüñ nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri 'Abdü'r-raḥmān olup Ankara'da imām ve muḳtedā olmuş (5) bir merd-i hüner-mendiñ ferzend-i erciimendidir. Taḥṣīl-i

1. Matbuda 69l. s.dedir.

fezā'il-i kesīre ve tekmīl-i kemālāt-ı vefīre eyledikle-rinden soñra medīne-i Kosṭanṭıniyye'ye hicret eyleyüp bi'l-istihkāk şeyhü'l-islām ve müfti'l-enām Minkārī-zāde Yaḥyā Efendi'den mülāzım ve kırk akça medreseden münfasıl oldukdan soñra biñ seksen cumādā-yı āhiresinde Bāzirgān-başı ḫāricine ʿāric ve seksen bir muḥarreminde Ümm-i Ve-led Medresesine ve seksen üç muḥarreminde (10) Sekbān ʿAlī Medresesine ve seksen dört recebinde şeyhü'l-islām Muʾīd Aḥmed Efendi Medresesine ve seksen yedi ramażānında Medā-ḫis-i Ṣaḥn-ı Semāndan birine ve seksen sekiz ẕü'l-kaʿde-sinde Żāl Pāşā'ya ve ṭoḳsan bir muḥarreminde ṯāniye-i İbrāhīm Pāşā'ya ve ṭoḳsan üç ẕü'l-ḥiccesinde medrese-i meḥkūmuñ ūlāsına ve ṭoḳsan yedi cumādā-yı ūlāsında Medā-ris-i Süleymāniyye'den birine ve ṭoḳsan sekiz (15) rece-binde Dārü'l-ḥadīṯ-i Süleymāniyye'ye gelüp itmām-ı medā-ris-i ṭarīḳ eylediklerinden soñra ṭoḳsan ṭoḳuzda nakībü'l-eşrāf ve Rūmūsa pāyesiyle arpalıklar żamm olundı ve nikā-betde iken Istanbul pāyesi ve Anaṭolı ḳāżīʿaskerligi pā-yesi olup yüz bir ramażānında mansıb-ı nikābetden maʿzūl oldılar. Baʿdehū yüz iki şaʿbānında Rūmili pāyesiyle ik-rām olundılar. Bu ḥāl üzre evḳāt-güzār-ı eyyām u leyāl (20) iken biñ yüz yigirmi yedi ramażānında raḥmet-i Raḥ-mān'a intiḳāl eylediler. Ehl-i ʿilm ve ṣāḥib-i fażīlet ẕekī vü faṭın bir vücūd-ı pür-maʿrifet idi. Şuġl-i ders-den esnā-yı ferāġda eşʿara raġbet idüp teşḥīz-i ẕihn iderlerdi. İlāhiyyat ü ġazel ü müfredāt ve maḳūlesinden ḳatı çok güftārı vardır.

Beyt

Ey Ḫudā'dan luṭf u iḥsān isteyen
Mevlid-i pāk-i Resūla'llāh'a gel

(25) ilāhīsi bunlarındır ve şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'niñ Boğaziçi'nde revnak-feżā-yı leb-i deryā olan mesīrelerden Sāḥil-ḫāne-i Mīrġūn-zāde ḥakkında

Çinândan ḳıṭ'adır dirdim bize Vālī bu gülşende
Mü'ebbed olsa ger zevḳi çemenzār-ı Emīrgūn'uñ

(228b) bu żāt-ı bī-'adilliñdir. Bunlardan mā'adā meclis ü maḳāma münāsıb nice ḳıṭ'alar ve müfredler ve nice ser-āmed ġazeller ṭarḥ eylemişdir. Bu güftār da ol fāżıl-ı nāmdāruñ ma'dūd olan eş'ārındandır.

Beyt

Ol süvār esb-i ḫayāle kūy-ı cānāna iriş
Nāme-i eşvāḳı irsāle kebūter elde bir

(5) Derd-i hicrāna devā eyle leb-i dildār ile
Sāġar-ı pür-bāde-i yāḳūt-ı ḥamrā elde bir

V ā h i b [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri 'Alī'dir. Devlet-i 'aliyye 'ulemā-yı kirāmınıñ fuḳahāsından (ṭarīḳ-i 'aliyye-i Osmāniyyeden İstanbul kāżāsından) ma'żūl ve ḫude-māt-ı 'aliyyede pesendīde-i fuḥūl olan 'ulemāniñ erciimendi Şun'u'llāh Efendi'niñ büyük maḥdūmlarıdır ki żihni ḥadīd fikri sedīd bir żāt-ı sütūde-ṣıfātdır. Meḥādīm-i kirāma muḫtaṣṣ olan (10) mülāzemetle ikrām buyurulduḳdan ṣoñra biñ yüz yigirmi iki tārīḫinde meriūm u maġfūrü'l-vāṣıl ilā baḥri raḥmeti Rabbihi'l-ġafūr meşāyiḫ-i islāmiyyeniñ pīr-i rūşen-żamīr-i bülendi Ebe-zāde 'Abdu'llāh

1. Matbuda 695. s.dedir.

Efendi ḥażretlerinden bā-imtiḥān ibtidā-i ḫāric elli ile Monlā Çelebi Medresesiyle çerāġ-efrūḫte buyurılup mesrūr ü ḫandān ba'dehū biñ yüz yigirmi altıda şeyḫü'l-islām Maḥmūd Efendi'den ḥareket-i ḫāric ile Yūnus Pāşā ve biñ yüz yigirmi ṭoḳuzda (15) şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām faḍīletlü Ebū İsḥaḳ İsmā'īl Efendi ḥażretlerinden şāniye-i Nişāncı Pāşā Medresesine gelüp esnā-yı taḥrīr-i tezkire-mizde ol medrese-i celīlede idiler. Ḥaḳḳā ki kelāmı mevzūn żātı nādire-gūn olan erbāb-ı ma'ārifden olup ḳaṣā'id ü (20) ġazeliyyāt u ḳıṭa'ātına nihāyet ve ceste ceste bi-ḥasebi'l-iḳtiżā güftār-sencı oldıġı eş'āra ḥadd ü ġāyet yoḳdur. Bu bir ḳaç güftār ol żāt-ı nāzik-eṭvārındır.

Ġazel

'Ālem baḳılsa hep müteġāyir degil midir.
Ādem esīr-i bend-i 'anāṣır degil midir

Pīş-i sütūr-ı nāmeye zīver-nümūd olan
'Arż-ı ḫulūṣ-ı devlete dā'ir degil midir

(25) Cellād-ı ġamze-deşne be-dest-i nigāh olan
Ehl-i dilin helākine ḥāżır degil midir

ve lehū

Ne dem fart-ı ġamdan olsa ger sūz-ı derūh peydā
Ḫurūş-ı eşk-i çeşmimden olur seyl-āb-ı ḫūn peydā

(229 a) V ā ḳ ı f [1]

Nām-ı nāmileri Yaḥyā'dır. Ol seyyid-i ser-sebz-i gülistān-ı siyādet ve ol bülbül-i hezār-dāstān-ı bāġ-ı ma'rifet bu mecelle-i celīlede ḥarf-i fā'da evṣāf-ı cemīlleri

[1] Keşīde-i ser-safḥa-i temhīd olan Fāyiz es-Seyyid 'Abdür-l. Matbuda 694. s.dedir.

raḥīm Efendi'niñ maḥdūm-ı sa'īdleri ve kezālik ḥarf-i 'ayn-ı mühmelede ezkār-ı (5) celīlleri zīver-ārā-yı sütūr olan 'allāme-i nihrīr fāżıl-ı mülhemü't-ta'bīr fużalāniñ bülendi 'Abdü'l-bākī 'Ārif Efendi'niñ ḥafīdidir. Vālid-i mācid-i kesīrü'l-meḥāmidimiz Mīrzā Muṣṭafā Efendi ḥażretlerīniñ def'a-i sāniye-i Rūmili kāżi'askerliğinde biñ yüz on tārīḫinde mülāzım ve kırk akça medreseden münfaṣıl oldukları̇ndan ṣoñra şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām (10)Ebezāde 'Abdu'llāh Efendi merḥūmdan def'a-i ūlāsında biñ yüz yigirmi tārīḫinde ibtidā-i ḫāric elli ile Defterdār İbrāhīm Efendi Medresesine olup ba'dehū yine Ebe-zāde Efendi merḥūmuñ defa-i sāniyelerinde ḥareket eyledikleriniden ṣoñra peder-i muḥteremimiz fetvālarında biñ yüz yigirmi yedi tārīḫinde cedd-i emcedleriniñ ḥażret-i Ebī Eyyūb-i Enṣārī'de olan (15) medreselerine intikāllerinden ṣoñra binā olunup henüz tamām ve kendileri vaṣiyyetleri üzre dāmādları olan müteccem-i mezkūrun pederleri itmām ve henüz bir niẓām virmekle ḥafīd-i sa'īdlerine tevcīh buyurılup bulundukları medreseden ol medrese-i celīleye ḥurām ba'dehū şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām Ebū İshak İsma'īl Efendi ḥażretlerinden yerlerinde dāḫil i'tibār olmağla (20) ikrām buyurılup ba'dehū şeyḫu'l-islām ve müfti'l-enām fażīletlü Yeñişehirli 'Abdu'llāh Efendi ḥażretlerinden Teymürkapu'da Aḥmed Pāşā Medresesine ve yine anlardan Bālī Efendi Medresesine menkūl olup esnā-yı taḥrīr-i tezkiremizde ol medresede idiler. Ḥāmedān-ı ma'ārifden ẕātı ma'mūr bir ẕāt-ı şerīf ve aḳ'ārı tāze-

zebān-ı yek-edā-yı laṭīfdir. Bu güftār cümle-i āsārlarından-dandır.

(25) Ġazel

Her nihāl-i serv-i gülşen tīrdir sensiz bana
Ṭavk-ı kumrī ḥalka-i zih-gīrdir sensiz bana

Nāliş ülfet ʿandelīb-i naġme elvān-ı ġamın
Hande-i gül bāʿiṯ-i tekdīrdir sensiz bana

(229b) Naġme-i muṭrib mükedder ṣavt-ı bülbül dil-ḫırāş
Ḫār-ı ġam gülşende dāmen-gīrdir sensiz bana

Ḳayd-ı ġamdan dil rehā-yāb olmasa sāḳī nola
Devr-i sāġar ḥalḳa-i zencīrdir sensiz bana

Ey gül-i gülbin-ṭırāz-ı nāz-ı bāġ-ı ʿālemīn
Bū-yı verdi māye-i tenfīrdir sensiz bana

Sedd-i rāh olsa nola āmed-şūd-i nezzāreye
Cū-yı gülşen rāh-ı pür-şemşīrdir sensiz bana

(5) Ġonca-i bāġı görüp Vāḳıf hamūş olsa nola
Her biri mühr-i leb-i taḳrīrdir sensiz bana

ve lehū

İtmiyor hīç eşer āh-ı seḥer-gāh sana
Meger inṣāf vire ḥażret-i Allāh sana

ve lehū

Eyler hemīşe rāst eşer mihr iken dürüst
Olmaz egerçi ḥatt-ı ʿaḳīḳ-i Yemen dürüst

(10) Tīr-i ciger-şikāfına itmiş hedef beni
Şaṣt-ı cefāsın ol kaşı yāyıñ iden dürüst

Huşyār olur mı ʿaşḳıñ ile tā-be-rūz-ı ḥaşr
Bezm-i cihānda sāġar-ı miḥnet çeken dürüst

Dil-bend-i ʿaşḳıyım o bütüñ rāstī bu kim
Ehl-i muḥabbet içre gerekdir suḫan dürüst

Gülşen-serāy-ı ṭabʿına gül-çīn-i kām olur
Hep gülbin-i muḥabbeti Vāḳıf diken dürüst

Vāḳıf-ı Dīger [1]

(15) Ol vücūd-ı bihbūduñ nām-ı nāmīleri Maḥmūd olup bu mecelle-i celīlede ḥarf-i elf'de terceme leri sebḳ eyleyen ʿallāme-i devrān fāżıl-ı cihān İshaḳ Ḥʿācesi Aḥmed Efendi merḥūmuñ maḥdūmlarıdır. Maskaṭ-ı reʾsleri olan şehr-i Burūsa'da müderrisīn-i kirāmdan olup الولد سر ابيه neşʾesinden feyż-mend olan żātlardandır. Bu güftār-ı dil-ārā zāde-i ṭabʿ-ı raʿnālarındandır.

(20) Beyt

Nigāh-ı şefḳat ider mi ʿaceb o meh-pāre
Dil-i sitem-zede-i bī-ḳarār añıldıkça

Vücūda ʿāşıḳ-ı ser-geşteniñ ġubār-āsā
Reh-i nigara düşer ruzgar anıldıkca

Vāṣıf [2]

Nāmī ʿAbdu'llāh'dır. Devlet-i ʿaliyyede nice zemān şıkḳ-ı sālis defterdārı olup Muḥteşem laḳābı ile şöhret-şiʿār ve li ecli żālik bu cerīde-i cedīdede (25) ḥarfü'l-mīm'de o maḥlaṣ ile keşīde-i kilk-i güher-bār kılınan Şaʿbān-zāde Mehmed Efendi'niñ ferzendi'dir ki anlar da dīvān-ı hümāyūn küttāb-ı vālā-cenābı zümresinden olup ol tarīḳıñ kul oğullarından olmağla (230a) fenn-i kitābetde ʿazīm mümāresāt taḥsīl itmiş idi. Bineʾenʿaleyh baʿż pāşā-lar ḥuzarātına dīvān kātibi olur idi. Egerçi bir āteş-pāre şāʿir-i bī-hemāl ve ḥiddet-i ẕihni maḳsūd u merāma ceriyyü'l-intiḳāl idi. Ḫe-ammā be-ġāyet serīʿu'l-infiʿāl

1. Matbuda 696.s.dedir.
2. Matbuda 697.s.dedir.

olup edna şey'den kendüye ırāş-ı keder eylemekde (5) bī-ihtiyār ve esnā-yı ġażabda yemīn ü yesārın fark itmege bī-iktidār olup belki niçest-gāhında fikr idüp ururken bir nice eyyām mukaddem bir kimesne ile miyānesinde güzeran eyleyen dirīne-i güzeştesin fikr ü tezekkür eyleyüp kendi kendine söylenüp mütekeddir ve min ġayrı sebeb ol māfātı tezekkür sebebi ile 'ayneyninden dümū'-ı te'essüf kütekātır olur idi. El-hāsıl (10) ġażabı vāfir 'afvı nādir idi. Bin yüz yigirmi tokuzda dār-ı bekāya intikāl eyledi. Bu güfte anındır.

Beyt

Hemtā bulunmaz ey gül-i nāzik-beden sana
Oldum hezār nağme-zen-i 'aşk ben sana

Zülfünden olma dūr çekersin firākını
Vāsıf o kār-hāne-i çindir resen sana

V ā s ı f - ı D ī g e r [1]

Nāmı Ahmed zātı ser-āmed bir serv-i gülistān-ı hekār 'irfān olup (15) hadīka-i nihālistān-ı zekā olan Ħiyār-ı Burūsa'dan nümāyān olmuşlardır. Peder-i muhteremleri ol diyārda zümre-i tüccārdan olup bir sāhib-i sevret merd-i muhibb-i metā'-ı ma'rifet oldığından bunların zātının istikmāl-i kemāl itmesine bezl-i kudret itmesi hasebi ile cevān iken vādi-i 'irfāna sa'y-i bī-kerān eyleyüp miyāne-i akrānda fāyık olmalarına 'illet-i müstakille olmuşlardı. (20) li ecli gālik vaktiniñ zurafāsından ve 'asrınıñ şu'arā-yı pāk-edāsındandır. Bu beyt anındır.

1. Matbuda 698. s.dedir.

Beyt

İden ser-māye-i nakd-i tevekkül der-kef-i ihlāṣ
Girībān-i dilin taḫlīṣ ider dest-i temennādan

V ā ṣ ı f - ı D ī g e r [1]

Emīr Buḫārī şeyḫi ṣāḥib-i tārīḫ vefeyātında bunların rūz-nāme-i ḥālini böyle taḥrīr eylemiş kim mütercem-i mezkūruñ nāmı Hüseyin ve diyār-ı Ḳosṭanṭıniyye'den (25) nümāyān eş'āra pür-iḳtidār bir merd-i rūzgār olup sene biñ yüz dört hilālinde intiḳāl eylemiş ola fe-ammā Ṣafāyī Tezkiresinde nāmı İsmā'īl olup eş'ārı intiḳālinden soñra şöhret buldı diyü sebt ü taṣṭīr eylemiş.

(230b) Li münşi'ihī

İki devletliniñ her biri kesmiş atmış ammā kim
Benim el-ḥāṣıl ikisinde bile hayli şübhem var

Muḫaṣṣal mütercem-i mezkūruñ maḥlaṣı Vāṣıf oldıġından iştibāh yoḳ ve bu güftār āṣārından olmaḳ üzre mesṭūrdur.

Beyt

(5) Ḳef-i hevāya virelden seri ḥabāb gibi
Ayaḳda ḳaldı gönül cür'a-i şerāb gibi

Olur fütāde-i ḫāk-i mezellet ey maġrūr
Serin irerse de ger çerḫa āftāb gibi

V ā ṣ ı f - ı D ī g e r [2]

'Aṣr-ı Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı Sānī'de ser-i etibbā olup ṭarīḳ-ı 'aliyye-i 'ulemādan Rūmili ḳāżī'askerliği pāyesin iḥrāz eyleyen Ḥasan Efendi merḥūmuñ maḥdūmudur. Biñ yüz

1. Matbuda 699. s.dedir.
2. Matbuda 699. s.dedir.

bir târîḫinde Ebû Sa'îd-zâde Feyżu'llâh Efendi merḥûmdan mülâzım olup (10) biñ yüz on ṭoḳuzda Ṣâdıḳ Efendi merḥûmuñ def'a-i sâniyesinde ibtidâ-i ḫâric elli ile Fîrûz Âġâ Medresesine olup ba'dehû Paşmaḳçı-zâde es-Seyyid 'Alî Efendi merḥûmuñ def'a-i sâniyelerinde ḥareket-i ḫâric ile Mağnîsalı Çelebi Medresesine gelüp ba'dehû vâlid-i mâcidimiz fażîletlü Mîrzâ Muṣṭafâ Efendi ḥażretleriniñ zamân-ı fetvâlarında biñ yüz yigirmi yedi muḥarreminde ibtidâ-i dâḫil ile Abdü'r-raḥmân Paşa Medresesine(15) ve yigirmi yedi senesi evâḫirinde 'Abdü'r-raḥîm Efendi'den ḥareket-i dâḫil ile Ḫâdim Ḥasan Pâşâ'ya ve biñ yüz otuzda şeyḫü'l-islâm ve müfti'l-enâm fażîletlü Yenişehirli 'Abdu'llâh Efendi ḥażretlerinden müşâle-i şeḫn ile Cedîde-i 'Osmân Efendi'ye gelüp altı ay mürûrundan soñra yine anlardan ḥareket-i miġliyye ile Ca'fer Âġâ Medresesine gelmişlerdir. Fenn-i ṭıbb mevrûsları olmaġla ol fende maḫâretlerinden mâ'adâ terâkîb-i kelâmiyyeniñ (20) eczâsını cem' u terkîb itmege ḳâdir ḫaylı bir żât-ı hüner-mübâdirdir. Bu beyt anlarıñ olmaḳ üzre tastîr olundı.

Beyt

Terâne-senc-i viṣâliñ olan dilefkârıñ
Ḳüdûret-i ġam-ı hicrânı añlamaz bilmez

V â ṣ ı ḳ - ı D î v â n e [1]

Nâmı Aḥmed'dir. Ol silsile-bend-i zülf-i bütân olan şâ'ir-i etvâr-ı perîşân şehr-i Kostantıniyye'den nümâyân olup evâ'il-i ḥâlinde ḫurşîd-i żâtı (25) pür-feyż-i

1. Matbuda 700. s.dedir.

is tiʿdād oldıġından Pertev Paşa Vaḳfınıñ kitābetiyle bermurād olup ol cihet-i taʿayyüş-medār ile bezm-gāh-ı cihāna evḳāt-güzār iken bi emri'llāhi teʿālā nūr-ı bāṣıra-i aḳl-ı hurde-bīni hīredār ve ebhire-i sūdeviyyeniñ dimāġına suʿūdundan (23la) nāşi muḫtelü'd-dimāġ olup cihān bī-çāreniñ serine tenk u tār ve giderek ḳāmet-i şifāhetin dırāz eyleyüp sifāl-pāre ve şetm ü düşnāmla ser-a-pā miyāne-i cihāna taʿn-endāz olup günden güne cünūnun açıġa boyayup ve vaʿẓ-ı şemʿin dūr u dırāz itmekle her kes yed ü lisānından iḫtirāz eylediklerinden nāşi vażʿ-ı bīmāristān u der-bend-i (5) zencīr olup bī-çāre bu derd ile perīşān iken biñ yüz üç tārīḫinde şifā-ḫāne-i her derd-i bī-mīdāvā olan dār-ı bekāya revān oldı. Kitābeti ekser min en yuḫsā ve ceste ceste ḳatı çoḳ güftārı var bir şāʿir-i güyādır ve ekser kitābet eylediği evrāḳa Aḥmed Vāṣıḳ diyü ketebe koyup sāl-i tamāmını belki şehr ü hafte vü sāʿat ḫitāmını bi'l-cümle taḥrīr iderdi. Yazdıġı kütüb ü devāvīn ve mecmūʿalar vezn olunsa kendine (10) berāber belki kefe-i terāzū-yı tercīḥde kendiden ber-terdir. Bu güftār ol şāʿirīn cümle-i āsārındandır.

Beyt

ʿAşıḳ hemīşe ḳayd-ı taʿallukdan el çekip
Fārig-nişīn-i fikret-i būd-ı nebūd olur

Olma terāne-senc gel ey ʿandelīb-i zār
ʿAşḳ ehl-i derde mānīʿ-i güft ü şünūd olur

Vāṣıḳ-ı Diğer [1]

Nām-ı ser-āmedleri Meḥmed'dir. Devlet-i ʿaliyye-i ʿOṡmāniyye'de Baġdād-ı behişt-ābād (15) ḳāżısı olup veddāʿ-ı ʿālem-i fānī eyleyen İlāhī-zāde dāmādı Yūsuf Efendi merḥūmuñ küçük maḥdūmlarıdır anlar dahı müderrisīn-i kirāmdan ḥareket-i dāhil rütbesinde idiler. Ehl-i maʿrifet ḫoş-soḥbet bir żāt-ı ʿālī-mikdār ve şu güftār cümle-i āṡārlarındandır.

Ġazel

Yine erbāb-ı işret geldiler meclis müheyyādır
Getür sāḳī mey-i gül-gūnı kim bu başḳa sevdādır
(20) Bize taʿn eyleyenler sāde dillerdir bu vādīde
Rüsūm-ı fenn-i ʿaşḳı añlamazlar bir muʿammādır
Bilür keyfiyyetin erbāb-ı ʿaşḳın yine sālikler
Ne bilsün tābiş-i mihri o kim taḥḳīḳ-i aʿmādır

Vücūdī [2]

Nāmı Muṣṭafā'dır. Sefīne-i vücūdı sāḥil-i Ḫalic Kosṭanṭıniyyede İstinye nām maḥalden nümāyān ve ol ḳaṣabada eksēr ḳariyye-i merḳūmanıñ serdārı olan Sūfī-zāde Meḥmed Āġā'nıñ ferzendi olup yeñiçeri ḳalemine şākird ve maʿārife (25) żihni be-ġāyet çesbān bir ehl-i ṭabīʿat idi. Fe-ammā bī-çāre ʿālem-i ṣıġarında semm-i vücūd-ı pāk-nihād olan afyōn didikleri zehr-i ḳātile muʿtād olmaġla bi'l-külliye vücūddan çıkup bī-şuʿūr ve zevḳ-ı dünyeviyyeden nefs-ı nāṭıḳasın bi'l-cümle mehcūr itmiş idi(231b)

1. Matbuda 702.s.dedir.Bu şair Ist.Üni.,1637'de yoktur.
2. Matbuda 702.s.dedir.Bu şair Ist.Üni.,1637'de yoktur.

bu rütbede mübtelā-yı berş ü afyon iken derd-mend ʿömrine sīr olmayup on sekiz on toḳuz yaşında sene biñ yüz otuzda ḫilāf-i ʿādet-i tiryākiyān maraż-ı tāʿundan fevt olup reh-rev-i dār-ı cinān oldı. Ḳatı ṭurfe-edā uʿcūbe-likā şartınca tiryākī-i mihrī idi. Fi'l-aṣl Boza-ḫāne yolundan bedʾan eşʿār (5) eylediginden egerçi şiʿri o rāyiḥadan ḳurtulmamış idi. Fe-ammā yine şehrīliği taḳrībiyle istiʿdādı baʿż kelāmında reh-rev-i rāh-ı leṭāfet olup baʿż güftārında nevʿan ḥālet-i feyż-i maʿrifet meşhūd-ı erbāb-ı ṭabīʿatdir. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

Beyt

Ney gibi edstinde nālān eyler insānı ecel
Tekye-i dünyāda ʿuryān eyler insānı ecel
(10) Gel inanma bu fenānıñ böyle hāy u hūyuna
ʿĀḳıbet dillerde nālān eyler insānı ecel

V a ḥ y ı [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmileri es-Seyyid Meḥmed'dir. Şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'de ṣalāḥ-ı ḥālile şöhre-i emṣāl olan Balāṭ Şeyḫi merḥūm u maġfūrü'd-dārici ilā raḥmeti Rabbihil ġafūr şeyḫü'ş-şüyūḫ es-Seyyid Ḥasan Efendi'niñ püser-i necābet-eserleridir. Vālid-i mācidleri merḥūmdan aḫz-ı yed-i inābet birle tekmīl-i ṭarīḳat eylediklerinden ṣoñra biñ yüz muḥarreminde Balāṭ (15) Ḳapusı dāḫilinde Ferruḫ Ḳethudā Zāviyesi ve civārında vāḳıʿ cāmiʿ-i şerīfiñ vaʿziyyesiyle evḳāt-güzār olup yüz yigirmi beş şevvālinde medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Ġalaṭa mużāfātından

1. Matbuda 703.s.dedir.

kaṣaba-i Tōbḫāne'de vāḳı Kılıç ʿAlī Pāşā Cāmiʿ-i şerīfi vaʿẓiyyesi virilüp yüz yigirmi yedi zü'l-kaʿdesinde ḥażret-i Ebū Eyyūb-i Enṣārī Cāmiʿ-i şerīfi şeyḫi olup yüz yigirmi sekiz zü'l-ḥiccesinde Sulṭān Selīm Cāmiʿ-i şerīfi vaʿẓiyyesi iḥsān (20) olunup bu ḥāl üzre evḳāt-güzār iken biñ yüz otuz şaʿbān-ı şerīfinde dār-ı bekāya intiḳāl eyledi. Āyīne-i ḳalbi mücellā aṣḥāb-ı ʿirfāndan bir şeyḫ-i bī-hemtā idi. Şāʿir maʿārifinden ġayrı eşʿār semti dahı laṭīf bir vücūd-ı şerīf idi. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

ʿAceb mi eylese ṣad-pāre inkisārım anı
O māhı eyledi ḫōd-bīn ü hū-nümā mirʾāt

Ḳıṭʿa [1]

Çehre-sā-yı resm-i pā-yı Aḥmed-i Muḫtār olan
Neşʾe-yāb-ı feyż olup ser-tā-ḳadem envār olur
Ḫāk-i pā-yı şāh-ı māzāġī idenler tūtyā
Dūr-bīn-i bī-naẓīr-i ʿālem-i esrār olur

(25) V a ḥ d ī [2]

Nāmı İbrāhīm'dir. Fi'l-aṣl menşeʾleri Rūmili'nde Ḥācıoġlı Bāzārı'ndan olup dārü'l-mülk-i Istanbul'a hicret ve anda kibār-ı enāma bir vāfir mülāzemetden şoñra biñ seksen yedi tārīḫinde ʿAbdü'r-raḥīm-zāde Yaḥyā Efendi cenāb-ı ʿizzet-meʾābına (232a) muʿīd olup āsitāneleri-

1. Bu kıta yazmada yoktur, matbudan alınmıştır.
2. Matbuda 704. s.dedir.Bu şair Ist. Üni., 206, 6202; Topkapı, H.1271 numaralı nüshalarda Vecdi mahlasıyla verilmektedir.

ne duḫūl ve anlardan bir mülāzemete vuṣūl buldukdan sonra biñ ṭoḳsan saferinde şeyḫü'l-islām merḥūm Debbāġ-zāde Meḥmed Efendi'den ibtidā-i ḫāric elli ile Aḥmed Çavūş Medresesine baʿdehū yüz şaʿbānında Teymürḳapu'da Aḥmed Pāşā'ya ḥareket ve yüz iki şaʿbānında ʿAbdu'llāh Āġā Medresesine ve yüz beş (5) zü'l-kaʿdesinde Merdümiyye'ye ve yüz altı cumādāsında Sitti Ḫatun Medresesine ve yüz sekizde Caʿfer Āġa Medresesine ve yüz on zü'l-ḥiccesinde müşılla-i şaḥn ile Sekbān ʿAlī Medresesine ve biñ yüz on bir cumādā-yı āḫiresinde Ṣaḥn-ı Semān'dan birine ve yüz on ikide Ḫānḳāh'a ve yüz on dört muḥarreminde Meḥmed Āġā Medresesine ve yüz on altı rebīʿinde Üsküdār Vālide-sine ol medreseden yüz on sekiz (10) zü'l-ḳaʿdesinde Medāris-i Süleymāniyye'den birine ve yüz yigirmi saferinde Dārü'l-ḥadīs-i Süleymāniyye'ye gelüp baʿdehū Ḥaleb ḳāżīsı olup Ḥaleb'den maʿzūlen medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de sene biñ yüz yigirmi altı rebīʿinde intiḳāl eyledi. Mevlānā-yı mezkūr egerçi baḥs ü cidālde ġāyet lecūc u ġażūb idi fe-ammā yine żātı maʿmūr bir monlā-yı vaḳūr idi. Muṭavvel'iñ ebyātını şerḥ ve Tārīḫ-ı İbni Ḫallikān'ı iḫtiṣār ve şuʿarā-yı ʿArabıñ ḥurūf-ı hecā üzre Teẕkiretü'ş-şuʿarāsı (15) ve havāmiş ü eṭrāfda vāfir meṭālib ü āṯār-ı ḳalemi vardır. Bundan māʿada vaḥdī maḥlaṣı ile sāde ve küşāde eşʿārı ve lisān-ı ḳāżī-zādeliye(?) üzre mey ü maḥbūb-ı mecāzīden ḫālī güftārı vardır. Bu beyt eşʿārından nümūnedir.

Beyt

Beyt

Başladı bülbül figâne gâlibâ nevrûzdur
Eyledi ʿuşşâkına ʿarż-ı nevâ nevrûzdur

Beyt

(20) Żülf-i siyâh-ı yâr ile dil çeke âh-ı nev
Güş-ı semâya ḥalḳa olur ol siyâh-ı nev

V e s î m [1]

Enderûn-ı hümâyûn ḫidmet-i şerîfeleriyle müşârûn-bi'l benân-ı ûlu'l-elbâb ve ḫâne-i ḫâṣṣa ağâlarından şeref-i terbiyye-i sarây-ı güzîn ile kâm-yâb olan Şâfi'î-zâde dimekle şöhret-şi'ârdırlar. Üsküdârî es-Seyyid Aḥmed Efendi'lik ile meşhûr şu'arâ-yı ʿaṣrın güzîdelerinden ve dânişverân-ı vaḳtiñ pesendîdelerindendir. Bu güftâr ol bülend-iḳtidârıñ âsârlarındandır.

Beyt

Rek-i cândır beyâż-ı gerdeninde târ-ı gîsûlar
Sevâd-ı sâye-i güldür ruḫunda ḫaṭṭ-ı ḫoş-bûlar

Ḥazer mihr itmeden her gün ider bir maṭla'ı tenvîr
Nigâh itsek ḳatı her-câyîdir ʿâlemde meh-rûlar

ve lehû

Âzürde eyler ol ten-i sîmîni nâz-ı gül
Berk-i semenden olsa sâña târ-ı pîrehen

ve lehû

Bakmaz oldı dil-i mecrûḥuma çeşm-i siyehiñ
Rişte-i ülfeti kesdi gibi tîġ-i nigehiñ

Şeref-i sohbet-i dildârı ümîd itme Vesîm
Hem-nişîni ola mümkin mi gedâ pâdişehiñ

1. Matbuda 706.s.dedir. Bu şair V.233a'nın kenarındadır. Süleymaniye, Hamidiye, 1063'de ise yoktur.

V u ṣ l a t ī [1]

Öziçeli ʿAlī Beg dimekle şehīr bir şāʿir-i hōş-taʿbīrdir. Şemendire'den ālāy begi iken bīn yüz muḥarreminde vākıʿ olan istīlālarīn birinde nūş-ı şerbet-i şühedā eylemişlerdir. Bu güftār anlarındır.

Beyt

Gāhī ḫayāl-i zülf-i ḫamender-ḫam eylesen
Mecnūn-ı ʿaşḳ-bendini müstaḥkem eylesen

(25) V u ṣ l a t ī - i D ī g e r [2]

Nāmı Aḥmed bir şāʿir-i ser-āmeddir. Ṭabʿ-ı āteş-pāresi şuʿle-senc-i bezm-i ʿirfān ve miyāne-i hünerverānda be-ġāyet ḥadīdü'z-zihn bir ẕāt-ı celīlü'ş-şān olup nişāne-i ḳaṣd u murāda ḳuvvet-i ẕekāsı ḳavs-i maḳṣūdın tīr-i kelām-ı muḫāṭab tecāvüz itmedin (232b) berḳ-i ḫāṭir gibi şuʿle-i ḫayālī menzil-i meʾāle varır ve ẕihnī serīʿürūḥ-ı revān gibi en lā yenḳaṣemde gözler görmedik ʿaḳıllar irmedik menziller alur maḳūlesinden devlet-i ʿaliyyede tōb arabacılar āġāsı olan Üsküdārī El-ḥāc Veli Āġā'nın ferzend-i hünermendidir. Anlar dahı ocaġ-ı mezkūrda serfirāz ve kendilerine maḫṣūṣ (5) olan ṭarīḳatle bīn yüz otuz ikide arabacılar kethudālıġın iḥrāz itmişler idi. ʿAṣrīn şuʿarāsından ve vaḳtīn ẕurafāsındandır. Bu güftār cümle-i āsārındandır.

Beyt

---

1. Matbuda 707. s.dedir.
2. Matbuda 707. s.dedir.

Dür-i eşkim ṣadef-i dīdede nā-süfte iken
Anı hep rişte-i müjgānıma manẓūm itdim

ve lehū

(10) Pāy-māl-i esb-i nāzın oldıġım devlet yeter
Sīnem olsun şeh-suvārım raḥşına bir nev-zemīn

V e r ā [1]

Ol maḥdūm-ı maʿārif-simātın nāmı Muṣṭafā'dır. Tārīḫ-i taḥrīr-i şükkamızdan mukaddem Istanbul'da Edirne'den maʿzūlen irtiḥāl iden ʿumde-i fużalā-yı kirām zübde-i mevālī-i ʿuẓām pīr-i ḳadīm Mehmed Müstaḳīm Efendi'nin semere-i şecere-i vücūdı yaʿni maḥdūm-ı köhne-bīhter-i mesʿūdudur. Mukaddemā vālid-i mācidleri Şām-ı şafā-āġāmı ḳāżī iken kendileri ser-levḥa-i ṣafḥa-i Dimeşḳ-ı berīn ṣadr-ārā-yı bezm-i ebrāb-ı kümmelīn eş-Şeyḫ ʿAbdü'l-ġanī-i Nablūsī ḥażretlerinin ṣoḥbet-i şerīfleriyle şeref-yāb ve aḫẕ-ı nisbet ü intisāb eylemekle peder-i muʿammerlerinin rıḥletlerinden ṣoñra

Mıṣraʿ

Cennet altında yā üstünde dimişler Şām'ın

diyerek ʿazm-i diyār-i Şām ve şeyḫ-i müşārün ʿileyhin bezm-i saʿādet-ḫıyāmlarında ḳıyām ve on seneyi mütecāviz dergeh-i ḥażret-i şeyḫ-i be-nāmın zānū-zede-i ḥalḳa-i ifādeleri olmaġa ilzām ve müʾellifāt-ı celīleleri taḥrīr ile iştiġāl-i tām eylediği āyende vü revende-i mevālī-i

1. Bu şair sadece Ist.Üni., 206, 1637, 6202; Topkapı, H. 1272; Millet, 766 numaralı nüshalarda ve matbuda(s.708) vardır. Metne matbudan alınmıştır.

belde-i mezbûrdan istifhâm olunur. El-hak mahdûm-ı merhûm zühd-i salâh-âmîz tevâzu'ı zülden ve vakarı kibrden temyîz ider makûlesinden olup harîr-bâf-ı kâlâ-yı ma'ârif ü 'ulûm ve elsine-i selâsede pâk-güftâre kâdir vefâdâr şâ'ir-i şikest-nüvis ve hoş-tab'-ı nüktedân 'afîf ü sarîf-i pür-'irfândır. Âsârından fakat rıhlet-i vâlidlerine bu târîh-i hoş-âyendesi birâder-i mihterlerinden tedârük ve bu makâma kayd olundı.

Târîh

Muhammed Müstakîm ol Mehmed ... feżâ'ildir
Îdüp tedrîs-i envâ'-ı 'ulûmı nice üstâda

Zamânı geçdi neşr-i faźl ile tâ dehrden göçdi
İrince "irci'î" emri bekâya oldı âmâde

Medîne hidmetiyle eyledi tenvîr-i dil evvel
Olup Şâm u Edirne şoñra mansıbı 'ale'l-âde

Dil-i şâf-ı Vefâ târîh-i fevt-i vâlidin yazdı
Muhammed Müstakîm'i her dem ide dar-ı me'vâda

V a k'ı T e f s î r î - z â d e [1]

Nâm-ı şerîfleri 'Atâ'u'llah ve Tefsîrî-zâde'likle şehîr kudemâ-yı tarîk-ı 'ulemâdan bir pîr-i rûşen-żamîr idiler. Bin elli târîhinde vücûda gelüp altmış bir ramażânında Ebû Sa'îd Efendi merhûmdan mülâzım olup bin yetmiş üç rebî'u'l-evvelî târîhinde şeyhü'l-islâm Şun'î-zâde'den ibtidâ-i hâric (15) elli ile Fîrûz Beg Medresesine olup devr-i medâris-i mu'tâde iderek yüz altı ẕü'l-ka'desinde Dârü'l-hadîş-i Süleymâniyye'ye varup bin yüz

1. Matbuda 709. s.dedir.

sekizde Kuds-i şerîf kazâsı olup ve bin yüz on cumâdâ-yı âhiresinde Edirne pâyesiyle Şâm ve bin yüz yigirmi üç muharreminde Mekke-i mükerreme ve bin yüz yigirmi beş muharreminde Istanbul kâzîsı olup dört ay kadar (20) zabt dan sonra ma'zûl ve Tatarbazarcıgı arpalıgı ile evkât-güzâr iken bin yüz yigirmi tokuz sa'bânında dâr-ı cinâna revân oldı. Hâk-i Istanbul olmagla tabî'at-ı şi'riyyeden behredâr idi. Bu güftâr anlarındır.

Beyt

Bir gün eser nesîm-i bahâr-ı sabâh-ı feyz
'Uzlet-nişîn-i küne-i gama feth-i bâb ider

Elbette rüzgâr ile Vak'î gubârımız
Bir âsitân-ı 'adle varır intisâb ider

(25) V e h b î [1]

Ol gül-gonca-i ser-sebz-i bâg-ı siyâdetin ve ol bülbül-i râst-güftâr-ı Hüseynî-lakabın nâm-ı nâmî ve ism-i kirâmîleri Hüseyin olup pîşvâ-yı sufûf-ı dânişverân olan zât-ı fâyıku'l-akrânları mevâlî-i kirâmdan Yenişehirfenâr kazâsından (233a) ma'zûlen 'âzim-i dârü'l-karâr olan İmâm-zâde Efendi merhûmun kethudâları Hâcî Efendi nâm bir zât-ı ma'rûfü'l-enâmın semere-i şecere-i hayâtı olup cedd-i a'lâları kablinden irtikâ-yı nesebleri enfâs-ı tayyibeleri kat' ve icâbetde mânend-i seyf-i sârim olan şeyh-i savma'a-i mekârim erbâb-ı mücâhedenin (5) bülendi şeyhü'ş-şüyûh Hüsâmü'd-dîn Efendi tarafına müntehî olmagla hâl-i sıgar u şebâb ve evâ'il-i hiddet-i zihn-i

1. Matbuda 710. s.dedir.

ittihābında Ḥüsāmī maḫlaṣ idüp ba'dehū ber-feḥvā-yı āyet-i kerīme-i وامّا بنعمة ربك فحدث [1] taḥdīṣ-i ni'met-i bārī ve bu taḥdīṣ ẓımnında ni'met-i Vehbiyyesiniñ teşekküriniñ iẓhārı maḳṣūd-ı ẕāt-ı 'ālī-miḳdārı olup āyā bu şükriñ edāsınıñ nīlī ne ṭarīḳatle müyesser dā'ī vü feyż ile (10) lebrīz olan ẕāt-ı 'ālī-simātlarına münāsib bir maḫlaṣ nice olur ki her güftār ḫitāmında ẕikr ü yād olduḳca bu teşekkürī mutaẓammın u rā'ī olur diyü endīşe ve ḫayāl iderken bu meselle-i celīlede ḥarf-i nūn'da terceme-i 'ālīleri sebḳat iden Mīrzā-zāde Neylī Aḥmed Efendi bu emri ḫaṭīre mülhem-ta'bīr olup Vehbī maḫlaṣ-ı şerīfiyle telḳīb ve ser cümle meẕkūr olan meḥāsin-i melḥūẓātı maḫlaṣ-ı (15) merḳūmda cem' ü tertīb eylemişlerdi. Vāḳı'ā bir ẕāt-ı ḫuceste-simātıñ ki ṭā'ir-i ḥayātı evc-i ma'ārifde Hümā ile hem-ser belki daḥı bālā vü ter ve ṭab'-ı 'ālīsi 'uluvv-i rütbede sipihre berāber olup bir sā'atde hezār tāze ḫayāle mübādir ve yek rūzde biñ beyt miḳdārı naẓm-ı laṭīfe ḳādir ola. Ol ẕāt-ı ma'rifet-mevhibe Vehbī maḫlaṣı da'vā-yı istiḥḳāḳı maḥkūmün 'aleyh (20) irā'e vü ittifāḳdır. Belki bu 'imāret-gāh-ı suḫan-sāzīde bunlardan ġayrı fī-'aṣrinā hāẕā bu manṣıba istiḥḳāḳı iddi'ā-yı ẓımnī idüp bu maḫlaṣı iddi'ā vü istiṣḥāb itmek mücerred-i ictirā vü irtikāb maḳūlesi idügi bī-irtiyābdır. Egerçi ġayrınıñ vehbīliği hep kendi gibidir. Muḫaṣṣal ma'rifet bu ẕāt-ı bī-akrāna vehbīdir. Ol ẕāt-ı feżā'il-me'āb 'ulūm-ı müktesebesin 'allāme-, 'umde-i fuḍalā devrān-ı kuẓāt-ı 'asākiriñ bülendi Mīrzā-zāde faẓīl. 39.

[1] الضحى suresi 11. ayet.

letlü Şeyḫ Meḥmed Efendi ḥażretlerinden ve baʿż fuḍūlden iktisāb eyleyüp taḥṣīl-i maʿārif-i firāvān ve kemāl-i ḥaysiyyetle ser-firāz oldukları̇ndan ṣoñra naḳībü'l-eşrāf olan Ḫᵓāce-zāde es-Seyyid ʿOsmān (233b) Efendi merḥūmuñ Anaṭoli ḳāżī ʿaskerliginde biñ yüz yigirmi tārīḫinde mülāzım ve ḳırḳ akçа medreseden münfaṣıl ve maʿzūl biñ yüz yigirmi üç senesi vāḳıʿ olan Moskav feṭḥinde żib tārīḫler ve bī-naẓīr ḳaṣīdeler eyleyüp maẓhar-ı ḳabūl-i şehinşāhī olmaġla ol ʿaṣrda şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām olan Paşmaḳçı-zāde es-Seyyid ʿAbdu'llāh Efendi (5) merḥūma müterceme-i mezkūruñ bir medrese ile çerāġ buyurılmaması içün fermān-ı cihān-meṭāʿ ṣādır olup ibtidā-i ḫāric elli ile Ḥāçe Ḫātūn Medresesine nāmzād ve ol medrese-i celīle ile ber-murād oldukları̇ndan ṣoñra biñ yüz yigirmi yedi muḥarreminde şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām vālid-i mācid-i keşīrü'l-meḥāmidimiz faḍīletlü diyānetlü Mīrzā Muṣṭafā Efendi ḥażretleriniñ zamān-ı şerīflerinde münāsib-i şeref-i ẕātīleri olan ikrām (10/ ile mükerrem olmaġa ġāyān buyurılup ẕāt-ı şerāfet-meʾābları Şerīfe Ḫātūn Medresesine ḥareket-i pür-bereket eylemekle bir vaḳt daḫı teʾsīs-i ṭarīḳat eyleyüp baʿdehū dāḫil baʿdehū ḫareket-i dāḫil eyledikleri̇nden ṣoñra esnā-yı taḥrīr-i teẕkirede müsāmaḥa-i ṣaḥn ile ūlā-yı Hüsrev Ḫeṭḥudā Medrese-i celīlesinde baṣt-ı kelīmāt-i ifāde-i tām ve vaṣat-ı ṭarīḳ olan Ṣaḥn-ı Ṯemān'dan birine vuṣūl-i āġūş-küşā-yı bāzū-yı şevḳ u ġarām idiler. Ẕāt-ı şerīfleri (15) mālik-niṣāb-ı maʿārif ve güftār-ı laṭīfleri ḥayret-

fermā-yı her ṭab'-ı ʿārif olup naẓm u nesrde ṭalāḳati vehebī vü dād-ı Ḫudā ve şi'r ü inşāda sebük ve edāsı bī-hemtā bir suḫan-ārādır ki ebyāt u āsārı kendiyle bile vezn olunsa kendiden ber-ter u ziyāde ve sa'bü'l-menāl olan tenk-zemīn ve mülteẓim ḳāfiyelerin dest-i nuṭḳ-ı ḥüsn-edāsında eşheb-i ṭab'-ı pür-cevlānı ḥāżır u āmādedir. Devlet-i (20) ʿaliyyede sūdūr-ı ʿulu'l-ikrāma her bār ʿarż-ı ḥużūr eylediğgi ḳaṣāyid ü meṣneviyyātından mā'adā bin yüz otuz ikide vāḳı' olan sūr-ı hümāyūn-ı şevket-maḳrūn vaḳāyi'ini münşiyāne edā-i dil-peẕīr ile taḥrīr eylemek kendülere fermān olunmağla ol emr-i ḫaṭīri bir rütbede keşīde-i silk-i taḥbīr eyleyüp mecālis-i müte'addidesin bulundıġı vech taṣvīr itdirüp yevmiye vāḳı' olan vekāyi'i inşā-yı laṭīf ve miyāneden ḳıyāma münāsıb (25) elsine-i selāsede ebyāt-ı münāsib ile bir sūr-nāme-i bī-naẓīr eylemişdir ki ol nüsḫanın felekde nāhīd her tār-ı sütūr-ı ṣaḥīfesin birer sāz-ı taḥsīn ve zemininde nāẓirīn nigerān oldukca şevḳinden raḳṣ-künān-ı zevḳ-ı her meẓāmīn olup

li-münşi'ihī

(234a) Hezār aḥsente ṭab'-ı pākine ey şā'ir-i üstād
Bu rütbe nuṭḳ-ı pākize Ḫudā'dan sana Vehbīdir

beyti ile taḥsīn-i firāvān ve ṭab'-ı ʿālem-ārāsına şadpesend ile senā-ḫ'ān olmak emr-i mukarrerdir. El-ḥāṣıl żāt-ı pür-ma'ārifi nevādir-i rūzgārdan bir şā'ir-i ʿālī-miḳdār olup her rütbe ikrām olunsa şāyeste ve vücūd-ı ʿālī-miḳdārı ile şu'arā-yı ʿulu'l-iḥtirāma iftiḫār (5)

eylese bāyestedir. Āṣār-ı mektūbı her mecmū'a-i erbāb-ı 'irfān ve ġazel ü güftār-ı pākiyle ṣudūr-ı şu'arā yanında nigāristān oldıġından ıṭnāb-ı erḳām ve taṭvīl-i kelām olunmayup bu mecelle-i fakīre bir kaç beyt-i bī-naẓīrleri taṣdīr olundı.

Ġazel

Bir gönül kim 'āşık-ı her māh ferruḫ-fāl olur
Şerḥa vü dāġ ile hemçün tuḥfe-i remmāl olur

(10) Āftābı āftāba māhı eyler pālehenk
Tekye-i 'aşḳıñla ol kim çerḫ-veş abdāl olur

Mihr-i 'ālem-tāb güyā māha feyż-i nūr ider
'Arıżıñ mir'āta çün tāb-efken-i timsāl olur

Hālimi engüşt-i āhıyla beyān eyler meger
Yoḫsa seyr iden seni ḥayretle ey meh lāl olur

Mihnet-i idbār ile rīzān iden ḫūn-āb-ı 'aşḳ
'Ākıbet gül-güne-i ruḫsāre-i iḳbāl olur

İtdüġine bār-ı ġam ḳadd-i hüner-mendān-ı lām
İnḥināsı her nihāl-i meyvedārıñ dāl olur

(15) ve lehū

Telḫ-kām-ı eiteme luṭf tesellī virmez
Düşse biñ tenk şeker baḥre ḥalāvet gelmez

Beste ḳalursa eger böyle reh-i bender-i kām
Küçe-i ḫāṭıra kālā-yı meserret gelmez

Rişte-i ülfeti ḳaṭ' itse dahı cān ile ten
Senden ey 'aşḳ yine bāña ferāġat gelmez

Fāyizī merḥūmuñ Leylī vü Mecnūn tekmilesinde olan meşnevīyyātından Leylī vü Mecnūn (20) miyānesinde ḥudūṣ-ı muḥabbet şuyū'undan nāşi anası Leylī'ye 'ıtāb ve mektebden men' eyledügi maḥalli beyān eyledügi maḥalde böyle

gevher-nisār iderler.

Mesnevī

Mekteb sañā ba'd ez in yakışmaz
Etfāl ile yıldızıñ barışmaz

Ḥıfẓ eyle dü-satr-ı ebruvānı
Besdir bu kadar sevād-ı 'ānı

(25) Sūzen al ele be-cā-yı ḫāme
Nakş işleye gör çü satr-ı nāme

Ḥüsnüñ gibi tāze bikr-i ma'nā
Beyt içre gerek o da mu'ammā

Lāzım sañā ey sipāh-çerde
Çün merdüm-i dīde heft-perde

(234b) Mānend-i ẓamīr istitār it
Nagme gibi perde perde karār it

Pīrāyede ol cemāl-i nāza
Ammā ki ḥayādan eyle gāze

Ḫatm oldı çü muṣḥaf-ı nesāyiḥ
Encāme irişdi kavl-i nāsıḥ

Gūyā bu sözе akardı meyli
Ḥayrān ḥayrān bakardı Leylī

(5) V e h b ī - i D ī g e r [1]

Nām-ı nāmīsi İbrāhīm'dir. Maskat-ı re'si olan mahmiyye-i Edirne'de Murādiyye Cāmi'i'niñ imāmı iken terk-i imāmet ve medīne-i Konya'ya 'azīmet eyleyüp āsitāne-i ḥażret-i Mevlānāda ol 'aṣrda seccāde-nişīn olan Şeyḫ Büstān Efendi'den inābet idüp iḫtiyār-ı ṭarīkat-ı Mevlevī ve küşāde-rāh-a şems-i esrār-ı ma'nevī olduklarından soñra biñ yüz on iki hilālinde Mıṣr-ı Kāhire (10) cānibine siyāḥat ve esnā-yı ṭarīkda Finike nām maḥalle vusūl

1. Matbuda 710. s.dedir.

bulduklarında dār-ı bekāya rıhlet eylediler. Pāk-güftār bir şā'ir idi. Bu beyt cümle-i āsārındandır.

Beyt

Zehr-nūşān-ı ġamız cām-ı şafāyı bilmeziz
Nāle-i 'uşşāḳdan ġayrı nevāyı bilmeziz

Ḥarfü'l-hā

Ḥarf-i hā-i hevveze idüp naḳl
Eyledik taḥrīk-i ḳilk-i pāk-edā
Anda da mevcūd olan ehl-i dili
Eyledik taskīr bā-'avn-i Ḫudā [1]

H ā d ī [2]

(15) Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmileri 'Abdü'l-hādī olmaġla maḥlaṣ-ı merḳūmı(ihtiyār)[3] eylemişlerdir. Ol ma'den-i ma'rifet olan zāt-ı pür-fażīletiñ cevher-i zāt-ı bī-akrānları şehr-i İrem-āsā olan medīne-i Burūsa'dan nümāyān olup ol belde-i ma'dūdede Ġāzī Ḫudāvendigār şeyḫi 'Abdü'l-bākī Efendi nām 'azīz-i hüner-mendiñ ferzend-i ercümendi olup 'ālem-i sinn-i[4] temyīze vuṣūllerinde 'ilm ü ma'ārife iştiġāl ve (2?) Konya mevleviyyetinden ma'zūlen intikāl eyleyen Burūsı Māzikī 'Abdu'llah Efendi'den ṣarf u naḥvi ve vādī-i şi'r ü inşāyı bi'l-cümle taḥṣīl eyleyüp ba'dehu meşhūr-ı 'afāḳ Ḥāce-i İshaḳ erbāb-ı kemāliñ bülendi fāżıl-ı yegāne Aḥmed Efendi merḥūmdan ve keżālik hil'at-ı 'ilm be-dūş-ı iktidār olanlarıñ bülendi

1. Bu kıta yazmada yoktur. Metne matbudan alınmıştır.
2. Matbuda 710. s.dedir.
3. Bu kelime yazmada yoktur. Metne matbudan alınmıştır.
4. Yazmada burada (ʔ) var ise de anlamca terkib yapılması gerekir.

merḥûm u maġfûr ʿUryânî ʿAlî Efendi'den telemmüz ü istifâde ve Şeyḫ Aḥmed (25) ʿİzzî'niñ ʿale't-tertîb ḥadîṯ-i şerîf dersine âmâde olmuş bi pür-faẓl u kemâl bir zât-ı sütûde-ḫaṣâl olup medîne-i mezbûrada ʿAbdü'l-ḳâdir-zâde toḳsan iki târîḫinde yine medîne-i merḳûmada Vâḳıʿa-i Ḳaderiyye Medresesinden Tokat (235a) mevleviyyetine olduḳlarında anlardan mülâzım ve ḳırḳ akçe medreseden ʿâdet üzre maʿzûl olduḳlarından soñra sene yüz iki târîḫinde şeyḫü'l-islâm ve müfti'l-enâm meḫâdîm-i kirâmiñ bülendi Ebû Saʿîd-zâde Feyżu'llâh Efendi'den ibtidâ-i ḫâric i'tibârıyla sâ-i selâşe ile Leyṣî-zâde Medresesine ve biñ yüz altı târîḫinde yine (5) medîne-i merḳûmada dâḫil i'tibârıyla Hüseyin Pâşâ Medresesine ve yüz on bir târîḫinde yine ol beldede Erzincânî Medresesine ḥareket-i dâḫil i'tibârıyla vaṣûp biñ yüz on dörtde yine ol beldede Şâhîn Lâlâ Medresesine mûṣılâ-i ṣaḥn ile güzâr ve biñ yüzon beş târîḫinde yerlerinde ṣaḥn i'tibâr olunup ve bin yüz on altıda yine medîne-i merḳûmada altmışlı i'tibârıyla (10) İvaż Pâşâ Medresesine olup bir ḳaç günden soñra Tire mevleviyyetiyle defter-i mevâlî-i kirâma dâḫil ve biñ yüz on toḳuzda Şâm Trablusı mevleviyyetine vâṣıl olup biñ yüz yigirmi ikide Maġnisa pâyesiyle Kayseriyye olup andan daḫı maʿzûl olduḳdan soñra esnâ-yı taḥrîr-i tezkiremizde biñ yüz otuz dört târîḫinde Âmid mevleviyyetiyle mesrûr olup ol mansıb-ı celîli (15)zabt itmekde idiler. Ḥakkâ ki miyâne-i aḳrânda ġâyet maʿmûr bir zât-ı maʿârif-mevfûrdur. Esnâ-yı ferâġ-ı iştiġâlde teşḫîz-i

zihn içün şi'r ü inşā ile āzmāyiş-i ṭab' eyleyüp rahş-ı dil-i çālākların meydān-ı 'irfānda cevlān iderlerdi. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

Peyk-i nesīmi gülşene gönderdi 'andelīb
Bikr-i 'afīfe-i gül-i handānı görmege

(20) H ā ş i m [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri Mehmed'dir. Ol gülgonca-i ser-sebz-i bāg-ı feṣāḥat sādāt-ı kesīrü'l-berekātdan bir bülbül-i hezār-dāstān-ı gülistān-ı zarāfet olup Rūmili ḳalemi ḳuzātınıñ eşrāfından żāti şerīf sohbeti laṭīf meclis-ārā bī-hemtā nüktedān ve bir meclis-i şafā-güsterde bulunması maḥż-ı şafā-yı ḫāṭır-ı yārān bir vücūd-ı bī-akrān olup maḳbūl-i e'ālī memdūḥ-ı ehālī bir suḫan-sāz-ı nāzik-(25) edādır ki şöhret-i żātları ta'rīf ü tavṣīfden müstaġnī ve 'ālem-i ḫarīdār-ı sohbeti olan nādīde naẓarlardan bir nūr-ı kelām-ı hōş-āyendedir. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

Beyt

(235b) Tāb-ı meyden ruḫleri tābiş-füzūn olmuş gelür
Zülfi sīmīn-miemere āteş-nümūn olmuş gelür

Ḳadd-i gül-rengin görüp ġāyet ḳızarmış bāġda
Lāleye ḥaclet-dih-i dāġ-ı derūn olmuş gelür

H ā t i f ī [2]

Ol yekke-suvār-ı meydān-ı 'irfānıñ nām-ı belāġat-

1. Matbuda 717.s.dedir.
2. Matbuda 718.s.dedir.

ʿunvānları Ḥasan olup Burūsa'dan ẓuhūr ve ol diyārda Semerci-zāde dimekle meşhūr bir zāt-ı maʿārif-mevfūrdur. Bu beytler anıñdır.

(5) Beyt

Züłfüñ ki deşt-i ġānede pür-pīç ü tāb olur
Diller esīr-i keşmekeş-i iżtırāb olur

Virse harāba dilleri çeşmiñ ʿaceb degil
Erbāb-ı ʿayşıñ ekseri hāne-ḫarāb olur

Ḥarfü'l-yā

Çünki her ḥarfi eyledik taḥrīr
Ḥidmet itdi ḳalem bi-vefḳ-ı merām
(10) Baʿd ez in ḥarf-i yā'yı ṣebt idelim
Bu eser anıñile ola tamām

Ş e y ḫ Y a ḥ y ā [1]

Medīne-i Ḳostanṭıniyye'de Eyyūb-i Enṣārī ʿaleyhi'r-raḥmeti'l-bārī civārında elli dört tārīḫinde ṣaḥn-ı pehnā-yı vücūda ḳadem-nihāde olup şüyūḫ-ı Ḫalvetiyyeden Miftāḥī-zāde Aḥmed Efendi merḥūmdan münīb olmağla kufl-i der-i Esrār-ı ṭarīḳat kendülere keşf olmaḳ naṣīb olup biñ seksen iki hilālinde vālid-i mācidleriniñ yerine (15) civār-ı Ebī Eyyūb-i Enṣārī'de Ḫ̆āce Saʿdü'd-dīn Efendi Zāviyesine şeyḫ olup biñ ṭoḳsan ṭoḳuz tārīḫinde Ġalaṭa'da ʿAsablarda vāḳıʿ Meḥmed Pāşā Cāmiʿ-i şerīfi vaʿziyyesi kendülere tevcīh ve yüz on üç cumādā-yı āḫiresinde Eyyūb Cāmiʿ-i şerīfi vaʿziyyesine naḳl buyurulduḳdan soñra biñ yüz ṭoḳuz zü'l-ḥiccesinde intiḳāl eyledi. Sā'ir

1. Matbuda 718. s.dedir.

ʿirfānından ġayrı ṭabīʿat-ı giʾriyyesi nāzik bir ġeyh-i ʿālī-miḳdār idi. Bu güftār cümle-i āṯārındandır.

(20) Beyt

Luṭf eyle dil-i zāre yā Rabb kerem eyle
Yār olmasun aġyāre yā Rabb kerem eyle

Y ū s r ī [1]

Nām-ı nāmī ve ism-i kirāmīleri ʿAbdü'r-raḥmān olup Kebīrī-zāde Efendi dimekle şehīr bir ẕāt-ı sütūde-taʿbīrdir ki zamānında pā-nihāde-i ṣadāret-i Anaṭolı olup maʿrūf u meşhūr olan kuẓāt-ı ʿasākirīñ būlendi Kebīrī-zāde (Muṣṭafa)[2] Efendi'niñ (25) maḥdūm-ı faẓīlet-mendi olup bīñ yetmiş yedi tārīḫinde ẕāt-ı mesʿūdları ḳadem-nihāde-i ṣaḥn-ı pehnā-yı vücūd olmuġdur. Vücūd-ı ʿālī-ḳadrleri peder-i muḫteremlerinīñ Mekke-i mükerreme teg-rīfinden meḥādīm-i kirāma muḫtaṣṣ olan mülāzemetle ikrām buyurulduḳdan ṣoñra (236a) bīñ toḳsan yedi tārīḫinde ṭarīḳ-ı ʿaliyyeye duḫūl buyurup tekmīl-i medārisden ṣoñ-ra Ḥalebü'ş-şehbā mevleviyyetine baʿdehū Edirne olup esnā-yı taḥrīr-i tezkiremizde Mekke-i mükerreme ḳāżīsı olup henüz maʿzūl olmuşlar idi. Fāżıl u pür-maʿrifet maḥdūm-ı ʿālī-menḳabet idi. Bu güftār cümle-i āṯārların-dandır. Beyt

(5) Būse-çīn olmuş gibi ruḫsār-ı ālinden raḳīb
Gül-feżā-yı şīvesinden ʿiṣmet ol ʿiṣmet degil

ve lehū

---

1. Matbuda 719. s.dedir.

Tā ki ola resīd-hedef vaḳt-i ṣubḥ-gāh
Ṭurma ḫadeng-i āha gönül tāze dāg vir

Y ü s r ī - i D ī g e r [1]

Maġnisalı Ḫıżır Efendi dimekle meşhūr bir ẕāt olup lu'b-i şaṭrancda mahāreti olmagla bu mecelle-i celīlede ḥarf-i kāf'ka Ḳāmil mahlası ile (10) keşīde-i silk-i sütūr olan İshaḳ-zāde Çelebi ile ḥużūr-ı hümāyūnda şaṭranc oynamışlardır. B., ma'rifetden ġayrı güftāre ḳādir ve şi're mübādir idi. Bu rübā'ī anlarındır.

Rübā'ī

Ġurbetde kişi hemīşe mesrūr olmaz
Gündüzde yanan şem'de nūr olmaz
Āzürde-i nāz-ı pey-der-pey olan
Ser-mest-i mey-i niyāz-ı maḥmūr olmaz

(15) Y ü s r ī - i D ī g e r [2]

Nām-ı ser-āmedleri Aḥmed'dir. Bin kırḳ altı senesinde vücūda gelüp Ḳara Çelebi-zāde Maḥmūd Efendi'den mülāzım olup ba'dehū şeyḫü'l-islām Minḳārī-zāde Efendi merḥūmun imtiḥānından ser-firāz-ı akrān ve taḳrīr-i dersi fuḥūlün taḥsīnine şāyān olmagla bin seksen iki muḥarreminde Ḥasan Paşā Medresesi ḫāricine 'āriż olup tarīḳiyla toḳsan sekiz rebī'u'l-evvelinde Gevher Ḫān Sulṭān Medresesine toḳsan ḳokuz şevvālinde Filibe ḳażāsına ve bin

1. Matbuda 720. s.dedir. Bu şair Süleymaniye, Hamidiye, 1063 numaralı nüshada yoktur.
2. Matbuda 720. s.dedir.

yüz târîhinde Şâm pâyesiyle ikrâm olunup yüz bir cumâdında ma'zûl olup ve bin yüz beş recebinde bi'l-fi'l Şâm-ı cennet-meşâm kâzîsı olup ol beldede seccâde-nişîn-i hükûmet iken sene-i mezbûra zü'l-ka'desinde dâr-ı bekâya rıhlet eyledi. Bu güftâr ol zât-ı 'âlî-mikdârın cümle-i âşârlarındandır.

(25) Beyt

Dilber niyâza mâ'il ü nâz-âşinâ gerek
Biri birine mahrem ü râz-âşinâ gerek

Mâziklik ile yâre sarıldım recâ idüp
'Âşık hakîkat üzre mecâz-âşinâ gerek

(2366) Y ü m n î [1]

Nâm-ı emced ve ism-i ser-âmedleri Mehmed'dir. Zât-ı melekiyyü'l-hısâlleri sâha-i rahîbü'r-râhası meyâmin-i kemâl ü ma'ârifle mâl-â-mâl olan dârü'l-yümn ve'l-kabûl şehr-i İstanbul'dan kıt'atün min el-cenneti olan Şehzâde Câmi'-i şerîfi kurbünde zâhir ü hüveydâ ve ol hatîre-i 'adn-âsâda neşv ü nemâ bulmuşlardır. Pâdişâh-ı 'âdil (5) veliyy-i bî-mi'âdil Sultân Bâyezîd Hân 'aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân câmi'-i şerîfiniñ şeyhi iken bin yüz on dört hilâlinde 'âzim-i şavâmi'-i cinân-ı cenân olan Şeyh 'Osmân Efendi merhûmuñ mahdûm-ı necâbet-mersûmu olup bereket-i du'â-yı kîmyâ-eser vâlid-i mâcid-i kesîrü'l-mehâmidi ile mâlzeme-i gerden-i mahdûmiyyet olan 'ulûm-ı şerîfü'l-menzilete şeb-zinde-dâr-ı hidmet olup

(10) Mısra'

1. Matbuda 721. s.dedir.

Gelmez ḫayāl-i vuṣlat ile ḥ^vāb bir yere
vefkınca eyyām-ı iltihāb ve hengām-ı şebāblarından beri
ḫayāṭ-i ḥ^vābı ve rūz-ı rūşen iktisābı ṭab'-ı āteş-pāresin
şu'le-senc-i eşi'a-i 'irfān ve pervāne-vār şem'-i firū-
zān-ı ma'rifetle hem-zebān eyleyen bāġ-ı āteşīn-fām-ı
ẓekānıñ bülbül-i ḫōş-lehçe-i leṭāfeti ve gülşen-i bihīn-
niẓām-ı edānıñ āzāde-serv-i dil-ārā menḳabetidir ki her
nevā-yı şīrīn-edā-yı güftārı şekker-i terden ḫalāvetde
(15) ber-ter ve nuṭḳ-ı cān-baḫşı ehl-i dile ġıdā-yı rūḥ
olup cān-ı 'azīziyle berāber olan şu'arā-yı pākīze-edā-
lardan ve ṭab'-ı dil-pesend-i cümle-i ehl-i dil olan şu-
rafādandır. 'Ālem-i ṭufūliyyetinden beri ḫaṭer-ı fiṭnat
ve dāye- i ma'rifetin āġūş-ı terbiyyetinde perverde-i
dest-i himmeti ṭabī'at-ı 'ālem-ārāları her ma'rifeti kā-
bil ü derrāk ve ẓihn-i nekkādları vādi-i ma'rifetde çālāk
oldıġından şeyḫü'l-islām ve müfti'l-enām merḥūm(20) u
maġfūr Ebe-zāde 'Abdu'llāh Efendi ḥażretleri ẕāt-ı şā-
yān-ı iḥtirāmlarına biñ yüz on ṭoḳuz tārīḫinde mülāze-
metle ikrām buyurup ol ẕāt-ı kerem-cārīden ġonca-i üşkūf-
te-i mehd-i gülbin-necābetler ḳarīrü'l-'ayn-ı iḳbāl ü
kerem olup mülāzım olduḳlarından ṣoñra şeyḫü'l-islām ve
müfti'l-enām mihr-i sipihr-i faẓīlet bedr-i münīr-i
büre-i rıf'at 'umde-i 'ulemā-yı ūlu'l-iḥtirām ser-tāc-ı
efāẓıl-ı kirām 'alemü'l-ilmi ve'l-hümem (25) 'allāmetü'l-
faẓlı ve'l-kerem ḥallālü'l-mu'ḍilāt kāşifü'l-müşkilāt
nūr-ı aḥdāḳ 'uyūn-i āfāḳ mecmū'atü'l-mekārim-i meḥāsin-i
aḫlāḳ olan revnaḳ-bahşā-yı erīke-i taḳvā ve ziynet-bahş-ı

mesned-i fetvā ʿināyetlü mekrümetlü Yeñişehirli ʿAbdu'l-lah Efendi (237a) ḥażretleriniñ mektūbcilikleri ḥikmetiyle müteşerrif olup sene biñ yüz otuz tārīḫinde şāyeste-i kāmet-i bālā-yı ikrāmları olan bir medrese-i hāricle iḥtirām olunmuşlar idi. Ḥakkā ki żāt-ı hucestesimātları ḥā'iz-i her kemāl olup ʿaṣrında müşārün bi'l-benān olan şuʿarā-yı nādirü'l-akrāndandır. Bu güftār-ı dil-ārā zāde-i ṭabʿ-ı raʿnālarındandır.

(5) Ġazel

Çün kim hevā-yı ʿaşk u muḥabbet serindedir
Dil düşse ḫāk-i kūyına yāriñ yerindedir

Ḥāl-i ġam-ı muḥabbeti bizden iden sü'āl
Menzil-geh-i ṣafāda gönül kışverindedir

Seyr it ʿizār-ı dilberi anda cihān-be-cihān
ʿĀlem bu bezmiñ āyine-i ṣāgarındadır

Yüz sür ġubār-ı kūy-ı dil-ārāya kim devā
Çeşm-i ʿalīle sürme-i ḫāk-i derindedir

(10) ʿĀlem yıkılsa ḫāṭırına gelmeye ġubār
Reşkim bu deyr-i köhne-ḥarīmi o rindedir

ve lehū

Çeşm-i siyāhın eller öper o ġazel virir
Baña ġubār-ı pāyına yüz sürsem el virir

ve lehū

Bak ʿārıżına gerden-i kāfūr üzre
Görmekse ġaraż nūrı eger nūr üzre

(15) ve lehū

Çıkmaz heves-i çeşm-i siyāhı dilden
Āhū-yı muṣavver gibi faġfūr üzre

Y ü m n ī - i D ī g e r [1]

Istanbullı Meḥmed Emīn Efendi'dir ki bu mecelle-i celīlede ḥarf-i rā'da rūz-nāmçe-i ḥālleri kegīde-i silk-i taḥrīr ḳılınan Rıfḳī Efendi merḥūmuñ birāderleridir. Şeyḫü'l-islām Ḫoca Abdü'r-raḥīm Efendi merḥūmdan mülāzım ve ḳırḳ akça medreseden (20) ma'zūl oldukdan soñra semt-i ḳażāya rāżī ve bir kaç beldede ḳāżī olup āḫirü'l-emr Üsküb ḳażāsından ma'zūl iken biñ yüz altı sevvālinde Zagrā-i 'Atīḳ'de dār-ı bekāya intiḳāl eyledi. Bu beyt anlarıñdır.

Beyt

Ḫayāl-i ḫāl-i rūyuñdan gönül dāg eyledi peydā
Derūnum ravżasında zāhir oldı lāle-i ḥamrā

Y ü m n ī - i D ī g e r [2]

Nām-ı vālāsı Muṣṭafā'dır. Medīne-i Üsküdār'dan zuhūr ve hengām-ı (25) cevānīde taḥṣīl-i ma'ārif-i mevfūr eylemişlerdir. Bir şā'ir-i nāzik-reftār ve bu güftār cümle-i āsārındandır.

Beyt

Dilde biñ ġam var derūnumda melālet bir degil
Cevher-i āyīnede jeng-i kudūret bir degil
(237b) Alsam āġūşa ḫayāl-i mū-miyān-ı dilberi
Vechi var zīrā ṭarīḳ-ı nīl-i vuslat bir degil

---

1. Matbuda 724. s.dedir.
2. Matbuda 724. s.dedir.

Yümnī - i Dīger [1]

Istanbul'uñ şehrīlerinden Süleymān nām bir şā'ir-i hucceste-kelām olup kırkdan münfesıl ve Istanbul'un Kısmet-i 'askeriyyesinde kātib idi. Sene biñ yüz yigirmi yedi tārīḫinde intiḳāl eyledi. Bu beyt anıñdır.

Beyt

(5) Şi'ār-ı ḫulḳ-ı cihān şimdi bī-vefālıḳdır
Ḫulūş- u ṣıdḳa bedel sāde āşinālıḳdır

Yakīnā [2]

Nāmı 'Alī'dir diyār-ı Iṣfahān'ıñ pīşvāsından ve ṭavāyif-i 'acemiñ ẓurafāsından olup dārü'l-mülk-i Istanbul'a gelüp nice fürs ṭālibine 'Urfī vü Şā'ib tedrīs eylemişdir. Biñ yüz tārīḫinde yine vilāyetine gitmek içün 'azm ü isti'cāl eyleyüp eṯnā-yı rāhda şehr-i Āmid'de dār-ı bekāya intiḳāl eylemişdir. Bu güftār cümle-i āşārındandır.

(10) Beyt

راستی با کجوان کردن حطاست عکس سرو از اب موج ازدهاست

ve lehū

Perīşān eyleyen 'uṣṣāḳı her sū zülf-i hindūdur
Ḫarāb iden hezārān ḫāneyi ol ṭāḳ-ı ebrūdur

ve lehū

(15) Gönüller almada çīn-i ser-i zülfi ḫatā itmez
Beni meḏhūş u ḫayrān eyleyen gūyā hemān budur

---

1. Matbuda 725. s.dedir.
2. Matbuda 725. s.dedir.

H a t i m e [1]

Hezārān ḥamd ü sipās ve ṣad şükr-i bī-ḳıyās ḫālik-i leyl ü nehār olan Perverdigār'a olsun ki o ṣadr-ı bih-būd-ı āṣaf-ı deryā-cūdūñ yümn-i tevecc̈üh-i inʿāmları ile bu teẕkiretü'ş-şuʿarā itmāmma irüp ʿaṣr-ı şerīflerinde eşerleri ile rūy-māl-i der-i devlet-maḳarrları eyleyen (20) gürūh-ı erbāb-ı hünerīñ ʿadādına bu dāʿī-i devlet-ḫāhları da dāḫil ve ol eṣnāf-ı saʿādet-ittiṣāfıñ rütbe-i ʿubūdiyyetlerinden bu mertebe ḥāṣıl olup tār-ı evtār-ı efkārım gibi perīşān-ḥāl-i rūzgār olan müsvedde-i ḫayālim emr-i şerīfleri ile tebyīż olunup ḳarīn-i ḫitām ve feyż-i ʿināyet ü keremleriyle tamām oldı. Otuz beş senelik vekāyi ʿalā vuḳūʿihā taḥrīr ü taṣvīr olunmaġa ʿacz ü nisyān-ı beşeriyyet māniʿ oldıġı (25) şüdūr-ı ẕī-şāna vāżıḥ u ʿayāndır. Be-her-ḥāl bu mecellede sebḳ-ı ẕihn ü ḫaṭā ile muḥtāc-ı taṣḥīḥ olur sehv ü noḳṣān oldıġı bī-merādır.

Li-münşiʾihī

Olur elbet böyledir ḥāl-ı ḳalem
Ḳul ḫaṭāsız olmaz ey kān-ı kerem

(238a) Nesr: Bu nigāşte-i çend-ṣevrāḳa nigeh-dāşte-i iltifāt olan Küremādan ḳalem-i faḳīrānemizden ṣudūr iden sehv ü ḫaṭāyı ẕeyl-i ʿafv ü taṣḥīḥleri ile setr ü kerem buyurmaları mütemennādır.

Li-münşiʾihi'l-faḳīr

Ḥaḳḳ'a ḥamd olsun eyā ṣadr-ı be-nām
Teẕkirem emrīñ ile oldı tamām

---

1. Matbuda "Temmet" başlığıyla s. 726'de verilmiş.

Feyż-i nuṭḳuñla bu bī-sāmāne
İrdi bu nüsḫa-i nev pāyāne

Bende ṭāḳat yoḳ iken hīç aṣlā
İltifāṭıñ beni ḳıldı güyā

Kereminle beni ḳıldıñ memnūn
İde Ḥaḳḳ devlet ü ʿömrüñ efzūn

ʿAṣr-ı pākiñde olan ʿārifler
Eyleyüp her biri bir güne eser

Rūy-māl-i der-i vālā eyler
Dergeh-i luṭfuña inhā eyler

Ben de geldim o der-i ġī-ġāna
Tezkiremle bile küstāḫāne

Olunursa aña ger ḥüsn-i naẓar
Cürm ü noḳṣānımı hep setr eyler

Devletiñde ire maḳṣūda hemīn
Sālim-i zār gibi niçe ḫazīn

Gören iḥsānıñı ḳalmaz ġamda
Kīmyādır naẓarıñ ʿālemde

Feyż-i lutfuñla gelüp tāb-ı kelām
Nuṭḳa virdim bu ḳadar ḥüsn-i nizām

Tāb yoḳken suḫana āġāze
Geldi luṭfuñla ḥayāt-ı tāze

Virilüp bu esere böyle hitām
Oldı bir sālde itmām-ı tamām

Didi tārīḫin anıñ ḫāme-i ter
Oldı encām-reside bu eser

sene 1134

K i ş i A d l a r ı İ n d e k s i

Abbas 239

Abdi, Abdu'llah 484, 488

Abdi, Abdu'llah (Subhı Ahmed Efendi torunu) 490

Abdi, Himmet-zade Şeyh Abdu'llah Efendi 433,483

Abdi Paşa 229, 262,488,489,646

Abdi-zade Atıf Ahmed Efendi 474,475

Abdullah Aga,(Mühürdar) 118

Abdu'llah Efendi, (Minkarı-zade Yahya Efendi oğlu) 223

Abdu'llah Efendi, Şeyhü'l-islam 509

Abdu'llah Efendi, (Selanik'de) 123

Abdu'llah Efendi, bkz. Uşşakı-zade

Abdu'llah Efendi, (Valide Sultan Cami i hatıbi) 193

Abdü'l-ahad Nuri Efendi 240,542,584,679,711

Abdü'l-azız Efendi, bkz. Aziz'[illegible]

Abdü'l-azız Efendi, bkz. Kara Çelebi-zade

Abdü'l-bakı Arif Efendi, bkz. Arif

Abdü'l-bakı Efendi, bkz..Uşşakı-zade

Abdü'l-bakı Efendi, (Gazı Hüdavendigar Şeyhi) 741

Abdü'l-ganı-i Nablusı, bkz. Eş-Şeyh

Abdü'l-ganı-i Vardarı 490

Abdü'l-hadi Efendi, bkz. Burusevi

Abdü'l-hay , 481

Abdü'l-kadir-zade 742

Abdü'l-kerım Efendi 344

Abdü'l-kerım Efendi, bkz. Münşi

Abdü'l-latıf Efendi, bkz. Razı

Abdü'r-rahım Efendi 279,333,486,576,725

Abdü'r-rahım Efendi, bkz. Menteş-zade

Abdü'r-rahım-zade Mehmed Efendi 318

Abdü'r-rahım-zade Yahya Efendi 651,729

Abdü'r-rahman Efendi 476

Acem Ahmed Efendi, bkz. İshak H acesi Ahmed Efendi

Adem Efendi 662

Adil Giray Han 377

Adlı, Mehmed 493

Agah, Mehmed Bulak 154,155

Aga-zade İsma ıl Efendi 379

Ahmed, 129, 131

Ahmed, bkz. İshak H acesi Ahmed Efendi

Ahmed Dede, Müneccimbaşı Ahmed Efendi 114,118,119,122,
124,125,353,473,569

Ahmed Dede, Yenikapu Mevlevı-hanesi Şeyhi 93

Ahmed Efendi, (Bolu'da müfti) 587

Ahmed Efendi, bkz. Damad-zade

Ahmed Efendi, (Magnisa'da tabıb) 181

Ahmed Efendi, (Matbah-ı Amire emını) 612

Ahmed Efendi, bkz. Miftahı-zade

Ahmed Efendi, bkz. Neylı

Ahmed Efendi, Pervane-zade 113

Ahmed-i Bı-can 514

Ahmed Paşa 110,646

Ahmed Paşa, bkz. Hezarpare

Ahmed Yahya 110,113
Ak Mahmud Efendi 348
Ak Mehmed Efendi 206
Akif, Mustafa Efendi 475
Aklı, İştibı Mehmed Efendi 503
Aklı, Mehmed, Eyyubı Aklı Efendi 504
Alaü'd-dın Efendi 493,707
'Alī, 476
'Alī 510
Ali Aga, (Silahdar) 346
Alı Beg, (Hakimbaşı Nuh Efendi oğlu) 679
Alı Efendi, (Şeyhü'l-islam) 156,200,218,341
Alī Paşa, 642
Alı Paşa, bkz. Arabacı
Alı Paşa, bkz. Arabacı-zade
Alı Paşa, (Mora fatihi) 374,416
Alı Paşa, bkz. Şehid Alı Paşa
Altuncı-zade, bkz. Hafız
Amasiyyeli Bayram Efendi, bkz. Iydı
Ammı Hüseyin Efendi 302
Ammı-zade Hüseyin Paşa 73,176,536
Ammı-zade Mehmed Efendi 462
Anı Kadın, Fatıma, H ace-i Zenan 167,168,169,170,172,364
Ankaravı Mehmed Efendi 78,134,236,249,312,331,503,597,626
Antakı-zade, bkz. Na il
Antakyalı Mustafa Efendi 667,669
Arabacı Alı Paşa 541

Arabacı-zade Alı Paşa 674

Arabacı-zade Hüseyin Efendi, bkz. Ferdı

Arab-zade İlmı Mehmed Efendi 324

Arayıcı-zade, bkz. Ferdı

Arif, 466

Arif, Ahmed 467,468

Arif, (Ankaravı Mülazımı Alı Efendi hidmetı) 466

Arif, Abdü'l-bakı Arif Efendi 142,322,394,460,464,465, 521,611,720

Arif Efendi 108,109

Arifı, Mehmed 468

Arzı Dede Efendi 116,123,662

Asım, İsma ıl 197,234,288,471,473

Aşcıbaşı-zade, bkz. Meylı

Aşık, bkz. Ahmed Dede, Müneccimbaşı Ahmed Efendi

Aşık Çelebi 54

Ata u'llah Efendi 508

Atayı 237,420

Atbazarı Şeyhi Seyyid Osman Efendi 244,567

Atıf, bkz. Abdı-zade

Attar-zade Mustafa Çelebi, bkz. Tayyib

Avnı, Mehmed 511

Avnı, Yusuf 512,518

Azerı, (Bursalı) 162, 163

Azerı, (Katib) 161

Azız 496,497

Azız, Erzenü'r-rumı-zade Abdü'l-azız Efendi 497

Azız Mahmud Efendi, bkz. Üsküdarı
Azız, Mehmed, (Bosnavı Isı Efendi oğlu) 498
Azız, Mehmed, (Şehla Abdü'r-rahman Efendi oğlu) 496
Azız Çelebi 112
Azız Efendi-zade Yahya Efendi 217
Azız Mehmed Efendi 482
Azım 470,471
Azım, Seyyid Mustafa 471
Azmı-zade 325

Bagçevan-zade, bkz. Şehrı
Bahayı Efendi 217, 218, 491, 576
Bahir, Emrudcı-zade Halıl Efendi 174
Bahrı, Mehmed 175,177
Bakı, Abdü'l-bakı 174
Bakı Efendi 343
Bakı Paşa 95,96,98
Bakı-zade Es ad Efendi 341
Balı Efendi 705
Balı-zade Efendi 218, 428
Baltacı Mehmed Paşa 229, 654
Bahutcıbaşı-zade Mehmed Efendi 575
Belıg, Abdu'llah 189, 190
Belıg,Çelebi, Mustafa, Bucaklı-zade 188
Belıg, İsma ıl, Şahın Emir Aga-zade 190
Belıg,(Karabaş Alı Efendi oğlu) 191,192,193
Bekir Aga-zade, bkz. Dıvane Rüşdı

Bekir Paşa 303

Bekrı Hasan 562,563

Bekrı-zade Ahmed Efendi, bkz. Şamı

Benli Efendi 111

Berber-zade Ahmed Efendi, bkz. Zihnı

Beyazı-zade 629

Bezmı, Halıl 186,187

Birader-zade Mustafa Efendi 627

Birrı-i Attar, Mehmed 177,182,183,184

Bosnavı Isı Efendi 498

Bosnavı Süleyman Efendi 498

Börekci-zade, bkz. Fayiz

Bucaklı Ahmed Efendi 188

Bucaklı-zade, bkz. Belıg Çelebi

Buhurı-zade, bkz. Itrı

Burnaz H ace-zade, bkz. Lutfı-i H ace-zade

Burnaz Mehmed Aga, bkz. Emnı

Burusavı Abdü'l-hadı Efendi 103

Burusı Eyyub Efendi 643

Burusı Nazikı Abdu'llah Efendi 741

Burusı Ragıb Efendi 234, Bursalı 540

Bustan Efendi 693

Bustan-zade 625

Bülbülcı-zade Şeyh Abdü'l-kerım Efendi, bkz. Fethı

Cabı-zade Mehmed Çelebi, bkz. Ta ib

Canbaz-zade Osman Efendi 510

Cazim, Seyyid Mehmed 216
Celeb Paşa-zade, bkz. Ta ib
Cengiz, (Al-i Cengiz) 390
Cerrah Kasım Paşa 254
Cevheri ,Cevheri Mustafa Aga 222
Cevri 703
Cezbi 219, 220
Cezmi, Mehmed Abdü'l-kerim Efendi 217,219
Cudi, Şa ban-zade Müzellefi Ahmed Çelebi 221, 222

Çadırcı-zade 186
Çalık Ahmed Paşa 297
Çatalcalı Ali Efendi 208,265,312,327,371,452,579,594,691
Çelebi Efendi, (Galata Mevlevi-hanesi şeyhi) 516,517
Çerbci-Mehmed Efendi, bkz. Karabacak
Çorlulu Ali Paşa, 229,251,259,589,701,
Çömez-zade, bkz. Şevki

Dabbag-zade Mehmed Efendi 157,194,200,223,237,250,253,262
283,331,371,379,404,436,451,581,642,643,730
Daltaban Mustafa Paşa 136
Damad Mehmed Paşa 494
Damad-zade Ahmed Efendi, bkz. Necib
Defter Kethudası Hasan Efendi 354
Defterdar Ahmed Paşa 643
Defterdar Beg, bkz. Muhlisi
Deli Hüseyin Paşa 346

Demürkapulı Süleyman Ef endi 521

Dervış Fasıh Ahmed 390,409,410,550,553,555,556,558,559, 560,561,563

Dervış Feda 545

Dervış Kamı 133

Dervış Muhibb 641

Dervış Ömer 651

Devletı, Ahmed 262

Dıv Şehıd-i Sı ıd Elmas Mehmed Paşa 448

Dıvane Rüşdı, Bekir Aga-zade 322,323

Dogramacı, (Yeniçeri Agası) 661

Dürrı Ahmed Efendi 256,257,260,372,585

Dürrı, Mehmed, Mu arrif-zade 261

Ebe-zade Abdu'llah Efendi 224,228,250,252,340,359,385, 428,429,432,486,501,509,524,572, 582,597,612,615,715,718,720,748

Ebu Bekir Efendi 99

Ebu İshak, bkz. İshak

Ebu İbhak İsma ıl Efendi 76,77,79,105,216,385,432,486, 508,525,715,719,720

Ebu Kavuk Mehmed Paşa 680

Ebu Sa id Efendi 490,734

Ebu Sa id-zade Feyzu'llah Efendi 84,87,157,194,200,208, 249,252,262,279,311,327,332,358, 371,418,431,483,581,597,665,725,742

Ebu'l-es ad, Mehmed Emin 163,164

Ebu'l-fazl Mahmud Efendi, bkz. Kara Çelebi-zade
Ebu'l-kasım Muhammed Haşir 8
Ebu'l-leys-i Semerkandı 79
Edıb, Mahmud 143
Edıb, Mehmed Efendi 140,143
Edıb, Mehmed, (Borlı) 144,149
Edıb, Süleyman, Şehrı Abdu'llah Aga 149,150
Egrikapulı Çelebi, bkz. Resim
El-hac Alı Paşa 564
El-hac Mustafa Efendi 615
El-hac Velı Aga, bkz. Üsküdarı
Emın, Mehmed, Nazırı-zade 99
Emın, Mehmed, Salih-zade 101
Emın-i Burusı, Mehmed Emın 102,103,106
Emın-i Tokadı, Mehmed Emın 106,109
Emır Aga 167
Emır Efendi (Sinob'lu) 206
Emırı, Mehmed 158,159
Emnı, Burmaz Mehmed Aga 110
Emnı, Süleyman, Selım-zade 109
Emrı, Emru'llah 156,158
Emrudcı-zade Halıl Efendi, bkz. Bahir
Enıs, Mehmed, Gülümser-zade 95,96,97,98,
Enıs, (Nevlevı şeyhi) 92,308
Enıs Efendi, Receb 91,92,298
Erzenü'r-rumı-zade Abdü'l- azız Efendi, bkz. Azız
Erzincanı es-Seyyid Alı Efendi, bkz. Es-Seyyid Alı Efendi

Erzincanı es-Seyyid Feyzu'llah Efendi,bkz. Es-seyyid Feyzu'llah Efendi

Es ad 86

Es ad Efendi, bkz. Bakı-zade

Es ad Efendi, (İshak Efendi kardeşi) 83,84,85,86

Es ad Paşa, bkz. Nasim

Es ad-zade Çelebi, bkz. Kaşif

Es ad-zade Efendi 370

Es-ad-zade es-Seyyid Abdü'r-rahım Efendi, bkz. Fayiz

Es ad-zade es-Seyyid Mehmed Ebu's-su ud Efendi 520

Es ad-zade es-Seyyid Mehmed Sa id Efendi 520,593

Esırı Biraderi Mustafa Efendi 111

Es-Seyyid Abdu'llah Efendi,(Paşmakçı-zade oğlu) 458

Es-Seyyid Abdü'l-bakı Efendi, bkz. Uşşakı-zade

Es-Seyyid Abdü'l-kerım Efendi, bkz. Müfid

Es-Seyyid AAbdü'r-rahım Efendi, bkz. Fayiz

Es-Seyyid Alı Efendi 428,447,505,533

Es-Seyyid Feyzu'llah Efendi, Erzincanı, 78,100, 133,145, 152,201,209,223,236,253,283,327,332,346, 348,383,385,404,428,431,438,442,472,486, 493,523,581,599,622,635,636,644,666,714

Es-Seyyid Halil Efendi 353,516,518

Es-Seyyid Hasan Efendi, bkz. Şeyh Nurı

Es-Seyyid Mehmed Ebu's-su ud Efendi, bkz. Es ad-zade

Es-Seyyid Mehmed Efendi, bkz. Vahyı

Es-Seyyid Mehmed Sa dü'd-dın Efendi, bkz. Kaşif

Es-Seyyid Mustafa Efendi 666

Es-Seyyid Osman Efendi, bkz. Hace-zade

Eşref-zade 239

Eş-Şeyh Abdü'l-ganı-i Nablusı 733

Eyyubı Efendi, bkz. Burusı

Eyyubı Aklı Efendi, bkz. Aklı

Eyyubı Kelım 586

Eyyubı Suyolcı-zade Mustafa Efendi 678

Fahir, Salih 537

Fahrı, Ahmed, (Bagçekapusı'ndan) 543,544

Fahrı, Ahmed, (Zeyrek-zade Mahallesinden) 544,545

Fa iz, Abdu'llah Efendi 328,527

Fa iz, Abdü'r-rahım 520,526,527

Fa iz, Şamlı Alı Aga 527

Famı, İsma ıl 538,540

Farig, Mustafa 540

Fasıh, bkz. Dervış Fasıh

Fasıhı, Ahmed 565

Fasıhı, Mehmed 565

Fasıhı, Mustafa 564,565

Fatih Yanık Sinan Paşa 329

Fayık, Mahmud 535,537

Fayiz, Abdu'llah, Sarrac-zade 533

Fayiz, es-Seyyid Abdü'r-rahım Efendi 395,719

Fayiz, Halil 532

Fayiz, Mehmed, Süleyman Aga-zade, Yigirmi Sekiz Çelebi, 530,531

Fayiz, Mustafa, Börekci-zade 528

Fayizi 739

Fayiz-i Herati 533

Fazıl Ahmed Paşa, bkz. Köprili-zade

Fazıl Mustafa Paşa, bkz. Köprili-zade

Fazıl Süleyman Efendi 156,697

Fazlı, Osman 566

Fedayı, Zalim Fedayı, Abdu'r-rahman, 545,546

Fehmi, Abdu'r-rahman 575

Fenayi, Otabaşı Şeyhi, Şeyh Mustafa Dede 570

Ferdi 548,549

Ferdi, Arabacı-zade Hüseyin Efendi 229

Ferdi, Hüseyin, Arayıcı-zade 546,547

Fethi, Abdü'l-kerim, Bülbülci-zade 541,542,638

Fethi, Fethu'llah 540

Fevzi, Ahmed 574

Fevzi, Mustafa,(Gergeri Ahmed Eğendi oğlu) 571,574

Fevzi, Mustafa 575

Fevzi Mehmed Aga 185

Feyzi, Ali 585

Feyzi, Feyzu'llah, Nadı-zade 581

Feyzi, Feyzu'llah ibni Ebu Sa id Mehmed 576,581

Feyzi, Feyzu'llah, (Altıbarmak-zade oğlu) 588

Feyzi, Feyzu'llah, (Bolu'da Müfti Ahmed Efendi oğlu)587

Feyzi, İbrahim 586,587

Feyzi, Hasan 584,585

Feyzi, Hasan, (Karahisar'da hatıb) 583

Feyzı, Salih 585
Feyzı,(Sa dı biraderi) 257
Feyzı, Sımkeş Hasan Efendi 418
Feyzı, (Subhı Ahmed Efendi oğlu) 490,588,589
Feyzu'llah Efendi, bkz. Ebu Sa id-zade
Fezayı, Mehmed 549,550
Feyzu'llah Efendi, bkz. Es-Seyyid Feyzu'llah Efendi

Gavsı Dede, Ahmed 514,517,518,519,659
Geredeli Sükukı Alı Efendi 638
Gergerı Ahmed Efendi 572
Gınayı, Ahmed 513
Giysudar, bkz. Kadirı
Göbek-zade Mahmud Efendi 104
Gözübüyük Mehmed Efendi 648
Gülümser-zade, bkz. Enıs Mehmed
Gümrük Katibi Hafız Çelebi, bkz. Hafız
Günehı, Osman 614
Güruh-ı E immeden Mehmed Efendi, bkz. Reşıd

Habeşı-zade Efendi, bkz. Rahimı
Habil-zade 455
Hace-i Zenan, bkz. Anı Kadın
H ace-zade Es-Seyyid Osman Efendi 216,397,737
Hacı 235
Hacı Alı Paşa 709
Hacı Bektaş-ı Velı 132

Hacı Efendi, (İmam-zade Efendi Kethudası) 735
Hacı Evhad Şeyhi, bkz. Hüseyin Efendi.
Hacı Mehmed Aga-zade, bkz. Sahib
Hadı, Abdü'l-hadı 741
Hadı-zade, bkz. Feyzı
Hafız, Abdü'l-latıf 232,233
Hafız, Altuncı-zade 233,234
Hafız, Hatıb Mustafa Efendi 235
Hafız Mustafa İffetı Efendi, bkz. İffetı
Hafız, Müstafa, Gümrük Katibi Hafız Çelebi 234, 288
Hafız Post Mehmed Çelebi 230
Hakım, Mehmed, Sa atci-zade 246
Hakımbaşı-zade Yahya Efendi 141,304
Hakkı, İsma ıl 243,244,245
Halıl Aga,(Hadıce Sultan teberdarı) 495
Halıl Efendi, bkz. Mumcu-zade
Halıl Efendi, (Ozice'den) 208
Halis, Mehmed 252,253
Hamdı, Ahmed Çelebi,(Amid'den) 249
Hamdı, Ahmed, (Istanbul'dan) 250
Hamdı, Ahmed, (Magnisa'dan) 249, 250
Hamdı, Ahmed, (Rumili'nden) 251
Hamdı, Mehmed 248
Hamdı, Mehmed, Hammamcı-zade 248
Hamid 251
Hamidı, Mustafa 251
Hammamcı-zade, bkz. Hamdı

Hanende Nazım Çelebi 529

Handı, Lefkoşalı Hızır Dede 255

Hasan Çelebi 54

Hasan Efendi 424

Hasan Efendi,(Kazı asker) 724

Hasan Efendi, bkz. Ümmi Sinan-zade

Hasancan, (Al-i Hasancan) 167,168,311,330,577, 627.

Hassib, İbrahım 236

Hasib, Mehmed 229

Hasib, Mehmed Dede 238,239

Hasib, Mehmed, Mü min-zade 239

Hasim, Es ad Paşa 225,227

Hasim, İbrahım 227, 228,229

Haşim, Mehmed 743

Hatıb Mustafa Efendi, bkz. Hafız

Hatifi, Semerci-zade Hasan Efendi 743,744

Hayyam, 688

Hazim, Mehmed Azız 223

Hevayi, Kuburı-zade, bkz. Rahmı

Hezarpare Ahmed Paşa 433

Hısn-ı Mansurı Ahmed Efendi 635

Hilmı, Osman 247

Himmet Efendi 483

Himmet-zade Şeyh Abdu'llah Efendi, bkz. Abdi

Huldı, Mustafa 253,254

Hulusi, Ahmed 254,255

Hüdayı Mahmud Efendi, bkz. Üsküdarı

Hüseyin Aga, (Abdı Paşa hazınedarı) 262
Hüseyin Can 241
Hüseyin Efendi, (Hacı Evhad Şeyhi) 239,240
Hüseyin Efendi, Nazmı-zade 645
Hüseyin Efendi, (Selım Efendi babası) 379
Hüseyin Paşa, bkz. Amma-zade
Hüseyin Paşa, (Basra valisi) 391
Hüseyin Paşa, (Defterdar) 702
Hüseyin Paşa, (Mısır valisi) 109

Istanbulı Mehmed Efendi, bkz. Lebıb
Istanbulı Mehmed Emın Efendi, bkz. Yümnı
Istanbulı Nazım Çelebi 234, 288
Itrı, Buhurı-zade Mustafa Efendi 499,500
Iydı, Amasiyyeli Bayram Efendi 474

İbrahım Aga, (Engerus'a elçi giden) 680
İbrahım Efendi, (Bolı'da müftı) 587
İbrahım Efendi, (Haremeyn müfettişi) 507
İbrahim Efendi, (Musahib Mustafa Paşa h aceği) 453
İbrahım Efendi, bkz. Nakşı
İbrahım Efendi, (Rakka kazısı) 545
İbrahım Efendi, (Yanya müftısi) 89
İbrahım İlmı Fazlu'llah Efendi, bkz. Şehirli-zade
İbrahım Paşa,(Damad) 58,149,217,277,287,302,391,422,449,
458,479,505,587,618,663
İbrahım-i Gülşenı, 131,132,134,597

İffetı, Hafız Mustafa İffetı Çelebi 328,501
İffetı, Sa atçi-zade Ahmed Efendi 502,503
İkbal, Mahmud, (Lakabı Mehmed) 150
İlahı-zade 727
İlmı, Ahmed 429,504,507
İlmı, Mehmed 507
İlmı Mehmed Efendi, bkz. Arab-zade
İlmı, (Mevlevı dervişi) 509,510
İmad Çelebi 364,365,366
İmam-zade Efendi 514,735
İmam-zade Efendi Kethudası, bkz. Hasan Efendi
Isa Halife 186
İshak, Ebu İshak 79,80,81,82,83
İshak Efendi,(Köprili-zade Fazıl Ahmed Paşa nedımi)125,126
İshak H acesi Ahmed Efendi 77,125,601,651,722,741
İshak-zade Çelebi, bkz. Kamil
İshak-zade Zuhurı Mehmed Salih Efendi 468,606,630
Isı Efendi, bkz. Bosnavı
Isı-zade 330,331
İsma ıl Efendi, bkz. Aga-zade
İsma ıl Efendi,(Akçakazanlıkda Halvetı Zaviyesi şeyhi)159
İsma ıl Efendi, (Ayasofya-i Kebır mütevillisi) 396
İsma ıl Efendi, bkz. Ebu İshak
İsma ıl Paşa 294
İsmetı Efendi 704
İştıbı Mehmed Efendi, bkz. Aklı
İzzet Beg, Alı 197,494

İzzetı Efendi, (Şeyhü'l-islam) 111
İzzı, Mehmed 495
İzzı, Süleyman 494

Kabulı 604,605
Kadıncık-zade Seyyid Mehmed Efendi 170,172
Kadı-zade Mehmed Efendi 482
Kadirı, Burusı Şeyh Ahmed Kadirı, Giyasudar 591
Kadirı, Seyyid Abdu'r-rahman, Şemsi Çelebi 590,591
Kaf-zade Fa izı Efendi 54
Kalaycı Ahmed Paşa 705
Kalaycı-zade Mustafa Çelebi, bkz. Reha ı
Kametı-zade 446
Kamı, Mehmed 197,596,599,615
Kamı, Yahya 599,604,605
Kamil, İshak-zade Çelebi 746
Kamil, Mehmed Kamil Çelebi 606
Kanı, Mehmed Efendi 134
Kanı Mustafa Efendi 607
Kaplan Mustafa Paşa 323
Kara Çelebi-zade Abdü'l- azız Efendi 498,619
Kara Çelebi-zade Ebu'l-fazl Mahmud Efendi 325,424,746
Kara Ebu Bekir Efendi 512
Kara Halıl Efendi 3348,485,521
Kara Hasanoğlı Mustafa Aga 711
Kara Hasan-zade 537
Kara İbrahım Paşa 216

Kara Mehmed Efendi 587

Kara Mustafa Paşa 709

Karabacak Çerbci Mehmed Efendi 626

Karabaş Alı Efendi, Develli 144,191,647,694

Karahisarı 74

Karamanı Isı 331

Kaşif, Es ad-zade Çelebi 371

Kaşif, Es-Seyyid Mehmed Sa dü'd-dın Efendi 593,595,596

Katib, Mustafa 607,608

Kavukcı İbrahım Çelebi 97

Kazı asker Kadrı Efendi 468

Kazım, Kazım-ı Eyyubı 605

Kebırı-zade Abdu'r-rahman,bkz, Yüsrı

Kebırı-zade Mustafa Efendi 745

Kebuterı, Mehmed, Kebuterı Çelebi 608,610

Kelım, Musa 612,613

Kerım-zade Mehmed Refdı Efendi, bkz. Refdı

Kenzı, Hasan 613

Kevakibı-zade Mustafa Efendi 511

Kılıc Alı Paşa 388

Kırımı Mehmed 592

Kırk Dervış Alı, bkz. Selım Dede

Kızıl Alı Efendi 221

Kızlar Agası Yazıcısı Abdu'llah Efendi 283

Kirli Nazım, bkz. Nazmı

Koca Abdü'r-rahım Efendi 750

Koca Köprili Mehmed Paşa 225

Koça Mustafa Paşa 493,707

Koca Yahya Efendi 542

Kogacı Dede 417

Köprili Mehmed Paşa,bkz. Koca Köprili

Köprili-zade Fazıl Ahmed Paşa 125,551,569

Köprili-zade Fazıl Mustafa Paşa 126,214,321,433

Kör Müftı, bkz. Ta ib

Kösec Halıl Paşa 285

Kuburı-zade Rahmı Efendi, bkz. Nevayı

Kudsı Abdu'llah 591,592

Kudsı-zade 633

Kuloglı,bkz. Şehrı

Kusurı, Ömer 593

Küçük Çelebi 472

Küçük Mü ezzin 409

Kürd Hasan Efendi 348

Kürd İshak Efendi 424

Kürd Mustafa Efendi 455

Ladikı Mehmed Efendi 141,146,524,582,635

La lı Mehmed Efendi 369

La lı Mustafa 622,623

La lı-zade, bkz. Şeyhı

Latıfı Çelebi 54

Lebıb 617

Lebıb, (Amidli) 616

Lebıb, Ahmed 615 698

Lebīb, Istanbulī Meḥmed Efendi 616
Lebīb, Maḥmūd 617,618
Ledünnī 618
Lefkoşalı Ḫıżır Dede, bkz. Ḫandī
Lemʿī Ḫalīl Aġa 198,623
Lisanī, Muṣṭafā 618
Luṭfī, Muṣṭafa, Muṣūlī Aġa-zāde 620,621
Luṭfī-i Ḫʿāce-zāde, Burnaz Ḫʿāce-zāde Luṭfu'llāh Efendi 619,620
Luṭfī-i Tatar, Luṭfu'llāh 621,622

Mācid, Muṣṭafa Çelebi 629
Mādiḥ, Muṣṭafā 625,628
Maġnisalı Ḫıżır Efendi, bkz. Yüsrī
Māhir, Abdu'llāh 624
Maḥmūd Efendi, (Anaṭolı kāżīʿaskeri) 147
Maḥmūd Efendi, (Şeyḫü'l-islām) 216,279,340,359,385, 432,486,715,719
Maḥmūd Efendi, (Urla'da müftī) 421
Maḥvī, Şeyḫ ʿĪsā Efendi 638,639
Mā'il 629
Malaṭiyyeli Muṣṭafā Efendi 372
Maʿnevī, Şeyḫ Muṣṭafā Efendi 647,648
Maʿrifetli Çelebi Efendi 122
Mecdī, Meḥmed 632
Medḥī, Muṣṭafā 643,644
Medḥī, (Beġdādlı) 645

Mehmed Abdü'l-kerım Efendi, bkz. Cezmı
Mehmed Aga, bkz. Sufı-zade
Mehmed bin Selametü'l-İskenderanı 357
Mehmed Efendi, bkz. Abdü'r-rahım-zade
Mehmed Efendi, bkz. Ammı-zade
Mehmed Efendi, bkz, Barutcıbaşı-zade
Mehmed Efendi, (Mekke kazısı) 304
Mehmed Efendi, bkz. Mırza-zade Mehmed Salim Efendi
Mehmed Efendi, bkz. Mırza-zade Şeyh Mehmed Efendi
Mehmed Efendi, (Selanik'de Mevlevı-hane şeyhi) 123
Mehmed Efendi, bkz. Debbag-zade
Mehmed Efendi, (Yahya müftısi) 88
Mehmed Emın Efendi, (Sa id Ahmed babası) 375
Mehmed Müstakım Efendi 733,734
Mehmed Paşa, (Damad İbrahım Paşa oğlu) 303
Mehmed Paşa, bkz. Dıv
Mehmed Paşa, bkz. Seydı-zade
Mehmed Sadık Efendi, (Şeyhü'l-islam) 157,165,195,200,209,
279,328,334,359,375,423,486,524,669,725,344
Mekkı-zade Tahir Efendi, bkz. Tahir
Mektubcı Osman Efendi 704
Memik-zade Mustafa Efendi 426
Menteş-zade 651
Menteş-zade H acesi Abdü'rrahım Efendi 103
Meramı 270
Mevlana 132,691
Meylı, Mehmed, Agcıbagı-zade 652

Mezakı 212
Miftahı-zade Ahmed Efendi 744
Mincel Ahmed Efendi, bkz. Nizamı
Minkarı-zade Abdu'llah Efendi 403
Minkarı-zade Yahya Efendi 119,148,194,218,249,312,327,
341,417,436,451,454,462,490,498,696,717,746
Mırahor İmamı Seyyid Abdu'llah Efendi 295
Mırza Mehmed Efendi 318,714
Mırza Mustafa Efendi 72,73,77,107,141,176,260,305,318,
408,428,486,586,599,600,720,725,737
Mırza-zade Mehmed Salim Efendi,bkz. Salim
Mırza-zade Neylı Ahmed Efendi, bkz. Neylı
Mırza-zade Şeyh Mehmed Efendi 399,676,736,737
Mislı, Alı 630,632
Mislı, Hasan 630
Molla Tayyeli Mustafa Efendi 431
Molla-yı Rum, bkz. Mevlana
Monla Mincel 89
Mu arrif-zade, bkz. Bürrı Mehmed
Mucıb 635,637
Muhlisı, Ahmed 641
Muhlisı, Defterdar Beg 642
Muhteşem,bkz. Şa ban-zade Mehmed Efendi
Mumcu-zade Halıl Efendi 96,97
Murtaza, Nazmı-zade 645,646
Musahib Mustafa Paşa 117,222,271,453,600,608,609,653
Mustafa Beg Efendi, (Şakir Hüseyih'in babası) 391

Mustafa Efendi, (Abdü'l-kerım Efendi mahdumı) 344
Mustafa Efendi,bkz. Birader-zade
Mustafa Efendi, (Çavuşlar katibi) 338
Mustafa Efendi, (Emın-i Durusı ammi) 104
Mustafa Efendi, (Kamı Efendi biraderi) 699
Mustafa Efendi, (Kazı asker) 688
Mustafa Efendi,bkz. Kebırı-zade
Mustafa Efendi,bkz. Kevakibı-zade
Mustafa Efendi,bkz. Nemik-zade
Mustafa Efendi,bkz. Tosyevı
Mustafa İffetı Efendi,bkz. Hafız
Mustafa Paşa, (Habeş valisi) 297
Mustafa Paşa, (Kapudan-ı ekrem) 398,399,411,392
Musulı Aga-zade,bkz. Mutfı
Mutavvelcı Mehmed Efendi 77,84
Mü ezzin-zade,bkz. Na ib
Müftı-zade,bkz. Şerıf
Mühürdar Abdu'llah Aga 601
Mü min-zade Mehmed,bkz. Hasib
Müneccimbaşı Ahmed Efendi,bkz. Ahmed Dede Efendi
Müneccimbaşı Mehmed Efendi 89
Müneccimin Mehmed Efendi 123
Münıb 652
Münşı, Alı 651
Münşı Sami ı Abdü'l-kerım Efendi 328,329,418,527
Müfıd,Es-Seyyid Abdü'l-kerım Efendi 648,649
Müfıdı, İbrahım 650

Müftı-zade Efendi 77

Müstakım 646

Mütenebbı 688

Nabı, Yusuf Efendi 181,185,186,222,444,535,593,601,652,
653,655,656,659

Nacı Dede, Şeyh Ahmed bin Hızır 662

Nacı, Mustafa 663

Nedı, Ahmed 674,675

Nadir 663

Nahıfı, Süleyman Efendi 445,680,682

Nahvı, İsma ıl 684,686

Na ib, Mehmed, Mü ezzin-zade 666

Na il-i Antakı-zade, Abdu'llah 667,673

Na ili Çelebi 601

Na im, Sarı Na ib İsma ıl Efendi 705

Na ıma, Mustafa 705

Nakıd, Abdu'llah 675,676

Nakıd, İbrahım 675

Nakşı İbrahım Efendi, 285,493,707,708,709

Namı, (Acem Elçisi) 466,689

Nasuh Aga, (Kul kethudası) 695

Nasuhı,Hüseyin, Nasuh Aga-zade 695

Nasuhı, Mehmed 694,695

Natık, Mehmed 661

Na tı 702

Nayı Osman Dede 659,661

Nazım Mustafa Efendi 247,664

Nazım, Kara Nazım Mehmed Efendi, Kirli Nazım 664,665

Nazif, Mehmed 696

Nazikı Abdu'llah Efendi,bkz. Burusı

Nazım Çelebi,bkz. Istanbulı

Nazım, Yahya 699,701

Nazıma 701

Nazır, İbrahım 698

Nazırı-zade,bkz. Emın Mehmed

Nazmı,Şeyh Nazmı ibni Ramazan bin Rüstem Efendi 240, 336,542,697,698

Nazmı-zade, bkz. Hüseyin Efendi

Nazmı-zade, bkz. Murtaza

Necıb, Damad-zade Ahmed Efendi 89,148,676,677

Necıb, Mehmed 678,679

Nedım-i Taze-zeban, Ahmed 687

Nefesı-zade Seyyid Abdu'r-rahman Efendi,bkz. Valı

Nehcı, Şerıf Nehcı 712

Nesıb, Abdu'llah 690

Nesıb, Yusuf 692,693

Negatı 601

Neylı Ahmed Efendi 197,714,716,736

Nigahı 584,709

Nigını, Mehmed 711

Nikatı, Ahmed 710

Nikatı, Alı 710

Ni met, Ni metu'llah 704

Ni meti, Ahmed 703

Nişa ı, 693

Niyazı-i Mısrı, Şeyh Mısrı Mehmed Efendi 187,712,714

Nizamı, Mincel Ahmed Efendi 696

Nuh Efendi, Hakimbaşı 445,679

Nu man Paşa 225

Nurı Abdü'l-ahad Efendi,bkz. Abdü'l-ahad

Nühatı 687

Nüzhet, İsma ıl 690

Osman Efendi, (Akpa emini) 351

Osman Efendi,bkz. Canbaz-zade

Osman Efendi, (Maliye tezkirecisi) 195

Osman Paşa 589

Osman Paşa, (Tire valisi) 202

Osman-zade,bkz. Ta ib

Otabaşı Şeyhi, bkz Fenayı

Ömer Paşa 646

Ördek İsma ıl Efendi 229,247,664

Paşmakçı-zade Es-Seyyid Alı Efendi 84,88,146,194,209,
220,223,224,237,250,253,262,279,327,333,355,
359,385,398,407,426,431,432,442,448,457,472,
501,524,525,582,600,627,715,725,732

Payidar-zade,bkz.Razı

Perperı Mustafa 562,563

Pervane-zade, bkz. Ahmed Efendi

Pırı, Mehmed 193

Pırı-zade, bkz. Sahib Çelebi

Racih, Mehmed 296,297

Ragıb, Alı 286,288,289

Ragıb Çelebi, Mehmed 285,286

Ragıb Efendi, bkz, Burusı

Rahıkı, 384

Rahımı, Abdu'r-rahman, Habeşı-zade 129,198,297

Rahmı, Abdu'r-ramhan, Kuburı-zade 298,299,302

Rahmı, Abdü'r-rahım, 304

Rahmı, Mustafa 302,303

Ramazan, (Pehlivan) 566

Ramı Mehmed Paşa 268,269,274,275,276,277,288,289,393,
394,405,428,541,546,601,609

Rasih, Mehmed 292

Rasih, Yusuf 289,291

Rasih Beg, Ahmed 291,292

Rasim, Mehmed, Egrikapulı Çelebi 295,296

Raşid, Mehmed 197,278,281,282

Razı, Abdü'l-latıf Efendi 282,284,507,708

Razı, Mehmed, Payidar-zade 293,294

Refdı, Kerım-zade Mehmed Refdı Efendi 327,418,501,527

Re fet Beg, Abdu'llah 276

Re fetı, Mustafa 294

Ref ı, Mehmed Refı Efendi 223,338,341

Refı a, Abdu'r-rahman 336,338
Reha ı, Kalaycı-zade Mustafa Çelebi 345
Remzı, Mehmed 343
Remzı, İsma ıl 341,343
Remzı, (Selım Giray Han'ın babası) 378
Ressa, Şah Haydar 310,311
Resım, Mustafa 309,310,649
Resmı, İsma ıl 310
Reşıd, Güruh-ı E immeden Mehmed Efendi 315
Reşıd, Hüseyin 316
Reşıd, Mehmed, (Ebu Sa id-zade Feyzu'llah Efendi oğlu)311
Reşıd, Mehmed, (Üsküdarlı) 313
Reşkı, Alı 323
Rezmı, Mehmed 707
Rıf atı, Alı 329,334,335
Rıfkı, Mehmed Efendi 324,332,750
Rıza, Mustafa 324
Rişvanoğlı 406
Riyazı Efendi 55
Ruhı, Ruhu'llah 344
Ruhsat, Mehmed 305, 306
Rumiyye Şeyhi Hazret-i Baba Efendi 648
Rumiyye Şeyhi Seyyid Mehmed Efendi 107
Ruz-namçeci-zade Mehmed Aga,bkz. Şinası
Rüşdı Mustafa Efendi 228
Rüşdi-i Sahhaf, Rüşdı Ahmed Efendi 316,320,322,343,601

Sa atcı Hüseyin Efendi 246
Sa atcı-zade Ahmed Efendi,bkz. İffetı
Sa atcı-zade,bkz. Hakım
Sabık,bkz. Emın-i Burusı
Sabit, Ala 'd-dın 207,212,414
Sacıdı, Alı 347,350
Saçlı İbrahım Efendi 481
Sadık Efendi,bkz. Mehmed Sadık Efendi
Sa dı, Abdü'l-bakı 372
Sa dı, Seyyid Mehmed 370
Sadık, Yahya 441,443,444,445
Sadrı, Mehmed 440,441
Sadrı, Süleyman 441
Sadrü'd-dın-zade Feyzu'llah Efendi 424
Sadrü'd-dın-zade Mehmed Sadık Efendi 88,523,624
Sadrü'd-dın-zade Sadrü'ş-şehıd Ruhu'llah Efendi 344
Safayı, 59,103,267,280,291,308,314,315,328,371,448,450,59
Safhı 447,448
Safhı, Mustafa,Tavlabaşı-zade 447
Safiyye Sultan 307
Sahib, İsma ıl, Hacı Mehmed Aga-zade 430
Sahib Çelebi, Pırı-zade 427
S a ib 688,751
Sa id, Abdu'llah 431
Sa id, Ahmed 375
Sa id, Mehmed Sa id 374 375
Sakıb, Mustafa 213,214

Sakıb, Mustafa, (İzmirli) 214,215
Sakım 376
Salahı Kapudan, Mustafa 450
Salih Dede Efendi,(Burusalı) 421,515
Salih Efendi 123,508
Salih Efendi, (Kandiye'den) 101
Salih-zade,bkz. Emın Mehmed
Salik, Halıl 353,354
Salim, Mirza-zade Mehmed Salim Efendi 41,49,59,108,198, 207,355,361,362,363
Salim-i Trobzonı, Mehmed 354,356
Sami ı Abdü'l-kerım Efendi,bkz. Müngı Sami ı Abdü'l-kerım
Samı, Mustafa 350,352,358
Sarı Na ib İsma ıl Efendi,bkz. Na im
Sarrac-zade, bkz. Fayiz
Selamı Efendi 575
Selanikı Ata Efendi 331
Selım Dede, Kırk Dervış Alı 383
Selım Efendi, 103,130,378,381,382,383
Selım Giray Han ibni Bahadır Han 377,665
Selım-zade,bkz. Emnı Süleyman
Semercı Dede 131,132
Semercı-zade Hasan Efendi,bkz. Hatifi
Seydı-zade Mehmed Paşa 202,208
Seyyid Abdu'llah Efendi, bkz. Mırahor İmamı
Seyyid Abdu'r-rahman Efendi,bkz. Zeyrek-zade
Seyyid Ahmed Efendi 216

Seyyid Alı Efendi,bkz. Paşmakçı-zade Es-Seyyid Alı Efendi
Seyyid Feyzu'llah Efendi,bkz. Es-Seyyid Feyzu'llah Efendi
Seyyid Halıl Efendi 116,123
Seyyid Mehmed Efendi, (Istanbul kadısı) 150
Seyyid Mehmed Efendi,bkz. Kadıncık-zade
Seyyid Mustafa Efendi 89
Seyyid Nesıb Dede 467
Seyyid Osman Efendi,bkz. Atbazarı Şeyhi
Seyyid Sadrü'ddın Efendi ibni Es-Seyyid Abdu'llah Efendi 384,386
Seyyid Vehbı Hüseyin Efendi,bkz. Vehbı
Sezayı, Hasan 369
Sıdkı, Abdu'llah 445
Sıdkı Kadın, Emetu'llah Kadın 445
Sıhhatı, Abdü'l-latıf 436
Sırrı, İbrahım, Üsküdarı 170,173,313,363,365
Sivasi-zadebkz, Şemsi
Siyahı, Ahmed 387
Siyahı, Mustafa 389
Siyahı Dede 693
Subhı Ahmed Efendi 432,433,490,589
Subhı, Ahmed, (Tekfurtagı'ndan) 436
Sufı-zade Mehmed Aga 727
Sultan Ahmed Han-ı Sanı 65,71,538,724,602
Sultan Ahmed Han-ı Salis 31,43,84,236,257,259,272,297, 307,380,476,494,674,691,702
Sultan Süleyman Han-ı Sanı 111,567,702

Sultan İbrahım 197,378,688

Sultan Isa 140,307,308

Sultan Mahmud Han-ı Rabi 217

Sultan Mehmed Han, (Egri Fatihi) 131

Sultan Mehmed Han-ı Rabi 111,117,123,175,199,202,216,
221,225,247,254,262,271,282,318,387,451,483,495,
500,518,520,569,570,539,600,629,630,653,690

Sultan Mustafa Han-ı Sani 70,73,176,212,216,272,278,
285,287,288,296,344,383,416,437,
438,546,584,635,661,666,674,691

Sultan Murad Han 270,307

Sun ı, Sun u'llah Efendi 451,452,718

Sun ı-zade, (Şeyhü'l-islam) 734

Sun u'llah Efendi-zade Vahib Çelebi,bkz. Vahib

Suyolcı-zade Mustafa Efendi,bkz. Eyyubi

Suzi, Seyyid Mehmed Çelebi 384

Sükuni, Ahmed 376

Süleyman Aga, Sekseoncıbaşı) 531

Süleyman Aga-zade,bkz. Payiz

Süleyman Beg, (Kul kethudası) 493

Süleyman Efendi,bkz. Demirkapulı

Süleyman Efendi,bkz. Nahifi

Süleyman Paşa 331

Sürüri, Mustafa 368

Şa ban-zade Mehmed Efendi 221,470,624,640,722

Şa ban-zade Müzellifi Ahmed Çelebi,bkz. Cudi

Şeref, Mehmed Şeref 394

Şeref, Süleyman 396

Şerif, Abdu'llah 399

Şerif Çelebi,bkz. Kadiri

Şerif, Rahmetu'llah 400

Şerif, İsma il, Müfti-zade 397

Şermi, Ali Çelebi 401

Şermi, Çelebi 400

Şevki, Çömez-zade Mehmed Efendi 417

Şeyda 423

Şeyh Abdü'l-kerim Efendi,bkz. Bülbülci-zade

Şeyh Ala U'd-din Efendi 614

Şeyh Ahmed, bkz. Kadiri

Şeyh Ahmed bin Hizr,bkz. Naci Dede

Şeyh Ahmed İzzi 103,742

Şeyh Ahmed Mahleb 107

Şeyh Baha U'd-din 134

Şeyh Bustan Efendi 740

Şeyh Gavsi Ahmed Dede,bkz. Gavsi

Şeyh Himmet Efendi 446

Şeyh Hüsamü'd-din Efendi 375

Şeyh İlyas Efendi 187,538

Şeyh Isi Efendi,bkz. Mahvi

Şeyh Mehmed Efendi,bkz. Veli Dede-zade

Şeyh Mehmed Dede,bkz115

Şeyh Mehmed Nazmi Efendi,.bkz. Nazmi

Şeyh Misri Mehmed Efendi,bkz. Niyazi-i Misri

Şeyh Muslı Efendi 187
Şeyh Mustafa Dede, bkz. Fenayı
Şeyh Mustafa Efendi 467
Şeyh Mustafa Efendi, bkz. Ma nevı
Şeyh Nakşı Efendi, bkz. Nakşı
Şeyh Nazmı, bkz. Nazmı
Şeyh Nurı, Şeyh Es-Seyyid Hasan Efendi 711,712,728
Şeyh Osman Efendi 318,747
Şeyh Sadrı, Mehmed 437,439
Şeyh Selamı Efendi 571
Şeyh Süleyman Efendi 77,442,587
Şeyh Yahya 744
Şeyh Yahya-yı Muk ad 357
Şeyh Yekdest 107
Şeyhı Hasan Efendi 321
Şeyhı, Mehmed 421
Şeyhı, Mehmed, La lı-zade 417
Şeyhı, Mehmed, (Ürlalı Mahmud Efendi oğlu) 421
Şeyhı, Şeyh Mehmed 418,421
Şeyh-zade Mehmed Efendi 490
Şıbtalı Yahya Efendi 571
Şifa ı-i Hakım, Tabıb Şaban Efendi 402,405
Şinası, Ruz-namçeci-zade Mehmed Aga 408,409,410,553
Şır, Mehmed 422
Şuhudı, Mehmed 416
Şurı, Hasan Aga 416,417
Şu urı, Hasan 401

Tabıb Şaban Efendi,bk— Şifa ı-i Hakım

Tahir, Mehmed, Mekkı-zade 103,454

Ta ib, Abbas, Acem Paşa 198,199,200

Ta ib, Ahmed, Osman-zade 62,195,198

Ta ib, Cabı-zade Mehmed Çelebi 201

Ta ib, İbrahım, Celeb Paşa-zade 200,201

Ta ib, Mustafa, Kör Müftı 201,204

Talib, Abdu'llah 457,458

Talib-i Burusı, Mehmed 455,456,457

Tatar Abdü'l-halım Efendi 89,348

Tavlabaşı-zade,bkz. Safhı

Tavla-zade 198

Tayyib, Attar-zade Mustafa Çelebi 459

Tecellı, Zülfikar 204,205

Tefsırı-zade Ata u'llah Efendi,bkz. Vak ı

Tekfurtagı Müftısi ..... Efendi 89

Tekfurtaglı Mustafa Paşa 162,205

Tevfıkı-zade Mehmed Efendi 141,642

Tıflı 592

Tobkapulı Ahmed Efendi 374

Tohtamış Giray 390

Tosyevı Mustafa Efendi 164

Turmuş-zade 339

Türabı 206

Ubeyd-i Zakanı 124

Ulvı, Hüseyin 510

Urfı-i Şirazı 688,751
Uryanı Alı Efendi 742
Uşşakı-zade Es-Seyyid Abdu'llah Efendi 236,384
Uşşakı-zade Es-Seyyid Abdü'lBakı Efendi 691
Uzun Alı Efendi 457

Ülfetı-i Na-murad, Hüseyin 135,139
Ümıdı, Ahmed 159,161
Ümmı Sinan-zade Hasan Efendi 232,413,590,646
Ünsı 688
Üskubı Es-Seyyid Ahmed Efendi,bkz. Vesım
Üsküdarı Azız Mahmud Efendi 643
Üsküdarı El-hac Velı Aga 732
Üsküdarı Hüdayı Mahmud Efendi 612
Üsküdarı Sırrı Efendi,bkz. Sırrı

Vahdı, İbrahım 729
Vahib, Alı, Sun u'llah Efendi-zade Vahib Çelebi 605,718
Vâhyı, Es-Seyyid Mehmed 712,728
Vakıf, Mehmed 722
Vakıf, Yahya 719,721
Vak ı, Tefsırı-zade Ata u'llah 734,735
Valı, Nefesı-zade Seyyid Abdü'r-rahman Efendi 223,716,71
Vasıf 724
Vasıf, Abdu'llah 722
Vasıf, Ahmed 723
Vasıf, Hüseyin?,İsma ıl? 727

Vasık, Mehmed 727

Vasık-ı Dıvane, Ahmed Vasık 725

Vassaf 688

Vefa, Mustafa 733,734

Vehbı Hüseyin Efendi, Seyyid Vehbi 181,182,183,184,197, 198,464,735,736

Vehbı, İbrahım 740

Veli Dede-zade Şeyh Mehmed Efendi 133

Vesım, Şafi ı-zade, Üsküdarı Es-Seyyid Ahmed Efendi 731

Veysı 688

Vuslatı, Ahmed 732

Vuslatı, Üzicelı Alı Beg 732

Vücudı, Mustafa 727

Ya

Yaḥya Efendi,bkz. Abdü'r-rahım-zade

Yahya Efendi,bkz. Azız Efendi-zade

Yahya Efendi,bkz. Hakimbaşı-zade

Yahya Efendi,bkz. Minkarı-zade Yahya Efendi

Yakına, Alı 751

Yazıcı-zade 244,514

Yegen, (Bagı) 503

Yekçeşm Hüseyin Efendi 204

Yenibagçeli Çelebi Efendi 357

Yenibagçeli Ördek İsma ıl Efendi,bkz. Ördek

Yenişehirli Abdu'llah Efendi 85,105,130,148,216,279, 305,333,340,349,385,392,429,432,486, 572,587,612,6[illegible]1,651,715,720,725,749

Yigirmi Sekiz Çelebi, bkz. Fayiz Mehmed Efendi, Süleyman Aga-zade

Yusuf Aga, (Darü's-sa ade agası) 282,374

Yusuf Çelebi 643

Yusuf Efendi, (Bolu'da müftı) 587

Yusuf Efendi, (İlahı-zade damadı) 727

Yusuf Efendi, (Monla Aşkı Mahallesinde imam) 295

Yusuf Nabı Efendi,bkz. Nabı

Yusuf Paşa 306

Yümnı, Istanbulı Mehmed Emın Efendi 750

Yümnı, Mehmed 747

Yümnı, Mustafa 750

Yümnı, Süleyman 751

Yüsrı, Abdu'rrahman, Kebırı-zade 745

Yüsrı, Ahmed 746

Yüsrı, Magnisalı Hızır Efendi 746

Zakir-zade Şeyh Abdu'llah Efendi 567

Zalim Fedayı,bkz. Fedayı

Zamırı, Mustafa 453

Zarıf, Mehmed 459

Zekayı, Alı 263

Zekı, Halil 345

Zekı-i Kımyager, Alı 264

Zeyne'l-abidin Efendi 368

Zeyrek-zade Hafızı Mustafa Efendi 370

Zeyrek-zade Seyyid Abdu'r-rahman Efendi 216,371

Zihni, Berber-zade Ahmed Efendi 267

Zihni, Mehmed 266

Zikri, Ebu Bekir Aga 263,264

Ziya, Ziya ü'd-din Mehmed 453

Zuhuri Mehmed Salih Efendi, bkz. İshak-zade

Zülali, Hasan 346,347

Y e r A d l a r ı İ n d e k s i

Abdu'llah Aga Medresesi 428,454,730

Abdü'r-rahman Paşa Medresesi 725

Abdü's-selam Medresesi 85

Acem 125,134,180,187,199,230,246,256,294,680

Acımusluk 608

Afyonkarahisarı 477

Ahı Çelebi Medresesi 200,262

Ahmed Çavuş Medresesi 432,469,730

Ahmed Kethuda Medresesi 424

Ahmed Paşa Camii, (Topkapusı) 542

Ahmed Paşa Medresesi 333

Ahmed Paşa Medresesi, (Temürkapu) 472,477,715,720,730

Ahmed Paşa Medresesi, (Topkapu) 498,597

Aişe Sultan Medresesi 237

Akçakazanlık 141,159

Akhisar 484

Akhisar Saruhan 469

Akkirman 142

Aksaray 306,463

Alakenisa 141

Alaşehir 202,591

Ali Paşa Medresesi 486

Ali Paşa-yı Atık Medresesi 432,452

Alı Paşa-yı Cedıd Medresesi 477,491,594

Alıcan Medresesi 428

Altıay Çeşmesi 129
Amasiyye 140,474,475
Amid 110,154,158 ,209,219,227,249,404,416,616,742,751
Anatolı 126,147,148,156,163,190,206,216,223,239,246,
252,291,360,397,403,418,421,425,458,463,484,485,492,575,
579,587,614,633,634,638,674,676,692,703,706,712,717,745
Anatolı Hisarı 330,469
Anbar Gazı Medresesi 218,279
Ankara 404,716
Ankaravı Mehmed Efendi Medarisi 78,327,385,627
Antakya 410
Antalya 579
Arafat 120,187
Arslan Mescidi 261
Arabistan 187,246
Arabiyye Medresesi 105,455
Arakıyyeci Üveys Medresesi 165
Arifiyye Medresesi 472
Asitane-i Mevlana, (Kahire) 693
Asitane-i Mevlana, (Konya) 740
Asitane-i Mevlana, (Kıbrıs) 255
Atranus 326
Ayasofya 253
Ayasofya-i Kebır 112,279,396,442,455,478,542,636
Ayasofya-i Sagır 159
Ayaş 614
Ayazmend 237,577

Aydın 181,202

Aydın-zade Zaviyesi 618

Aydonat 346,696

Aydos 244,567

Ayıntab 462,463,492,593,625,692

Azablar 744

Baba-zade Medresesi 305

Bagçekapusı 544,648

Bagçesaray 302

Bagdad 110,133,135,136,138,194,294,307,432,437,490,497,
597,645,646,724

Bahr-i Sefıd 230,450,505

Bahr-i Siyah 388,354,450

Balat 712

Balat Kapusı 728

Balıkesir 291

Balı Efendi Medresesi 720

Balı Paşa Mahallesi 186

Balya 157,360

Basra 488,674

Batha 120

Bayezid Cami i, bkz, Sultan Bayezid Han Cami i

Bayram Paşa Medresesi 279,499

Bazarköyi 326,491

Bazarsuyı 583

Bazirganbaşı Medresesi 385,696,717

Beç 709

Behramiyye Medresesi 156,454,597

Belgirad 218,348

Belh 641

Beşiktaş 324,375,385,425,426,564,662

Beşiktaş Mevlevi-hanesi 570

Beşiktaş Sarayı 387

Beşiktaş Sinan Paşası,bkz. Sinan Paşa Medresesi

Beyt-i haram 119; Beytu'llahi'l-haram 566,653; Beytü'l haram 120,356,447,654

Bezzazistan-ı Atık 97

Biga 463,624

Bigadiç 463

Bigbazarı 342

Bilad-ı Salise 525

Birgi 342,463

Boğaz Hisarı 326,692

Boğaziçi 422,469,718

Boğazkesen Hisarı 292

Bolı 224,360,492,703

Bor 144

Bosna 218,264,378,527,624

Bozahane 728

Bozcaada 230

Buhara 261,423,701

Burusa 77,102,103,104,105,126,162,163,174,190,191,239 241,244,253,254,278,286,309,326,346,379,421,430,431,455

Burusa (devam) 463, 464,471,499,515,520,540,607,614,
620,648,651,704,717,722,723,741

Burusa Yenişehri 326,342,463,477,491,580

Bülbüldepesi 311

ببه 235

برونيق 631

Ca fer Aga Medresesis 216,619,714,725,730

Ca fer Paşa Medresesi 250,594,633

Cebecibaşı Mahallesi 641

Cedıde-i Feyziyye Medresesi 600

Cedıde-i Osman Efendi 725

Cezrı Kasım Paşa Cami i 586

Cidde 303,447

Cisr-i Ergene 624

Cizye 177,596

جرمن 578

جرجه 579

Çatalca 665

Çavuşbaşı Medresesi 486

Çivi-zade Mescidi 514

Çubuklı 422

Dabbag-zade Mehmed Efendi Medresesi 224

Damad Efendi Medresesi 283,325

Darü'l-hadıs-i Ca fer Aga Medresesi,bkz, Ca fer Aga Med.

Darü'l-hadıs-i Damad Efendi Medresesi,bkz. Damad Efendi

Darü'l-hadıs-i İbrahım Ağa Medresesi 428
Darü'l-hadıs-i Süleyman Aga 87
Darü'l-hadıs-i Süleymaniyye,bkz. Süleymaniyye Med.
Davud Paşa İskelesi 514
Davud Paşa Medresesi 342,491
Daye Hatun Mahallesi 442
Defterdar İbrahım Efendi Medresesi 720
Defterdar Yahya Efendi Medresesi 88,163,249,452,524,572
Dersiyye-i Fıruz Aga Medresesi 636
Dersiyye-i İskender Paşa 705
Delvine 99,346
Dımışk 733
Dimetoka 492,579
Diyarbekir 194,218,219,404,599,600
Dizdariyye Medresesi 472

Ebı Eyyub-i Ensarı 79,88,156,249,269,325,312,358,368,426,464,504,578,580,586,600,605,704,720,744
Ebı Eyyub-i Ensarı Medresesi 327,491,576
Ebu'l-fazl Mahmud Efendi Medresesi 78,236,359,385,582,622,627,671
Edirne 72,79,91,93,113,117,131,132,134,137,138,176,237,244,268,293,328,330,331,332,342,349,369,397,407,425,437,447,469,482,501,502,510,516,518,528,549,579,588,592,597,601,615,624,630,632,661,670,676,699,710,733,735,740
Edirnekapusı 201,319,419,584

Edirnekapusı Mihrümahı,bkz. Mihrümah

Edremit 463

Efzal-zade Medresesi 498

Egri 131,132

Egridir 148

Emın Ganem Medresesi 200; Emınü'l-ganem Medresesi 454

Emıniyye Medresesi 676

Emır Buharı Asitanesi 133

Emır Buharı Cami i 416

Emır Buharı Zaviyesi 419,584

Emırgun-zade Sahil-hanesi,bkz. Sahil-hane-i Mırgun-zade

Emre N ace Medresesi 157, 252,623

Emre Sultan Kariyyesi 447

Enderun 175

Engerus 287,680

Erzenü'r-rum 143,305,456,497

Erzincanı Medresesi 742

Esırı Biraderi Kazı asker Mustafa Efendi Medresesi 223

200

Es-Seyyid Feyzu'llah Efendi Medresesi 627

Etmekçioglı Medresesi 218,404

Eyyub,bkz. Ebı Eyyub-i Ensarı

Eyyub-i Ensarı,bkz. Ebı Eyyub-i Ensarı

Eyyühiim Medresesi 88,636

461 447

Fatıma Hanım Medresesi 327,371,633

Fatıma Sultan Medresesi 88,313

Fatih Mahallesi 295

Fatih Cami i,bkz. Sultan Mehmed Han Cami i

Fazliyye Medresesi 581

Fenar İskelesi 556

Ferecik 148

Ferhad Paşa Medresesi 88,156,223,600

Ferruh Kethuda Zaviyesi 712,728

Fethiyye Semti 103,455

Fethiyye Sinan Paşa Medresesi,bkz. Sinan Paşa Medresesi

Fındıklı 426,508,577,578,580

Finike 740

Fıruz Aga Medresesi 371,445,619,725

Firuz Beg Medresesi 734

Filibe 467

Fransa 531

Foçalar 342,625

Galata 116,292,324,347,349,359,360,387,492,525,556,571,576,577,598,624,645,708,728,744

Galata Mevlevi-hanesi 116,516,517,518,552,563,659,662

Galata Tekyesi 123

Gazanfer Aga Medresesi 696

Gebegiriş 581

Gedik Paşa Mahallesi 246

Gelibolu 287,389,577

Gemlik 425,463

Gerede 638

Gevher Han Sultan Medresesi 425,486,582,746

Girid 460

Göksu 470

Gümülcine 342,425

Habeş 297

H ace Kemal Medresesi 333

H ace Hayrü'd-dın Medresesi 341,477

H acegiyye Medresesi 348, 627 (H acegı),696

Hacı Evhad Cami i 240

Hacı Hasan-zade Medresesi 454,633

Hacı İlyas Medresesi 279

Hacı Sa dü'd-dın Efendi Zaviyesi 744

Hacıoglı Bazarı 729

Haçe Hatun Medresesi 737

Hadıce Sultan Medresesi 112,432,452

HadıcetÜ'l-kübra 121,124

Hadim Hasan Paşa Medresesi 279,725

Hafız Paşa Medresesi 325,425,428

Hakaniyye-i Vefa 425,620,499

Haleb 95,98,157,185,186,195,325,346,401,425,507,541,
620,636,654,655,705,730,745

Halic 727

Halıl Paşa Cami i 483

Halıl Paşa Medresesi 279,428,442

Halvetı Zaviyesi (Akçakazanlık) 159

Halvetiyye Zaviyesi (Sufiler) 647

Hamamiyye Medresesi 236,262

Hamid Efendi Medresesi 448

Han Hasan-zade Medresesi 671

Hankah Medresesi 432,730

Hankah-ı Kadiriyye 645

Hankah-ı Ka riyye 279

Haremeyn 107,124,265,283,429,447,507,607

Haremeyni'ş-şerifeyn,bkz, Haremeyn

Has Mahmud Paşa Kazası 578

Hasan Paşa Medresesi 746

Hasan Şeyh Cami i 584

Haseki Medresesi 385,620

Haslar 492,578,620

Hasotabağı Medresesi 508,633

Havas Mehmud Paşa Medresesi 325

Haydar Paşa Medresesi 524,619

Hayri'd-dın Paşa Medresesi 237,327,425,428,463,469

Herat 533

Hezargırad 325

Hısalı Mehmed Aga Medresesi 194

Hısn-ı Mansur 588

Hicaz 107,120,231

Hüseyin Aga Zaviyesi 159

Hüseyin Efendi Medresesi 404

Hüsrev Kethuda Medresesi 194,200,236,283,325,341,371,
462,636,737

Hüsrev Paşa Medresesi 432,456,742

Irak

Isdar 330

Isfahan 134,231,680,751

Istanbul 72,77,111,116,123,124,129,130,138,141,149,150,156,163,185,192,201,204,206,234,248,250,263,265,268,283,287,290,292,294,297,316,326,339,342,357,360,376,379,400,405,418,425,432,463,485,486,492,497,513,516,517,518,534,542,544,545,567,576,577,582,592,625,633,643,652,654,691,699,711,714,717,729,733,735,747,751; Stanbul 58,104,109,111,161,191,232,238,252,265,291,396,459,569,620

İbrahım Kethuda Medresesi 194

İbrahım Paşa Medresesi 156,442,597,717

İbrahım Paşe-yı Cedıd 385

İgve 388

İneboli 148,416,538

İran 533,680

İsmaʿīl Geçidi 642

İsmihan Sultan Medresesi,bkz. Yazılı Medrese

İstanbul bkz. İstanbul

İstinye 347,727

İşteb 441

İvaz Efendi Medresesi 597,624,633

İvaz Paşa Medresesi 742

İzmir 79,214,224,228,237,578,582,715

İznık 221,238,634

ازمکید : 536

Ka be 120,357

Kadı Abdü'l-halım Medresesi 371

Kadırga Limanı 253,482,594,648

Kadı-zade Mahmud Efendi Medresesi 572

Kagıdhane 610

Kahire 440,579,627

Kahire-i Mısr 289,674,713

Kalender-hane Medresesi 263,428,555,715

Kalvine 577

Kandiye 101

Kapanı Medresesi 671

Kara Çelebi-zade Ebu'l-fazl Mahmud Efendi Medresesi,bkz.
Ebu'l-fazl Mahmud Efendi Medresesi

Kara Mustafa Paşa Medresesi 224,283,524,636

Kara Mustafa Paşa Türbesi 246

Karaferye 142

Karahisar 583

Karaman 365,366

Karasu Yenicesi 425

Kasımpaşa 116,123,174,252,462,622

Kasım Paşa Medresesi 218,455,582,597

Kasım Paşa Mevlevı-hanesi 353,116,123

Kastamonı 229,674

Kaşan 680

Kavak 677

Kayseriyye 144,191,218,426,579,599,625,742

Kazanlık 482

Kazı asker Mustafa Efendi Medresesi,bkz. Esiri Biraderi

Kazvin 680

Keffe 614

Ken an Paşa Medresesi 472,627

Keşan 360

Kete 634

Kıbrıs 100,272,389,418,440,567

Kıbrıs Mevlevi-hanesi 389

Kılıç Ali Paşa Cami i 584,729

Kılıç Ali Paşa Medresesi 262,312,428

Kırım 302,377,378,400,592,621,665

Kırkkilise 630

Kıyık Cami i 433

Kili 692

Kirmasti 342

Koca Mustafa Paşa Asitanesi 614

Koca Mustafa Paşa Mahallesi 508

Koca Mustafa Paşa Medresesi 194,404,428,633

Kogacı Dede Cami i 666

Kogacı Dede Mahallesi 339

Kogacı Dede Medresesi 385,424

Konya 209,467,515,578,691,693,740,741

Kostantiniyye 73,76,87,95,99,101,103,107,129,133,141,
145,150,159,161,164,186,187,195,202,205,208,213,216,227,
233,235,240,244,246,247,248,251,259,265,266,267,285,292,
295,302,303,306,310,317,322,323,324,325,329,330,343,345,
347,350,357,359,360,364,368,374,375,384,387,408,410,415,

Kostantıniyye (devam) 416,419,422,423,429,430,436,437,
438,440,441,442,445,447,448,454,462,469,477,479,482,483,
491,495,504,506,508,520,527,530,532,539,544,546,551,556,
564,566,567,571,572,575,577,580,585,586,587,588,590,594,
597,599,605,607,608,610,614,615,622,624,630,632,638,641,
645,647,654,655,659,663,664,665,666,671,675,678,680,684,
693,697,700,701,704,707,708,710,712,714,717,718,724,725,
727,728,730,744
Kozka Furunı 265
Köpüklü Medresesi 163
Kösec Alı Paşa Medresesi 105
Kuds 195,349,375,379,455,491,735
Kul Cami i 567
Kula 397
Kumkapu 168,329
Kurd Kulagı 578
Kuşadası 426
Kürkcibaşı Medresesi 262,452,486
Kütahiyye 215,456,502,634
كدوسى 237
كلويزه 505

Ladik 140
Laleli Çeşme 161,162
Larende 156
Lefkoşa 255,368,502,666
Leysı-zade Medresesi 742

Livadiye 141

Lutfı Beg Medresesi 491,599

Magnisa 131,177,181,249,463,579,614,742

Magnisalı Çelebi Medresesi 218,725

Mahkeme-i Mahmud Paşa 429

Mahmud Paşa Medresesi 157,253,342,463

Mahmudpāşa Semti 608

Malatiyye 712

Malgara 579,620

Malkoç Efendi Medresesi 527

Ma lul-zade Medresesi 436

Mar aş 406,571,634

Medaris-i Sahn-ı Seman,bkz. Sahn-ı Seman

Medaris-i Süleymaniyye,bkz. Süleymaniyye Medresesi

Medıne 124,221,224,237,253,455,491,525,597

Mehmed Aga Medresesi 78,337,491,671,730

Mehmed Paşa Cami i 744

Mehmed Paşa Medresesi 523,594,636

Mehmed Paşa Zaviyesi 482,648

Mekke 121,124,133,187,283,304,318,326,328,332,342,348,
356,357,359,377,399,418,425,463,478,492,625,633,
638,666,690,701,714,735,745

Mendeliyat 237

Menemen 342,426,625

Menemen Güzelhisarı 469

Mentege 125

Merdümiyye Medresesi 327,491,599,730

Meriç 137

Mısır 109,120,125,190,230,232,238,457,458,566,653,679,691

Mısır-ı Kahire 89,229,294,389,425,463,598,627,630,662,
693,740

Mısır Mevlevı-hanesi 440

Mısriyye 345

Midilli 426,577

Mihaliç 437

Mihaşşı Sa dı Efendi Medresesi 691

Mihrümah Medresesi, (Edirnekapu) 88,201,469

Mihrümah Medresesi, (Üsküdar) 385,576,620

Mi mar Kasım Medresesi 486,715

Mi mar Mustafa Medresesi 340

Mi mar Sinan Medresesi 189,325,454

Minkarı-zade Yahya Efendi Medresesi 157,624

Muhyiddını'l-arabı Türbesi 639

Moliva 577

Molla Güranı Medresesi 432,624

Molla Şeref Medresesi 431

Monla Aşkı Mahallesi 295

Monla Çelebi Medresesi 508,719

Monla Hüsrev Medresesi 104

Monla Kırımı Medresesi 627,636

Mora 148,230,369,374,401,416,476,538

Moskov 196,306,737

Mostar 153,642

Mudanya 463
Mudurnu 463
Muharrem Aga Medresesi 236
Mu id Ahmed Efendi Medresesi 359,427,717
Mukabele-i Süvari Medresesi 572
Murad Paşa-yı Atık Medresesi 88,524
Muradiyye Cami i 740
Muradiyye Medresesi 126,379
Mustafa Aga Medresesi 594
Müfti Ahmed Paşa Medresesi 456

Nahcuvan 680
Neccariyye Medresesi 696
Nemçe 229,272,287,467,531
Nevbahar Mescidi 710
Nigbolı 564
Nigde 144
Nihavent 231
Nişabur 231
Nişancı Paşa Medresesi 341,636,719
Nişancı-Paşa-yı Atık 312,329,491,597,622,671
Nişancı Paşa-yı Cedid 252,341,542,619,671
Nuh Efendi Medresesi 623,715
Nurkop 642

Of 574
Ok Meydanı 518
Orta Cami i 638
Otabaşı Mahmud Aga Medresesi 283

Özbek 310,701
Özice 208,263,732

Papasoglı Medresesi 424,436
Peç 287
Peçoy 467P
Pertev Paşa Vakfı 726
Pırı Paşa Medresesi 633
Pirinççi Medresesi 332,490
Pirinçci Sinan Medresesi 491
Piyale Paşa Darü'l-hadısi 696
Piyale Paşa Medresesi 600

Rahıkı Medresesi 470
Rakka 545
Receb Paşa Medresesi 581
Revan 680
Revanı Çelebi Medresesi 216,505
Revanı Medresesi 612
Rodos 273,290,625
Rodoscuk,bkz. Tekfurtagı
Rokça 330

Ruha 535,653

Rum 110,154,180,187,199,230,231,238,246,311,394,423,424
464,496,533,545,646,652,654,680

Rumili 72,73,141,153,159,176,188,205,218,220,248,251,292
304,307,310,344,384,453,462,463,466,467,482,485
492,512,520,564,579,606,629,635,642,692,696,710
717,720,724,729,743

Rumili Hisarı 708

Rüstem Paşa Medresesi 157,209,250,454,597

Sa dı Efendi Medresesi 636

Safiyye Hatun Medresesi 368

Sahilhane-i Mırgun-zade 73,360,718

Sahn-ı Seman ,78,85,88,111,141,201,224,236,262,279,283
312,325,327,333,342,385,404,432,452,477,506,524,597,619,
623,624,633,636,671,715,717,730,737

Sakız 187,188,538,579

Salihiyye 639

Sandıklı 463

Saraybosna 209,317,527,538

Saray-ı Atık 705

Saray-ı Cedid 380,697

Saray-ı Galata 85,194,252,325,346,404,501,524,633

Saray-ı İbrahım Paşa 223,237,250,305,523

Sarı Yahya Paşa Medresesi 287

Sarıkazılar 638

Saruhan 181,447

Sayyadbaşı Medresesi 715

Sekban Alı Medresesi 78,462,717,730

Selanik 99,122,328,330,331,359,463,499,509,514,624,691

Selanık Mevlevı-hanesi 115,122

Semerkand 154

Servi 477

Seydı Bilal Tekyesi 261

Seyyid Abdü'l-kadir Medresesi 194

Sıfahan,bkz, Isfahan

Sırmakeş-hane 259

Sinan Paşa Darü'l-hadısi 283

Sinan Paşa Medresesi 218,359,498,600,620,715

Sinan Paşa Medresesi,(Beşiktaş) 250,425,486,594

Sinan Paşa Medresesi,(Fethiyye) 283,491

Sinan Paşa Sultanı 157,600

Sinan Paşa Zaviyesi,bkz. Zaviye-i Sinan Paşa

Sinob 261,492

Siroz 359

Sittı Hatun Medresesi 498,730

Siyavuş Paşa Medresesi 249,358,379,426,452

Siyavuş Paşa Sultanı 262,325,633

Sıvası Tekyegahı 111

Soda Atası 251

Sofya 205,289,496

Soganlı 712

Stanbul,bkz. Istanbul

Sufiler Mahallesi 647

Sultan Ahmed Han Medresesi 79,253,455,582

Sultan Ala ü'd-dın Cami i 206,261

Sultan Bayezid Han/Cami i 483,542,638,747

Sultan Bayezid Han Medresesi 145,147,240

Sultan Bayezid Han Medresesi, (Amasiyye'de) 475

Sultan Bayezid Han Medresesi, (Edirne'de) 529

Sultan Cami i, (Magnisa'da) 181

Sultan Hisarı 625

Sultan Mehmed Han Cami i 95,96,191,240,365,477,483,542, 638,708

Sultan Osman Medresesi 254

Sultan Selım Cami i 318,339,482,483,516,567,638,729

Sultan Selım Mahallesi 72,641

Sultan Selım Medresesi 157,283

Süleyman Paşa Medresesi 221

Süleyman Subaşı Medresesi 368

Süleymaniyye Cami i 73,240,542,638

Süleymaniyye Cami i, (Edirne'de) 283,438

Süleymaniyye Medresesi 130,157,195,250,280,312,325,328, 342,346,348,359,425,463,469,478,485,491,524,576,582,633, 636,691,715,717,730,734

Şah Kulı Medresesi 624

Şah Sultan Medresesi 250,262

Şah-ı Huban Medresesi 333,469

Şahin Lala Medresesi 742

Şam 101,162,176,204,328,342,356,377,469,501,598,638,
644,674,706,733,735,747
Şam Trablusı,bkz. Trablus-Şam
Şehid Mehmed Paşa Medresesi 340
Şehzade Cami i 160,477,479,708,747
Şehzade Mahallesi 588
Şehzade Medresesi 342,359,429,469
Şehzadebaşı 364
Şemendire 732
Şerife Fatıma Hatun Medresesi 448,670,737
Şeyh Abdü'l-kadir Geylanı Asitanesi 590
Şeyh Ala ü'd-dın Efendi Zaviyesi 482
Şeyh Ebu'l-vefa Cami i 567
Şeyh Ferhad Mahallesi 329
Şeyh Mehmed Nazmı Efendi Tekyesi 437
Şeyh Muhyiddın-ı Kocevi Medresesi 619
Şeyhü'l-islam Hüseyin Efendi Medresesi 425
Şeyhü'l-islam Yahya Efendi Medresesi 224
Şile 388
Şirvan 495
Şumnı 567

Tagardı 492
Takyeci Cami i 584
Tatarbazarcıgı 578
Tatarbazarı 426
Tebriz 680

Tekfurtagı,(Rodoscuk) 187,208,290,413,436,578
Temürkapu 472,715,730
Terceman Yunus Medresesi 477
Tersane-i Amire 268,450,462
Teymürhisar 642
Tevkı ı Ca fer Çelebi Medresesi 194
Tevkı ı Ca fer Paşa Mahallesi 101
Tırnava 512
Tire 202,203,578,579,586,742
Tobhane 428,584,590,645,729
Tobkapusı 333,337,374,498,542,584
Togancılar Mahallesi 235
Togancılar Meydanı 694
Tokat 107,437,578,742
Tolmabagçe 375,426
Tosya 324
Toygar Tepesi 610
Trablus-Şam 348,666,742
Trabzon 354,360,388,505,574,673
Tunca 137,438
Turgudlı 249
Turhal(a) 219,696
Tutı Latıf Medresesi 469,470
تكوش 445
Urla 421
Uzunca Ova Hasköyi 425,492

Uzunçarşu 597
Uzunkaldırım Mezaristanı 134

Ümm-i Veled Medresesi 348,581,717
Üsküb 750
Üsküdar 130,157,235,331,313,363,379,385,401,423,430,
453,463,482,491,508,539,572,576,607,610,620,
634,694,705,708,730,750

Vaka a-i Kaderiyye Medresesi 742
Valide-i Atık Medresesi,(Üsküdar'da) 491,708
Valide Sultan Cami i 193,482,697
Valide Sultan Cami i, (Bağçekapusı'nda) 648
Valide Sultan Medresesi 463,582,594,730
Van 256,372
Vanı Efendi Medresesi 509
Varadin 706
Vatrine 707
Venedik 416,444
Vire 579

Yahya Efendi Medresesi 385,477,524
Yahya Efendi Zaviyesi 564
Yanbolı 492
Yanya 86,88
Yarhisar Medresesi 501
Yavagça Mehmed Aga Cami-i 697

Yavaşça Mehmed Aga Zaviyesi 697

Yazılı Medrese, (İsmihan Sultan Medresesi) 79,312,499

Yedikule 532

Yenibagçe 247,374,483

Yeniçeşme Mahallesi 95

Yenikapu Mevlevı-hanesi 93,319,467,662,693

Yeniköy 347

Yenibazar 237

Yenişehirfenar 157,169,469,478,633,675,709,735

Yesrib 120

Yeşil İmaret 190,421

Yund 577

Yunus Paşa Medresesi 217,486

Yusuf Paşa Medresesi 432

Za feranborlısı 239

Zagra-yı Atık 750

Zal Paşa Medresesi 325,327,486,524,717

Zal Paşa Sultanı 224

Zaviye-i Sinan Paşa 324

Zekeriyya Efendi Medresesi 111,236,312,333,454,469,715

Zekeriyya Efendi Merkadi 112

Zeynı Çelebi Medresesi 524

Zeyrek-zade Mahallesi 129,544

Zile 463

E s e r A d l a r ı İ n d e k s i

Akayid-i İmam Tahavı Tercemesi 358
Akse'l-ereb Şerhi 127
Atayı Zeyli'ne Zeyl 419

Bahr-i Zehhar ve Zarrar 380
Kasidesi 681,682
Behcet-name 487
Bena-i Şerif Tefsiri 244
Berber-name 210
Bi set-name 210
Bustanü'l- arifin Tercemesi 79
Bülbül-i Gülzar-ı Vecd 185
Bülbül-name 84

Cami ü'd-düvel 124
Cevab-name 584

Dastan-ı Hüsrev ü Şirin 554
Dervış Fasih Mecmu ası 410
Desturü'l- amel Şerhi 402
Dıvan-ı Abdi, (Himmet-zade) 484
Dıvan-ı Adli 493
Dıvan-ı Agah (Türkçe) 155
Dıvan-ı Ağah (Farsça) 155
Dıvan-ı Anı Kadın 169,171,172

Dıvan-ı Arif, Abdü'l-bakı(Arabca) 465
Dıvan-ı Arif, Abdü'l-bakı(Farsça) 465
Dıvan-ı Arif, Abdü'l-bakı(Türkçe) 465
Dıvan-ı Azim 470
Dıvan-ı Dervış Faszh 554
Dıvan-ı Dıvane Rüşdı 323
Dıvan-ı Fayiz Börekci-zade 529
Dıvan-ı Fennı 569
Dıvan-ı Feyzı, Hasan 584
Dıvan-ı Feyzı, (Subhı Ahmed Efendi oğlu) 589
Dıvan-ı Kaşif,(Farsça) 595
Dıvan-ı Kaşif, (Türkçe) 595
Dıvan-ı Itrı 500
Dıvan-ı Nabı 653
Dıvan-ı Na ım 705
Dıvan-ı Na tı 703
Dıvan-ı Nazım,(Kara Nazım Mehmed Efendi) 665
Dıvan-ı Nazım 700
Dıvan-ı Nazmı 698
Dıvan-ı Necıb, Mehmed 679
Dıvan-ı Niyazı 713
Dıvan-ı Ragıb Çelebi 286
Dıvan-ı Rahmı, Kuburı-zade 299
Dıvan-ı Refdı 328
Dıvan-ı Re feti 294
Dıvan-ı Rüşdı-i Sahhaf 319,320
Dıvan-ı Sabit 210

Dıvan-ı Sadık 443
Dıvan-ı Salim 361,655
Dıvan-ı Sezayı 370
Dıvan-ı Sıdkı Kadın 446
Dıvan-ı Sırrı 363,367
Dıvan-ı Subhı, Ahmed 434
Dıvan-ı Talib-i Burusı 456

Edhem ü Hüma 210
Esma-i Büldan 547

Fatiha-i Şerıf Tefsırı 244
Ferheng-i Şu urı 402
Fıkh-ı Keydanı Şerhi 244

Gamze vü Dil 584
Gaza-name 653
Gül ü Mül 554
Gül-i Sad-berg 191
Gülistan 198,411
Gülşen-i Hulefa 646

Hamse-i Atayı 210
Hare-name 243
Has Ayaz Sergüzeşti 554
Hasan Çelebi Tezkiresi 168
Hayrıyye 653

Hediyyetü'l-ihvan 698

Hilyetü'l-envar 681

Kadı Azdü'd-dın'in Ahlakda olan metnine şerh 124

Kasıde-i Amali Tahmisi 703

Kasıde-i Bür e Tahmisi 681

Kasıde-i Hamriyye 706

Kasıde-i Hasriyye 682

Keşf-i Beyan Tercemesi 160

Kısas-ı Enbiya Nazmı 127

Kısas-ı Enbiya Tercemesi 404

Leta if-name-i Arabı 124

Leylı wş Mecnun 739

Mahiyyetü'l- aşık 358

Mecalis-i Evliya 160

Mesnevı Şerhi 244

Mevlana Usam-ın Farisı İsti are Risalesi Şerhi 124

Mi rac-name 584

Mişkatü'l-envar Tercemesi 196

Mi yarü't-tarika 698

Muhammediye 514

Muhammediye (Yazıcı-zade'nin) Şerhi 244

Muhtasar 567

Mukaddime-i İbn-i Haldun Tercemesi 429

Mutavvel 567

Müfidü'l-i rab 639
Mültekiyyü'l-bahr Şerhi 406
Münşe at-ı Nabı 653

Nuhbetü'l-fikr Şerhi 244

Pend Tercemesi (manzum) 402

Ruhü'l-beyan Tefsır 244

Sadrü'd-dın-i Konevı'nin Sure-i Fatiha Tefsırine Haşiye567
Safayı Tezkiresi 59,727
Sandukatü'l-ma arif 127
Sergüzeşt, Belıg, Şahın Emır Aga-zade 191
Sera ik ibn Hacer Tercemesi 108
Sıhhat-name 258
Silsile-name-i Tarık 108
Siyer, Abdü'l-bakı Arif Efendi 465
Siyer, Fa iz Abdü'r-rahım Efendi 523

Şapur-name 547
Şefık-name 405
Şehr-engız 191
Şerh-i Füsus'a Haşiye 567
Şerh-i Mesnevı 681
Şifa iyye 404
Şifa-yı Kazlıayaz Tercemesi 79

Tarih-i Emir Buhari 315
Tarih-i İbni Hallikan 730
Tamamü'l-feyz 244
Tavzih 567
Tedbir-i Mevlud 404
Tefsir-i Beyzavi'nin makalelerine Risaleler 584
Telvih 567
Tevarih-i Al-i Osman 706
Tezkiretü'l-meşayih 268
Tezkiretü'ş-şu ara 730
Tığ u Kalem 640
Tuhfetü'l-haremeyn 653

Vahdet-name 127

Zeyl-i Siyer-i Veysi 653
Zeyl-i Tarih-i Atayi 237